MIKA WALTARI

ETRUSCUL

POLIROM

Mika Waltari

ETRUSCUL

Zece cărţi despre nemaipomenita viaţă
a nemuritorului Turms,
520–450 î.Chr.

Traducere din limba finlandeză de
TEODOR PALIC

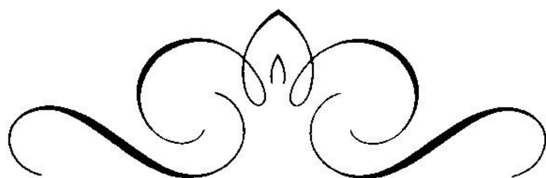
POLIROM

Despre autor

Fiu de preot, născut în anul 1908, absolvent al Colegiului Normal din Helsinki în 1926, **Mika Waltari** se bucură de un imens succes la apariţia primului său roman de factură expresionistă, *Marea iluzie*, în 1928. Tânărul scriitor se află în atenţia criticilor care fie îl contestă, fie îl lăuda, comparându-l cu Paul Morand, Hemingway sau Scott Fitzgerald. După teologie, studiază filozofia şi estetica la Universitatea din Helsinki până în 1929. Redactor la Revista Finlandei, reporter la radio, cronicar literar, Mika Waltari se impune rapid că romancier şi dramaturg. Autor extrem de prolific, scrie romane psihologice, istorice şi poliţiste, nuvele şi povestiri, literatură pentru copii, piese de teatru şi scenarii de film. Romanul *Femeia şi străinul*, publicat în 1937, este tradus în şaisprezece limbi. Dar notorietatea internaţională i-o aduce *Egipteanul*, din 1945, tradus în peste treizeci de ţări, care-l propulsează printre cei mai citiţi autori. Seria de romane istorice care urmează, ample fresce ale civilizaţiilor antice, precum şi cele despre Bizanţ sau Europa Evului Mediu, fermecătoare, exacte în relatarea evenimentelor descrise, justifică pe deplin popularitatea lui Waltari. În 1957 devine membru al *Academiei Finlandeze*, iar în 1970 primeşte titlul de *Doctor Onorific* al Universităţii din Turku. Moare în 1979, la Helsinki.

Etruscul este un roman istoric în care Mika Waltari valorifică puţinele informaţii despre civilizaţia etruscă din secolul al V-lea dinaintea erei creştine. Cartea este o aventură mistică, fascinantă, care se petrece între 520-450 i.Chr. pe ţărmurile Mediteranei. Ales de zei pentru a îndeplini o misiune misterioasă, Turms devine eroul unei adevarate odisee care-l poartă de la Delfi la Roma. Bântuit de o ciudată amnezie, eroul pleaca în căutarea propriei identităţi. După numeroase peripeţii, descoperă Tarquinia, oraşul sfânt al etruscilor şi, totodată, motivele pentru care zeii l-au ales în acel moment în care puterea etruscilor se înclină în faţa Romei. Etruscul evoca destinul exemplar al unui erou, destin care se întrepătrunde cu legenda într-o epopee extraordinară desfăşurată în decorul magnific al Mediteranei.

Traducere: Teodor Palic
Editura: Polirom
Număr pagini: 456
Apariţie: 2010

Cartea întâi:
DELFI

1

Eu, Lars Turms, nemuritorul, m–am deşteptat primăvara şi am văzut pământul acoperit cu verdeaţă şi flori.

Am străbătut încăperile casei mele încărcate cu obiecte din aur şi din argint, am privit cu atenţie statuetele din bronz, vasele decorate cu figuri roşii, frescele, dar nu am simţit nici un fel de mândrie că sunt ale mele. Un nemuritor nu posedă nimic.

Dintre miile de obiecte preţioase, am ales un vas ieftin din argilă şi, pentru prima oară după foarte mulţi ani, am răsturnat conţinutul în pumn şi am numărat pietrele vieţii mele.

Am pus vasul cu pietre înapoi la picioarele zeiţei, apoi am lovit în talgerul de aramă. Slujitorii au intrat în tăcere, mi–au pictat faţa şi braţele în roşu şi m–au îmbrăcat cu veşmintele sacre.

Am făcut doar pentru mine ceea ce am făcut, nu pentru oraşul meu, nu pentru poporul meu. De aceea am refuzat să fiu purtat în litiera de ceremonie ca un zeu. Am traversat oraşul pe jos. Când au văzut faţa şi mâinile mele pictate, oamenii s–au dat la o parte din drumul meu, copiii au încetat să se mai joace, iar în apropierea porţilor oraşului, o fată care sufla într–un fluier dublu şi–a întrerupt cântecul.

Am trecut de porţile oraşului şi am coborât în vale pe acelaşi drum străbătut altădată. Oamenii de pe câmp au întrerupt lucrul pentru a se uita la mine. Bărbaţii erau arămii, femeile aveau feţele albe. Apoi ei s–au întors cu spatele la mine şi au continuat lucrul.

Nu am ales drumul uşor, cel pe care–l folosesc tăietorii de piatră. Am mers pe cărarea ce duce la drumul sacru, care este străjuit de o parte şi de alta de coloane din lemn pictate. Era un drum abrupt. Am urcat cu spatele şi am privit tot timpul înspre oraşul meu. Am făcut fiecare pas după ce, mai întâi, am încercat povârnişul cu piciorul. Mi–am pierdut de multe ori echilibrul, dar niciodată nu am căzut. Cei care mă însoţeau au vrut să mă

ajute, dar nu am permis nimănui să–mi atingă braţele. Lor le era teamă, fiindcă nimeni până atunci nu mai urcase astfel pe munte.

Când am ajuns pe drumul sacru, soarele era la zenit. Am trecut pe lângă gurile mormintelor care marchează rotundul conului sacru de pietre, am trecut şi de mormântul tatălui meu şi am urcat mai departe.

În faţa mea, din toate părţile, se vedeau întinsele văi roditoare şi colinele împădurite. În nord era lacul albastru, în vest se înălţa semeţ muntele zeiţei, faţă în faţă cu eternele lăcaşuri ale morţilor din inima muntelui. Cercetasem odinioară totul. Toate acestea îmi erau cunoscute.

M–am uitat împrejur şi am căutat semne. Pe pământ era o pană netedă de porumbel. Am ridicat–o împreună cu o mică piatră roşiatică. Ultima piatră.

Am lovit uşor cu piciorul în pământ şi am spus:

— Acesta este locul. Aici să mi se sape mormântul! Să fie împodobit mormântul meu după cum i se cuvine unui lucumon!

Mi–am ridicat privirea şi ochii mei au fost surprinşi când în lumina ce traversa azurul cerului au văzut nişte fiinţe ciudate. Aşa ceva, doar uneori, foarte rar, mai văzusem. Mi–am ridicat pe jumătate braţele, cu palmele spre pământ. După o clipă, am auzit un sunet pe care nu–l pot descrie. Venea de dincolo de bolta senină a cerului. Un om nu aude decât o dată în viaţă un astfel de sunet. Parcă venea din mii de trâmbiţe. Aerul şi pământul au vibrat atunci. Mâinile şi picioarele mi–au rămas nemişcate, doar inima mea a tresărit. Nu poate fi comparat cu nimic cunoscut, nu poate fi auzit decât o dată. Cu toate acestea, l–aş putea recunoaşte, fiindcă nici un alt sunet nu este la fel.

Cei care mă însoţeau, speriaţi, s–au trântit la pământ şi şi–au acoperit feţele. Mi–am atins fruntea cu mâna, am ridicat cealaltă mână, i–am salutat pe zei şi am spus:

— Adio, eră! Secolul zeilor se sfârşeşte, un alt secol începe! Vor fi fapte noi, vor fi obiceiuri noi, oamenii vor cugeta altfel decât până acum.

Am spus însoţitorilor mei:

— Ridicaţi–vă! Fiţi fericiţi, fiindcă voi aţi auzit glasul zeilor, acum când un secol se schimbă cu altul, când o lume se schimbă cu alta. Toţi cei care l–au mai auzit sunt deja morţi de mult şi nici un om care trăieşte acum nu–l va mai auzi vreodată.

Îl vor mai auzi doar cei care încă nu s–au născut.

Oamenii din suita mea tremurau. Şi eu am tremurat, dar nu aşa cum tremură un om. În mâna încleştată am strâns ultima piatră a vieţii mele şi am mai bătut o dată cu piciorul în pământ, acolo unde urma să–mi fie săpat mormântul. Pe neaşteptate, s–a stârnit un vânt puternic şi am fost învăluiţi în el.

Nu am mai avut nici o îndoială, am ştiut sigur că mă voi întoarce. Cândva, plămădit dintr–o nouă argilă, mă voi ridica din mormânt, ca să mai aud vuietul furtunii sub un cer fără nori, ca să mai simt în nări mirosul răşinii de pin, ca să mai am în faţa ochilor sacrul con albastru de pe muntele zeiţei. Iar de voi vrea să–mi aduc aminte, voi alege dintre comorile ce mă vor însoţi în mormânt doar umilul vas de argilă, voi răsturna în pumn pietrele, le voi aşeza una lângă alta şi din ele îmi voi citi viaţa.

M–am întors în oraş pe acelaşi drum – aveam faţa şi mâinile pictate în roşu – apoi am ajuns acasă. Am lăsat să cadă în vasul negru de argilă de la picioarele zeiţei ultima piatră. După aceea mi–am acoperit faţa şi am plâns. Eu, Turms, nemuritorul, am vărsat ultimele lacrimi pentru trupul meu muritor şi am regretat că viaţa pe care am trăit–o a ajuns la sfârşit.

2

Era noaptea lunii pline, începea sărbătoarea de primăvară. Slujitorii au vrut să spele roşul sacru de pe faţa şi de pe mâinile mele, să–mi ungă trupul cu uleiuri parfumate şi să–mi pună la gât o cunună de flori, dar eu i–am îndepărtat de lângă mine şi le–am spus:

— Să fie plămădite şi coapte din făina grânelor mele ofrandele zeilor! Să fie alese din turmele mele animalele de jertfă! Să fie executate dansurile rituale! Să se respecte obiceiurile etrusce şi toată lumea să se veselească!

Am poruncit celor doi auguri, celor doi tălmăcitori ai fulgerelor şi celor doi preoţi ai sacrelor jertfe să vegheze ca toate obiceiurile să fie respectate.

Eu însumi am ars tămâie în camera mea, până când aerul a devenit greu de la fumul pe care–l agreează zeii. Apoi m–am întins pe triclinium cu mâinile încrucişate pe piept. Faţa mea era scăldată de razele lunii. M–am cufundat într–un somn greu şi trupul meu a devenit inert. Atunci a intrat câinele negru al zeiţei în visul meu. Dar nu a lătrat şi nici ochii nu–i erau fioroşi ca altădată. S–a apropiat blând, a sărit în braţele mele şi mi–a lins faţa. În vis i–am vorbit astfel:

— O, zeiţă! Întruparea ta într–o creatură a infernului nu–mi trezeşte dorinţa. Mi–ai oferit bogăţii pe care nu mi le doream. Mi–ai dăruit puterea după care nu am râvnit. Nu sunt pe pământ bogăţii după care să tânjesc şi pe care tu să mi le poţi dărui!

Câinele ei negru de pe genunchii mei a dispărut şi o dată cu el a dispărut şi neliniştea mea.

Asemenea umbrei, razele aştrilor nopţii au traversat corpul meu lunar. Mi–am ridicat braţele spre cer şi am rostit:

— Nici chiar întrupată într–o formă cerească, nu te voi putea adora, o, zeiţă!

Corpul meu lunar nu s–a mai risipit ca altădată. Dimpotrivă, spiritul meu protector, înaripat şi mai frumos decât oricare altă

fiinţă umană, a prins formă în faţa ochilor mei. S–a apropiat de mine cu surâsul pe buze, era mai vie decât orice făptură omenească. Am rostit:

— Atinge–mă cu mâinile tale, pentru ca, în sfârşit, să te cunosc! Eu nu te doresc decât pe tine, sunt obosit, sunt sătul de toate deşertăciunile de pe pământ.

Ea a spus:

— Nu, nu, încă nu a sosit vremea, dar odată, mai târziu, mă vei cunoaşte. În fiinţele pe care le–ai iubit pe pământ, doar pe mine m–ai iubit. Noi doi, tu şi eu, suntem aceeaşi entitate, dar vom trăi în continuare separaţi până ce te voi strânge în braţe şi te voi purta pe aripile mele puternice.

— Nu, aripile tale nu le doresc, eu te doresc pe tine! Pe tine vreau să te îmbrăţişez, de mângâierile tale îmi este dor. Şi chiar de n–ar fi să fie în viaţa aceasta, în vieţile viitoare te voi forţa să îmbraci forma umană pentru a te putea descoperi cu ochii de om. De aceea mă voi întoarce.

Ea mi–a atins uşor gâtul cu degetele şi a murmurat:

— Turms, este înspăimântător cât de bine ştii tu să minţi!

Am privit–o, era întruchiparea frumuseţii, în acelaşi timp formă umană şi flacără.

Mâhnit, am implorat–o:

— Spune–mi numele tău, ca să te pot cunoaşte!

Ea a zâmbit şi a spus:

— Chiar dacă mi–ai cunoaşte numele, tot nu mă vei putea domina. Nu–ţi fie frică! Atunci când te voi îmbrăţişa, îţi voi şopti la ureche numele meu. Dar îmi este teamă că îl vei uita după ce te vei deştepta în zgomotul eternităţii.

— Nu, nu–l voi putea uita, am protestat eu.

Cu părere de rău în glas, ea a spus:

— Tu deja l–ai mai uitat.

Nu mai puteam rezista dorinţei. Am întins mâinile spre ea ca să o strâng la piept; deşi încă mai era în faţa ochilor mei, vie ca orice fiinţă omenească de pe pământ, mâinile mele au trecut prin ea ca prin aer.

După aceea am început să văd obiectele din camera mea prin transparenţa trupului ei ce se risipea.

M–am ridicat cu teamă şi am întins braţele în razele de lumină ale lunii. Am prins curaj şi am început să umblu prin încăpere atingând în trecere diferite obiecte, dar braţele mele,

lipsite de putere, nu au putut să le ridice nici pe cele mai uşoare. Am fost din nou dominat de nelinişte, îmi era teamă, am lovit cu pumnul în talgerul de bronz să vină slujitorii mei, dar nu s–a auzit nici un sunet. Talgerul din bronz era mut.

Hărţuit de nelinişte, m–am trezit din somn. Eram culcat pe spate cu braţele încrucişate pe piept. Când am văzut că–mi pot mişca mâinile şi picioarele, am răsuflat uşurat. M–am aşezat pe marginea patului şi mi–am acoperit faţa cu mâinile. Prin fumul dens de tămâie şi prin lumina agonizantă a lunii, am simţit în gură gustul metalic al nemuririi. În faţa ochilor mei dansa flacăra rece a nemuririi. Zgomotul înspăimântător al furtunii nemuririi îmi lovea urechile. Am ridicat braţele şi am ameninţat sfidător cerul. Am strigat din toate puterile:

— Nu–mi este frică de tine, Himeră! Eu, Turms, nu sunt nemuritor. Încă mai trăiesc ca om printre alţi oameni.

Dar degeaba am strigat, ştiam că ceea ce spun nu este adevărat. Nu mai eram un om ca ceilalţi oameni, eram diferit, nu mai aveam lângă mine pe nimeni care să–mi fie aproape, nu îmi mai era dor de nimeni. Bogăţiile mele erau peste măsură de multe şi nu mă puteam bucura de faptul că le posed. Puterea mea era o povară. Mâncarea mă moleşea. Vinul nu mă mai înveselea. De dansurile şi de jocurile rituale eram sătul. Rezoluţiile pe care trebuia să le dau mă oboseau.

Dar nu o puteam uita. M–am adresat din nou părţii mele nevăzute, care era în preajmă şi mă proteja cu aripile:

— Simt, i–am spus eu, că fiecare faptă din viaţa mea am făcut–o din egoism; toate faptele mele au fost greşite, atât pentru mine însumi, cât şi pentru alţii. M–am lăsat antrenat şi condus de tine fără a o fi ştiut, la fel ca cineva care merge în timp ce doarme. Pentru a ajunge cel care sunt acum, totul a fost calculat dinainte fără greşeală. Dar cine sunt eu, Turms, şi de ce sunt, trebuie să aflu. Nu din cauza ta trebuie să aflu, ci doar pentru mine însumi, ca să nu uit.

Şi i–am mai spus cu sarcasm:

— Este drept că tu ai făcut cum ai ştiut mai bine ca eu să cred în tine, dar eu am început să mă îndoiesc. Atât de mult eu încă mă mai simt om. Voi crede din nou abia atunci când mă voi deştepta într–o altă viaţă şi voi auzi vuietul furtunii în urechi, şi–mi voi aminti şi mă voi cunoaşte pe mine însumi. Dacă se va întâmpla aşa, voi fi asemenea ţie. Abia atunci va fi mai uşor

pentru noi să ne înţelegem.

Am luat vasul de argilă de la picioarele zeiţei, i–am răsturnat conţinutul în mână şi, privind pietrele vieţii mele, mi–am amintit. Am încercat să povestesc cât mai clar despre tot ceea ce mi–am amintit, pentru a–mi aminti din nou când mă voi întoarce.

3

Se ştie că viaţa unui om este alcătuită din diferite perioade, se ştie că fiecare perioadă are o anumită lungime. În momentul când o perioadă a vieţii se sfârşeşte, omul este un altul şi gândirea lui este diferită de gândirea din perioada de mai înainte. Se spune că lungimea unei perioade este de cincizeci şi cinci de luni. Alţii spun că o perioadă este de cinci ani şi şapte luni. Dar şi în ceea ce priveşte perioadele vieţii, se întâmplă la fel ca şi cu celelalte adevăruri; nu există în lumea aceasta certitudini. Oamenii sunt diferiţi şi perioadele vieţii diferă de la un om la altul. Atunci când moare cineva, este acelaşi lucru dacă vasul de argilă în care sunt pietrele vieţii lui este aşezat lângă picioarele mortului, lângă cap sau lângă ofrandele de pe podea. La fel, este o prostie să socoteşti anii şi lunile unui om după pietrele din vas. Dacă pentru un om perioadele se succed din trei ani şi două luni în trei ani şi două luni, pentru un altul, o perioadă de viaţă este la fiecare zece ani.

Cei mai mulţi oameni nu se apleacă niciodată să–şi ridice piatra, pentru a o păstra ca semn al sfârşitului unei etape şi începutului altei etape din viaţă. De aceea poate fi iertată greşeala familiei defunctului, care pune în vasul de argilă un număr de pietre egal cu numărul de ani. În afară de vârsta la care a murit, pietrele nu vor povesti nimic despre el. A trăit o viaţă obişnuită, s–a mulţumit doar cu atât.

Acelaşi lucru se întâmplă şi cu popoarele. Ele trec prin ere, ce sunt numite secole ale zeilor. Noi, lucumonii, ştim că celor douăsprezece popoare şi celor douăsprezece oraşe etrusce li s–au dat zece cicluri de viaţă şi de moarte. Dacă obişnuim să spunem *un mileniu,* o facem pentru că aşa este mai simplu de spus. În realitate, durata unui ciclu nu este de o sută de ani, ea poate fi mai mare sau mai mică. Doar începuturile şi sfârşiturile ne sunt cunoscute după semnele ce le anunţă.

Omul aspiră la certitudini pe care nu le poate atinge. Preoţii

care fac profeţii compară ficatul animalului sacrificat cu modelul din argilă pe care sunt trasate linii şi scrise numele zeilor. Dar ei nu înţeleg limbajul zeilor. De aceea se înşală.

La fel se întâmplă şi cu preoţii care tălmăcesc zborul păsărilor. Ei au învăţat pe dinafară din vechile scrieri, dar dacă întâlnesc un semn care nu le este familiar, sunt deconcertaţi şi amestecă vorbele, iar prezicerile lor sunt confuze.

Eu, Turms, nu mă încumet să interpretez fulgerele ca aceia care, în timp de furtună, urcă în vârfurile sacre ale munţilor şi fac profeţii convingătoare bazându–se pe analiza culorii şi a drumului focului de pe cer. Ei se înşală şi citesc greşit limbajul fulgerelor, fiindcă inima lor nu simte divinitatea.

Dar nu are nici un rost să analizez nimic, totul este aşa cum trebuie să fie. Încetul cu încetul amorţeşte, se osifică, îmbătrâneşte. Nimic nu este mai trist pentru acela care intuieşte divinitatea decât cunoştinţele învechite şi uscate ale oamenilor.

Omul poate învăţa multe, dar învăţătura nu înseamnă cunoaştere. Adevărata cunoaştere vine din certitudini naturale şi din percepţia divinităţii.

Într–o vreme, mă apucasem să trasez pe o plăcuţă de ceară semnele cerului pe timp de furtună, dar m–am lăsat păgubaş când am înţeles cât de deşartă îmi este dorinţa.

Dar oare poate fi şters ceva ce deja a fost scris? Placa există şi va mai fi, chiar dacă am îndepărtat de pe ea semnele.

Aceasta este o înspăimântătoare problemă a oamenilor:

„Oare continuă să existe ceea ce a fost scris, în ciuda faptului că semnele scrise nu se mai văd?" Picturile se degradează cu vremea, până ce nu mai rămân pe pereţi decât linii şi pete estompate de culoare şi nimeni nu mai ştie ce reprezentau acele picturi. Statuetele de bronz se păstrează mai mult, dar conturul lor nu rămâne acelaşi, dispare forma.

Există obiecte divine, a căror putere este atât de mare, încât doar prin simpla lor atingere un bolnav poate fi tămăduit. Sunt obiecte care îi protejează pe cei ce le poartă. Dar sunt şi talismane care atrag nenorocirile. Există locuri sacre chiar şi acolo unde nu sunt altare sau pietre votive.

Sunt clarvăzători care pot citi viitorul oamenilor şi întâmplările ce urmează să se petreacă dintr–un anumit obiect pe care–l ţin în mână. Dar, din ceea ce văd ei în ulei sau în fiertura de arpacaş, oare cât de mult adevăr este în spusele lor?

Poate că în vorbele lor nu sunt decât visele şi felul lor de interpretare a lumii. De fapt, nici ei înşişi nu ştiu de unde le vine această putere de a vedea în viitor. Eu, care am această putere, pot confirma că aşa este.

Cum–necum, ceva rămâne în obiectele de care oamenii s–au ataşat şi pe care le–au folosit multă vreme, ceva care este în legătură cu întâmplări fericite sau nefericite din viaţa lor. Dar toate aceste lucruri sunt neclare. Sunt mai multe împletituri de vise şi înşelătorii decât adevăruri. Doi oameni nu vor vedea şi nu vor simţi în acelaşi fel niciodată. Chiar acelaşi om nu va auzi şi nu va simţi la fel în două momente diferite. Ceea ce doreşte la un moment dat un om şi crede că este plăcut, într–un alt moment nu mai doreşte şi i se pare dezagreabil.

De aceea omul care se încăpăţânează să se încreadă doar în simţurile lui se înşală singur toată viaţa.

Dacă încep să scriu, o fac doar pentru că am îmbătrânit şi sunt obosit, o fac pentru că viaţa are un gust amar, pentru că nu–mi mai doresc nimic de la această lume. În tinereţe nu aş fi scris astfel, fiindcă atunci viaţa parcă era altfel. Dar, dacă aş fi scris în tinereţe, ceea ce aş fi scris ar fi fost la fel de adevărat ca şi ceea ce scriu acum.

Oare de ce scriu? Pentru a învinge timpul şi pentru a mă cunoaşte mai bine pe mine însumi?

Dar voi putea învinge timpul? Nu o voi şti niciodată, fiindcă nu sunt sigur că scrisul în sine va putea supravieţui vremii. Nu–i nimic, mă voi mulţumi să scriu doar pentru a mă cunoaşte.

Fie scrisul meu un joc şi–un capriciu, aşa după cum cea mai frumoasă viaţă este alcătuită dintr–o neîntreruptă serie de jocuri şi de capricii! Voi scrie pe hârtie de stuf. Nu am de gând să corectez nimic, să schimb nimic. Voi scrie doar despre ceea ce–mi voi aduce aminte; cu culoare roşie şi neagră, după dispoziţia pe care o voi avea. De la dreapta la stânga şi de la stânga la dreapta, după cât de mult voi vrea să pun în valoare anumite întâmplări. Voi scrie în limba elină atunci când voi povesti viaţa mea printre greci, în limba fenicienilor când mă voi război cu fenicienii, dar despre lucrurile divine voi scrie în limba mea.

Voi scrie ca să mă înţeleg pe mine însumi. Pentru început, voi lua în mână o piatră neagră şi netedă şi voi povesti. Voi începe povestea cu acel moment al vieţii mele, când am presimţit că eu sunt altfel decât ceilalţi oameni, când am

început să mă îndoiesc că sunt aşa cum mă vedeam până atunci.

4

S–a întâmplat pe drumul sumbru dintre munţi ce duce spre Delfi. Abia ajunsesem la ţărmul marii, când fulgerele au luminat, departe, înspre vest, vârfurile munţilor. Apoi am intrat în sat. Locuitorii de acolo se străduiau să–i convingă pe călătorii care mergeau spre templu că mult mai bine ar fi să–şi întrerupă drumul şi să rămână în sat. Era toamnă şi, spuneau ei, semnele cerului prevestesc furtună. Bolovanii de pe povârnişurile munţilor urmau să se prăvălească şi să blocheze drumurile, uneori torentul putea antrena cu el oameni şi animale.

Dacă eu, Turms, mă găseam atunci pe acel drum, era pentru că urma să fiu judecat de către Oracolul din Delfi. Până atunci fusesem protejat de soldaţii atenieni, care mă adăpostiseră când locuitorii din Efes au vrut să mă omoare cu pietre. Era pentru a doua oară în viaţa când mi se întâmpla aşa ceva.

De aceea, în ciuda furtunii care urma să se dezlănţuie, mi–am continuat drumul. Ţăranii îşi duceau traiul de pe urma călătorilor care, în drum spre templul din Delfi, treceau prin satul lor. Ei încercau, sub diferite pretexte, să–i reţină în sat şi le promiteau o masă bună, un culcuş moale, talismane din os, din lemn sau din piatră, care să–i păzească de toate relele din lume. Dar eu nu am dat importanţă nici sfaturilor, nici promisiunilor ispititoare. Eu nu mă temeam nici de furtună, nici de fulgere.

Mi–am continuat singur drumul spre Delfi, apăsat de oroarea crimei mele. Deşi era miezul zilei, cerul se întunecase. Norii se rostogoleau în goană spre poalele munţilor. Fulgera din ce în ce mai des în apropierea mea. Tunete asurzitoare, amplificându–se fără întrerupere, traversau valea. N–aş fi crezut că urechile unui om pot rezista la astfel de zgomote.

În jurul meu fulgerele dislocau pietre. Ploaia şi grindina îmi biciuiau trupul. Rafalele de vânt încercau să mă împingă în prăpastie. Pietrele îmi sfâşiau genunchii şi coatele.

Dar nu simţeam nici o durere. Şi în timp ce fulgerele

scânteiau în jurul meu, ca şi cum ar fi vrut să–mi demonstreze teribila lor putere, iar tunetele bubuiau neîntrerupt, pentru prima dată în viaţă am cunoscut extazul. Fără să fiu conştient de ceea ce fac, am început să dansez pe drumul ce duce la Delfi. În lumina fulgerelor, în vuietul furtunii, acolo, pe drumul spre Delfi, picioarele mele au început să danseze, braţele mele au început să se mişte ritmic; nu era un dans pe care să–l fi ştiut sau să–l fi învăţat, dansul era în mine, tot trupul meu dansa, eram dominat de o fericire fără margini.

Ar fi trebuit să mă tem de mânia zeilor. Dar în acel moment, am fost sigur, am ştiut că sunt mai presus de orice vinovăţie. Încrucişându–se şi ramificându–se deasupra capului meu, fulgerele m–au binecuvântat ca pe un fiu. Rafalele furtunii m–au binecuvântat ca pe un fiu. Defileul m–a salutat cu bubuituri neîntrerupte de la tunetele ce se amplificau după ce se loveau de pereţii din piatră ai muntelui. Împrejur, pietrele dislocate săreau sărbătoreşte în cinstea mea salutându–mă.

Atunci am simţit pentru prima oară cine sunt. Nu mi se putea întâmpla nici un rău. Nimic nu mă putea lovi.

În timp ce dansam pe drumul ce ducea la Delfi, au izvorât din mine cuvintele unei limbi necunoscute şi nu le–am înţeles. Dar le–am cântat, repetându–le de mai multe ori, ca şi cum ar fi fost o noapte cu lună plină şi m–aş fi deşteptat din somn din cauza propriului meu urlet şi aş fi repetat cuvinte al căror înţeles nu–l cunoşteam. Ritmul cântecului îmi era străin. Paşii dansului îmi erau străini. Dar în starea de extaz de care eram dominat, toate s–au revărsat din mine pentru că erau în mine, chiar dacă eu nu o ştiusem până atunci.

După ce am străbătut drumul dintre munţi, în faţa mea s–a deschis, întunecată de nori şi tulburată de ploaie, rotundă, valea din Delfi. Atunci a încetat şi furtuna, norii s–au retras, iar soarele a început să strălucească puternic deasupra oraşului, revărsându–se peste case, peste monumente şi peste templul sacru.

Toamna sclipea argintie de la picăturile de ploaie şi un verde atât de puternic, atât de strălucitor, cum aveau frunzele dafinilor sacri din jurul templului din Delfi, eu nu mai văzusem până atunci. Fără să întreb pe nimeni, am găsit fântâna sacră. Am aruncat pe pământ desaga, am dat jos veşmintele de pe mine şi am intrat în apa purificatoare.

Ploaia tulburase apa rotundului heleşteu, dar din gurile leilor de piatră ţâşnea apă limpede, care–mi uda braţele, obrajii, genunchii şi părul. M–am ridicat în lumina arzătoare a soarelui, trupul meu gol era încins şi încă mai vibra de extaz.

Când m–au văzut, slujitorii templului, care purtau împrejurul capului benzile sacre, au alergat în goană spre mine, cu veşmintele fâlfâind. Atunci mi–am ridicat ochii şi am văzut întunecatul mal abrupt, prag spre abisuri, mai impresionant chiar decât templul însuşi, deasupra căruia zburau păsările negre, ce se întorceau de acolo de unde fuseseră alungate de furtună. Chiar dacă nu mi–a povestit nimeni despre această prăpastie, am înţeles imediat că este locul unde sunt azvârliţi cei vinovaţi pentru crime ce nu pot fi iertate. Neţinând seama de drumul sacru, am trecut în goană printre terase, monumente şi statui.

Ajuns în faţa templului, am coborât braţele, am atins ceea ce atunci am crezut că este altarul şi am strigat:

— Eu, Turms din Efes, cer protecţie zeului şi mă supun judecăţii oracolului.

Mi–am ridicat privirea şi am văzut pe friza peristilului imaginea zeiţei Artemis la vânătoare, împreună cu câinele ei, şi imaginea lui Dionysos benchetuind. Abia atunci am înţeles că nu eram decât lângă porticul de la intrarea în templu. Slujitorii templului au încercat să–mi împiedice trecerea mai departe, dar i–am împins cu braţele şi am alergat în templu. Am străbătut în fugă pronaosul, trecând pe lângă imense urne din argint, statui preţioase şi ofrande închinate zeilor. Am alergat până ce am ajuns în ultima sală a templului, unde, deasupra unui mic altar, dansează flacăra eternă, alături de Omphalos, Centrul Lumii, înnegrit de fumul atâtor veacuri ce au trecut. Pe această piatră sacră mi–am coborât eu mâinile pentru a fi ocrotit de zei.

După ce am atins piatra sacră, am simţit o linişte deplină în toată fiinţa mea. Fără teamă, m–am uitat în jur. Am văzut drumul pietruit ce ducea spre abis. Am văzut sacrul mormânt al lui Dionysos. Am văzut umbrele vulturilor sacri, ce se roteau deasupra templului şi am înţeles că sunt salvat. Slujitorii nu aveau dreptul să intre aici. Aici nu puteau pătrunde decât preoţii templului din Delfi, iniţiaţii şi tălmăcitorii vorbelor divine.

Anunţaţi de slujitori, au sosit imediat, aranjându–şi benzile sacre de pe cap şi îndreptându–şi veşmintele, trei bărbaţi

bătrâni. Aveau feţele acre şi ochii li se lipeau de somn. Se apropia iarna, pelerini veneau din ce în ce mai rar şi, în această zi de furtună, nu se aşteptaseră să vină nimeni. De aceea, sosirea mea îi deranja.

Dar, atâta timp cât eram întins pe pardoseala ultimului sanctuar, cu braţele petrecute peste Buricul Lumii, ei nu puteau fi violenţi faţă de mine. De fapt, nici nu voiau să se atingă de mine mai înainte de a şti cine sunt.

După ce, un oarecare timp, au discutat în şoaptă între ei, m–au întrebat:

— Oare–ţi sunt mâinile pătate de sânge?

Le–am răspuns imediat că mâinile mele sunt curate şi că niciodată nu am făptuit vreun omor. Acest lucru i–a liniştit, fiindcă, dacă aş fi făcut vreo crimă, ei ar fi trebuit să purifice templul.

Apoi m–au întrebat:

— I–ai ofensat pe zei?

Am chibzuit o clipă, apoi am răspuns:

— Pe zeii elenilor nu i–am ofensat. Dimpotrivă, fecioara sacră, sora zeului vostru, este zeiţa mea protectoare.

— Cine eşti şi ce doreşti de la noi? m–au întrebat ei iritaţi. De ce ai venit pe timp de furtună dansând? Cine ţi–a permis să te scalzi în apa fântânii sacre? Cum de ai îndrăznit să tulburi ordinea templului şi să–i nesocoteşti obiceiurile?

Din fericire, nu a fost nevoie să le răspund; chiar în acea clipă şi–a făcut apariţia Pythia, sprijinită din ambele părţi de slujitoarele ei. Era o femeie încă tânără. Faţa ei, neacoperită, avea o expresie tragică. Ochii îi erau dilataţi, avea un mers nesigur, şovăitor. S–a uitat la mine ca şi cum m–ar fi cunoscut dintotdeauna, iar când mi s–a adresat bolborosindu–şi vorbele, obrajii au început să i se înroşească.

— În sfârşit, ai venit, tu, cel pe care–l aşteptam. Gol, dansând, purificat în apa fântânii sacre. Fiu al lunii, fiu al cochiliei mării, fiu al hipocampului, eu te cunosc! Tu vii de la apus.

Mai întâi, mi–a trecut prin minte să–i spun că ea se înşelase, eu veneam dinspre răsărit, din Ionia. Şi că doar de iscusinţa vâslaşilor şi de vântul ce–a suflat în pânzele corabiei a depins sosirea mea la Delfi în această zi. Dar vorbele ei mă uluiseră. Am întrebat–o:

— Oare tu mă cunoşti, femeie sacră?

A izbucnit într–un râs sălbatic şi, sprijinindu–se de slujitoarele ei, a ajuns foarte aproape de mine. Mi–a spus:

— Cum aş putea oare să nu te cunosc? Ridică–ţi ochii şi priveşte–mă!

Urmărit de privirea ei înfricoşătoare, mi–am desprins mâinile de pe piatra sacră şi mi–am ridicat ochii. Faţa ei se transforma de la o clipă la alta, îşi schimba forma şi expresia. Mai întâi a luat înfăţişarea înflăcăratei Dione. Blânda Dione, cea care şi–a crestat numele pe coaja mărului, înainte de a mi–l arunca. Dar zeiasca frumuseţe a Dionei s–a risipit, faţa Pythiei s–a schimbat, acum avea figura sobră a statuii zeiţei Artemis, cea căzută din cer în Efes. Pentru încă o dată faţa ei s–a schimbat, era o femeie cu obrajii netezi ca un cristal, şi nu i–am văzut chipul decât o clipă, ca şi cum ar fi fost în vis, ca şi cum un voal i l–ar fi acoperit. Apoi am văzut doar ochii furioşi ai Pythiei. Am rostit:

— Într–adevăr, şi eu te cunosc.

Dacă slujitoarele n–ar fi împiedicat–o, ea m–ar fi îmbrăţişat. Şi–a întins mâna stângă şi mi–a mângâiat pieptul. Prin mâna ei, am simţit cum o forţă ciudată se strecoară în mine.

— Acest tânăr, a rostit ea, îmi aparţine. Că este sau nu iniţiat, nu are nici o importanţă. Să nu se aprindă mânia nimănui şi nimeni să nu se atingă de el! Orice va fi făptuit, nu a făcut–o din voia lui, ci din voia zeilor. El este nevinovat.

Preoţii au început să murmure şi apoi au spus:

— Acestea nu sunt vorbele zeului, ea ar fi trebuit să–şi săvârşească oracolul aşezată pe trepiedul sacru. Este doar un extaz simulat. Să fie dusă afară!

Dar în templu, era mai puternică decât slujitoarele ei. Şi, sfidându–i pe preoţi, a strigat furioasă:

— Dincolo de mare, văd flăcările unui templu incendiat. Acest om a venit cu mâinile murdare de cenuşă. A venit cu faţa plină de cenuşă şi cu o arsură de la flăcări pe şold. Eu l–am purificat. De aceea este curat şi liber. Liber să meargă unde el însuşi vrea. Nu după cum voiţi voi.

Acestea au fost ultimele cuvinte pe care ea le–a rostit clar, după aceea a început să se zvârcolească spasmodic, din gură îi curgeau spume, apoi s–a lăsat, moale şi inconştientă, în braţele slujitoarelor. Ele au purtat–o pe braţe până afară şi preoţii, tremurând neliniştiţi, s–au strâns în jurul meu. Şi au spus:

— Noi trebuie să chibzuim. Dar nu–ţi fie teamă! Oracolul te–a eliberat de orice vinovăţie şi noi înţelegem că tu nu eşti un om obişnuit, din moment ce Pythia, doar văzându–te, a intrat în transă. Totuşi, nu vom înscrie vorbele ei în registrele sacre ale templului, fiindcă ea nu le–a rostit de pe trepiedul său oracular.

Apoi, binevoitori, mi–au frecat mâinile şi picioarele cu frunzele de dafin ce erau pe altar, ca să dispară cenuşa, m–au condus până în afara templului, lăsându–mă în grija slujitorilor, cărora le–au poruncit să–mi dea de mâncat şi de băut. Slujitorii templului îmi puseseră desaga şi veşmintele, pe care eu le lepădasem pe pământ în dezordine, pe bordura fântânii sacre. Cercetând cu degetele ţesătura fină de lână, preoţii au înţeles că nu sunt un oarecare sărăntoc. Încă şi mai mult s–au liniştit când am scos din desagă punga burduşită cu monede din aur, ce purtau ca efigie capul de leu din Milet, şi cu câteva din argint, marcate cu albina din Efes.

Le–am dat preoţilor cele două tăbliţe de ceară, pecetluite, dovezi despre comportarea mea, ce–mi erau favorabile. Ei mi–au promis că le vor citi mai înainte de a mă chema pentru a răspunde întrebărilor lor. După aceea, slujitorii m–au condus într–o cameră simplă, unde urma să locuiesc. A doua zi, m–au sfătuit de la ce mâncăruri să mă abţin pentru a mă purifica, pentru ca limba şi inima mea să fie curate când mă voi prezenta din nou în faţa preoţilor templului.

5

În timp ce urcam colina din Delfi, ce ducea către stadionul pustiu, în ciuda faptului că peste pista de alergări se întinsese, întunecată, umbra lăsată de munte, am văzut strălucirea unei suliţe. Suliţa a străbătut aerul asemenea unei păsări în zbor, apoi a căzut în perimetrul umbrit, şi inima mea a tresărit, ca şi cum în acest zbor de–o clipă ar fi fost o prevestire. După aceea l–am văzut şi pe suliţaş, un tânăr de vârsta mea, dar mult mai puternic decât mine. A alergat cu paşi uşori ca să–şi recupereze suliţa căzută.

L–am privit cu atenţie în timp ce se întorcea. Avea trăsăturile feţei aspre şi oarecum ostile, pieptul îi era brăzdat de cicatrice nu prea plăcute la vedere, iar muşchii braţelor şi picioarelor, proeminenţi. Cu toate acestea, exista în el o irezistibilă frumuseţe a forţei, o încredere în sine ce–ţi dădea un sentiment de siguranţă, încât mi s–a părut mai frumos decât toţi tinerii pe care i–am văzut până atunci.

— Aleargă împreună cu mine! i–am strigat eu. M–am săturat să mă tot iau la întrecere doar cu mine însumi.

Şi–a înfipt suliţa în pământ şi a alergat până la mine.

— Acum! a strigat el, şi am început să alergăm.

Fiind mai uşor decât el, mă gândisem că–mi va fi lesne să–l întrec, însă el alerga cu o aşa de mare uşurinţă, încât am făcut un efort peste măsură de mare pentru a reuşi să–l depăşesc cu o lungime de braţ.

Respiram cu greutate amândoi şi gâfâiam, dar încercam să ascundem unul faţă de celălalt oboseala.

— Eşti un alergător bun, a spus el. Dar acum, să vedem care este mai bun la aruncarea suliţei!

Avea o suliţă spartană. Am cântărit–o în mâini şi am făcut un efort teribil pentru a disimula că nu sunt obişnuit să ţin în mână o suliţă atât de grea. M–am opintit şi am aruncat suliţa cu toată puterea, mai bine decât oricând altă dată. Nici nu sperasem să o

pot arunca atât de departe. Când am alergat să o ridic şi să marchez locul, nici nu am putut să–mi ascund zâmbetul de bucurie. Încă mai aveam zâmbetul pe buze când i–am dat suliţa. Dar tânărul a aruncat–o cu uşurinţă cu multe lungimi de suliţă mai departe.

— Tu eşti un suliţaş nemaipomenit! i–am spus eu cu multă admiraţie. Dar, fără îndoială, eşti prea greu pentru a te măsura cu mine la săritura în lungime. Vrei să încerci?

Dar victoria mea a fost neînsemnată; poate doar cu un fir de păr să fi fost mai bună săritura mea. Fără să spună nici un cuvânt, el mi–a arătat discul. Am aruncat discul, dar când a fost rândul lui, discul a zburat ca un vultur mult mai departe de locul însemnat la aruncarea mea. Abia atunci a zâmbit şi el şi a spus:

— Lupta va decide care–i învingătorul!

Privindu–l, am fost încercat de o ciudată nelinişte doar la ideea de a mă măsura cu el în luptă. Nu pentru că ştiam deja că mă va învinge, ci pentru că nu voiam nicicum să mă strângă în braţele lui puternice. Cu toate că zâmbea, o flacără ce juca în privirea lui sobră m–a prevenit. I–am spus:

— Tu eşti mai puternic decât mine. Tu eşti învingătorul!

După aceea nu am mai vorbit deloc şi fiecare a exersat ce–a vrut de unul singur pe stadionul pustiu, până când am transpirat bine. Când m–am îndreptat spre pârâul a cărui apă crescuse după ploile de toamnă, a avut, mai întâi, o ezitare, apoi m–a urmat. Mi–am spălat trupul, apoi mi l–am frecat cu nisip pentru a fi curat, iar el a făcut la fel. M–a întrebat:

— Ai putea să mă freci pe spate cu nisip?

I–am frecat spatele cu nisip, după aceea el mi–a făcut acelaşi serviciu, însă a făcut–o cu atâta zel, încât am avut impresia că–mi va jupui pielea de pe mine. Urlând de durere, am reuşit să scap din mâinile lui, după care i–am aruncat cu apă în ochi. A zâmbit, dar nu s–a antrenat la un joc aşa de copilăresc. Arătând spre cicatricele de pe pieptul lui, l–am întrebat:

— Eşti soldat?

El mi–a răspuns cu mândrie:

— Sunt spartan.

L–am privit cu o şi mai mare curiozitate ca la început, fiindcă era primul lacedemonian pe care–l întâlnisem până atunci. Dar la el nu se vedea nici brutalitatea, nici insensibilitatea, despre care se povesteşte că ar fi trăsături caracteristice ale bărbaţilor

din Sparta. Ştiam că oraşul lui nu avea ziduri, fiindcă ei înşişi, bărbaţii Spartei, au fost dintotdeauna zidurile Spartei şi s–au mândrit cu acest lucru. Dar, în acelaşi timp, ştiam că nici unui spartan nu i se permite să–şi părăsească oraşul decât cu trupa şi chiar şi aşa, doar în caz de război. El mi–a ghicit gândul din privire şi, fără să–l fi întrebat, m–a lămurit:

— La fel ca şi tine, eu sunt prizonier al hotărârii oracolului. Regele Spartei, Cleomene, care–mi este unchi, văzându–mă în visele lui rele, m–a alungat din ţară. Eu sunt descendentul lui Herakles.

Mi–a trecut prin minte să–i spun că nici nu mă miră acest lucru; având în vedere temperamentul lui Herakles şi numeroasele lui călătorii, este lesne de bănuit că în toate ţările lumii există mii de urmaşi de–ai lui Herakles. Dar tot uitându–mă la musculatura braţelor lui, mi–a pierit cheful de glume ioniene. Era interesant de privit; în orice caz, eu nu mai întâlnisem încă un tânăr atât de prezentabil şi de puternic ca el.

Şi, fără ca eu să–l fi rugat, el mi i–a spus dintr–o suflare pe toţi descendenţii săi şi a încheiat lista cu:

— Tatăl meu, Dorieus, era cunoscut ca fiind cel mai frumos bărbat din timpul său. Şi el a fost duşmănit în propria–i ţară, de aceea a fost nevoit să o părăsească. A traversat apoi marea ca să întemeieze în Italia sau Sicilia propriul său oraş. Acolo a pierit cu mulţi ani în urmă.

Încruntând din sprâncene, mi–a spus înverşunat:

— De ce mă priveşti aşa? Dorieus a fost adevăratul meu tată. Acum, după ce am părăsit Sparta, este dreptul meu să–i port numele dacă–mi place. Mama mi–a povestit despre el puţin înainte de a împlini şapte ani, când ea a trebuit să mă încredinţeze statului spartan pentru a fi educat. Cum tatăl meu legal nu putea avea copii, într–o noapte i l–a adus pe ascuns mamei pe Dorieus. De altfel, trebuie să ştii că în Sparta bărbaţii căsătoriţi îşi pot întâlni foarte rar soţiile şi chiar şi atunci o fac pe ascuns. Acesta este adevărul şi probabil că eu nu aş fi fost alungat niciodată din Sparta dacă n–aş fi fost fiul lui Dorieus.

Aş fi putut să–i spun că după războiul din Troia, lacedemonienii ar fi trebuit să nu se mai încreadă atât de mult în bărbaţii prea frumoşi şi–n femeile prea frumoase. Dar, intuind excesiva lui sensibilitate în ceea ce priveşte acest subiect, am tăcut, mai cu seamă că propria mea naştere era încă şi mai

învăluită de mister. Ne–am îmbrăcat în tăcere la malul râului. Mai jos de noi, peste valea rotundă din Delfi începea să cadă întunericul. Munţii îşi schimbaseră culoarea în violet. Simţeam în tot trupul o moleşeală plăcută. Mă simţeam purificat, viu, puternic. Inima îmi vibra de prietenie alături de acest Dorieus, un necunoscut care acceptase să–şi măsoare calităţile de atlet cu mine, fără să mă întrebe cine sunt şi de unde vin.

În timp ce coboram pe drumul ce ducea către templul din Delfi, am observat că mă priveşte pe furiş cu coada ochiului. Apoi mi–a spus:

— Mie–mi place de tine, în ciuda faptului că noi, lacedemonienii, evităm străinii. Dar sunt singur şi este greu să fii singur, mai cu seamă că tot timpul eu am fost obişnuit să fiu împreună cu alţi băieţi de vârsta mea. Acum, chiar dacă nu mai trăiesc împreună cu poporul meu, chiar dacă nu mai sunt obligat să respect obiceiurile lui, principiile spartane sunt în mine şi mă ţin strâns ca în nişte lanţuri de fier. Însă faptul că te–am cunoscut, este mai puternic decât principiile. Mai bine aş fi murit în război şi din mine n–ar fi rămas nimic altceva decât un nume înscris pe o piatră de mormânt, decât să fi ajuns aici în Delfi.

I–am răspuns:

— Şi eu sunt singur. Din propria mea voinţă am venit la Delfi, pentru a fi purificat sau pentru a muri. După părerea mea, n–ar fi avut nici un rost să mai trăiesc ca un blestemat în oraşul meu şi în toată Ionia.

El m–a privit neîncrezător printre şuviţele umede de păr cârlionţat ce–i căzuseră pe frunte. Am ridicat mâna disculpativ şi am spus:

— Nu te grăbi să mă judeci mai înainte de a şti despre ce este vorba. Într–un moment de extaz, apărut pe neaşteptate, Pythia a declarat că sunt inocent. Ea nici nu a mestecat frunze de dafin, nici nu a stat pe trepiedul oracular, nici nu a inhalat aburii ameţitori ai abisurilor. A fost destul să mă vadă, şi a şi intrat în starea de transă divină.

Din cauza educaţiei pe care am primit–o şi a scepticismului ionian de care eram adesea bântuit, am zâmbit şi, după ce m–am asigurat că în preajma noastră nu este nimeni care să ne audă, am adăugat:

— Mi s–a părut că o interesează în mod deosebit masculii. Eu nu mă îndoiesc că ea este o fiinţă sacră, dar în acelaşi timp mă

bate gândul că preoţii interpretează elucubraţiile sale erotice după cum îi duce capul.

Dorieus şi–a ridicat palmele ca şi cum ar fi vrut să se apere de vorbele mele nelegiuite şi, neliniştit, mi–a spus:

— Deci tu nu crezi în oracol? Ascultă, dacă îţi baţi joc de lucrurile divine, nu mai vreau să am de–a face cu tine.

I–am spus:

— Nu fi neliniştit! Toate lucrurile din lumea aceasta au două feţe, cea pe care o vedem şi cea pe care nu o vedem. Nouă, ionienilor, ne face mare plăcere să ne batem puţin joc de zei şi să născocim despre ei poveşti amuzante, dar acest lucru nu ne împiedică câtuşi de puţin să–i slujim cu entuziasm şi să le aducem jertfe. Este drept că mă îndoiesc de aspectul terestru al oracolului, dar acest lucru nu înseamnă că nu–l recunosc sau că nu mă voi supune judecăţii sale, chiar de–ar fi să–mi pierd viaţa. În ceva anume, tot trebuie să creadă un om.

— Eu nu te înţeleg, mi–a spus el oarecum uimit.

În felul acesta ne–am despărţit în acea seară, dar în ziua următoare, sau poate că peste două zile, în timp ce mă plimbam de unul singur, m–am pomenit că mă apucă de braţ şi mă întreabă mirat:

— Oare tu eşti bărbatul din Efes care a dat foc templului zeiţei lidiene a pământului din Sardes şi apoi chiar întregului oraş?

— Aceasta este crima ce–am făptuit–o, am recunoscut. Eu, numai eu, Turms din Efes, am dat foc oraşului Sardes.

Am fost uluit când am văzut că ochii migdalaţi ai lui Dorieus străluceau de mulţumire. M–a bătut prieteneşte pe umăr şi mi–a spus:

— Dar tu nu eşti nicidecum un criminal, dimpotrivă, tu eşti eroul elenilor. Oare tu nu ai aflat că incendierea oraşului Sardes a redeşteptat flacăra revoltei, care s–a întins de la Helespont până–n Cipru?

Cuvintele lui m–au umplut de oroare, fiindcă despre o nebunie mai mare ca aceasta chiar că nu mai auzisem. Şi i–am spus:

— În acest caz, ionienii sunt nebuni! Adevărul este că, după ce corăbiile ateniene au ajuns la Efes, am alergat trei zile până la Sardes ca o turmă de oi care–l urmează orbeşte pe–un berbec. Dar sosind noi acolo şi văzând zidurile înalte ce

înconjurau oraşul, ni s–a risipit elanul şi a trebuit să ne întoarcem chiar mai repede decât ajunsesem. Trupele auxiliare ale perşilor i–au ucis pe mulţi dintre ai noştri. Şi, ca şi cum nu ar fi fost destul, cuprinşi de panică, când s–a lăsat întunericul, în situaţia aceea confuză în care ne aflam, mulţi dintre noi s–au omorât între ei. Nu, nu, expediţia noastră până la oraşul Sardes nu a fost nicidecum o expediţie eroică. Şi povestea încă nu s–a sfârşit, fiindcă ajungând noi înapoi la Efes, unde în afara zidurilor se desfăşura o ceremonie nocturnă, la care participau doar femei, ne–am amestecat noi printre ele şi le–am hărţuit până ce au venit furioşi bărbaţii ce erau în cetate ca să le scape pe soţiile şi pe fiicele lor din braţele noastre. Şi au masacrat bărbaţii din Efes mai mulţi oameni de–ai noştri decât au masacrat perşii în timp ce ne retrăgeam. Atât de oarbă a fost incursiunea noastră, atât de dezonorantă ne–a fost retragerea.

Contrariat, Dorieus a clătinat din cap şi mi–a spus:

— Bine, dar tu nu vorbeşti ca un adevărat grec. Războiul este război şi tot ceea ce se petrece în război este pentru gloria patriei, iar cei care mor pe câmpul de luptă se bucură de glorie eternă, indiferent de felul în care au fost omorâţi. Într–adevăr, eu nu pot să te înţeleg.

— Nu sunt elen, i–am răspuns. Eu sunt un străin. Cu mulţi ani în urmă, în apropiere de Efes, m–am deşteptat, după ce probabil că zăcusem un oarecare timp şi am văzut că mă aflu lângă un stejar ce fusese despicat de fulger, iar împrejurul meu erau multe oi moarte. Un berbec mă împungea cu coarnele, atunci mi–am venit în fire. Eram în pielea goală, veşmintele de pe mine fuseseră mistuite de foc, fulgerul lăsase doar un mic semn negru pe trupul meu. Deşi a încercat, Zeus nu a reuşit să mă omoare.

6

Când iarna a început să–şi arate colţii, m–au chemat în faţa lor cei patru preoţi ai templului din Delfi. După lunga perioadă în care postisem, slăbisem mult, toată energia o risipisem pe exerciţii fizice, eram atât de purificat pe toate părţile, încât abia de mă mai ţineam pe picioare. Conform obiceiului bătrânilor, preoţii au pornit investigaţia cu începutul şi m–au pus să le povestesc tot ceea ce ştiam despre revolta oraşelor din Ionia şi despre omorârea sau despre alungarea tiranilor ce fuseseră numiţi de perşi pentru a guverna.

Le–am spus:

— Eu însumi am participat doar atunci când Hermadoros a fost alungat din Efes. Iar el nu a fost azvârlit de pe zidurile oraşului ca alţi tirani, ci a fost condus cuviincios până la poarta ce duce la drumul spre Sardes. Este drept, noi am dansat atunci de bucurie că oraşul este liber, dar de Hermadoros nu s–a atins nimeni, chiar dacă am distrus lucrurile ce se aflau în casa perşilor. Iar dacă l–am alungat pe Hermadoros a fost doar pentru că era cel mai bun şi mai drept dintre bărbaţii Efesului, nu pentru că fusese înscăunat de perşi ca să supravegheze treburile oraşului. Aceste lucruri noi i le–am spus şi lui şi i–am mai spus că niciodată nu vom admite în mijlocul nostru pe cineva care este mai bun decât ceilalţi, mai degrabă dorim ca un astfel de bărbat să fie oriunde altundeva decât în Efes.

Preoţii din Delfi au mişcat din capete afirmativ şi mi–au spus:

— Aceste lucruri noi le cunoaştem mai bine decât tine, dar povesteşte–ne tot ceea ce ştii pentru a putea vedea dacă ceea ce ştii tu coincide cu ceea ce cunoaştem noi.

Le–am povestit tot ceea ce ştiam despre dezonoranta noastră ofensivă împotriva oraşului Sardes, oraşul satrapului. După aceea am spus:

— Atunci când am ajuns ca străin în Efes, după ce, printr–un miracol, nu am fost atins de fulgerul ce a distrus tot ce era în

jurul meu, eu am fost protejat de sacra zeiţă a oraşului, Artemis. De aceea, viaţa mea îi aparţine. Numai că, în ultimii ani, întunecata zeiţă a Lidiei, Cybele, a intrat în rivalitate cu Artemis din pricina elenilor, a căror devoţiune ar fi dorit să se obţină. Ionienii sunt un popor uşuratic şi se dau în vânt după orice noutate. De aceea, în timpul perşilor, mulţi ionieni au călătorit până la Sardes pentru a aduce sacrificii zeiţei Cybele şi pentru a participa la scandaloasele ei ceremonii secrete. Când m–am alăturat expediţiei războinice a atenienilor împotriva oraşului Sardes, mi s–a spus – şi eu am avut toate motivele să cred – că războiul împotriva perşilor nu este altceva decât sprijinul pe care noi, elenii, îl dăm zeiţei Artemis pentru ca ea să o învingă pe întunecata zeiţă a pământului.

De aceea, eu am crezut că înfăptuiesc un lucru important când am dat foc templului zeiţei Cybele. Dar nu este vina mea dacă în acel moment s–a stârnit un vânt atât de puternic, încât de la casele de stuf, ce se aflau în apropierea templului şi au ars până la temelie, focul s–a întins până la zidurile oraşului. Pentru că focul s–a întins atât de repede, încât unii nici nu au mai avut timp să fugă. Au pierit atunci în flăcări şi mulţi dintre ai noştri, şi mulţi lidieni.

Apoi le–am povestit încă o dată despre dezonoranta noastră fugă şi despre încăierarea cu perşii. Într–un sfârşit, sătul de toate ce le–am povestit, am spus:

— Dar voi aveţi tăbliţele de ceară, pe care vi le–am dat. Dacă pe mine nu mă puteţi crede, daţi crezare cuvintelor ce au fost scrise acolo!

Şi au spus preoţii templului:

— Noi deja le–am deschis şi le–am citit. Şi am stabilit care este adevărul în ceea ce priveşte evenimentele din Ionia şi incursiunea împotriva oraşului Sardes. În favoarea ta este doar faptul că nu eşti mândru de a fi participat la acest război, dimpotrivă, îţi dispreţuieşti faptele. Sunt destui nebuni care afirmă că această incursiune absurdă este cea mai glorioasă faptă a elenilor. Însă incendierea unui templu, fie el chiar şi cel al asiaticei Cybele, este o faptă faţă de care noi avem oroare. Dacă încep să fie arse templele, nici zeii elenilor nu mai pot fi în siguranţă.

I–am rugat să mai citească o dată textele scrise pe tăbliţele de ceară, iar ei mi–au permis să le citesc şi eu. Pe prima tăbliţă

scria:

Artemisia de la templul zeiţei Artemis din Efes salută sacrul consiliu al preoţilor templului lui Apolo din Delfi.

Fiind gardiană a fecioarei divine, îi cunosc mai bine decât oricine manifestările şi obiceiurile. Pot afirma, fără nici o ezitare, că însăşi zeiţa Artemis a îngăduit lui Turms din Efes să dea foc templului zeiţei lidiene. De aceea, îl trimit la divinul Apolo, fratele zeiţei noastre, să–l protejeze. Să–l elibereze oracolul, fiindcă el nu a făptuit răul, ci binele! Când a aruncat torţa aprinsă în templul blestemat, zeiţa i–a condus mâna. Că el este un tânăr frumos, voi înşivă puteţi vedea. În ochii lui oblici este ceva ciudat, pe buze are un zâmbet misterios. Aşa arăta şi cu câţiva ani în urmă, când, tulburat, după ce a fost ocrotit de zei ca să nu moară răpus de fulger, a alergat spre templu. Păstorii îl urmăreau lovindu–l cu ciomegele. Dar porumbeii zburau în faţa lui şi veşmintele cu care el a fost acoperit atunci, fiindcă era gol, au fost din lâna pe care fecioarele din insula Citera o ţesuseră. El nu–şi mai aminteşte nimic despre viaţa lui de până atunci, dar fecioarele din Citera l–au înveşmântat şi zeiţa Artemis l–a protejat. Chiar dacă, din cauza preaentuziastului său temperament, a greşit, chiar dacă zâmbetul lui este ironic, iertaţi–l, el este atât de tânăr. Nu este vina lui, vinovaţi sunt doar cei care l–au educat. A fost răscumpărat de Heraclit, fratele regelui nostru sacrificator, care este din familia Codros. După aceea, mulţi au spus că el a fost înţelept, chiar dacă din fire este un om atât de ursuz. Când băiatul a ajuns la templu, din întâmplare Heraclit se afla în apropiere şi juca zaruri cu nişte copii. A plătit păstorilor oile omorâte de fulger, a plătit o sumă convenabilă pentru jertfele ce i le–a adus zeiţei Artemis. După un an, absolvit de orice vinovăţie în legătură cu ciudata lui apariţie în Efes, Turms a devenit cetăţean al oraşului; el este, deci, un bărbat liber şi respectat ca oricare alt bărbat al acestui oraş. Cum Heraclit este cel ce înregistrează în cartea înţelepciunii templului, i–am dat lui această scrisoare să o citească, fiindcă pentru ochii şi urechile mele el este mai înţelept chiar decât Homer. Presupun că pentru bietul băiat, educaţia ce o va fi primit i–a fost de rău augur. Însuşi Heraclit afirmă că un altul este de zece mii de ori mai răspunzător decât Turms pentru cele ce s–au întâmplat, dar locuitorii Efesului nu

vor să–l creadă. Acum, după ce faptele s–au consumat, nici un cuvânt nu este destul. Dar în Oracol ei cred. Har vouă şi pace de la zei! Face–ţi–i dreptate băiatului! El este un tânăr atât de frumos.

Pe cealaltă tăbliţă scria:

Epeneides, în numele Consiliul Bătrânilor din Efes, salută sacrul Oracol din Delfi şi pe preoţii săi.

La îndemnul regelui nostru sacrificator, vă cerem să îl supuneţi judecăţii pe Turms, incendiatorul de temple, pentru sacrilegiu şi răzvrătire. Incendiul din Sardes este cea mai mare calamitate ce s–a abătut vreodată asupra Ioniei. Tremurăm din cauza mâniei marelui rege. Astfel de fapte nu trebuie nicicând să se mai întâmple. Dacă am permis mulţimii sălbatice de bărbaţi neliniştiţi să li se alăture atenienilor în incursiunea de război asupra oraşului Sardes, am făcut–o mai mult pentru că am sperat că perşii îi vor ucide pe toţi. După ce ei au plecat spre Sardes, bărbaţii sănătoşi la minte au luat puterea asupra oraşului. O atât de mare ură au putut să deştepte aceste brute ce–şi zic eliberatori, încât a trebuit să luptăm cu ei în afara zidurilor oraşului. Pentru că, fugăriţi de perşi, ei s–au întors în Efes noaptea şi au început să le hărţuiască pe femeile noastre. Am închis porţile oraşului şi am poruncit acelor stârpituri să meargă unde vor vrea, numai în Efes să nu intre. Chiar şi atunci când Aristagora din Milet ne–a ameninţat că va trimite corăbii de război şi soldaţi care vor cuceri oraşul, nu am deschis porţile. Noi dorim doar pacea. Oare ce rost are să ne războim cu perşii sau să ne războim între noi?

Toată vina o poartă tinerii corupţi, lipsiţi de judecată, aroganţi. Dar oare ce putem noi face când înţelepţii Ioniei ajută la distrugerea credinţei în zei? Chiar şi Heraclit este un instigator. Cerându–i noi ajutorul, el ne–a sfătuit să ne spânzurăm. El îi învăţa pe tineri că tot ceea ce este în lume s–a născut din foc şi la foc se întoarce să moară, că viaţa este doar o flacără ce creşte şi descreşte. O astfel de învăţătură a primit şi Turms şi noi credem că el nu ar fi dat niciodată foc templului zeiţei Cybele din Lidia, dacă Heraclit nu i–ar fi vorbit atât de mult despre foc.

Trăim vremuri rele. De aceea, cel mai bine este să–l azvârliţi

pe Turms în prăpastie, pentru a nu se mai abate peste oraşul nostru şi alte nenorociri ca aceasta de care el se face vinovat. Când vom auzi că el a murit, vă vom trimite în dar un trepied de argint pentru altarul templului. Şi voi ştiţi că în Efes sunt cei mai talentaţi argintari.

După ce am citit această scrisoare răuvoitoare, despre care fusesem asigurat că a fost întocmită pentru a mă apăra, am fost cuprins de furie şi am strigat:

— Oare–şi imaginează ei că doar laşitatea de care dau dovadă îi va proteja de perşi? Oare nu sunt şi ei la strâmtoare ca şi celelalte oraşe ioniene? Oricare–mi va fi originea, întotdeauna voi fi mândru că nu m–am născut în Efes.

După ce am rostit aceste vorbe, am simţit că mă prăbuşesc şi în mintea mea totul a devenit confuz. Preoţii au observat slăbiciunea mea de moment şi m–au întrebat imediat:

— Dar unde anume te–ai născut?

Am spus:

— Fulgerul m–a lovit în apropiere de oraşul Efes. Altceva nu ştiu. După aceea am fost bolnav multe luni de zile.

Ei m–au întrebat ca la început:

— Oare limba ta este curată? Oare inima ta este curată?

Am simţit doar amărăciune când am înţeles că ei se îndoiesc de vorbele ce le–am spus. Oare ce rost ar mai fi avut viaţa pentru mine, dacă aş fi încercat să mă agăţ de ea prin minciună? De aceea le–am povestit cu încredere despre toate frământările mele:

— Este multă vreme de când eu nu–mi mai amintesc nimic. Dar simt că dacă mi–aş aminti, inima mea ar fi tulburată. Întotdeauna, în nopţile cu lună plină, eu am avut vise ciudate. Trăiam în alte oraşe şi mă întâlneam cu oameni pe care aveam impresia că îi cunosc bine. Şi acum am astfel de vise. De aceea, uneori nici nu mai ştiu bine dacă trăiesc în vis sau în realitate.

Mi–am cântărit bine vorbele mai înainte de a le rosti şi am spus:

— Eram un străin în Sibaris, în Italia. Eram unul dintre aceia ce au fost trimişi în Milet înainte ca oraşul Sibaris să dispară. Pe atunci aveam vreo zece ani. Acest lucru îl ştiu sigur fiindcă protectorul meu, Heraclit, a cercetat în Milet ca să afle despre originile mele. Când locuitorii Miletului au aflat că oamenii din

Crotona au ras Sibarisul de pe faţa pământului, au plâns alături de cei care se refugiaseră în Milet şi au fost atât de mişcaţi, încât şi–au ras părul din cap. Dar, după ce părul le–a crescut, au uitat de ospitalitate şi s–au purtat rău cu cei ce veniseră din Sibaris. Am fost lovit. Am învăţat să fac pâine. Apoi am fost păstor. Presupun că am fugit din Milet pentru a scăpa de ura şi de răutatea oamenilor de acolo. Aşa se face că am ajuns în apropiere de Efes, lângă trunchiul acelui stejar despicat de fulger.

Preoţii s–au uitat descurajaţi unul la altul şi au vorbit astfel între ei:

— Oare cum se poate descurca o atât de încâlcită poveste? Fără îndoială, Turms nu este un nume grecesc. Copil de sclav, el nu ar fi putut fi, căci de–ar fi fost, nimeni nu ar fi fost preocupat să–l trimită–n Milet. Cele patru sute de familii ale oraşului Sibaris ştiau prea bine ce fac. Dar, în Sibaris trăiau şi învăţau mulţi barbari care voiau să se obişnuiască cu civilizaţia greacă. Însă, de ar fi fost barbar, copilul ar fi trebuit să fie trimis înapoi în ţara lui, nu în Milet.

Am fost rănit în sufletul meu de îndoiala ce am putut–o citi pe faţa celor patru bătrâni şi le–am spus:

— Dar priviţi–mă cu atenţie! Oare trăsăturile chipului meu sunt ale unui barbar?

Ei s–au uitat îndelung la mine şi, după aceea, au spus:

— De unde am putea şti? Veşmintele tale sunt ioniene, educaţia pe care ai primit–o este grecească. Cât despre chip, oare ce–ar fi de spus, când există tot atât de multe chipuri pe cât de mulţi oameni sunt? Nu după trăsăturile feţei îţi poţi da seama că cineva este străin, ci după veşminte, tunsură, barbă, după felul cum vorbeşte.

Dar, pe când mă cercetau, a început să li se încreţească pleoapele ochilor şi ei şi–au întors privirea de la mine şi s–au uitat neliniştiţi, pe furiş, unul la altul.

După atâta post şi purificare, toată fiinţa îmi vibra, eram plin de fervoare divină şi în faţa ochilor mei dansa o ciudată lumină celestă. Şi, pentru o clipă, am văzut în inima celor patru preoţi bătrâni. Erau tulburaţi de gândul că–şi pierduseră încrederea în ei înşişi. În mine era ceva mai puternic decât puterea lor. În mine sălăşluia o cunoaştere superioară înţelegerii lor.

Se apropia iarna. În curând urma să plece şi zeul spre nordul

îndepărtat, în ţara lacurilor şi a lebedelor, lăsând Delfiul în grija lui Dionysos. Pe mare, furtunile se dezlănţuiau una după alta, corăbiile se grăbeau să ajungă în porturi, pelerini nu mai soseau la Delfi. Bătrânii templului tânjeau după odihnă, evitau judecăţile complicate, aşteptau să se bucure în tihnă de căldura degajată de vasele cu cărbuni, aşteptau plăcuta toropeală de iarnă.

I–am implorat:

— Venerabili preoţi! Liniştiţi–mi inima! Liniştiţi–vă înşivă inimile! Să mergem afară sub cerul liber, să aşteptăm un semn divin!

Au acceptat şi am ieşit, străjuit de ei de–o parte şi de alta. S–au înfăşurat strâns în mantiile lor şi au privit spre cerul întunecat. Şi deodată, în văzduh, am văzut cum plutea o pană alb–albăstruie de porumbel. Când a ajuns în faţa mea, am prins–o în mână.

— Acesta ar putea fi un semn, am spus eu bucuros.

Abia după ce am rostit aceste vorbe m–am gândit că undeva, în înaltul cerului, unde privirea noastră nu putuse desluşi nimic, trebuie să fi zburat un porumbel. Altfel, din nimic, pana nu avea cum să cadă. Totuşi, eu am simţit că este un semn.

Preoţii s–au adunat în jurul meu şi au exclamat uimiţi:

— O pană de porumbel! Porumbelul este o pasăre din insula Citera. Copilul iubirii. Priviţi! Afrodita a întins peste el un voal de aur. Chipul lui străluceşte de lumină.

Apoi o rafală de vânt a făcut ca veşmintele de pe noi să fâlfâie cu putere, iar dinspre vest fulgerul a lovit vârful muntelui. Bubuitura tunetului ne–a asurzit urechile şi s–a repetat, din ce în ce mai încet, de nouă ori, pierzându–se până la urmă în valea din Delfi.

Am mai aşteptat o clipă, dar nu s–a mai întâmplat nimic. Preoţii s–au retras în templu să hotărască verdictul şi m–au lăsat în pronaos, unde, după ce am citit aforismele celor şapte înţelepţi, ce erau înscrise pe pereţi, am admirat vasele de argint din Cresos şi imaginea lui Homer. În tot acest timp, mirosul ce venea de la crengile de dafin care întreţineau eterna flacără sacră de pe altar mi–a mângâiat nările.

După o îndelungă chibzuială, preoţii s–au întors şi m–au anunţat:

— Turms din Efes, tu eşti liber să mergi unde voieşti. Zeii s–

au manifestat prin semne. Pythia a vorbit. Nu a fost voia ta, ci a zeilor. Continuă să o slujeşti pe Artemis ca şi până acum şi adu–i ofrande Afroditei care ţi–a salvat viaţa! Dar, chiar dacă zeul din Delfi nu condamnă ceea ce tu ai făcut, refuză să poarte responsabilitatea faptei tale. Întoarcă–se responsabilitatea faptei săvârşite la zeiţa Artemis din Efes, fiindcă doar al ei este războiul cu zeiţa asiatică!

I–am întrebat:

— Încotro trebuie să merg?

Ei mi–au răspuns:

— Du–te spre apus, de acolo de unde, odată, de mult, ai venit. Aşa spune Pythia, aşa spunem şi noi.

— Este o poruncă divină? i–am întrebat eu dezamăgit.

— Nu este nicidecum o poruncă, au strigat ei. Oare tu nu ai înţeles că zeul delfic nu vrea să aibă nimic de–a face cu tine? Este doar un sfat bun, este doar pentru binele tău.

Dar douăsprezece oraşe ale Ioniei se răzvrătiseră împotriva perşilor. Era deci timpul să se pună întrebarea când urma ca oraşul Efes să fie nevoit să–şi deschidă din nou porţile răsculaţilor. Aşa credeam. Dar nu le–am spus, fiindcă nu voiam să se înverşuneze iarăşi împotriva mea. Am rostit:

— Deşi eu nu sunt iniţiat în sacrele ceremonii tainice ale zeiţei Artemis, uneori, în nopţile cu lună plină, Artemis mi–a apărut în vis însoţită de câinele ei negru. De fiecare dată când, la cererea preotesei templului, am dormit în noaptea cu lună plină la templu, ea mi–a apărut în forma subpământeană de Hecate. De aceea ştiu că–ntr–o zi, cândva, voi fi bogat. De se va întâmpla aşa, voi trimite o ofrandă votivă pentru templul vostru.

Dar ei au spus:

— Nu, să nu trimiţi niciodată vreun dar zeului din Delfi, fiindcă nu–l vom accepta.

Apoi au poruncit gardianului trezoreriei să–mi înapoieze aurul şi argintul, şi nu au vrut să reţină nici un bănuţ de argint mai mult decât ceea ce cheltuise templul pentru întreţinerea şi purificarea mea în timpul cât fusesem prizonierul lor, atât de mare le era neîncrederea în ceea ce priveşte modul în care obţinusem acei bani. De fapt, în acea epocă, ei nu aveau încredere în nimeni care venea dinspre răsărit. Ei refuzaseră până şi scutul din aur împodobit cu pietre preţioase, capturat de la perşi în incursiunea de război împotriva oraşului Sardes, ce le

fusese oferit de bărbaţii Atenei.

7

Eram gata de plecare, însă Dorieus nu primise încă nici un răspuns de la preoţii templului. Din vanitate, ne aventuram împreună în afara grădinilor templului ca să ne scrijelim numele pe pietre. Acolo, pe pământ, erau numeroase pietre ce fuseseră consacrate divinităţilor subterane încă cu o mie de ani mai înainte ca Apolo să fi ajuns la Delfi.

Dorieus lovea nervos pietrele cu o nuia de salcie. La un moment dat a spus:

— Sunt neliniştit, pentru că în mine există o suferinţă pe care n–am încercat–o până acum. Eu am fost educat doar pentru a săvârşi fapte eroice în războaie. Am fost obişnuit să mănânc şi să dorm împreună cu semenii mei. Singurătatea şi inactivitatea generează în mintea mea doar gânduri nebune. Am început chiar şi să mă îndoiesc de oracol şi de preoţii vlăguiţi ai templului.

Şi–apoi, problema mea este politică, nicidecum divină. Doar cu spada se mai poate soluţiona, nu mestecând frunze de dafin.

I–am spus:

— Dacă–mi permiţi, o voi face eu pe oracolul. Uite, noi trăim acum într–o vreme a revoltelor. Vino cu mine înspre răsărit, pe cealaltă parte a mării, în Ionia, acolo unde a şi început dansul libertăţii. Represaliile perşilor ameninţă oraşele răsculate. Aşa că, un soldat bine instruit este oricând bine venit acolo, ca să nu mai spun că tu ai toate şansele să ajungi chiar un comandant de război.

Şi i–am mai spus:

— Ionia a aşteptat ajutorul tuturor oraşelor Eladei, dar numai Atena a răspuns aşteptărilor şi a trimis în sprijinul oraşelor ioniene douăzeci de corăbii de război şi a cerut celor ce au participat atunci la atacul împotriva oraşului Sardes să se alăture atenienilor.

Contrariat, el mi–a răspuns:

— Noi, spartanii, nu iubim câtuşi de puţin marea şi nu o vom traversa niciodată pentru a ne amesteca în războaiele de pe cealaltă parte a mării. În iarna trecută, Aristagora al vostru din Milet a sosit în Sparta şi a încercat să ne ademenească cu daruri bogate ca să ne alăturăm lor. Avea cu el şi o placă de cupru, pe care erau gravate toate ţările şi oraşele din lume. Dar noi toţi ne–am prăpădit de râs când ne–a povestit că, pentru a ajunge la Susa, după ce vom fi traversat cu corăbiile înspăimântătoarea mare, trebuie să mărşăluim treizeci şi trei de zile, ca apoi să–l înfrângem pe nu ştiu ce mare rege. Între timp eloţii se răzvrătiseră. Ostili, vecinii ar fi putut ataca Sparta. Nu, în treburile celor de dincolo de mare, Sparta nu se amestecă niciodată.

— Bine, am insistat eu, dar eşti un om liber. Şi nici nu eşti prea legat de prejudecăţile poporului tău. Nici nu ştii tu cât este de frumoasă marea, chiar şi atunci când valurile înspumate sunt înalte cât munţii, nici nu ştii ce minunate sunt oraşele Ioniei, în care iarna nu este niciodată prea frig şi vara niciodată prea cald. Vino cu mine, să mergem împreună înspre răsărit!

El a spus:

— Să aruncăm arşicele de miel, ele vor hotărî încotro vom merge.

Şi am aruncat arşicele lângă lugubrele pietre ale zeilor subpământeni. Nu ne venea să credem ochilor; de trei ori la rând, arşicele au indicat cu încăpăţânare vestul, partea opusă Ioniei.

După aceea, Dorieus a rostit supărat:

— Cred că oasele astea au un defect. În orice caz, nu prea au ele un aer profetic.

Vorbele lui mi–au dat de înţeles că ar fi vrut să mă însoţească în războiul împotriva perşilor. Am vrut să–i las impresia că îmi este indiferent încotro vom merge, de aceea i–am spus oarecum nesigur:

— Eu însumi am văzut o replică a acestei harţi a lumii a lui Hecataios. Şi, fără îndoială, acest mare rege, despre care ai povestit, este un adversar de temut, din moment ce domneşte peste mii de popoare, din Egipt până–n India.

Dorieus mi–a răspuns îndârjit:

— Cu cât duşmanul este mai puternic, cu atât este lupta mai glorioasă.

— În ceea ce mă priveşte, nu am de ce să mă tem, i–am atras eu atenţia. Cum ar putea oare armele oamenilor să mă atingă, o dată ce fulgerele zeilor m–au ocolit? Eu cred că sunt invulnerabil. Dar, acest lucru nu este valabil şi în cazul tău. Aşa că, nu voi mai insista să mă însoţeşti în această nesigură aventură. Arşicele au indicat vestul. Încrede–te în ele!

— Şi de ce oare nu vrei să mergi împreună cu mine spre vest? m–a întrebat Dorieus. Sunt un om liber, aşa după cum tu însuţi ai spus, însă libertatea nu are nici un gust dacă nu ai cu cine o împărţi.

I–am spus:

— Şi pentru mine arşicele au indicat vestul, mai mult, preoţii templului din Delfi m–au sfătuit să merg spre vest. Dacă vreau să merg spre est, este doar pentru a mă convinge pe mine însumi că prezicerile şi avertismentele divine nu–mi pot interzice să fac ceea ce eu doresc să fac.

Dorieus a izbucnit în râs şi mi–a zis:

— Dar tu însuţi te contrazici!

Eu i–am răspuns:

— Tu nu ai înţeles. Eu doresc să–mi demonstrez mie însumi că pot să mă sustrag destinului hotărât de zei. De aceea voi face ceea ce vreau, neluând în seamă semnele şi prevestirile.

Abia am terminat de rostit aceste vorbe, că slujitorii templului au venit să–l cheme pe Dorieus în faţa preoţilor. Dorieus s–a ridicat brusc de pe pietrele zeului subpământean şi faţa i s–a luminat. S–a dus spre templu alergând, iar eu am rămas să–l aştept în apropierea marelui altar pentru jertfe.

S–a întors cu capul plecat şi a spus:

— Pythia a vorbit. Preoţii au interpretat prezicerile ei. De mă voi întoarce în Sparta, o mare nenorocire mi se va întâmpla. De aceea, eu trebuie să merg dincolo de mare. Ei m–au sfătuit să călătoresc cu o corabie spre vest. În vest, oricare tiran al unui oraş bogat m–ar lua în slujba sa şi m–ar plăti cu generozitate, aşa mi–au spus. În vest îmi va fi mormântul, aşa mi–au spus. Tot acolo, după moarte, numele meu va rămâne nemuritor.

— De aceea, am spus eu zâmbind, vom pleca spre est. N–are rost să–ţi faci griji, mormântul tot nu ţi–l ia nimeni. Tu eşti încă tânăr, aşa că nu–i nici o grabă.

Chiar în aceeaşi zi am ajuns la ţărmul mării. Dar marea era înfuriată şi nici o corabie nu se încumeta să o înfrunte. De aceea

ne–am continuat călătoria pe uscat, iar noaptea am dormit în colibele părăsite ale păstorilor. Oile fuseseră deja de multă vreme duse în vale, aşa că nu erau câini care să păzească noaptea colibele. În satele prin care am trecut nimeni nu a vrut să ne primească să înnoptăm, chiar dacă veneam de la Delfi.

După ce am trecut de Megara, am chibzuit mult cum am putea ajunge mai bine în Ionia. În Atena eu aveam câţiva prieteni pe care–i cunoscusem în campania împotriva oraşului Sardes. Dar în Atena era la putere o facţiune moderată, care nu voia să se amestece în conflictele din Ionia. De aceea, nu eram sigur dacă prietenilor mei le va fi făcut plăcere să mă reîntâlnească.

De aceea, am hotărât să ne îndreptăm spre Corint, cel mai ospitalier oraş al Greciei. Din cele două porturi ale oraşului plecau corăbii atât spre est, cât şi spre vest. Chiar şi corăbiile feniciene erau libere să ancoreze în porturile din Corint, fiindcă corintenii nu–i evitau pe străini, aşa auzisem.

I–am spus lui Dorieus:

— Să mergem spre Corint. Acolo vom afla noutăţi despre situaţia din Ionia. Şi, cel târziu la primăvară, de acolo vom putea naviga spre Ionia.

Dorieus s–a întunecat la faţă şi mi–a spus:

— Suntem prieteni şi, ca ionian, tu eşti mai familiarizat decât mine cu călătoriile şi cu oraşele străine. Numai că, fiind eu spartan, nu pot accepta hotărârile altcuiva fără să protestez.

— Bun, am spus eu. Atunci mai aruncăm o dată arşicele.

Orientându–mă după soare, am desenat pe nisip punctele cardinale, încercând pe cât mai bine cu putinţă să trasez direcţiile Corintului şi Atenei. Dorieus a aruncat arşicele şi oasele au arătat, fără nici un motiv de îndoială, Corintul.

— Bine, vom merge înspre Corint, a rostit morocănos Dorieus. Dar eu sunt cel care am hotărât, nu tu.

Voinţa lui era, fără îndoială, mai puternică decât a mea. De aceea l–am aprobat şi am spus:

— Sunt înmuiat din cauza obiceiurilor ioniene. Spiritul meu a fost viciat de învăţătura unui înţelept ce dispreţuia oamenii. Tot ceea ce sporeşte ştiinţa, diminuează voinţa. De aceea mă voi supune voinţei tale şi voi călători spre Corint.

S–a înviorat după ce a ascultat vorbele mele, a început să zâmbească, şi–a luat elan şi a aruncat suliţa cu toată puterea în

direcţia Corintului. Ne–am îndreptat amândoi în goană până la locul unde căzuse. Suliţa era înfiptă într–o bucată putredă de lemn, pe care valurile mării o purtaseră până la ţărm. Nu am rostit nici unul vreun cuvânt, nici n–am îndrăznit să ne uităm unul la altul; cu inima am înţeles amândoi că prevestirile sunt proaste. După ce Dorieus şi–a smuls suliţa din lemnul putred, am continuat drumul spre Corint, fără să ne mai uităm în urmă.

În Corint străinul nu are nevoie de prieteni care să–l găzduiască. În oraş există hanuri unde se poate mânca şi înnopta. Şi nu este judecat nimeni după faţă, după veşmintele ce le poartă sau după culoarea pielii; în ochii locuitorilor Corintului doar greutatea pungii în care îşi ţine banii este importantă. S–ar părea că locuitorii Corintului nu au nici o altă ocupaţie în afara grijii permanente de a–i ajuta pe străini să se descotorosească cât mai repede de banii ce–i au.

Fără îndoială, în Corint sunt multe de văzut, de pildă fântâna lui Pegas. Iar templul din Corint adăposteşte prova roasă de cari a corabiei argonauţilor, cea despre care atâta se vorbeşte. Dar dacă te vei hazarda să asculţi toate poveştile pe care locuitorii Corintului le spun, chiar de vei locui un an în Corint, încă vei mai avea de aflat multe alte istorii noi despre zei.

Erau mulţi refugiaţi din oraşele Ioniei când am ajuns noi în Corint. Cei mai mulţi erau oameni bogaţi care se temeau de poporul dezlănţuit, dar şi mai mult erau îngroziţi de răzbunarea perşilor. Ei erau convinşi că, după ce vor fi isprăvit războiul în Sardes, perşii vor fi o adevărată ameninţare pentru toate oraşele Ioniei ce–şi alungaseră tiranii, distruseseră locuinţele perşilor şi reconstruiseră zidurile de apărare. Mulţi aşteptau primăvara pentru a se îmbarca pe corăbii comerciale cu care să ajungă în marile oraşe greceşti din Sicilia sau din Italia, cât mai departe cu putinţă de perşi. Printre refugiaţi erau înţelepţi, învăţaţi şi medici, poeţi şi cântăreţi. Ei spuneau:

— În partea occidentală este Grecia Mare, acolo sunt oraşele bogate, acolo este spaţiul în care se poate respira. Viitorul aparţine Occidentului, nu Orientului, unde domneşte doar distrugerea şi continua opresiune.

Dar trebuiau şi ei să admită că revolta se întinsese deja până–n Cipru, că flota ioniană avea supremaţie pe mare şi că toate oraşele Ioniei erau din nou răzvrătite. Chiar şi înfloritorul

Efes era ameninţat.

Fiindcă aşa a vrut Dorieus, odată ajunşi în Corint, ne–am dus la templul lui Herakles şi am adus jertfe în memoria străbunilor lui. Dar cel mai mare şi mai bogat templu din Corint este templul înconjurat de ziduri puternice al zeiţei Afrodita, ce se află în vârful muntelui. Acolo locuiesc în case confortabile cele o mie de slujitoare ale zeiţei dragostei.

De fapt, în Corint Afrodita nu era zeiţa care să–şi fi făcut apariţia atât de des ca–n alte părţi. Dar în Delfi, preoţii mi–au recomandat să–i aduc jertfe Afroditei. De aceea, după câteva zile de când eram în Corint, i–am spus lui Dorieus:

— Să urcăm pe munte ca să–i aducem jertfe Afroditei!

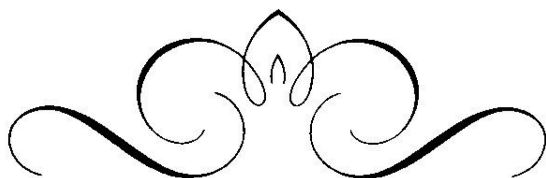
Însă Dorieus mi–a răspuns:

— Cu viaţa lui frivolă, acest oraş neliniştit îmi răvăşeşte mintea, iar flautele care cântă fără încetare pe străzi îmi sparg urechile. Trupul îmi este atât de înfierbântat de la prea condimentatele lor mâncăruri, încât mi se urcă tot sângele–n cap. Dac–aş mai aduce şi jertfe Afroditei, mi–e teamă că nu voi mai putea fi stăpân pe trupul meu. Nu, dacă nu voi respecta o anumită disciplină, trupul mi se va vlăgui şi–mi voi pierde măiestria de luptător.

Când a venit primăvara, ne–am îmbarcat pe una dintre primele corăbii care şi–au făcut apariţia în port, pentru a ajunge în Ionia.

Am scris aceste rânduri mestecând frunze de dafin ca să–mi aduc aminte de Delfi. Mi–am stropit mâinile cu apă de trandafir ca să respir încă o dată aerul Corintului. Mi–am frecat degetele cu alge uscate ca să–mi reamintesc de suliţa lui Dorieus înfiptă în flancul arcuit din lemn putred al corabiei. Iar acum îmi pun pe limbă câteva cristale de sare pentru a avea în gură gustul tăişului de fier al spadei.

Cei trei ani ai pribegiei noastre din Ionia, în fumul incendiilor şi în zgomotul luptelor, atacurilor şi violenţei, au mirosul morţii ce plutea deasupra câmpurilor, mirosul rănilor ce musteau de puroi, inutile victorii, inutile omoruri în războiul împotriva perşilor. În acei ani când perşii au împins în mare puterea Ioniei şi au început să asedieze răzvrătitele ei oraşe, eu am devenit bărbat.

Cartea a doua:
DIONYSIOS DIN FOCEEA

1

În războiul împotriva perşilor am obţinut eu reputaţia de om care râde fiindcă nu–i este teamă de moarte. În ceea ce–l priveşte pe Dorieus, el a devenit celebru pentru sentimentul de siguranţă ce–l transmitea celorlalţi datorită deosebitei lui educaţii de războinic.

Când perşii au blocat dinspre uscat Miletul, Dorieus mi–a spus:

— Este bine că Miletul protejează oraşele ioniene ce se află în spatele lui. Dar pe uscat perşii sunt mai puternici decât noi. Inima fiecărui ionian tremură pentru oraşul lui. Această teamă determină starea confuză ce ne înconjoară. Însă, lângă insula Lade, flota noastră încă mai este intactă.

Dorieus avea acum o barbă impunătoare, purta un coif a cărui creastă era împodobită cu pene, iar scutul îi era decorat cu incrustaţii din argint. Şi–a rotit privirea în jur, apoi a continuat:

— Pentru mine, acest oraş aurit, cu impresionanta lui bogăţie, cu zidurile lui inexpugnabile, a devenit o capcană. Eu nu sunt obişnuit să apăr ziduri. Doar scutul este singurul meu zid. Turms, prietene, să părăsim Miletul! În acest oraş se simte deja duhoarea morţii.

L–am întrebat:

— Deci tu vrei să părăsim uscatul pentru a continua războiul de pe puntea mişcătoare a unei corăbii? Dar este ciudată această alegere, din moment ce nu iubeşti marea şi faţa ta devine palidă din cauza tangajului.

Dorieus a spus:

— Acum e vară şi marea este calmă. De altfel, cu acest echipament greu de război pot lupta mai bine pe puntea unei corăbii, unde pot respira aer proaspăt. Corabia se mişcă. Zidurile nu se pot mişca. Să mergem la Lade ca să vedem ce se întâmplă acolo!

Am ajuns la Lade cu o barcă cu rame. A fost uşor, fiindcă

între oraş şi insulă circulau continuu bărci ce aprovizionau flota cu hrană, fructe şi vin, aşa că vâslaşii aveau des prilejul să caşte gura prin oraşul aurit.

În Lade am văzut numeroase corăbii de război, mai mari sau mai mici, toate aparţinând oraşelor ioniene, dar cele mai maiestuoase erau corăbiile din Milet. În fiecare zi, după ce străbătea îngustul canal, flota ajungea în largul mării, corăbiile se aşezau în formaţie de luptă cu latul vâslelor strălucind în soare. Apoi, prinzând o atât de mare viteză, încât marea părea că clocoteşte, se antrenau în vederea luptei cu corăbiile duşmane lovind apa cu imensul lor pinten percutor.

Însă cele mai multe galere erau ancorate de–a lungul ţărmului mării, iar echipajul folosea pânzele pentru a se apăra de soare. Toată insula forfotea de negustori ambulanţi gălăgioşi şi de beţivi turbulenţi, de comandanţi de galere care se certau între ei şi de greci obişnuiţi ce trăncăneau zgomotos. Însă mulţi dormeau profund fără a le păsa câtuşi de puţin de zgomotul dimprejur.

Dorieus s–a adresat câtorva bărbaţi:

— Oare de ce trândăviţi voi şi beţi vin, când flota persană este atât de aproape? Se spune că ei ar avea trei sute sau chiar patru sute de corăbii de război.

— Să sperăm că ei au o mie de corăbii, i–au răspuns bărbaţii, ca să se termine mai repede acest război plictisitor. Noi suntem ionieni liberi, buni luptători pe uscat, dar încă şi mai buni suntem pe mare, unde perşii niciodată nu ne–au învins.

Dar după ce s–au grozăvit ei cât s–au grozăvit, au început să se plângă:

— Nimic nu era mai enervant decât ambiţia nebunilor noştri de comandanţi, care ne obligau, tocmai atunci când căldura era toropitoare, să vâslim continuu; se purtau cu noi cum nici perşii, de ne–ar fi luat sclavi nu s–ar fi purtat. Mâinile încă ne mai sunt pline de răni, pielea de pe faţă încă ne mai este jupuită.

Şi ei ne–au arătat mâinile, care erau, într–adevăr, pline de răni deschise, fiindcă aceşti bărbaţi erau orăşeni, care până atunci trăiseră liniştiţi şi–şi văzuseră de meseria lor. De aceea, după părerea lor, vâslitul înainte şi–napoi până la epuizare era fără sens. Şi ei au mai spus:

— Fără îndoială, ar fi fost o prostie de am fi continuat aşa. De aceea ne–am ales alţi comandanţi, ceva mai înţelepţi decât

primii, şi–acum putem şi noi să trândăvim în tihnă şi să ne păstrăm forţele, pentru a fi puternici ca leii când ne vom înfrunta cu perşii.

Am hoinărit de–a lungul ţărmului de la o colonie la alta şi ne–am uitat la corăbiile de război. De la toată lumea am auzit cam aceleaşi vorbe. Mai mult, am auzit comandanţi care se certau între ei pentru a stabili care trebuie să i se supuie căruia. Încă am mai auzit că, pentru zece luptători cu arme grele, este nevoie de o corabie cu o sută de vâslaşi.

Dorieus a scuturat din cap şi a spus:

— Nu de numărul bărbaţilor depinde lupta, ci de calităţile lor. Dar, dacă n–ai încotro şi trebuie să te foloseşti de soldaţi nepricepuţi, mai înainte de ai învăţa toate regulile războiului, îi pui să mărşăluiască înainte şi–napoi până ce vor fi atât de obosiţi, flămânzi şi lipsiţi de orice dorinţă, încât mai degrabă îşi vor irosi şi ultima picătură de vlagă luptând cu duşmanul, decât să se gândească la fugă. De aceea, după părerea mea, înţelepţi sunt doar acei comandanţi de corăbii, care–şi forţează oamenii să vâslească toată ziua.

Seara, abia după ce a început să se răcorească şi suprafaţa calmă a mării a împrumutat culoarea vinului roşu, s–au întors din largul mării şi ultimele cinci nave. Erau galere simple cu câte cincizeci de vâslaşi, dar vâslele lor se ridicau şi coborau, se scufundau în apă şi înfruntau valurile atât de ritmic şi de armonios, încât aveai impresia că doar un singur om vâsleşte.

După ce le–a contemplat cu un aer mulţumit, Dorieus mi–a spus:

— Să mergem şi să aflăm din ce oraş sunt aceste nave şi cine este comandantul lor.

După ce au pus vâslele înăuntru, vâslaşii au sărit în apă şi au tras galerele pe mal. În acelaşi moment i–au împins peste bord pe bărbaţii epuizaţi, pe care apa mării i–a înviorat puţin; ei s–au târât în patru labe, au ajuns pe plajă şi, după ce s–au trântit pe nisip, nu au mai putut face nici o mişcare. De nu ar fi fost ajutaţi la timp de cei mai în putere, câţiva dintre ei ar fi putut să se înece, atât de fără vlagă erau. Galerele nu aveau ornamente, efigia nici unui zeu nu era la proră, dar erau solide, largi şi potrivite pentru navigaţie şi răspândeau până departe un miros puternic de gudron şi de smoală.

Am aşteptat până ce au aprins focurile pentru a pregăti

mâncarea. Terciul de cereale, zarzavaturile, pâinea şi uleiul de măsline ne–au gâdilat plăcut nările. Când au simţit mirosul pâinii calde, cei care zăceau vlăguiţi pe nisip au făcut un ultim efort şi, abia mişcându–şi picioarele, s–au apropiat de oalele cu mâncare. Abia atunci ne–am apropiat şi noi de vâslaşi şi i–am întrebat:

— Cine sunteţi voi, din ce oraş aţi venit şi cine este comandantul vostru?

Ei au spus:

— Suntem nişte bieţi oameni săraci din Foceea, iar comandantul nostru este Dionysios, un bărbat brutal şi necruţător, pe care l–am omorî fără nici o părere de rău, de ne–am încumeta.

Dar după ce au rostit aceste vorbe, au început să râdă şi să glumească. Erau veseli şi mâncau cu mare poftă, chiar dacă mâncarea lor nu avea carne ca a acelora de pe corăbiile din Milet. Ni l–au arătat pe comandantul lor, care nu se deosebea prea mult de ceilalţi. Era un bărbat pântecos, bărbos şi la fel de murdar ca toţi cei din jurul lui. Dorieus s–a oprit în faţa lui şi l–a salutat milităreşte; penele de pe creasta coifului lui erau unduite de dulcele vânt al serii, decoraţiile de pe scutul lui străluceau. Şi el i s–a adresat astfel:

— Dionysios, comandant al corăbiilor Foceei, primeşte–ne în serviciul tău pe mine şi pe prietenul meu, pentru a lupta împotriva perşilor!

Dionysios a început sa râdă zgomotos şi i–a spus:

— Dac–aş fi avut bani, te–aş fi plătit cu plăcere, chiar şi numai pentru a te ţine în loc de efigie la proră, fiindcă mă bate gândul că, doar văzându–te, perşii ar lua–o la goană. Altceva, în afară de o cască din piele şi de un pieptar de protecţie, eu însumi nu am. Iar dacă lupt, nu pentru bani o fac, ci pentru gloria oraşului meu şi pentru propria mea glorie. Este drept că, pe lângă glorie, sper să câştig şi ceva bogăţii, după ce voi pune mâna pe câteva corăbii de–ale perşilor. Dacă nu, oamenii mei mă vor omorî şi–mi vor azvârli cadavrul în mare, după cum îmi promit în fiecare zi când mă blestemă.

M–am vârât în discuţie şi i–am spus:

— Nu–l supăra pe prietenul meu. El nu prea obişnuieşte să râdă. Iar în aceste zile, un soldat cu echipament greu este plătit cu cinci drahme pe zi, poate chiar şi cu zece.

Dionysios a spus:

— Eu însumi nu prea râd, poate că râd şi mai rar decât el. Dar în aceste zile am învăţat să râd mai mult decât înainte. Circulă prin locurile astea, unde noi ne–am aciuiat, atât de mult aur, cum nici nu–mi imaginam c–ar fi cu putinţă. De–aceea bem şi mâncăm noi pe rupte, ne veselim, dansăm şi ne fălim cu bogăţiile noastre, c–am ajuns până şi eu, un om ursuz, să râd până mă dor fălcile, ba chiar să–i îndemn şi pe alţii să râdă. Însă cea mai trăsnită poveste ce mi–a fost dat s–o aud este că voi doi, care, cel puţin aparent, lăsaţi impresia de luptători cu multă experienţă, vă oferiţi să–mi slujiţi mie, un amărât de comandant, care nici măcar o brăţară de aur pe mână nu are, şi–ale cărui corăbii nici n–au pânze colorate.

Dar Dorieus i–a spus:

— Dacă–ţi cer să ne primeşti în trupa ta, o fac doar pentru a–mi respecta principiile de luptător. Cu plată sau fără plată, prefer mai degrabă să lupt pe o corabie cu vâslaşi ce se supun ordinelor comandantului lor, decât pe una al cărei echipaj îşi alege sau îşi goneşte comandantul după cum bate vântul. Nu ştiu eu prea multe despre războiul pe mare, dar după tot ceea ce am văzut astăzi în Lade, cred că tu eşti singurul comandant potrivit într–o bătălie navală cu perşii.

După ce i–a ascultat cu atenţie vorbele, lui Dionysios i–a plăcut de noi. Cum atât eu, cât şi Dorieus, aveam câteva monede de aur de–ale perşilor, ne–am dus şi am cumpărat de la altarul lui Poseidon nişte hălci bune din carnea animalelor sacrificate. Şi vin am cumpărat. Apoi ne–am întors şi le–am oferit carne şi vin oamenilor istoviţi ai lui Dionysios. Tare a mai fost uimit Dionysios de generozitatea noastră.

Mai târziu, ne–a spus:

— Noi suntem bărbaţi din Foceea, noi trăim şi murim pe mare. Străbunii noştri au întemeiat o colonie la Massilia, foarte departe de aceste ţinuturi greceşti, dincolo de marea occidentală. Părinţii noştri au învăţat să lupte pe mare în înfruntările cu tirenienii, dar nu s–au mai întors ca să ne înveţe şi pe noi cum să luptăm. De aceea, trebuie să ne instruim singuri.

Şi, deşi era noapte, pentru a întări cele spuse, a dat ordin să se sune în cochilia scoicilor alarma şi să fie treziţi cu lovituri de picioare oamenii, care abia aţipiseră. Împleticindu–se pe

picioare, toţi au alergat spre navele lor şi, mai înainte ca eu să ajung să mă caţăr pe puntea unei galere, ei detaşaseră deja catargul, îl îndreptaseră şi se apucaseră să desfăşoare pânzele. Cu toate că ei se mişcau atât de repede, Dionysios părea nemulţumit, îi îndemna cu lovituri de frânghie împletită, îi blestema şi urla la ei că se mişcă mai încet decât melcii.

Până la urmă, zgomotul i–a deşteptat pe toţi oamenii de pe insulă, din toate părţile s–au auzit semnalele de alarmă şi, în foarte puţină vreme, s–a răspândit zvonul că au sosit perşii. Cei mai slabi din fire, plângând şi tânguindu–se, s–au ghemuit după tufele de mărăcini. Căpitanii corăbiilor urlau şi dădeau ordine pe care nimeni nu le asculta şi, în general, în toată insula domnea o stare şi mai confuză decât în timpul zilei. Dar când s–a aflat că nu a fost decât o alarmă falsă, pe care Dionysios a dat–o pentru a–şi antrena oamenii lui, au venit toţi comandanţii celorlalte corăbii şi au început să ameninţe că ne omoară, fiindcă le–am tulburat somnul.

Dar oamenii lui Dionysios le–au ieşit în întâmpinare şi au întins frânghii în faţa lor, şi cum era atât de întuneric, s–au împiedicat ei atât în frânghii, cât şi unii de alţii, aşa că, abandonând scuturi şi spade, s–au întors înjurând la locurile lor să se culce. De nu ar fi fost atât de obosiţi, poate că s–ar fi iscat în acea noapte un război între ionieni. La drept vorbind, cei mai mulţi erau atât de beţi, încât a doua zi nici nu şi–au mai adus aminte de nimic, doar au fost surprinşi că nu–şi găsesc săbiile şi scuturile.

2

Războiul pe mare este un război necruţător, care nu se poate compara cu nici un război de pe uscat. Pentru că le–am probat eu însumi, nu voi spune nimic rău despre corăbiile din Milet sau despre cele ale aliaţilor, fiindcă erau, fără îndoială, excelente, iar echipajele lor erau alcătuite din bărbaţi neînfricaţi. Vâsleau tânguindu–se şi erau istoviţi de pe urma antrenamentului. Şi poate că, pentru un bărbat care nu are experienţa vâslitului, nu sunt pe lume unelte mai de temut decât vâslele, cu care oricând îţi poţi crăpa cu uşurinţă capul sau îţi poţi zdrobi coastele. Afirm aceste lucruri fiindcă eu însumi le–am încercat; Dionysios mi–a pus în mâini vâsla, şi deja după prima zi de vâslit, pielea de pe mâinile mele a fost în întregime jupuită.

Din Milet au fost trimise ambarcaţiuni de antrenament, încărcate cu trunchiuri şi crengi de copaci, ca să nu se scufunde, chiar dacă flancurile ar fi fost ciuruite de la împunsăturile de pinten percutor. Dar cei mai mulţi comandanţi de galere nu voiau să se înfrunte cu aceste ambarcaţiuni. Ei se temeau ca nu cumva pintenii din aramă să se îndoaie, vâslele să se rupă sau ca locurile de îmbinare a lemnului galerei să se desfacă. Dar Dionysios a spus:

— Trebuie să probăm, atât soliditatea galerelor noastre, cât şi cea a pintenilor percutori. Dar tot atât de important este să ştim care este capacitatea noastră de a ne depărta rapid de duşman, după ce îl vom fi atacat.

Chiar după prima izbitură, eu am fost azvârlit de pe bancă, m–am lovit puternic la cap şi vâsla mi–a alunecat din mâini. Şi am auzit un zgomot pe punte, ca şi cum din braţele încărcate ale unui sclav ar fi căzut talgere de aramă ce s–ar fi rostogolit pe o stradă pietruită. Abia puţin mai târziu am înţeles că Dorieus îşi pierduse echilibrul în momentul impactului pintenului percutor şi se rostogolise cu zgomot pe punte.

Dar despre aceste exerciţii de atac, mai bine–ar fi fost de nu

mi–aş mai fi amintit. Cât de antrenat îmi era trupul, tot nu mi–a fost de prea mare folos, fiindcă cu vâsla nu eram câtuşi de puţin antrenat. De aceea, în acea seară, după ce am ajuns în apropiere de mal, m–am prăbuşit în mare mai mult mort decât viu. Apa sărată a mării mi–a ars palmele jupuite, dar încă şi mai mult decât această arsură, mi–a fost suferinţa ce am simţit–o în suflet, fiindcă şi orgoliul meu fusese rănit. Pentru că, dacă am luat loc pe banca vâslaşilor, am făcut–o şi pentru a–mi dovedi mie însumi că sunt foarte bun, sau, după cum gândeam eu atunci, mai bun decât oricare alt vâslaş.

Dionysios nici nu încercase să–l îndemne pe Dorieus să vâslească, fiindcă îl respecta ca pe un aristocrat.

Până la urmă, convingându–se de bunele mele intenţii, Dionysios m–a eliberat de munca de vâslaş şi, fiindcă eu ştiam să scriu şi să citesc, m–a luat ca ajutor al lui pe punte şi m–a învăţat care sunt semnalele de comandă pentru dirijarea echipajului galerei. Şi cum, tocmai primise, din partea sfatului bătrânilor din oraşul Milet, un mesaj înscris pe tăbliţe de ceară, m–a pus să i–l citesc şi să scriu un mesaj de răspuns. Până atunci, obişnuia să arunce în mare tăbliţele de ceară pe care le primea. Tare s–a mai mirat Dionysios, când în urma sfatului ce i l–am dat, după ce am trimis noi răspuns bătrânilor înţelepţi ai Miletului, am primit un bou sacrificat, trei berbeci şi o barcă încărcată cu fructe şi cu legume.

I–am spus:

— Prin înţelegerea pe care a încheiat–o cu Miletul, oraşul tău, Foceea, este obligat să plătească orice provizii sau lucruri, pe care tu le vei cere pentru oamenii tăi. Tu poţi să ceri tot ceea ce doreşti, şi cântăreţi din fluier, şi ulei, şi vin. Chiar şi capete de leu din cupru, ca să şi le pună pe piept timonierii, poţi să ceri tu din Milet dacă vrei.

Dionysios mi–a spus:

— Uite ce–i, despre asemenea trăsneli eu n–am mai auzit până acum. Tu vrei să spui c–aş putea să le trimit chiar şi perşilor tăbliţe de ceară prin care să–i rog să–şi reorienteze pânzele şi să plece înapoi la ei acasă. Adevărul este că, deşi am plâns, am blestemat şi am lovit cu picioarele de supărat ce eram, nu am primit din depozitele Miletului nici măcar un sac de făină. Este de necrezut; ai scris doar câteva cuvinte pe o tăbliţă de ceară şi iată–ne bogaţi!

S–ar părea că războiul acesta nu–i chiar atât de rău, pe cât de mult credeam eu că este.

L–am întrebat:

— Ce te va fi determinat să crezi aşa?

S–a uitat fix la mine pe sub sprâncenele–i stufoase, a râs răutăcios dezvelindu–şi dinţii albi şi mi–a spus:

— Glumeşti, Turms, nu–i aşa? Dacă tu însuţi nu înţelegi ce–i cu războiul, poate că–i mai bine să nu–ţi explic eu nimic.

Pe toate corăbiile circula zvonul că războiul cu perşii luase o întorsătură proastă. Doar autorităţile Miletului menţineau încă coeziunea flotei. Miletul, cel mai bogat oraş al lumii, care fondase o sută de colonii, nu–şi putea permite să cadă.

Dar a venit şi noaptea când cerul însângerat de deasupra oraşului ne–a vestit că perşii au cucerit şi au jefuit templul ionian al lui Apolo, după care l–au incendiat pentru a da astfel semnalul de atac flotei lor.

M–am uitat în noaptea aceea la roşul incandescent al cerului şi am fost deprimat, fiindcă am înţeles că perşii se răzbunaseră în felul acesta pentru incendierea templului zeiţei Cybele din Sardes. Am avut noroc că mă aflam acolo, cu oamenii lui Dionysios, necunoscut de nimeni, fiindcă de aş fi rămas în Milet şi dacă cineva m–ar fi recunoscut, aş fi fost, fără îndoială, ucis de mulţimea dezlănţuită.

Toată insula Lade era dominată de teamă şi de o stare confuză, dar după ce a trecut noaptea, toţi au început să se liniştească. Mulţi spuneau că perşii îşi atrăseseră singuri blestemul asupra lor distrugând oracolul. Alţii, dimpotrivă, afirmau că nimic nu mai poate salva Ionia, dacă însuşi zeul nu fusese în stare să–şi protejeze templul. Însă toţi s–au purificat, şi–au împletit părul, şi–au uns faţa cu ulei şi s–au echipat în vederea războiului ce avea să vină.

În acea noapte, în tabăra lui Dionysios a venit un preot al lui Orfeu şi a cântat, acompaniindu–se cu lira, despre drumul pe care Orfeu l–a străbătut în întunecatul regat subpământean.

El a spus:

— Celor care nu sunt iniţiaţi în misterele orfice, eu nu mă pot încumeta să le dezvălui secretele. Dar pentru a–i consola pe aceia ce, poate că mâine se vor risipi din această lume, dacă aşa le va fi destinul, le spun că pentru noi, cei care suntem iniţiaţi, moartea nu înseamnă nimic. Sunt în lume oameni care

au trăit înainte şi apoi s–au născut din nou.

Dionysios a spus:

— Îţi împărtăşesc gândul asupra secretelor ce nu trebuie dezvăluite celor care nu sunt iniţiaţi. Dar noi, cei care suntem iniţiaţi în cultul lui Dionysos, ştim că Dionysos din Eleusis şi–a făcut apariţia pe când zeiţa Demetra îşi căuta fiica, pe Core, cea care revine în fiecare an din infern la lumină. Grâul trebuie mai întâi să moară, pentru ca din el să crească un alt grâu. Numai că, pentru mine, nemurirea nu mai are nici un farmec, dacă şi sclavii şi femeile o pot împărţi cu bărbaţii liberi.

Iar Dorieus a spus:

— Simt că, pentru cei care cad în luptă, doar numele cioplit pe o piatră de mormânt mai poate fi nemuritor.

Preotul lui Orfeu a rostit:

— O! Voi, cei care vă îndoiţi! Oare de ce vă mulţumiţi doar cu umbra şi sorbiţi doar din sângele cel fără de putere al jertfelor, ce s–a prelins în hăuri?

S–a uitat de jur împrejur şi ochii lui radiau de extaz, a cântat patetic din liră şi a strigat către noi:

— Oare nu este printre voi nimeni care să mă fi recunoscut, nimeni care ar putea să–mi răspundă?

Fusesem răscolit pe când îi ascultasem melodia, ca şi cum odinioară, demult, aş mai fi auzit–o. Ochii mi s–au deschis atunci şi l–am văzut înconjurat de o lumină strălucitoare. I–am spus:

— Eu îţi răspund, fiindcă te văd înconjurat de o lumină ciudată.

Şi am fost uimit când, uitându–mă la fiecare bărbat, am văzut, roşiatică, verde sau galbenă, lumina slabă ce îl înconjura. Însă câţiva erau înconjuraţi doar de întuneric. Orficul călător şi–a prins capul între mâini, s–a uitat fix în ochii mei şi mi–a spus:

— Te recunosc. Tu te–ai întors. De ce vrei tu, cel care eşti din stirpea sacr–a–lui Orfeu, să te pătezi cu sânge ucigându–ţi semenii?

Am reuşit să mă sustrag privirii lui, care mă domina, am scuturat din cap şi i–am spus:

— Nu încerca să mă înşeli! Acesta este doar un vis, doar o beţie ce se stinge când zorii zilei vor veni. Uneori, mai demult, când pe cer era lună plină, am însoţit–o pe Artemis şi am călătorit prin oraşe ciudate, cu toate că trupul îmi era întins în pat. Dar de fiecare dată m–am împotrivit somnului şi m–am

trezit. Eu nu cred în vorbele pe care le–ai rostit.

După ce toţi s–au împrăştiat, a venit la mine şi mi–a spus:

— Li se întâmplă rar acelora care călătoresc dintr–un trup în altul să se trezească şi, pentru o clipă, să–şi amintească. Te–am recunoscut din privire, de aceea îmi permit să îţi dau sfaturi, chiar dacă în această viaţă, tu încă nu eşti un iniţiat. Călătorind în întunecata lume subpământeană, vei fi bântuit de o sete teribilă. Înfrânge–ţi setea şi evită izvoarele ce vor apărea în drumul tău, nu te apleca niciodată ca să sorbi apa din ele. Sunt izvoarele uitării. Doar cei care sunt iniţiaţi ştiu să le caute pe cele bune, dar fiindcă aceste mistere eu nu ţi le pot dezvălui, doar îţi spun de ce trebuie să te păzeşti.

Eu l–am privit atunci doar ca pe un bărbat neştiutor, dar înflăcărat de extaz, fiindcă, încă din Efes, în inima mea crescuse îndoiala şi nu mai credeam în imaginar. Ascultându–i vorbele, am simţit că aerul dimprejurul capului meu este rece. După ce el a plecat să–şi continue drumul, m–am întors la ai mei. Dionysios şi–a lăsat mâna lui puternică pe umărul meu şi mi–a spus:

— Pentru un om este mai uşor de trăit dacă nu cunoaşte tainele infernului sau ale cerului.

Mâna lui caldă, cu care mi–a atins umărul, m–a făcut să simt din nou viaţă în braţele şi în picioarele mele. Cu tot trupul vibrând, m–am eliberat din vraja de care fusesem cuprins şi am simţit din nou asprimea nisipului sub tălpi, mirosul de alge pe care vântul îl aducea dinspre mare, gustul uleiului pe buze. Dar, pentru prima oară, m–am îndoit de scepticismul meu.

3

Dimineaţa, când cerul era din nou luminat, am putut vedea imensa coloană de fum care se ridica deasupra Miletului, ca un semnal adresat sutelor de galere ale perşilor, ce înaintau spre noi în vederea bătăliei. În sunete de trâmbiţă şi de corn, am ieşit să–i întâmpinăm şi ne–am aliniat în ordinea de bătaie fixată de consiliu, corăbiile mai mari în centru, cele mici pe ambele aripi. Auritul Milet dispăruse în urma noastră. Înaintam încet. Uneori vâslele a două corăbii se izbeau între ele şi drumurile li se încrucişau. Şi, pe măsură ce ne apropiam de perşi, galerele noastre erau din ce în ce mai aproape una de alta.

Apoi am văzut bronzul şi argintul ce străluceau pe corăbiile feniciene şi înspăimântătoarele statui ale zeilor, ce stăteau de strajă la proră. Dar printre corăbiile duşmane am recunoscut şi galere greceşti din Cipru, şi galere ioniene. Pe puntea corăbiilor feniciene erau sacrificaţi prizonierii din Ionia şi sângele lor curgea în mare.

Marea era plină de corăbiile perşilor, dar şi flota aliată era destul de numeroasă. Ritmul loviturilor în scuturile de bronz era din ce în ce mai intens şi cântecul vâslaşilor ajunsese la paroxism. Apa parcă clocotea la proră în timp ce între noi şi perşi nu mai era prea mare distanţă. Îmi simţeam gâtul uscat şi o cumplită teamă îmi răscolea pântecele. Apoi nu a mai fost decât o larmă furibundă, un haos de nedescris, din care se detaşau urletele disperate ale celor care mureau.

La primul atac, noi am avut noroc. Sub comanda lui Dionysios, corabia noastră a lovit pieziş corabia ce ne ataca, ca şi cum în mod deliberat ar fi hotărât aşa. Apoi, brusc, corabia noastră s–a întors şi pintenul percutor s–a înfipt în cea mai apropiată corabie a perşilor. Nava se înclina înspre noi, perşii cădeau în apă sau se rostogoleau peste bordul corabiei noastre. Săgeţile şuierau în aer. Împingând cu vâslele, ne–am detaşat cu multă greutate de corabia ce începea să se scufunde. Şi abia

reuşisem să ne eliberăm, când dinspre pupa, de pe o altă galeră a perşilor, a sărit pe puntea corabiei noastre o întreagă armată. Atunci a început lupta încrâncenată de pe puntea corabiei noastre. Cele cinci nave ale noastre se amestecaseră printre cele duşmane şi era o agitaţie aşa de mare, încât nici nu mai ştiam care sunt ale noastre şi care sunt ale perşilor. Vâslaşii noştri îşi abandonaseră locurile şi alergau să ia arme cu care să se înfrunte cu perşii, însă o mare parte dintre ei au sfârşit răpuşi de săgeţile perşilor. În această furie a luptei, nici nu ştiu când am ajuns pe o corabie feniciană, eram în apropiere de Dorieus şi, mai înainte ca să fi putut înţelege bine ce se întâmplă, am pus stăpânire pe corabie, am azvârlit în mare statuia zeului de la proră şi i–am mai azvârlit în mare şi pe aceia care nu avuseseră curajul să lupte şi să moară pe puntea mustind de sânge.

Dar din cauza numărului prea mic de oameni pe care noi îl aveam, până la urmă a trebuit să abandonăm acea corabie persană, lăsând–o să plutească în derivă, cu vâslele rupte. După ce tumultul s–a mai calmat, Dionysios a sunat adunarea şi toate cele cinci galere ale noastre s–au regăsit una lângă alta; atunci am văzut că reuşisem să facem o adevărată ruptură în frontul inamic. Cu toate forţele reunite, galerele noastre au înaintat spre centru, unde erau angajate în luptă cu armata perşilor cele mai impresionante corăbii ale Miletului.

Era miezul zilei când galerele noastre nu au mai fost un loc sigur şi, pentru a scăpa cu viaţă, am capturat o imensă corabie feniciană de război, cu două rânduri de vâsle suprapuse. În timp ce punea să fie înălţate pe catarg însemnele foceene, uitându–se în jur, Dionysios a întrebat nedumerit:

— Ce se întâmplă?

Ne–am uitat şi noi. Corăbii în derivă, oameni care înotau cu disperare şi încercau să se agaţe de ceva, cadavre spintecate care pluteau pe mare, mâini ce ieşeau la suprafaţa apei şi se agăţau spasmodic de vâsle; marea agoniza. Iar departe, în apropiere de strâmtoarea Lade, acolo unde cea mai mare parte a corăbiilor ioniene ar fi trebuit să vegheze pentru a stăvili orice încercare a perşilor de a intra în Milet, se întâmpla ceva de neînchipuit. Flota ioniană ataca galerele propriilor ei aliaţi.

— Ei au aşteptat să vadă de partea cui este victoria, a rostit amărât Dionysios. Au recurs la această mârşăvie pentru a

încerca să le fie cruţat oraşul de mânia perşilor. Zeiţa victoriei a abandonat Ionia.

Cu toate acestea, noi am continuat să luptăm şi în acea luptă cu forţe inegale, în care eram angajaţi, am pierdut două dintre galerele noastre. Dar, datorită iscusinţei lui Dionysios, am reuşit ca pe galerele ce ne–au rămas, numărul de vâslaşi să fie complet. Iar de pe biremă, Dionysios i–a azvârlit în mare pe toţi vâslaşii fenicieni, fiindcă nu avea câtuşi de puţin încredere în ei. După aceea, ne–am îndreptat cu toate navele spre larg şi am lăsat în urmă sinistrul câmp de luptă. Multe corăbii ioniene se îndreptau cât puteau de repede spre nord, urmărite îndeaproape de corăbiile perşilor. Şi era, fără îndoială, nevoie de multe eforturi, pentru a nu putea fi ajunse din urmă, dar poate că vâslaşii foloseau acum forţa acumulată în atâta timp de trândăveală la umbră, aşa mi–a trecut prin minte atunci.

Fiindcă am fost acolo, eu ar fi trebuit să povestesc mai multe despre bătălia navală de la Lade. Numai că eu abia puteam distinge care sunt corăbiile noastre şi care sunt ale perşilor, atât de nepriceput eram în ceea ce priveşte războiul pe mare. Despre bătălia în sine, abia peste multe săptămâni, după ce am ascultat ce povesteau alţii, aveam să–mi fac o imagine mai clară; în fond, fiecare vorbea şi aprecia evenimentele ce se petrecuseră în alt fel decât le povesteau ceilalţi, şi fiecare susţinea că el ştie cel mai bine cum a fost.

Despre cât eram eu de neştiutor pe atunci, o dovedeşte şi faptul că am fost nespus de uimit când am văzut pe puntea corabiei noastre lăzile încărcate cu bogăţii, armele scumpe, amforele, urnele rituale şi bijuteriile din aur. Preocupat în exclusivitate de apărarea propriei mele fiinţe, eu nici nu am văzut, în vreme ce luptam, când vor fi avut timp Dionysios şi oamenii lui să uşureze corăbiile capturate de la perşi de aceste imense bogăţii şi să reteze în grabă braţe şi degete ce erau împodobite cu brăţări şi inele scumpe.

Dionysios era încântat de corabia feniciană capturată. După ce a lovit şi ciocănit în puntea din lemn de cedru, după ce a examinat fiecare detaliu şi modul în care erau aranjate băncile vâslaşilor, a exclamat:

— Ce corabie! Dac–aş avea o sută de corăbii ca aceasta şi dacă pe ele ar fi doar bărbaţi din Foceea, aş putea cuceri toate mările lumii.

Nu a distrus statuia zeului fenician de la proră, dimpotrivă, oferindu–i jertfe, i s–a adresat în acest fel:

— Oricare ţi–ar fi numele, zeule fenician, fii de partea noastră şi luptă alături de noi!

Nici nu a făcut vreo schimbare pe corabie. Scuturi de apărare şi însemne aurite feniciene au fost distribuite în mod egal galerelor noastre. Iar la proră, pe ambele laturi, a dat poruncă să fie pictat câte un ochi imens, care să ajute corabiei noastre în găsirea cu uşurinţă a drumului cel bun care duce spre mări depărtate.

Când s–a întunecat, împrejurul nostru marea era pustie. Dionysios nu era de părere că trebuie să mergem spre ţărm. A poruncit comandanţilor galerelor să urmeze îndeaproape drumul pe care corabia noastră îl va urma şi a stabilit ordinea în care vâslaşii vor trage la rame. Din toate părţile se auzeau suspinele şi gemetele celor răniţi. Singurul remediu, pe care Dionysios îl recomanda, era spălarea rănii cu apă de mare şi, apoi, acoperirea ei cu un strat subţire de gudron. Dorieus era plin de răni şi de lovituri şi, printre altele, primise o lovitură atât de violentă în cap cu o vâslă, încât pielea îi fusese jupuită cu păr cu tot încă mai înainte de a–şi fi pus coiful pe cap. De aceea, el spunea că lui i–ar fi mai de folos un fierar decât un medic.

Mă uitam la toată această mizerie din jurul meu, noaptea era întunecată şi marea pustie ca un deşert. Şi m–am simţit umilit de propria mea invulnerabilitate şi am izbucnit în plâns. Nu mai plânsesem de atunci de când Heraclit m–a alungat din casa lui şi mi–a spus că sunt un nerecunoscător. Dansasem dansul libertăţii şi–l alungasem din Efes, împreună cu mulţimea, pe Hermadoros. Acest lucru, Heraclit nu mi l–a putut ierta.

Dionysios a fost surprins când m–a văzut că plâng, s–a aşezat lângă mine, mi–a mângâiat faţa cu mâna lui aspră şi mi s–a adresat uimit:

— Oare de ce plângi, Turms? Tu eşti singurul bărbat pe care eu l–am văzut că luptă cu zâmbetul pe buze. Mai mult, pe când alţii erau înspăimântaţi de moarte, tu te prăpădeai de râs.

I–am spus:

— Dă–mi iertare pentru lacrimile ce nu mi le pot stăpâni! Poate că sunt un om mai fragil decât bănuieşti tu că sunt. Nici eu însumi nu ştiu prea bine de ce plâng. În orice caz, nu plâng pentru faptul că ionienii au fost învinşi. Nici pentru că mi–ar fi

milă de mine. Mi–am amintit doar de vremea când trăiam în Efes în casa protectorului şi învăţătorului meu, un om atât de înţelept şi bun, care îmi spunea că în interiorul fiinţei fiecărui om poate fi descoperit cel mai lung drum şi că nimeni nu poate bănui până unde poate merge un om, fiindcă nimeni nu–şi ştie propriile limite. Poate că de aceea plâng.

Mi–am sprijinit obrazul de mâna lui mare şi aspră, mi–am plâns tot amarul ce era în mine şi am continuat confesiunea:

— Odată Dione mi–a aruncat un măr pe a cărui coajă îşi crestase numele. Acel măr a fost mai important pentru mine decât toată învăţătura de până atunci. Din cauza acelui măr am dansat dansul libertăţii. Din cauza acelui măr am dat foc templului zeiţei Cybele din Sardes. Acuma plâng pentru că nici măcar nu izbutesc să–mi aduc aminte de faţa Dionei.

Şi i–am mai spus:

— Contrariile se nasc dintr–o eternă luptă. Nimic nu se poate conserva aşa cum este, totul se schimbă de la o clipă la alta. Asemenea focului ce arde, sunt toate în lumea aceasta, şi pământul, şi apa. Din foc au venit toate şi în foc se vor întoarce. Zeul ia înfăţişarea zilei şi a nopţii, a iernii şi a verii, a foamei şi a saţietăţii. De aceea este schimbător ca tămâia ce arde în foc. Şi poartă un alt nume, pentru că fiecare miros are un alt nume.

Dionysios a început să–mi pipăie capul şi fruntea, apoi m–a întrebat neliniştit:

— Nu cumva ai primit o lovitură puternică în cap?

Apoi a adulmecat văzduhul, a întins uşor un deget ca să cerceteze încotro bate vântul, a ascultat susurul apei din dreptul prorei şi s–a uitat la stelele de pe cer. Mi–a spus, oarecum încurcat:

— Cu toate că eu sunt un bărbat ignorant, simt curenţii marini, vântul şi rezistenţa unei corăbii. Dacă tu ai fi fost un marinar obişnuit, ţi–aş fi tras câteva lovituri bine alese cu frânghia împletită, până ce ţi–ar fi trecut plânsul. Dar tu eşti prietenul meu. Cum nu ştiu ce să fac pentru tine ca să nu mai plângi, voi alege din comorile pe care noi le–am agonisit astăzi, cel mai frumos dintre lanţurile de aur şi ţi–l voi da ţie. Plânsul tău îmi răscoleşte sufletul şi mă simt mai rău decât dac–aş fi împuns de săgeţile perşilor.

L–am înjurat înciudat şi i–am spus:

— Aruncă–ţi în mare lanţurile de aur, eu n–am ce face cu ele.

Eu am omorât astăzi oameni cu suliţa şi cu sabia, oameni care sunt asemenea mie. Umbrele lor sunt împrejurul meu. Le văd feţele şi maxilarele însângerate; eu i–am lovit cu sabia mea. Sufletul lor îngheţat îmi tulbură mintea.

După ce a ascultat vorbele ce le–am rostit, Dionysios a început să râdă şi mi–a făgăduit că a doua zi va aduce jertfe convenabile tuturor zeilor, numai să nu mă mai chinui atâta, după care m–a dus să mă culc în patul ce mirosea a mirt al fostului comandant fenician al corabiei. Mirosul de mirt a risipit gustul de sânge pe care–l simţeam în gură şi în acea noapte am avut un somn profund ca moartea şi am văzut în somn cum, cu picioarele goale, se apropie de mine zâmbind, întrupată în lumină, înaripată, partea mea nevăzută. Dar când am încercat să o strâng la piept, mâinile mele nu au atins–o, ca şi cum ar fi trecut printr–o umbră.

4

Când m–am deşteptat, era soarele în înaltul cerului, apa murmura când lovea prova corabiei, vâslaşii cântau în cadenţa cu care vâslele se loveau de marginea căptuşită cu bronz de care erau prinse şi, spre marea mea surprindere, am observat după poziţia soarelui că nu navigam spre nord ca să ajungem în Foceea, ci spre sud.

Dorieus stătea pe punte şi ţinea apăsat pe cap o cârpă udă. I–am cerut stăruitor, în numele tuturor zeilor mării, să–mi spună încotro mergem.

În partea stângă se zăreau coline de culoarea aramei, în partea dreaptă umbrele azurii ale insulelor.

Dorieus mi–a spus:

— Nu ştiu şi nici nu vreau să ştiu. În capul meu parc–ar fi un roi de albine şi, numai când mă uit la apa asta din jurul nostru, simt că mi se întorc maţele pe dos.

Între timp se pornise vântul, valurile loveau cu putere în părţile laterale ale corabiei, în spatele nostru navigau celelalte galere. Vâslele se cufundau doar din când în când în apă. Dionysios discuta foarte aprins cu timonierul despre umbre şi despre alte repere terestre şi râdea zgomotos. L–am întrebat:

— Încotro mergem? Am impresia că tu ne împingi înspre apele perşilor.

A râs binevoitor şi mi–a spus:

— Corăbiile ioniene au fugit spre nord, spre oraşele lor, iar noi suntem în acest moment în spatele flotei persane. Nu cred că–i dă nimănui prin cap să ne caute aici.

În jurul corabiei noastre înotau delfini şi spinările lor străluceau. Arătându–mi–i cu degetul, Dionysios a spus:

— Oare tu nu vezi că nimfele mării ne conduc? Orice semn este bun, dacă ne ajută să ne depărtăm cât mai mult de perşi şi de pierduta noastră Ionie.

Dar după cum îi străluceau ochii, am înţeles că el deja

hotărâse încotro vom merge, în ciuda faptului că încerca să o ascundă de mine jucându–se cu vorbele. I–am spus:

— Ai dreptate, am pierdut Ionia. Şi poate că şi mai înţelepţi decât noi au fost aceia care au părăsit Ionia acum câţiva ani.

Dionysios a încruntat din sprâncene şi mi–a spus:

— Nu vorbi despre fugă. Am făcut tot ce am putut. Şi încă vom mai face înainte de a ne lua la revedere pentru eternitate de la oraşele noastre, dacă vom putea.

— Încotro ne îndreptăm? l–am întrebat eu din nou.

Arătându–i timonierului umbra albastră a unei insule mari ce se vedea în faţa noastră, Dionysios mi–a spus:

— În faţa ochilor noştri se află insula tămăduirii, Cos. Şi nu mă mai bate la cap, Turms. Mai bine–ai coborî în cală să vezi câţi dintre cei care zac acolo au nevoie de un ban în gură pentru a–şi plăti trecerea în lumea de dincolo.

Am lăsat la o parte toate îndoielile mele, i–am lăsat pe delfini să se zbenguiască în jurul corabiei şi pe vâslaşi să–şi îngâne cântecele şi am coborât în cala unde zăceau răniţii şi unde mirosea îngrozitor a sânge şi a excremente. Obscuritatea calei era uşor spartă de câte o rază subţire de lumină ce venea prin crăpăturile pereţilor de lemn ce o despărţea de cala vâslaşilor. Podeaua era alunecoasă din cauza sângelui scurs din răni. Am simţit cum mi se învârteşte capul şi când am putut să–i deosebesc în întuneric pe cei morţi de cei vii, mi–am amintit de preotul lui Orfeu. Împrejurul celor vii mai era încă o slabă lumină.

După ce am vorbit cu cei răniţi, m–am întors la lumina zilei şi i–am spus lui Dionysios:

— Unii sunt deja morţi, alţii sunt atât de slăbiţi încât nici nu se pot mişca, iar alţii încearcă să se ridice şi cer să li se dea de băut şi de mâncat.

După ce a ascultat, Dionysios a spus:

— Morţii să fie daţi lui Poseidon şi nimfelor mării! Îi voi lua cu mine doar pe aceia care sunt în stare să păşească pe propriile picioare. Pe cei care au nevoie să se refacă, îi vom lăsa să viseze în templele cu bolnavi din insula Cos.

Acelaşi ordin l–a transmis imediat şi comandanţilor celorlalte galere, care navigau în urma noastră. După aceea, bărbaţii din Foceea i–au dezbrăcat de veşminte pe cei care erau morţi, le–au împins în gură câte un bănuţ de aur şi i–au aruncat în mare. Cei

mai mulţi dintre cei răniţi, blestemându–şi neputinţa şi implorând ajutorul zeilor, au încercat să se caţăre pe punte, în bătaia soarelui şi vântului, fiindcă nici unul nu voia să fie abandonat în insula Cos. După incendierea templului lui Didimaios, nimeni nu îndrăznea să creadă că perşii s–ar mai sfii să dea foc templelor fiului lui Apolo sau că acolo cei răniţi vor fi în siguranţă.

În încercările lor disperate de a urca pe punte, câtorva răniţi li s–au redeschis rănile, mâinile le–au alunecat şi ei au căzut înapoi în cala întunecoasă, încă şi mai slăbiţi ca înainte.

Când am văzut ce se întâmplă cu oamenii aceia, am strigat la Dionysios:

— Eşti un om crud, Dionysios!

El a scuturat energic din cap şi mi–a spus:

— Nu, Turms, nu, eu sunt un bărbat căruia–i este milă de oameni. Aceşti oameni care suferă sunt din acelaşi oraş cu mine, ei m–au numit comandantul lor, împreună cu ei am împărţit pâinea şi sarea, eu i–am instruit pe aceşti oameni ca să fie buni marinari. Numai că fiecare om trebuie să se descurce în viaţă doar prin propriile lui puteri. Chiar dacă eu însumi aş fi zăcut neputincios în cala întunecată, nu mi–ar fi venit nemuritorii în ajutor şi nu m–ar fi tras de păr afară. Singur ar fi trebuit să ies, chiar dacă pentru a reuşi să o fac, ar fi trebuit să mă agăţ cu dinţii. Eu nu pretind de la ei ceva în plus faţă de ceea ce pretind de la mine însumi.

Când şi–a ridicat neputincios mâinile, am văzut lacrimile ce–i alunecau pe barbă. Mi–am întors capul şi am spus repede:

— Abia ieri am văzut cât de mult sânge este într–un om. Sângele pătase cu roşu marea, acolo, lângă Lade. Înainte de a se scufunda, de pe fundul corăbiilor picura sânge.

Dar, pe neaşteptate, strângându–şi capul între mâini, Dorieus a început să urle la mine:

— Lade a rămas undeva în spatele nostru; în faţa noastră nu există decât viitorul. Încetează odată cu tânguirile despre Lade! Nici nu mai vreau să privesc vreodată spre Ionia.

După ce şi–a şters lacrimile de pe barbă, Dionysios a oftat din greu şi a spus:

— Eu nu voi mai revedea niciodată Foceea. Dar ştiu că mulţi se vor întoarce în Ionia. Încă de atunci când Kyros a moştenit oraşul cucerit de Kroisos, s–au hotărât bărbaţii Foceei să aleagă

libertatea şi să navigheze cu corăbiile spre alte oraşe. Când au plecat din port, au aruncat bucăţi de fier în mare şi au promis că nu se vor mai întoarce până ce bucăţile de fier nu vor pluti pe suprafaţa apei. Şi au navigat spre vest până acolo unde se sfârşeşte marea şi au întemeiat oraşul Massilia. Însă mulţi s–au oprit la jumătatea drumului şi s–au întors mai înainte de a vedea pe suprafaţa mării cum plutesc bucăţile de fier. Toate sunt doar deşertăciuni în această lume, gândurile oamenilor sunt schimbătoare şi nimeni nu ştie dinainte ce va face mai târziu. Totuşi, bănuiesc că eu ştiu ce doresc.

Dar încă nu a spus nimic despre ceea ce intenţionează să facă. Am ajuns în insula Cos, unde se află renumitul templu al lui Esculap, dar în port nu era nici o corabie mare, doar câteva bărci ale pescarilor şi scufundătorilor. Marile corăbii fuseseră rechiziţionate de perşi. Dar perşii nu distruseseră oraşul.

Preoţii şi medicii din Cos ne–au ieşit în întâmpinare şi Dionysios a ordonat să fie căraţi la mal, de pe toate ambarcaţiunile noastre, cei mai grav răniţi. Mulţi erau inconştienţi, mulţi delirau şi îşi imaginau că se întâlniseră cu zeii. Preoţii au consimţit să le acorde adăpost în templu, unde, au spus ei, bolnavii ar putea să se vindece în urma unui somn îndelungat. Şi au mai spus:

— Nu ne este nouă teamă de mânia perşilor. Pentru cel care se îngrijeşte de vindecarea unui bolnav, nu are nici o importanţă cărui popor îi aparţine, ce limbă vorbeşte, cum îi este aranjată barba sau ce veşminte poartă. Şi de pe corăbiile perşilor au fost coborâţi bolnavi, pe care noi îi îngrijim în templu.

— Am un respect deosebit pentru templele voastre, a spus Dionysios şi a izbucnit în râs. Din fericire, bărbaţii mei delirează şi nici nu ştiu pe ce lume se află acum. Altfel, cât ar fi ei de neputincioşi, tot s–ar târâi pe dalele templului şi le–ar frânge gâturile perşilor, chiar şi cu mâinile goale. În ceea ce mă priveşte, întotdeauna am fost de aceeaşi părere cu voi. Pe cel care vindecă, nu–l interesează care este naţionalitatea sau limba pe care o vorbeşte bolnavul, ci mai degrabă aurul ce–l are în pungă.

Preoţii s–au uitat direct în ochii lui Dionysios şi au spus:

— După ce au fost vindecaţi prin terapia somnului, mulţi s–au întors la noi şi au adus ofrande zeilor. Dar, la fel de respectat este şi acela ce dăruieşte un vas de argilă, şi acela ce oferă

templului un trepied de argint. Noi nu vindecăm pentru bani, ci doar pentru a ne spori îndemânarea şi priceperea pe care doar zeii o au, şi pe care Esculap ne–a lăsat–o drept moştenire. Acest lucru l–am jurat în numele ochilor noştri, mâinilor noastre, nasului nostru, în numele focului şi instrumentelor pe care le folosim.

Dionysios ar fi vrut să vadă interiorul templului unde erau bolnavii, dar preoţii nu i–au permis. Ei au agitat ameninţător înspre bărbaţii furioşi ai Foceei bastoanele cu şerpi. Apoi locuitorii insulei Cos au pregătit în grabă un ospăţ în cinstea noastră, dar vinul pe care ni l–au oferit era amestecat cu cinci părţi de apă, fiindcă ei avuseseră deja de–a face cu marinari beţi şi se fereau de scandaluri şi de încăierări. Ziua se stingea, vârfurile munţilor păreau incendiate, purpura soarelui de amurg se scălda în mare, dar Dionysios încă nu ordonase întoarcerea la corăbii.

Încruntându–şi sprâncenele, preoţii îi spuseră lui Dionysios că niciodată nu le fusese în intenţie să ofere protecţie corăbiilor de război, fie ele chiar ioniene.

— Nu vă neliniştiţi de pomană, le–a răspuns Dionysios, eu am înţeles acest lucru. Ionienii nu mai sunt liberi, nici pe mare, nici pe uscat, de aceea este mai lesne pentru voi să–i găzduiţi pe perşi decât pe ionieni. Nu vă fie teamă, eu voi pleca din Cos de îndată ce vântul va fi favorabil.

Când s–a lăsat deja înserarea şi dinspre grădinile templului a început să se răspândească mirosul îmbătător al plantelor aromate, Dionysios m–a tras mai la o parte şi, mângâindu–şi barba, mi–a spus:

— Poate că tu, care eşti un bărbat instruit, ai putea să–mi dai un sfat bun, fiindcă, într–adevăr, sunt într–o mare încurcătură. În nici un caz, eu nu vreau să–i jignesc pe aceşti bătrâni preoţi; nici pe zeul lor eu nu vreau să–l jignesc, dar vom naviga în ape periculoase şi nu–mi convine să mai pierd nici un om, fiindcă aceşti bărbaţi ai mei sunt deja adevăraţi oameni ai mării. De aceea, am intenţia să iau de aici, de bunăvoie sau cu forţa, după cum va fi cazul, pe unul dintre urmaşii lui Esculap. El ar trebui să nu fie prea bătrân, pentru a putea rezista vieţii nu prea uşoare de pe o corabie şi să fie în stare să vindece răni, febra marină şi dureri de stomac. Încă ar fi şi mai bine dacă el ar vorbi limba feniciană, mai cu seamă că aproape toţi preoţii lui Esculap o

vorbesc.

— Dar care–ţi sunt intenţiile? l–am întrebat eu.

El m–a privit oarecum vinovat şi a spus:

— Oare nu ai înţeles, Turms? Perşii au angajat toate corăbiile de război, din Cipru şi din Fenicia până–n Egipt. Marea este deschisă şi fără apărare, ca ugerul unei vaci. De mă va ajuta Kairos, Zeul Ocaziilor Favorabile, voi începe să–i aduc lui jertfe.

— Pe zeii cei nemuritori! am exclamat eu surprins. Un război demn, pentru libertatea unui popor, este cu totul altceva decât pirateria pe o mare deschisă. Şi–apoi, viaţa unui pirat este scurtă, moartea îi este de cele mai multe ori îngrozitoare, iar numele îi este blestemat pentru eternitate. Este veşnic hărţuit şi pribeag pe toate mările lumii, nicăieri nu poate găsi un petec de pământ pe care să fie în siguranţă şi doar dacă–i aud numele, oamenii cumsecade sunt scârbiţi.

Dar Dionysios mi–a spus:

— Încetează cu prostiile, Turms! Oare cum poţi tu, un incendiator de temple, să mă învinovăţeşti pe mine?

I–am răspuns hotărât:

— În orice caz, nu te aştepta ca Dorieus şi cu mine să te urmăm.

— Atunci n–ai decât să rămâi aici, mi–a spus el în bătaie de joc. Rămâi împreună cu aceşti atât de prietenoşi preoţi. Iar când vor veni perşii, explică–le şi lor cine eşti şi de unde vii. Eu nu mă îndoiesc că–ntr–o zi tot ne vom revedea noi în întunecata împărăţie a lui Hades, numai că eu voi sosi acolo ceva mai târziu decât tine.

Vorbele lui m–au tulburat şi nu am mai fost atât de sigur ca înainte. După câteva clipe, Dionysios mi–a spus:

— În curând va fi întuneric. Sfătuieşte–mă cum să pun mâna pe un medic. Noi vom avea nevoie în permanenţă de un medic.

— Un medic priceput ţine la pielea lui, i–am spus eu, se înţelege. Iar dacă o sabie îl va spinteca, se va risipi şi ştiinţa lui o dată cu suflarea ce i se va stinge. Nici măcar un medic înţelept din Milet nu ar fi de acord, oricât de generoasă recompensă i–ai făgădui. Eu nu cred că există în lumea aceasta un medic care să vină de bunăvoie pe o corabie de piraţi.

Dar Dionysios mi–a răspuns apărându–se:

— Dar noi nici nu suntem piraţi. Noi doar vom continua războiul pe care alţii l–au abandonat şi–i vom ataca pe duşmani

în propriile noastre ape. Şi a mai spus:

— Şi tu nu trebuie să uiţi că acest medic va fi un om foarte bogat; de altfel, toţi cei care mă vor urma, vor deveni oameni bogaţi.

— Chiar de va scăpa cu viaţă, am spus eu, oare la ce–i va folosi bogăţia când lumea va afla care i–a fost trecutul? Nici un popor nu–l va accepta, nici un oraş nu–i va da găzduire.

Dar Dionysios mi–a spus ameninţându–mă:

— Turms, dacă nu vei înceta cu neroziile astea, mi–e teamă că voi fi obligat să te las aici, în Cos. Eu îţi poruncesc să–mi găseşti un medic.

Am oftat şi am plecat de lângă el, neştiind prea bine ce voi face. M–am uitat împrejur şi, la un moment dat am văzut un om scund şi, nu ştiu de ce, mi s–a părut că l–am mai întâlnit undeva, aşa că l–am salutat. Avea o faţă rotundă, o privire neliniştită şi o cută adâncă între sprâncene. Ţinea un caduceu în mâini.

— Cine eşti? l–am întrebat eu. Deşi nu este prea multă lumină, mi s–a părut că te cunosc de undeva.

El mi–a răspuns:

— Numele meu este Micon. Sunt iniţiat, dar atâta timp cât tu nu–mi vei da un reper, eu nu te pot recunoaşte.

— Micon, am repetat eu. În timpul expediţiei spre Sardes, am cunoscut un pictor de amfore din Attica al cărui nume era Micon. Pornise în război cu speranţa de a câştiga bani cu care să–şi cumpere un cuptor pentru ars oalele de lut, dar s–a întors în Atena la fel de sărac cum plecase. Însă el era un bărbat puternic, musculatura braţelor lui era asemenea rădăcinilor noduroase ale unui copac şi alături de el mă simţeam în siguranţă când fugeam de perşi. Acum, nu mă simt nicicum atât de aproape de tine, cum mă simţeam atunci faţă de acel Micon.

El a rostit:

— Tu ai sosit la momentul potrivit, străinule! Spiritul meu este neliniştit şi mocneşte ca jarul ce–i acoperit de cenuşă. Ce vrei de la mine?

Pentru a afla care–i sunt părerile, i–am vorbit despre reputaţia de care se bucură în lume medicii înţelepţi ai templului lui Esculap din insula Cos. El a spus:

— O barbă albă nu este întotdeauna şi un semn al unei mari înţelepciuni. Chiar dacă prin obiceiuri tradiţionale sunt vindecaţi oameni, aceste obiceiuri sunt o piedică. Un medic adevărat îşi

trasează cu caduceul propriul său spaţiu sacru, oriunde s–ar afla. Pentru că, în umbra renumitei tradiţii a lui Esculap, îi este mai uşor chiar şi unui prost să treacă drept înţelept.

I–am dat dreptate şi i–am spus:

— Insula Cos nu este singurul loc renumit în ceea ce priveşte vindecarea celor bolnavi. Medicii din Crotona se fălesc că ei ar fi cei mai buni din lume. Despre unii dintre ei se spune că, după ce l–ar fi vindecat chiar şi pe marele rege, ar fi rămas medicii lui personali.

Micon a spus:

— Sunt mulţi greci care slujesc chiar şi în garda personală a marelui rege. Nu s–ar putea afirma că aceştia sunt grecii cei mai răi.

— N–aş putea să–ţi dau dreptate, i–am răspuns eu. După mine, sclavii greci sunt întotdeauna nişte greci răi, chiar dacă pe gâtul lor atârnă lanţuri de aur.

— De ce–i numeşti tu pe alţii sclavi? m–a întrebat oarecum enervat Micon. Oare tu însuţi nu eşti un sclav? Oare nu trebuie să–ţi suporţi trupul şi să–i slujeşti lui la fel cum un sclav îşi suportă lanţurile? Toţi suntem sclavi atâta timp cât orbecăim în această lume.

— Nu cumva eşti discipol al lui Orfeu? l–am întrebat.

A scuturat din cap şi mi–a spus:

— Eu ştiu doar atât: nimic nu se petrece fără un motiv anume. Dar noi nu putem să cunoaştem întotdeauna motivaţia. Doar uneori, dacă suntem înzestraţi cu puteri divinatorii, presupunem că desluşim lucrurile ascunse, neştiute, pentru că le distingem oarecum, ca printr–o perdea de fum. S–ar putea ca tu să fii mesagerul zeiţei Artemis, chiar dacă însuţi nu o ştii.

Vorbele lui m–au făcut să tresar.

— Micon, i–am spus eu, lumea este mare şi cunoştinţele nu sporesc dacă stai doar într–un singur loc. Tu încă nici nu eşti bătrân. Oare de ce mai stai aici, acum când perşii sunt cei care au învins?

El mi–a atins mâinile cu prietenie şi mi–a spus:

— Nu este doar insula Cos singurul loc pe care îl cunosc. Eu am călătorit în multe ţări şi am ajuns chiar şi în Egipt. Eu vorbesc multe limbi şi cunosc boli, despre care aici nici nu s–a auzit. Spune, ce doreşti de la mine?

Când mi–a mângâiat mâinile, am simţit acea atingere ca pe

ceva demult cunoscut. I–am spus cu înflăcărare:

— Micon, poate că, într–adevăr, fiecare om este sclavul destinului său. Tu eşti bărbatul de care comandantul corabiei mele are nevoie. Datoria pe care eu o aveam era să te găsesc şi să te conduc până la el. După aceea, marinarii ar fi trebuit să te lege fedeleş şi să te urce pe corabie.

Nu a avut nici o reacţie de teamă, doar s–a uitat cu atenţie în ochii mei şi m–a întrebat:

— Oare de ce m–ai prevenit? Şi, de fapt, cine eşti tu? Trăsăturile feţei tale nu sunt ale unui grec.

În timp ce mă privea, am simţit în mine o putere ciudată, care mi–a împins braţele în sus, îndreptate spre luna cea nouă care apăruse pe cer şi aveam căuşul pumnilor îndreptat spre pământ. I–am spus:

— Nu ştiu de ce te–am prevenit. Nu ştiu cine sunt. Ştiu doar că atât pentru mine, cât şi pentru tine, a venit timpul când trebuie să plecăm.

— Atunci să mergem, a spus el râzând şi, apucându–mă de braţ, m–a condus spre mal, unde erau oamenii lui Dionysios.

— Dar nu vrei să–ţi iei rămas–bun de la nimeni? l–am întrebat eu mirat. Nu vrei să–ţi iei cu tine alte veşminte sau lucruri pe care le ai?

— Dacă tot plec, a spus el, plec aşa cum sunt, altfel plecarea nu mai are nici un rost. Poate c–ar trebui să iau cu mine lada cu remedii, însă mi–e teamă ca nu cumva să mi se interzică să plec, chiar dacă eu încă nu am jurat credinţă templului din Cos.

Când Micon i–a repetat şi lui Dionysios aceste vorbe, temându–se că nu se va mai întoarce, Dionysios i–a spus:

— Nu te mai duce să–ţi iei lada. Iar pentru faptul că tu ai consimţit de bunăvoie să mă însoţeşti ca medic, te voi răsplăti regeşte.

Micon a scuturat vesel din cap şi a zâmbit. A spus:

— De bunăvoie sau cu forţa, acestea sunt doar vorbe. Mie mi s–a întâmplat ceea ce trebuia să mi se întâmple, eu nu aveam cum să mă opun destinului.

L–am condus până la corabie, Dionysios a poruncit să fie chemaţi toţi oamenii. Şi cele trei galere ale noastre au început să navigheze pe apa violaceu–purpurie a mării liniştite. Cruda zeiţă fecioară, luna, strălucea dulce pe cer şi în urma noastră rămânea insula lui Esculap, Cos.

5

Galerele noastre au înaintat până departe în mare, atât de departe, până când nici o umbră de pământ nu s–a mai văzut la orizont. Vâslaşii gâfâiau, fiindcă fuseseră zoriţi tot timpul, iar unora, de la atâta efort, li s–a făcut rău şi au vărsat în mare tot ceea ce mâncaseră în insula Cos. Ei îl blestemau pe Dionysios şi spuneau că o astfel de goană nu are nici un sens, fiindcă oricine ştie că primele principii ale navigaţiei sunt să nu pierzi niciodată din ochi uscatul şi să ştii unde vrei să ajungi. Şi mai spuneau că de nici nu mai ştiu când tot vâslesc, iar dacă nu vâslesc, trebuie să lupte cu perşii, ca apoi să înceapă din nou să vâslească. Că mâinile lor sunt jupuite de–a binelea de la atâta vâslit, iar fundurile le sunt tăbăcite de la nodurile trestiei cu care sunt căptuşite băncile din cala vâslaşilor. Şi că un comandant cu bun–simţ obişnuieşte să tragă noaptea undeva la mal, pentru ca echipajul să se poată odihni cumsecade.

Dionysios le–a ascultat tânguirile râzând şi a administrat generos fiecăruia câteva lovituri de frânghie pe spinare, dar n–a făcut–o cu răutate. L–au blestemat în continuare vâslaşii şi l–au numit cu cele mai spurcate vorbe pe care le ştiau, dar de vâslit au vâslit în continuare şi nu s–au oprit decât atunci când Dionysios a poruncit. După aceea, au fost legate între ele cu odgoane corăbiile noastre şi am aşteptat să se facă dimineaţă.

Şi Dionysios le–a spus:

— Să nu vă imaginaţi că îmi este milă de voi. Cred doar că beţia luptei v–a zdruncinat puţin capul şi că nici cu trupul nu staţi prea bine. De aceea, veniţi aici lângă mine, pentru că am multe de spus.

Aşa se face că la lumina puţină pe care stelele de pe cer o aruncau pe punte, încercaţii bărbaţi din Foceea se strânseră oftând şi suspinând, în jurul lui Dionysios. Noaptea era atât de liniştită încât vocea lui răguşită putea fi auzită de departe. Doar din când în când, valurile ce se izbeau de galere reuşeau să o

acopere. Timonierii şi comandanţii celorlalte galere, precum şi cei care supravegheau cadenţa vâslaşilor s–au uitat cu o oarecare invidie înspre noi, fiindcă Dorieus, care era încă răvăşit de pe urma durerilor de cap ce le avea, se aşezase în dreapta lui Dionysios şi ne aşezase şi pe mine şi pe medicul Micon în apropiere, pentru a arăta celorlalţi cât de importanţi eram noi.

Dionysios a început, dar nici vorbă să pomenească despre vitejia de care au făcut dovadă oamenii lui în luptele de la Lade. Dimpotrivă, a început prin a–i compara cu un ţăran sărac, care, ducându–se în oraş pentru a–şi cumpăra un măgar, îşi risipeşte tot argintul pe băutură, după care se amestecă într–un scandal, apoi se trezeşte dimineaţă despuiat, plin de sânge şi fără sandale în picioare. În jurul său sunt lăzi încărcate cu aur şi bijuterii şi abia atunci înţelege că a intrat, nici nu ştie cum, într–o casă bogată şi că este amestecat într–un omor. Departe de a–l bucura, bogăţiile ce–l înconjoară îl terorizează, fiindcă se gândeşte că dintr–o clipă în alta se va termina cu libertatea lui şi niciodată nu se va mai putea întoarce acasă.

— Cam aceasta–i situaţia în care vă aflaţi acum, nefericiţilor! a spus el după ce a terminat povestea cu ţăranul.

Apoi, mai îndulcindu–şi vorba, a continuat cu:

— Dar mulţumiţi–le zeilor nemuritori că aţi fost înţelepţi şi v–aţi ales un comandant care ştie ce vrea. Eu, Dionysios, fiu al Foceei, nu vă voi abandona. Nu vă spun acest lucru pentru a mă urma în continuare pe mine doar pentru că sunt cel mai iscusit navigator, doar pentru că sunt mai puternic şi mai viclean decât oricare dintre voi, ca să nu vă mai înşir şi celelalte calităţi pe care le am. Nu, dacă–i vorba de toate astea, n–are nici un rost să mă urmaţi, fiindcă se mai găsesc pe–aici bărbaţi mai puternici decât mine, de pildă spartanul Dorieus, pe care se înţelege că–l menţionez mai înainte de oricare altul, fiindcă nu vreau să–i zgândăresc vanitatea. Destul de destoinici navigatori sunt, fără îndoială, comandanţii şi timonierii acestor nave şi mult mai înţelept decât mine este Turms din Efes, cel care râde în timpul luptei şi plânge după ce lupta s–a terminat. Printre noi se mai află acum şi un foarte priceput medic din Cos, Micon, pe care, la drept vorbind, n–aş putea spune că–l cunosc prea bine, dar care pare a fi un bărbat conciliant. Totuşi, nu v–aş sfătui să–l alegeţi pe el comandant.

— Nu, nu, a spus el în continuare şi a suspinat. Gândiţi–vă

bine! Este printre voi un altul mai bun decât mine? Dacă este, atunci să îndrăznească şi să spună. Ca să vedem ce facem mai departe.

Şi–a rotit privirea împrejur, dar nimeni nu a revendicat dreptul de a fi comandant.

— Aşa că, a rostit Dionysios bucuros, sunt comandantul vostru, fiindcă nimeni nu se îndoieşte că nu aş fi cel mai bun dintre voi, chiar dacă în unele privinţe unii sunt mai dotaţi decât mine, de pildă Likymnios, al cărui mădular viril este înspăimântător de mare, atât de mare, încât până şi celor mai curajoase femei le vine s–o ia la goană după ce i–l văd. Cu un astfel de om, eu chiar că nu mă încumet să mă iau la întrecere în privinţa bărbăţiei.

Toţi au izbucnit în râs şi s–au uitat spre Likymnios, care era un bărbat viguros, liniştit şi foarte stânjenit din cauza particularităţii fizice ce–l deosebea de ceilalţi. Chiar dacă trăsăturile feţei lui nu trădau un erou, ci doar un om simplu ce avea, din întâmplare, un nume de aristocrat, Dorieus l–a întrebat imediat pe Likymnios dacă nu cumva este înrudit cu Herakles.

Bâlbâindu–se la început, Likymnios i–a răspuns că el era porcar din munţii Foceei, la fel ca şi tatăl şi bunicul lui, al căror nume era tot Likymnios ca şi al lui, fiindcă porcarii au lucruri mai importante de făcut decât să născocească nume noi pentru fiii lor.

După ce a ascultat explicaţiile date de Likymnios, Dorieus a rostit ameninţător că, fără îndoială, este vorba de o greşită întrebuinţare a unui nume celebru şi că n–ar trebui să fie dat fiului unui porcar numele unchiului lui Herakles.

Cu vocea lui ascuţită, din cauza durerii de cap ce o avea, Dorieus reuşise să dea peste cap tot edificiul construit cu abilitate de Dionysios. Micon îşi puse mâna moale pe fruntea lui Dorieus încercând să–l calmeze, iar Dionysios porunci enervat să i se dea vin ca să se liniştească.

— Eu cred că nu–i momentul potrivit pentru dispute în ceea ce priveşte familia şi numele nimănui, a spus apoi Dionysios. Din partea mea, mai bine–i să nu–ţi ştii strămoşii şi nu mă sfiesc să vă spun, fiindcă eu nu sunt ipocrit, că nici măcar nu ştiu care–i numele tatălui meu.

Micon, care îi masa uşor tâmplele lui Dorieus, îi spuse ironic

lui Dionysios:

— Din partea mea, te asigur că voi uita cu plăcere numele tatălui meu şi nici nu voi încerca să mă fălesc cu locul în care m–am născut. Se naşte fiecare om acolo unde i–a fost dat să se nască şi nimeni nu poate să mai schimbe ceva. Doar vârtejul îi conduce eterna întoarcere şi naşterea.

Dionysios a făcut un efort ca să–şi stăpânească enervarea şi a spus cu o ipocrită umilinţă:

— Pot să vorbesc, sau poate că mai are cineva ceva important de spus? Să spună, ca să–l pot întrerupe şi să spun odată ce am de spus.

În şoaptă, Micon i–a cerut iertare şi i–a promis că nu–l va mai întrerupe. După ce s–a uitat ameninţător în jurul său, Dionysios a continuat:

— Nu contest că pe această corabie se găsesc oratori mai talentaţi decât mine. Eu vreau să vă spun doar că există un motiv important pentru care ar trebui să vă încredeţi în mine. Despre calităţile pe care le am, v–am mai vorbit şi, fără îndoială, unele justifică faptul că sunt comandantul vostru. Dar eu nu sunt un lăudăros şi nici nu vreau să mă urmaţi în această aventură pe mare doar pentru nişte calităţi cu care zeii m–au avantajat. Nu, bărbaţi ai Foceei şi voi ceilalţi, care, dintr–un motiv sau altul, aţi venit alături de noi, vă cer să mă urmaţi doar pentru că eu sunt un om norocos şi nu cred că este vreunul printre voi care să se îndoiască de acest lucru. Poate fi un comandant oricât de înzestrat cu toate calităţile, dacă nu are noroc, nu reuşeşte decât să–şi conducă oamenii spre abisuri şi ruină. Şi, este un adevăr că, până acum, eu am fost ajutat de noroc, fiindcă până şi atunci când am fost hărţuit de nenoroc, în ultima clipă norocul a fost alături de mine. Nu spun aceste vorbe ca să mă fălesc, pentru că nu vreau să am parte de invidia vreunui zeu, vi le spun doar pentru a vă da timp să reflectaţi la ceea ce aveţi de făcut. Atâta timp cât veţi fi împreună cu mine, voi veţi avea noroc, iar de vă veţi lipsi de mine, şi norocul vă va părăsi.

Câţiva bărbaţi au bombănit că norocul unora nu a fost atât de grozav ca al altora, din moment ce–au trebuit să dea afară din ei mâncarea aceea gustoasă din Cos. Dar au spus–o în şoaptă, aşa că Dionysios şi–a continuat discursul.

— Şi, a mai spus el, pentru că mă gândesc doar la binele

vostru, vă îndemn să mă urmaţi şi să aveţi încredere în norocul meu. Dar, n–aveţi decât să vă alegeţi un alt comandant când norocul mă va părăsi.

Cum nimeni nu a avut nimic de obiectat, Dionysios a trecut, în sfârşit, la dezvăluirea planurilor sale şi a spus:

— Cum Ionia a căzut în mâinile perşilor, noi nu mai putem să ne întoarcem în Foceea. Dar perşii sunt ocupaţi acum cu repararea stricăciunilor ce le–au suferit corăbiile lor şi încă şi mai mult sunt ocupaţi cu blocarea accesului în Milet şi în celelalte porturi ioniene ale aliaţilor Miletului. Pentru luptele de la Lade, perşii şi–au adus corăbii din Cipru, Cilicia, oraşele Feniciei, ba chiar şi din Egipt. De aceea marea este acum deschisă şi nici o primejdie din partea perşilor nu ne ameninţă. Iar eu îi voi aduce jertfe lui Poseidon ca să ne dăruiască pentru mâine dimineaţă un vânt bun de vest.

Surprinşi, toţi bărbaţii au început să urle şi să protesteze. Dar Dionysios, cu vocea lui puternică, a reuşit să–i domine şi le–a spus triumfător:

— Un vânt de vest, atâta–i voi cere lui Poseidon, pentru ca voi să vă puteţi odihni braţele obosite cât timp vom traversa apele duşmanilor, până ce vom ajunge–n Cipru şi Fenicia. Iar acolo, de–a lungul coastei Feniciei, navighează, încet şi neprotejate de nimeni, corăbii încărcate cu toate bogăţiile Occidentului şi Orientului, fiindcă corăbiile de comerţ îşi continuă activitatea chiar şi în vreme de război. Apoi, vom face o incursiune rapidă în apele duşmanilor şi, în mai puţin de o lună, vă promit, vom fi nemaipomenit de bogaţi, atât de bogaţi cum nici nu ne–am încumetat vreodată să visăm acolo, în nenorocitele de coşmelii murdare din lemn ale Foceei.

Însă nimeni nu s–a arătat prea entuziasmat de acest plan al lui Dionysios. Ideea de a naviga în ape periculoase, unde în fiecare clipă s–ar fi putut întâlni cu moartea, se pare că nu era pe placul nimănui. Dionysios şi–a rotit privirea de la unul la altul şi a încercat să–i convingă.

— Doar o lună, nu vă cer decât o singură lună, nimic mai mult. N–are rost să vă fie frică de răni, de febră sau de dureri de burtă, fiindcă printre noi se află un medic iscusit. Iar după aceea, voi conjura zeii să ne ajute cu vântul de est şi vom străbate marea pentru a ajunge în Massilia. Nici nu va fi nevoie să vâslim prea mult, fiindcă vântul toamnei va sufla cu putere în

pânzele corăbiilor noastre. Iar după ce vom fi ajuns la Massilia, vom putea să ne continuăm drumul pe unul din lungile râuri ce duc de acolo spre alte ţinuturi, unde nimeni nu ne va putea împiedica să întemeiem un oraş şi să supunem popoare barbare care să ne slujească. Totul depinde de curajul vostru şi de încrederea în norocul meu.

Câţiva bărbaţi i–au atras atenţia lui Dionysios că după Lade, bogăţiile pe care le aveam nu erau câtuşi de puţin neglijabile şi că pentru o călătorie pe mare până la Massilia nu este de ajuns nici chiar un anotimp întreg. Aşa că, dacă tot ţine atât de mult să ajungem acolo, ar trebui să orienteze corăbiile şi să–l invoce cât mai repede cu putinţă pe Poseidon pentru vântul cel bun. Dar, au mai spus ei, cel mai înţelept ar fi dacă am căuta refugiu într–un oraş grecesc din Sicilia sau din Italia, în acest occident imens, a cărui faimă în ceea ce priveşte bogăţia şi destrăbălarea s–a răspândit în toată lumea. De aceea, au spus ei la sfârşit, îndepărtata Massilia, care se află la hotarele unei lumi ostile, nu prea oferă garanţiile unei vieţi liniştite.

Dionysios şi–a întins gâtul în faţă ca un taur, a încruntat din sprâncene şi a întrebat ironic dacă mai sunt şi alţii care să–i dea sfaturi. Şi a adăugat că cel mai bine este să spună acum deschis ce au de spus, fiindcă după ce se va fi terminat acest sfat, el nu va suporta ca cineva să facă pe la spate aprecieri despre hotărârile lui.

— Spuneţi acum tot ceea ce aveţi de spus! şi–a mai îndemnat el o dată oamenii. Ca să ştim ce gândeşte fiecare. Fiecare are voie să spună ce gândeşte. Abia ne–am întors de la Lade, unde ne–am bătut cu perşii pentru poporul nostru, pentru libertatea noastră. Aşa că, nu vă sfiiţi, daţi–i drumul şi spuneţi ce–aveţi pe suflet, fraţi din Foceea! Dar mai întâi să vedem câţi dintre voi vor să meargă în Sicilia sau Italia, unde grecii îşi apără cu dinţii teritoriile pe care le–au moştenit de secole.

După ce s–au sfătuit între ei, câţiva au spus că găinuşa din mână este întotdeauna mai bună decât zece găinuşe care stau pe o creangă de alun. De aceea, umili, ei i–au cerut lui Dionysios să le dea partea lor de pradă şi o corabie cu care să pornească spre Sicilia ca să înceapă o nouă viaţă.

Dionysios le–a spus:

— Apreciez faptul că aţi avut curajul să spuneţi ce gândiţi, vă dau dreptate şi veţi primi partea voastră de pradă, chiar foarte

bună, numai că o corabie nu vă pot da. Corăbiile sunt ale mele şi voi nu aveţi cu ce să cumpăraţi o corabie, oricât de mare v–ar fi partea de pradă. De aceea, cel mai bine ar fi să plecaţi chiar acum, după ce vă voi da bogăţiile, fiindcă Sicilia nu–i chiar atât de aproape şi aveţi destul de înotat până acolo cu lanţurile de aur atârnate de gât. Iar dacă cumva vi s–a mai risipit între timp puternica dorinţă de a ajunge în Sicilia, nu vă faceţi griji, eu sunt un om generos şi vă pot ajuta s–o regăsiţi dându–vă un brânci peste bord. Apa mării este caldă, cât despre direcţia în care trebuie să înotaţi, puteţi să vă orientaţi după stele.

Au râs cu lacrimi ceilalţi bărbaţi şi i–au îmbrâncit şi ameninţat că–i aruncă în mare, încât sărmanii oameni imprudenţi ce şi–au dat frâu liber propriilor gânduri, încrezându–se în vorbele amăgitoare ale lui Dionysios, l–au rugat stăruitor să–i ierte şi i–au promis că–l vor urma oriunde se va duce.

Până la urmă, Dionysios a fost de acord să le dea iertare şi le–a spus suspinând:

— Cât de nehotărâţi mai sunteţi! Acum vreţi ceva şi peste o clipă vreţi altceva. Dar ce să–i faci? Într–o familie fiecare are dreptul să spună ce vrea şi să fie sau nu de acord cu o hotărâre. Aşa că, cine vrea să mă urmeze, mai întâi în apele feniciene, apoi în Massilia, să ridice braţul.

Toţi au ridicat braţele, le–am ridicat şi eu, şi Dorieus, fiindcă nu aveam de ales, iar de ne–am fi împotrivit, tot nu obţineam nimic în afară de a–l enerva pe Dionysios. Micon nu a ridicat braţul. Nici nu a spus nimic. Doar zâmbea.

Dionysios a trecut de la un bărbat la altul, l–a lovit prieteneşte pe umăr pe fiecare şi i–a spus „aşa este drept", „aşa trebuie" sau „ ai chibzuit bine". Dar când a ajuns în dreptul lui Micon, s–a întunecat la faţă şi l–a întrebat:

— Dar tu, medicule? Oare ai de gând să te întorci acasă călare pe un delfin?

Micon l–a privit drept în ochi şi i–a spus fără nici o ezitare:

— Eu te urmez cu plăcere, Dionysios. Te voi urma atât de mult cât va fi posibil, dar pe care drum vom merge după ce vom părăsi apele feniciene, nu avem de unde să ştim, fiindcă nimeni nu–şi cunoaşte dinainte destinul. De aceea nu am curajul să–i sfidez pe zeii nemuritori ridicând mâna ca să fiu de acord cu ceva la fel de nesigur şi de imprevizibil ca toate celelalte lucruri de pe pământ.

— Oare tu te îndoieşti de norocul meu? l–a întrebat mirat Dionysios.

— De ce m–aş îndoi? i–a răspuns amabil Micon. Dar un sfat tot vreau să–ţi dau: „să–ţi aduci întotdeauna aminte că de la amfora cu vin până la gură este un drum lung".

I–a vorbit atât de calm şi dezinvolt, păstrându–şi zâmbetul pe buze, încât lui Dionysios i–au rămas nerostite cuvintele ce avea de gând să i le spună. S–a întors apoi spre oamenii săi şi a strigat:

— Împlinească–ni–se dorinţa şi mâine dimineaţă să sufle dinspre apus vântul cel bun! Pentru zeul fenician ce străjuieşte la proră am adus deja jertfe când i–am împroşcat faţa, braţele şi picioarele cu sânge uman; este bine, fiindcă zeilor din Fenicia asta le place. Dar lui Poseidon şi celorlalte divinităţi ale mării le voi dărui acest lanţ de aur ce–l port la gât, care preţuieşte cât o casă şi–o vie la un loc, pentru a–i asigura că mă încred în norocul ce mi–l poartă. Îl aduc drept jertfă fără nici o părere de rău, fiindcă ştiu că–ntr–o zi voi primi un altul în schimb, poate chiar mai valoros.

Astfel a spus, după care s–a îndreptat vioi spre proră şi a aruncat colierul greu de aur de la gât în mare şi colierul a lovit suprafaţa apei cu un zgomot surd. Au suspinat şi au oftat din greu toţi bărbaţii când au văzut cum este înghiţită de apă o asemenea bogăţie. Însă, în acelaşi timp, încrederea pe care o aveau în norocul lui Dionysios a crescut. Ei l–au preamărit şi au zgâriat puntea cu unghiile pentru a invoca vântul şi a participa la sacrificiu.

Apoi Dionysios i–a trimis pe toţi să se culce şi a promis că va sta singur de veghe până dimineaţă. Toţi l–au apreciat încă şi mai mult şi nu după multă vreme, pe lângă zgomotul pe care–l făceau valurile şi izbiturile galerelor când se apropiau una de alta, s–au auzit de pretutindeni, mai aprige sau mai şuierătoare, sforăiturile încercaţilor marinari. Unii strigau în somn, alţii gemeau, toată lumea dormea în afară de mine şi de Dionysios.

Nu puteam să dorm şi mă gândeam la necunoscutul viitor. Arşicele de berbec indicaseră occidentul şi preoţii din Delfi tot spre occident ne sfătuiseră să mergem, atât pe mine, cât şi pe Dorieus. Din încăpăţânare am pornit–o spre orient, spre Ionia, dar destinul era mai puternic decât noi şi ne împingea spre vest.

Am înţeles că niciodată nu voi mai revedea Ionia şi mi–am

simţit gâtul uscat. M–am ridicat şi am păşit cu atenţie printre oamenii care dormeau până am ajuns la locul unde erau vasele cu apă. Apoi am rămas acolo şi am privit cerul argintat şi marea întunecată, am ascultat susurul valurilor şi am simţit sub tălpi lina legănare a corabiei.

M–a deşteptat din visare un zgomot ce venea dinspre partea laterală a corabiei. Cu picioarele goale, am mers neauzit spre acel loc şi am ajuns lângă Dionysios, care, aplecat peste proră, mi s–a părut că pescuieşte ceva din mare. Strângea în mâini ceva lucios şi concav. L–am întrebat:

— Ai prins un peşte?

Dionysios a tresărit surprins de apariţia mea şi a fost cât pe ce să–şi piardă echilibrul. Şi atunci obiectul pe care–l ţinea în mâini a zornăit.

— A, nu eşti decât tu, Turms, a spus el şi a pus repede mâna la spate pentru a ascunde ce strângea în ea.

Dar degeaba l–a ascuns, fiindcă eu deja văzusem că este colierul pe care cu atâta generozitate şi indiferenţă îl aruncase nu de multă vreme în mare.

Câtuşi de puţin încurcat de prezenţa mea, a izbucnit în râs şi mi–a spus:

— Bănuiesc că tu, un om instruit, nu ai prejudecăţi în ceea ce priveşte ofrandele şi jertfele. Sacrificiul pe care eu i–l aduc lui Poseidon este doar simbolic, la fel cum înţelepţii Ioniei povestesc în parabole legende despre zei ca să le interpreteze fiecare cum vrea. Eu nu sunt un bărbat risipitor, de aceea am avut grijă să leg cu un fir subţire colierul, iar firul l–am prins de marginea prorei.

— Şi–atunci, l–am întrebat eu deconcertat, cum rămâne cu vântul de vest?

— Vântul de vest, a spus el liniştit, vântul de vest l–am mirosit eu încă de cu seară. Uite ce–i, Turms, poţi să crezi ce vrei, dar eu te asigur că, şi dacă–l aruncam în mare, şi dacă nu l–am aruncat, astăzi vântul tot dinspre vest va bate. Vei vedea că soarele se va ridica de după un nor şi că ploaia va sosi o dată cu vântul.

M–a înspăimântat cinismul lui, fiindcă eu ştiam că orice om, oricât ar fi el de zeflemitor în raport cu zeii, tot păstrează în sufletul lui un oarecare respect pentru jertfele ce trebuie aduse zeilor.

L–am întrebat:

— Deci tu nu crezi în zei?

El a evitat un răspuns clar şi mi–a spus:

— Cred ceea ce cred. Dar ştiu că, dacă aş fi aruncat şi o sută de coliere în mare, iar marea nu mi–ar fi dezvăluit prin semnele pe care eu i le înţeleg că va sufla vântul dinspre vest, nicicum nu ar fi suflat.

A şters cu atenţie colierul şi, după ce l–a pus într–o cutiuţă de lemn, a plecat să–l încuie la loc sigur într–o ladă. Apoi a căscat prelung, s–a întins de i–au trosnit toate oasele şi mi–a poruncit să mă duc la culcare şi să nu mă mai gândesc atâta la toate lucrurile deşarte. Şi i–a promis mării că se va gândi la ea şi din partea mea.

6

Aşa după cum a prezis Dionysios, în zorii zilei a început să plouă şi s–a stârnit un vânt de trosneau catargele. Marea era învolburată şi vântul împingea în pânze cu furie şi ne purta spre est. Corabia ne zdruncina atât de puternic, încât pe lângă durerea de cap ce–l chinuia în continuare, Dorieus îşi vărsa şi maţele din el de rău ce–i era. Dar mai erau încă destui, cei care sufereau de acelaşi rău de mare, stăteau ghemuiţi pe punte, gemeau şi nici nu voiau să se atingă de mâncare.

Din cauza vântului, corăbiile comerciale care navigau spre vest au fost nevoite să–şi schimbe direcţia şi să se îndrepte spre porturile de unde plecaseră, aşa că în faţa corăbiilor lui Dionysios marea era pustie ca un deşert. Şi, fără îndoială, când am ajuns în strâmtoarea de la Rodos, norocul era de partea lui şi nici vântul nu mai bătea. A doua zi, încă din zori, a început să adie o briza uşoară dinspre uscat, care a împins spre noi un număr impresionant de corăbii comerciale, încărcate cu grâne şi cu ulei pentru aprovizionarea flotei persane din Milet. Oamenii din echipaj ne salutau veseli, fiindcă nava noastră era feniciană şi Dionysios arborase pe catarg însemnele perşilor. Presupun că Dionysios nu a fost prea interesat de această pradă, ci doar a vrut să dovedească atât oamenilor lui, cât şi sieşi, că este în stare să continue războiul Ioniei. Aşa se face că, mai întâi, am atacat prin surprindere una dintre corăbiile mari şi am pus stăpânire pe ea mai înainte ca echipajul ei să înţeleagă bine ce se întâmplă. Când a înţeles Dionysios că era vorba de o corabie grecească din Salamina, în slujba perşilor, a dat ordin celor două galere cu cincizeci de vâslaşi să o scufunde. Cum de grâne şi de ulei nu aveam nevoie, nu ne–am mai ostenit să le încărcăm pe corăbiile noastre.

Marinarii de pe corabie care s–au aruncat în apă ştiau să înoate bine, fiindcă erau ionieni, aşa că Dionysios a ordonat să fie omorâţi cu lovituri de vâslă, pentru că se temea ca nu cumva

vreunul să ajungă la ţărm şi să anunţe în timp util că trei corăbii de piraţi, care arborează însemnele feniciene, navighează în apele controlate de perşi.

Când au văzut corabia care se scufundă şi apa ce devenise roşie de la sângele celor omorâţi, au început marinarii de pe o corabie mare, ce se apropiase între timp de acel loc, să se tânguiască şi să invoce zeii, acceptând fără rezerve destinul ce le–a fost dat. Eu bănuiesc că ei au fost atât de surprinşi şi de deconcertaţi, încât nici nu le–a trecut prin cap să se apere. Dar comandantul corabiei i s–a adresat curajos lui Dionysios şi, mai întâi, l–a asigurat că lui îi este indiferent dacă moare astăzi sau dacă moare mâine. Apoi i–a spus că el nu este, în nici un caz, prietenul perşilor, fiindcă perşii i–au distrus tot ceea ce avea, şi că doar prin forţa împrejurărilor trebuie să le slujească lor.

Dionysios a apreciat vorbele lui şi l–a acceptat atât pe el, cât şi pe timonier, gândindu–se că îi vor fi de folos aceşti oameni ce cunoşteau bine semnele pământului şi mării şi curenţii marini din apropierea coastelor Ciprului, fiindcă navigaseră de multe ori de la Salamina până la marile oraşe ale Feniciei.

— Dar, a adăugat Dionysios, se pare că mulţi dintre marinarii de pe corabia ta le sunt recunoscători perşilor. De aceea, alege doi, trei marinari mai iscusiţi şi, împreună cu ei, omoară–i pe ceilalţi. Acest lucru va confirma bunele tale intenţii.

Au ezitat la început comandantul corabiei şi timonierul său ca să dea curs acestei porunci a lui Dionysios, dar erau bărbaţi înţelepţi şi nu aveau de ales, fiindcă cine face un pas, trebuie să–l facă neapărat şi pe cel de–al doilea. Aşa că au ales câţiva oameni, împreună cu care i–au omorât pe toţi ceilalţi marinari. Totuşi, înainte de a–i omori, i–au cerut fiecăruia iertare pentru fapta lor şi le–au explicat că nu din voinţa lor o săvârşesc. Apoi, fiindcă Dionysios le–a cerut să o facă, au spart cu topoarele chila corabiei, după care s–au urcat pe corabia noastră, şi erau peste tot stropiţi de sânge.

Navigam spre Cipru împinşi de vânt sau ajutându–ne de vâsle, când, deodată, a apărut în drumul nostru o navă comercială, impresionant de frumos decorată, care transporta călători şi mărfuri bogate. Corăbiile noastre au înconjurat–o, apoi am pornit la asalt şi am început să ne căţărăm pe flancurile ei înclinate. Echipajul a încercat să opună rezistenţă, dar se vedea clar că nu aveau nici o experienţă în ceea ce priveşte

lupta. După ce şi–au revenit după şocul iniţial, pasagerii şi–au ridicat braţele şi au început să ne implore ca să–i lăsăm în viaţă şi să le cruţăm nevestele şi fetele. Dar Dionysios era un bărbat prudent şi nu–şi putea permite să cruţe nişte oameni, pe care, nu se ştie când, i–ar mai fi putut întâlni şi care l–ar fi putut recunoaşte. De aceea, cu câteva lovituri rapide de spadă, s–a debarasat el însuşi de toţi bărbaţii şi le–a lăsat la dispoziţia oamenilor lui pe femei şi pe fete, atenţionându–i că se pot distra cu ele doar atâta timp cât durează uşurarea corabiei de bogăţii. Şi le–a mai spus:

— Dragii mei luptători, eu nu vă pot interzice să vă distraţi, fiindcă şi–aşa viaţa pe care o ducem noi este monotonă şi periculoasă. Dar, fiţi atenţi, cu mâinile mele îl voi sugruma pe acela care, după ce va călări vreo femeie, va avea pretenţia şi la o parte din pradă. Pentru că din asta, oamenii ajung apoi să se certe.

Oamenii lui Dionysios s–au scărpinat în barbă şi s–au uitat cu ochi pofticioşi spre femeile ce stăteau lipite una de alta şi plângeau. Văzându–i cât de nehotărâţi sunt, Dionysios a izbucnit în râs şi le–a spus:

— Şi încă să nu uitaţi, bravii mei războinici, că orice plăcere se plăteşte. Aşa că, aceia care preferă pasiunea de–o clipă înţeleptei îndeletniciri de a culege bogăţii de pe această corabie îşi pierd dreptul la partea lor de pradă. Voi puteţi alege, la fel ca Herakles, după ce zeiţa i–a arătat cele două drumuri, cel îngust al virtuţii, şi cel larg al viciului.

Atât de mare era dorinţa de îmbogăţire a bărbaţilor din Foceea, încât numai câţiva, mai slabi din fire, au preferat să se distreze cu femeile. Ceilalţi s–au împrăştiat pe corabie şi au început să o cerceteze. Am găsit şi monede de aur şi de argint, şi obiecte, splendide statuete, bijuterii, ţesături colorate, dintre care două rulouri de purpură. Nu am pierdut noi prea mult timp ca să găsim unde sunt depozitate condimentele şi vinurile, fiindcă bărbaţii din Foceea ştiau unde să caute şi ce să caute. Până şi lucrurile călătorilor ei le–au strâns şi le–au dus pe corăbiile noastre.

Ar fi fost mai uşor dacă am fi dat foc navei, fiindcă spadele noastre nu puteau sparge cu uşurinţă lemnul de cedru. Dar Dionysios nu a fost de acord cu această soluţie, fiindcă se temea că flăcările sau fumul ar fi putut să trădeze poziţia în care ne

aflam. Aşa că n–am avut încotro şi a trebuit să spargem, cu mari eforturi, fundul navei. Şi pe când corabia începea să se scufunde, Dionysios îi lovi cu picioarele pe bărbaţii care preferaseră femeile şi le porunci să reteze gâtul femeilor, ca moartea lor să fie mai uşoară. Dar nici unul dintre bărbaţi nu s–a clintit, şi abia atunci s–a putut vedea că erau morţi. Ochii lor fuseseră perforaţi cu acele subţiri şi lungi de care sunt prinse diademele. Iar femeile, probabil că se omorâseră una pe alta. Dionysios şi oamenii lui au fost uluiţi de puterea acelor femei şi le–a acoperit feţele în semn de respect.

Doar Dorieus nu a participat nici la jaf, nici la viol, el se întorsese pe corabia noastră imediat după ce nava comercială fusese capturată. Iar Micon, care nu a luat parte la luptă, după ce a cercetat de unul singur corabia, s–a ales cu o lădiţă din fildeş, care conţinea leacuri şi instrumente medicale.

Şi când Dionysios i–a reproşat că a trândăvit de pomană, Dorieus i–a răspuns că el nu obişnuieşte să lupte decât cu oameni înarmaţi şi, dacă se poate, cu cei mai de temut. Cât despre masacrarea oamenilor fără apărare sau despre hoţii, demnitatea lui îl împiedica să le făptuiască. Această explicaţie i–a fost de ajuns lui Dionysios şi, generos, i–a promis lacedemonianului o parte din pradă. Dorieus s–a bucurat şi i–a spus lui Dionysios:

— Bineînţeles, pot omorî şi oameni neînarmaţi, dar numai când este nevoie de o jertfă umană, aşa cum se întâmplă uneori în situaţii dificile. Însă, în acest caz, este vorba de cu totul altceva, fiindcă înainte de a fi jertfită, victima este împroşcată cu apă, i se pune o cunună pe cap şi i se masează tâmplele. Nu mă dau eu la o parte nici dacă–i vorba de–o călăreală cu forţa, dar femeia trebuie să fie neapărat dintr–o familie renumită, altfel nici nu m–aş putea atinge de ea.

Povestind această ultimă întâmplare, este ca şi cum aş fi povestit despre toată călătoria noastră, fiindcă toate întâmplările au fost cam la fel. Deosebirea constă în: mărimea corăbiilor pe care le–am atacat, rezistenţa opusă de oamenii de pe corabie, valoarea prăzii, precum şi alte elemente de importanţă secundară. Ne–am învârtit în jurul insulei Cipru şi am atacat câteva nave din Curium şi Amathis, care fuseseră înşelate de scuturile persane ale corabiei noastre şi de însemnele persane. Dar nu am putut să împiedicăm fuga

oamenilor din bărcile de pescuit, care au fost martori ai atacurilor noastre. De aceea trebuia să plecăm în mare grabă şi Dionysios tropăia pe punte şi invoca vântul favorabil, care să ne împingă direct spre Fenicia, pe drumul navelor comerciale, unde nimeni nu şi–ar fi putut imagina cu ce ne ocupăm, fiindcă de generaţii întregi nici o corabie de piraţi nu s–a aventurat să atace în apele sigure ale lumii civilizate.

În ciuda invocaţiilor lui Dionysios, doar o briză uşoară ne împingea înapoi spre Cipru şi, chiar dacă dimineaţa reuşeam să ne depărtăm de pământ, în cursul zilei briza ne împingea din nou spre ţărm, deşi nu era nici furtună, nici vreun vânt capricios. Probabil că aşa se învoiseră pescarii cu zeii mării, din moment ce dimineaţa, încă înainte de a apărea zorii, vântul îi împingea spre larg, iar spre seară, îi ajuta să ajungă la ţărm. Dar pe noi nu numai vântul nu ne ajuta, noi aveam multă bătaie de cap şi cu curenţii marini, despre care bărbaţii din Salamina ne avertizaseră, este drept, dar în faţa cărora şi neputinţa lor era la fel de mare ca şi a noastră. Curenţii anulau toate eforturile vâslaşilor şi risipeau speranţele lui Dionysios.

Într–una din zile, în timp ce Dionysios tropăia de se zguduia puntea, lovea în scuturile de bronz şi invoca vântul, Micon s–a apropiat de mine, m–a privit zâmbind, apoi a încreţit din sprâncene şi m–a întrebat:

— De ce nu chemi tu vântul, Turms? Cheamă–l, chiar şi în joacă!

Nu pot explica de ce am făcut–o; am ridicat braţele spre văzduh şi am strigat invocând vântul – prima oară de trei ori, a doua oară de şapte ori, iar ultima oară de douăsprezece ori – cu vocea din ce în ce mai puternică, până când, îmbătat de propriul meu glas, nu am mai ştiut ce se petrece în jur.

Când mi–am revenit, am constatat că Micon îmi sprijinea capul şi încerca să–mi dea vin ca să beau, Dorieus mă studia cu o privire ciudată, iar Dionysios părea înspăimântat, ca şi cum nu ar fi putut crede că ceea ce vede este real. Cerul, senin cu o clipă mai înainte, îşi schimbase culoarea, şi dinspre apus, o masă de nori de un albastru întunecat se apropia atât de repede, ca şi cum o mie de cai negri ca smoala ar fi galopat înspre noi. Şi în timp ce Dionysios a strigat să fie ridicate velele, ropotul s–a înteţit, marea a fost din ce în ce mai tulburată şi fulgerele au început să–şi facă jocul deasupra capetelor noastre.

Corabia noastră scrâşnea şi trosnea, iar celelalte două începuseră să ia apă. După aceea, vântul a umflat pânzele şi a azvârlit corabia înainte, iar ploaia şi apa mării ne–au orbit de–a binelea. Nu puteam face nimic, ne–am lăsat purtaţi de vânt, şi ne era teamă că valurile înalte cât casa ne vor înghiţi.

Când fulgerele au început să se înteţească şi corabia trosnea din toate încheieturile, ne–am culcat pe punte şi ne–am agăţat de ce–am putut. Vinul pe care Micon mi–l dăduse să–l beau mi s–a urcat la cap, m–am ridicat tremurând şi m–am ţinut de corzi şi am simţit cum dansul se revarsă din mine, ca atunci, pe drumul care ducea la Delfi. Picioarele şi mâinile mele au început să danseze şi am rostit din nou cuvinte dintr–o limbă necunoscută, al căror înţeles nu l–am ştiut. Abia când furtuna a început să se risipească, am căzut epuizat pe punte.

Micon a venit lângă mine, mi–a atins faţa cu mâna şi mi–a spus:

— Turms, oricine vei fi tu, eu am ştiut încă de atunci, din Cos, că te cunosc, după cum şi tu însuţi ai simţit că mă cunoşti. Dar ar fi fost de ajuns dacă ai fi invocat vântul doar de trei ori. Acum nici nu ştim încotro ne îndreptăm, ne lăsăm doar purtaţi de valuri.

— Nu înţeleg ce vrei să spui, i–am răspuns eu şi m–am uitat fix în ochii lui neliniştiţi.

De culoarea răşinii, ei îmi erau necunoscuţi, la fel ca ochii oamenilor pe care nu i–am întâlnit.

La început, credeam că–l simt aproape de mine pe Dionysios, dar nu aveam nimic comun cu el, chiar dacă ţineam la el. La fel, pe Dorieus l–am simţit aproape şi, împotriva voinţei mele, am acceptat să fiu împreună cu el, fiindcă hotărâsem aceasta dinainte. Dar felul lui de a fi, intenţiile lui şi tot ceea ce era în el, erau împotriva principiilor mele, aşa că, în legătura noastră era mai degrabă ură decât afecţiune, chiar dacă, bineînţeles, eu nu îl uram, fiindcă era prietenul meu. Pe Micon îl simţeam asemenea mie, de aceea eram atras de el.

— Nu înţeleg, am repetat eu şi i–am atins fruntea cu degetele.

Şi l–am întrebat:

— De fapt, cine eşti tu?

El m–a întrebat nedumerit:

— De ce mi–ai atins fruntea cu degetele, dacă pretinzi că nu

înţelegi? Oare m–ai binecuvântat, sau mi–ai răspuns semnului ce ţi l–am dat?

S–a uitat curios la mine şi şi–a încrucişat mâinile, apoi a schimbat repede poziţia degetelor, de trei ori la rând. Am clătinat din cap nedumerit.

Parcă nu–i venea să–şi creadă ochilor, şi mi–a spus mirat:

— Să fie oare adevărat, Turms, că tu nu te cunoşti pe tine însuţi? Să fie oare adevărat că tu nu ştii cine eşti? Oare pentru prima oară ţi–ai încercat puterea?

I–am răspuns enervat:

— Ascultă, Micon, eu nu am nici un fel de putere misterioasă. Dacă am invocat vântul, am făcut–o doar ca să ne amuzăm. Cât despre mine însumi, este drept, nu ştiu prea multe. Eu nu îmi amintesc nimic despre viaţa mea dinainte de momentul în care m–am trezit, despuiat, lângă stejarul care fusese despicat de fulger, în apropiere de Efes.

Micon a spus:

— Cu toate acestea, trecutul, pe care tu afirmi că nu–l cunoşti, este în tine. Altfel, cum ar fi fost posibil să–ţi ridici mâinile şi să i te adresezi vântului într–o limbă pe care nu o cunoşti şi să execuţi dansul sacru? Turms, tu ştii mai multe decât bănuieşti că ştii.

Am putut vorbi liniştiţi şi nimeni nu ne–a deranjat, fiindcă ceilalţi oameni de pe corabie stăteau mai departe de noi şi ne priveau cu teamă, Dionysios trebăluia pe punte, iar Dorieus coborâse în cală.

— Toţi ne cărăm trecutul, oriunde ne–am duce, a spus Micon. Din timpul ce s–a risipit şi din timpul ce încă nu a venit, sunt lucruri pe care nu le ştim sau pe care le–am uitat. De ce nu te interesează nemurirea? Eu cred că a venit timpul să te cunoşti.

L–am rugat să înceteze cu aceste absurdităţi. Şi i–am mai spus:

— Te simt aproape de mine şi te consider prietenul meu. Dar cred că într–un grup de oameni se stabilesc, în mod natural, simpatiile şi posibilele prietenii, încă din primul moment. Şi tot din primul moment sunt evitate anumite subiecte.

Micon a spus:

— Tu nu eşti în stare să explici de ce este aşa. În interiorul tău, tu ştii, dar îţi interzici să crezi în ceea ce ştii, fiindcă în Efes tu ai fost educat să te îndoieşti de orice.

Vorbele lui m–au iritat peste măsură. Am pipăit lemnul tare al punţii, mi–am pipăit fruntea. Şi mi–am spus: „Eu, Turms, sunt viu, exist".

— Tu nu eşti prietenul înţelepţilor, i–am zis eu. Tu eşti doar iniţiat. Dar eu nu cred în iniţieri. Misterele din Eleusis, de exemplu, sunt deschise pentru orice grec, chiar şi pentru sclavi, chiar şi pentru femei.

— Despre sclavie am mai vorbit atunci când ne–am cunoscut. Nici lanţurile, nici stăpânii nu pot face dintr–un om un sclav, ci doar faptul că refuză să vadă şi să audă.

— O, zei! a continuat Micon mâhnit. Chiar şi pe această corabie ai văzut oameni cu calităţi extraordinare. Dorieus este un luptător excelent, dar oare ce–ar mai rămâne din el dacă n–ar avea arme? Tot universul lui Dionysios este marea, el este născut pentru mare. Oare el ar mai fi fost el, dacă ar fi trăit într–o ţară unde nu ar fi văzut niciodată marea? Ce bucurie ar mai avea cel care are capacitatea de a cerceta, dacă ar fi învăluit într–o eternă ceaţă? Şi cum ar putea cel care s–a născut cu talentul de a se scufunda în apele adânci, să–şi dovedească măiestria pe uscat? Oare nu înţelegi, Turms? Tu însuţi eşti un clarvăzător, un scufundător în profunzimile care nu sunt accesibile oricărui om. Oare tu accepţi să–ţi trăieşti viaţa învăluit de o eternă ceaţă? Tu trebuie să te întorci de acolo de unde te–ai rătăcit, este deja timpul să te întorci.

— Dacă tu încerci să mă convingi că furtuna de mai înainte s–a dezlănţuit la chemarea mea, am spus eu îndârjit, nu vei reuşi. Este imposibil, este împotriva naturii să se fi întâmplat aşa. În orice caz, furtuna se dezlănţuia, chiar de nu aş fi invocat–o eu. Doar marinarii superstiţioşi îşi imaginează că poate fi chemată furtuna. Poate că tu eşti un bun cunoscător al naturii şi ai văzut din vreun semn că se apropie furtuna; vei fi văzut o schimbare de lumină, un nor, un zbor de pasăre sau ştiu eu ce alt semn al mării, după care m–ai îndemnat pe mine să invoc furtuna, ca după aceea să mă răvăşeşti cu vorbele tale frumoase şi să cred în ceva iraţional. Nu, prefer să cred că furtuna s–a dezlănţuit absolut din întâmplare, la fel cum din întâmplare se pot întâlni doi prieteni într–un oraş străin în care forfotesc câteva mii de oameni, deşi aparent există o sută de mii de posibilităţi ca să se afle într–un alt loc în acea clipă.

— Chiar aşa, a spus Micon, chiar acolo şi chiar în acelaşi

timp. Astfel de lucruri, Turms, tu spui că se petrec din întâmplare. În acest caz, întâmplarea este mai mult decât bănuieşti tu.

Nu mai puteam suporta această discuţie. I–am spus:

— Prea bine! Soarele străluceşte şi marea este calmă. Am să invoc din nou vântul, ca să–ţi dovedesc că te înşeli. Vei putea vedea că nu se va stârni nici un vânt, acum după ce şi ultimele adieri au încetat.

M–am ridicat, am întins în sus braţele, dar nu am apucat să strig, fiindcă Micon m–a împiedicat. Mi–a spus înspăimântat:

— Nu face asta, Turms, nu o face! Altfel, corabia se va scufunda, iar tu te vei întoarce călare pe spinarea unui delfin până–n Cipru, ca să te jupoaie fenicienii de viu.

I–am spus în bătaie de joc:

— Tu însuţi ai afirmat că nimic nu se petrece din întâmplare. Dacă este deja hotărât, eu voi chema vântul, iar tu va trebui să suporţi consecinţele. De fapt, tu ai început acest joc.

Dar Dionysios, care se afla în cala vâslaşilor, a observat gesturile noastre, a venit în goană spre noi şi mi–a tras un pumn atât de puternic, încât am căzut. Şi mi–a spus:

— Promite–mi că nu vei mai chema vântul! Am avut deja vânt, slavă zeilor, pe săturate, chiar poate că mai mult decât ne trebuia. Şi probabil că te–ai înşelat asupra direcţiei când l–ai invocat, că uite, a început să se distingă coasta albastră a Ciprului, iar bărbaţii din Salamina pretind că au văzut după semnele mării că ne aflăm în dreptul oraşului lor. Aşa că, ţine–ţi gura şi lasă–ţi braţele jos; poate că cel mai bine–ar fi să te odihneşti şi să nu–mi mai încurci mie vânturile, până ce nu vom reuşi să scăpăm din această blestemată încurcătură.

M–au înfuriat aşa de tare vorbele lui, încât am simţit cum mi se ridică tot sângele–n cap şi i–am strigat:

— Oare de ce–mi spui toate aceste absurdităţi? Eu ştiu prea bine că tu nu crezi în nimic, nici măcar în Poseidon.

După ce, prudent, şi–a rotit privirea în jur, mi–a şoptit împăciuitor:

— Poate că nu cred în nimic, aşa cum ai spus, dar poate că–i mai bine dacă sunt prudent. Bineînţeles, eu nu cred că tu eşti în stare să chemi vântul când vrei, însă, pentru toată lumea este mai bine dacă nu vei încerca să–l chemi din nou.

După ce a plecat, mi–am frecat obrazul lovit, am izbucnit în

râs şi i–am spus lui Micon:

— Eu ştiu că există oameni care pot aduce ploaia, numai că, atunci când o fac, ei poartă veşminte multicolore, zdrăngănesc din clopoţei şi bat din tobe. Unii dintre ei reuşesc, într–adevăr, să aducă ploaia, dar există destui care nu reuşesc şi se aleg doar cu amarul celui înfrânt. Iar în perioadele de secetă, când pământul este atât de uscat, încât nimic nu mai creşte, oamenii din sate gândesc că este mai înţelept să–i cheme pe cei care aduc ploaia, decât să nu facă nimic. Dar este o nebunie să crezi că cineva ar putea aduce furtuna doar ridicându–şi braţele şi invocând vântul.

— Vom trăi şi vom vedea, a spus Micon cu o nuanţă specială în glas.

— Sau vom muri mai înainte de a o vedea, i–am răspuns eu şi astfel am încheiat discuţia.

Îmi ţiuiau urechile şi mi–am amintit de nopţile cu lună plină când în vis m–am plimbat prin oraşe străine, ale căror străzi, case şi pieţe îmi erau cunoscute. De asemenea, mi–am amintit de femeile ale căror feţe erau acoperite cu văluri, pe care le–am văzut în vis pe când locuiam în Efes. Împotriva vorbelor rostite de mine, împotriva raţiunii mele, era adevărul visurilor, care poate că purtau timpul ce se risipise şi timpul care nu venise încă, fără ca eu să o fi ştiut. Poate că, într–adevăr, eram altfel decât credeam eu însumi că sunt, dar acest lucru m–am ferit să i–l spun lui Micon.

7

Era deja seară şi noi încă navigam de–a lungul coastei Ciprului, încercând zadarnic să ne depărtăm de ea şi să înaintăm în largul mării. Un vânt puternic ne împingea fără încetare spre nord–vest şi, în ciuda faptului că fusese schimbată orientarea tuturor velelor corabiei, rătăceam înspre o direcţie de la care nu ne puteam abate, ca şi cum o forţă inexpugnabilă ne–ar fi condus. Ar fi fost o prostie să vâslim împotriva acestui vânt, mai cu seamă că, dacă vântul urma să ne împingă prea aproape de ţărm, unde corăbiile noastre ar fi putut eşua, vâslaşii trebuiau să fie în bună formă pentru a i se opune. Când s–a lăsat întunericul, Dionysios a dat ordin să fie strânsă jumătate din vele şi să fie legate cu odgoane corăbiile între ele, pentru a nu se rătăci una de alta în timpul nopţii. Şi a numit câţiva marinari, care să vegheze ca nu cumva în puterea nopţii corăbiile noastre să se apropie prea mult de ţărm. El însuşi a rămas să vegheze împreună cu ei, şi era foarte neliniştit.

Dar nu s–a întâmplat nimic şi am putut dormi liniştiţi până dimineaţă, când ne–a deşteptat strigătul marinarului de veghe. Când am urcat pe punte, în lumina aurorei am văzut că marea este calmă şi noi navigăm dinspre partea extrem–orientală a Ciprului spre larg. Soarele roşu şi auriu se ridica din mare, şi, pe munte, la capătul promontoriului, am văzut templul Afroditei din Akrea, cu terasele şi cu coloanele lui, atât de aproape, încât i se putea distinge fiecare detaliu, şi am auzit destul de clar cântecul renumiţilor cocoşi negri ai Afroditei.

Când au văzut templul, bărbaţii din Salamina au început să strige că acest lucru este un semn şi o prevestire, că puternica Afrodita din Akrea, în mod special, dezlănţuise furtuna, pentru a ne conduce la ea. Ea era Afrodita celor care călătoresc pe mare, puternica Afrodita a mării orientale, cea pe care fenicienii o numesc Astarte, fiindcă zeiţa şi–a făcut apariţia atât în est, cât şi în vest. Printre altele, zeiţa era originară din Cipru, fiindcă pe

aceste meleaguri s–a născut dintr–o scoică, iar când s–a născut, peste trupul ei alb ca spuma mării îi flutura părul de aur. De aceea, au mai spus bărbaţii din Salamina, trebuie să coborâm pe uscat şi să mergem la templu pentru a–i aduce ofrande Afroditei, altfel vom avea parte de mânia zeiţei şi, după cum toată lumea ştie, Afrodita este o zeiţă teribil de inventivă şi de bizară la mânie.

Dar Dionysios a urlat la aceşti bărbaţi să termine cu palavrele şi să vâslească, fiindcă este, într–adevăr, o minune că nu ne–am izbit de stânci pe când contemplam cu gurile căscate templul zeiţei. Însă bărbaţii din Salamina au protestat şi i–au spus lui Dionysios că prin acest miracol despre care a pomenit, zeiţa însăşi a vrut să ne atragă atenţia asupra puterii sale şi că ei, cei care i–au înţeles mesajul, nu–şi pot asuma riscul de a o mânia pe zeiţă, de aceea trebuie neapărat să–i aducă ofrande.

Dionysios le–a spus:

— Recunosc că zeiţa cu părul de aur este puternică şi promit că–i voi sluji şi–i voi aduce jertfe cu prima ocazie ce se va ivi. Însă voi aţi putea să vă îndreptaţi ochii şi spre port şi să vedeţi cât de multe corăbii mari se află acolo. De vom coborî acum pe uscat, este ca şi cum ne–am vârî de bunăvoie capul într–un muşuroi cu furnici. Pentru orice lucru este o vreme prielnică, de aceea prefer să înfrunt mânia Afroditei, decât mânia zeului războiului.

Apoi a poruncit supraveghetorilor cadenţei vâslaşilor să bată în talgerele de bronz în ritmul cu care este luată cu asalt o corabie duşmană şi, adresându–li–se din nou vâslaşilor, i–a ameninţat:

— Are să vă iasă prin piele dorinţa de a–i sluji Afroditei!

Aşa că, vâslaşii, suflând din greu din cauza ritmului alert, nu au mai putut rosti nici o vorbă. Însă, nu după mult timp, timonierii au observat că viteza nu era câtuşi de puţin pe măsura efortului. Vâslaşii înşişi au început să bombănească spunând că niciodată până atunci nu au simţit vâslele atât de grele în mâinile lor.

Într–un sfârşit, ne–am depărtat de mal şi nu s–a mai văzut nici umbră de templu, doar valurile înspumate loveau cu furie, iar răsuflarea vâslaşilor a devenit mai domoală, ca şi cum ar fi fost depăşit un coşmar. Cerul senin ne surâdea, marea ne legăna liniştită, în jurul nostru totul era luminos, iar Dionysios a

strigat cu o voce victorioasă.

— Voi înşivă vedeţi că ciprioţii nu au nici o putere pe mare!

Dar vâslaşii au început aşa, deodată, să cânte, şi gălăgia ce o făceau era atât de mare, încât loviturile în talgerele de bronz nici nu se mai auzeau. Câţiva dintre ei cântau frumos şi corect, dar cei mai mulţi cârâiau ca ciorile şi răgeau ca măgarii. În orice caz, fiecare simţea nevoia să cânte şi fiecare o făcea în felul lui, aşa după cum putea. Iar cântecul povestea despre nemaipomenita frumuseţe a unei fete din Cipru:

Ochii ei au albastrul roşiatic al anemonelor,
trupul ei este alb ca spuma mării,
părul ei este ca lumina zilei.
Când zâmbeşte, bărbaţii îşi pierd răsuflarea,
inimile lor se dezgheaţă,
toată puterea li se risipeşte din trup.
Când fata din Cipru zâmbeşte,
cei care până atunci erau muţi, cântă,
orbii încep să vadă,
şi capul bătrânului decrepit nu mai tremură.

Se antrenaseră şi cântau cu atâta patimă, încât, după nu prea mult timp, vâslitul devenise ca un fel de joacă, pentru care nu mai trebuiau să facă nici un efort. Valurile înspumate ale mării se spărgeau de proră, iar vâslele făceau să clocotească apa de–o parte şi de alta a corabiei. Şi nici nu am băgat de seamă când am deschis gura şi am început să cânt şi eu împreună cu ei.

La amiază, toţi au urlat într–un singur glas când au văzut la orizont catargul şi pânzele colorate ale unei ambarcaţiuni. Cum corabia se îndrepta direct spre noi, am putut vedea imediat tot ceea ce era pe ea. Dar mai întâi am văzut statuia acoperită cu aur şi fildeş strălucitor a zeului ce străjuia la prova cu barba vopsită, precum şi vâslele ce luceau ca bronzul în lumina puternică a soarelui.

Când a ajuns foarte aproape de noi, am putut vedea că era o corabie micuţă şi rapidă, frumoasă ca un vis. Bărbaţii din Salamina au spus:

— Este o corabie din Tir. Noi sperăm că tu nu ai de gând s–o insulţi pe regina mărilor, nu–i aşa, Dionysios?

Dar Dionysios, fără nici o ezitare, a dat ordin să fie ridicate scuturile persane şi să fie dat semnalul de avertizare pentru ca necunoscuta corabie să oprească. După care, toţi luptătorii au sărit în corabia duşmană pentru a o lua cu asalt, dar acolo nu au întâmpinat nici o împotrivire din partea nimănui. Fenicienii doar urlau cu voci guturale şi–şi ridicau braţele în semn de protest. Printre ei erau şi preoţi. Benzile de pe frunte le erau împodobite cu perle, pe gât purtau colierele sacre, în rest aveau tot felul de podoabe din argint, care zornăiau.

— Oare de ce urlă ei în halul ăsta? a întrebat deconcertat Dionysios şi şi–a lăsat spada în jos.

Tremurau de spaimă bărbaţii din Salamina când au spus:

— Aceasta este o corabie sacră, care transportă tămâia şi ofrandele pe care cei ce călătoresc pe mare le trimit templului Afroditei din Akrea.

Dionysios s–a uitat la preoţi cu obrăznicie şi a început să–şi scarpine barba. Preoţii au zornăit din talismanele lor de argint, au invocat numele zeilor subpământeni şi l–au ameninţat. Dar Dionysios nu s–a sinchisit prea mult de ameninţările lor şi, însoţit de căpitani şi de timonieri, a început să cerceteze corabia. Încărcătura corabiei era, fără îndoială, nespus de bogată, dar, în afară de pietrele preţioase şi de perlele cu care erau împodobite casetele în care se aflau ofrandele, nimic nu prezenta vreun interes special pentru noi. Dar când a vrut să intre în cabina de la pupa, preoţii au încercat să–l împiedice, aşezându–se în faţa perdelei ce acoperea intrarea. Dionysios a tras de perdea şi a aruncat–o pe jos, apoi a intrat, dar a ieşit repede afară cu obrajii roşii şi a spus:

— Acolo nu este nimic. Doar patru fecioare ale zeiţei Astarte.

După ce au auzit spusele lui Dionysios, toţi au fost curioşi. Bărbaţii din Salamina i–au întrebat pe preoţi şi aceştia le–au spus că cele patru fecioare erau un dar pe care zeiţa Astarte din Tir îl oferea surorii sale Afrodita din Akrea, simbolizând cele patru părţi ale lumii, dominată de regina din Tir a mărilor.

— Aceasta este o prevestire! au strigat toţi bărbaţii şi au început să bată în scuturi, cerând să le vadă.

Aşa se face că Dionysios a rămas o clipă pe gânduri şi a meditat dacă are sau nu are rost să uşureze de bogăţii corabia zeiţei Astarte. S–a uitat la strălucirea de aur a cerului, la soarele care ne zâmbea şi la ochii albaştri ai mării, a izbucnit în râs şi a

poruncit să fie aduse fetele. Ele au ieşit cu teamă din cabină şi ţinuta lor era frumoasă, chiar dacă nu aveau altceva pe ele în afară de o diademă, un colier în jurul gâtului şi centura zeiţei, ce le strângea şoldurile. Prima era albă ca zăpada, a doua galbenă ca muştarul, a treia roşie ca arama, iar a patra era neagră ca smoala. Am scos cu toţii un strigăt de uimire, fiindcă nici unul dintre noi nu mai văzuse până atunci un om cu pielea galbenă. Unii au început să–şi exprime îndoiala şi să discute în contradictoriu dacă fata cea galbenă este sau nu vopsită. Dionysios şi–a umezit degetele în gură, după care a atins umărul fetei galbene şi a început să–l frece, ca să vadă dacă dispare culoarea de pe pielea ei. Fata a suportat neclintită indiscreta atingere, privindu–ne intens cu ochii ei negri şi oblici. Dionysios a spus:

— Eu nu contest că nu ar fi vorba de un semn sau de o prevestire. Fără îndoială, zeiţa a înţeles că nu ne putem întrerupe călătoria pentru a–i aduce ofrande. De aceea ne–a scos în cale această corabie, pe care noi am cucerit–o. Corabia este a noastră şi, pentru a întări acest lucru, îmi înfig barda în puntea ei şi o ofer, ca ofrandă, Afroditei din Akrea.

Toţi bărbaţii au fost de acord cu decizia lui şi au spus că ei nu doresc să intre în război nici cu zeiţele, nici cu fecioarele sacre, chiar dacă sunt oameni săraci şi doresc să se îmbogăţească de pe urma mării. După care, foarte prietenoşi, au desprins colierele de la gâtul preoţilor, bijuteriile şi argintul cu care erau împodobiţi, ca amintire de la ei, dar de fecioarele zeiţei Astarte nimeni nu s–a atins.

Însă când au văzut că suntem gata să părăsim corabia, fetele au început să discute aprins între ele şi să arate cu degetul spre noi. Fata neagră a început să–l tragă de barbă pe Dionysios, fata galbenă s–a uitat cu mult interes înspre Likymnios, iar cea albă a început să–mi mângâie buzele. Dionysios a încruntat din sprâncene şi a întrebat:

— Oare ce vor ele?

Preoţii din Tir, contrariaţi, au explicat că, după părerea fecioarelor, noi trebuie să–i aducem jertfe Afroditei. Şi, pentru că acest lucru nu este posibil să–l facă toţi bărbaţii, fiindcă ele sunt doar patru, doresc să–şi aleagă ele însele pe aceia cu care să se iubească, împlinind sacrele jertfe în cinstea zeiţei. Numai că preoţii nu erau câtuşi de puţin de aceeaşi părere, fiindcă, au

spus ei, noi nu avem nici un drept pe această corabie. Ei au mai spus că singura noastră ofrandă, deja acceptată, este barda pe care Dionysios a înfipt–o în punte, şi ne–au promis că o vor duce la Akrea.

Dionysios a desprins degetele fetei negre din barba sa, a făcut un adevărat efort pentru a se împotrivi tentaţiei şi a spus:

— Cine a făcut un pas, vrea–nu vrea, trebuie să–l facă şi pe următorul. Oricum, noi trebuie să profităm de faptul că marea este atât de calmă şi să ne ospătăm cu o mâncare caldă. Dar eu nu vreau să profit de faptul că vă sunt comandant. De aceea cred că cel mai bine este ca cei patru bărbaţi să fie aleşi prin tragere la sorţi. Eu însumi voi participa, deşi ştiu încă de pe–acuma că, în această privinţă, norocul nu mă favorizează.

Toţi au gândit, pe bună dreptate, că Dionysios a procedat cât se poate de corect.

Zeiţa a fost imparţială, fiindcă fiecare dintre cele trei corăbii a avut parte de câte o piatră câştigătoare, cele trei pietre fiind cea roşie, cea neagră şi cea galbenă. Cât despre mine, am fost uimit când am scos din amforă piatra albă. Mi–a fost teamă când am văzut–o în mâna mea şi am avut aceeaşi senzaţie ca atunci când fata cea albă mi–a atins buzele cu degetele ei fine. Cred că, până atunci, nici nu am mai simţit ceva atât de plăcut. Mi–a fost teamă, de aceea am strecurat în mâna lui Micon piatra albă. Aş fi putut să i–o dau lui Dorieus, dar s–ar fi putut ca el să ezite şi să mă întrebe nedumerit de ce i–am dat–o lui.

Uitându–se la piatra albă din mâna sa, Micon mi–a spus:

— Eu încep deja să înţeleg. Tu mi–ai povestit că, după ce te–ai deşteptat gol lângă copacul ce fusese despicat de fulger, te–ai acoperit cu veşmintele de lână pe care nişte fete le–au lăsat în drumul tău, pe câmp. Eu cred că tu eşti dominat de lună, şi mai cred că furtuna, pe care tu ai invocat–o, ne–a condus la templul Afroditei din Akrea.

L–am rugat să tacă şi i–am ridicat mâna în care ţinea piatra albă, pentru ca toată lumea să o vadă. După aceea Micon şi vâslaşii norocoşi s–au spălat, s–au uns cu uleiuri parfumate, şi–au pus la gât colierele de aur şi pe degete inelele preţioase, pe care Dionysios le–a scos generos din lădiţele încărcate cu bijuterii.

Şi pe când noi, ceilalţi, ne umpleam străchinile cu mâncare, cei patru, în frunte cu Micon, au ajuns în dreptul cabinei corabiei

din Tir. Preoţii au pus la loc perdeaua pe care Dionysios o aruncase pe jos şi, cu vocile lor dogite, au început să–şi cânte imnurile. Pe noi, ceilalţi, care nu ne puteam bucura de norocul celor patru, Dionysios ne–a răsplătit cu mâncare caldă şi cu vinuri, din care, de obicei, pe corăbiile lui nu se bea decât în zile de sărbătoare. Aşa că mulţi şi–au uitat repede amărăciunea de a nu fi fost favorizaţi de soartă şi nu s–au mai gândit atât de intens la fecioarele din Tir.

După ce am mâncat şi am băut, soarele coborâse până aproape de orizont. Dionysios a început să fie neliniştit. Şi, într–un sfârşit, a poruncit câtorva vâslaşi:

— Mergeţi şi aduceţi–i pe bravii noştri sacrificatori, iar de va fi vreunul supărat că–l întrerup în timpul sacrei ceremonii, n–are decât să mă blesteme pe mine!

Am rămas încremeniţi şi muţi când i–am văzut pe vâslaşi întorcându–se şi târându–i pe cei trei camarazi ai lor, care abia se puteau ţine pe picioare de vlăguiţi ce erau. Ochii le erau daţi peste cap, gura întredeschisă, limba atârnată–ntr–o parte. Nici Micon nu arăta prea bine, mergea clătinându–se, sprijinit de doi vâslaşi, şi imediat după ce a ajuns pe punte, s–a trântit cu faţa la pământ.

Apoi, Dionysios i–a trimis imediat pe vâslaşi la locurile lor şi corăbiile noastre au început să înainteze spre nord–vest, ca şi cum în intenţia noastră ar fi fost să navigăm înspre apele ioniene, după ce vom fi ajuns pe cealaltă parte a insulei Cipru. Dionysios presupunea că preoţii de pe corabia din Tir îi vor informa pe perşi imediat după ce vor ajunge la ţărm şi că toată flota din Cipru va porni în căutarea noastră. Dar planul lui Dionysios, nemaipomenit de îndrăzneţ, a fost salvarea noastră. Şi nici unul dintre noi nu s–a speriat că vom naviga în continuare spre periculoasele ape ale perşilor. Imediat ce corabia din Tir nu s–a mai văzut, el a comandat schimbarea direcţiei, corăbiile au virat şi ne–am continuat drumul spre sud–est. O briză binevoitoare sufla în pânzele corăbiilor noastre, ca şi cum însăşi Afrodita, din nu se ştie ce capriciu, ar fi vrut să ne protejeze.

Dionysios a spus:

— Oamenii ca mine se îndoiesc adesea de intenţiile zeilor. Dar această Afrodita din Akrea chiar că m–a uimit, dacă a preferat ea să–i fie iubite fecioarele de bărbaţi din Ionia, nu de perşi. De aceea, cred că am făcut bine de am lăsat această

corabie încărcată de bogăţii să ne scape; las' că–i bine dacă se duc preoţii şi le spun perşilor încotro ne–am îndreptat!

Micon, chircit şi gemând, nici nu a avut timp să mai ajungă până la bord, a vărsat şi, abia după aceea, ochii lui, care păreau până atunci ai unui nebun dezorientat, au redevenit normali. A încercat să–mi zâmbească şi mi–a spus obosit:

— Aşa ceva nu mi s–a mai întâmplat în cei patruzeci de ani de când sunt. Credeam că ştiu multe lucruri, dar adevărul este că nu ştiu nimic. După această experienţă, cred în nevăzutele fire de aur ale Afroditei, care–l pot distruge până şi pe cel mai puternic bărbat.

După ce soarele a apus şi marea a împrumutat culoarea ei violacee de noapte, el mi–a restituit neteda piatră albă şi mi–a spus:

— Păstreaz–o, Turms! Ea ţi–a fost destinată ţie, nu mie, fiindcă tu eşti preferatul zeiţei.

Am luat piatra şi am păstrat–o, după cum am păstrat şi piatra neagră pe care am găsit–o pe pardoseala de pământ a templului zeiţei Cybele din Sardes. Valoarea ei nu am cunoscut–o atunci, şi nu am ştiut decât mai târziu că a marcat sfârşitul unei perioade din viaţa mea şi începutul unei alte perioade.

Micon m–a avertizat:

— Tu trebuie să ştii că zeii dăruiesc multe lucruri celor aleşi de ei, dar că şi mai multe lucruri pretind de la cei aleşi. Zeiţa ta este Artemis, tot ceea ce ţi s–a întâmplat până acum, o dovedeşte. Şi, în concordanţă cu fazele lunii, ea te domină. Tu eşti deprimat atunci când luna este în întuneric şi prinzi puteri când ea este în creştere, dar când luna este plină, debordezi de pasiune şi zel. Dintr–un motiv, al cărui înţeles îmi scapă, şi Afrodita te preferă, dar acest lucru este periculos pentru tine. Pentru că aceste puternice zeiţe sunt invidioase una pe alta, tu trebuie să fii întotdeauna atent să nu–i aduci uneia ofrande mai mari decât celeilalte, pentru a nu o supăra pe nici una dintre zeiţe, care rivalizează fiindcă amândouă te preferă.

I–am spus:

— Cred că ţi–am înţeles vorbele ca pe o metaforă. Luna şi stelele sunt într–o permanentă rivalitate, asta ai vrut să spui, nu–i aşa?

— Nu, nu, a protestat Micon. Dacă astfel mi–ai înţeles tu vorbele, ai înţeles greşit. Mai degrabă sunt metafore luna,

stelele şi alte semne exterioare luminoase, decât propriile puteri care sălăşluiesc în noi şi în afara noastră. Numai că acest adevăr îl încearcă doar cel iniţiat şi nu există cuvinte cu care să–l poată explica altuia.

Şi–a ridicat deodată braţele, a izbucnit în plâns şi mi–a spus:

— Tu eşti un om de invidiat, Turms. Trupul meu a avut parte de extazul pe care nu l–a ştiut până acum, şi am cunoscut puterea zeiţei tale. Pentru nimic în lume n–aş schimba astfel de momente cu altceva, şi orb m–aş abandona ei până–n clipa morţii. Uluitor de dulce şi de intensă îi este puterea. Te face să–i uiţi pe toţi ceilalţi zei şi cred că n–aş ezita să ofensez pe, nu are importanţă care, alt zeu, numai ca să fiu favoritul zeiţei din Cipru.

Şi mi–a mai spus:

— Am ştiut că doar prin post, prin renunţări impuse trupului şi prin veghe, aşa cum fac iniţiaţii, poţi cunoaşte zeii şi poţi vedea faţa nevăzută a lucrurilor. Şi nu bănuiam că în deplinul extaz al simţurilor poţi, de asemenea, vedea ceea ce alţii nu văd şi că poţi avea acces atât la ceea ce s–a pierdut, cât şi la ceea ce încă nu este. Afrodita este o zeiţă mai înţeleaptă decât gândeam, în ciuda renumelui ce–l are printre zei. Şi poate că frivolitatea şi capriciile ei nu sunt decât semnul unei mari înţelepciuni.

Am zâmbit cu aroganţă la vorbele sale. După părerea mea, Micon nu era decât un bărbat slab. În acea vreme, eu mă credeam mai tare.

Dar eram în apele perşilor şi vâslaşii făceau eforturi disperate pentru a le depăşi, aşa că am lăsat să alunece în uitare vorbele pe care Micon le–a rostit. Luna era în ultimul pătrar şi noi jefuisem corăbii şi masacrasem oameni, precum câinii feroce ai zeiţei Artemis. Atacasem chiar şi o corabie egipteană. Corăbiile noastre gemeau de bogăţii. Aşa că nici n–ar fi trebuit să ne mirăm când am văzut focurile aprinse de–a lungul întregii coaste feniciene şi când două corăbii rapide de război ale perşilor ne–au atacat pe neaşteptate. A fost o luptă crâncenă, în care mulţi dintre oamenii noştri au murit şi încă şi mai mulţi au fost răniţi. Micon a avut atunci mult de lucru şi a cusut răni şi a încercat să–i pună pe picioare pe cei care nu au avut noroc. Dar pe mine se pare că mă protejau scuturi nevăzute, din moment ce, încă o dată, am ieşit din acea luptă

fără nici o zgârietură.

După acea teribilă înfruntare, mulţi dintre oamenii lui Dionysios au început să se plângă că vedeau în întunericul nopţii umbrele celor morţi, care forfoteau în jurul corăbiilor noastre şi că, în timp ce dormeau, spectrele morţilor îi pipăiau cu degetele lor reci şi–i ciupeau. Spectrele răzbunătoare ale morţilor ne–au urmărit mult timp, şi împrejurul corăbiilor noastre s–a lăsat de multe ori întunericul fără nici un motiv.

Dionysios a adus de numeroase ori jertfe pentru odihna morţilor, a scuipat în mare şi a zgâriat cu unghiile puntea corabiei ca zeii să se îndure şi să ne trimită vântul cel bun. Norocul începuse să–l părăsească şi acest lucru îl înspăimânta chiar şi pe el însuşi, fiindcă până atunci marea ne protejase şi corăbiile noastre nu suferiseră nici o stricăciune. Dar după înfruntarea cu cele două corăbii de război, corăbiile noastre au început să ia apă şi au trebuit astupate crăpăturile din flancuri şi din cală.

Dar când pe cer a apărut secera de argint a lunii noi, ameninţătoare, deasupra capetelor noastre, Dionysios a spus:

— Mi–am încercat destul de mult norocul şi, în corăbiile noastre, deja nu mai încape nimic. Iar eu nu sunt chiar atât de lacom, încât să încarc corăbiile peste măsură şi să nu putem naviga cu uşurinţă. Călătoria noastră se apropie de sfârşit şi noi nu avem altceva mai bun de făcut decât să ne salvăm vieţile şi prăzile. Aşa că, să orientăm corăbiile spre occident şi fie ca Poseidon să ne ajute pe această mare fără margini!

De pe corăbiile pe care le prădaserăm, Dionysios a lăsat în viaţă câţiva comandanţi, care navigau spre ţinuturi depărtate, chiar dacă nu avea încredere în ei. Iar dintre cei de pe corăbiile de război, care au fost salvaţi pe când înotau, se găseau pe corăbiile noastre câţiva prizonieri. Şi în timp ce toţi bărbaţii urlau de bucurie, Dionysios a invocat zeii Feniciei şi Ioniei şi a împroşcat cu sânge cald faţa, mâinile şi picioarele zeului şi a permis fiecărei corăbii să jertfească prizonieri şi să verse în mare sângele lor. Sacrificiile umane, care nu mai erau permise pe pământ, mai erau încă tolerate în largul mării şi nimeni nu a protestat împotriva acestor ofrande barbare. Doar Micon a spus că sunt absolut inutile.

După ce a terminat cu jertfele, Dionysios a urlat astfel spre marea înroşită de sânge:

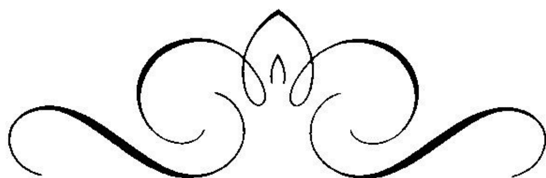
— Zei ai mării, cunoscuţi sau necunoscuţi, dăruiţi–mi vântul de est! Vă implor, dăruiţi–mi vântul de est, care să ne ducă departe, în pustietatea mării, ca să ne fie pierdută urma pentru cei care aleargă după noi. Prefer să mor înecat în timpul furtunii, decât încolţit ca un şobolan.

Sângele, prăzile şi norocul nostru de până atunci, îi îmbătase pe vâslaşii celor trei corăbii şi ei invocau fără încetare vântul să ne vină în ajutor. Sezonul de navigaţie se apropia de sfârşit, stoluri de păsări zburau fără întrerupere deasupra mării şi apa îşi schimba, de la o zi la alta, culoarea. Dar soarele dogorea fără îndurare, iar noaptea stelele se aprindeau pe bolta cerului şi nici o adiere de vânt nu plutea prin aer. Iar când gâturile au început să li se usuce şi palmele să le sângereze, vâslaşii au strigat:

— Turms, Turms, invocă pentru noi vântul! Decât să murim trăgând la rame, preferăm să murim înecaţi.

Strigătul lor mi–a limpezit mintea şi am văzut atunci umbrele subţiri ale morţilor, care erau pretutindeni împrejurul nostru, umbrele feţelor lor crispate într–un rânjet răzbunător, umbra mâinilor lor încleştate de corăbii, pentru a le împiedica să înainteze. Am intrat în starea de extaz, m–am simţit mai puternic decât toate umbrele morţilor şi am strigat invocând vântul de est. Şi cu un glas furibund, toţi au strigat, împreună cu mine, cuvintele unei limbi ciudate, pe care eu însumi nu le înţelegeam. De trei ori am invocat vântul, apoi de şapte ori, iar la urmă l–am invocat de douăsprezece ori. Îngrozit, Micon şi–a acoperit capul cu veşmintele, dar nu a încercat să mă împiedice, fiindcă ştia că viaţa noastră este în pericol şi că răzbunătoarele corăbii din Fenicia şi Egipt sunt pe urmele noastre. Luptătorii loveau în scuturi, toată lumea se agita, iar Dionysios înfrunta văzduhul cu o pătură colorată din lână. Numai prizonierii fenicieni stăteau încruntaţi şi ne priveau cu feţele lor, de aceeaşi culoare arămie ca şi inelele ce le spânzurau de urechi.

Apoi marea a devenit galbenă şi o rafală de nisip, pe care vântul de est o aducea de undeva, de departe, din deşert, ne–a umplut ochii. Şi ultimul lucru pe care l–am văzut când marea s–a deschis a fost o coloană de apă ce s–a ridicat de sub valuri şi s–a înălţat până la cer. După aceea, eu am căzut inconştient pe punte; Micon şi Dorieus m–au dus în cală şi m–au legat cu o frânghie, ca să nu mă rostogolesc şi să mă lovesc de ceva.

Cartea a treia:
HIMERA

1

Încă şi mai mare decât vitejia în bătălia de la Lade, încă şi mai demnă de respect decât expediţia în apele feniciene, a fost îndemânarea de navigator a lui Dionysios. În ciuda furtunilor toamnei, de care alte corăbii se temeau, retrăgându–se în grabă din largul mării în porturile unde urmau să rămână iarna, în răstimpul a trei săptămâni, Dionysios a reuşit să ajungă cu toate cele trei corăbii la ţărmul Siciliei, fără să facă nici o escală, orientându–se doar după munţii din Creta. Această nemaipomenită iscusinţă a lui este, într–adevăr, demnă de laudă.

Dar noi eram atât de bolnavi, miroseam urât, apa sărată a mării ne biciuise şi ne vlăguise trupul şi probabil că ne şi orbise, din moment ce aveam năluciri şi vedeam în mare tot felul de sălbăticiuni încornorate şi de sirene de–ale lui Poseidon. Într–un sfârşit, când a apărut, în vest, umbra albastră a pământului, şi când ne–am încumetat să credem că nu este doar o iluzie, toţi am izbucnit în plâns. Încrâncenaţi, toţi oamenii au urlat că Dionysios trebuie să se oprească la primul ţărm, oriunde ar fi să fie, în Africa sau în Italia, pe pământ cartaginez sau grecesc, n–are importanţă.

Cum apa mării mustea în cala corăbiilor noastre şi toamna era deja târzie, nici chiar Dionysios nu se încumeta să mai viseze la traversarea imensei pustietăţi a mării, ce ne despărţea de îndepărtatul ţărm al Massiliei. De aceea îi chemă la el pe căpitanii şi pe timonierii celor trei corăbii şi le vorbi astfel:

— Umbra gigantică, înconjurată de fum, pe care o vedeţi, ne spune că suntem aproape de ţărmul Siciliei. Dacă voi doriţi cu ardoare să ancorăm într–un mare oraş, va trebui, fie să navigăm spre nordul Italiei până la Crotona, fie spre sud, până la Siracuza, care este cel mai mare oraş al Siciliei, sau, poate că Akragas este cel mai mare oraş din sud, nu ştiu.

S–au veselit puternic timonierii şi au strigat:

— Noi suntem oameni bogaţi şi doar într–un oraş mare am putea obţine un preţ bun pentru prăzile noastre. Fără îndoială, acolo vom putea găsi şi un bazin de andocare, unde stricăciunile corăbiilor vor putea fi imediat reparate sau vom putea cumpăra corăbii noi, cu care, la primăvară, să putem naviga spre Massilia, la fraţii noştri din Foceea. Dar, mai înainte de orice altceva, avem nevoie de odihnă şi de mâncare bună, de vin, de dans, de muzică şi de cununi de flori, ca să uităm suferinţele ce le–am îndurat atâta vreme pe mare.

Dar Dionysios a spus:

— Este drept că într–un oraş mare şi civilizat, bucuriile după care tânjiţi pot fi mai uşor împlinite. Dar marile oraşe sunt şi cetăţi puternice, împrejmuite cu ziduri groase, apărate de mercenari, cu porturi păzite, poate chiar de corăbii de război. Şi–apoi, la urechile negustorilor din marile oraşe ajung mai repede veştile despre afacerile necurate decât la cele ale negustorilor din oraşele mici. De aceea, îmi este teamă că, nu mult timp după primele clipe fericite, în loc de cununi de flori, pe gâturile noastre vor atârna lanţuri grele de fier.

Îi privi cu atenţie pe toţi, apoi continuă:

— Conştiinţa noastră este curată, fiindcă noi ştim că am dus un război drept împotriva perşilor. Dar suntem prea bogaţi pentru a nu trezi suspiciuni. Oricât de clar am încerca să explicăm că prăzile le–am obţinut în urma luptelor pe mare, la Lade, şi că apoi, pentru a fi în siguranţă, am navigat direct de acolo înspre occident, la fraţii noştri greci, tot nu vom fi crezuţi. Pe lângă asta, nu încape îndoială că mulţi dintre oamenii noştri, după ce se vor îmbăta, vor povesti prin cârciumi vrute şi nevrute. Noi înşine ştim cât de mult ne place să pălăvrăgim. Nu–i de mirare, fiindcă suntem bărbaţi din Ionia şi zeii cei nemuritori ne–au ales pe noi să fim mai sprinteni la vorbă decât oricare alt popor.

Şi a mai spus:

— Nu, cel mai înţelept este să ne petrecem iarna într–un oraş liniştit de pe coasta Siciliei şi să cumpărăm prietenia tiranului acelui oraş. Trei nave de război şi o ceată de luptători încercaţi cum suntem noi nu sunt de lepădat pentru un micuţ tiran, care se străduieşte din greu să–şi păstreze independenţa faţă de marile oraşe ale Siciliei. Pe coasta septentrională a Siciliei, înainte de Panormos şi de spaţiul dominat de cartaginezi, există

astfel de oraşe. Acolo vom fi de cealaltă parte a Mării Tireniene, pe care va trebui apoi să o traversăm pentru a ajunge la Massilia. De aceea, curajoşii mei fraţi de arme, vă cer să faceţi un ultim efort, dar mai întâi va trebui să navigăm cu bărbăţie prin strâmtoarea în care multe sute de corăbii s–au scufundat. Altfel, vom pierde tot ceea ce cu atâta trudă am câştigat.

Bravii comandanţi şi timonieri păliră gândindu–se doar la turbioanele, curenţii şi vânturile sălbatice care bântuiau această strâmtoare despre care fiecare, de atâtea ori, auzise povestindu–se. Dionysios le lăsă destul timp să vorbească, până ce inima fiecăruia se linişti. Dar când s–a lăsat seara, s–a auzit un zgomot cavernos şi am văzut cum s–a înroşit cerul deasupra muntelui învăluit de fum. Pe puntea corabiei ploua cu cenuşă şi vâslaşilor li s–a risipit dintr–o dată dorinţa de a mai ajunge la ţărm.

Dorieus a spus:

— Pământul, unde tatăl meu a murit, mă salută cu bubuituri şi cu coloane de foc. Acest semn îmi este de ajuns. Abia acum înţeleg de ce arşicele îmi indicau vestul.

Iar Micon a spus:

— Dionysios ne–a condus până aici şi am avut noroc. Să–l lăsăm pe el să ne conducă mai departe, după cum crede că este mai bine.

Nici mie nu–mi venea să cred că zeii ne protejaseră până atunci de abisurile mării doar pentru a ne pierde în sinistra strâmtoare, prin care, de nevoie, trebuia să navigăm. În acest fel s–au curmat toate discuţiile şi Dionysios a fost lăsat să–şi împlinească planul. În liniştea nopţii, el dărui viaţa ostaticilor fenicieni ca jertfă nemiloşilor zei ai strâmtorii. Mi–a părut rău când, dimineaţa, am observat că nu mai sunt, fiindcă discutasem de multe ori cu ei, începusem chiar să–i învăţ să vorbească greceşte şi, cu toate că ei erau străini, mie mi se părea că sunt asemenea nouă.

Sinistrul renume al strâmtorii era binemeritat. Cu toată jertfa adusă, a fost o luptă pe viaţă şi pe moarte până ce, după multe zile, am reuşit să o străbatem fără ca nici una dintre ambarcaţiunile noastre să se izbească de stânci. Nici n–am ieşit noi bine din vâltoare, că a şi apărut o barcă din oraşul Zankle şi vâslaşii ne–au cerut să ancorăm în port şi să plătim vamă pentru că am trecut prin strâmtoare. Dar Dorieus li s–a adresat cu o

deosebită amabilitate şi le–a spus că cele trei ambarcaţiuni ale noastre sunt nave de război, că noi luptasem cu perşii şi că doar corăbiile comerciale plătesc taxe la treceri, nicidecum corăbiile de război. Apoi, afişând un aer modest, l–a rugat pe timonier să povestească despre bătălia de la Lade, iar acesta a făcut–o fără nici o ezitare cu mult zel, lăudând calităţile de mare luptător ale lui Dorieus, aşa că, împuternicitul cu strângerea impozitului şi vâslaşii ce–l însoţeau, ascultând ei cu gurile căscate povestea, au uitat pentru ce veniseră la noi.

Dar noi eram mai mult morţi decât vii şi încă ne mai suna în urechi zgomotul valurilor ce se izbeau de stâncile pe care am fi putut eşua. Într–un sfârşit, am ajuns la Marea Tireniană, ce avea o culoare albastră de toamnă, apoi am avut noroc de un vânt bun, care ne–a permis să navigăm cu pânzele desfăşurate de–a lungul coastei azurii muntoase a Siciliei. Abia atunci a adus Dionysios jertfe de mulţumire zeilor, care, la urma urmelor, se arătaseră destul de prietenoşi faţă de noi. În primul rând, a vărsat o cantitate convenabilă de vin în mare, dar cea mai importantă jertfă pe care i–a dat–o mării a fost zeul fenicienilor, căruia, mai întâi, i–a retezat picioarele. Când l–a aruncat în mare, a rostit următoarele vorbe:

— Nu mai avem nevoie de tine, zeule, oricare–ţi va fi fost numele, fiindcă tu nici nu cunoşti aceste ape!

Corabia noastră, şi mai şubrezită acum, după ce ieşise din strâmtoare, înainta cu greutate, apa mării pătrundea prin toate părţile în cală, iar noi tânjeam după apa neclocită pe care am fi putut–o bea, după strugurii şi merele pe care le–am fi putut mânca, de–am fi ajuns mai degrabă la ţărm. Dar Dionysios nu voia încă să se oprească, doar adulmeca cu nările zbârlite vorbele pescarilor de la care cumpăra peşte proaspăt. După ce a strâns destul de multe informaţii, a spus:

— Dacă am înţeles eu bine, toate oraşele greceşti ale Siciliei se duşmănesc între ele, se ceartă şi se războiesc, n–are importanţă care oraş împotriva cărui oraş. După ce am trecut prin acea blestemată de strâmtoare, m–am liniştit şi nu mai vreau să mă războiesc cu nimeni. Să aşteptăm deci un semn de la zei, ca să ştim unde este mai bine să ancorăm. In arşicele de berbec eu nu mai cred, dar să încercăm să desluşim din visele pe care le vom avea la noapte cum este mai bine de făcut.

Bănuiesc că Dionysios a rostit aceste vorbe doar pentru a

mai câştiga răgaz de o noapte. El însuşi credea prea puţin în visuri, dar voia ca oamenii lui să creadă că hotărârea, pe care urma să o ia, i–a fost arătată de zei.

Aşa se face că, a doua zi, în revărsat de zori, după ce s–a deşteptat din somn, ne–a spus cu o nedisimulată ipocrizie că a avut o mare revelaţie, apoi a alergat până la o margine a punţii şi, în timp ce–şi deşerta pe îndelete burta, privea cu un viu interes spre ţărmul Siciliei. În timpul nopţii, corăbiile noastre se apropiaseră foarte mult de ţărm. Şi, tot uitându–se atent înspre acolo, Dionysios strigă:

— Nu încape îndoială că zeii ne sunt favorabili. Am avut astă–noapte un vis, în care am văzut acest promontoriu ce seamănă cu o spinare încovoiată de măgar bătrân. Să–l depăşim în grabă, fiindcă în spatele lui este pământul pe care l–am văzut în vis, cu pârâuri şi izvoare, cu culturi şi cu pomi fructiferi!

Fără să mai piardă nici o clipă, toţi bărbaţii se îndreptară spre vâsle şi nici nu mai voiră să mănânce în dimineaţa aceea, aşa de mult doreau ca să ajungă odată la un ţărm pe care să pună picioarele. Încă cu o seară mai înainte ne spălasem, ne unsesem trupul cu ulei şi ne schimbasem straiele de pe noi. Ne tăiasem bărbile cu bricele ascuţite, pe care le găsisem, printre alte lucruri, pe corăbiile feniciene, iar unii îşi împletiseră părul. Am aruncat în mare veşmintele noastre uzate şi am ars tămâie pe puntea corabiei, atât pentru a se mai risipi din duhoarea ce aproape că ne împiedica să respirăm, cât şi pentru a înlesni apariţia zeilor în visurile ce urma să le avem noaptea.

Dar, după ce marinarii au început să vâslească spre istmul împădurit, Dorieus a încruntat din sprâncene şi a rostit provocator:

— Ascultă, Dionysios, foceeanule, eu nu ştiu care dintre visuri este mai sacru, dar sunt sigur că visul meu este mai aproape de adevăr decât al tău. Fiindcă în vis mi s–a arătat Herakles, străbunul meu, în toată măreţia fiinţei sale. Pe umărul drept purta un ciomag noduros de mărimea unui trunchi de stejar, iar pe umărul stâng stătea un cocoş, care cânta încontinuu. Doar acest vis poate fi o adevărată prevestire, în nici un caz visul tău, foceeanule!

Dionysios a râs batjocoritor şi l–a întrebat:

— Şi care–i mesajul visului tău?

După ce a încercat tăişul spadei, Dorieus a spus:

— Nu vreau să–l explic, dar un spartan, care rar are parte de visuri, se supune visului atunci când îl are. De aceea eu trebuie să lupt alături de visul meu împotriva viziunilor tale, Dionysios, dacă tu nu binevoieşti a da crezare visului meu.

După ce l–a privit cu atenţie pe Dorieus şi a înţeles că acesta–i vorbise serios, Dionysios i–a rechemat pe vâslaşi şi l–a întrebat pe fiecare om ce a visat. Micon a povestit:

— Am văzut în vis nişte ziduri atât de înalte, încât atingeau norii. Şi am mai văzut cetatea dintre ziduri în flăcările ce o pârjoleau. Am văzut bărbaţi care fugeau din cetate strângând la piept lădiţele cu bogăţii şi zeii protectori, am văzut femei târându–şi copiii care plângeau. Toţi alergau spre o corabie ca să scape din flăcările ce mistuiau oraşul.

Dorieus a început să râdă şi a spus mulţumit:

— Visul tău îl explică pe al meu. Tu ai văzut în vis Troia incendiată. Iar cei ce s–au salvat atunci, fugind din flăcările Troiei, au ajuns cu corăbiile până în Sicilia, unde au debarcat, au întemeiat oraşele Eryx şi Segest şi i–au supus puterii lor pe sicanii ce locuiau dintotdeauna în aceste locuri, până când străbunul meu Herakles, ajungând în Sicilia, i–a învins. Începând de atunci, partea occidentală a Siciliei a devenit patrimoniul lui Herakles. Tatăl meu, pe care–l chema tot Dorieus, ca şi pe mine, a navigat până acolo să recucerească pământurile lui Herakles pe care alţii s–au aşezat, dar probabil că a fost omorât în luptă, fiindcă după aceea nimeni nu a mai ştiut nimic despre el. De aceea zeii doresc acum ca eu să mă îndrept spre vest, pentru a împlini ceea ce tatăl meu a început. Cântecul cocoşului de pe umărul stâng al lui Herakles este, fără îndoială, semnul victoriei. Să navigăm, deci, spre Eryx, să cucerim pământul Eryxului.

Dionysios a început să–şi smulgă părul din cap de furie şi a urlat:

— Să nu–l mai văd în faţa ochilor mei pe acest spartan scrântit la minte! Chiar de–am avea noroc şi corăbiile noastre ar mai rezista până la Eryx, este o nebunie să navigăm înspre gura morţii, spre Cartagina, ca să ajungem în mâna fenicienilor. Chiar dacă oraşul Eryx nu este al lor, ei au putere asupra pământului Eryxului. Cartagina, ce se află pe ţărmul Africii, faţă în faţă cu Eryxul, este cel mai crud oraş dintre toate care au dominat vreodată acea parte a mării.

Dar Micon a spus împăciuitor:

— Visurile au mai multe înţelesuri, Dorieus. Poate că după atâta post de care ai avut parte pe mare, visul a vrut să–ţi amintească de cântăreţii cocoşi ai Afroditei din Akrea. În bărbăţia ta ai simţit setea de sânge a străbunului tău şi, fără îndoială, ciomagul noduros pe care l–ai văzut în vis nu este altceva decât semnul bărbăţiei tale. Dar, fie cum o fi, nu vom merge nicăieri altundeva mai înainte de a ajunge la un ţărm frumos, unde să găsim un loc în care să fim în siguranţă. Ar fi o prostie să nu tragem ceva foloase de pe urma visului lui Dionysios.

Vâslaşii şi timonierii s–au bucurat ascultând vorbele înţelepte ale lui Micon şi l–au aclamat zgomotos. Pentru că toţi voiau să creadă că, în spatele promontoriului din faţa noastră, ne aşteptau un port liniştit, câmpuri înverzite, pomi fructiferi şi păduri dese. Iar pe un deal, împrejmuite cu bârne şi pământ, zidurile cetăţii şi, în cetate, templele şi o mulţime de case din lemn. Vântul dăruia deja urechilor noastre melodiile vesele pe care păstorii le cântau din fluier, behăitul oilor şi mugetul vitelor.

Însă Dorieus scrâşnea din dinţi, era din ce în ce mai furios şi, după ce l–a lovit pe Micon peste urechi cu latul spadei, l–a ameninţat cu înverşunare pe Dionysios şi i–a poruncit:

— Navighează înainte! Glasul lui Herakles, pe care–l aud în mine, îmi spune că nu mai este mult până la coasta occidentală a Siciliei. Este semnul pe care zeii ni l–au arătat, foceeanule!

Eram îngrozit de nebunia lui Dorieus, dar pentru că–i eram prieten, trebuia să fiu de partea lui. Dionysios încercă mai întâi să–l liniştească, dar era în zadar, fiindcă el însuşi era neliniştit. De mânie, începu să facă spume la gură şi, pe neaşteptate, a lovit atât de puternic cu lancea în scutul lui Dorieus, încât l–a despicat şi totodată l–a rănit pe Dorieus la mâna stânga. Şi–n timp ce–şi retrăgea lancea, a răcnit furios:

— Mi–ai împuiat destul capul cu cocoşul lui Herakles. De acum înainte, n–ai decât să–i ţii cocoşu–n mâna stângă!

Dar, pe când rostea el aceste vorbe, s–a abătut peste noi o rafală puternică de vânt şi şubrezita noastră corabie s–a înclinat atât de mult, încât apa a năvălit peste bord, inundând cala vâslaşilor, care au prins să urle că se vor îneca.

Dionysios a început în mare grabă să restabilească poziţia corabiei după direcţia vântului, reorientând pânzele şi, de n–ar fi fost atât de rapid în mişcări, puţin lipsea ca să cădem cu toţi

pradă talazurilor dezlănţuite. Vântul ne–a purtat mult mai departe de cea mai frumoasă parte a ţărmului, deşi până nu se dezlănţuise, doar câteva vâsle ne despărţeau de malul istmului, unde ne aşteptau portul liniştit, verdeaţa, izvoarele. După aceea, ploaia rece de toamnă ne–a udat până la epuizare şi a pus între noi şi ţărm o perdea cenuşie, care ne împiedica să–l mai vedem. Abătut, Dorieus îşi curăţă sângele de pe mână şi spuse:

— N–ai vrut să crezi nici în ruptul capului în visul meu, Dionysios. Acum beleşte–ţi ochii şi vezi şi tu că însuşi Herakles ne–a zgâlţâit corabia şi ne–a flendurit pânzele pentru a confirma că visul meu este adevărat.

Bărbaţii din Foceea au început să ţipe şi să se tânguiască, fiindcă au crezut că nu mai este nici o scăpare. Chiar şi Micon, chiar şi eu, ne–am dat jos veşmintele de pe noi ca să fim pregătiţi pentru a înota mai uşor spre mal, dacă s–ar fi scufundat cumva corabia. După aceea, Micon a spus:

— Nu, nu vom pieri, nici tu, nici eu. Dar să avem puţină răbdare ca să vedem ce intenţie au zeii.

Vântul era în continuare puternic şi ne purta spre larg, aşa că ar fi fost inutilă orice încercare a vâslaşilor de a îndrepta corabia spre mal. Dar după ce ploaia a încetat, vântul a fost mai îngăduitor şi mai cald şi nu a mai încercat cu atâta violenţă rezistenţa obositelor scânduri ale corabiei. Marea clocotea şi uriaşele talazuri cu creste înspumate se spărgeau dincolo de noi, era ca şi cum o forţă nevăzută ne–ar fi protejat şi ne–ar fi împins înainte. Dionysios rosti resemnat:

— Visurile sunt visuri. Din visuri nu se zămislesc decât ceartă şi vrajbă. Să le uităm şi să folosim voinţa mării şi vântului, fiindcă nici mării, nici vântului, nimeni nu i se poate împotrivi.

Când a venit seara, un vânt uşor ne–a condus până la ţărm. Acolo am văzut gura unui râu şi zidurile puternice care împrejmuiau un oraş. În apropierea zidurilor se ridica aburul de la izvoarele termale, iar în spate, departe, după cetate se vedeau siluetele albastre ale munţilor. Bărbaţii încetară să mai scoată apa cu ispolul, fiindcă apa se ridicase deja mai sus de băncile vâslaşilor. Vrând–nevrând, trebuia să ajungem la mal, altminteri corabia nu mai rezista. Abia au apucat vâslaşii să urce pe punte, fiindcă apa pătrundea prin toate părţile în corabie, că am simţit puternica izbitură şi am auzit trosnetul când corabia

noastră a eşuat în apropiere de ţărm. Corabia s–a culcat pe o parte, apa a ajuns până la punte, dar noi eram salvaţi. Cele două galere de cincizeci de vâslaşi au ajuns fără stricăciuni până aproape de mal. Am sărit cu toţi în apă şi le–am tras până pe pământ. După aceea, cu toate că eram atât de obosiţi, încât ne fugea pământul de sub picioare şi trebuia să ne sprijinim unii de alţii, ne–am luat armele şi am făcut câteva exerciţii de luptă pentru cazul în care ar fi trebuit să ne apărăm.

2

Pe ambele maluri ale râului erau multe corăbii, sprijinite cu bârne şi protejate în vederea iernii. Apoi, o mulţime pestriţă de oameni, care discutau aprins în diferite limbi, s–a apropiat curioasă, dar cu o oarecare şovăială, de noi. Când au observat că suntem înarmaţi, s–au oprit, dar unii au rupt crenguţe verzi din copaci şi le–au fluturat deasupra capului în semn de prietenie.

Am lăsat să cadă pe pământ scuturile şi armele noastre. Prinzând curaj, oamenii s–au apropiat de noi, au început să ne vorbească şi să ne pipăie veşmintele, la fel cum fac, de altfel, din curiozitate, toţi oamenii din oricare ţară. Mulţi dintre ei vorbeau greceşte, dar cu un accent ciudat. Nişte negustori ne–au îndemnat să cumpărăm de la ei struguri şi fructe şi au acceptat fără ezitare să le plătim în aur persan, dându–ne restul în monede de argint. Am aflat că oraşul în faţa căruia ne găseam se numeşte Himera, că fusese întemeiat de oameni ce veniseră din Zankle şi că mai apoi au sosit în Himera foarte mulţi oameni din Siracuza, care erau sătui de interminabilele războaie civile ce devastau oraşul lor. Însă cea mai mare parte a populaţiei, siculii, era autohtonă şi se amestecase, prin căsătorii, cu populaţia elenă.

Când soarele a apus, porţile oraşului au fost închise. Nu am simţit nevoia să–i întâlnim în acea seară pe locuitorii oraşului, ci am preferat să ne culcăm pe pământul gol. A fost o adevărată fericire că ne puteam odihni pe pământul şi pe iarba care miroseau nespus de frumos, după ce atât de multă vreme dormisem doar pe scândurile tari, îmbâcsite de mirosurile neplăcute ale corabiei.

După ce mă hrănisem atâta amar de vreme doar cu uscături fierte şi amestecate cu ulei, seara am devorat cu patimă struguri şi fructe. Aşa se face că, pe când zorii dimineţii se iveau de după munţi, am alergat la malul mării, unde m–am aşezat pe

vine, fiindcă în pântecele meu totul clocotea. De–a lungul ţărmului, gâfâind şi gemând, toţi oamenii lui Dionysios stăteau aşezaţi pe vine şi admirau revărsatul de zori.

Câţiva şi–au dat cu părerea că negustorii, care ne vânduseră strugurii şi fructele, au vrut să ne otrăvească pentru a–şi însuşi bogăţiile noastre. Dar Dionysios, icnind şi înjurând, i–a asigurat că ceea ce a fost să ni s–a întâmple este drept, fiindcă aşa au vrut zeii.

După ce, dimineaţă, porţile oraşului s–au deschis, Dionysios a trimis nişte oameni ca să cumpere un taur şi câţiva berbeci. Împodobit cu ghirlande de flori, taurul a fost sacrificat şi oasele picioarelor i–au fost arse în grăsime de berbec. După ce carnea a fost friptă pe jăratec, am mâncat cu poftă până ce n–am mai putut şi am uitat de chinurile prin care trecuserăm dimineaţa. Vânzătorii au revenit cu pâine şi cu prăjituri cu miere, iar oamenii noştri au început să cumpere fără să se târguiască, până când Dionysios, enervat, a pus capăt acestei risipe, amintindu–ne că suntem ionieni.

După ce am mâncat, toţi eram veseli, şi m–am gândit că viaţa are un farmec special, de care nu te poţi bucura decât atunci când ajungi pe un ţărm după o lungă călătorie pe mare. Unii zdrăngăneau din instrumentele feniciene, alţii cântau din fluier, şi încă nici nu era miezul zilei, când mulţi au început să danseze despuiaţi dezmăţatele dansuri ale ţapului. Atrasă de zgomotul pe care–l făceam, o mulţime de gură–cască s–a strâns destul de repede în jurul nostru; erau chiar şi femei, care–şi acopereau faţa ca şi cum le–ar fi fost ruşine, dar, din când în când, aruncau câte–o privire spre dansatorii înfierbântaţi şi ochii le sclipeau de dorinţă. Dionysios le interzise tuturor să se atingă de vreo femeie mai înainte ca situaţia noastră să fie clară şi a pus oameni să păzească ambarcaţiunile, ca nu cumva eventualii vizitatori curioşi să vadă imensele bogăţii ce erau acolo.

Într–un sfârşit, a apărut în port şi tiranul Himerei, Krinippos, însoţit de o suită de oameni înarmaţi şi chiar şi de călăreţi, ca să ne salute şi să afle care ne sunt intenţiile. Era un bărbat cu o barbă rară, cu spinarea uşor încovoiată, îmbrăcat în veşminte obişnuite. Nu sosise purtat în litieră, ci pe propriile picioare. Dionysios, însoţit de cei mai importanţi oameni ai lui, i–a ieşit în întâmpinare, i–a povestit despre bătălia navală de la Lade, despre prăzile pe care le–am câştigat după ce i–am învins pe

perşi şi i–a cerut permisiunea de a rămâne în oraşul Himera până în primăvară, când împreună cu oamenii lui va naviga spre Massilia, aşa i–a spus. Încă i–a mai cerut odgoane şi boi, trolii şi lemnari, pentru a putea recupera corabia eşuată şi a proteja pentru iarnă cele trei ambarcaţiuni ale noastre, şi i–a promis că va plăti toate serviciile la preţuri mulţumitoare.

În timp ce Dionysios a vorbit, tiranul s–a uitat cu atenţie, atât la el, cât şi la noi ceilalţi. În ciuda modestiei aparente, se putea vedea după privirea lui că nu era nicidecum un om neînsemnat. După ce Dionysios a terminat ceea ce a avut de spus, tiranul i s–a adresat astfel:

— Prin voinţa poporului meu, eu, Krinippos, sunt autocratul Himerei, chiar dacă detest puterea. De aceea, nu obişnuiesc să iau nici o hotărâre mai înainte de a–mi consulta poporul. Dar sunt şi lucruri pentru care pot hotărî fără a cere părerea poporului. Vino deci acasă la mine şi vom discuta între patru pereţi, şi despre lucruri pământeşti, şi despre lucruri zeieşti. Sau, dacă tu nu ai încredere în mine, fiindcă încă nu–mi cunoşti obiceiurile, ne putem duce undeva, ceva mai încolo, fiindcă nu vreau să asculte toată lumea ceea ce discutăm. În prezenţa prea multor oameni, mă simt stânjenit şi se risipeşte puţina elocinţă de care sunt în stare, fiindcă din fire sunt un solitar.

Dionysios a acceptat fără nici o rezervă propunerea şi, fără să–i fie câtuşi de puţină teamă, acest om cărunt l–a condus pe Dionysios departe de locul unde ne aflam, cu toate că era mai pirpiriu şi, chiar şi cu mâinile goale Dionysios l–ar fi putut sugruma. I–am văzut când s–au aşezat pe pământ şi au început să discute, dar de auzit nu aveam cum să–i aud, fiindcă erau departe.

Oamenii din garda lui Krinippos au descălecat şi, zâmbind, au spus cu mândrie:

— Este extraordinar acest tiran al nostru şi noi l–am fi pus pe un tron de rege, dacă el n–ar fi detestat acest lucru. El nu se teme de nici un duşman, fiindcă talismanele magice din lumea subpământeană, de care–i este plină casa, îl protejează de orice rău. Cum va fi obţinut aceste talismane, nimeni nu ştie. Cert este că, după ce a ameninţat că le va folosi dacă nu încetează certurile şi rivalităţile din Himera, toată lumea trăieşte în pace şi, doar mulţumită înţelepciunii lui deosebite, cartaginezii şi tirenienii ne sunt prieteni şi nici chiar Siracuza nu este un pericol

pentru oraşul nostru.
Ei au mai povestit că Krinippos se căsătorise cu o femeie din Cartagina, că era un guvernator imparţial, care se purta la fel cu orice om din Himera, indiferent de originea lui sau de zeii la care se închină. Bogăţiile nu–l interesau atât de mult; pentru el, cele mai de preţ erau talismanele lui fermecate. Impozitele pe care le impusese erau acceptabile şi, de când era tiran, se îngrijise de întărirea zidurilor oraşului, de construcţia portului şi a templelor. Pe cei ce voiau să–şi construiască corăbii, el îi împrumuta cu bani din visteria oraşului şi tot cu banii oraşului plătea despăgubiri pentru corăbiile naufragiate. Ce mai încolo şi–ncoace, după spusele lor, Himera era un oraş fericit, unde nimănui nu–i putea fi teamă de nedreptăţi.
Într–un sfârşit, i–am văzut pe Krinippos şi Dionysios cum s–au ridicat şi s–au scuturat cu amabilitate unul pe altul de iarbă, după care s–au îndreptat spre noi. După ce au ajuns lângă noi, Dionysios ne–a ordonat să ne echipăm cu scuturile şi spadele şi să batem cu spadele în scuturi în cinstea lui Krinippos.
După ce Krinippos şi oamenii lui au plecat, Dionysios ne–a povestit:
— Am încheiat un pact cu acest suveran înţelept. Începând din acest moment, noi suntem liberi să intrăm în oraş şi să ieşim când vrem, cu sau fără arme. Avem dreptul să închiriem sau să ne construim case, să practicăm comerţul, să aducem jertfe zeilor oraşului sau altor zei, după cum vrem, să ne căsătorim cu femeile din Himera, sau să ne distrăm după cum ne este dorinţa sau după cum le este dorinţa, fiindcă în această privinţă, fiecare este liber să facă ce vrea. Nu ne este permis să fim violenţi sau să jignim vreun locuitor al acestui oraş. Încă am mai făcut legământ că atâta timp cât vom locui în Himera, în caz de atac, îi vom apăra zidurile, ca şi cum ar fi oraşul nostru.
Dar unii bărbaţi au fost neîncrezători şi i–au spus:
— Tot ceea ce ne–ai povestit este prea bun şi frumos ca să fie şi adevărat. Acest Krinippos este mai viclean decât bănuieşti tu. Poate că după ce vom intra în oraş, el îi va pune pe oamenii lui să ne omoare ca să–şi însuşească bogăţiile noastre, sau va face farmece cu talismanele lui magice, ca noi să ne pierdem bogăţiile pe jocurile de noroc în care el ne va antrena.
Dionysios le–a poruncit să înceteze cu îndoielile nejustificate şi să se încreadă în hotărârile lui. După ce discutase cu

Krinippos, asigurările pe care acesta i le dăduse, îi risipiseră orice umbră de îndoială. Dar mai important decât orice fel de jurământ sacru, faptul că interesele noastre şi ale lui Krinippos coincideau, l–au determinat să accepte depozitarea bogăţiilor, închise în lăzi ferecate şi în saci sigilaţi, în trezoreria lui Krinippos, ca o garanţie a bunelor noastre intenţii. Fiecare dintre noi urma să primească o sumă limitată, dar suficientă, de bani, pentru a–şi asigura existenţa în Himera pe timpul iernii, fiindcă Krinippos nu voia ca în oraş să circule mai mulţi bani ca de obicei, pentru a nu se scumpi preţurile alimentelor şi mărfurilor, ceea ce ar fi îngreunat viaţa localnicilor.

Însă cei mai mulţi bărbaţi se îndoiau în continuare şi spuneau că probabil Krinippos îl vrăjise deja pe Dionysios cu ajutorul renumitelor lui talismane magice, de i se înceţoşase mintea şi acceptase un astfel de compromis. Dar oraşul şi mult aşteptatele bucurii după care toţi râvneam au curmat discuţiile, aşa că, în afară de câţiva bărbaţi mai bătrâni, care au rămas de pază lângă comorile noastre, ceilalţi am plecat să cunoaştem Himera.

Gardienii porţii oraşului ne–au lăsat să intrăm fără să ne întrebe de arme. Preumblându–ne de–a lungul străzilor, am văzut artizanii, vopsitorii şi ţesătorii, am văzut piaţa cu halele ei pentru învăţători, pentru scribi şi pentru negustori, am văzut casa lui Krinippos şi frumosul templu al zeului Poseidon, cu coloanele lui semeţe, precum şi templul zeiţei Demetra şi monumentalul templu al zeului cartaginezilor, Baal. Pe unde am trecut, locuitorii oraşului ne–au salutat cu respect, copiii s–au ţinut după noi, toţi bărbaţii şi toate femeile au tras de veşmintele noastre şi ne–au invitat să le vedem casa. Himera era, într–adevăr, un oraş plăcut şi ospitalier, iar multele limbi ce le auzeai vorbindu–se pe stradă îţi dădeau un sentiment de libertate şi de siguranţă.

După chinurile îndurate pe mare, bărbaţii lui Dionysios nu au rezistat prea mult timp tentaţiei şi, încetul cu încetul, în grupuri de doi sau de trei oameni au acceptat generoasele invitaţii ale locuitorilor Himerei. Cei care acceptau invitaţia, erau întâmpinaţi încă din pragul casei cu burdufuri de vin şi li se împodobea capul cu cununi de flori. Când se deschideau uşile caselor, un miros îmbietor de mâncare se răspândea în jur şi se auzeau melodiile duioase din fluier şi râsul cristalin al femeilor. Aşa se face că,

nici nu ne–am dat seama când, din mulţimea de bărbaţi care pornisem împreună din port, am rămas doar noi trei, Dorieus, Micon şi cu mine. Iar Dorieus ne–a spus:

— Hai să căutăm templul lui Herakles şi să–i aducem jertfe! El mi–a apărut în vis şi tot el m–a adus în acest oraş. Probabil aţi observat că deasupra porţii oraşului, în emblema de piatră, este cocoşul; în efigia de pe monede este, de asemenea, cocoşul. În acest oraş noi trebuia să ajungem pentru a ne împlini destinul.

Micon a spus:

— Este o prostie că ne târâm cu spadele şi cu scuturile prin acest oraş paşnic. Locuitorii ne arată cu degetul şi se amuză copios când ne văd, fiindcă doar barbarii nu au încredere în nimeni şi umblă înarmaţi.

Eu adulmecam fiecare miros îmbătător al oraşului. Am spus:

— Oare unde–am putea găsi o casă pe măsura demnităţii noastre, ca să putem da jos tot harnaşamentul acesta greu de pe noi, să ne odihnim şi să ne bucurăm de ospitalitatea pe care locuitorii acestui oraş o afişează cu atâta căldură? După casa lui Krinippos, eu nu tânjesc, fiindcă am înţeles că, din pricina durerilor de stomac ce le are, el nu obişnuieşte să mănânce decât verdeţuri. Dar nici în casa unui bărbat neînsemnat nu putem trage.

Adevărul este că, oamenii obişnuiţi ai Himerei nici nu au îndrăznit să ne invite pe noi, fiindcă ne deosebeam de ceilalţi prin ţinuta aristocratică, iar coiful lui Dorieus împodobit, printre altele, cu un cal în relief, cabrat, îi intimida, aşa că ei i–au invitat în casele lor doar pe marinari şi pe vâslaşi. Ne era sete şi foame, dar parcă n–am fi vrut să cumpărăm un burduf de vin şi ceva de mâncare din piaţă şi să ne întoarcem singuri în port. Prefăcându–se că vorbeşte serios, Micon i s–a adresat astfel lui Dorieus:

— Sfătuieşte–ne, Dorieus, tu, cel care eşti moştenitorul lui Herakles! Încotro să mergem? Oare ştii tu care este casa în care vom fi întâmpinaţi regeşte? Te întreb pe tine, fiindcă dacă tot ţi–a spus Herakles în vis că aici vom ajunge, ar trebui să ştii şi înspre ce direcţie ar fi mai bine să mergem.

Dorieus i–a răspuns fără ezitare:

— Eu nu am nici o îndoială asupra direcţiei. Trebuie să mergem în continuare spre apus, atât cât ţine oraşul, în felul acesta voi fi mai aproape de pământul strămoşului meu.

De aceea, ne–am continuat drumul în direcţia propusă de Dorieus şi am ajuns într–o parte a oraşului, unde erau doar case bogate, care nu aveau nici o fereastră spre stradă, iar grădinile nu se vedeau, fiindcă erau înconjurate de ziduri înalte. Dar pe străzi nu era nimeni, nu se auzea nici un zgomot, drumul era murdar şi pereţii exteriori ai acestor case arătau jalnic. Şi, deodată, am simţit că mi se înmoaie picioarele, iar în capul meu se face vid, apoi, după o clipă, în mintea mea s–a făcut lumină şi am spus:

— Eu cunosc această stradă, eu m–am plimbat pe această stradă în vis. Numai că în vis, care cu patru roţi treceau cu mult zgomot pe stradă, un poet orb cânta din liră şi acoperişuri multicolore protejau porţile şi uşile caselor. Aşa–i, aceasta este o stradă din vis. Sau poate că nu este, nu ştiu.

Am privit nesigur în jurul meu, fiindcă memoria îmi adusese doar pentru o clipă imaginea străzii din vis, dar după acea clipă, a fost ca şi cum o perdea de solzi a acoperit accesul la alte detalii. Şi nu am mai văzut altceva, doar grămezile de gunoaie din faţa porţilor şi strada pustie. Micon a spus:

— Nelocuită, această stradă nu este. Şi, fără îndoială, odinioară, pe această stradă au locuit aristocraţii şi oamenii bogaţi ai Himerei. Se poate vedea după înălţimea zidurilor, după porţile de fier şi după ornamentele din bronz. Dar, de când poporul a luat puterea în mâinile sale şi este protejat de tirani, vremea familiilor aristocrate s–a dus.

Nu eram atent la ceea ce spunea Micon, fiindcă privirea îmi era atrasă de o pană albă şi strălucitoare de porumbel, care, în acel moment, cădea lin în faţa mea. Am prins–o din zbor şi m–am oprit în dreptul unei uşi mici a unui mare portal. Ciocanul de bătut în poartă, din bronz, reprezenta un satir care strângea în braţe o nimfă ce voia să fugă. Dar nu a fost nevoie să–l folosesc, fiindcă abia am atins–o şi uşa s–a şi deschis scârţâind. Noi am intrat. În curte erau pomi fructiferi, chiparoşi şi un heleşteu din piatră.

În întâmpinarea noastră a sosit şchiopătând un sclav bătrân. Unul din genunchii lui fusese marcat prin ardere cu o piatră încinsă, conform obiceiurilor barbare de altădată. Şovăind, el a ridicat braţele şi ne–a salutat. Nu am înţeles ce a spus, fiindcă vorbea într–o limbă pe care n–o mai auzisem până atunci, dar bănuiesc că ne va fi întrebat ce dorim. Fără să ne sinchisim prea

mult de prezenţa lui, am început să cercetăm grădina în care ne aflam. Micon a încercat cu mâna apa din heleşteu, apoi a exclamat uimit că este fierbinte. Am încercat–o şi eu, a încercat–o şi Dorieus. Era, într–adevăr, foarte fierbinte. Am presupus că este vorba despre aceeaşi apă pe care am văzut–o bolborosind în izvoarele termale din afara oraşului, din care seara, când se făcea răcoare, ieşeau aburi.

Apoi, bătrânul s–a dus în casă să ceară ajutor, şi, peste o clipă a apărut o femeie puternică şi înaltă, drapată din umeri până–n tălpi cu un peplu dintr–o ţesătură vărgată, însoţită de două servitoare. Ea ni s–a adresat în dialectul grecesc din Himera şi ne–a întrebat dacă nu cumva suntem tâlhari, din moment ce am intrat înarmaţi, fără să cerem nimănui permisiunea, în curtea unei văduve neajutorate.

Nu era ea chiar atât de neajutorată după cum pretindea, fiindcă bătrânul sclav strângea în mâini o măciucă, iar în uşa casei apăruse un bărbat zdravăn, înarmat cu un teribil de urât arc fenician. Femeia ne–a cercetat cu o privire mândră, avea ochii negri ca smoala şi toate trăsăturile chipului ei lăsau să se înţeleagă că fusese o femeie frumoasă, chiar dacă împrejurul ochilor avea multe riduri şi nasul îi era coroiat.

Umil, Micon i s–a adresat astfel:

— Suntem refugiaţi şi am fugit din Ionia după ce am fost învinşi de perşi. Zeii mării ne–au condus până la ţărmul Himerei, iar tiranul acestui oraş, Krinippos, ne–a permis nouă, celor care nu mai avem nici casă, nici ţară, să locuim aici în această iarnă.

Dar Dorieus s–a simţit jignit de umilinţa cu care Micon a vorbit şi a strigat:

— Poate că tu eşti refugiat şi nu ai casă, însă eu sunt un bărbat liber din Sparta şi am venit în aceste ţinuturi pentru a–mi găsi noua mea patrie, eu nu sunt un cerşetor, eu pretind doar moştenirea care mi se cuvine.

— Dacă am ajuns în grădina ta, i s–a adresat el femeii, este pentru că toţi locuitorii Himerei şi–au disputat onoarea de a–i avea ca oaspeţi doar pe nişte oameni simpli, oferindu–le marinarilor şi vâslaşilor prietenia şi ospitalitatea lor. Nu am găsit până acum o casă demnă de noi şi se pare că şi acum am încercat la o poartă greşită de am intrat noi aici. În nici un caz, nu obligăm o văduvă lipsită de apărare să facă dovada ospitalităţii ei.

Eu încă mai ţineam în mână pana de porumbel. Femeia s–a apropiat de noi, a luat distrată pana din mâna mea şi a spus:

— Îmi cer iertare pentru răceala cu care v–am întâmpinat, dar când am văzut armele şi scuturile voastre strălucitoare, am intrat în panică. Oricare va fi zeul care v–a condus până la uşa casei mele, eu îi mulţumesc. Fiţi bineveniţi! Voi porunci servitorilor mei să pregătească o masă bogată. După chipurile voastre, se vede că nu sunteţi nişte oameni neînsemnaţi, dar nici eu nu sunt o femeie simplă. Numele meu este Tanaquil. Chiar dacă acest nume nu vă spune nimic, vă asigur că mulţi îl cunosc, şi nu doar cei din Himera.

Ea ne–a condus în casă şi ne–a rugat să lăsăm armele în vestibul. După aceea, ne–a dus în sala banchetului, unde, fiecare pat convivial avea trei saltele, iar pe braţele curbe, perne împodobite cu ciucuri. În sală mai erau multe lăzi decorate cu scene orientale şi un zeu al casei, fenician, înveşmântat cu stofe scumpe, a cărui faţă, de fildeş pictat, părea vie. În mijlocul încăperii se afla un imens crater corintian pentru amestecat vinul cu apă, iar de–a lungul pereţilor erau numeroase amfore din Attica, atât vechi, cu imagini colorate în negru, cât şi din vremea noastră, cu imagini colorate în roşu.

— După cum puteţi vedea voi înşivă, a spus cu timiditate Tanaquil, sala banchetului este posomorâtă şi păianjenii şi–au ţesut deja pânzele în toate colţurile. Este o mare bucurie că am împrejurul meu nişte oaspeţi atât de însemnaţi, care au acceptat să intre într–o casă atât de modestă. Dacă veţi avea puţină răbdare, voi pune bucătarii mei la treabă, voi porunci să fie dus vinul la rece şi voi trimite un sclav să cumpere carne de la animalele care sunt sacrificate la templu. Şi, bineînţeles, voi plăti un cântăreţ care ştie să cânte din syrinx sau din flaut.

Ne–a zâmbit şi ochii ei negri străluceau când a spus:

— Eu sunt o femeie bătrână şi urâtă, dar nu vă fie teamă, eu am experienţa vieţii şi nu am prea multe prejudecăţi. Ştiu prea bine ce–şi doreşte un bărbat după o lungă călătorie pe mare şi sper că nu veţi fi decepţionaţi.

În timp ce se pregătea mâncarea, Tanaquil ne–a îndemnat să facem o baie în heleşteul cu apă sulfuroasă. Ne–am dezbrăcat şi am pus veşmintele pe marginea bazinului. Apa fierbinte a avut un efect reconfortant asupra trupului nostru şi ne–am simţit minunat. Apoi au venit sclavii, care ne–au spălat şi ne–au frecat

puternic, ne–au curăţat părul şi ne–au uns pe tot trupul cu uleiuri parfumate. În tot acest timp, Tanaquil ne–a privit cu un vădit interes, fără să facă prea mult caz că suntem dezbrăcaţi.

După ce am scăpat din mâinile sclavilor, ne simţeam ca şi cum ne–am fi născut din nou, şi doar faptul că existam, era de ajuns ca să ne justifice bucuria. Veşmintele noastre fuseseră luate de sclavi pentru a fi curăţate şi ni s–au adus fiecăruia câte un hiton scurt, dintr–o lână subţire şi fină, şi câte o hlamidă, pe care am pus–o pe umeri. Astfel îmbrăcaţi, ne–am dus în sala banchetului şi ne–am întins confortabil pe paturi. Servitorii au sosit cu platouri de argint încărcate cu numeroase gustări fine – peştişori săraţi, în ulei de măsline – peşte alb şi negru, tăiat în felii foarte subţiri – rulouri de carne afumată, în interiorul cărora era o pastă din ulei, ouă, lapte dulce şi condimente.

Această gustare uşoară ne–a stimulat şi mai mult foamea şi ne–a deschis pofta de băutură, şi nu am fost noi prea atenţi la melodiile pe care poetul orb le interpreta la flaut, acompaniindu–le pe cele trei fete frumoase, care cântau cu voci duioase cântecele străvechi ale Himerei din vremea lui Stesikhoros. Într–un sfârşit, a sosit şi Tanaquil; era îmbrăcată în veşminte scumpe. Părul îi era ridicat ca un turn şi împodobit cu fibule de aur. De data aceasta gâtul şi braţele îi erau descoperite. Purta un colier de aur decorat cu pietre preţioase de culoare galbenă, iar pe braţe multe brăţări din aur şi din argint. Faţa îi era fardată cu ceruză, buzele şi obrajii erau înroşiţi, pleoapele şi sprâncenele erau date cu negru, ochii îi străluceau.

Răspândea în jur un parfum delicat de trandafiri şi ne–a aruncat un surâs zburdalnic când a amestecat în craterul corintian vinul negru dintr–un burduf cu o cantitate convenabilă de apă. Fetele care cântau au venit în goană să ne umple cupele cu băutură şi şi–au atins un genunchi de podea când ni le–au înmânat, iar picioarele lor frumoase s–au dezvelit pentru o clipă.

Tanaquil a spus:

— Bănuiesc că sunteţi însetaţi. Potoliţi–vă deci setea cu vin şi cu apă! Probabil că veţi mai fi ascultat cântecul cast al păstorului care s–a stins din dragoste. Dar n–aveţi de ales, trebuie respectate obiceiurile Himerei, aşa că, în timp ce vă veţi ospăta cu friptura, veţi asculta povestea lui Daphnis şi Chloe. Este destul de plictisitoare această poveste, dar nici chiar atât

de mult, încât să vă pierdeţi pofta de mâncare. Mai târziu, va veni şi momentul când veţi afla de ce şi cum onorăm cocoşul, emblema oraşului nostru.

Pe când ne stingeam setea cu vin, au apărut platourile încărcate cu fripturile din carne de berbec, de viţel şi de pasăre, care fusese curăţată de oase, cu zarzavaturi aromate, cu muştar, cu o fiertură delicioasă de arpacaş. De fiecare dată când gândeam că deja am mâncat destul, apăreau servitorii cu alte feluri de mâncare şi de îndată ce goleam cupele de vin, fetele veneau şi ne aduceau altele. După ce o goleam, pe fundul fiecărei cupe descopeream un desen diferit. Cred că Tanaquil chemase o adevărată armată de ajutoare pentru pregătirea acestui ospăţ.

După ce, abia mai putând să respirăm, am implorat–o să aibă îndurare de noi şi să nu ne mai aducă nimic, fiindcă pântecele noastre stăteau gata să plesnească, slujitorii au apărut cu platouri încărcate de fructe, struguri, prăjituri fragede şi multe alte dulciuri. Apoi, cu mâna ei, Tanaquil a deschis o amforă sigilată de vin şi ne–a umplut cupele cu vinul aromatizat cu mentă, care ne–a răcorit gura şi s–a urcat cu o repeziciune de necrezut la cap, şi am avut impresia că patul pe care mă odihneam pluteşte undeva, în văzduh. După ce am sorbit şi vinul din acea cupă, pe fundul ei am văzut o imagine atât de caraghioasă, încât ne–a pufnit râsul, am râs cu lacrimi şi am schimbat între noi cupele pentru a le compara. Înşelătorul vin cu mentă ne–a înfierbântat trupul şi am început să le privim cu alţi ochi pe fetele care cântaseră pentru noi.

Tanaquil a observat privirile noastre şi şi–a aranjat veşmintele în aşa fel încât să vedem mai bine gâtul şi braţele ei albe încărcate de brăţări scumpe. În semiobscuritatea sălii banchetului nu părea câtuşi de puţin urâtă, şi nici bătrână nu mai părea când îşi ţinea bărbia ridicată. Ne–a spus:

— Fetele care au cântat pentru voi şi v–au servit cu vin nu cunosc decât dansul candid al păstoriţelor. După cum ştie toată lumea, Krinippos are nişte dureri îngrozitoare de burtă, probabil de aceea a interzis intrarea dansatoarelor de profesie în Himera.

Apoi i–a spus flautistului orb să cânte şi le–a făcut un semn fetelor, iar ele au început să se zbânţuie ca nişte mânji şi, în timp ce dansau, s–au dezbrăcat, şi, după ce şi–au fluturat peplurile în aer, le–au înfăşurat pe cap. Nu a fost nimic artistic în

dansul lor, dar nici atât de inocent, pe cât ne avertizase Tanaquil, nu fusese. Mai degrabă aş putea spune că dansul a avut un scop precis, acela ca noi să privim cum se dezbracă fetele. După ce dansul s–a încheiat, ele şi–au sprijinit braţele de umerii noştri. Cu respiraţia tăiată, i–am spus lui Tanaquil:

— Tanaquil, Tanaquil, nepreţuită amfitrioană! Mâncărurile cu care ne–ai ospătat au fost extraordinare, dar vinul cu mentă este periculos, şi încă mai periculoase sunt imaginile de pe fundul cupelor, care ne împing simţurile înspre aceste minunate făpturi goale.

Tanaquil s–a uitat invidioasă spre cele trei fete tinere, a suspinat adânc şi a spus:

— Nimeni nu vă interzice să le mângâiaţi, dar vă sfătuiesc să nu fiţi brutali cu ele sau să le jigniţi. Fetele acestea sunt decente. Lor li se permite să primească daruri de la bărbaţii care vor să se distreze cu ele, cu condiţia ca acest lucru să nu devină un obicei. În felul acesta ele îşi pot spori dota mai bine decât dacă ar face oricare altă muncă şi pot să se căsătorească cu un pescar, un artizan sau cu un cultivator, şi nimeni din Himera nu vede în acest fapt ceva rău.

Micon a spus:

— Fiecare ţară îşi are obiceiurile ei. În Lidia sunt aceleaşi obiceiuri ca aici, dar în Babilon, mai înainte de a se căsători, fecioarele îşi sacrifică virginitatea în temple şi sunt răsplătite cu aur. Iar pentru sciţi este o mare onoare când, noaptea, oaspeţii acceptă să împartă patul cu soţiile lor. Oare trebuie să ne mirăm de obiceiurile din Himera? Acest oraş primitor ne–a oferit protecţie şi ne–a îngăduit să trăim între zidurile sale.

Fetele s–au apropiat de noi, ne–au îmbrăţişat şi ne–au sărutat. Dar Dorieus, după ce a desprins cu răutate mâinile pe care fata ce se apropiase de el i le înfăşurase împrejurul gâtului, s–a aşezat pe marginea patului şi a spus:

— Pe cocoşul ce Herakles îl poartă mândru pe–al său umăr! Îmi respect prea mult bărbăţia ca să o risipesc în mângâieri pentru o fată care nu este pe măsura demnităţii mele. Dar, bineînţeles, îi voi oferi darul pe care–l aşteaptă.

Micon a înclinat cupa, a lăsat să curgă pe jos un pic de vin, a sărutat–o pe fata care–i oferise vinul şi a spus:

— Nu există o crimă mai mare decât aceea de a–l jigni pe cel ce–ţi oferă ospitalitatea.

După care a rostit pătimaş:

— În faţa mea timpul aleargă în goană. Pe când celebram cultul Afroditei din Akrea, credeam că niciodată nu voi mai dori să mă uit la vreo femeie muritoare. Dar se pare că m–am înşelat amarnic. Uite, chiar acum Afrodita îmi încântă privirea şi–mi frământă trupul de dorinţe.

Aşa a spus, apoi a luat fata în braţe şi a ieşit cu ea afară, în frumoasa grădină, peste care se lăsa întunericul. Tanaquil a suspinat şi a poruncit slujitorilor să aprindă lămpile. Dar Dorieus i–a prins mâinile în mâinile lui şi i–a spus:

— Nu aprinde lămpile, o, Tanaquil! În această lumină puţină, trăsăturile nobilei tale feţe sunt mai dulci. Ochii tăi strălucitori şi acest nas de vultur îmi povestesc despre înalta ta obârşie. Oare nu este aşa?

Am observat că Dorieus era ameţit de la vin şi, ca să–i potolesc elucubraţiile, i–am şoptit:

— Încearcă să nu o jigneşti pe buna noastră gazdă.

Tanaquil a rămas cu gura deschisă de uimire, dar şi–a acoperit–o imediat cu mâna, pentru a ascunde absenţa dinţilor, după care a spus:

— Ceea ce ai presupus tu, bărbatule din Sparta, este adevărat. Dar, oricine vei fi fiind tu, bănuiesc că nu te poţi măsura cu mine în privinţa originii. Eu sunt o fată din Cartagina, iar străbunii mei descind din regii care au întemeiat oraşul şi au fost, la rândul lor, descendenţi ai zeilor.

A fost atât de tulburată de vorbele lui Dorieus, încât a adus imediat dintr–o altă încăpere o tăbliţă, pe care era înscris în caractere feniciene, ce eu nu le–am putut descifra, arborele genealogic al familiei sale. A citit treizeci de nume, poate că şi mai multe, unul mai ciudat decât altul, după care l–a întrebat:

— Oare te–ai mai putea îndoi?

Şi i–a mai spus:

— Nu–mi pot ascunde vârsta şi ridurile. De aş fi putut–o face, te–aş fi îmbrăţişat cu generozitate eu însămi, pentru a–mi exprima bucuria de a te avea ca oaspete în casa mea.

Apoi a întins mâna ca să–l mângâie şi sânii ei s–au atins de umărul lui. Dorieus a tresărit şi a rostit, mai înflăcărat încă:

— O, zei! tu eşti o femeie puternică, tu eşti la fel de înaltă ca un bărbat, iar sânii tăi nicidecum nu sunt vestejiţi. Nobleţea şi experienţa unei femei sunt mai presus decât vârsta.

Atunci Tanaquil, cu faţa incandescentă din cauza vinului, s–a ridicat brusc în picioare, l–a apucat de mână pe Dorieus şi l–a târât până–ntr–o altă încăpere, în timp ce în cealaltă mână ţinea strâns arborele genealogic. Aşa se face că am rămas singuri, cele două fete şi cu mine, în compania cântăreţului orb, care, ghemuit în colţul lui, cânta încet din fluier.

3

M–am deşteptat dis–de–dimineaţă în larma asurzitoare pe care o făceau sutele de cocoşi ai Himerei. Îmi vâjâiau urechile, mi se zbăteau tâmplele, nu–mi dădeam seama unde sunt şi cine sunt. După ce s–a risipit ceaţa ce–mi împăienjenea ochii, am constatat că eram întins pe un pat din sala de banchet a cartaginezei Tanaquil. Eram acoperit doar cu o pătură subţire de lână, plină cu pete de vin, care mirosea îngrozitor, iar pe cap aveam o cunună vestejită de flori. Veşmintele mele fine, murdare de fard roşu, zăceau lângă pat. Nu reuşeam să–mi amintesc ce se întâmplase, dar, deodată, privirea mi–a fost atrasă de un bărbat cu gura deschisă, care dormea pe un alt pat şi sforăia din toate puterile, şi am înţeles că el este Micon, medicul din Cos. Abia atunci mi–am adus aminte că am băut împreună până noaptea târziu şi că am discutat despre nişte lucruri neobişnuite, dar despre secretele pe care el mi le destăinuise doar mie, după cum a afirmat de multe ori, nici în ruptul capului nu–mi puteam aminti.

Fetele şi cântăreţul orb dispăruseră. M–am frecat la ochi şi mi–am amintit ca prin vis cum fetele îşi lipeau trupurile netede de trupul meu. Aveam un gust neplăcut în gură, iar sala banchetului arăta dezolant. Podeaua era plină cu cioburi de la amforele scumpe şi de la cupele de vin sparte, statuia zeului fenician protector al casei, de care probabil cineva se împiedicase, era răsturnată şi, într–un colţ al încăperii, nu se ştie care dintre noi, vărsase. Cântecul neîntrerupt al cocoşilor îmi spărgea urechile şi am luat hotărârea să nu mai beau vin aromatizat cu mentă niciodată.

Şi, fără nici o vlagă, am strigat:

— Micon! Trezeşte–te! Deschide ochii să vezi ce–i în jurul tău! Uită–te şi tu ce–am fost noi în stare să facem din casa celei mai distinse femei din Himera, care ne–a primit cu atâta ospitalitate. Aceasta este o casă vrăjită şi, fără îndoială, doar o

putere malefică ne–a împins pe noi să intrăm aici, după ce cu o pană de porumbel am reuşit să–i deschid ferecătura porţii.

Am început să–l zgâlţâi ca să se trezească şi el s–a aşezat abătut pe marginea patului ţinându–şi capul între mâini. Am găsit o oglindă de bronz, pe spatele căreia era desenată cu linii fine întoarcerea lui Ulise în Itaca. După ce am aruncat o privire ca să–mi fac o idee cum arăt, i–am dat–o lui Micon şi el s–a uitat îndelung la imaginea din oglindă, după care m–a întrebat cu o voce nesigură:

— Turms, prietene, cine–i depravatul acela cu faţa buhăită, care se uită atât de insistent la mine?

A suspinat adânc, apoi, după ce a înţeles ce se întâmplase, a strigat:

— O! zei, dar noi suntem nişte oameni pierduţi!

Şi, uitându–se cu teamă împrejurul lui, a mai spus:

— Sau poate că numai eu sunt pierdut şi fiinţa mea atrage nenorocirile. Dacă–mi aduc bine aminte, am discutat cu tine toată noaptea şi ţi–am dezvăluit secretele iniţiaţilor. Îmi amintesc că tu m–ai împiedicat de câteva ori să vorbesc, dar eu te–am forţat, o, nefericitul de mine, să–mi asculţi bâiguielile.

— Linişteşte–te, i–am spus eu. Cred că n–are rost să–ţi faci griji, din moment ce, oricât m–aş strădui, nu reuşesc să–mi aduc aminte o vorbă din cele ce mi le–ai spus. Dar dacă pentru noi această dimineaţă este îngrozitoare, încă şi mai mult rău îl aşteaptă pe Dorieus după ce se va deştepta. Fiindcă, în halul de beţie în care era, el nu s–a dezonorat doar pe sine însuşi, nu a compromis–o doar pe Tanaquil, ci dezonoarea se răsfrânge şi asupra noastră, şi asupra lui Dionysios, care, la urma urmelor, este răspunzător de comportamentul oamenilor lui.

— Dar unde este el? m–a întrebat Micon rotindu–şi împrejur ochii înroşiţi.

— Nu ştiu, i–am răspuns eu, nici nu vreau să ştiu, nici nu mă încumet să–l caut, atât de teamă îmi este pentru spectacolul dezolant ce l–aş putea avea în faţa ochilor. Cel mai înţelept lucru pe care l–am putea face, Micon, prietene, este să dispărem cât mai repede din această casă. De altfel, acest lucru i–ar fi de mare folos şi lui Dorieus, fiindcă nu cred că–şi doreşte prea mult ca să se uite astăzi în ochii prietenilor săi.

Am ieşit cu băgare de seamă ca să nu ne împiedicăm de sclavul beat ce dormea în dreptul uşii. Soarele îşi înălţa discul de

aur pe cer, cocoşii cântau în continuare şi aerul toamnei era proaspăt. Ne–am scăldat în bazinul cu apă caldă, iar când ne–am întors, am găsit în vestibul, alături de arme, veşmintele noastre, care fuseseră spălate şi netezite cu grijă. După ce ne–am îmbrăcat, ne–am mai dus o dată în sala banchetului şi, pentru a prinde curaj, am băut până ce am isprăvit tot vinul ce mai era în craterul corintian. Apoi am ieşit pe poartă şi ne–am îndreptat spre oraş. Şi, în timp ce locuitorii Himerei îşi aprindeau focul în vetre, noi ne întâlneam pe drum când cu unul, când cu altul dintre ai noştri, unul mai nefericit decât altul, fiindcă toţi erau ameţiţi de la vin şi se ţineau cu mâinile de cap. Aşa se face că, atunci când am ieşit din oraş, eram aproape o sută, dar nici unuia nu–i era prea bine.

Când am ajuns aproape de locul unde eşuase corabia, l–am văzut pe Dionysios, care se apucase deja de treabă şi îndruma o serie întreagă de atelaje cu măgari şi cu boi. Când ne–a văzut în ce stare suntem, a început să înjure şi să–şi verse pe noi tot necazul, fiindcă acasă la Krinippos nu fuseseră serviţi, atât el cât şi timonierii lui, decât cu apă chioară ca să le treacă de sete şi cu o fiertură de mazăre ca să–şi astâmpere foamea. De aceea, impresionantul lui pântece ghiorăia din când în când jalnic. Înjura mai straşnic decât altă dată şi–i lovea cu frânghia pe oameni, prea puţin păsându–i că toţi erau bolnavi după beţia din noaptea ce trecuse, şi–i îndemna să descarce mai repede comorile şi să le pună în saci, în lăzi şi în butoaie. Atât eu, cât şi Micon, ne–am alăturat celorlalţi şi ne–am supus umili poruncilor lui Dionysios, chiar dacă acest lucru nu intra în atribuţiile noastre.

Cel mai greu era de descărcat birema, care se înfundase atât de adânc în mâl, încât nici nu s–a clintit când oameni şi animale, adunându–şi puterile laolaltă, au încercat să o tragă la mal. Nici troliul, ale cărui tobe erau două bârne nemaipomenit de groase, pe care oamenii lui Krinippos l–au montat, nu ne–a folosit la nimic. Încărcătura corabiei noastre era prea mare şi de folos ne–ar mai fi putut fi doar scufundătorii din Himera, care culegeau corali din adâncul mării. Ei s–au arătat dispuşi să facă o astfel de muncă periculoasă şi să scoată la suprafaţă, unul câte unul, lucrurile care îngreunau corabia. Dar Dionysios nu voia ca ei să vadă imensele bogăţii care erau acolo şi a spus că poate este mai bine dacă satirii şi beţivii lui de marinari îşi vor răcori trupul

scufundându–se în apa mării şi–şi vor mai limpezi capul încărcat de atâta băutură.

În timp ce unii sortam, număram şi puneam în saci şi lăzi prăzile de pe cele două galere cu cincizeci de vâslaşi, în interiorul biremei au fost coborâte, cu ajutorul frânghiilor, coşuri cu fundul plumbuit, şi cei mai buni scufundători dintre oamenii lui Dionysios, ţinându–se de frânghii, au coborât în cala întunecată a corabiei noastre eşuate ca să recupereze bogăţiile, care urmau să fie scoase la suprafaţă cu ajutorul coşurilor. Dar nu puteau sta prea mult timp scufundătorii în apa rece şi, după ce ieşeau afară ca să respire, se trânteau istoviţi pe fundul bărcii, în care îi aştepta Dionysios împreună cu oamenii care trăgeau coşurile. Dar Dionysios era grăbit, aşa că–i îndemna, lovindu–i cu frânghia, să se scufunde din nou. Mulţi dintre aceşti bărbaţi nefericiţi şi–au blestemat zilele copilăriei din Ionia, când au fost atât de neghiobi de–au învăţat să se scufunde în apa mării şi, mai ales, faptul că i–au povestit lui Dionysios că sunt în stare să o facă.

Dionysios ar fi vrut să fie întocmită o listă cu conţinutul fiecărui sac, fiecărei lăzi şi fiecărui butoi, iar toate acestea să fie numărate şi sigilate. Numai că, printre bogăţiile noastre erau lucruri sau mărfuri ale căror nume nici măcar nu–l ştiam. Este uşor de spus: „cântăreşte şi numerotează!" Când scrii: *Masca feniciană din argint, ochii din pietre preţioase brune, greutatea 12 mine* sau *Zeu, turnat în bronz, cavitate interioară, braţele şi faţa aurite, greutate 1 talant şi 5 mine,* sau *Colier, aur amestecat cu argint, decorat cu 15 pietre preţioase de diferite culori, greutate 5 mine,* hai că mai merge! Dar ce te faci când ai de înregistrat un fildeş de elefant, care are la un capăt o anumită grosime, iar la celălalt o alta, şi, pe lângă asta, este şi acoperit cu aur, dar nu pe toată suprafaţa? Sau dacă este vorba de inelele atât de diferite pe care femeile şi le agaţă de nas sau de sfârcurile ţâţelor? Sau despre stofele de lână de grosimi diferite, împodobite cu tot felul de pietre preţioase?

Scriind numele atât de diverselor noastre bogăţii, Micon şi cu mine am întâlnit de multe ori obstacole aproape insurmontabile, iar Dionysios, care se apucase să înscrie numărul de ordine pe lăzi, butoaie şi saci, până la urmă s–a lăsat păgubaş, biruit de aritmetică, şi a spus scârbit: „nu mai există alte numere". Apoi doar a pecetluit lăzi şi saci cu un sigiliu persan din aur, ce avea

mărimea unui pumn.

— Pe Hermes, a mai spus el enervat, deşi mă nelinişteşte ideea că cineva ar putea să–mi fure ceva, prefer să am mintea clară, decât să înnebunesc din cauza cifrelor şi listelor.

Atât de marea bogăţie descărcată, sortată, aranjată, închisă în lăzi, saci şi butoaie, a fost o tentaţie în faţa căreia nimeni nu a putut rezista şi doar scufundătorii, care nu aveau unde ascunde nimic, fiindcă lucrau goi, nu au putut păstra nimic din ceea ce le–a trecut prin mână. În amurg, cele două galere de cincizeci de vâslaşi au fost descărcate în întregime, dar cu corabia mare încă mai era mult de lucru. Toţi au fost mulţumiţi când Dionysios ne–a spus că suntem liberi să plecăm în Himera, la casele unde fusesem primiţi ca oaspeţi.

Numai că, bucuria noastră s–a schimbat repede într–o mare decepţie, când Dionysios a ordonat să dăm jos de pe noi toate veşmintele, unul după altul, şi le–a verificat cu atenţie, aşa se face că a adunat o grămadă de bijuterii, monede de aur şi lucruri de preţ, care fuseseră ascunse. Câţiva ascunseseră aur şi pietre preţioase chiar şi în păr. Dar toţi au rămas uimiţi când Dionysios a descoperit un medalion de aur în formă de peşte, ascuns în gura unui vâslaş. L–a controlat pe fiecare şi la subsuori, şi–ntre picioare, şi nu s–a sfiit să se aplece şi să–şi vâre degetele şi–n fundul câtorva, iar de la unul a scos, chiar şi de–acolo, un fluier de argint.

Când mi–a venit rândul, după ce am văzut ce li se întâmplase celorlalţi, i–am dat de bunăvoie colierul de aur ce cântarea zece mine, pe care–l atârnasem de gât, sub himation, iar Micon i–a întins o statuetă de aur reprezentând un leu înaripat, pe care o dosise la piept.

Profund mâniaţi din cauza lăcomiei lui şi decepţionaţi de neîncrederea în cinstea noastră, am început cu toţii să strigăm că vrem să–i cercetăm şi lui veşmintele, fiindcă toţi observasem că se mişca mai greu decât dimineaţă, şi că, la fiecare mişcare pe care o făcea, se tot auzeau zornăituri suspecte.

Faţa lui Dionysios s–a făcut roşie ca focul şi vocea i–a tremurat când a spus:

— Oare nu sunt eu comandantul vostru? Oare nu datorită mie vă bucuraţi de o glorie nemuritoare după bătălia de la Lade? Cine a făcut din voi oameni bogaţi şi cine v–a condus până aici, protejându–vă de toate vitregiile mării? Dacă nici în

mine nu aveţi încredere, oare în cine din această lume vă veţi putea încrede voi?

S–a uitat la fiecare bărbat rotindu–şi ochii cenuşii, a fost mişcat de propriile vorbe, bărbia a început să–i tremure, ochii i s–au umplut de lacrimi şi a rostit tânguindu–se:

— Cât de crud şi de nerecunoscător este omul! Fiecare îl judecă pe altul, chiar şi pe mine, după felul cum el însuşi este.

Dar toţi am strigat furioşi:

— Încetează cu smiorcăiala asta, Dionysios! Comandant, în nici un caz, nu ne eşti pentru că ai fi cel mai bun dintre noi, ci dimpotrivă, fiindcă eşti cel mai rău dintre noi, şi nicicum nu te–am respecta dacă–ai fi atât de prost, încât să furi mai puţin decât noi.

Răcnind şi râzând, ne–am năpustit asupra lui, iar el a căzut la pământ. Apoi, cei care erau mai aproape, l–au dezbrăcat. Gâfâia, fiindcă li se împotrivise, şi a rămas întins pe pământ, acoperit doar de părul des cu care, generoasă, natura îl înzestrase. Prinse cu o centură în jurul burdihanului, avea o mulţime de pungi de piele burduşite. Atârnate de umeri, la fiecare subsuoară era câte o pungă şi până şi între picioare îşi legase una. Când au fost golite, s–au revărsat din ele aur, bijuterii, coliere, brăţări, în orice caz, o cantitate mai mare de bogăţii decât ascunseserăm noi toţi împreună.

Râdea şi ţipa fiecare cât putea, unora le dăduseră şi lacrimile de atâta râs. L–am ridicat în picioare pe Dionysios, şi fiecare i–a tras o palmă pe umerii lui puternici şi i–a spus cu admiraţie:

— Într–adevăr, tu eşti comandantul nostru şi unul mai iscusit şi mai viclean ca tine chiar că nu există printre noi.

După ce toţi au vorbit şi s–au târguit îndelung, s–a căzut de acord ca fiecare să–şi păstreze bogăţiile pe care le şterpelise. Şi toţi au aprobat din toata inima ca Dionysios să–şi păstreze aurul şi bijuteriile, fiindcă s–a dovedit a fi un hoţ mai mare decât noi toţi împreună.

Dar scufundătorii, care erau morţi de oboseală, şi–au ridicat mâinile goale spre noi şi au spus amărâţi:

— Iar noi nu ne alegem cu nimic, chiar dac–am făcut cea mai dificilă muncă toată ziua? Oare este drept acest lucru?

Dar Dionysios i–a blestemat şi le–a spus:

— Nici unul nu–i mai breaz ca altul, oameni hrăpăreţi ce sunteţi! Scufundaţi–vă din nou şi luaţi–vă de acolo, de unde le–

aţi ascuns, de pe fundul mării sau poate de sub vreo piatră din apropierea malului, prăzile voastre. Iar de s–o întoarce vreunul cu mâna goală, nu–i vina mea că–i prost. Cu oameni proşti, eu nici nu vreau să am de–a face pe corăbiile mele.

După ce s–au uitat cu înţeles unul la altul, scufundătorii s–au dus la mal, apoi s–au aruncat în mare şi de sub pietre au scos prăzile pe care le dosiseră. Unul avea un vas de aur, altul un trepied de argint, altul o lădiţă plină cu bijuterii, fiecare avea bogăţii pe care noi nici nu le–am fi putut ascunde sub veşminte, oricât de mult ne–am fi străduit. Dar nimeni nu s–a împotrivit ca ei să–şi păstreze prada, chiar dacă era cu mult mai valoroasă decât a fiecăruia dintre noi, fiindcă nimeni nu–şi dorea să se scufunde riscându–şi viaţa în întunericul din cala corabiei eşuate, printre caracatiţe, crabi cu cleşti ascuţiţi şi meduze, a căror atingere era usturătoare ca focul.

Apoi, Dionysios a spus:

— Să jertfim pentru zeii Himerei ceva de preţ, ca să le mulţumim, fiindcă ne–au ajutat să depăşim cu râs şi cu voie bună un moment dificil, care se putea termina cu o încăierare pe cinste şi cu lovituri.

Toţi au fost de acord că acest lucru este drept şi bun, şi au fost alese din prada noastră câteva trepiede de bronz, bare de cupru şi percutoare pe care le detaşasem de pe corăbiile de război feniciene, fiindcă, şi–aşa, nu aveam ce face cu ele. Acestea le–am dăruit templelor din Himera. Iar templului negustorilor din Cartagina i–am dăruit scuturi persane din bronz.

4

Nu l–am văzut pe Dorieus toată ziua. Când s–a lăsat înserarea şi stelele s–au aprins pe cerul străin al Himerei, nu am mai putut să–mi ascund neliniştea şi i–am spus lui Micon:

— Trebuie să ne întoarcem la casa lui Tanaquil, chiar dacă acest lucru nu ne este pe plac. Ceva trebuie să i se fi întâmplat lui Dorieus, şi n–aş fi câtuşi de puţin mirat dacă acea femeie mândră i–ar fi străpuns gâtul cu un ac de pus în păr pe când dormea beat, ca să se răzbune pentru că a fost umilită.

Micon a spus:

— Ascultă, Turms, eu sunt medic şi te pot asigura că în starea în care suntem noi acum – fiindcă şi capul meu este încă greu de la vin, ca şi al tău, iar în gură am un gust amar – de obicei, omul îşi exagerează vinovăţia şi–şi spune că niciodată nu–l va mai putea privi în ochi pe nici un om cumsecade. Dar oare ce rău am făcut, pe care să nu–l fi putut face oricare alt bărbat onorabil dacă s–ar fi aflat în situaţia noastră? De pildă, îmi amintesc că tu ai dansat pe masă dansul păsării Fenix ca să le impresionezi pe fete cu flexibilitatea trupului tău, însă te asigur că oricare mare comandant sau nobil consilier face lucruri din acestea la beţie, încă şi mai rele, şi reputaţia lui rămâne nepătată.

Mi–am acoperit faţa cu mâinile de ruşine şi l–am rugat:

— În numele blândelor zeiţe ale iertării, Micon, rogu–te, nu–mi mai aminti de neroziile ce le–am făptuit! În această stare de spirit în care sunt, aş putea să mă şi spânzur, fiindcă luna este în faza întunecată şi acest lucru mă deprimă până peste poate. Dar, orice–ar fi să fie, Dorieus este prietenul nostru, de aceea, viu sau mort, noi trebuie să–l scoatem de acolo, iar de va fi murit, vom avea multe de făcut, fiindcă trebuie să–i oferim un mormânt bogat.

Dar Micon mi–a spus:

— Dorieus este un bărbat care întotdeauna riscă, şi

inteligenţa lui, oarecum limitată, ca, de altfel, a tuturor soldaţilor, îl împiedică să găsească şi alte soluţii decât lupta şi omorul. El a fost născut pentru a provoca scandaluri, aşa că n–am să încep eu acum să mă smiorcăi, chiar de–ar fi să–i organizăm şi funeraliile. Dar cred că funestele tale presimţiri sunt nejustificate. Să ne facem curaj şi, mai bine, să mergem şi să vedem care este, de fapt, situaţia, şi totodată să–i dăruim ceva de preţ lui Tanaquil şi să–i mulţumim pentru ospitalitate.

M–au bucurat vorbele lui şi i–am spus:

— Tu eşti cel mai înţelept om pe care l–am întâlnit până acum, Micon, şi prietenia ta îmi este mai de preţ decât prietenia lui Dorieus. Odinioară, zeiţa mea, Artemis, mi s–a arătat în vis sub forma zeiţei Hecate şi, aruncând ea în aer o săgeată, mi–a spus că eu niciodată nu va trebui să mă tem că voi fi sărac, iar câinele negru, care era aşezat lângă picioarele zeiţei, a lătrat. Îi vom oferi lui Tanaquil în dar acest colier din aur şi pietre preţioase, pe care l–am furat, ce cântăreşte zece mine. Nu pot înţelege de ce l–am luat şi l–am ascuns sub hiton pe când întocmeam lista. Cine ştie? Poate pentru că trebuia să i–l dăruim lui Tanaquil. Aşa că, păstrează–ţi, mai bine, animalul înaripat, fiindcă eu ştiu că este pe placul tău.

Micon a încercat să protesteze împotriva hotărârii mele, dar, până la urmă, a recunoscut că am intuit just – într–adevăr, lui îi plăcea mult această statuetă – şi mi–a mulţumit. Când am ajuns în piaţa Himerei, am observat că, de la torţele ce ardeau, era lumină aproape la fel de clară ca în timpul zilei şi că erau încă mulţi vânzători. După ce am băut un burduf micuţ de vin, am observat că ne–a revenit curajul şi buna dispoziţie. Am mâncat câte o bucată de peşte marinat în ulei şi o pâine gustoasă, pe care himerienii o coc în cenuşă.

În timp ce mâncam şi beam noi vin, a apărut şi Dionysios, însoţit de câteva matahale de bărbaţi din echipaj; ei au aprins ruguri împrejurul pieţei şi i–au invitat pe toţi cei prezenţi să se ospăteze cu carne friptă şi să bea vin împreună cu ei. După aceea, din toate părţile s–au auzit melodiile cântate din syrinx şi din flaut, iar femeile ne–au pus cununi pe cap. Totuşi, în acel moment, noi nu aveam nevoie de nici o cunună. Ne–am făcut curaj şi am continuat drumul, poticnindu–ne pe întunecatele străzi ale oraşului până la capătul lui vestic, iar când ne întâlneam cu vreun grup de oameni, ne dădeam jos cununile de

pe cap şi le ţineam în mână.

Din fericire, în faţa casei lui Tanaquil ardea o torţă, altfel ne–am fi învârtit toată noaptea prin jurul acelei străzi până să găsim unde este casa. Şi am înţeles că suntem aşteptaţi. Poarta nu era încuiată şi a scârţâit prelung când am deschis–o. Am intrat în casă, ne–am lăsat armele în vestibul, apoi am mers în sala banchetului, care era luminată.

Acolo l–am regăsit pe Dorieus, tolănit pe un pat, viu, dar cu o figură posomorâtă, îmbrăcat cu nişte veşminte feniciene frumoase, şi, la început, nici nu l–am recunoscut. În faţa lui, pe un alt pat, era tolănită Tanaquil; nici ea nu avea o figură prea veselă. O singură noapte secase totul din ea. Obrajii îi erau supţi, iar în jurul ochilor avea cearcăne negre, pe care încercase să le acopere cu ceruză. Între paturile conviviale se afla o masă cu picioare de bronz, încărcată cu diferite mâncăruri, iar pe podea, craterul corintian, pe jumătate plin cu un vin de culoare gălbuie. Toată sala banchetului strălucea de curăţenie, pardoseala de mozaic lucea, cioburile amforelor sparte fuseseră aruncate, iar statuia zeului protector ridicată.

— O! Tanaquil! am implorat–o eu. Dă–ne iertare pentru nedemna noastră comportare din noaptea trecută şi pentru stricăciunile ce ţi le–am pricinuit! Ospitalitatea ta a fost extraordinară, iar noi, bieţi pribegi obosiţi, neobişnuiţi să bem vin aromatizat cu mentă, n–am prea fost la înălţime.

Dar Tanaquil nu a luat în seamă vorbele mele şi, astupându–şi gura cu mâna, l–a întrebat pe Micon:

— Tu eşti medic grec, nu–i aşa? Spune–mi, se pot oare pune alţi dinţi în locul celor pierduţi?

Micon i–a răspuns:

— Acest lucru este mai degrabă domeniul artizanilor din cer, decât al medicilor de pe pământ. Dar tu te poţi ruga, dacă vrei, lui Hefaistos.

Am întrebat–o îngrozit:

— Nepreţuită stăpână a acestei case, nu cumva acest prieten al nostru, Dorieus, te–a lovit atât de brutal, încât ţi–au căzut câţiva dinţi?

Dar Dorieus, după ce mi–a adresat o înjurătură complicată în care era vorba şi despre cocoşul strămoşului lui, Herakles, mi–a spus cu năduf:

— Termină cu prostiile, Turms!

S–a aplecat şi mâinile i–au tremurat când şi–a umplut cupa de vin din craterul corintian, apoi a golit–o dintr–o singură sorbitură.

Tanaquil a spus:

— Dorieus nu mi–a făcut nici un rău. Încetează cu bănuielile nedrepte, care–l pot jigni. În toate privinţele, Dorieus s–a purtat cu mine aşa cum doar un bărbat dintr–o spiţă nobilă ştie să se poarte.

Cu spiritul nespus de tulburat, abia am avut timp să spun: „Atunci, este bine", că Dorieus a şi început să ne blesteme şi să ne acuze. A spus:

— La Hades aţi fost, nu–i aşa? Voi nu–mi sunteţi prieteni, bărbaţi blestemaţi! Oare de ce–oi fi eu atât de prost să–i apăr în luptă şi să–i protejez cu scutul, riscându–mi viaţa, pe nişte nerecunoscători, care mă abandonează când nu mai au nevoie de mine?

Iar Tanaquil ne–a întrebat cu reproş:

— Unde v–aţi ascuns până acum?

După aceea a început să se tânguiască:

— Sufăr grozav de mult din cauză că–mi lipsesc câţiva dinţi din faţă. Mai înainte ca Dorieus să–mi fi spus că sunt o femeie grozavă, şi că doar acesta este singurul meu defect, prea puţin îmi pasă că nu îi am. Nici nu ştiu ce să fac. Se spune că medicii tirenieni pot face dinţi din fildeş, pe care–i fixează în gură cu nişte brăţări mici din aur. În Cartagina, mulţi bărbaţi obişnuiesc să–şi acopere dinţii cu aur, iar în locul dinţilor căzuţi, bijutierii le montează pietre preţioase. Dar o fac mai mult din vanitate, nu pentru că ar avea neapărată nevoie de aşa ceva. Toată lumea ştie că, cu cât mănânci mai bine, cu atât îţi cad mai repede dinţii şi că o dantură proastă este un semn al unei obârşii aristocratice, dar pe mine acest lucru a încetat să mă mai consoleze. De aceea, nici nu mai îndrăznesc să deschid gura în faţa lui Dorieus fără să mi–o acopăr cu mâna.

Enervat, Dorieus a pus cu atâta furie cupa de vin pe masă, încât frumoasa cupă s–a spart, şi el a răcnit:

— Nu mă mai pisa atâta cu dinţii ăia ai tăi, Tanaquil, dragostea mea! Parc–ai fi posedată de duhuri rele, despre altceva nici că mai vorbeşti. Nici nu mi–ar fi trecut prin gând să pomenesc despre acest lucru, dacă astăzi dimineaţă, când m–am deşteptat, nu l–aş fi observat, fiindcă tu dormeai cu gura

deschisă. Iar dacă am afirmat că, în afara lipsei acestor câţiva dinţi, tu, ca femeie, nu ai nici un defect, am făcut–o admirativ. Multe femei de vârsta ta poate că nici nu au atâţia dinţi câţi ai tu.

În loc s–o liniştească, vorbele lui i–au sporit nefericirea, şi ea a început să plângă, iar fardul să se prelingă de–a lungul obrajilor ei ofiliţi. Şi–a continuat astfel tânguiala:

— Aşa, aşa, acum începi să mă acuzi că sunt prea bătrână, chiar dacă în noaptea trecută numai despre acest lucru n–a fost vorba. Când văd cum mă insulţi, spunând că sunt bătrână şi repeţi continuu că–mi lipsesc câţiva dinţi, regret deja amar că te–am întâlnit.

— Încetează, femeie! a urlat Dorieus atât de furios, încât venele de la tâmple au început să i se zbată. Eu nu mai suport! Am să înnebunesc din cauza vorbelor tale. Uite ce, dacă mai spui o vorbă, am să plec din casa aceasta şi, doar vina ta va fi dacă, de turbat ce sunt, îi voi omorî pe toţi himerienii pe care–i voi întâlni în cale.

Şi–a prins capul între mâini şi a început să geamă, apoi ne–a spus:

— Prietenii mei, oare de ce m–aţi părăsit? Îmi este atât de rău. Capul îmi este în flăcări, pântecele mă doare, tot trupul parcă mi–ar fi fost zdrobit. Toată ziua mi–am vărsat şi sufletul din mine. Abia spre seară am putut să mănânc şi eu ceva şi să–mi mai alin cu vin durerile ce le am în gât.

Oarecum neliniştit, Micon a început să–i pipăie capul, i–a ridicat pleoapele şi i–a examinat cu atenţie ochii, s–a uitat în gâtul lui şi i–a palpat burta, întrebându–l unde anume îl doare.

Când l–a văzut că geme de durere, Tanaquil şi–a uitat necazul, şi, pentru a o face să–l uite şi mai mult, am dat jos de la gâtul meu scumpul colier şi i l–am oferit, mulţumindu–i pentru ospitalitatea ei deosebită şi spunându–i că sper să acopere, prin valoarea lui, o parte din stricăciunile ce i le–am pricinuit.

L–a primit bucuroasă, l–a pus la gât şi a spus:

— Să ştii că eu nu sunt o femeie meschină. La ce folosesc oare toate bogăţiile, dacă nu te bucuri de ele împreună cu prietenii? Este drept, voi aţi spart amfore şi vase preţioase, pe care artizanii cei mai vestiţi ai Atenei le–au pictat, dar până la urmă toate vasele se sparg, aceasta le e soarta. Cât despre zeul protector al casei, nu cred că s–a supărat el prea tare, fiindcă

astăzi dimineaţă i–am oferit veşminte noi şi am ars tămâie în faţa lui. A trebuit, de asemenea, făcută curăţenie în casă, dar eram pregătită pentru asta; la urma urmelor, la chef, toţi bărbaţii se poartă la fel. Aşa că, eu nu am suferit nici o pierdere, iar dacă accept acest minunat colier, o fac doar pentru a nu vă jigni. Singurul mare necaz pricinuit de vizita voastră este faptul că una dintre frumoasele fete care au fost aici ca să vă distreze a fost atinsă de muţenie şi nu mai poate rosti o vorbă. Oare o veţi fi speriat voi într–un fel? Nu ştiu. Cert este că, dimineaţă era complet lipsită de putere, iar ochii ei priveau în gol, de aceea, celelalte două fete au trebuit s–o poarte pe braţe până acasă.

Micon şi cu mine am schimbat priviri vinovate, dar nici unul, nici altul, nu ne puteam aminti ce se va fi întâmplat. Apoi Micon a emis ipoteza că poate fata se va fi speriat atunci când eu am dansat gol destrăbălatul dans al ţapului. Dar Tanaquil a explicat că este vorba despre fata cu care Micon, purtând–o în braţe, a ieşit în grădină. Dacă–mi aminteam bine, eu nu o mai văzusem întorcându–se din grădină în sala banchetului; de fapt, eu mă jucasem cu celelalte două fete de–a căutatul aurului în fântână, până ce s–a întors Micon din grădină şi a început să–mi povestească despre lucruri supranaturale, aşa că, prinşi în discuţie, am uitat amândoi de fete.

Apărându–se, Micon a spus că, poate, nefericita fată se va fi culcat pe iarba umedă şi, fiind o fiinţă foarte sensibilă, i s–a inflamat gâtul şi şi–a pierdut vocea. Şi a mai spus că, deşi nu–şi aminteşte bine ce i–a făcut fetei, în nici un caz rău nu i–a făcut şi nici n–a speriat–o, fiindcă el este un bărbat paşnic.

Dar Tanaquil a spus:

— În orice caz, ceea ce s–a întâmplat este regretabil şi s–ar putea ca reputaţia voastră să fie umbrită, fiindcă sunteţi străini. Locuitorii Himerei sunt foarte superstiţioşi şi cel mai bun exemplu este, în primul rând, chiar cel mai respectat de toată lumea, tiranul Krinippos, cu talismanele lui magice. Chiar şi casa mea ar putea să aibă de suferit, fiindcă toată lumea ştie că, de cele mai multe ori, mutismul nu poate fi decât rezultatul unor farmece, în afară de cazul special când cel atins de muţenie a ofensat, fără să vrea, vreun zeu.

Dar Micon s–a înfuriat aşa cum se înfurie toţi bărbaţii ce se ştiu ei înşişi vinovaţi şi a spus:

— Singura zeiţă pe care–am fi putut–o ofensa noi în grădină

este zeiţa născută din spuma mării, dar te pot asigura jurând pe centura–i fermecată că, dimpotrivă, eu i–am săvârşit ceremonia în toate modurile pe care le–am învăţat bine de la fecioarele – foarte talentate, de altfel – ce urmau să–i slujească Afroditei din Akrea şi că în acest timp fata nicidecum nu părea să–şi fi pierdut glasul, din moment ce, de mulţumită ce era, ţipa cât o ţineau puterile, încât mi–a fost şi teamă că o vor auzi vecinii.

După ce a chibzuit o clipă, Tanaquil a spus:

— Eu nu te învinovăţesc pe tine. Tu eşti un bărbat cu o fire blândă şi împăciuitoare. I–am trimis deja fetei despăgubiri din partea ta, dar părinţii ei sunt neliniştiţi şi se tem că, dacă rămâne în continuare mută, fata nu se va mai căsători niciodată.

Amărât, Dorieus a spus:

— În cursul acestei zile am învăţat că cel mai grozav dar pe care zeii i–l pot oferi unui bărbat este, fără îndoială, o femeie mută.

Dar Tanaquil s–a făcut că nu aude şi a continuat:

— Tare–mi este teamă, nu cumva aceşti săraci siculi să înnebunească văzând suferinţele fetei lor, care nu poate să rostească o vorbă şi priveşte în gol, ca şi cum mintea i–ar fi rătăcită. Iar dacă ei se vor duce la Krinippos, voi sunteţi nişte oameni pierduţi. Krinippos este unul dintre rarii tirani care–i apără pe cei slabi, iar cu siculii se poartă ca şi cum ar fi înrudiţi cu el. Faţă de cei bogaţi şi de aristocraţi, el este rece ca o piatră, dar dacă vine un sărac să i se plângă de ceva, îi sare în ajutor, ca şi cum un purice l–ar fi ciupit de fund.

După ce a auzit cele spuse de Tanaquil, Dorieus şi–a ridicat capul şi a spus că el nu înţelege o astfel de guvernare. Şi a mai spus că siculii sunt, probabil, din aceeaşi categorie socială din care sunt hiloţii Spartei. Apoi, revendicativ, a strigat:

— Toată lumea ştie că, dacă hiloţii din Sparta ar fi masacraţi, n–ar fi nici o pagubă; ar fi mai degrabă un act demn de laudă, decât o crimă.

Enervat, Micon l–a întrerupt şi a spus:

— Noi nu vorbim acum despre politică, Dorieus, ci despre alte lucruri. Chiar dacă sunt medic, eu nu ştiu ce leac îi poate fi dat unei fete mute ca să–i revină graiul. Chiar dacă sunt iniţiat, tot nu ştiu ce–aş putea face. Astfel de vindecări, probabil, doar preoţii jertfelor sau vrăjitorii le pot făptui.

Aşa se face că Tanaquil a trimis un servitor s–o aducă pe fată ca să vedem cu ochii noştri în ce stare este. Am aşteptat–o şi prin capul nostru au trecut gânduri întunecate. Într–un sfârşit, ea a apărut însoţită de părinţi şi mi–a venit greu să suport privirea acuzatoare a acestor oameni simpli şi să văd eforturile pe care fata le–a făcut ca să ne salute, fără ca din gura ei să iasă vreun sunet.

Micon a încercat să se ascundă în spatele nostru, însă când fata l–a văzut, a plecat în fugă de lângă părinţii ei şi pe faţa ei s–a putut citi o imensă fericire. S–a oprit în faţa lui Micon, a îngenuncheat şi i–a sărutat mâna, apoi, drăgăstoasă, a lipit mâna lui Micon de obrazul ei. Micon i–a privit neputincios pe părinţii fetei, apoi a ridicat–o, a strâns–o la pieptul lui şi i–a sărutat gura. Nici nu a mai fost nevoie de altceva. Fata a tras cu putere aer în piept, după care a putut din nou să vorbească; de fericire a râs, a plâns, a strigat şi a rostit tot felul de cuvinte, doar pentru că le putea rosti. Părinţii fetei au bătut fericiţi din palme şi au spus în limba siculilor că, din fericire, nu s–a întâmplat nimic şi că vrăjitoria a fost doar de scurtă durată.

Fata îl ţinea pe Micon de mână şi nu se mai oprea din trăncănit, aşa că părinţii ei au început să fie scandalizaţi şi i–au poruncit să tacă. Micon le–a dat un pumn de monede din argint, iar ei au plecat fericiţi, bucurându–se de norocul ce l–au avut, şi au luat–o cu ei şi pe fată.

Cum întâmplarea a avut un deznodământ fericit, eu i–am mulţumit lui Tanaquil pentru tot ceea ce a făcut pentru noi şi i–am spus că trebuie să mergem în oraş ca să găsim o locuinţă în care să ne stabilim.

Tanaquil mi–a aruncat o privire îngrozită şi s–a grăbit să–mi răspundă:

— Într–adevăr, casa mea este modestă, şi poate că voi sunteţi obişnuiţi cu locuinţele luxoase ale Ioniei, nu cu amărâtele noastre de case din Himera. Dar nu–mi dispreţuiţi invitaţia pe care o fac din tot sufletul. Fiţi, deci, bineveniţi, ca oaspeţi ai mei, atâta timp cât doriţi! Cu cât veţi locui mai mult în această casă, cu atât voi fi mai fericită. Bineînţeles, va trebui să faceţi abstracţie de priveliştea neplăcută a gurii mele lipsite de dinţi.

I–a aruncat o privire rapidă lui Dorieus, care n–a mai spus nimic, ci doar a oftat adânc. Apoi, pentru a întări faptul că noi nu

trebuie să o răsplătim cu nimic pentru găzduirea pe care ne–o oferă, a dispărut pentru câteva clipe în casă şi s–a întors cu daruri pentru fiecare. Pe degetul mare al lui Dorieus, ea a pus un inel de aur, lui Micon i–a oferit o tăbliţă de ceară, al cărei suport avea ramă din fildeş, iar mie mi–a atârnat de gât un fir subţire de aur, de care era prinsă o piatră a lunii, ce are calitatea de a–l proteja împotriva nebuniei pe cel care o poartă.

Aceste daruri bogate ne–au făcut să uităm supărările acelei zile. Agitându–se continuu, Tanaquil a poruncit să fie pregătite trei paturi şi aşternuturile ce le–a pus deasupra au fost deosebit de moi. Paturile aveau picioare din bronz şi tăbliile din bare de fier încrucişate. Erau lucrate de un meşteşugar tirenian. Ne–am întins în paturi şi, fără îndoială, am fi adormit imediat, dar Dorieus nu–şi găsea locul şi se foia continuu, iar patul lui scârţâia.

Până la urmă, a aruncat toate de pe pat şi a spus că un soldat doarme mult mai bine pe pământul gol acoperindu–se doar cu scutul, decât pe un pat încărcat cu tot felul de lucruri inutile. Apoi, în întunericul nopţii, încercând să iasă afară, s–a împiedicat de toate lăzile şi de obiectele pe care le–a întâlnit în drum, până când Tanaquil, auzind zgomotul şi înjurăturile lui, i–a strigat cu un glas cristalin de porumbiţă că va veni să aprindă o torţă, dar Dorieus i–a poruncit să nu cumva să aprindă lumina, fiindcă un spartan găseşte întotdeauna drumul, chiar şi pe întuneric. După aceea nu s–au mai auzit glasurile lor şi noi am dormit neîntorşi până dimineaţă.

5

Aşa am rămas noi în casa lui Tanaquil şi ne–am bucurat în continuare de ospitalitatea şi de prietenia ei. Iar după ce am pus prăzile în visteria lui Krinippos şi uşile de fier au fost ferecate, viaţa a început să curgă fără poticneli, ca un fluviu. Singurul lucru neplăcut i s–a întâmplat lui Dionysios din cauză că nu a mai avut răbdare să descărcăm din eşuata noastră corabie şi restul de pradă. Încumetându–se el deci să mai facă o încercare de a o trage până la ţărm cu ajutorul troliului, care era destul de puternic, a avut nefericirea să o vadă cu ochii lui despicându–se în două, chiar de la mijloc. Priveliştea a fost atât de nemaiîntâlnită şi de amuzantă, încât toţi locuitorii Himerei, care se adunaseră acolo şi căscau gura la noi, au râs cu poftă. Chiar şi mai apoi, după ce trecuse deja multă vreme de la nefericita întâmplare, doar dacă cineva pomenea despre corabia eşuată, îi pufnea pe toţi râsul.

A trebuit să greblăm în mal şi să ne scufundăm pentru a recupera ce se mai putea recupera din comorile noastre. Când s–a terminat şi cu această poveste, am fost, în sfârşit, liberi ca păsările cerului şi ne–am dus viaţa în Himera aşa după cum am vrut.

Dar, după o vreme, locuitorii Himerei au început să murmure şi să se plângă de noi. Ei spuneau: „Există o vreme prielnică pentru orice îndeletnicire, dar există şi un sfârşit. De aceea Krinippos trebuie să pună capăt agitaţiei şi dezordinii care domnesc în oraş din cauza foceenilor".

— Foceenii au schimbat complet ordinea din acest oraş, s–au tânguit ei în faţa lui Krinippos. Înainte ne trezeam când cocoşii începeau să cânte şi începeam imediat munca. Acum, din fiecare casă se aud sforăituri şi–n miezul zilei, şi nici nu îndrăznim să ne mişcăm, nu cumva să–i înfuriem pe oaspeţii noştri. Şi chiar dacă noi nu suntem nişte gardieni înverşunaţi ai virtuţilor femeilor şi fiicelor noastre, ne enervează când vedem

că, de dimineaţă până seara ele se ţin după barba marinarilor sau le piaptănă drăgăstos părul. Cât despre ceea ce se întâmplă noaptea, nici nu ne încumetăm să povestim.

S–a ridicat Krinippos de pe scaunul său simplu de lemn, care era căptuşit doar cu pielea jupuită de pe trupul nefericitului său predecesor, s–a scărpinat în barba–i rară, a aruncat o privire aspră spre mulţime şi i–a vorbit astfel:

— Voi aţi sosit exact la timpul potrivit, iubiţi cetăţeni. Talismanele magice m–au avertizat că un pericol ameninţă Himera, iar iscoadele mele din Siracuza au confirmat acest lucru. De aceea m–am hotărât să încredinţez lui Dionysios şi oamenilor lui sacra misiune de a înălţa cu trei picioare zidurile de apărare ale oraşului nostru, oferindu–le, în acest fel, şi ocazia de a răsplăti ospitalitatea cu care au fost primiţi în Himera. Şi bănuiesc că, auzind cei din Siracuza că zidurile Himerei sunt mai înalte cu trei picioare decât credeau ei, îşi vor îndrepta gândul spre alte oraşe, mai uşor de cucerit.

Nu credea Dionysios, câtuşi de puţin, în puterea talismanelor magice ale lui Krinippos, dar ştia şi el că, eliberaţi de orice constrângere, oamenii lui se comportau ca nişte animale sălbatice. Încontinuu neliniştiţi, ei se certau şi se întărâtau unii pe alţii din te miri ce, echipajul de pe o corabie împotriva echipajelor celorlalte corăbii, vâslaşii aşezaţi pe partea în care bătea vântul împotriva celor aşezaţi pe cealaltă parte, iar de multe ori certurile generau încăierări sângeroase, de pe urma cărora, mulţi se alegeau cu lovituri şi răni. De aceea a fost de acord cu propunerea lui Krinippos şi a spus:

— Planul tău este excelent, înţeleptule tiran al Himerei, şi te asigur că bravii mei marinari vor lucra cu bucurie pentru întărirea zidurilor ospitalierului tău oraş. Dar spune–mi, oare te–ai referit la picioare greceşti sau la picioare feniciene?

Vicleanul tiran al Himerei a înţeles aluzia lui Dionysios şi i–a apreciat dibăcia. I s–a adresat cu căldură:

— Tu eşti pe plac inimii mele, Dionysios, dar, bineînţeles, eu m–am referit la picioare feniciene. Din respect pentru alianţa cu cartaginezii, folosesc doar măsurile lor.

După ce i–a ascultat vorbele, furios, Dionysios a început să–şi rupă veşmântul de pe el, să–şi smulgă smocuri din barbă şi a strigat către oamenii lui:

— L–aţi auzit? Oare aţi auzit toţi cum acest neînsemnat tiran

ne–a insultat? Bineînţeles, vom înălţa zidurile acestui oraş, dar le vom înălţa doar cu trei picioare greceşti, nici cu un deget mai mult, fiindcă aşa este drept şi nici onoarea noastră de ionieni nu va avea de suferit. Nu, Krinippos! Noi am luptat pentru libertatea Ioniei, şi, dacă ne–am părăsit casele noastre ca să pribegim prin lume, tot de dragul libertăţii am făcut–o, aşa că nu ne vom târgui pentru acest lucru. Nu vom folosi nici măsura persană, nici egipteană, nici feniciană, ci doar măsura grecească. Nu–i aşa, bravi bărbaţi din Foceea? Nu–i aşa, credincioşii mei prieteni?

Toţi oamenii lui Dionysios au început să urle că are dreptate, iar cei mai aprinşi s–au dus în goană până la casele unde erau găzduiţi ca să–şi ia armele.

— Măsura grecească, măsura grecească! au ţipat în cor oamenii lui Dionysios, fiindcă toţi ştiau că piciorul grecesc este mai scurt cu trei lăţimi de deget decât cel fenician.

Disperaţi, păstrătorii de ordine, ce aveau feţele brăzdate de cicatrice, au încercat să îndepărteze cu bastoanele mulţimea care se împingea şi nu mult a lipsit ca să fie răsturnat celebrul scaun al lui Krinippos.

Fără să–şi exteriorizeze câtuşi de puţin mulţumirea, fiindcă era într–adevăr mulţumit, Krinippos s–a dus în spatele celebrului său scaun căptuşit cu piele de om şi a început să se târguiască aprig cu Dionysios. Până la urmă, umil, a anunţat că înălţătura zidului cetăţii va fi măsurată în picioare greceşti, iar oamenii lui Dionysios au început să chiuie de fericire şi să se îmbrăţişeze unul cu altul, ca şi cum ar fi câştigat o mare victorie. În felul acesta, Dionysios a obţinut de la oamenii lui asigurarea că vor trudi toată iarna la înălţarea cu trei picioare greceşti a zidurilor de apărare ale Himerei, şi nimeni nu s–a gândit atunci că, de fapt, aceasta era o muncă istovitoare de sclav. Important era ca zidul să fie măsurat după obiceiurile grecilor.

După ce acest lucru a fost hotărât, Krinippos a anunţat că atât locuitorii Himerei, cât şi străinii, după ce–şi vor fi isprăvit ziua de muncă, trebuie să se ducă la casele lor ca să se odihnească, pentru a se putea scula a doua zi la cântarea cocoşilor. Cel care va fi găsit noaptea pe stradă, fie va plăti amendă, fie va fi pus să alerge în piaţa publică cu bile de fier atârnate de picioare, la alegere. Bineînţeles, aceste pedepse nu vor fi aplicate celor care trebuie să aducă o moaşă în cazul unei

naşteri sau un medic pentru un bolnav. Şi nici în caz de incendiu sau când este vorba de procesiunile religioase legate de diferitele faze ale lunii. Iar cei care nu se vor deştepta când vor începe să cânte cocoşii, vor fi pedepsiţi, prima oară cu plata unei amenzi, a doua oară cu alergarea în piaţa publică cu bile atârnate de picioare, iar a treia oară cu alungarea din oraş. Eu nu cred că vreun alt tiran a mai promulgat legi atât de severe împotriva poporului său.

Cum Dorieus, Micon şi cu mine nu provocasem tulburări în oraş, nici n–a fost vorba ca şi noi să lucrăm la supraînălţarea zidurilor Himerei. Deci am continuat să trăim după bunul nostru plac în casa lui Tanaquil şi însuşi Krinippos ne–a permis să hoinărim prin oraş, fie chiar şi–n puterea nopţii, şi am făcut–o, mai ales în nopţile cu lună plină, fiindcă o dată cu luna plină revenea şi neliniştea de care eram bântuit.

Dar nici n–au trecut prea multe zile de când locuiam noi în casa lui Tanaquil, că din nou au venit amândoi siculii, bărbatul şi femeia, sprijinind–o de braţe pe fata lor. Fata avea o figură pierdută, iar ochii ei priveau în gol. Şi acei oameni cumsecade au spus:

— Ne este ruşine că am venit să vă deranjăm din nou, dar fata noastră parc–ar fi blestemată. De îndată ce am ajuns noi acasă, i–a revenit muţenia, şi de atunci nu a mai putut spune nici o vorbă. Când am văzut cât de repede şi–a recăpătat darul vorbirii, am crezut că ea doar simulează muţenia dintr–un capriciu. Dar degeaba am bătut–o, am pocnit–o peste gură şi am pedepsit–o. Ea, într–adevăr, nu poate să vorbească.

Ei au mai spus:

— Noi nu vă acuzăm de vrăjitorie, dar uşurinţa cu care acest medic grec a dezlegat–o de muţenie pe fiica noastră doar cu un sărut este, fără îndoială, ciudată.

Micon a protestat şi a spus că pentru orice lucru este o clipă prielnică şi că el nu are chef să sărute femei când vor alţii, mai ales acum, când meditează la zei, fiindcă după aceea îi vor zbura gândurile aiurea.

Dar Tanaquil şi Dorieus, care începuseră să se îndoiască dacă nu cumva, cu bună ştiinţă sau fără, Micon o va fi vrăjit pe fată, au insistat ca el să o sărute imediat. Cum, doar de la un sărut, nu s–a întâmplat nici o minune, Micon a strâns–o în braţe mai multă vreme şi, cu faţa roşie ca focul, a început s–o sărute

pătimaş. Când i–a dat drumul din braţe, fata a fost din nou în stare să vorbească, a râs, a plâns, i–a sărutat mâinile lui Micon şi i–a explicat repede că nu poate face nimic împotriva acestei vrăji de care este dominată. Când trebuie să meargă acasă şi să fie departe de Micon, pur şi simplu simte cum i se umflă gâtul şi limba–i înţepeneşte în gură. De aceea îl roagă stăruitor să–i permită să rămână în preajma lui.

Dar Micon a respins–o şi i–a spus că despre aşa ceva nici nu poate fi vorba. Şi părinţii ei s–au împotrivit categoric şi i–au spus că locul ei este acasă, unde trebuie să–şi ajute părinţii la treburile zilnice. Nimeni nu–i interzice ca din când în când să cânte şi să danseze pentru străinii din Himera, ca să mai câştige şi ea un ban pentru zestre, dar nicidecum nu–i permit să se mute într–o casă străină şi să trăiască împreună cu un bărbat străin. Şi au mai spus că ei nu înţeleg cum de o fată aşa de cuminte cum a fost ea până acum, vrea să–şi strice reputaţia şi să devină o femeie uşoară, cu care nici un bărbat onorabil nu va mai voi să se însoare.

Dar fata a început, furioasă, să strige că ea nu poate trăi fără Micon. După care, a avut un spasm şi a căzut pe podea inconştientă. Tatăl ei a încercat s–o trezească dându–i două palme, dar ea nu şi–a revenit. Tanaquil a stropit–o cu apă rece, iar mama ei a înţepat–o cu un ac de păr. Nu a avut nici o reacţie nici la înţepătură, de aceea toţi ne–am speriat că ea a murit. Dar când Micon s–a aplecat şi a început să–i maseze mâinile şi picioarele, faţa ei şi–a recăpătat culoarea normală, ea s–a ridicat, a privit nedumerită în jur şi a întrebat mirată:

— Unde sunt şi ce s–a întâmplat?

Micon a spus:

— Este o problemă serioasă. Dacă această fată ar fi fost educată de mică şi ar fi avut un învăţător competent, ar fi putut deveni prezicătoare sau poate chiar o pythia într–un templu. Sunt uimit că nu mi–am dat seama imediat, fiindcă ochii mei cunosc aceste simptome.

I–am atras atenţia că atunci când a cunoscut–o pe fată era atât de beat, încât nici nu se putea pune problema recunoaşterii semnelor vreunei boli. Părinţii l–au asigurat pe Micon că fata nu se deosebise cu nimic de alte fete de vârsta ei. Împotriva dorinţei sale, lui Micon i s–a deşteptat deodată interesul, din punctul de vedere al medicului ce era, şi le–a spus părinţilor să

plece imediat cu fata, pentru a verifica dacă se repetă povestea cu muţenia. Ei au plecat, dar s–au întors în grabă şi au spus că imediat după ce au trecut de poarta casei, fata lor nu a mai putut din nou să vorbească.

Foarte grav, Micon ne–a chemat pe mine şi pe Dorieus deoparte şi ne–a spus:

— Am bănuit încă demult că noi suntem călăuziţi de puteri nevăzute. Eu ar fi trebuit să mă îndoiesc de pana de porumbel ce ne–a condus în această casă, dar ceva parcă m–a orbit atunci, de nu am văzut în ea nici o prevestire. Am urmărit perseverent firul vrăjit al Afroditei. Iar această fată nu este altceva decât o cursă pe care Afrodita a pus–o în drumul meu, pentru ca eu să depind de ea. Aici, în Himera, am gândit eu, sărman muritor, este un loc excelent pentru a medita în tihnă şi a mă apropia de înţelepciunea zeilor. Dar nu a fost să fie aşa. Zeiţa cu părul de aur a fost indignată când a înţeles intenţiile mele, fiindcă după ea, un bărbat n–ar mai trebui să se gândească la nimic altceva decât la ceremoniile ei afrodiziace. Dacă o vom trimite pe fată înapoi, la casa părinţilor ei, ne vom alege cu dispreţul întregului oraş şi, în primul rând, al lui Krinippos. Oare ce trebuie să facem?

Dorieus şi cu mine i–am spus într–un glas că, dacă are ceva de hotărât, să hotărască singur, fiindcă noi nici nu ne–am amestecat în această neinspirată aventură a lui, nici nu am tras vreun folos de pe urma ei. Şi că doar el, Micon, care era beat, a dus–o în grădină – unde probabil că i–a făcut ceva ce poate că n–ar fi trebuit să–i facă – şi a înnebunit–o într–atât de mult pe biata fată, încât ea nu mai poate trăi fără el. Şi eu i–am mai spus:

— Cred că nu–i nevoie să–i amesteci şi pe zei în această întâmplare în care nu există nimic neobişnuit.

Lui Micon nu i–au plăcut vorbele mele şi mi–a spus cu reproş:
–Ascultă, Turms, nu încerca să arunci vinovăţia ta pe umerii mei! Tu mi–ai pus în mână acea piatră albă, şi tot tu m–ai împins spre casa lui Tanaquil, unde am întâlnit–o pe această fată blestemată. În mreaja Afroditei ne–am încurcat toţi, fiindcă ea şi–a întins–o peste această casă. Şi Dorieus o ştie prea bine. Altfel cum se poate explica faptul că este fascinat de o babă?

Dorieus a scrâşnit din dinţi şi i–a spus:

— Tanaquil este o femeie înţeleaptă şi lipsită de prejudecăţi.

Şi nu văd de ce trebuie să faci atâta caz de vârsta ei. Dar eu nu vă înţeleg câtuşi de puţin, nici pe tine, nici pe Turms, cum de vă puteţi dispreţui voi înşivă distrându–vă cu fete care nu sunt de rangul vostru. Acum puteţi vedea cu ochii voştri ce urmări pot avea astfel de aventuri. Tanaquil este o femeie minunată, care cred că nici în vis n–a râvnit la altceva decât la ceea ce ştie că poate obţine.

Micon a rostit:

— Să fie–aşa cum spui tu! Dar să ştii că eşti prins într–un năvod de aur, chiar dacă tu însuţi nu o ştii. În ceea ce mă priveşte, cât sunt eu de prudent, tot am fost orb o dată, aşa că trebuie să suport consecinţele. Însă de tine, Turms, într–adevăr, îmi este milă. Cu noi, zeiţa se joacă doar un pic, aşa, ca să–şi încerce puterile, dar nici nu îndrăznesc să–mi imaginez în ce capcană te va atrage, fiindcă, de fapt, tu eşti preferatul ei.

— Visezi cu ochii deschişi în miezul zilei, prietene, i–am răspuns eu arogant. Tu exagerezi când vorbeşti de puterea acestei zeiţe. Eu accept cu plăcere darurile pe care mi le oferă şi mă bucur când este prietenoasă cu mine, dar dominat de ea, eu nicicând nu voi fi. În voi există ceva care nu este în regulă, din moment ce îngăduiţi acestei zeiţe frivole să vă înmoaie voinţa. În orice caz, în această privinţă, eu sunt mai puternic decât voi.

Abia după ce am rostit aceste vorbe lipsite de sens, mi–am dat seama că, fără să o fi vrut, am defăimat–o pe zeiţa născută din spuma mării, aşa că mi–am acoperit gura cu mâinile, dar deja era prea târziu.

Incapabili să–i dăm un sfat bun lui Micon, ne–am întors în încăperea unde ceilalţi ne aşteptau. Fata era şi mai încăpăţânată decât înainte şi ne–a promis că o vom găsi dimineaţă spânzurând fără viaţă în faţa porţii lui Tanaquil. Şi a mai spus că după aceea, n–avem decât să–i explicăm lui Krinippos şi poporului Himerei ce s–a întâmplat.

Ameninţările ei ne–au creat o stare teribil de inconfortabilă tuturor. Până la urmă, scârbit peste măsură de discuţiile care nu se mai terminau, Micon a spus părinţilor fetei:

— Voi face astfel: am să cumpăr fata de la voi ca să–mi fie sclavă, bineînţeles, dacă nu veţi pretinde o sumă prea mare, fiindcă eu nu sunt decât un medic călător. Dar luaţi aminte, nu o fac pentru că eu aş dori acest lucru.

Părinţii fetei s–au uitat îngroziţi unul la altul, după care s–au

năpustit asupra lui Micon şi au început să–l lovească cu pumnii şi nu ştiu ce s–ar mai fi putut întâmpla dacă nu săream noi să–i dăm la o parte.

— Tu spui să ne vindem copila ca pe o sclavă? au ţipat ei. Dar noi suntem oameni liberi. Siculii au fost primii locuitori ai acestor ţinuturi, la fel ca sicanii în Eryx.

— Atunci, ce doriţi voi? i–a întrebat Micon oarecum stânjenit.

Bănuiesc că nici părinţii fetei nu prea ştiau bine ce vor, însă discuţia şi ameninţările fetei, le–a limpezit gândurile, şi ei au strigat:

— Chiar dacă nu ne face nici o plăcere să ne dăm fata după un străin, tu trebuie să o iei de soţie, străinule! Tu i–ai făcut – nu ştim şi nici nu vrem să ştim ce – vrăji, aşa că, doar a ta este vina. Îi vom da fetei o zestre bună, mai bună decât crezi tu, pentru că nu suntem noi chiar atât de săraci pe cât părem.

Micon a început să–şi smulgă părul din cap şi a răcnit:

— Dar este o nedreptate, aşa ceva este inacceptabil! Dintr–un capriciu al zeiţei, eu trebuie să renunţ la toate aspiraţiile mele de a mă apropia de înţelepciunea divină, fiindcă, nu încape îndoială, un bărbat hărţuit de o femeie nici nu se mai poate gândi la nimic altceva decât la neînsemnatele griji cotidiene ale vieţii.

În timpul acesta, fata îşi frângea mâinile şi repeta că mai bine ar fi murit decât să–i fi pricinuit atâtea necazuri lui Micon. Dar părinţii fetei n–au mai stat mult pe gânduri, au luat–o pe fată de mână şi au pus cu forţa mâna fetei în mâna lui Micon, apoi au spus:

— Numele ei este Ahura.

De îndată ce ei au pronunţat numele în ciudata lor limbă, Micon s–a prins cu mâinile de cap, apoi i–a spus amărât fetei:

— Ahura, dacă acesta este numele tău adevărat, chiar că nu se mai poate face nimic, fiindcă zeii îşi bat joc de noi. Este doar o glumă a zeiţei. Aura era o fată iute ca focul, care o însoţea pe zeiţa Artemis la vânătoare. Zeul Dionysos era îndrăgostit de ea, dar de fiecare dată, fiind ea mai sprintenă, reuşea să–i scape, până–ntr–o zi, când zeiţa Afrodita a făcut–o să–şi piardă minţile şi, în această stare, ea i s–a dăruit singură lui Dionysos. Să fi fost Dionysos cu noi când m–am îmbătat de nici n–am mai ştiut pe ce lume sunt? Să–i fi rătăcit Afrodita mintea acestei fete, de nu se mai poate desprinde de mine? Probabil, fiindcă în nume este

înscris destinul. Eu sunt un om pierdut, nimic nu mă mai poate ajuta.

N–aş putea spune că această soluţie ne–a făcut mai fericiţi, dar alta nu era, şi nici nu voiam să intrăm în conflict cu locuitorii Himerei. Nunta a fost sărbătorită cu cântece şi dans în casa siculilor, printre vaci, capre şi ţapi, iar părinţii Aurei au înşirat, mândri, la vedere, dota fetei, ca să o poată admira toţi vecinii şi au copt multă pâine şi au fript multă carne, ca să fie pe îndestulate pentru toată lumea. Iar când, la sfârşit, aşa după cum este obiceiul, a fost sacrificat un porumbel, şi cu sângele lui au fost stropite veşmintele mirelui şi ale miresei, toţi cântăreţii din flaut şi syrinx au cântat împreună şi a fost adus vin din belşug, aşa că în mugetul vacilor şi cotcodăceala găinilor, eu am dansat destrăbălatul dans al ţapului cu atâta îndemânare, încât acei oameni simpli m–au privit cu multă admiraţie şi respect. Dar când s–a lăsat seara, a trebuit să ne întoarcem acasă, ca să respectăm legea lui Krinippos, şi am luat–o cu noi şi pe Aura.

Înainte de nuntă, Micon a fost tare deprimat şi şi–a făcut tot felul de planuri. S–a gândit că va trebui să–şi cumpere o casă, să–şi atârne caduceul de poartă şi să înceapă să–şi practice meseria de medic în Himera. Dar Tanaquil nici nu a vrut să audă de aşa ceva. După ceremonie, Micon a devenit mai optimist şi mai vesel, nu încape îndoială că vinul pe care l–a băut cu multă încredere l–a ajutat să–şi înfrângă tristeţea. De altfel, el a fost acela care, atunci când s–a lăsat înserarea, ne–a amintit de interdicţiile lui Krinippos şi a propus să ne întoarcem la casa lui Tanaquil. Dimineaţa, când au cântat cocoşii, a fost greu până ce am reuşit să–l trezim din somn. Din acel moment, multă vreme Micon nu mi–a mai vorbit nimic despre zei.

6

Nefericirea care se abătuse peste Micon a avut, în ceea ce mă priveşte, şi un aspect folositor, fiindcă eu am învăţat atunci limba siculilor. La rândul ei, Tanaquil m–a învăţat cu plăcere limba fenicienilor din Cartagina. A fost în intenţia ei acest lucru, şi, doar mulţumită lui Tanaquil, eu ştiu multe lucruri despre obiceiurile, legile, comerţul, expediţiile şi zeii Cartaginei.

La drept vorbind, am învăţat relativ uşor să discut cu fenicienii, tirenienii şi siculii, fiindcă, în mod frecvent, oamenii acestor popoare vorbeau o limbă amestecată, cu multe cuvinte împrumutate, jumătate de la greci, jumătate de la fenicieni. Grecii n–au reuşit niciodată să împrumute de la fenicieni pronunţarea guturală a cuvintelor. În Ionia am auzit afirmându–se cu dispreţ că fenicienii cârâie precum ciorile. Iar în Himera am fost uimit când i–am auzit pe cartaginezi spunând: „grecii ţipă la fel cum vorbesc corbii".

Aura a învăţat repede să vorbească greceşte, iar Micon a învăţat doar într–o lună, de la părinţii Aurei, să vorbească curgător limba siculilor. Nu cred că există un învăţător mai bun decât bărbatul pentru femeia lui şi femeia pentru bărbatul ei, fiindcă atât bărbatul, cât şi femeia, care nu vorbesc aceeaşi limbă, au neapărată nevoie de cuvinte pe care celălalt să le înţeleagă când se ceartă.

Dar Dorieus nu era de aceeaşi părere, el dispreţuia învăţarea altor limbi şi spunea:

— Oriunde m–aş duce, îmi ajunge propria limbă. Iar dacă cineva nu înţelege sau nu vrea să înţeleagă ce vorbesc eu, cu atât mai rău pentru el!

După ce a căpătat încredere în noi, Aura ne–a condus în afara oraşului, în păduri şi pe munţi, şi ne–a arătat izvoarele sacre ale siculilor, copacii şi pietrele sacre, cărora siculii încă le mai aduceau jertfe modeste, pentru că nu voiau să jignească duhurile pământului, chiar dacă acum, ei slujeau zeilor greci.

Arătându–ne cu încredere aceste locuri sacre, pe care un străin nici nu le–ar fi putut distinge de alte locuri obişnuite, Aura ne spunea:

— Când ating aceste pietre sacre, eu simt înţepături în tot trupul. Când ating scoarţa acestor copaci, mâna îmi amorţeşte. Când îmi privesc chipul oglindit în apa acestor lacuri, nu mai sunt aici, în această lume, parcă aş fi într–un vis.

Pe când ne plimbam noi astfel, am observat surprins că în apropierea unui loc unde mai erau doar câteva urme ale semnelor sacre de odinioară ale siculilor, eu însumi simţeam ciudate înţepături în tot trupul. Se întâmpla doar dacă o prindeam de mână pe Aura, atunci ştiam precis unde se află vestigiile. Spuneam: *Acesta este locul. Acest copac* sau *acest izvor.* Cum de ştiam, n–aş putea–o explica. O dată, nu ştiu din ce cauză, Aura nu a voit ca noi să vedem un asemenea loc sacru şi mi–a spus:

— Nu, nu, tu te–ai înşelat! Să ne continuăm drumul.

Dar eu nu i–am urmat, de aceea ea s–a întors şi mi–a spus că, într–adevăr, am intuit corect.

La scurtă vreme, nici nu a mai fost nevoie s–o ţin de mână pe Aura; era destul dacă–mi arăta o întindere vastă, unde în mod sigur exista, undeva, un loc sacru al siculilor, ca eu să îl găsesc imediat; mă opream şi spuneam:

— Aici simt că este o putere specială. Acesta este un loc sacru.

Micon se îndoia că eu aş putea avea o astfel de putere şi spunea că doar prezenţa Aurei o generează, altfel nicicum nu aş fi fost în stare să descopăr unde sunt sacrele locuri ale siculilor. De aceea am început să mă plimb de unul singur prin împrejurimile oraşului şi din când în când am simţit – mai slab sau mai puternic – locurile sacre ale siculilor, unde spiritele pământului se manifestau. Pe măsură ce – gândind şi analizând mai puţin – am început să mă cunosc mai bine pe mine însumi, mi–a fost mai uşor să simt aceste locuri încărcate cu o putere specială, să mă opresc lângă ele, să mă rotesc în jurul lor, să mă aplec în faţa lor, până ce puterea devenea mai slabă, fiindcă se strecura în mâinile şi în picioarele mele, şi, fără să vreau, strigam: *Spirit al pământului, oricare îţi va fi numele, eu te–am găsit!*

Ceea ce simţeam, nu era nici pe departe neplăcut,

dimpotrivă, fermecător, îmbătător, ca şi cum spiritele pământului ar fi vrut să mă încânte. Doar o singură dată, undeva, în partea de răsărit a Himerei, acolo unde este defileul dintre munţi, am avut parte de o înfruntare cu o putere ostilă, atât de rău intenţionată, încât a încercat să se înfigă în mine cu răutate şi a fost nemaipomenit de greu să mă sustrag din acel loc, fiindcă împrejurul meu crescuseră invizibile ziduri impenetrabile, care mă strângeau. După ce i–am explicat Aurei unde se află acel loc, ea mi–a povestit că, odinioară, în vremurile când au fost ridicate zidurile Himerei, siculii i–au masacrat acolo pe ultimii greci şi le–au aruncat cadavrele, fără să–i mai îngroape. După aceea, li s–a întâmplat multor siculi ce au trecut pe acolo să se împiedice şi să–şi rupă picioarele sau spinarea, iar acum, nimeni nu se mai încumetă să treacă prin acea vale.

Cât despre această acuitate a trupului meu, Micon mi–a spus:

— Îndată ce te–am văzut, am ştiut că tu eşti unul dintre aceia care s–au întors. Cel mai bine ar fi dacă ai deveni un iniţiat. În felul acesta vei avea acces la secretele tradiţionale ale iniţierii şi nu vei mai orbecăi irosindu–ţi forţele, ci tu însuţi le vei putea direcţiona şi domina. Aptitudinile pe care tu le ai sunt periculoase, fiindcă, din întâmplare, te–ai putea întâlni cu spirite subpământene răuvoitoare, care te vor supune voinţei lor. Au fost destui cei cărora li s–a răvăşit mintea din cauza acuităţii lor speciale. Dar, dacă tu nu vrei să te iniţiezi, mai bine ţi–ai folosi puterile pentru a găsi unde sunt ascunse izvoare subterane sau vine minerale, decât să deranjezi spiritele pământului.

Plin de mine, i–am răspuns:

— Lasă–mă să mă joc după cum îmi place; până la urmă, toate acestea nu sunt decât nişte situaţii amuzante, şi, să–ţi spun drept, sunt uimit de mine însumi.

Cum în Himera era o piaţă tireniană, unde se vindeau lucruri din fier şi bijuterii din aur nemaipomenit de frumoase, într–o zi, Dionysios mi–a poruncit să mă împrietenesc cu vânzătorii tirenieni şi să aflu cât mai multe amănunte despre marea pe care urma să o traversăm pentru a ajunge la Massilia. Dar era ceva în mine care mă oprea să mă apropii de aceşti bărbaţi liniştiţi cu trăsături ciudate, care nu obişnuiau să se tocmească şi să–şi laude mărfurile pe care le vindeau, aşa după cum făceau

grecii, lăsând ca excelentele lor bijuterii şi feronerii să vorbească singure. Când îi auzeam discutând între ei, aveam senzaţia că, într–un vis foarte depărtat, limba lor eu am mai auzit–o şi că aş putea–o chiar înţelege dacă aş depăşi un prag, după care acea magie, care mă împiedica s–o înţeleg, s–ar fi risipit.

Când i–am întrebat pe locuitorii Himerei despre tirenieni şi despre obiceiurile lor, s–au întrecut unii pe alţii prin modul cum au pus în evidenţă cruzimea şi voluptatea drept caracteristice esenţiale ale poporului tirenian. Şi au mai spus că erau atât de leneşi şi de depravaţi tirenienii, încât, la ospeţe, femeile de obârşie aristocratică se odihneau şi beau vin în aceleaşi paturi conviviale cu bărbaţii. Pe mare, erau adversari redutabili, iar în ceea ce priveşte prelucrarea fierului, nu erau depăşiţi de nici un alt popor. Ei au fost cei care au inventat ancora şi pintenul percutor de pe corăbiile de război. Ei înşişi îşi spuneau poporul *rasenna,* dar celelalte popoare de pe continentul italian îi numeau *etrusci.*

Fără să–mi pot explica propriile ezitări, până la urmă tot m–am dus în piaţa tireniană. Dar abia am pus piciorul în curtea interioară, că am simţit ceva ciudat, ca atunci când ajungi într–un spaţiu dominat de zei străini. A fost ca şi cum cerul s–ar fi întunecat în faţa ochilor mei şi pământul s–ar fi cutremurat sub picioarele mele. M–am aşezat pe scăunelul pe care mi l–au dat nişte vânzători şi am început să mă târguiesc pentru un thymiaterion. Era foarte frumos acest arzător de tămâie, al cărui trunchi era sprijinit pe statueta unui tânăr. Pe când mă uitam la alte obiecte, a apărut proprietarul. Figura acelui bărbat cu ochi de forma migdalei, cu nasul drept şi faţa prelungă, mi s–a părut familiară. La porunca lui, ceilalţi au ieşit din încăpere, apoi el mi–a zâmbit şi a spus ceva în limba lui. Am scuturat din cap şi i–am spus în amestecata limbă a Himerei că nu înţeleg limba ce o vorbeşte. El mi–a răspuns într–o foarte corectă limbă greacă, pronunţând cu distincţie cuvintele:

— Oare este adevărat că tu nu mi–ai înţeles vorbele, sau poate că numai ai vrut să nu le înţelegi? Chiar dacă, din motive pe care nu le cunosc, şi, ca negustor, nici nu vreau să le cunosc, tu preferi să pari grec, nu este greu de observat că dacă ţi–ai pieptăna părul aşa după cum obişnuim noi, ţi–ai ondula barba şi ai fi îmbrăcat cu veşminte asemănătoare cu acestea pe care le

purtăm noi, nimeni nu s–ar îndoi că eşti etrusc.

Atunci am înţeles de ce înfăţişarea lui mi s–a părut familiară. Aceeaşi faţă prelungă, aceeaşi formă a ochilor şi nasului, acelaşi pliu la colţurile sprâncenelor, buzele lungi, toate acestea le vedeam de fiecare dată când mă priveam într–o oglindă. I–am povestit că sunt un refugiat din Ionia, originar din oraşul Efes. Şi i–am mai spus în glumă:

— Fără îndoială, felul în care este aranjat părul, precum şi cusătura veşmintelor, indică apartenenţa unui om la un popor şi o limbă. Chiar şi zeilor le este mai comod să–i deosebească pe oamenii diferitelor popoare după croiala veşmintelor, decât după trăsăturile feţei. Eu nu am nici un motiv să–mi ascund adevărata identitate, eu m–am născut în Ionia, dar reţin informaţia pe care tu mi–ai dat–o. Povesteşte–mi, deci, ce fel de popor sunteţi voi, etruscii, despre care numai de rău am auzit vorbindu–se.

El a spus:

— Etruria este o alianţă a douăsprezece oraşe, dar fiecare oraş are propriile obiceiuri, propriile legi şi propria guvernare, nici un etrusc nu aspiră ca această alianţă să împletească şi să schimbe obiceiurile. Există doisprezece zei surâzători, câte unul pentru fiecare oraş, douăsprezece direcţii de prevestire a viitorului, douăsprezece pasări şi douăsprezece diviziuni ale ficatului, care determină viata noastră. Douăsprezece linii sunt în palmă, viaţa noastră este împărţită în douăsprezece perioade. Oare tu vrei să ştii mai mult?

I–am spus ironic:

— Şi în Ionia există o alianţă de douăsprezece oraşe, care se războiesc împotriva a doisprezece satrapi perşi. În douăsprezece războaie i–am învins pe perşi, doisprezece zei ai grecilor sunt în cer şi doisprezece zei sunt subpământeni. Dar eu nu sunt un pitagorician, de aceea mă opresc aici, fiindcă nu vreau să mă încurc pomenind şi despre alte cifre. Vorbeşte–mi mai bine despre obiceiurile voastre şi despre felul vostru de a fi.

El mi–a răspuns:

— Noi, etruscii, ştim mai multe decât cred alţii că ştim, dar la fel de bine ştim să ne ţinem gura. Aşa se face că, despre războiul naval şi despre incursiunile voastre pe mare, eu ştiu mai multe decât vă convine vouă, ţie şi comandantului tău, Dionysios, dar n–are de ce să–ţi fie teamă, pentru că voi încă nu

i–aţi ofensat şi pe etrusci şi nu le–aţi dispreţuit puterea pe care o au pe mare. Noi împărţim cu fenicienii din Cartagina marea occidentală, iar alianţa pe care am făcut–o cu ei spune că navele etrusce pot avea în apele Cartaginei aceeaşi siguranţă pe care navele cartagineze o au în apele noastre. De asemenea, noi suntem prieteni cu grecii şi am tolerat încă de mult să–şi întemeieze pe coasta Italiei oraşele Poseidonia şi Cumae. În oraşele noastre de coastă locuiesc negustori şi artizani greci, iar amforele greceşti stau la loc de cinste în mormintele noastre. Noi vindem cu generozitate altor popoare tot ceea ce avem mai bun şi, în schimb, cumpărăm de la ele tot ce au mai bun. Însă ştiinţa noastră nu o vindem nimănui. Dar fiindcă tot a venit vorba despre vânzări, îţi convine preţul acestui thymiaterion?

I–am răspuns că încă nu am avut timp să mă tocmesc destul asupra preţului şi am adăugat repede:

— Nu pentru că nu mi–ar conveni preţul, dar am observat că atât negustorilor greci, cât şi celor fenicieni, tocmeala le aduce mai multă bucurie decât vânzarea propriu–zisă şi că un adevărat negustor se simte profund jignit dacă cumpărătorul acceptă fără ezitare preţul propus de el. Pe astfel de clienţi, ei îi consideră imbecili sau înfumuraţi, care vor să lase impresia că sunt mai bogaţi decât sunt în realitate.

Etruscul mi–a spus:

— Îl poţi lua fără nici o plată. Ţi–l dăruiesc.

În mine s–a strecurat îndoiala şi l–am întrebat:

— Oare de ce îmi oferi acest dar mai înainte de a şti dacă îţi pot oferi în schimb un dar care să–ţi placă?

Faţa lui s–a întristat deodată, şi–a acoperit ochii cu mâna stângă, a ridicat braţul drept şi mi–a spus:

— Din cauza chipului tău îţi ofer acest dar şi nu doresc să–mi dai nimic în schimb. Dar aş fi bucuros dacă ai accepta să bei vin împreună cu mine şi să te odihneşti o clipă în patul meu.

Am interpretat greşit vorbele lui şi i–am respins energic invitaţia. I–am spus:

— Chiar dacă sunt ionian, nu toate obiceiurile din Ionia sunt pe gustul meu.

L–au rănit vorbele mele şi a spus:

— Nu, nu, în această privinţă, etruscii niciodată nu s–au grăbit să–i imite pe greci. N–are de ce să–ţi fie teamă. De altfel, pe tine nici nu aş îndrăzni să te ating cu un deget. Pentru că ştiu

cine eşti.

A rostit ultimele cuvinte mai apăsat, ca şi cum în ele ar fi fost încriptat un mister şi am simţit cum se strecoară tristeţea în sufletul meu. Nu am mai avut nici o îndoială, ci doar dorinţa de a avea încredere în acest bărbat necunoscut.

L–am întrebat:

— Cine sunt eu? Oare cum ar putea să ştie un om cine este el şi ce fel este? Oare nu toţi purtăm în noi un alt *eu,* un străin, care ne impune, prin surprindere, să săvârşim fapte contrare voinţei noastre?

M–a privit cu ochii lui prelungi, a zâmbit şi mi–a spus:

— Nu toţi. Cei mai mulţi oameni sunt ca o turmă de vite, care este mânată până la malul râului să se adape, după care, înapoi spre păşune, să pască.

Am fost cuprins de o ciudată melancolie şi i–am spus:

— Este de invidiat destinul omului care se mulţumeşte cu viaţa pe care o are. Este de invidiat chiar şi destinul aceluia care nu este mulţumit de ceea ce are şi aspiră la ceva, la care un om poate ajunge. Dacă mi–aş dori puterea, aş putea să o am. Dacă mi–aş dori bogăţii, aş putea să le am. Dacă mi–aş dori o viaţă plină de voluptăţi, aş putea să mă desfăt în toate felurile. Dar cât de nefericit este un om ce–şi doreşte puterea! Oricât de multă putere ar avea, tot nu i se pare destulă. Cât de nemulţumit este acela ce–şi doreşte bogăţii! Oricât de multe bogaţii ar avea, tot râvneşte să aibă şi mai multe. Cât despre desfătări, ele îl fac pe om din ce în ce mai pătimaş, până ce nu mai poate fi satisfăcut nici în cele mai bizare moduri. Totuşi, chiar de nu va fi niciodată destul de fericit, un om poate aspira la putere, bogăţii, voluptate, pentru că la aceste lucruri se poate ajunge. Însă eu îmi doresc ceva ce se găseşte dincolo de posibilităţile acestei vieţi omeneşti.

— Şi anume ce? m–a întrebat el.

— Nu ştiu, i–am mărturisit eu sincer. Pe mama mea nu am întâlnit–o decât în vis, cel care m–a adoptat şi mi–a fost ca un tată era un bărbat posomorât, dar foarte înţelept, dintr–un fulger m–am născut, lângă un stejar, în apropierea zidurilor oraşului Efes, Artemis din Efes m–a protejat când păstorii au vrut să mă omoare cu pietre.

El şi–a acoperit din nou ochii cu mâna stângă, şi–a aplecat capul şi a ridicat braţul drept ca şi cum m–ar fi salutat. Dar nu a

spus nimic şi eu am început deja să regret că am avut încredere într–un necunoscut, căruia i–am povestit despre mine. El m–a condus în sala banchetului, care era o încăpere mică, apoi a turnat vin dintr–o amforă într–un crater corintian negru şi, în timp ce amesteca vinul cu apa proaspătă, un parfum îmbătător de viorele a umplut încăperea.

Vărsând câteva picături de vin pe podea, el a declamat:

Beau vinul din această cupă,
pentru zeiţa–ncoronată
cu splendida, puternica cunună.
Frunza de iederă îi este semnul,
ea e zeiţa zidului ce dăinuie etern.
Doar zidul trupului cedează,
se prăbuşeşte–n faţa ei.

Apoi, solemn, a băut vinul din cupă până la ultima picătură. L–am întrebat:

— Despre ce zeiţă vorbeşti?

— Despre Turan, mi–a răspuns el.

— Eu nu o cunosc, i–am spus eu.

Dar el nu mi–a răspuns, doar m–a privit şi mi–a zâmbit misterios, ca şi cum s–ar fi îndoit de vorbele mele. Din politeţe, am golit şi eu cupa de vin, dar am spus:

— Nu ştiu dacă este prea înţelept să beau vin împreună cu tine. S–ar putea ca vinul acesta cu miros de viorele să–mi înceţoşeze capul. Printre altele, am observat că nu mai pot să beau moderat, aşa cum beau oamenii civilizaţi. În acest oraş, deja de două ori mi s–a întâmplat să beau peste măsură până m–am îmbătat şi nu m–am sfiit să dansez destrăbălatul dans falie al ţapului până la epuizare, când mi–am pierdut memoria.

El mi–a spus:

— Mulţumeşte–i vinului. Tu eşti un om fericit dacă îţi poţi îneca spaimele şi îndoielile în vin. Numele meu este Lars Alsir. Ce vrei de la mine?

I–am întins cupa neagră şi el mi–a umplut–o din nou cu vin. Vinul mi–a dat o foarte bună dispoziţie şi i–am spus cu încredere:

— Nu din întâmplare am ajuns eu aici şi ştiu prea bine ce vreau să–ţi cer. Tu mi–ai putea fi de mare ajutor dacă mi–ai

povesti despre drumul pe care ar trebui să–l urmăm pe mare, despre reperele de coastă, despre semnele pământului, despre direcţia vânturilor, despre curenţii marini şi despre porturi, pentru ca la începutul primăverii să putem naviga cu corăbiile noastre spre Massilia.

Lars Alsir mi–a răspuns:

— A încredinţa unor străini hărţile de navigaţie este o crimă. Şi–apoi, noi nu suntem prieteni cu foceenii. Bărbaţi din două generaţii şi–au risipit viaţa în războaiele navale împotriva foceenilor ce încercau să se stabilească în Sardinia şi Corsica, unde sunt minele din care noi extragem fierul. Le–am scufundat corăbiile, iar ei, după ce şi–au lăsat femeile şi copii să li se înălbească oasele în Alaia, au părăsit Corsica.

Şi mi–a mai spus:

— Şi chiar dacă ţi–aş da toate indicaţiile ce mi le–ai cerut, tot nu veţi ajunge niciodată la Massilia. Fiindcă mai înainte de a–şi începe călătoria, Dionysios va trebui să obţină permisiunea etruscilor şi a cartaginezilor pentru a naviga în apele lor, iar acest lucru voi nu–l puteţi plăti nici cu toate comorile pe care le–aţi jefuit.

— Este o ameninţare? l–am întrebat eu.

— Nicidecum, m–a asigurat el. Dacă tu eşti fiul fulgerului, aşa după cum mi–ai povestit, oare cum aş putea eu să te ameninţ?

„Lars Alsir", i–am pronunţat eu grav numele, dar el m–a întrerupt şi m–a întrebat cu o aceeaşi gravitate în glas:

— Ce doreşti de la mine, Lars Turms?

Surprins, l–am întrebat cu o oarecare neîncredere:

— Ce–ai vrut să spui numindu–mă astfel? Adevăratul meu nume este Turms, nicidecum Lars Turms.

— Ţi–am spus aşa doar pentru că te respect. Acest apelativ este un semn de respect pentru obârşia noastră. Şi, pentru că tu eşti, cu certitudine, un Lars, nici un pericol nu te poate ameninţa.

Eu nu l–am înţeles atunci. I–am explicat că îmi legasem destinul de destinul foceenilor lui Dionysios. Şi că, dacă el nu îmi poate vinde hărţile de navigaţie, ar putea totuşi să mă sfătuiască unde pot găsi un timonier care să ne îndrume cum să ajungem în Massilia.

Absent, Lars Alsir desena linii pe podea fără să mă privească. A rostit:

— Negustorii cartaginezi păstrează secretul drumurilor mării cu atâta străşnicie, încât dacă, în timp ce navighează, observă o corabie grecească în urma lor, preferă să–şi scufunde propriile corăbii şi să moară înecaţi, decât să afle grecii căile lor secrete. Noi, etruscii, nu suntem chiar atât de exigenţi cum sunt cartaginezii, dar ca stăpâni ai mării, respectăm anumite principii. Însă, fără îndoială, chiar şi un timonier etrusc, de–ar fi să fie şi–n pericol de moarte, direct spre pintenii percutori ai corăbiilor noastre de război l–ar conduce pe Dionysios.

A oftat, şi–a ridicat capul, m–a privit în ochi şi mi–a spus:

— Înţelege–mă bine, Lars Turms! Nimic nu mă poate împiedica să–ţi vând o hartă falsă sau să te îndrum spre un timonier care să vă azvârle pe un recif. Dar aşa ceva eu nu–ţi pot face ţie, fiindcă tu eşti un Lars. Lasă–l pe Dionysios să culeagă singur ce–a semănat. Să renunţăm deci la această discuţie neplăcută şi să vorbim mai bine despre lucruri divine.

Amărât, i–am spus că nu înţeleg de ce toţi oamenii împreună cu care beau o cupă de vin, insistă întotdeauna să discute cu mine despre lucruri divine.

— Oare pe fruntea mea este un semn blestemat? l–am întrebat eu uşor ameţit de la vinul cu miros de violete.

Apoi i–am spus:

— Păstorii din Efes au vrut să mă lapideze, fiindcă, deşi am fost lovit de fulger, doar veşmintele de pe mine au ars. Dar zeiţa Artemis m–a protejat sau, mai bine zis, Artemisia, bătrâna ei preoteasă ramolită, căreia îi plăcea chipul meu.

Dar mi–am dat seama că vorbea mai mult vinul, de aceea am respirat adânc, apoi i–am explicat:

— Voiam să–ţi spun că după aceea nu mi–a mai fost niciodată teamă de nimeni, nici de oameni, nici de zei. De ce anume i–ar mai putea fi frică unui bărbat care a fost lovit de fulger? Am râs cu hohote în timp ce ne luptam cu perşii, fiindcă, în timp ce ţestele celor din jurul meu erau despicate, eu mă temeam să nu–mi zgârie cumva cineva scutul, iar când s–a dezlănţuit furtuna, tot trupul meu a vibrat şi am dansat frenetic. Nici de tine nu îmi este frică, Lars Alsir, nici de zeiţa ta zâmbitoare. Dimpotrivă, în această clipă, parcă aş fi undeva, pe tavan, şi de acolo mă uit la tine. Cât de mic mi se pare că eşti!

Glasul lui parcă venea de departe, abia l–am auzit când a murmurat:

— Chiar aşa şi este. Iar tu te odihneşti pe un jilţ rotund şi spinarea ta este rezemată de spătarul lui curbat. Dar ce ai în mâini?

Am întins braţele, cu căuşul palmelor în sus, şi am exclamat uimit:

— Într–o mână o rodie, în cealaltă un con.

Foarte îndepărtată, îngenuncheata siluetă a lui Lars Alsir abia am putut–o distinge undeva, pe podea. El şi–a ridicat faţa spre mine şi, contemplându–mă, a spus:

— Aşa este, Lars Turms. Într–o mână tu ţii pământul, iar în cealaltă bolta cerească, şi tu nu trebuie să te temi de nici un muritor. Dar pe surâzătoarea noastră zeiţă tu încă nu o cunoşti.

Vorbele lui au fost ca o provocare. Ceva din mine a sporit incomprehensibilitatea spaţiului, am făcut un efort pentru a îndepărta acest gând, şi, pentru o clipă, perdeaua pământeană s–a dat la o parte de pe ochii mei şi am văzut–o, ca pe o umbră, pe zeiţă. Pe cap avea zidul ca cunună, în mâini ţinea o frunză de iederă, dar faţa nu i–am putut–o vedea.

Cuvintele lui Lars Alsir au ajuns în urechile mele ca şi cum ar fi străbătut un spaţiu imens. El m–a întrebat:

— Ce vezi, fiu al fulgerului?

Am strigat:

— O văd pe ea pentru prima oară, pe aceea pe care doar în vis am văzut–o. Dar un voal îi acoperă faţa şi nu pot să o cunosc.

În aceeaşi clipă, am căzut din înălţimea la care mă aflam, un văl opac a acoperit din nou lumea dimprejurul meu, m–am întors în mine şi mi–am simţit trupul. Eram culcat într–un pat convivial din mica sală a banchetului. Lars Alsir mă zgâlţâia de umeri ca să mă trezesc. S–a uitat fix în ochii mei şi m–a întrebat neliniştit:

— Oare ce–i cu tine? Ai intrat pe neaşteptate în transă.

M–am ridicat în capul oaselor. Am încercat mai întâi cu buzele bordura cupei negre cu vin, apoi am sorbit vinul până la ultima picătură şi i–am spus cu reproş:

— Oare ce otravă mi–ai dat să beau? Niciodată nu m–am îmbătat atât de repede. Am văzut o femeie de o mărime supranaturală, a cărei faţă era acoperită cu un voal. Eu însumi eram de aceeaşi statură cu ea, ca un nor. Ascultă, dacă eşti un vrăjitor sau unul dintre aceia care tulbură mintea altora, atunci nu te–ai purtat cuviincios faţă de mine, Lars Alsir.

Dar el a răspuns cu ardoare:

— Nici vrăjitor nu sunt, nici mintea nimănui nu vreau s–o tulbur. Iar vinul cu parfum de violete este inofensiv. Poate că forma acestei cupe negre ţi–a stimulat extazul. Din ospitalitate ţi–am pus într–o cupă sacră vinul. Tu trebuie să ştii că zeii Etruriei îi însoţesc pe etrusci oriunde s–ar duce şi oriunde le–o fi dat să renască. Dar, dacă tot ţi–a fost dat s–o vezi pe zeiţa Turan, Turms, prietene, nu povesti nimănui secretele etruscilor. Ca şi în cazul multor altor popoare, zeii etruscilor sunt doisprezece. Numai că deasupra acestor zei domnesc zei a căror faţă este ascunsă de văluri, al căror nume şi număr nimeni nu–l cunoaşte.

El a mai spus:

— Mâna ta a simţit forma cupei sacre a etruscilor, chiar dacă tu nu ai putut să o deosebeşti de o cupă obişnuită. Noi, etruscii, niciodată nu vom arunca cu pietre într–un bărbat care a fost atins de fulger. Dimpotrivă, aceasta este o dovadă a originii lui divine. Fulgerul îşi are fiii lui. Întotdeauna poporul etrusc a fost singurul popor care a cunoscut fulgerele, fiindcă fulguriatores, preoţii cititori ai fulgerelor, învaţă limba fulgerelor şi o citesc, la fel cum alţii citesc o carte.

— Deci tu pretinzi că eu sunt de origine etruscă, nu grec? l–am întrebat.

El mi–a spus cu căldură în glas:

— Chiar dacă ai fi fiul unui sclav sau al unei prostituate, nu încape îndoială că tu eşti alesul fulgerului divin. Dar vreau să–ţi dau un sfat. Dacă într–o zi vei ajunge în Etruria, şi eu sunt sigur că vei ajunge, nu–ţi dezvălui nimănui identitatea şi nu te făli cu originea ta. Când va veni momentul, ei te vor recunoaşte. Tu vei fi condus ca şi cum ai fi cu ochii acoperiţi. Nu–ţi alege drumul după cum te va tăia capul. Oricum, tot zeii te vor conduce, aşa după cum le va fi voia. Mai mult eu nu îţi pot spune, fiindcă mai mult nu cunosc.

Mie mi–a fost greu să–i cred vorbele, fiindcă mă simţeam încă şi mai mult prizonier al propriului meu trup, ca şi cum aş fi fost aruncat între nişte ziduri. Am simţit mirosul transpiraţiei mele şi aburii vinului din respiraţia mea.

Etruscii superstiţioşi, contrar grecilor, respectau un bărbat lovit de fulger. Dar eu am gândit întotdeauna că sunt grec, fiindcă mi s–a spus că am fost printre refugiaţii din Sibaris. Cine

ştie? Poate că eram fiul unei prostituate. Iar tatăl meu ar fi putut fi un străin din Sibaris de origine etruscă. Trăsăturile chipului meu erau, fără îndoială, ale unui etrusc, dar eu mă simţeam ionian, fiindcă fusesem educat în Ionia.

Nu era Lars Alsir un om periculos şi nici amator de plăceri senzuale cu bărbaţii nu era. El era doar un negustor prudent, care se ocupa în Himera de interesele oraşelor porturi etrusce. I–am cultivat prietenia şi am învăţat de la el limba etruscă. Am învăţat–o nemaipomenit de repede, de aceea cred că o voi fi auzit în copilărie. Chiar dacă după ce am fost lovit de fulger mi–am pierdut memoria, am purtat tot timpul în mine aceasta limbă. Eu am fost asemenea unei tăbliţe de ceară nescrise, care a fost pierdută undeva, în lume.

Dar Lars Alsir nu mi–a mai vorbit niciodată despre originea mea. A fost ca şi cum cunoscându–l mai bine, m–am înstrăinat mai mult de el. El m–a respectat aşa după cum orice om civilizat respectă un străin, a acceptat daruri din partea mea şi mi–a oferit daruri, şi, de fiecare dată când m–am dus în piaţa etruscă şi l–am vizitat, şi–a întrerupt treburile ca să mă întâmpine.

I–am explicat lui Dionysios că este greu să te apropii de tirenieni şi că un străin nu poate cumpăra la nici un preţ secretele căilor lor maritime.

S–a întâmplat aşa cum am prevăzut, Dionysios a devenit furios şi a răcnit:

— Oasele foceenilor se odihnesc pe malurile Mării Tireniene. Oasele străbunilor mei îmi vor binecuvânta drumul. Iar de nu mă vor lăsa să ajung liniştit la Massilia şi vor muşca din fier, îşi vor sfâşia singuri buzele şi–şi vor rupe dinţii tirenienii ăştia ai tăi.

Era foarte ocupat Dionysios, fiindcă supraveghea atât construcţia unei noi corăbii de război, cât şi înălţarea zidului de apărare al Himerei cu trei picioare greceşti. Prea sever nu mai era acum cu oamenii lui şi nu–i îndemna la treabă, fiindcă–i era frică să nu–i obosească prea mult, dar nu–i pierdea din ochi, pentru a nu se isca scandaluri. Mulţi bărbaţi din Foceea se căsătoriseră deja cu femei din Himera şi intenţionau să le ia cu ei în Massilia.

Iarna era atât de blândă şi de frumoasă în Sicilia. Îmi plăcea viaţa din Himera şi m–am simţit bine în acest oraş doar până–ntr–o zi, când am întâlnit–o pe Kydippe, nepoata tiranului Krinippos.

7

Aşa după cum am povestit, Krinippos, care suferea de nişte dureri cumplite ale pântecelui, se hrănea doar cu legume, chiar dacă nu era pitagorician. Dimpotrivă, el îi izgonise din oraş pe toţi pitagoricienii, care se făleau cu veşmintele lor albe, afirmau că aritmetica este mai importantă decât orice altceva şi, mai ales, se îndoiau de valoarea talismanelor magice ale lui Krinippos. Dar de aceeaşi lipsă de înţelegere aveau parte şi pitagoricienii din alte oraşe, de aceea ei se mărgineau, de cele mai multe ori, să se întâlnească în cadrul unor societăţi secrete, unde îşi puteau expune fără nici o teamă părerile. Nepricepându–se câtuşi de puţin la politică, pitagoricienii elogiau oligarhia celor înţelepţi şi virtuoşi şi se îndoiau de guvernarea aristocraţilor bogaţi.

Când i–a alungat din Himera, Krinippos le–a spus enervat pitagoricienilor:

— Înţelepciunea şi virtutea n–au nici o legătură cu guvernarea. Dac–aş fi fost înţelept, nu mi–aş fi pus singur pe umeri insuportabila povară a guvernării, de pe urma căreia mă aleg doar cu dureri în pântece. Iar de–ar fi trebuit să fiu ireproşabil în ceea ce priveşte morala, niciodată poporul Himerei nu mi–ar fi iertat faptul de a mă fi căsătorit cu o feniciană din Cartagina. Şi am avut mare noroc de–am îngropat–o eu mai înainte ca ea să mă îngroape pe mine. Nu, de pe urma înţelepciunii şi virtuţii se stârnesc doar certuri, toate înţelegerile dintre oamenii cumsecade se destramă şi te mai alegi şi cu ura din partea vecinilor.

Când era hărţuit de insuportabile dureri, Krinippos obişnuia să–l piseze cu cugetări amare pe fiul său, Terillos, care chelise de când tot aştepta în van să–i moară tatăl, ca să–i poată moşteni talismanele fermecate. Am avut şi eu ocazia să–i ascult vorbele, fiindcă, din curiozitate, l–am însoţit pe Micon la casa tiranului, când acesta l–a chemat. Leacul, pe care Micon i l–a

dat, i–a diminuat suferinţele, dar Micon l–a avertizat:

— Nu cred că te voi putea vindeca, Krinippos, leacul acesta nu are decât un efect limitat. Părerea mea este că puterea de care te–ai folosit a coborât în vintre şi ţi le devorează ca un crab.

Krinippos a suspinat şi a rostit:

— O! Cât de mult aş dori eu să mor! Dar nu mă pot gândi doar la propria–mi fericire, când inima îmi este plină de nelinişte pentru soarta Himerei, ce va ajunge să fie guvernată de un nepriceput. De aproape patruzeci de ani încerc să–l învăţ pe Terillos arta guvernării, dar n–are nici un rost să pretinzi de la cineva să facă mai mult decât este în stare să facă. După ce şi–a pipăit cununa din frunze de aur, pe care o purta pe cap pentru a–şi ascunde lipsa părului, şi după ce s–a scărpinat în barbă, Terillos i s–a adresat lui Krinippos smiorcăindu–se:

— Dragă tată, tu m–ai învăţat că independenţa şi pacea Himerei depind de prietenia cu Cartagina. Zeiţa din Eryx mi–a dat o soţie originară din Segest, pe care–am suportat–o în toţi aceşti ani doar de dragul de–a avea un aliat în cazul că Siracuza ne–ar ameninţa. Şi ea nu mi–a dăruit decât o fată, pe Kydippe. Numai din cauza politicii tale n–am şi eu un băiat, căruia să–i pot lăsa moştenire talismanele magice ce le voi primi de la tine.

Krinippos stătea lungit pe o laviţă de lemn acoperită cu o blană murdară de oaie şi gemea. Micon, care–i cerceta pulsul, i–a spus:

— Dar nu mai fi atât de agitat, Krinippos! Furia şi gândurile rele nu ajută la nimic, ci doar îţi sporesc suferinţa.

Cu multă amărăciune în glas, Krinippos a rostit:

— Toată viaţa mi–a fost plină de furie şi de gânduri rele; cred că m–aş simţi tare ciudat dacă ceva ar merge normal. Cât despre tine, Terillos, n–are rost să te nelinişteşti că n–ai un succesor, fiindcă tare mi–e teamă că prea multe de pe urma ta n–ar mai avea el de moştenit. Cel mai bine–ar fi să te–ngrijeşti să–i găseşti lui Kydippe un soţ bun, tiran al vreunui oraş, ca să fii sigur, după ce vei pierde Himera, că are cine să–ţi dea şi ţie o coajă de pâine să nu mori de foame.

După ce a ascultat vorbele tatălui său, Terillos, care era un bărbat sensibil, a izbucnit în plâns. Când l–a văzut că plânge, Krinippos s–a mai înmuiat, l–a bătut peste genunchi cu mâinile lui pe care vinele groase pulsau şi i–a spus:

— Eu nu–ţi reproşez nimic, băiatul meu. Tu eşti sânge din

sângele meu, n–am altceva de făcut decât să suport consecinţele. Şi–apoi, tu te–ai născut într–o vreme mai proastă decât a mea. Mă întreb dacă eu însumi aş mai putea convinge cu talismanele mele pe oamenii de astăzi ai Himerei să mă aleagă tiran. Oamenii de astăzi nu mai sunt atât de superstiţioşi ca în vremurile binecuvântate de altădată. Dar eu sunt mulţumit, Terillos, băiatul meu, că tu vei fi ferit de responsabilitatea pe care o are cel care deţine puterea şi că vei putea să trăieşti liniştit, fiindcă Kydippe va avea grijă de tine.

După ce a rostit aceste vorbe, i–a poruncit:

— Cheam–o pe Kydippe aici ca să–şi sărute bunicul! Vreau să o vadă şi aceşti bărbaţi ce–mi sunt oaspeţi. Şi–apoi, nu–i rău dacă despre frumuseţea ei se va duce vestea dincolo de zidurile oraşului.

Nu mă aşteptam să fiu prea mişcat de frumuseţea fetei, fiindcă, de obicei, afecţiunea tulbură mintea bunicilor, dar atunci când Terillos s–a întors însoţit de Kydippe, a fost ca şi cum revărsatul de zori ar fi luminat sumbra sală în care ne aflam. Era o fată de cincisprezece ani, cu ochi căprui, sclipitori, cu o piele albă ca laptele, iar când a zâmbit, dinţii ei au avut strălucirea perlelor.

După ce s–a înclinat cu timiditate spre noi în semn de salut, s–a dus să–şi sărute bunicul, i–a mângâiat barba rară şi a rezistat cu demnitate la nu prea plăcutul miros al respiraţiei lui.

Apoi Krinippos a întors–o spre noi ca pe o juncă pe care vrei s–o vinzi în târg, a îndemnat–o să–şi ridice bărbia şi, debordând de mândrie, ne–a întrebat:

— Oare–aţi mai văzut până acum aşa o frumuseţe de fată?

Micon i–a atras atenţia că n–ar trebui să tulbure o fată atât de tânără lăudându–i frumuseţea. Dar Krinippos a afişat un zâmbet uscat şi a spus:

— Dac–ar fi vorba de–o fată mai proastă, fără îndoială că tu ai avea dreptate, însă inteligenţa lui Kydippe este pe măsura frumuseţii ei. Eu însumi m–am ocupat de educaţia ei. Dulceaţa ochilor ei şi timiditatea afişată în colţul buzelor pot fi amăgitoare. Puteţi fi siguri că ea deja v–a cântărit şi ştie ce foloase ar putea trage de pe urma voastră. Nu–i aşa, Kydippe?

Kydippe a pus, în semn de protest, mânuţa ei trandafirie peste gura lipsită de dinţi a lui Krinippos şi a rostit înroşindu–se:

— O, bunicule, oare de ce eşti întotdeauna atât de crud?

Chiar de aş încerca, eu nu aş putea face astfel de estimări. Şi–apoi, fără îndoială, în ochii acestor bărbaţi, eu nici nu sunt frumoasă. Tu mă faci să–mi fie ruşine.

Dar Micon şi cu mine am protestat, spunând că până atunci nu am mai văzut o fecioară atât de frumoasă, iar Micon a adăugat că mulţumeşte zeilor că este deja căsătorit, deci ferit de a râvni la graţiile unei fete frumoase ca luna.

— Dar tu te înşeli, am spus eu. Ea este mai frumoasă decât luna, zâmbetul de pe buzele ei este strălucitor ca razele soarelui.

Şi am mai spus:

— O! Kydippe, aş vrea să fiu un rege ca să–ţi pot câştiga dragostea.

Ea şi–a înclinat capul, apoi s–a uitat lung la mine pe sub sprâncene şi privirea ei m–a tulburat. A rostit încet:

— Eu încă nu mă gândesc la bărbaţi. Dar când îmi va veni vremea, mă voi gândi la un bărbat frumos, pe care să–l îngrijesc, căruia să–i ţes veşminte din lâna oilor noastre. Însă sunt sigură că tu mă minţi. Cum aş putea fi frumoasă, când veşminte ca acestea ce le am pe mine probabil că nici nu se mai poartă, iar sandalele sunt, fără îndoială, nepotrivite pentru picioarele mele.

Purta sandale din piele vopsită în roşu şi încheiate cu o panglică purpurie, ce urca până la genunchi.

Krinippos spuse cu mândrie:

— Eu, cel care vă vorbesc, am umblat jumătate de viaţă în picioarele goale şi chiar şi acum, îmi scot sandalele şi le ţin în mână ca să nu se uzeze prea mult, dar această fetişcană mă va ruina cu nesăbuitele–i dorinţe. Vine lângă mine ca o pisică, mă trage de barbă şi–mi şopteşte: „Bunicule, cumpără–mi sandale etrusce!" După care mă sărută pe frunte şi murmură: „Bunicule, astăzi am văzut în piaţă un pieptene fenician, care se potriveşte atât de bine cu părul meu". Însă dacă–mi vine să–mi smulg şi părul din cap din cauza vanităţii ei, mă linişteşte spunându–mi: „Dar eu nu vreau să–mi cumperi acest obiect pur şi simplu pentru a mă împodobi, ci pentru a fi tu, bunicule, apreciat". Iar dacă–mi spune: „Bunicule, am impresia că îţi este frig. Dacă vrei, vin lângă tine să te încălzesc", atunci chiar că mă pierd de–a binelea şi–i cumpăr şi cercei.

Kydippe îi spuse în şoaptă:

— O, bunicule, cum de poţi oare să vorbeşti aşa în faţa unor oameni străini? Doar ştii prea bine că eu nu sunt nici uşuratică, nici stăruitoare. Dar nu toţi oamenii pot fi asemenea ţie. Chiar îmbrăcat în zdrenţe şi cu picioarele goale, tu vei fi cel mai impunător bărbat al Himerei, pe când tata trebuie să–şi pună o cunună de aur pe cap, pentru a se deosebi de oamenii din mulţime, cât despre mine, dacă nu m–aş împodobi, la ceremonii şi la procesiunile de sărbătoare, oricare catargiu sau vâslaş, nu s–ar sfii să mă ciupească.

Am spus pătimaş că, după părerea mea, fără nici o podoabă pe ea, chiar şi fără veşminte, Kydippe s–ar deosebi de celelalte femei, aşa după cum o bijuterie din aur se deosebeşte de una din bronz. Dar Krinippos a încruntat din sprâncene şi m–a mustrat:

— Gândurile tale sunt prea îndrăzneţe, ionianule. Dar, într–un fel, tu ai dreptate; ştiu prea bine, fiindcă eu însumi am spălat–o pe când era copil şi–mi amintesc cum mi se umplea sufletul de fericire când o priveam cum se duce împreună cu slujitoarele ei să se scalde în râu. Acum însă nu mai am parte de bucuriile de atunci, fiindcă trebuie să alerg pe mal, să tai cu spada stuful, ca nu cumva cineva să se fi ascuns acolo, şi să arunc săgeţi pentru a–i speria pe cei ce s–ar încumeta să profite de inocenţa ei şi s–o privească.

Am întrebat–o pe Kydippe dacă apa râului nu a fost prea scăzută şi prea rece în iarna aceasta şi ea mi–a răspuns că, deşi nu o sperie apa rece, s–a scăldat mai mult în lacul cu apă termală din afara oraşului.

După ce am ieşit din casa lui Krinippos, Micon mi–a spus:

— În această Kydippe sălăşluieşte multă cruzime şi ea este acum la vârsta la care o fată are nevoie să–şi probeze puterea de seducţie pe care o are asupra bărbaţilor. Te sfătuiesc să nu încerci să o cucereşti. În primul rând fiindcă nu vei reuşi să–i fii niciodată pe plac, căci ambiţia ei nu are limite, iar de vei reuşi, va fi şi mai rău, fiindcă nu te vei alege de pe urma ei decât cu suferinţe, iar la sfârşit Krinippos va porunci să fii strivit ca o muscă.

Dar eu eram vrăjit de frumuseţea acestei fete şi nicidecum nu puteam să gândesc la ceva rău în legătură cu ea, pentru mine inocenta ei frivolitate nu era decât o dorinţă copilărească de a încânta. Mă gândeam mult la ea şi era ca şi cum soarele

m–ar fi scăldat în razele–i de lumină; orice–aş fi făcut, tot nu–mi puteam desprinde gândul de la ea.

Începusem să dau sistematic târcoale casei în care locuia şi să merg des în piaţă, în speranţa că, poate, din întâmplare, o voi putea vedea. Mă plimbam şi în apropiere de izvoarele termale din afara oraşului. Aşa se face că–ntr–o dimineaţă am zărit–o de departe pe când se ducea să se scalde şi în jurul ei erau multe slujitoare care o păzeau. Kydippe alerga desculţă, cu sandalele în mână şi aburii ce se ridicau din apa caldă o ascundeau din când în când vederii mele.

Singura şansă de a o întâlni era atunci când se ducea la cumpărături însoţită de o slujitoare şi de doi gardieni cu feţele brăzdate de cicatrice adânci, care nu o scăpau din ochi. Kydippe mergea cu privirea în jos; în păr purta o diademă, de urechi îi atârnau cercei strălucitori, braţele îi erau împodobite cu coliere, în picioare avea sandale micuţe. Se bucura grozav de tare când auzea suspinele admirative ale bărbaţilor pe lângă care trecea. Când descoperea o bijuterie care să–i placă, îşi ridica privirea şi se uita cu ochii ei mari la vânzător, apoi se întrista când auzea preţul şi probabil că începea să se gândească la strategia pe care s–o elaboreze pentru a–şi îndupleca bunicul să i–o cumpere. În piaţă, ochii ei mari nu aveau o prea mare putere. Dimpotrivă, i se anunţa un preţ mai mare decât cel real, fiindcă fiecare vânzător ştia că ea este fata băiatului lui Krinippos. Însă, din când în când, vreun ajutor de vânzător, cu mai puţină experienţă, cădea în cursă şi–i vindea bijuteria dorită la un preţ mai ieftin.

Când mi s–au isprăvit ideile şi am început să simt disperarea neputinţei de a–i putea vorbi, m–am dus să cer ajutorul lui Lars Alsir. El a fost generos şi a consimţit să mă ajute, dar nu s–a putut abţine să nu mă dojenească. Mi–a spus:

— Oare de ce te mulţumeşti tu, Turms, cu acest joc fără de valoare, când ai putea să–ţi oferi jocuri zeieşti? Dar dacă tot îţi place de această fecioară cu inima împietrită, de ce nu–ţi foloseşti puterile pentru a o avea? Nu cu daruri banale o vei putea cuceri.

I–am spus că toată puterea mea se risipea de îndată ce mă uitam la ea.

Aşa se face că o dată, pe când se uita la bijuteriile etrusce, nu şi–a mai putut desprinde privirea de pe un colier din bobiţe

de aur, pe care Lars Alsir îl aşezase pe o pânză neagră, în aşa fel încât raza de lumină ce se strecura discret printr–o firidă a zidului să o pună în valoare. Şi după ce l–a pus la gât ca să–l probeze, l–a întrebat pe Lars Alsir la ce preţ îl vinde. Simulând o sinceră părere de rău, acesta a clătinat din cap şi i–a spus:

— Colierul a fost deja vândut.

Iar când Kydippe l–a întrebat cui i l–a vândut, Lars Alsir i–a răspuns, aşa după cum convenisem, că mi l–a vândut mie.

— Turms din Efes! a exclamat surprinsă Kydippe. Dar eu îl cunosc pe acest bărbat. Oare ce–ar putea el face cu această bijuterie? Eu credeam că este un solitar.

Lars Alsir i–a răspuns că, probabil, eu am o prietenă căreia doresc să–l dăruiesc şi a trimis pe cineva să mă caute, fiindcă, i–a spus el, bănuieşte că sunt prin apropiere. Când am ajuns acolo, Kydippe mi–a oferit cel mai radios zâmbet, m–a salutat cu timiditate şi mi–a spus:

— O, Turms! Ard de dorinţa ca acest colier să–mi aparţină. Este atât de frumos lucrat şi cred că nici nu este chiar aşa de scump, fiindcă foiţele de aur sunt subţiri. Ai putea oare să renunţi la el în favoarea mea?

Simulând că sunt într–o mare încurcătură, i–am răspuns că deja colierul a fost promis altcuiva. Kydippe era atât de dornică să aibă acea bijuterie, că m–a prins de mâini şi s–a apropiat atât de tare de mine, încât i–am simţit răsuflarea. Şi mi–a spus:

— Eu te credeam un om înţelept. De aceea mi–ai plăcut atât de mult şi nu am putut încă să–ţi uit ochii migdalaţi. Dar sunt dezamăgită de tine.

I–am spus că pentru a ajunge la o înţelegere ar fi preferabil ca servitoarele ei să nu fie de faţă. Ea le–a expediat imediat în curte, aşa că am rămas doar în trei, ea, Lars Alsir şi cu mine. Kydippe s–a uitat cu inocenţă în ochii mei şi m–a rugat:

— Vinde–mi mie colierul! Altfel, voi trăi cu impresia că eşti un destrăbălat care frecventează femei de proastă reputaţie, fiindcă, nu încape îndoială, doar o femeie uşoară ar putea accepta să primească un asemenea dar bogat de la un străin. Nu are nici o valoare dragostea care se cumpără cu aur.

Am început să şovăiesc şi am întrebat–o:

— Ce preţ îmi plăteşti?

Discret, Lars Alsir s–a întors cu spatele spre noi. Kydippe s–a uitat în punga în care–şi ţinea banii, apoi a spus cu un aer

nefericit:

— Din păcate, eu nu mai am decât zece monede de argint, iar bunicul a promis că nu–mi va mai da nimic, fiindcă i–am risipit deja destui bani. Oare n–ai putea să–mi faci un preţ mai convenabil?

— De acord, i–am spus eu, îmi vei plăti doar cu o monedă de argint şi–mi vei permite să–ţi sărut gura.

Cu o vădită ipocrizie, ea şi–a acoperit buzele cu mâna şi mi–a spus oarecum uimită:

— Tu nu ştii ce spui. Nici un alt bărbat în afară de bunicul şi de tata nu m–a sărutat pe gură. Iar bunicul mi–a spus că o fată care permite unui bărbat să o sărute este pierdută. Fiindcă nici un bărbat nu va fi mulţumit doar cu atât, ci va începe după aceea să–i mângâie sânii, iar fata va deveni moale şi–şi va pierde capul şi, de aici încolo, bărbatul va putea să facă cu ea tot ce vrea. Eu nu pricep ce a vrut să spună el când a afirmat că o fată devine moale în momentul când un bărbat îi atinge uşor sânii. Oricum, nu–ţi voi permite să mă săruţi pe gură, chiar dacă eu simt că intenţiile tale nu sunt rele.

Apoi a scuturat din cap, şi–a netezit veşmintele cu mâna, şi–a pipăit sânii, iar mie mi–a trecut prin minte că îşi va economisi moneda de argint ce i–am cerut–o şi va renunţa la bijuterie, aşa că m–am grăbit să–i spun:

— Tu ai ghicit care a fost intenţia mea când am cumpărat acest colier. Voiam să i–l dau unei femei uşoare, pentru a mă putea bucura de dragostea ce mi–ar fi oferit–o în schimb. Şi poate că mi–ar fi mai uşor să o uit pe acea femeie, dacă ţi–aş săruta gura neprihănită.

După o îndelungă ezitare, Kydippe mi–a spus:

— Dar tu trebuie să–mi promiţi că nu vei povesti nimănui despre acest lucru. Este drept, eu îmi doresc mult colierul, dar în acelaşi timp voi fi mulţumită dacă te voi salva de tentaţia ce te împinge spre acea femeie. O, dac–aş putea cel puţin să cred că după aceea te vei gândi doar la mine!

O doream atât de intens, inima îşi înteţise bătăile şi aş fi urlat ca să se audă până departe că niciodată nu mă voi uita la vreo altă femeie. Dar mi–am stăpânit neliniştea şi i–am promis că nu voi povesti nimic nimănui. După ce s–a convins o dată în plus că Lars Alsir nu va permite nimănui să intre, Kydippe a răspuns, cu gura întredeschisă, sărutării mele. Apoi, brusc, m–a

împins şi s–a sustras îmbrăţişării, şi–a îndreptat ţinuta, a scos din pungă o monedă de argint şi a luat colierul.

— Primeşte–ţi răsplata, a spus ea cu răceală şi mi–a pus banul în mână.

Apoi a adăugat:

— În ceea ce priveşte locurile pe care mâinile bărbaţilor obişnuiesc să le atingă, bunicul a avut dreptate. Dar asupra altor aspecte s–a înşelat, fiindcă nu am simţit câtuşi de puţin că–mi pierd puterile şi, la drept vorbind, sărutându–te pe tine, am avut impresia că sărut botul umed al unui viţel. Sper că nu te–am jignit dacă ţi–am vorbit atât de deschis.

A fost rea cu mine şi, de pe urma acestui sărut, nu m–am ales cu nimic altceva decât cu o înfierbântare fără de rost a trupului. În afară de asta, am mai rămas şi dator lui Lars Alsir cu o sumă mare de bani. Această întâmplare ar fi trebuit să fie o lecţie pentru mine, însă eu am păstrat moneda de argint marcată cu imaginea cocoşului, şi când o ţineam în mână, mă apuca tremuratul.

În zadar m–am rugat şi i–am promis Afroditei că–i voi aduce jertfe. Îmi era teamă că Afrodita mă abandonase deja dintr–un capriciu sau că vorbele ce le rostise Micon pe mare fuseseră doar pură imaginaţie. Realitatea este că zeiţa a întins un voal peste mintea mea şi lucrurile s–au desfăşurat altfel decât bănuiam eu că se vor întâmpla. Kydippe a fost doar momeala pe care zeiţa mi–a pus–o în drum ca să mă împingă spre direcţia în care ea voia să mă îndrept.

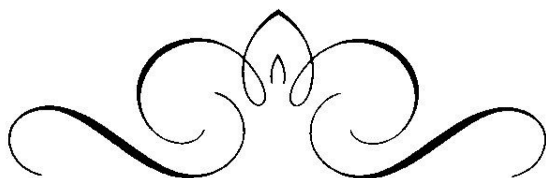
Dar cum aş fi putut eu să ştiu acest lucru? Slăbisem mult, dormeam prost şi eram îndrăgostit peste măsură. Într–o zi însă, când abia începuse primăvara, a venit la mine Dorieus şi mi–a spus:

— Turms, m–am gândit mult în aceste ultime luni şi, până la urmă, am luat o hotărâre. Voi călători spre Eryx. Tanaquil mă va însoţi, fiindcă bijutierii din Eryx ştiu să făurească dinţi din fildeş şi aur. De ne vor întreba ceva cei pe care–i vom întâlni în cale, pe ea o vor crede când le va zice că trebuie să–i aducă jertfe Afroditei din cauză că este văduvă. Micon şi Aura vor veni cu noi, aşa că mi–ar face plăcere dacă şi tu ai fi interesat să vezi oraşele Segest şi Eryx.

Nu m–a impresionat faţa lui gravă, m–am gândit doar la Kydippe şi am spus:

— Planul tău este excelent, nu înţeleg de ce nu mi–a trecut mie însumi prin minte aşa ceva. Şi eu trebuie să–i cer un sfat Afroditei din Eryx. Ea este Afrodita cea mai vestită de pe partea occidentală a mării, la fel cum Afrodita din Akrea este vestită pe partea răsăriteană. Să plecăm de îndată la drum.

A doua zi, cu cai, măgari şi lectici, am pornit la drum spre Eryx. Am lăsat scuturile noastre acasă la Tanaquil şi nu am luat cu noi decât arme uşoare cu care să ne apărăm în cazul că ne vom întâlni cu tâlhari sau cu animale sălbatice. M–am agăţat de acest drum din cauza focului pe care Kydippe îl aprinsese în mine şi speram că Afrodita din Eryx mă va ajuta să–mi împlinesc dorinţa. Dar zeiţa era mai vicleană decât mine.

Cartea a patra:
ZEIŢA DIN ERYX

1

Fiind obosit, am ieşit afară. Şi am văzut cum se schimbă un an cu altul. Şi am văzut păşunile aurii din vale unduite de vânt şi dealurile vineţii, am văzut depărtata oglindă albastră a lacului meu.

Dar nu m–am dus să privesc locul unde mă voi odihni. Poarta mormântului. Coloanele. Undeva, departe de mine, nişte pietrari au săpat în piatra moale a muntelui ultima mea casă. Pictorii au făcut deja crochiurile pentru imaginile ce vor fi pictate pe pereţi, ca odihna să–mi fie plăcută şi toate bucuriile, de care odinioară am avut parte, să mă înconjoare. Sculptorii au modelat din argilă reliefurile ce vor decora vasele negre. Negustorii mei au alergat prin toate porturile să cumpere cele mai frumoase amfore de Attica ce–mi vor împodobi mormântul.

Sunt fericit. Mulţumesc zeilor că am fost şi eu o fiinţă pe acest pământ! Nici o bogăţie nu înseamnă nimic. Doar un vas ieftin din argilă, doar un pumn de pietre, acestea sunt cele mai de preţ lucruri ale mele.

Contemplându–mi ultimul drum, sunt încercat de îndoieli, simt cum mă domină oboseala. Sunt doar eu, Turms, omul.

L–am chemat în inima mea pe înverşunatul învăţător din tinereţe. A fost încă o dată când el m–a întrebat: „Care este drumul cel mai lung?" A fost încă o dată când el a răspuns: „Chiar de vei umbla prin toate ţările lumii, nu–l vei găsi, ci doar te vei întoarce în tine. În propria fiinţă sălăşluiesc cele mai lungi drumuri. Dar oricât de mult te vei încumeta să peregrinezi în propria–ţi fiinţă, tot nu vei ajunge la nici un hotar. Asemenea apei curgătoare, nu te vei putea împiedica să–ţi urmezi drumul. Un fluviu nu încetează niciodată să curgă".

Şi mi–a mai spus: „Pythia poate vedea lucruri ce s–au întâmplat cu mii de ani în urmă".

Abia atunci am simţit că–mi revin puterile. Am simţit în tot trupul înţepături. Cele mai aprige au fost undeva, un pic mai jos

de inimă, apoi s–au întins peste tot, până–n firele de păr şi–n vârful unghiilor. Tot părul de pe trupul meu s–a asprit, puterile mi–au crescut, până când nu am mai fost decât o flacără ce arde pătimaş şi am simţit unduirea din mine şi din afara mea.

Şi am văzut lumea ca printr–o perdea transparentă. Sub picioarele mele, pământul era flacără încremenită.

Fiecare piatră a trăit în somnul pietrei. Şi apa s–a ivit din foc, şi aerul. Am putut să văd prin somnul pământului, prin somnul apei, prin somnul aerului, prin somnul trupului omenesc. Dar nesfârşitul joc al strălucitoarelor fiinţe luminoase de pe cerul nemărginit nu l–am mai văzut ca altădată. M–am întors în mine însumi. Cunoştinţele mele s–au întors în mine şi nu am mai avut nici o îndoială.

Uneori mi–a plăcut să mă joc orbeşte de–a nemurirea, cu cruzime şi falsitate. Dar când am început să–mi înţeleg nemurirea, am priceput că doar omul muritor conceptualizează binele şi răul, un nemuritor este în afara acestor noţiuni. Un nemuritor este în afara timpului, în afara spaţiului. Se întoarce în uitare sau în aducerea–aminte cu un zâmbet strălucitor. Deasupra lui sunt doar înaripaţii zei.

Este mai uşor să te întorci etern. Este mai uşor să te întorci ca să trăieşti în trupul unui om muritor, decât să–i întâlneşti pe zei. Simt deja în gât îngrozitoarea sete a celui ce este împiedicat să bea. Sunt conştient că întorcându–mă în nemurire voi sorbi o dată în plus din izvorul uitării. De aceea, eu, Turms, îmi doresc ca măcar o dată, dacă tot mă voi întoarce, să mă regăsesc în cuvintele pe care le scriu acum.

Poate că dorinţa de a–mi aduce aminte este doar o deşertăciune, la fel ca şi şiretlicurile pe care le uneltesc pentru a mă opune uitării. Poate că, atunci când mă voi naşte pentru încă o dată, nici nu voi găsi mormântul în care mă voi duce acum. Dar de–l voi găsi, voi auzi din nou în urechi vuietul puternic al furtunii. Sunt prins în aceste pietre ale vieţii mele pe care le ţin în pumn, mă simt pe mine însumi în ele. Aşa cred sau aşa vreau să cred.

2

Eu, Turms, cel care călătoream de la Himera la Eryx, eram un altul decât acela care odinioară, pe furtună, dansase pe drumul ce ducea la Delfi.

Puţin câte puţin, în fiecare perioadă a vieţii, omul se transformă, până ce vine o clipă când, cu mare uimire, îşi dă seama că îi este greu să–şi amintească cum era şi să se recunoască în cel care a fost, ca şi cum viaţa ar fi o succesiune de renaşteri şi fiecare început al unei perioade un salt peste o prăpastie, ce odată depăşită, se lărgeşte şi se întinde, nemaipermiţându–i niciodată întoarcerea în el, cel care a fost.

Când am plecat noi din Himera şi ne–am început călătoria spre Eryx, bruma alburie acoperea munţii abrupţi ai Siciliei. Ploaia blândă a primăverii începuse să cadă peste pădurile ei dese şi să umple secatele albii ale râurilor ce urmau apoi să se reverse. Paturile conviviale şi mesele bogate, cu care Tanaquil ne răsfăţase toată iarna ne moleşiseră trupul, de aceea atât eu, cât şi Dorieus şi Micon, ne–am bucurat când, pe drumul nu tocmai uşor de străbătut, am simţit dureri în tot trupul şi muşchii şi–au recăpătat, încetul cu încetul, vigoarea de altădată.

Am mers pe drumul bătătorit deja de călători şi sălbăticiunile pădurilor în care locuiau sicanii nu ne–au ieşit în cale niciodată. Deşi o respectau pe zeiţa din Eryx, sicanii, care susţineau că sunt primii locuitori ai Siciliei, îşi păstraseră obiceiurile păgâne. În pieţele prosperelor oraşe din ţinuturile locuite de elimi, nu se găseau produse artizanale ale sicanilor. Elimii se ocupau doar de cultivarea pământului, de aceea oraşele lor nu erau atât de bogate ca oraşele cartagineze de coastă. Doar oraşul Segest, ale cărui rezerve de cereale ar fi putut îndestula pe toţi grecii şi cartaginezii la un loc, era o excepţie.

După ce am trecut prin munţi greu de străbătut şi prin nesfârşite păduri, ajungând noi în surâzătoarea vale din Segest, am văzut câinii de vânătoare, energici şi supli. Vânătorii, ce

făceau parte din aristocraţie, erau înveşmântaţi în straie greceşti şi s–au fălit cu câinii lor, care, spuneau ei, erau descendenţi ai zeului–câine Krimisos şi ai soţiei lui, nimfa Segest. Fără nici o jenă, ei au dat la o parte perdeaua litierei şi, recunoscând–o pe Tanaquil, au spus:

— O! Tanaquil, tu, care eşti cea mai cunoscută şi mai respectabilă văduvă! Oare ce rost are să te mai duci la Eryx? Slavă zeilor, zeiţa a fost generoasă cu tine, poate peste măsură de generoasă. Mai bine–ai rămâne–n Segest, şi l–ai alege pe cel mai bun dintre noi de bărbat, ca să aibă cine–ţi moşteni bogăţiile.

După ce ei s–au depărtat, Micon a spus:

— Sângele multor popoare a curs pe aceste câmpuri. Chiar şi bărbaţi din Foceea au fost îngropaţi aici. Mi–am adus aminte de ce m–a rugat Dionysios, de aceea propun să aducem jertfe la mormintele lor.

Nu a trebuit să o facem în secret, fiindcă locuitorii din Segest ridicaseră ei înşişi altare pentru toţi cei care încercaseră să le cucerească pământul. Mândri, ei ne–au arătat monumentele de la marginea unui lan de grâu şi au spus:

— Mulţi au venit, puţini s–au întors.

— Doar străbunii noştri obişnuiau să–şi îngroape duşmanii căzuţi în luptă, ne–au spus ei. Trăim în vremuri civilizate şi acum nu are nici un rost să ne mai războim cu nimeni pentru a apăra pământurile Eryxului. Iar dacă cineva ar încerca să ne atace, ar fi ca şi cum ar declara război Cartaginei şi nu–i nimeni atât de nebun, încât să caute ceartă cu Cartagina.

În timp ce noi aduceam jertfe la altarul foceean, Dorieus a început să se uite împrejur, ca şi cum ar fi căutat ceva.

— Dacă aici au fost ridicate altare pentru eroi, a spus el, atunci unde poate fi altarul tatălui meu? El ar fi trebuit, pe bună dreptate, să aibă cel mai frumos altar. Fiind descendentul şi moştenitorul lui Herakles, el a venit doar ca să recucerească această ţară, care oricum îi aparţinea.

Din fericire, locuitorii din Segest nu i–au înţeles vorbele. Când i–am întrebat dacă ştiu unde se găseşte altarul lui Dorieus din Sparta, ei au ridicat nedumeriţi din umeri şi au spus că nu au auzit despre acest nume. Şi au mai spus:

— Noi i–am învins şi pe spartanii care ne–au atacat, dar cum nici unul dintre ei nu se remarcase prin ceva deosebit, n–avea

nici un rost să le cioplim numele pe vreo piatră. Împreună cu ei era şi Filippos din Crotona, cel mai frumos bărbat din Elada, care fusese învingătorul tuturor probelor Olimpiadei. Chiar şi după ce a murit era nemaipomenit de frumos. În memoria lui a fost înălţat un templu, şi, la fiecare patru ani, au loc pe stadion întreceri.

Şi ei ne–au arătat unde se află templul, precum şi stadionul din spatele lui. Deconcertat, Dorieus nu a reuşit să articuleze nici un cuvânt. Apoi faţa i s–a făcut cenuşie de furie şi, cum era atât de încordat, centura ce–i strângea pieptarul a plesnit.

— Este absurd, a urlat el. Tatăl meu, Dorieus, a obţinut toate cununile de laur ale Olimpiadei şi a fost cel mai frumos bărbat din vremea sa. Cum ar fi fost posibil ca un oarecare bărbat din Crotona să rivalizeze cu el? Numai din invidie pe Herakles, zeii de împrumut ai acestei ţări i–au orbit pe locuitorii din Segest, pentru ca ei să–l îngroape sub un alt nume pe Dorieus, tatăl meu, ca numele lui nemuritor să cadă în uitare.

Când au auzit locuitorii Segestului cât de turbat urla Dorieus, de spaimă, au luat–o la goană. Abia am putut eu şi Micon să–l calmăm puţin. Când i s–a mai risipit din furie şi a putut să respire normal, Dorieus a spus:

— Abia acum înţeleg de ce sufletul tatălui meu nu m–a lăsat în pace şi de ce arşicele de berbec m–au îndemnat întotdeauna să merg spre vest. Pământul tremură de mânie sub picioarele mele, fiindcă aceste dealuri, această vale şi aceste câmpuri sunt patrimoniul lui Herakles, deci al tatălui meu. Dar nu mă mai interesează să stăpânesc acest pământ. Singura mea dorinţă este să repar nedreptatea ce i s–a făcut tatălui meu, ca el să se odihnească în pace.

A început să–mi fie teamă că din cauza acestui incident, continuarea călătoriei noastre ar fi putut să fie amânată. De aceea i–am spus:

— Cu cât vei vorbi mai puţin în oraşul Segest despre tatăl tău şi despre patrimoniul lui Herakles, cu atât mai bine ne va fi. Aminteşte–ţi că noi suntem în drum spre Eryx şi că nu avem nici cea mai mică dorinţă ca locuitorii Segestului să ridice un templu în memoria noastră.

La rândul ei, Tanaquil i–a spus:

— Gândurile tale, Dorieus, sunt măreţe ca ale unui rege. Dar îngăduie–mi mie să te sfătuiesc, aşa după cum noi am convenit.

Eu am îngropat deja trei bărbaţi şi am destulă experienţă în acest domeniu. Aşa că, ai răbdare până la Eryx, unde vei primi răspuns pentru toate problemele care te frământă.

Şi Micon i–a dat un sfat:

— Tu eşti mai duşman cu tine însuţi decât cu locuitorii din Segest. De nu–ţi vei înfrânge furia, prea mult nu vei mai trăi, fiindcă oricând se va putea întâmpla să–ţi plesnească o venă. Probabil că lovitura de vâslă pe care ai primit–o în cap la Lade te–a afectat mai mult decât am crezut noi. De altfel, nici nu–i de mirare, fiindcă străbunul tău Herakles, după ce a primit o lovitură straşnică în cap, avea, din când în când, crize de furie şi auzea frecvent în urechi plânsete de copil.

Dar Dorieus a protestat energic şi a spus că lovitura pe care a primit–o el nu a fost nicidecum de la o neînsemnată vâslă, ci de la o onorabilă spadă, mai mult, a susţinut că niciodată nu a fost lovit în cap, ci doar foarte uşor peste coif. Dar discuţia a fost totuşi de un oarecare folos, fiindcă lacedemonianul a încetat să–i mai ameninţe pe oamenii din Segest.

Segest, cu templele, pieţele şi băile lui, era un oraş civilizat şi plăcut, mult mai asemănător cu oraşele greceşti decât Himera, chiar dacă locuitorii lui erau ilionieni. Ei înşişi pretindeau că descind din troieni şi că mamă a tuturor fusese o femeie din Troia, pe care zeul–câine Krimisos o iubise.

În timpul cât am stat noi în oraş, ne–am bucurat de ospitalitatea fiilor, pe care Tanaquil i–a avut de la cel de–al doilea ei soţ. Casa deborda de prosperitate şi avea multe curţi interioare, magazii şi depozite pentru cereale. Noi am fost primiţi cu mult respect, ca nişte oaspeţi de vază, dar Tanaquil a interzis fiilor să mai apară în faţa ei până ce nu–şi vor fi tăiat barba şi–şi vor fi aranjat părul după cum îl poartă, de obicei, tinerii şi copiii. Această exigenţă a mamei lor i–a amărât oarecum, fiindcă ei aveau deja o vârstă respectabilă şi chiar de şi–ar fi tăiat barba sau şi–ar fi ondulat părul, tot nu ar mai fi putut arăta ca nişte copii, după cum voia Tanaquil. Dar, în semn de respect pentru mama lor, au acceptat să plece din casă pentru toată perioada cât am locuit noi în Segest, fiindcă doar simpla lor prezenţă o întrista pe Tanaquil şi–i amintea fără cruţare de vârsta ce o avea.

Nimeni nu ne–a împiedicat să umblăm unde vrem prin oraş şi să–i cunoaştem locurile importante. În staulul împrejmuit al

templului zeului râurilor, Krimisos, am văzut câinele sacru căruia, în fiecare an, i se oferea, în cadrul unei ceremonii nupţiale secrete, conform vechilor tradiţii, cea mai frumoasă fecioară din oraş. Dar Dorieus a preferat să se urce pe zidul oraşului, pe jumătate în ruine – de care locuitorilor Segestului prea puţin le păsa, din moment ce–l lăsau să se năruiască – de unde a urmărit cu interes alergările, pugilatul şi luptele, cu care atleţii plătiţi îi amuzau pe aristocraţii oraşului. Dar a trebuit să rabde şi să nu deschidă deloc gura, deşi nu aprecia obiceiurile barbare ale acestui oraş.

În dimineaţa când urma să plecăm din Segest, după ce s–a deşteptat, Dorieus, suspinând şi clătinându–şi trist capul, a spus:

— Toată noaptea am aşteptat ca spiritul tatălui meu să–mi apară în vis şi să mă sfătuiască ce să fac. Dar nu am avut nici un vis, de aceea nu ştiu care–i va fi fost voia.

În ziua când sosisem în Segest, ni se oferiseră veşminte noi, iar cele care le purtasem pe drum au fost spălate şi puse la uscat. Dar tocmai când eram gata de drum, Dorieus a observat că–i lipseşte himationul gros de lână. În timp ce Tanaquil îşi împroşca fiii cu reproşuri, toţi am început să–l căutam. Până la urmă l–am găsit; fiind mai gros şi uscându–se mai greu decât alte lucruri, servitorii uitaseră de el.

Nespus de mânioasă, Tanaquil a spus că nici nu şi–ar fi putut imagina că un astfel de lucru se poate întâmpla în casa fiilor ei. Iar Dorieus a adăugat că, fără îndoială, aceasta este soarta unui om exilat, aflat departe de ai lui: să fie continuu jignit şi umilit. Şi că, în acest oraş, nici n–ai de ce să te aştepţi la ceva mai bun.

Uite–aşa se face că în locul mulţumirilor pe care ar fi trebuit să le primească, fiii lui Tanaquil au fost muştruluiţi pe nedrept.

Servitorii, speriaţi, nici nu mai ştiau ce să facă să–i intre în voie lui Dorieus, care, înfuriat, le–a smuls la un moment dat himationul din mâini şi atunci, spre surprinderea tuturor, dintr–o cută a himationului a ieşit o pasăre micuţă care a început să se rotească deasupra capului lui Dorieus. Imediat după ea a ieşit o a doua, ceva mai arţăgoasă, care s–a rotit în jurul lui şi a ciripit din toate puterile exprimându–şi astfel indignarea. Atunci a scuturat Dorieus himationul şi din el a căzut un cuib, iar cele două ouă ce erau în el s–au rostogolit pe podea şi s–au spart.

Dar Dorieus nu s–a supărat mai tare. Dimpotrivă, a zâmbit şi a spus:

— Vedeţi, aceasta este vestea pe care o aşteptam. Eu pot acum să plec liniştit cu voi, iar himationul mă va aştepta aici. Nici că aş fi putut spera la o mai bună prevestire.

Sărmanele păsărele s–au mai rotit încet un oarecare timp în jurul cuibului, apoi au zburat afară. Micon şi cu mine ne–am uitat unul la altul, şi, nici unul, nici altul, nu am interpretat întâmplarea ca pe o bună prevestire. Dar Tanaquil, pe buzele căreia tocmai răsărea zâmbetul ca un soare, şi–a acoperit timid gura şi a spus:

— Vai, Dorieus! Să nu uiţi cumva această prevestire! Oricum, la Eryx ţi–o voi reaminti.

A doua zi deja, am văzut încă de departe muntele sacru în formă de con al Eryxului. Vârful lui era acoperit de un strat moale de nori, dar mai apoi norii s–au risipit, soarele a început să ne încălzească trupul şi am putut vedea în vârful muntelui străvechiul templu al Afroditei.

Deşi marea încă mai era neliniştită, pământul Eryxului era împodobit în culorile primăverii; tot câmpul era acoperit de flori şi porumbeii uguiau în crânguri. Nerăbdători, am început să urcăm pe cărarea sacră, şerpuitoare şi greu accesibilă a muntelui, şi exact în momentul când soarele care apunea înroşise întunecata suprafaţă a mării şi întregul ţinut al Eryxului, noi am ajuns în micuţul oraş din vârful muntelui. Străjerii ne–au văzut de departe şi au aşteptat să ajungem, abia după aceea au închis porţile oraşului pentru noapte.

Imediat după ce am trecut de porţile oraşului, am fost luaţi cu asalt de o mulţime de bărbaţi gălăgioşi, care se întreceau unul pe altul invitându–ne, în toate limbile pământului, să le fim oaspeţi, şi trăgeau, care cum putea, de veşmintele noastre. Dar Tanaquil, care cunoştea bine oraşul şi obiceiurile bizare ale localnicilor, i–a îndepărtat pe nedoriţii bărbaţi cu cuvinte aspre, apoi ne–a condus, traversând oraşul, la o casă ce avea o grădină mare şi se afla în apropierea templului, unde ea a fost întâmpinată cu mare respect. Caii şi măgarii noştri au fost duşi în grajduri şi slujitorii au aprins un foc cu lemne, fiindcă după apusul soarelui, vremea în acel vârf de munte era destul de răcoroasă.

Stăpânul casei, ce avea o faţă tuciurie, ne–a urat bun venit într–o greacă fără de cusur. Şi a mai spus:

— Încă nu este timpul sărbătorii de primăvară, fiindcă marea

este agitată şi zeiţa nu a sosit de dincolo de ape. Nici casa mea nu s–a deşteptat încă din somnul de iarnă, de aceea îmi este teamă că nu vă voi putea oferi ospitalitatea cuvenită rangului vostru. Dar dacă voi vă veţi mulţumi cu încăperile glaciale, cu paturile dure şi cu masa sărăcăcioasă ce vi le pot oferi, fiţi bineveniţi şi încercaţi să vă simţiţi ca în casa voastră atâta timp cât veţi rămâne în Eryx!

Fără a ne întreba nimic despre motivele ce ne–au îndemnat să venim la Eryx, el s–a retras cu o demnitate aristocratică şi ne–a lăsat în grija servitorilor şi sclavilor lui. Felul elegant în care ne–a primit m–a impresionat şi am întrebat–o pe Tanaquil dacă el este cumva dintr–o familie de nobili. Tanaquil a izbucnit într–un râs sarcastic şi a spus:

— El este cel mai cupid şi mai lipsit de scrupule hoţ din oraş; ne va cântări cu aur fiecare îmbucătură, însă casa lui este singura casă din Eryx pe măsura demnităţii noastre, şi, în timpul cât noi vom locui aici, ne va proteja de toţi destrăbălaţii care mişună prin acest oraş sacru. Adevărul este că Eryxul se trezeşte la viaţă o dată cu sărbătoarea de primăvară şi este înfloritor până toamna, când zeiţa îşi începe călătoria în corabia ei de aur. Iar în acel timp de sărbătoare, nu este locuitor al acestui oraş care să nu se ocupe cu şantajul, înşelătoria, hoţia, care să nu încerce să–i vândă te miri ce şi să–l îmbete pe un străin, până ce stoarce de la el şi ultimul obol. Bogaţii sunt scuturaţi de bani de bogaţi, iar săracii, de săraci. Dar nu este nimeni atât de bogat, încât să nu poată fi ademenit cu un obiect preţios şi nici atât de sărac, încât să nu poată ceda insistentelor îndemnuri de a cumpăra o oală de lut sau o cupă cu vin. Numai de templu depinde tot câştigul celor ce locuiesc în acest oraş. Dacă zeiţa nu şi–ar face apariţia în Eryx în timpul sărbătorii de primăvară, ar rămâne doar cu pielea de pe ei locuitorii acestui oraş. Lipsită de prejudecăţi, zeiţa este generoasă şi se face că nu vede toate înşelătoriile şi hoţiile lor asupra străinilor. Însă, chiar de au fost înşelaţi, cei mai mulţi se întorc la zeiţă şi unii sunt ceva mai înţelepţi decât prima dată. Când am venit prima dată aici, eram foarte tânără şi am lăsat mulţi bani să–mi curgă printre degete, fiindcă pe atunci eu încă mai credeam în cinstea oamenilor. Dar acum, cred că ştiu mai bine să mă feresc de greşelile pe care le–am făcut în tinereţe.

Dezamăgit, a întrebat–o:

— Va trebui să aşteptăm în faţa templului gol până ce va veni sărbătoarea de primăvară? Dar noi nu avem timp.

Tanaquil a zâmbit răutăcios şi a spus:

— La fel ca toţi zeii, Afrodita are misterele ei. La începutul sezonului de navigaţie, ea soseşte din Africa cu toată impresionanta ei suită într–o corabie cu pânze de purpură. Dar pentru cei care–i cunosc secretele, templul nu este nicidecum gol în timpul iernii. Dimpotrivă, în sezonul calm, când cete de călători, marinari şi negustori nu vin să tulbure misterele, este momentul când oamenii cei mai importanţi vin la templu şi aduc cele mai bogate ofrande. Şi–apoi, încă din timpuri străvechi izvoarele zeiţei au curs neîntrerupt atât vara, cât şi iarna, şi chiar dacă ea nu se scaldă decât după sărbătoarea de primăvară, Afrodita se poate manifesta destul de bine şi în templu.

M–am cam îndoit eu de vorbele ce le–a rostit, i–am privit mai atent obrajii vopsiţi cu ceruză şi ochii oarecum răutăcioşi şi am întrebat–o:

— Tanaquil, tu chiar crezi în puterea zeiţei?

Ea s–a uitat direct în ochii mei şi a spus cu convingere:

— Turms din Efes, tu nu ştii ce spui. Izvorului zeiţei din Eryx nimeni nu–i ştie vârsta. Este mai vechi decât grecii, decât etruscii, chiar şi decât fenicienii. Izvorul sacru al zeiţei din Eryx exista cu mult înainte ca ea să se fi arătat fenicienilor sub forma zeiţei Astarte şi grecilor sub forma Afroditei. Oare în cine mai poţi tu crede, dacă nici în zeiţă nu crezi?

Faţa îmi dogorea de la jarul încins. Am ieşit afară să respir aerul îngheţat al înălţimilor. M–am uitat la pâlpâitoarele stele ale primăverii şi prin aerul rarefiat am simţit în nări mirosul pământului şi al răşinii de pin. Aşezat pe o terasă, templul puternicei zeiţe se ridica semeţ spre cerul înstelat şi deodată, intuitiv, am avut convingerea că zeiţa cu capriciile ei este mult mai de temut de cum am bănuit eu până atunci.

3

Dar când m–am deşteptat, în dimineaţa zilei următoare, totul era altfel. Un oraş străin, în care ai ajuns după lăsarea serii, pare întotdeauna mult mai mare şi mai misterios decât în lumina zilei. Când am privit în jurul meu cu ochii limpezi, am observat că în sacrul oraş Eryx nu prea aveai ce vedea, în afară de colibe din buşteni şi de neînsemnate case din piatră. Văzusem Delfi, locuisem mulţi ani în Efes, iar Miletul, acel oraş imens şi modern, cum altul asemenea lui nici nu cred că mai există în lume, mă impresionase în mod deosebit. Acest orăşel străin, cu locuitori şi cu negustori gălăgioşi, mi s–a părut nemaipomenit de jalnic şi de neînsemnat în comparaţie cu oraşele pe care le văzusem. Dar şi mai neînsemnat mi s–a părut când, căţărându–mă eu pe mormanele de pietre murdare de noroi, care ţineau loc de ziduri, am aruncat o privire asupra împrejurimilor lui. Întinderea nesfârşită a mării înconjura aproape în întregime oraşul. Era punctul de la marginea occidentală a lumii civilizate, dincolo de care se afla doar marea pe care navigau fenicienii, ce se întindea până la coloanele lui Herakles, după care nu mai era decât necunoscuta mare a universului. Iar pe pământ, pădurile de castani, plantaţiile de măslini şi câmpurile cultivate, până la munţii abrupţi ai Eryxului.

De vaietul vântului îmi erau urechile pline, ochii obosiseră deja să tot privească la întinderea nesfârşită a mării. Mi–am îndreptat privirea spre zidurile templului şi i–am văzut grosolanele coloane barbare. Oare ce aşteptam de la acest modest sanctuar? Atunci am gândit eu în inima mea că sunt singur în lumea aceasta şi fără de credinţă.

După ce Tanaquil a primit acordul ca să intrăm în templu, ne–am scăldat, ne–am înveşmântat cu câte un hiton imaculat şi ne–am tăiat câte o şuviţă de păr, pe care am ars–o. Apoi, cu ofrandele în mâini, am intrat în templu. Înconjurat de ziduri povârnite, protejate de blocuri de piatră, templul era mai

degrabă un alt oraş decât o cetate.

În curtea interioară era înghesuială, fiindcă cea mai mare parte a oamenilor simpli nu puteau să o urmeze pe zeiţă în templu mai înainte de ziua în care cortegiul sărbătorii de primăvară străbătea şerpuitoarele cărări ale muntelui dimprejurul lui. Locuinţele preoţilor şi slujitorilor templului erau simple, şi, la fel ca şi coloanele de aerisire ale templului, din piatră, fuseseră construite de meşteri din Cartagina. Însă graţioasele coloane ce înconjurau fântâna sacră şi se sprijineau pe podeaua mozaicată erau asamblate din module de marmoră de grosimea unui capăt de deget.

Ni s–a permis să intrăm în templu şi să admirăm ofrandele votive din pronaos, precum şi piedestalul gol din odaia zeiţei. Doi preoţi ursuzi ne–au condus şi au luat ofrandele noastre fără să spună nici o vorbă de mulţumire. Cu excepţia câtorva vase vechi din argint, nu am văzut nici o ofrandă nemaipomenit de scumpă, dar preoţii ne–au lămurit că veşmintele şi bijuteriile zeiţei sunt păstrate în trezorerie şi că abia după ce avea să–şi lepede veşmintele de iarnă şi să se scalde în anticul izvor sacru, zeiţa urma să fie înveşmântată încă o dată cu neasemuit de frumoasele–i voaluri brodate cu perle şi cu pietre preţioase.

Parcă vizitam un oarecare obişnuit edificiu public, aşa mi s–a părut la început. Abia când ne–am apropiat de fântâna sacră a zeiţei şi am auzit gânguritul porumbeilor zeiţei, am simţit prezenţa puterii divine. Fântâna era mare şi adâncă, iar pereţii ei concavi se pierdeau undeva, în adâncul muntelui, acolo unde ochii celui ce priveşte nu pot pătrunde. Era pe jumătate plină, şi în nemişcata ei apă neagră de la suprafaţă se oglindeau chipurile noastre. Coloanele unui peristil înconjurau nişte străvechi pietre în formă de con şi preoţii ne–au asigurat că, doar atingând una dintre ele, un bărbat ce şi–a pierdut virilitatea o recapătă imediat.

Nu am văzut nici o fată dintre acelea pe care le întâlneşti de obicei în templele Afroditei. Preoţii mi–au explicat că ele vor sosi împreună cu zeiţa atunci când va începe sărbătoarea de primăvară. Dar n–are rost să–mi fac griji, m–au asigurat preoţii, ele îi vor mulţumi chiar şi pe cei mai exigenţi străini ce vor veni să–i aducă jertfe Afroditei. Iar la toamnă, se înţelege, vor pleca din Eryx împreună cu zeiţa. Printre altele, preoţii ne–au mai spus că Afrodita din Eryx nu recomandă nimănui să aducă jertfe în

interiorul zidurilor templului, fiindcă pentru acest lucru, slavă zeilor, este destul loc în oraş. De altfel vara, prostituatele din toată Sicilia vin în Eryx şi se iubesc cu marinarii şi cu bărbaţii din popor în iarba de lângă zidul templului şi prin frunzişul de pe munte.

La un moment dat, unul dintre preoţi m–a întrebat arţăgos dacă mai am şi alte întrebări pe care să i le pun zeiţei, în afara celor la care ei mi–au răspuns.

— Voi, grecii, nu o prea puteţi înţelege pe Afrodita, a spus el cu dispreţ. Puterea Afroditei nu se bazează doar pe o superficială forţă senzuală. Extazul simţurilor şi plăcerea erotică sunt doar o travestire, un veşmânt înşelător al ei; de se împodobeşte cu nouă şiraguri de perle, zeiţa o face doar pentru a pune în valoare strălucirea vie a pielii în raport cu luciul mort al perlelor.

Dar Tanaquil, ca să–l mai îmbuneze, l–a întrebat:

— Oare–ţi mai aduci aminte de mine? Deja de două ori şi–a făcut apariţia zeiţa pentru a mi–l arăta pe viitorul meu bărbat. Pe primul mi l–a arătat în Segest, iar pe al doilea în Himera. Pentru amândoi eu am adus jertfe de mulţumire zeiţei, şi pentru că m–a ajutat să am parte de ei, şi pentru că m–a ajutat să–i îngrop. Foarte mult îmi doresc ca zeiţa să–şi facă apariţia şi pentru o a treia oară.

Preotul s–a uitat mai întâi la ea, apoi la Dorieus, nu şi–a putut ascunde o grimasă de nedumerire şi a spus:

— Bineînţeles că te recunosc, Tanaquil, văduvă inveterată! Zeiţa a fost generoasă cu tine, dar nu uita că şi puterea ei are o limită.

După aceea, preotul s–a uitat întrebător spre noi şi Micon i–a spus:

— Eu sunt iniţiat, şi fiindcă sunt şi medic, aspiram să mă familiarizez cu problemele divine. Dintr–un capriciu al zeiţei, am fost nevoit să mă căsătoresc cu această fată de siculi. După ce am adus împreună sacrificii zeiţei, s–a întâmplat că ea nu a mai fost în stare să vorbească, iar acum, după ce ne–am căsătorit, revenindu–i graiul, vorbeşte mult prea mult, mai cu seamă atunci când vreau şi eu să am o clipă liniştită şi să meditez la probleme divine. De aceea aş dori ca zeiţa să–şi facă apariţia şi să ne ajute într–un fel, ca viaţa noastră conjugală să fie armonioasă.

La rândul meu, am spus:

— Într–o zi, eu am fost protejat de Afrodita şi ea mi–a acoperit trupul gol cu pânză ţesută de fecioarele din Citera. Eu sunt răscolit zi şi noapte de dorinţă. Dar numele celei pe care o doresc nu mă încumet nici să–l rostesc, i–l voi spune doar zeiţei, dacă ea îşi va face apariţia şi pentru mine.

M–am uitat în jurul meu, am văzut curtea murdară de excrementele porumbeilor, dalele pe care nici un cuţit nu le atinsese ca să le cureţe şi să le netezească, capetele taurilor sculptate în piatră, erodate de vreme, am gândit în mine cât de vulgar şi de lipsit de gust este totul în acest templu, de aceea am adăugat:

— Totuşi, nu cred că zeiţa mi se va arăta mie.

Dar preotul nu a spus nimic. Ne–a invitat în locuinţa lui şi, după ce a amestecat cu apă un vin nu prea grozav, ne–a oferit să bem şi ne–a explicat în ce fel trebuie să ne hrănim şi să ne purificăm în aşteptarea apariţiei zeiţei. Şi, agitându–şi mâinile în aer, s–a adresat, rând pe rând, fiecăruia dintre noi.

Lui Micon i–a spus cu tâlc:

— Tu, care eşti medic, trebuie să ţii seama că nu zeiţa pretinde c–ar trebui să te tămăduieşti.

După ce i–a ascultat vorbele, Micon s–a ridicat brusc, s–a dus până la uşă, dar s–a întors imediat şi a spus:

— Trebuia să fac ceva, dar am uitat ce anume aveam de făcut.

În timpul acesta, eu eram dominat de o intensă dorinţă de a merge la izvorul zeiţei şi de a–mi privi chipul în apă. Era atât de puternică această chemare, încât nu m–am putut abţine şi m–am ridicat în timp ce preotul încă nu terminase de vorbit. Am ajuns lângă coloanele ce înconjurau izvorul, am îngenuncheat pe pardoseala de mozaic şi am privit fix înspre suprafaţa întunecată ce–mi oglindea chipul. Dar fără nici un motiv aparent, suprafaţa apei a început să unduiască, imaginea s–a destrămat şi am simţit că mi se învârteşte capul. Parcă aş fi fost într–un vis. Când m–am întors, ceilalţi erau gata de plecare. Preotul şi–a lăsat mâna pe umărul meu şi mi–a spus:

— Să nu te mai îndoieşti niciodată, dar mai ales să nu–ţi pierzi speranţa! Eu cred că zeiţa ţi se va arăta şi te va elibera de ceea ce te apasă.

Când mi–a atins umărul, m–am deşteptat din starea aceea

ciudată de vis, mi–am simţit trupul fără vlagă şi ochii mei nu au mai văzut în acel preot un bătrân ursuz, ci doar un distins învăţător, în care poţi avea încredere.

Am simţit nevoia să mă confesez lui şi vorbele mi–au venit fără voie pe buze:

— Eu am fost confruntat cu oracolul din Delfi. Pythia a intrat în transă doar când m–a văzut şi a spus că mă recunoaşte. Dar ea era doar o femeie exaltată şi furioasă. Însă în tine eu mă încred.

Le–a spus celorlalţi că pot pleca, iar când şi–a desprins mâna de pe umărul meu, m–a privit direct în ochi şi a spus:

— Tu ai revenit de departe.

— Este drept, i–am răspuns eu. Am venit de departe şi probabil că voi merge încă şi mai departe.

— Ai fost constrâns? m–a întrebat el.

— Nu înţeleg ce ai vrut să spui, i–am răspuns eu. Dar, un anumit nume, pe care nici nu îndrăznesc să–l rostesc, într–adevăr, m–a împins să vin ca să cer sfatul zeiţei.

— Înţelesul vorbelor ce ţi le–am spus este următorul: zeiţa însăşi te doreşte. Ea ţi se va arăta. Dar fii prudent! În oricât de strânse legături te–ar fi prins, ea poate să le şi desfacă.

Chiar în acea seară, Tanaquil şi Dorieus s–au dus împreună în templu să–şi petreacă noaptea lângă piedestalul gol al zeiţei şi să–i aştepte apariţia. Micon şi cu mine am vegheat până noaptea târziu şi am băut vin ca să ne întărim. Când am început să bem, am ţinut în gură, ca de obicei, o smochină uscată, numai că a trebuit destul de repede să o arunc, fiindcă am început să mă simt rău. Am fost mirat şi nu am înţeles, fiindcă niciodată nu mi s–a mai întâmplat aşa ceva.

— Hrana recomandată de zei începe să–şi facă efectul, mi–a spus Micon.

Eu l–am asigurat că preotul nu mi–a interzis să mănânc smochine, dar Micon mi–a explicat că ceea ce mi se întâmplă face parte, fără îndoială, dintr–un parcurs secret al iniţierii. Deşi postul înseamnă interdicţia anumitor alimente, la început ele încă îl mai îmbie pe cel ce şi–a propus să îl ţină, dar când cel ce urmează a fi iniţiat este deja pregătit, doar dacă vede acea hrană interzisă, i se face rău. Preotul care conduce un parcurs iniţiatic poate, fără ştiinţa celui pe care–l conduce, să nu–i interzică anumite lucruri, pentru ca el însuşi, prin propria–i

experienţă, să ajungă a le cunoaşte.

— Este un foarte bun cunoscător al naturii umane acest preot din Eryx, a mai spus Micon. Ai observat că el nu are nevoie de talismane fermecate, de obiecte magice şi nici nu–şi ascunde chipul sub o mască pentru a ne domina. Îţi spun drept, sunt foarte curios dacă zeiţa mi se va arăta şi, mai ales, sub ce formă mi se va arăta.

Apoi el a izbucnit în râs şi a râs atât de mult, iar de la râsul lui m–am molipsit şi eu şi am râs până nu am mai putut. Am mai pus o dată o smochină în gură, dar am fost scârbit de gustul ei şi am scuipat–o. După aceea, am continuat să bem vin împreună cu meşteşugarul cel priceput, care, când se lăsase seara, luase pe ceară amprentele cavităţii bucale a lui Tanaquil, pentru a–i făuri alţi dinţi în locul celor pe care–i pierduse. El ne–a povestit că a învăţat în Cartagina această artă şi că noii dinţi ai lui Tanaquil îi va face din fildeş şi–i va uni, printr–o punte de aur, cu dinţii pe care ea încă îi mai are.

— Dar, a spus el, după aceea ea nu va mai putea mânca decât mâncare bine fiartă şi tăiată în bucăţele foarte mici.

Şi a mai spus:

— Se zice că etruscii ştiu cum să fixeze dinţi de fildeş în gură, mai bine chiar decât sunt fixaţi cei cu care un om se naşte, dar eu cred că acestea–s doar vorbe goale.

Era un bărbat care călătorise mult şi–i plăcea să povestească despre minunile ce le văzuse prin lume. Printre altele, ne–a povestit că în Cartagina, într–un templu închinat zeului Baal, a văzut cu ochii lui pielea jupuită de pe trei oameni acoperiţi în întregime de păr, cu care fenicienii s–au întors dintr–o expediţie ce au întreprins–o în sud, dincolo de coloanele lui Herakles, acolo unde se termină lumea. Mai departe nu au mai putut merge, fiindcă de acolo, marea este înghiţită de fluvii de foc.

— Dintre toate popoarele, doar cartaginezii cunosc secretele mării, a spus el cu mândrie. Înspre nord, ei au navigat până acolo unde marea devine un bloc nesfârşit de gheaţă, iar înspre vest, până acolo unde marea se transformă într–o întindere nemărginită şi vâscoasă de alge.

Încă despre multe alte asemănătoare lucruri de necrezut el a mai povestit, lăudând iscusinţa fenicienilor din Cartagina, şi am băut vin până ne–am îmbătat şi încă am mai băut, până când stăpânul casei în care eram oaspeţi a chemat slugile şi le–a spus

că el nu mai suportă să vadă în casa lui nici un fel de sculptor, fie el chiar şi de dinţi, aşa că bărbatul acela a fost dat cu forţa afară. După aceea, ca şi cum nu ar fi fost de ajuns zarva de până atunci, Aura a început să plângă în hohote. Ar fi putut stimula vinul apariţia zeiţei sau nu l–ar fi putut stimula, nu ştiu. Ceea ce ştiu sigur este că a doua zi eu nu am mai putut să pun în gură nimic, fiindcă nu–mi pria nici un fel de hrană.

Dorieus şi Tanaquil s–au întors de la templu ţinându–se drăgăstos de mână şi nici nu s–au uitat la noi; nu au răspuns nici la întrebările noastre, erau atât de absenţi şi nu se mai săturau a se privi unul pe altul. Apoi s–au dus să se culce şi au dormit neîntorşi împreună până către seară. După ce Micon şi Aura au plecat la templu, Dorieus s–a deşteptat şi a poruncit să i se aducă de mâncare, apoi, numind–o pe Tanaquil *porumbiţa Afroditei,* m–a anunţat că se va căsători cu ea.

— În primul rând, a început el să–şi argumenteze hotărârea, pentru că Tanaquil este cea mai frumoasă femeie din lume. Chiar şi mai înainte de a fi ajuns în templu, eu am respectat–o mult. Însă în templu, Afrodita s–a întrupat în ea. Ca soarele a început să–i strălucească faţa, trupul i–a devenit incandescent ca un rug şi am înţeles că pentru mine, ea este singura femeie din lume. În al doilea rând, a continuat Dorieus, ea este o femeie nemaipomenit de bogată. Iar în al treilea rând, datorită strălucitei sale origini, cât şi din cauza căsătoriilor anterioare, ea este înrudită cu cei mai nobili dintre nobilii Eryxului şi Cartaginei. Până acum, nu a folosit niciodată relaţiile pe care le are pentru scopuri politice, fiindcă este femeie. Dar eu am reuşit să–i redeştept amorţitele–i ambiţii.

Am deschis gura să–i spun care–i părerea mea, dar Dorieus m–a împiedicat, spunând:

— Bănuiesc eu ce vrei tu să–mi spui, dar ai puţină răbdare până ce va avea dinţi noi. Eu sunt spartan şi–mi este absolut indiferent dacă ea are sau n–are dinţi. Dar, dacă tu nu crezi în ceea ce–ţi spun eu, crede cel puţin în prevestiri! Acele două păsări care–şi făcuseră cuibul în cutele himationului meu la Segest, sunt, fără îndoială, Tanaquil şi cu mine. Cuibul nostru este în Segest, dar nu va fi cuibul unor micuţe păsărele, ci un cuib de vulturi. Toate aceste lucruri mi le–a explicat Tanaquil abia acum şi mă mir cum de nu am desluşit eu singur înţelesul acelei prevestiri de la Segest.

— Dar acele ouă ce s–au spart după ce au căzut din cuib? l–am întrebat eu. Oare nu–ţi este teamă că sunt o proastă prevestire?

Încruntând din sprâncene, Dorieus s–a uitat spre mine şi a spus:

— În templul lui Leucipide din Sparta am văzut cu ochii mei cojile oului pe care Leda l–a ouat după ce a fost fertilizată de Zeus preschimbat în lebădă. Aşa că nu–ţi mai face tu griji de ouăle sparte când este vorba despre heraclizi. Oare cine mă poate împiedica să–mi iau şi o a doua femeie, pentru a mă asigura cu urmaşi? Numai că, în această privinţă, familia mea a avut parte de nişte istorii înspăimântătoare. Bunicul meu, de exemplu, care şi–a luat o a doua soţie, fiindcă cea adevărată – deşi era fiica surorii lui – era stearpă, a trebuit să aştepte cam multă vreme până ce ea să–i nască un fiu. Dar, fiindcă aşa a fost să fie, în acelaşi timp cu cea de–a doua femeie a născut un fiu şi adevărata lui soţie. Acesta a fost Dorieus, tatăl meu, şi el este deci de două ori heraclid prin naştere. Acest însetat de putere Cleomene, care m–a gonit pe mine din Sparta şi care a pricinuit încă mult rău spartanilor, este doar fiul celei de–a doua soţii a bunicului, deci heraclid doar pe linie paternă.

— Pentru numele zeiţei şi ale tuturor zeilor! am strigat eu enervat. Cred că voi înnebuni dacă nu isprăveşti odată cu istoria soţiilor lui tata–mare şi a ouălor Ledei. Oare tu chiar ai de gând să te căsătoreşti cu această vrăjitoare bătrână din Cartagina, care ţi–ar putea fi bunică? Dacă–i aşa, înseamnă că eşti şi mai nebun decât unchiul tău Cleomene.

Dar Dorieus nu a ripostat violent la vorbele mele, a clătinat comprehensiv din cap şi mi–a spus cu părere de rău în glas:

— Tu eşti nebunul, în nici un caz eu. O putere magică ţi–a orbit ochii, dacă nu vezi ce chip minunat, ce ochi strălucitori şi ce trup înfloritor are Tanaquil.

Ochii lui au început să sclipească asemenea ochilor unui taur fioros, şi–a pipăit muşchii braţelor şi a spus:

— Oare de ce–mi pierd eu timpul trăncănind cu tine? Fără îndoială, porumbiţa mea, Afrodita mea dragă, aşteaptă cu nerăbdare să–mi arate noii ei dinţi.

Văzându–l cât de violent se duce să o caute, mi–a fost oarecum teamă pentru Tanaquil, dar stăpânul casei, care în acel moment desfăcea o amforă de vin, a căzut deodată pe gânduri,

după care a spus că n–am de ce să fiu neliniştit, fiindcă, într–adevăr, toţi care–au trecut prin casa lui au avut noroc în dragoste, cu excepţia unui singur bărbat care–a murit. Acesta era un negustor grec peste măsură de gras, pe care alţi negustori din Zankle, ce–i făceau concurenţă, l–au incitat să călătorească la Eryx. După aceea, în semn de recunoştinţă, acei negustori din Zankle i–au trimis în dar Afroditei din Eryx o cunună cu frunze de dafin din aur.

N–am putut să fac nimic în ziua aceea decât să beau vin de unul singur, dar seara târziu, când în casă s–a aşternut liniştea, Tanaquil a venit în vârful picioarelor, ca să nu facă zgomot, şi m–a întrebat fericită:

— Oare a avut curaj Dorieus să–ţi povestească despre hotărârea noastră? Fără îndoială, tu ai văzut că la Himera el a profitat de faptul că sunt văduvă. Dar graţie zeiţei, a promis că va repara greşeala şi se va căsători cu mine, lucru admis atât de legile doriene, cât şi de cele feniciene.

I–am spus că Dorieus este un lacedemonian fără experienţă în domeniul dragostei şi că o femeie ca ea, văduvă a trei bărbaţi, poate că n–ar fi trebuit să–l scoată din minţi pe un băiat atât de naiv.

— Dar Dorieus este cel care m–a sedus, a protestat ea, în nici un caz eu nu am încercat să–l seduc. Când aţi sosit în casa mea, nici prin minte nu mi–a trecut să–l seduc, fiindcă ştiu prea bine că sunt bătrână pentru el. Chiar şi în ultima noapte, de trei ori i–am refuzat cererea în căsătorie, dar până la urmă, insistenţa lui m–a înmuiat.

În glasul ei era atâta sinceritate, încât n–am avut de ales şi am crezut–o. Nu ştiu dacă va fi fost vraja zeiţei, care plutea prin preajma templului, sau dacă de la atâta vin cât băusem în acea zi mi se înceţoşaseră ochii, cert este că la tremurătoarea lumină a torţei, trăsăturile chipului lui Tanaquil mi s–au părut deosebit de frumoase, iar ochii ei negri străluceau, şi m–am gândit că nu este nimic de neînţeles în hotărârea lui Dorieus.

Când a văzut că răceala cu care am întâmpinat–o s–a stins şi că o privesc admirativ, a venit Tanaquil mai aproape de mine, şi–a pus o mână pe genunchii mei şi mi–a explicat:

— Atracţia lui Dorieus pentru mine nu este chiar atât de nenaturală precum gândeşti tu. El mi–a povestit multe lucruri pe care el însuşi nu le înţelege bine, dar, după ce am îngropat trei

bărbaţi, eu înţeleg intenţia unui bărbat încă înainte de a termina de rostit un cuvânt. Mi–a povestit, de pildă, că străbunul lui, Herakles, timp de un an, îmbrăcat în veşminte de femeie, a tors lână şi a făcut tot felul de alte treburi femeieşti. De altfel, se pare că acest Herakles al lui era cam scandalagiu. Odată, o parte dintr–o turmă de vite pe care o furase a ajuns înot, prin strâmtoare, din Italia în Sicilia. Printre vitele ce fugiseră, era şi un taur de mare preţ, numit Europa. Lăsându–şi în paza zeilor restul turmei, Herakles a plecat atunci în Sicilia să–şi caute vitele. Aşa se face că a ajuns el în Eryx, unde l–a ucis pe rege, fiindcă acel rege ţinea cu bună ştiinţă taurul cu pricina printre vitele sale, pentru a obţine o rasă mai bună. Totuşi Herakles a promis elimilor că le va restitui ţara Eryxului, dar neavând el timp să o facă atunci, a rămas că va veni altădată unul din descendenţii lui să săvârşească ceea ce el a promis.

Oarecum descumpănită că a pierdut firul poveştii, Tanaquil şi–a acoperit faţa cu mâinile şi mi–a spus:

— Iartă–mă, Turms, sunt atât de fericită, încât mi s–au încurcat toate în minte şi poate că te–am plictisit cu trăncăneala mea. Însă, dacă am înţeles eu bine, ca urmaş al lui Herakles, Dorieus se consideră moştenitor legal al ţării Eryx, deci şi al Segestului. Drept să–ţi spun, pe mine, ca femeie, nu mă interesează câtuşi de puţin activităţile politice. Dar ştiu că aşa este bine, fiindcă un bărbat trebuie să–şi umple timpul cu ceva ca să nu se plictisească. Uite, abia acum mi–am adus aminte ce voiam de fapt să–ţi spun. Am observat că, cel mai mult, lui Dorieus îi place să povestească episodul în care Herakles este înveşmântat în straie de femeie, mi l–a povestit deja de foarte multe ori. El mi–a mai spus că băieţii din Sparta, încă de la vârsta de şapte ani sunt despărţiţi de mamele lor şi începând de atunci trăiesc doar printre bărbaţi. Pentru mine este clar că, în secret, Dorieus tânjeşte după afecţiunea mamei, de care a fost lipsit pe când era copil, bietul băiat. Cred că asta explică înclinaţia pe care o are pentru o femeie de vârsta mea. Eu îi înţeleg dorinţele mai bine decât oricare altă femeie.

— Dar, i–am spus eu, noi i–am promis lui Dionysios că–l vom însoţi în traversarea mării pentru a ajunge la Massilia.

În mintea mea există un destul de confuz gând că Afrodita m–ar fi putut ajuta într–un fel s–o răpesc pe Kydippe şi s–o duc în Massilia. Tanaquil a scuturat din cap şi a spus:

— Dorieus va rămâne liniştit acasă şi nu se va mai aventura niciodată pe un nesigur drum al mării. De altfel, el a fost instruit pentru războiul pe uscat. Şi de ce–ar mai pleca să caute nu se ştie ce în ţări barbare, când aici are de clarificat lucrurile asupra moştenirii la care are dreptul?

I–am spus supărat:

— Deci tu ai de gând să încurajezi visele imaginaţiei lui? Oare nu sunt deja în această ţară destule altare ale celor ce–au vrut s–o cucerească? Tu însăţi ai îngropat trei bărbaţi. De ce să le permiţi celor din Segest să ţi–l îngroape şi pe–al patrulea?

Tanaquil a rămas un oarecare timp cu bărbia sprijinită în mâini, fără să rostească un cuvânt. Apoi a spus:

— Un bărbat trebuie să facă ceea ce vrea. Cinstit să–ţi spun, nu ştiu încă ce voi face. Dar, nu încape îndoială, Dorieus are chip de rege. De ce nu i–ar împodobi oare fruntea coroana câinelui din Segest? Bănuiesc că pentru a stăpâni întreaga Sicilie nu are el destulă abilitate, fiindcă doar a lovi în scuturi şi a crăpa capete nu este destul într–o guvernare. Dar, dacă el aspiră să facă din mine o regină, eu nu îl pot împiedica şi mă voi supune dorinţelor lui.

Apoi ea s–a dus în camera ei şi a închis uşa de lemn. M–am întins în pat, mi–am înfăşurat pătura de lână în jurul capului şi am intrat în lumea somnului în aceeaşi clipă, ca şi cum aş fi căzut într–o fântână.

4

Micon şi Aura s–au întors dimineaţa de la templu. După acea noapte de veghe, feţele lor erau palide ca ale unui mort, iar în jurul ochilor aveau cearcăne cenuşii. După ce a pus–o pe Aura în pat, a acoperit–o cu o pătură şi a sărutat–o pe frunte, Micon a venit la mine. Îi tremurau genunchii. Şi–a şters fruntea plină de sudoare şi a spus:

— Am promis că–ţi voi povesti despre apariţia zeiţei, ca să ştii cum să te pregăteşti, dar apariţia ei este atât de deconcertantă, încât mie nu îmi ajung cuvintele pentru a ţi–o descrie. Bănuiesc că zeiţa se arată fiecărui om sub o altă înfăţişare, funcţie de temperamentul şi de nevoile lui. Pe lângă asta, eu am promis că nu voi povesti niciodată nimănui sub ce formă ea mi–a apărut mie. Tu ai remarcat, cred, că acum, după ce ne–am întors de la templu, Aura este foarte liniştită. Există o oarecare asemănare între această apariţie tămăduitoare a Afroditei şi terapia somnului, care se practică în templele lui Esculap, din moment ce doar o uşoară atingere cu mâinile o poate cufunda pe ea în tăcere. În felul acesta, voi avea şi eu un pic de timp ca să meditez în tihnă la ceea ce vreau.

Mai târziu, după–amiază, Aura s–a deşteptat şi l–a strigat neliniştită pe Micon. Micon mi–a aruncat o privire cu înţeles, s–a dus imediat lângă patul Aurei, a dat pătura la o parte şi a atins uşor sânii fetei cu degetele. Ea a suspinat profund, faţa i s–a făcut şi mai palidă, ochii ei au privit în gol, trupul i s–a frământat într–un spasm, apoi s–a liniştit.

— Acum vezi cu ochii tăi, Turms, a rostit mândru de el Micon, ce putere mi–a dăruit Afrodita. Întotdeauna, după ce o ating în acest fel, ea se linişteşte. Dar, cei cărora zeiţa le face un astfel de bine, din păcate, mor repede. Despre Aura este vorba, nu despre mine, fiindcă eu nu încerc extazul fizic de care doar ea are parte; satisfacţia mea este pur spirituală şi vine din conştiinţa puterii pe care eu o am asupra trupului ei.

— Dar de unde ştii că doar tu şi numai tu o poţi aduce într–o asemenea stare de extaz? l–am întrebat nedumerit. În fond, această putere s–ar putea ca şi alţi bărbaţi să o aibă, iar ea să fie la fel de fericită de va fi atinsă de un alt bărbat. În orice caz, eu nu te invidiez câtuşi de puţin pentru puterea ce ţi–a dat–o zeiţa.

Micon m–a privit fix, după care a rostit:

— Eu am fost acela pe care ea l–a dorit intens după acea zi în care am iniţiat–o în pătimaşele jocuri ale Afroditei din Akrea; de atunci, ea nu m–a lăsat nici o clipă să respir şi a voit continuu aceleaşi şi aceleaşi jocuri. Acum, Afrodita din Eryx şi–a arătat extraordinar de marea ei putere, ascuţind atât de mult simţurile Aurei, încât doar simpla atingere cu degetele îi generează delirul erotic. Este un lucru bun, fiindcă nu voi mai fi atât de obosit ca până acum şi voi avea puţin timp să cuget asupra divinităţii. Dar cum ar putea alţi bărbaţi să–i producă aceeaşi stare de extaz, asta chiar că nu pot înţelege.

Cred că zeiţa mi–a întunecat mintea, din moment ce i–am sugerat:

— Pentru a fi sigur, tu ai putea verifica. Doar pentru a–ţi spori cunoştinţele tale de medic, se înţelege. Dacă Aura a devenit atât de sensibilă, eu nu pot înţelege ce importanţă mai are cine–o atinge, fiindcă, oricum, ea va reacţiona.

Micon a zâmbit cu superioritate şi mi–a spus:

— O! Turms! Tu nu ştii ce vorbeşti. Tu eşti mult mai tânăr decât mine şi nu ai experienţa pe care o am eu în acest domeniu. Dar de ce nu încerci tu, dacă asta–ţi este dorinţa? Vom vedea ce se întâmplă.

L–am asigurat că nicidecum nu m–am gândit la mine când i–am sugerat să facă această experienţă şi că ar putea foarte bine să încerce, de pildă, cu stăpânul casei în care locuim. Dar Micon mi–a răspuns că, deşi este medic, are, ca şi ceilalţi oameni, destule prejudecăţi, de aceea nu–i face nici o plăcere să vadă pe un bărbat străin că–şi pune degetele pe sânii soţiei lui.

— Tu îmi eşti prieten, mi–a spus el, în tine am încredere şi ştiu că nu te vei apropia de ea pentru a te amuza de spasmul ei erotic, ci doar pentru a–ţi satisface curiozitatea. Curiozitatea oamenilor este mare, însă şi ştiinţa zeilor este multă. Să încercăm deci să aflăm adevărul, deşi ştiu încă de pe acum că nu se va întâmpla nimic.

Cu cât am refuzat mai mult, cu atât mai mult a insistat, umflându–se de el însuşi ca o broască, sigur pe calităţile lui speciale. După un timp, Aura a deschis ochii, s–a ridicat în capul oaselor şi a întrebat cu o voce stinsă ce s–a întâmplat. Micon m–a împins spre ea. Ezitând, am atins–o uşor pe sâni cu vârful degetului arătător.

Rezultatul acestei nefericite experienţe a depăşit toate aşteptările noastre. Din degetul meu a ieşit o scânteie ce a trosnit, şi–n tot braţul am simţit şfichiuiturile unui bici invizibil. Trupul Aurei s–a ridicat într–un spasm, gura i s–a deschis, faţa i s–a înnegrit de la sângele ce i se urca în cap şi trupul i–a căzut înapoi pe pat, cu mâinile şi picioarele zbătându–i–se convulsiv. Apoi, din gât s–a auzit un horcăit profund, ochii şi–au pierdut strălucirea vieţii, inima ei, slăbită de o fericire mult mai mare decât poate duce un om, nu a mai bătut, şi ea s–a stins în faţa noastră încă mai înainte ca noi să înţelegem ce s–a întâmplat.

A rămas cu gura larg deschisă într–un imens strigăt nerostit de extaz, şi ne–am străduit să–i împingem maxilarul mai înainte de a i se înţepeni complet. Însă, chiar moartă fiind, în ochii ei sticloşi şi în surâsul buzelor întredeschise se mai puteau vedea urmele extazului sfâşietor în care se sfârşise, şi această imagine a ei eu am purtat–o tot timpul în mine şi cred că n–aş putea–o niciodată uita. Micon i–a fricţionat un oarecare timp mâinile, în speranţa că o va reînsufleţi, după care, neputincios, a renunţat.

Când au auzit ţipetele noastre disperate, au apărut toţi, şi Tanaquil şi Dorieus, iar servitorii s–au dus să–l anunţe pe stăpân despre nenorocirea ce se abătuse asupra casei lui. El a început să–şi frângă mâinile, să ţipe şi să blesteme că doar el este vinovat, fiindcă n–ar fi trebuit să se fălească cu o zi înainte – când a povestit despre moartea negustorului din Zankle – că în afară de acesta nimeni nu a mai murit în casa lui. Dar după câteva clipe a încetat brusc să se mai jelească şi să blesteme şi, arătând cu degetul înspre faţa Aurei, a rostit:

— O! Zeiţă! Moarte mai fericită ca aceasta eu cred că nimeni nu–şi doreşte. Pe faţa ei se vede prea bine în ce fel a murit.

Pe Micon însă îl rodea părerea de rău că nu a ţinut seama câtuşi de puţin de fragilitatea acestei fete, pe care, fără îndoială, drumul până la Eryx a obosit–o, pregătirile înainte de a aştepta apariţia zeiţei de asemenea, dar mai ales violenta împingere în transa erotică, mult peste puterile trupului ei deja vlăguit de o

impetuoasă iubire. Dar stăpânul casei i–a spus că n–are nici un rost să–şi reproşeze nimic, fiindcă doar zeii au hotărât soarta fiecăruia dintre noi şi nimeni nu se poate sustrage destinului lui, chiar de s–ar duce, ca să i se piardă urma, şi până la capătul pământului.

— S–o ducem la templu, a mai spus el, şi să slăvim bucuria de care această tânără femeie a avut parte. Trupul ei incinerat va fi pus într–o urnă de argint, ce va fi îngropată sub pardoseala de mozaic dimprejurul fântânii sacre, iar părul ei va fi păstrat în urna din templu, unde se păstrează părul tuturor celor ce au murit în spasmul dragostei.

Dar pe Micon nu l–au ajutat vorbele lui şi a început să se tânguiască şi mai aprig, fiindcă aceste obiceiuri, care urmau să se împlinească, îl făceau să se simtă şi mai vinovat. În felul ei, Tanaquil a încercat să–l liniştească. Ea i–a spus:

— La drept vorbind, zeiţa a aranjat lucrurile mai bine chiar decât i–ai cerut tu. Oare nu tu i–ai cerut ca Aura să nu mai vorbească atât de mult? Acum ea a încetat pentru totdeauna să vorbească. De fapt, Micon, în afara perioadei cât aţi fost căsătoriţi, pe tine nici nu te–a prea interesat această fată. Şi, dacă nu ai fi fost un bărbat conciliant şi bun, niciodată nu te–ai fi căsătorit cu ea. Cât despre părinţii fetei, nu–ţi face griji, ei se vor făli şi vor fi şi mai mult respectaţi de oamenii Himerei pentru că fata lor a murit în Eryx. Din când în când, sosesc aici, în Eryx, bolnavi incurabili de dragoste şi sunt atât de trişti, încât îşi deschid venele sau beau sucul ciupercilor otrăvitoare, în speranţa că zeiţa va accepta să li se păstreze părul în templu.

Apoi, în timp ce Micon a stat cu capul între mâini rumegându–şi suferinţa, Tanaquil, împreună cu stăpânul casei, s–a ocupat de spălarea trupului Aurei şi de pregătirea pentru templu, cât şi de purificarea patului în care ea murise. Dorieus a fost atât de afectat de cele petrecute, încât şi–a mai tăiat o şuviţă de păr şi i–a dat foc. L–a bătut pe umăr pe Micon şi a încercat şi el, în felul său, să–l consoleze. I–a spus aşa:

— Ceea ce obţii cu uşurinţă, cu uşurinţă pierzi. Pe Aura ai obţinut–o cu prea mare uşurinţă şi, la drept vorbind, cu multă amărăciune în suflet ai luat–o pe ea de soţie. Cu totul altfel a fost în cazul meu, care toată iarna am luptat susţinut ca să înfrâng încăpăţânarea acestei femei mândre, Tanaquil, pentru ca până la urmă să accepte să–mi fie soţie. O astfel de căsătorie

durează. Căsătoria aceasta ce a fost să o ai tu o vei uita de îndată ce fumul se va risipi şi cenuşa–i va fi pusă în urnă.

Şi eu am încercat să–l consolez şi i–am spus:

— Crede–mă, Micon, nu din vina mea ea a murit. Tu m–ai împins s–o fac şi, poate că este mai bine aşa. De–ar mai fi trăit, viaţa ta ar fi devenit insuportabilă şi nu are importanţă care alt bărbat, de s–ar fi atins din întâmplare de femeia ta, i–ar fi provocat o stare de extaz erotic. De pildă la plecarea din Eryx vreunul dintre catârgii tot ar fi atins–o când ar fi ajutat–o să încalece pe un măgar, aşa că, intrând ea în transă erotică, ar fi putut cădea de pe măgar şi şi–ar fi rupt spinarea. De unde putem şti dacă sensibilitatea ei – şi aşa mult peste măsură de mare – nu ar fi crescut încă şi mai mult, ajungând până acolo încât doar o privire a unui bărbat să fi fost de ajuns ca să–i stimuleze extazul? Încearcă să te gândeşti şi la acest aspect şi nu mai fi trist.

Micon şi–a şters cu pumnii lacrimile ce i se rostogoleau pe faţă şi a spus:

— Tu ai dreptate, Turms, şi nu încape îndoială că zeiţa ne–a împins să facem ceea ce am făcut. Altfel, cum ar fi putut să ne treacă prin minte aşa ceva? Poate că trupul ei plăpând nici nu ar mai fi putut rezista mult timp plăcerilor pe care cu atâta ardoare şi le dorea. Oare de ce să–i tai unui câine coada bucată cu bucată, când ai putea să i–o tai toată de la început?

Meditativ, el şi–a continuat astfel cugetările:

— Încă înainte de a o fi întâlnit, Aura avea o înclinaţie naturală pentru cultul Afroditei, şi doar dintr–o bună intenţie m–am căsătorit cu ea; după aceea a fost fericită şi şi–a desfătat trupul cum a vrut. Aici, cu sensibilitatea ei sporită peste măsură, nu mai avea nevoie decât de o atingere ca să fie fericită. Poate că mai târziu nici n–ar mai fi avut nevoie de vreun bărbat, ci doar un obiect care să–i amintească de un bărbat i–ar fi fost de ajuns. În această privinţă, unele femei sunt de–a dreptul ciudate. Cineva mi–a povestit mai demult că o femeie din insula Rodos, încă din tinereţe, sau poate că mai târziu – nu–mi mai aduc bine aminte – cădea în extaz doar când se uita la o cană obişnuită din lut. Când s–a căsătorit, l–a dispreţuit pe soţul ei şi făcea tot ceea ce putea ca să se sustragă îmbrăţişărilor lui, până–ntr–o zi când, înţelegând bărbatul despre ce este vorba, a luat şi acea cană în patul lor, iar de atunci, ea i s–a dăruit

pătimaş. Au fost fericiţi, li s–au născut optsprezece copii, dintre care paisprezece au trăit şi au ajuns adulţi, aşa că în afară de acea cană, pe care au avut grijă să nu o spargă până la adânci bătrâneţe, nimic nu a fost neobişnuit în căsnicia lor.

După ce a povestit despre acea ciudată femeie din Rodos, Micon a căzut din nou într–o stare de tristeţe amară. Chiar în acea seară, în curtea templului, ne–am strâns în jurul trupului neînsufleţit al Aurei, ce se odihnea într–un sicriu din lemn de plop alb. Era îmbrăcată cu veşminte nemaipomenit de frumoase, buzele şi obrajii îi erau vopsiţi cu ceruză, părul îi era împodobit cu piepteni încrustaţi cu perle şi mi s–a părut că este mai frumoasă ca atunci când era în viaţă. În templu a fost arsă tămâia de jertfă, iar rugul a fost stropit cu apă parfumată. Micon l–a aprins şi a rostit:

— Pentru zeiţă!

Urmând sfaturile preoţilor, nu am angajat bocitoare, dimpotrivă, nişte fete tinere, care, împodobite cu coroniţe, au dansat împrejurul rugului dansul zeiţei şi au cântat în limba elimilor imnuri întru slava ei. Când flăcările rugului se înălţau spre cer şi când mirosul de carne arsă a fost acoperit de cel al apei parfumate, am fost cu toţi atât de mişcaţi, încât am plâns, dar au fost lacrimi de fericire pentru Aura, şi fiecare dintre noi şi–a dorit o moarte atât de rapidă şi de frumoasă, precum şi o înmormântare într–un loc atât de sacru.

— Într–un fel, a spus Micon gânditor, o viaţă lungă nu este întotdeauna cel mai bun dar pe care ţi–l pot da zeii. O viaţă lungă indică mai degrabă că cel care beneficiază de ea este leneş şi încăpăţânat, fiindcă îi trebuie mai mult timp decât altora pentru a–şi duce la capăt misiunea pe care zeii i–au încredinţat–o s–o împlinească pe pământ. O viaţă lungă este însoţită adesea de o slăbire a vederii şi de o creştere progresivă a impresiei că toate erau mai bune altădată. Chiar dacă din oameni nu vor mai rămâne decât umbre când vor trece în regatul subpământean al morţii, până şi–n infern, aşa după cum spun unii, mai bună este o gură tânără decât o gură bătrână. Iar eu, de–aş fi fost mai înţelept decât sunt, m–aş fi aruncat în foc ca să ard împreună cu ea şi să o însoţesc în drumul ce–l are de făcut. Dar, pentru a o face, mi–ar fi trebuit un semn convingător. Cum nici o prevestire nu vine de nicăieri, mă gândesc doar că această căsătorie a fost o greşeală, iar acest gând mă ajută să–mi suport suferinţa.

În tot acest timp, spiritul meu a fost tulburat doar de o întrebare: oare ar fi murit Aura dacă un alt bărbat ar fi atins–o, sau doar din vina mea ea a murit? Mi–am privit degetele şi m–am convins încă o dată că sunt asemănătoare cu degetele oricărui alt bărbat. Însă postul impus de zeiţă şi vinul, pe care, urmând sfaturile preoţilor, de trei zile îl tot beam, îmi slăbise puterea de înţelegere. Şi, aşa, deodată, am fost năpădit de amintiri. Mi–am adus aminte de furtuna ce se dezlănţuise în timp ce călătoream spre Delfi, de marea agitată atunci când am invocat vântul, de locurile sacre ale siculilor, a căror apropiere am simţit–o ca şi cum aş fi fost într–un vis, de ascensiunea în văzduh după ce am luat în mână cupa sacră a etruscilor. Poate că, într–adevăr, Aura murise pentru că eu, dintr–o imprudentă curiozitate, i–am atins sânii cu degetele.

Când a apus soarele, rugul s–a stins şi marea a împrumutat culoarea ametistului. În timp ce Micon îi invita la ospăţul funebru pe cei care asistaseră la ceremonia incinerării, s–a apropiat preotul de mine şi mi–a spus:

— A venit vremea să aştepţi apariţia zeiţei.

Crezusem că din cauza morţii neaşteptate a Aurei veghea mea la templul zeiţei va fi amânată pentru o altă zi. Dar când preotul mi–a atins braţul, am simţit că atunci era momentul prielnic. Căldura rugului funerar, mirosul de tămâie, marea cenuşie şi primele stele ce se năşteau pe cerul acelei nopţi, mi–au amintit parcă de ceva, ca şi cum această clipă o mai trăisem cândva demult. Şi mi–am simţit trupul atât de uşor, încât picioarele mele abia atingeau pământul când l–am urmat pe preot în locuinţa lui.

Acolo el mi–a poruncit să mă dezbrac, după care a început să–mi cerceteze trupul. Mi–a întors cu degetele pleoapele şi s–a uitat în albul ochilor mei, m–a pus să deschid larg gura, apoi, cercetându–mi braţele, m–a întrebat de unde sunt petele albe. I–am răspuns că sunt cicatrice în urma unei arsuri, dar m–am gândit că n–are nici un rost să–i spun că provin de la incendierea templului zeiţei Cybele din Sardes. După ce m–a cercetat cu atenţie, mi–a uns subsuorile, pieptul şi articulaţiile cu o alifie usturătoare şi mi–a turnat în căuşul palmelor un lichid ce mirosea a ierburi, cu care mi–am frecat tălpile şi palmele. Apoi mi–am simţit trupul şi mai uşor, ca şi cum nici nu ar fi fost. In mine totul clocotea de o fericire debordantă şi aş fi vrut în acea

clipă să râd din toate puterile. Apoi, pentru ca să nu–mi fie frig când voi veghea în templu, m–a ajutat să pun pe mine un hiton de lână, împodobit cu porumbei, frunze de mirt şi de dafin. După care, indiferent, mi–a arătat uşa templului şi a spus:

— Mergi înăuntru!

— Ce trebuie să fac? l–am întrebat eu.

Iar el mi–a răspuns:

— Este treaba ta. Fă tot ce doreşti! Dar peste o clipă vei fi obosit, apoi şi mai obosit, din ce în ce mai obosit, până ce o moleşeală nemaiîntâlnită îţi va cuprinde tot trupul, pleoapele–ţi vor deveni grele şi nu–ţi vei mai putea deschide ochii oricât de mult te vei strădui, şi te vei odihni, te vei odihni mai bine decât te–ai odihnit vreodată, dar nu vei dormi. După aceea, se va întâmpla ceva, vei deschide ochii şi o vei vedea pe zeiţă.

M–a împins în templu şi s–a întors la locuinţa lui. Am intrat în templul întunecat şi liniştit, am aşteptat o clipă, până ochii mei s–au acomodat, apoi am întrezărit, în lumina puţină a cerului nopţii ce pătrundea printr–o firidă, piedestalul gol al zeiţei. În faţa lui era un pat ale cărui picioare aveau forma labelor de leu, şi, imediat după ce l–am văzut, am simţit o oboseală cumplită în tot trupul. Abia am avut putere să mă întind în pat. Trupul îmi era atât de greu şi m–am gândit că mai bine m–aş fi întins pe pardoseala de piatră, fiindcă am început să mă îndoiesc că patul acela fragil îmi va suporta greutatea. Ochii mi s–au închis, mi–am simţit pleoapele grele şi nu am mai putut să le deschid. Ştiam că nu dorm, dar simţeam cum alunec, cum mă cufund în somn. Însă nu îmi era teamă. Când am simţit lumina arzătoare a zilei, am deschis brusc ochii. Stăteam pe o bancă de piatră, într–o piaţă. Umbrele trecătorilor alunecau pe dalele de piatră.

Mi–am ridicat privirea şi m–am uitat în jur. Nu am recunoscut nici oraşul, nici piaţa unde mă aflam, dar cerul era senin, negustorii zgomotoşi îşi lăudau mărfurile, nimeni nu mă băga în seamă, ţăranii îşi mânau măgarii încărcaţi cu coşuri de legume şi verdeţuri, iar în apropierea mea, o femeie bătrână şi zbârcită îşi înşira bucăţile de brânză pentru vânzare. M–am ridicat de pe bancă şi, imediat, după ce am început să merg, am ştiut sigur că odinioară, cândva, eu am mai fost în acest oraş. Casele erau acoperite cu ţiglă colorată. Paşii m–au purtat pe străzi cu pietre tocite de vreme şi m–am oprit în faţa coloanelor unui templu cu friza decorată cu imagini colorate. Gardianul de la intrarea

templului m–a stropit cu câteva picături din apa sacră. Am intrat în templul răcoros şi întunecat şi, în acelaşi moment, auzind un zgomot, am închis instinctiv ochii.

Când i–am deschis, am observat că sunt din nou lungit pe pat, în templul Afroditei din Eryx. Am înţeles că nu a fost decât într–un vis acel oraş în care m–am plimbat, cu toate că aş fi putut jura că totul a fost real; de altfel, am fost sigur că acea piaţă, acele străzi, imaginile de pe friza templului şi feţele oamenilor îmi erau cunoscute.

Un nou zgomot m–a făcut să mă ridic în picioare. Niciodată până atunci nu mi–am simţit trupul atât de odihnit, spiritul atât de treaz şi simţurile atât de ascuţite. Deşi era destul de întuneric, am putut vedea o femeie, cu faţa acoperită, şezând pe marginea piedestalului gol al zeiţei. Purta o rochie strălucitoare încărcată de broderii, iar pe cap o cunună sclipitoare, de care–i era prins vălul ce–i acoperea faţa. Când s–a mişcat, am auzit din nou acel zgomot iscat de multele brăţări ce–i acopereau braţele şi picioarele. Se mişca, era vie, era reală.

— Dacă tu eşti zeiţa, am spus eu tremurând, dezveleşte–ţi faţa ca să te pot cunoaşte.

De după voal s–a auzit râsul ei. S–a aşezat mai confortabil, după care a spus într–o greacă acceptabilă:

— Zeiţa nu are chip propriu. Spune–mi, Turms, incendiatorule de temple, care este chipul ce doreşti să–l vezi?

Am devenit oarecum neîncrezător, fiindcă râsul ei era un râs omenesc, glasul ei era omenesc, dar mai ales pentru că nimeni din Eryx nu ştia că eu am incendiat templul zeiţei Cybele. Doar Micon şi Dorieus fără voia lor ar fi putut–o spune. Mocneam de indignare şi i–am spus răutăcios:

— Oricare chip ar fi, este prea întuneric aici pentru a–l vedea.

— Cât de sceptic eşti, Turms! a spus ea râzând. Oare tu crezi că zeiţei îi este teamă de lumină?

Brăţările ei au zdrăngănit din nou, apoi am auzit un trosnet, am văzut ţâşnind o scânteie, şi în vecinătatea ei s–a aprins un opaiţ. Când ochii s–au obişnuit cu noua lumină, i–am putut vedea clar veşmântul brodat cu perle. Totodată, am simţit în nări parfumul ei fin de ambră.

— Tu eşti o muritoare ca şi mine, am spus eu dezamăgit. Tu eşti o femeie ca oricare altă femeie. Speram că o voi vedea pe zeiţă.

— Ca şi cum zeiţa nu ar fi femeie, mi–a spus ea cu reproş. Dar ea este mai femeie decât oricare femeie pământeană. Ce doreşti de la mine?

— Să–ţi dezveleşti chipul, am spus eu şi am făcut un pas spre ea.

Vocea ei a fost alta când a rostit:

— Nu mă atinge! Nu este permis.

— Oare mă voi transforma în cenuşă de te voi atinge? am întrebat–o eu în bătaie de joc. Sau mă voi prăbuşi fără viaţă pe dalele templului?

— Nu–ţi bate joc de aceste lucruri, mi–a spus ea cu o voce îngrijorată. Nu uita ce i s–a întâmplat astăzi fiinţei pe care tu ai sacrificat–o zeiţei.

Mi–am amintit de Aura şi mi s–a risipit deodată pofta de a mai glumi. Oricine ar fi fost ea, cea din spatele voalurilor, mă avertizase. Am rugat–o încă o dată:

— Dezveleşte–ţi chipul ca să te pot cunoaşte!

— Va fi precum doreşti, a spus ea. Dar să–ţi aduci aminte că zeiţa nu are chip!

Scoţându–şi cununa, voalul a căzut de pe chipul ei, s–a apropiat de lumină şi a strigat cu pasiune:

— O, Turms, îţi mai aminteşti de mine?

Inima mi–a tresărit, am recunoscut vocea zvăpăiată, ochii veseli şi faţa rotundă a tinerei fete ce mă fascinase atât de mult altădată. Am strigat:

— Dione! Dione, oare cum ai ajuns aici?

Pentru o clipă, am gândit că, fără îndoială, Dione fugise din Efes ca să scape de perşii ce ocupaseră Ionia şi că o ciudată meandră a destinului o condusese la templul Afroditei din Eryx. Dar mi–am dat seama imediat că trecuseră atâţia ani. Dione nu ar fi putut rămâne veşnic aceeaşi ca în ziua în care îmi oferise mărul. De altfel, şi eu mă schimbasem mult de atunci.

Femeia şi–a pus din nou voalul pe faţă şi a întrebat:

— Deci, m–ai recunoscut?

Enervat, i–am răspuns:

— Umbrele şi lumina ce dansau pe chipul tău mi–au înşelat ochii. Am crezut că tu eşti acea copilă pe care am întâlnit–o în Efes pe când eram foarte tânăr. Dar nu eşti ea. Tu nu eşti atât de tânără.

Ea a spus:

— Zeiţa nu are vârstă. Zeiţa este în afara timpului, iar chipul i se schimbă în funcţie de cel care o priveşte. Ce vrei de la mine?

— De ai fi fost zeiţă, i–am spus eu hotărât, ai fi ştiut ce vreau.

Şi–a scos brusc cununa sclipitoare şi a mişcat–o în faţa mea. Involuntar, privirea mea a urmărit mişcarea. Cu cealaltă mână îşi ţinea voalul pe faţă. A rostit:

— Întinde–te din nou pe pat! Relaxează–te! Odihneşte–te!

Ea s–a apropiat încet de pat, având grijă ca brăţările de pe glezne să nu se atingă între ele. Nu am putut să–mi sustrag privirea de la cununa pe care o legăna în mână. Simţurile mele şi–au pierdut acuitatea şi am fost dominat de o stare de beatitudine şi siguranţă. Ea s–a aplecat spre mine, şi–a scos voalul şi m–a întrebat cu un glas poruncitor:

— Turms, unde eşti?

Chipul i s–a transformat în faţa ochilor mei. A devenit negru şi strălucitor. Veşmântul i s–a împodobit cu sâni de amazoană. Luna îi împodobea fruntea ca o diademă şi lângă picioarele ei stăteau trântiţi leii. Am simţit cum sacrele veşminte din piele şi lână ale zeiţei m–au înfăşurat ca atunci când zeiţa m–a ajutat să intru în templul ei pentru a scăpa de mulţimea ce voia să mă lapideze. Însăşi zeiţa Artemis era în faţa mea, dar ea nu mai era doar o statuie neagră din lemn. Ea era vie şi ameninţătoare, pe faţa ei neagră avea un zâmbet sever. Simţeam cum mă apasă şi strânge veşmântul ei, şi am vrut să–l înlătur, dar nu era nici un fel de veşmânt, mâinile mele au atins doar un trup gol.

Glasul a repetat:

— Turms, unde eşti?

Din gâtul meu nu ieşea nici un cuvânt ce aş fi vrut să–l rostesc, am făcut un efort imens şi am strigat:

— Artemis, Artemis!

O mână graţioasă mi–a acoperit ochii, tot trupul meu a suspinat şi m–am eliberat de obsesiva magie a lunii. Luna nu mai avea nici o putere asupra mea.

Glasul a rostit:

— Te eliberez din vraja zeiţei străine doar dacă tu însuţi o vrei şi dacă promiţi că–mi vei sluji doar mie. Uită luna, lasă–ţi la o parte melancolia şi bucură–te de lumina soarelui!

Am murmurat, sau poate că numai mi s–a părut că murmur:

— O! zeiţă născută din spuma mării, eu ţi–am fost consacrat ţie mai înainte ca Artemis să mă ţină sub puterea ei. Nu mă părăsi niciodată!

În urechi am auzit un zgomot puternic, patul s–a clătinat sub mine şi glasul, ce venea de departe, a repetat fără încetare:

— Unde eşti, Turms? Trezeşte–te! Deschide ochii!

Era o ameţeală atât de plăcută, mă simţeam bine şi nu mai voiam să deschid ochii. Era un sunet divin ce–mi suna în urechi, în gură aveam un gust metalic. M–am ridicat în capul oaselor şi am scuipat banul ce–l aveam în gură. L–am auzit cum se rostogoleşte pe pietre, am deschis ochii şi am răsuflat uşurat când am văzut cum se cerne din nou din cer lumina zilei. Am strâns–o cu ardoare pe femeia din braţele mele. I–am simţit frământarea trupului gol şi încins de soare; şi eu eram gol, doar o ghirlandă de flori îmi înconjura gâtul.

Un glas mă întreba stăruitor:

— Unde eşti, Turms?

M–am uitat împrejur şi am şoptit:

— Sunt într–o grădină minunată de formă rectangulară. În spatele gardului de marmoră ce o înconjoară sunt chiparoşi. Este plină grădina de flori şi apa ţâşneşte dintr–un izvor. Este miezul zilei. Mă odihnesc pe un podium de marmoră acoperit cu o pătură moale şi strâng în braţe o femeie, care mi–a atârnat la gât o cunună de flori şi–mi zâmbeşte. Nu îmi amintesc să o mai fi văzut. Ceva mai departe de noi, nişte ţărani bronzaţi se întorc de pe câmp şi se uită curioşi doar cu coada ochiului înspre mine. Dar nu mă stânjeneşte privirea lor. Eu trăiesc într–o altă lume. Este o remarcabilă distanţă între lumea lor şi a mea. Dacă aş face un efort puternic, aş putea să–mi amintesc unde sunt şi cine este femeia din braţele mele. În această clipă sunt fericit. Pielea ei este albă, ea este o fiinţă vie, frumoasă.

Glasul mi–a poruncit:

— Închide din nou ochii!

Am închis ochii. Am auzit vâjâitul vântului şi al furtunii. O furtună atemporală ce mă trăgea înapoi. Dar glasul mi–a poruncit din nou:

— Turms, deschide ochii!

Şi m–a întrebat:

— Unde eşti?

Am deschis ochii şi am povestit uimit de ceea ce vedeam:

— Sunt într–o vale minunată, străjuită de munţi care se înalţă până la cer. Vârfurile munţilor sunt acoperite cu zăpadă. Simt în nări puternicul miros al ierbii. Este atât de cald când sunt întins pe poala muntelui. Dar sunt singur. Nu se vede nici o casă, nici un drum, nici un om.

Abia puteam înţelege ce spune glasul, murmurul venea de departe:

— Întoarce–te, Turms, întoarce–te! Trezeşte–te! Unde eşti?

Dar încă nu voiam să mă întorc. Am închis din nou ochii. Era noapte. Stăteam în picioare într–o încăpere străină. Mai întâi i–am auzit respiraţia, apoi am văzut–o pe Kydippe care dormea cu gura întredeschisă şi gemea. S–a deşteptat brusc, s–a speriat când m–a văzut şi a tras o pătură de pe pat să–şi acopere trupul gol. Când m–a recunoscut, a renunţat să se mai învelească şi a zâmbit. M–am întins pe pat lângă ea şi am strâns–o la piept. Nu s–a opus îmbrăţişării mele, a scos doar un ţipăt scurt, apoi s–a strâns şi mai mult în mine. M–am bucurat pe săturate de trupul ei, însă buzele i–au fost reci când am sărutat–o şi inima ei nu a răspuns chemării inimii mele. Iar când am lăsat–o din braţe şi ea şi–a acoperit ochii de ruşine, am ştiut că nu există nimic comun între noi. Îmi era deja străină şi nu am mai simţit nici o dorinţă să o ating. Dimpotrivă, mi–a fost scârbă de indiferenţa cu care s–a abandonat în braţele mele.

Am suspinat dezamăgit şi am deschis ochii. Eram din nou în templul Afroditei din Efes, întins pe pat, şi braţele mele, ridicate, erau rigide. Pe marginea patului era aşezată o femeie străină, care încerca să–mi reanimeze braţele.

— Turms, ce e cu tine? a întrebat ea îngrijorată şi s–a dat la o parte din lumină ca să–mi vadă faţa.

Veşmântul încărcat cu perle brodate, cununa, voalul, colierul de la gât şi brăţările ei zăceau pe pardoseala templului. Era îmbrăcată doar cu un peplu subţire şi bogatul ei păr blond îi era ridicat şi strâns deasupra capului. Sub sprâncenele subţiri, foarte ridicate, ochii ei păreau oblici. Deşi chipul ei îmi era familiar, am fost sigur că nu o mai văzusem niciodată. Într–un sfârşit, braţele mele încremenite s–au destins şi au căzut pe pat. Tot trupul îmi era obosit, ca şi cum aş fi făcut o muncă neobişnuit de grea. Cu vârfurile degetelor, ea mi–a atins sprâncenele, pleoapele, buzele, bărbia, şi cu un aer absent a trasat un cerc pe pieptul meu. Dintr–o dată faţa ei a devenit

palidă şi am constatat surprins că plânge.

— Ce ţi s–a întâmplat? am întrebat–o eu speriat.

— Nimic, a răspuns ea fără nici o nuanţă în glas şi şi–a retras mâna de pe pieptul meu.

— De ce plângi? am întrebat–o eu uimit.

Ea a scuturat cu putere din cap şi o lacrimă a alunecat pe pieptul meu. Şi a spus:

— Nu plâng.

M–a lovit pe neaşteptate cu pumnul în obraz şi m–a întrebat furioasă:

— Cine este acea Kydippe al cărei nume l–ai repetat fără încetare?

— Kydippe, am rostit eu încet, din cauza acestei fete am venit aici, la templul Afroditei. Este nepoata tiranului din Himera. Dar acum nu o mai doresc deloc. Am obţinut ceea ce voiam, iar zeiţa m–a dezlegat din vraja ei.

— Atunci, a spus ea cu o voce oarecum iritată, este foarte bine. Dacă tot ai obţinut ceea ce voiai, de ce nu pleci?

Şi a ridicat mâna să mă lovească încă o dată. Am observat–o la timp şi i–am prins–o. Era atât de micuţă şi fină în mâna mea. Am întrebat–o:

— De ce mă loveşti? Doar eu nu ţi–am făcut nici un rău.

— Nu mi–ai făcut nici un rău? a spus ea imitându–mi glasul. Nici un bărbat nu mi–a făcut atâta rău cât mi–ai făcut tu. Dar acum, cel mai bine–ar fi să–ţi vezi de drumul tău. Du–te! Şi niciodată să nu te mai întorci în Eryx!

— N–am cum să plec, i–am răspuns eu, fiindcă te–ai aşezat peste mine. În plus, ţi–ai învelit picioarele în hitonul meu.

Într–adevăr, ea îşi trăsese peste genunchi poala veşmântului meu, fiindcă în templu era frig.

— De fapt, cine eşti tu? am întrebat–o eu şi i–am mângâiat uşor gâtul alb.

A tresărit şi a ţipat:

— Nu mă atinge! Nu–mi face nici o plăcere atingerea ta. Urăsc aceste mâini.

Când am încercat să mă ridic, m–a împiedicat să o fac, s–a aplecat peste faţa mea şi m–a sărutat cu patimă. A fost atât de neaşteptat acest sărut înflăcărat, m–am dumirit când ea era deja din nou aşezată pe marginea patului şi privea nu se ştie unde cu bărbia uşor ridicată. I–am prins mâna în mâna mea şi i–

am spus:

— Hai să vorbim ca nişte fiinţe umane. Şi tu eşti o muritoare asemenea mie. Ce s–a întâmplat? De ce ai plâns şi de ce m–ai lovit?

Şi–a încordat pumnul, dar l–a lăsat în mâna mea.

— Tu nu aveai nevoie să vii aici în Eryx, a spus ea supărată, fiindcă tu o cunoşti pe zeiţă mai bine decât o cunosc eu. Eu nu sunt decât un corp în care zeiţa se întrupează, dar tu m–ai dominat şi eu nu am putut să fac nimic în faţa puterii tale. Nu pot înţelege ce s–a întâmplat, a mai spus ea. Dar cred că trebuie să–mi strâng podoabele de pe jos şi să plec. Tu te–ai putut deştepta singur şi nu ai avut nevoie de ajutorul meu pentru a–ţi răspunde întrebărilor pentru care ai venit aici. Spune–mi, eşti într–adevăr treaz?

Mi–am pipăit capul şi trupul.

— Aşa cred, i–am răspuns eu nesigur. Puţin mai înainte, când am fost în alte locuri, tot atât de bine aş fi putut jura că sunt treaz. Niciodată nu am mai trăit acele momente.

— Fără îndoială, a spus ea distrată. Bănuiesc că acea femeie nu ţi–a acordat niciodată atenţie, din moment ce ai cerut ajutorul zeiţei.

Strângându–i pumnul în mâna mea, am privit–o direct în ochi şi i–am spus:

— Buzele tale sunt atât de frumoase. Eu cunosc linia fină a sprâncenelor tale, îţi cunosc ochii şi obrajii. Este atât de ciudat că trăsăturile chipului tău îmi sunt cunoscute. Oare tu eşti dintre cei care s–au întors?

— Cei care s–au întors? m–a întrebat ea mirată. Nu înţeleg ce vrei să spui.

Mi–am înfăşurat mâinile în jurul gâtului ei, am tras–o încet spre mine şi am strâns–o la piept. Trupul ei era încordat şi nu a răspuns îmbrăţişării mele.

— Trupul tău este rece, i–am spus eu. Îţi este frig. Dar aş putea să te încălzesc. Sau poate că este deja dimineaţă?

S–a uitat spre deschiderea din plafonul templului şi a spus:

— Încă mai este timp până dimineaţă. Dar la ce bun să–mi încălzeşti mie trupul? Oare nu ai obţinut deja tot ceea ce ai dorit?

Apoi, deodată, şi–a sprijinit capul pe umărul meu şi a izbucnit într–un plâns disperat.

— Nu fi supărat pe mine, sunt atât de obosită. Când luna este în faza întunecată, eu mă simt foarte ciudat. De obicei, execut corect tot ceea ce mi se porunceşte. Dar tu ai aprins în mine dorinţa de a mă împotrivi poruncilor templului.

Prin pânza subţire a veşmântului, i–am simţit trupul moale. Şi am simţit un fior în tot trupul. Îmi era teamă şi am ezitat ca în faţa unui prag ireversibil de piatră; de l–aş fi trecut, nu m–aş mai fi putut întoarce niciodată.

— Spune–mi care este numele tău, am rugat–o eu, ca să te pot cunoaşte.

A scuturat cu încăpăţânare din cap şi părul ei s–a revărsat peste pieptul meu. Şi–a desprins mâna din mâna mea, şi–a apăsat obrazul de umărul meu înfăşurându–şi braţele în jurul gâtului meu şi mi–a şoptit:

— De–mi vei şti numele, tu mă vei domina. Oare nu înţelegi că eu îi aparţin zeiţei? Nici un bărbat nu poate sau nu trebuie să mă domine.

— Dar tu nu te–ai putut şi nici nu te vei putea sustrage voinţei mele, i–am spus eu. Când un om îşi începe o altă viaţă, i se dă un alt nume. În acest moment eu îţi voi da un alt nume şi tu vei fi a mea. Fie–ţi binecuvântat numele, Arsinoe!

— Arsinoe, a repetat ea încet. De unde ai găsit acest nume? Ai cunoscut pe cineva al cărei nume era Arsinoe?

— Nicidecum, am spus eu. L–am descoperit pe neaşteptate în spiritul meu. Probabil că a ajuns de undeva sau poate că era deja în mine, fiindcă oamenii nu pot crea nume.

— Arsinoe, a mai repetat ea o dată oprindu–i fiecare sunet pe limbă, ca şi cum ar fi vrut să ştie care îi este gustul. Dar dacă eu nu voi accepta acest nume, nici o altă putere tu nu vei avea pentru a mi–l da pe un altul.

Am chibzuit un moment, după care i–am spus:

— Tu nu eşti de origine greacă, te trădează accentul. Nici feniciană nu eşti, fiindcă faţa ta nu este arămie. Pielea ta este albă ca spuma mării. Oare prin vinele tale curge sângele celor care au fugit din Troia?

— Ce importanţă are naţionalitatea unui om? a spus ea. Pentru zeiţă nu există popoare, familii, limbi sau culori diferite ale pielii. Ea îşi alege victimele la întâmplare, ea îl face pe un om frumos încă şi mai frumos, dar şi pe un om urât ea îl poate transforma într–un om frumos. Dar spune–mi, Turms, tu îmi poţi

vedea chipul real?

Şi–a întors puţin capul pentru a–i vedea faţa din toate părţile. Am privit–o şi, uimit, am spus:

— Eu nu am mai văzut niciodată până acum un chip atât de viu şi de schimbător ca al tău, Arsinoe. Zeiţa ţi–a dăruit o infinitate de chipuri, de aceea bărbaţii, care sunt cufundaţi în sacrul somn al zeiţei, văd în chipul tău chipul aceleia pe care au iubit–o sau pe care o doresc. Dar bănuiesc că ţi–am văzut şi faţa cea adevărată când te–ai aplecat şi m–ai privit îngrijorată ca oricare altă fiinţă muritoare.

Depărtându–se puţin, s–a uitat la mine cu atenţie, mi–a mângâiat buzele şi faţa şi mi–a spus:

— Turms, jură–mi că nu eşti decât un muritor!

— Pe numele zeiţei îţi jur, am spus eu, că simt foamea, setea, oboseala, pasiunea, dorinţa şi disperarea ca oricare fiinţă muritoare. Dacă sunt sau nu muritor, acest lucru nu îl pot jura, pentru că eu însumi nu îl ştiu. Dar dacă tot veni vorba de jurăminte – ca să stau ceva mai liniştit – ai putea să–mi juri tu că nu vei dispărea pe neaşteptate din braţele mele, sau că nu–ţi vei schimba chipul pe care îl ai acum? Pentru mine, chipul tău de acum este cel mai frumos chip pe care l–am văzut vreodată.

Ea a jurat, după care a spus:

— Uneori, când zeiţa apare, eu nu mă simt pe mine însămi. Dar sunt şi zile când ştiu că doar îi înşel pe bărbaţii care îşi imaginează că o văd în mine pe zeiţă. Turms, alteori eu însămi nu cred în zeiţă şi îmi doresc cu ardoare să fiu liberă şi să trăiesc o viaţă obişnuită, aşa cum trăiesc ceilalţi oameni. Lumea mea se mărgineşte doar la muntele Eryx. Iar când mă voi vesteji, fântâna zeiţei îmi va fi mormântul şi o alta mai tânără îmi va lua locul şi–i va sluji zeiţei.

A pipăit cu piciorul podoabele aruncate pe jos ale zeiţei, a scuturat din cap şi mi–a spus:

— Nu, nu ar fi trebuit să mă confesez astfel unui străin. Eu ar fi trebuit să pun altfel în valoare veşmintele şi bijuteriile zeiţei. Eu ar fi trebuit să dispar când tu te–ai deşteptat şi să–ţi las impresia că sunt o umbră a zeiţei. Spune–mi, nu cumva eşti vrăjitor şi ai anumite puteri asupra altor oameni? Nu–mi explic de ce nu am putut pleca de lângă tine.

Nu i–am răspuns, fiindcă pe mine începuse să mă neliniştească un anumit gând. I–am pipăit umerii, coatele şi

genunchii, după care i–am spus:

— În vis – dacă va fi fost doar un vis – printre altele eu am fost şi în Himera, în camera lui Kydippe. M–am distrat cu ea aşa cum se distrează un bărbat cu o femeie şi ea nu mi s–a opus. După ce mi–am împlinit plăcerile, am înţeles că doar din concupiscenţă am dorit–o şi că, de fapt, nu am nimic comun cu ea. Dar, ceea ce s–a întâmplat nu a fost un vis. O ştiu prea bine şi tot atât de bine o ştie şi trupul meu. Atunci, mă întreb eu: cine a fost în braţele mele, dacă trupul meu a rămas aici pe când hoinăream în Himera?

A ocolit răspunsul şi mi s–a adresat mânioasă:

— Încetează să–mi tot vorbeşti despre Kydippe! Cred că–mi ajunge de câte ori te–am auzit rostind acest nume.

Apoi a continuat cu o simulată părere de rău în glas:

— În nici un caz ea nu va fi a ta. Tatăl ei a obţinut deja o profeţie din partea zeiţei. Un atelaj de măgari o va conduce pe această Kydippe în camera nupţială şi înaintea lor va alerga un iepure. Iepurele este emblema oraşului Reggio şi Reggio are controlul coastei italiene a strâmtorii, la fel cum oraşul Zankle îl are asupra coastei siciliene. După cum vezi, zeiţa din Eryx confirmă prin viziuni şi profeţii chiar şi jocurile politice. De aceea eu nu pot avea întotdeauna încredere în ea. La drept vorbind, a continuat ea, templul din Eryx aranjează toate afacerile matrimoniale din spaţiul mării occidentale. Dar cei înţelepţi nu cred decât pe jumătate în puterea zeiţei şi negociază căsătoriile cele mai avantajoase direct cu preoţii templului. Mulţi bărbaţi creduli şi multe femei naive au fost amăgiţi de un semn ce i–a împins spre Eryx şi au avut în somnul sacru viziunea viitoarei soţii sau viitorului bărbat, despre care nici nu mai auziseră până atunci. Şi s–au supus proorocirii zeiţei, fiindcă ce rost are să te împotriveşti unui zeu?

Am întrebat–o neliniştit:

— Dar eu? Oare sunt şi eu victima vreunei capcane proorocite?

Ca şi cum s–ar fi speriat de ceea ce am gândit, ea mi–a spus:

— Nu interpreta greşit vorbele mele! Zeiţa este mai puternică decât credem noi, şi de multe ori ea distruge cele mai abile planuri pentru a–şi impune propriile capricii. Altfel cum ar fi fost posibil să rămân eu aici lângă tine şi să–ţi dezvăluiesc adevăratul meu chip? Nu, Turms, a continuat ea atingându–mi

cu teamă buzele. Când mă uit la ochii tăi migdalaţi şi la buzele tale senzuale, mă trec fiori reci sau simt că mă topesc de cald, aşa ceva nu mi s–a mai întâmplat niciodată. Ceva mai puternic decât voinţa mea mi–a înmuiat genunchii şi mă împiedică să adun de pe jos veşmintele şi bijuteriile zeiţei. Simt că se va întâmpla ceva îngrozitor şi aş prefera mai degrabă să mor decât să se întâmple.

— Eu deja am fost mort, i–am spus. Încă şi acum mai simt în gură gustul metalului. Arsinoe, eu am scuipat din gură banul cu care urma să plătesc vama pentru lumea subpământeană. Şi cred, într–adevăr, că ceva imprevizibil ni se va întâmpla amândurora.

Ea s–a uitat spre deschizătura din plafonul templului şi a exclamat surprinsă:

— Ce scurtă a fost această noapte! Cerul a început să se lumineze. Eu trebuie să plec şi nu ne vom mai revedea niciodată.

Am apucat–o de mână şi i–am spus:

— Arsinoe, nu pleca încă! Noi trebuie să ne revedem. Spune–mi cum pot ajunge aici. Spune–mi ce trebuie să fac.

— Tu nu ştii ce vorbeşti, a spus ea. Oare nu este de ajuns că o femeie a murit doar pentru că tu ai atins–o? Despre acest lucru s–a vorbit mult în templu. Oare tu îmi doreşti moartea?

În acelaşi moment s–a auzit un fâlfâit de aripi. Probabil că cineva traversase curtea templului, de aceea, speriaţi, porumbeii se înălţaseră în zbor. Şi, prin deschiderea din plafon, o pană a căzut în faţa picioarelor noastre. Am ridicat–o de pe dalele de piatră şi am spus fericit:

— Zeiţa ne–a trimis un semn. Ea este de partea noastră. Şi, chiar dacă până acum nu am crezut prea mult în ea, de acum încolo cred, fiindcă această pană este un miracol şi o prevestire.

Trupul ei a tremurat în braţele mele.

— Cineva se plimbă prin curte, a spus ea în şoaptă. O, zei! deja în capul meu forfotesc ca nişte şerpi minciunile pe care le–aş putea inventa. Turms, oare de ce mi–ai făcut asta?

I–am sărutat buzele cu înflăcărare şi ea s–a opus câteva clipe, dar apoi a răspuns sărutului meu cu aceeaşi pasiune.

— Turms, a spus ea cu ochii plini de lacrimi, îmi este groaznic de teamă. După care a spus grăbită:

— Oare îmi vei putea recunoaşte faţa când mă vei vedea la

lumina zilei? Lumina opaiţului este amăgitoare. Poate că sunt mai urâtă şi mai bătrână decât crezi tu, poate că vei fi dezamăgit.

— Dar faţa mea, am întrebat–o eu, oare tu o vei recunoaşte?

— Tu nu ai de ce să te temi, a spus ea râzând. Turms, tu eşti frumos ca un zeu.

În acel moment am fost străbătut de un fior de la creştet până–n tălpi şi, alunecat într–un extaz profund, am simţit că eu sunt mai mult decât cel care sunt. Nu există nici un obstacol în lume pe care să nu–l fi putut depăşi. Şi i–am spus:

— Arsinoe, tu te–ai născut pentru mine, nu pentru zeiţă. Şi eu m–am născut pentru tine. De aceea trebuia să vin în Eryx, – cu voia sau fără voia mea – doar pentru a te cunoaşte pe tine. Am ajuns unde trebuia să ajung, sunt liber, sunt puternic. Nu are nici un rost să–ţi fie teamă. Dacă nu ne vom putea întâlni ziua, ne vom întâlni noaptea, ce importanţă are? Nici o putere din lume nu ne poate împiedica.

Am ajutat–o să–şi strângă veşmintele şi bijuteriile împrăştiate pe jos. A stins opaiţul şi l–a luat cu ea, după care a ieşit din templu printr–o uşiţă ascunsă în spatele piedestalului zeiţei. M–am întins din nou pe pat, am strâns pe mine hitonul de lână, am mângâiat porumbeii brodaţi, am ridicat ochii spre cer şi am urmărit cum cerul devenea din ce în ce mai luminos.

5

Soarele era în înaltul cerului când am fost trezit de un preot ce avea în mână o foarte frumoasă cupă pictată. După atât de multele întâmplări reale şi imaginare ce le trăisem noaptea, când l–am văzut, nu am fost prea sigur dacă visez sau dacă sunt treaz. Dar nedumerirea mi s–a risipit repede şi, amintindu–mi că trebuie să fiu arogant de fericit, pentru a nu–i trezi suspiciuni, am izbucnit în râs şi i–am spus bucuros:

— O! Sacrule preot! Zeiţa m–a eliberat de prosteasca–mi iubire. Am întâlnit–o în această noapte pe fata de care mă credeam îndrăgostit şi am îmbrăţişat–o pătimaş, chiar dacă ea locuieşte atât de departe, în Himera. Dar fata s–a preschimbat într–un iepure şi a reuşit să scape din strânsoarea braţelor mele. Cu toate acestea, n–am nici o părere de rău după ea.

— Bea din această cupă! a spus el şi mi–a întins–o. După faţă, se vede că încă mai eşti în extaz. Această băutură te va linişti.

— Dar nu vreau nicidecum să mă liniştesc, i–am răspuns eu. Dimpotrivă, această stare este extraordinară şi cu mare plăcere aş mai prelungi–o. Totuşi îţi voi urma sfatul, poate voi scăpa de gustul acesta metalic din gură. Fiindcă, mă vei crede sau nu, printre altele, în această noapte eu am şi murit. Noroc că am aruncat la timp banul din gură, altfel nu ţi–aş mai fi putut povesti nimic. Fără îndoială, tu eşti familiarizat cu secretele zeiţei, aşa că n–are nici un rost să–ţi ascund că eu, un refugiat din Ionia, eram topit după nepoata tiranului Himerei, Kydippe. Din fericire, zeiţa m–a eliberat de această nebunie.

Şi pe când mă grozăveam astfel în faţa lui, am sorbit, din cupa ce o ţineam în mâini, vinul amestecat cu miere. M–a privit atent şi a încruntat din sprâncene.

— Chiar ai văzut cum Kydippe s–a transformat în iepure după ce a fugit din braţele tale? a întrebat el oarecum neîncrezător. Dacă–i aşa, înseamnă că zeiţa ţi–a acordat o adevărată favoare,

fiindcă proorocirea confirmă o alta în legătură cu această Kydippe.

— Kydippe, am repetat eu, încă şi ieri de–i rosteam numele îmi fremăta tot trupul. Dar astăzi nu–mi mai spune nimic şi pot trăi liniştit, fiindcă nici nu doresc să o mai revăd.

— Ce altceva ai mai văzut? m–a întrebat preotul, care începuse să fie curios. Încearcă să–ţi aminteşti!

Am închis ochii şi m–am prefăcut că încerc să–mi amintesc. I–am spus:

— Cred că am mai văzut un atelaj de măgari ce trăgeau care încrustate cu argint. Măgarii traversau marea prin strâmtoare, dar cum de era posibil aşa ceva, asta nu înţeleg. Acum o clipă încă mai erau clare în memoria mea multe imagini pe care le–am văzut, dar cred că vinul ce mi l–ai dat le–a şters în întregime. Nu, nu îmi mai amintesc deja de nimic. Dar n–are nici o importanţă. Important este că am scăpat de obsesiva Kydippe.

— Fără îndoială, a spus preotul, tu eşti înzestrat cu calităţi divinatorii.

Când am plecat, porumbeii din curtea templului s–au rotit în zbor deasupra capului meu. În casa amfitrionului nostru urmele ospăţului funerar m–au întâmpinat la tot pasul. Croindu–mi drum printre bălţile de vin şi cioburile de amfore sparte, am ajuns lângă patul în care zăcea Micon, dar nu am reuşit să–l trezesc. Tanaquil era în picioare. Meşterul bijutier îi acoperea cu aur dinţii cei noi. Gingiile ei sângerau, dar răbda resemnată şi–şi întărea curajul sorbind, din când în când, cu multă încredere, dintr–o cupă cu vin. În timpul acesta, aurarul umbla cu un fel de cleşte în gura ei şi, ajustându–i firele de aur cu care erau prinşi dinţii cei noi de ceilalţi dinţi, îi lăuda curajul şi se grozăvea, topit de admiraţie pentru frumuseţea lucrării pe care o executase. După ce a reuşit să fixeze bine dinţii cei noi, i–a frecat gingiile sângerânde cu o alifie hemostatică din plante, apoi a aşteptat răsplata muncii sale. Nu a fost câtuşi de puţin mică acea răsplată, dar el s–a gândit că n–ar fi rău să rotunjească suma primită, de aceea a înşirat în faţa lui Tanaquil diferite lucruri, care nu au putut–o lăsa indiferentă: pudră pentru curăţat dinţii, creme pentru faţă, prafuri colorate pentru sprâncene şi pentru buze, precum şi un colorant din Cartagina, care – s–a jurat meşterul aurar pe toţi zeii – înlătură toate ridurile de pe faţă.

Când, într–un sfârşit, el a plecat, i–am prins neliniştit mâinile

lui Tanaquil în mâinile mele şi i–am spus:

— Nu mai suntem copii nici tu, nici eu. Ritualurile secrete ce sunt celebrate în Eryx în cinstea zeiţei tu le cunoşti bine. Dar şi în mine sunt puteri pe care tu nu le ştii. Aminteşte–ţi doar ce i s–a întâmplat Aurei după ce eu am atins–o. Cine este acea femeie prin care zeiţa se manifestă în templu adoratorilor săi?

Tanaquil s–a speriat, s–a uitat în jur şi mi–a şoptit:

— Chiar dacă nu–ţi înţeleg spusele, este mai prudent să vorbeşti încet.

I–am spus:

— Dar ea este o femeie din carne şi sânge ca şi noi, ştii prea bine. Şi nu uita că depinde doar de mine dezvăluirea anumitor lucruri care, în ciuda dinţilor noi ce–ţi împodobesc gura, l–ar putea îndepărta pe Dorieus de lângă tine.

A meditat un oarecare timp, după care m–a întrebat:

— De fapt, ce doreşti? Bineînţeles, dacă voi putea, eu te voi ajuta. Doar suntem prieteni.

— Vreau să o revăd pe acea femeie din templu. Cât mai repede cu putinţă şi de preferinţă la lumina zilei.

— Dar este interzis, a rostit Tanaquil. Şi–apoi, ea nu este decât un vas ieftin în care zeiţa îşi toarnă vinul după bunul ei plac. Vasele se schimbă, dar puterea zeiţei este aceeaşi. În această femeie nu este nici o putere. Ea este doar o sclavă crescută la şcoala zeiţei.

— Poate că tu ai dreptate, i–am spus eu, dar tocmai pe acest vas ieftin îl doresc eu, de preferinţă gol, fiindcă intenţionez să torn în el propriul meu vin.

S–a gândit Tanaquil ce s–a gândit, şi–a mai pipăit din când în când dinţii cei noi, apoi m–a privit direct în ochi şi a spus:

— Nu te–ai înşelat, eu sunt iniţiată în misterele Afroditei. La drept vorbind, eu am ajutat–o de câteva ori pe această femeie şi am răspuns cu bine, până la capăt, împreună cu bărbaţii cufundaţi în somnul sacru, exigenţelor zeiţei. De aceea ea m–a ajutat să par în ochii lui Dorieus mai frumoasă decât Elena din Troia. În braţele ei a descoperit Dorieus voluptăţi inimaginabile şi a crezut că este în braţele mele.

— Cine este ea? am întrebat–o eu.

Tanaquil a ridicat din umeri şi a spus:

— De unde–aş putea şti? Astfel de femei sunt cumpărate încă de când sunt copii şi instruite în temple. Bănuiesc că ea a

fost crescută şi instruită în Cartagina, după care a călătorit prin multe ţări pentru a–şi desăvârşi măiestria. Templele schimbă deseori între ele pe cele mai talentate femei. Dar o femeie care ajunge la Eryx nu mai pleacă nicăieri, fiindcă nu mai are de învăţat nimic. Ea va duce o viaţă de zeiţă şi va avea parte de toate plăcerile posibile până–ntr–o zi când, fie va înnebuni, fie va fi atât de uzată, încât templul nu va mai voi s–o folosească. Nu te mai gândi la ea, Turms! Îţi vei irosi timpul, doar cu atâta te vei putea alege.

— Tanaquil, i–am spus eu, într–o zi mi–ai spus că tu crezi în zeiţă. Acum, după atâtea semne ce mi le–a trimis, şi eu cred în ea. Ea are puterea să distrugă calculele egoiste ale oamenilor, chiar şi pe acelea ale preoţilor ei. Capricioasele ei dorinţe m–au condus la Eryx, mi–au scos–o în faţa ochilor pe această femeie şi mă împing să o revăd. Cum aş putea eu să mă împotrivesc capriciilor zeiţei? Ajută–mă, Tanaquil! Dacă mă vei ajuta, va fi atât pentru propriul tău interes, cât şi pentru interesul meu şi al acestei femei.

M–a întrebat iritată:

— De ce nu te duci la preot să te sfătuiască? El ţi–ar putea dovedi mai bine decât mine că faci o mare greşeală.

— N–am eu nevoie de sfaturile lui, i–am spus. Dar uite ce, Tanaquil, fiindcă tot ai vorbit despre preot, mai bine te–ai duce tu la el şi i–ai spune că ai nevoie de slujitoarea Afroditei pentru nişte sfaturi pe care doar o femeie ar putea să ţi le dea. În fond, ea nu este închisă acolo şi poate părăsi templul însoţită de o persoană demnă de încredere. Ea apare adoratorilor zeiţei cu diferite chipuri şi s–ar putea ca nici tu, nici chiar preoţii să nu–i cunoaşteţi adevăratul chip. Ea poate oricând să apară asemenea unei femei obişnuite, aşa că nimeni nu o va recunoaşte de va veni aici ziua, chiar dacă noaptea slujeşte în templul zeiţei.

— Bineînţeles, ea este liberă să–şi satisfacă propriile plăceri. Dar tu îmi eşti prieten, Turms, de–aceea trebuie să te avertizez că o mai mare târfă decât ea nu există în toată lumea. Vara, cât este ziua de mare, o tăvălesc pe dealurile Eryxului toţi marinarii, catârgiii şi păstorii. Mai bine–ai face de nu te–ai mai gândi la ea. Ascultă, Turms, eu sunt o femeie bătrână, cunosc viaţa şi tot răul ei, dar ceea ce cunosc eu este nimic pe lângă ceea ce cunoaşte ea.

M–a neliniştit puţin cruzimea vorbelor lui Tanaquil, este drept, dar mi–am spus că le rostise doar ca să mă depărteze de Arsinoe. În mintea mea nu mai era loc pentru altceva, îi vedeam linia prelungă a sprâncenelor, ochii oblici, gura senzuală şi gâtul nemaipomenit de alb. Mai simţeam încă în trup căldura trupului ei şi toate simţurile mă încredinţau că în ea nu era nimic rău.

— Tanaquil, am spus eu, priveşte în ochii mei! Trebuie să mă ajuţi! Pentru tine nu–i atât de greu să mi–o aduci. În numele zeiţei, te rog să–mi împlineşti dorinţa. Altfel zeiţa te va părăsi.

Ca femeie ce era, Tanaquil cunoştea destul de bine cât de capricioasă este zeiţa şi îi era teamă că zeiţa ar fi putut–o părăsi. A oftat şi a spus:

— Fie precum doreşti! Dar o voi putea aduce aici doar dacă ea însăşi vrea să te întâlnească, şi, mai cu seamă, dacă vrea ziua. Eu mă îndoiesc, fiindcă la lumina zilei, pe chipul ei nu prea ai ce vedea.

După ce şi–a aranjat părul, şi–a vopsit buzele, sprâncenele şi obrajii şi şi–a pus la gât colierul, Tanaquil a plecat, într–adevăr, la templu. Dinţii auriţi pe care–i avea îi dădeau mai multă siguranţă, de aceea păşea cu bustul drept şi cu bărbia ridicată. Nu a întârziat mult şi s–a întors împreună cu o femeie învelită din cap până–n picioare în veşminte feniciene. O umbrelă cu franjuri îi proteja faţa de razele soarelui. Traversând casa, ele au ajuns pe terasă, la umbra pomilor înfloriţi. Tanaquil a invitat–o să se aşeze pe o bancă de piatră şi i–a spus că se duce să aducă vin şi gustări.

— Turms, m–a strigat ea, vino şi ai grijă, nu cumva vreunul dintre aceşti servitori obraznici s–o deranjeze pe preoteasa templului. Ca oaspete de seamă ce este, o voi servi cu mâinile mele.

Când numai câţiva paşi mă mai despărţeau de Arsinoe, am simţit cum mi se înmoaie picioarele şi buzele mele au început să tremure. Pomii îşi scuturau florile în faţa picioarelor mele, se auzea vuietul talazurilor mării. Ea a lăsat jos umbrela, şi–a ridicat capul şi m–a privit în ochi. I–am recunoscut sprâncenele prelungi, dar ochii nu i–am recunoscut, nici cruzimea ce se citea pe buzele vopsite nu am recunoscut–o.

— Arsinoe, am şoptit eu şi am întins mâna, dar nu m–am încumetat să o ating.

A încreţit nedumerită din sprâncene şi a spus:

— Mi se zbat tâmplele de la lumina aceasta puternică a soarelui şi sunt obosită fiindcă nu mi–am împlinit somnul. Dacă nu aş preţui–o atât de mult pe Tanaquil, n–aş fi venit eu în vizită la ea atât de dimineaţă. Dar eu nu te cunosc. Oare mie mi te–ai adresat? Ce vrei de la mine?

Fardul îi îngroşa trăsăturile. Când vorbea, în jurul ochilor erau doar riduri adânci. Chipul ei nu părea nicidecum atât de nevinovat pe cât mi se păruse noaptea, şi, pe măsură ce mă uitam la ea, distingeam un alt chip, ce se ascundea sub fard.

— Arsinoe, am spus eu precipitat, oare este adevărat că tu nu mă mai recunoşti?

Colţurile buzelor ei au început să tremure. Ochii i s–au limpezit deodată şi au început să strălucească de bucurie.

— O, Turms! Să fie oare adevărat că tu m–ai recunoscut în lumina aceasta necruţătoare a zilei? Să fie adevărat că te–ai speriat de mine la fel de tare cum se sperie un băieţel în faţa unei porţi interzise? O, Turms! Dac–ai şti ce frică mi–a fost!

S–a ridicat şi s–a aruncat în braţele mele şi i–am simţit fremătarea trupului prin veşmântul subţire ce i–l înfăşură.

— Arsinoe, Arsinoe, am murmurat eu şi glasul mi–a vibrat de emoţie, oare cum aş fi putut să nu te recunosc?

Chipul ei a început să se schimbe, până a devenit atât de frumos, încât mi s–a părut că o strâng în braţe pe zeiţa însăşi. Deasupra capetelor noastre cerul îşi schimbase culoarea într–un albastru intens şi am simţit cum clocoteşte tot sângele în mine.

— Arsinoe, am spus eu, doar pentru a trăi acest moment m–am născut, doar acest moment l–am aşteptat întotdeauna cu nerăbdare. Nu–ţi mai acoperă nici un voal faţa. Tu ţi–ai dezvelit chipul pentru mine, de aceea aş putea chiar şi să mor, fiindcă aş muri fericit.

Arsinoe a spus:

— Timpul se rostogoleşte prea repede, clocotul sângelui se va stinge. Dar şi din cenuşă m–aş ridica, şi de sub iarbă m–aş întoarce, ca să mai fiu o dată strânsă în braţele tale.

— Muntele Eryx este nemuritor, i–am răspuns eu, iar marea îl îmbrăţişează veşnic. Veşnic surâd câmpiile de la poalele muntelui. Eu sunt marea ce te va îmbrăţişa etern.

Şi–a pus mâna pe pieptul meu şi a spus:

— Mi–am mânjit cu roşu buzele şi mi–am răvăşit părul. Nu, nu am dormit deloc, m–am spălat şi m–am împodobit, mi–am

schimbat veşmintele şi mi–am aranjat părul în aşa fel încât să par urâtă când ne vom revedea. De aceea mi–a fost teamă. Mi–a mai fost teamă ca nu cumva, după ce te–ai deşteptat, să crezi că tot ceea ce s–a întâmplat a fost doar un vis.

Şi a mai spus:

— Inima mea a fost străpunsă de o săgeată, sângele meu nu mai curge prin vine când te privesc. Când zâmbeşti ca un zeu, simt că mă părăsesc puterile. Trupul tău este atât de frumos şi de puternic. Strânge–mă mai tare, altfel mă prăbuşesc. O zei! Şi mă credeam atât de invulnerabilă!

Mi–a sărutat gâtul, m–a muşcat de piept şi s–a frământat atât de mult până ce veşmântul, ce îi era prins de umăr doar cu o fibulă, a căzut de pe ea. Atunci a început să şuiere vântul şi noi am fost acoperiţi de un vârtej de petale, dar nici o putere din lume nu ar mai fi putut să ne smulgă pe unul din braţele celuilalt, fiindcă eram doar un singur trup. Şi de–ar fi trecut prin amândoi o suliţă, nu am fi simţit–o. Apoi buzele i–au devenit reci, ochii i–au tremurat, a ţipat şi s–a lăsat moale în braţele mele.

Mi–am revenit şi am privit în jur. Vântul urla puternic şi rupea crengile pomilor înfloriţi, iar Tanaquil, cu veşmântul fluturând, ne privea îngrozită.

— Oare v–aţi pierdut amândoi minţile? a strigat ea cu o voce ascuţită. Oare nu mai există în voi nici un pic de pudoare? Cel puţin să vă fi dus după un tufiş ca oamenii decenţi.

Cu mâinile tremurând de indignare, a ajutat–o apoi pe Arsinoe să se îmbrace. Ramuri încărcate de flori, smulse de vânt zburau prin aer şi de la paiele acoperişurilor caselor din Eryx, cerul se întunecase în plină zi. Marea spumega furioasă şi dinspre munte nori întunecaţi de ploaie alunecau spre oraş.

— Destrăbălarea voastră a stârnit mânia zeilor nemuritori, a rostit Tanaquil cu reproş, dar pe chipul ei am desluşit o umbră de invidie. Însă Afrodita v–a binecuvântat şi v–a învăluit în năvodul ei de aur. Chiar şi ochii mei au fost înşelaţi, de mi s–a părut că sunteţi înconjuraţi de ceaţă. Oare cum aţi făcut de s–a stârnit vântul?

— Vântul de vest? am întrebat eu absent. Nu–i nimic de mirare. Furtuna este în mine, furtuna din trupul meu se dezlănţuie peste ţara Eryxului.

Cu ochii în pământ, ca o fetiţă ce fusese descoperită pe când

făptuia un lucru interzis, Arsinoe a prins–o de mâini pe Tanaquil şi i–a spus.

— Iartă–ne, Tanaquil, o, tu, cea mai binecuvântată dintre toate femeile! Şi mai ajută–mă o dată, fiindcă eu trebuie să mă spăl.

— Să mergem deci toţi trei în casă, la adăpostul zidurilor de piatră, a spus Tanaquil.

A condus–o pe Arsinoe în camera ei şi acolo era tot ceea ce trebuia, şi prosoape, şi apă caldă, fiindcă Tanaquil, această femeie vicleană şi cu multă experienţă, anticipase, de fapt, ceea ce urma să se întâmple după ce ne vom fi revăzut. Mai întâi s–a spălat Arsinoe, apoi eu. Şi nu ne–am jenat câtuşi de puţin unii de alţii şi am râs toţi trei până n–am mai putut.

Râdea cu lacrimi Tanaquil când a spus:

— Oare nu te–am prevenit eu, Turms, că această femeie este cea mai desfrânată târfă pe care o cunosc? La drept vorbind, când am auzit–o cum urlă de plăcere în braţele tale, am cam invidiat–o, chiar dacă ştiu sigur că a exagerat, doar ca tu să fii şi mai înnebunit după ea.

— O, Turms! a rostit Arsinoe cu un glas cristalin şi şi–a lăsat ochii în jos ca şi cum i–ar fi fost ruşine, nu crede în vorbele invidioase ale acestei femei. Doar tu însuţi ştii cum s–a cutremurat şi pământul când noi ne–am iubit.

Şi–a privit cu atenţie faţa în oglinda de bronz, şi–a masat–o cu cremele scumpe ale lui Tanaquil, apoi, cu o rapiditate nemaipomenită, trecând o clipă printr–o fază în care chipul i–a fost al unei femei debordând de pasiune, s–a oprit la un chip surâzător de copil, doar ochii i–au rămas încremeniţi în aceeaşi strălucire întunecată, subliniată de sprâncenele vopsite în albastru.

— Iarăşi ţi–ai schimbat chipul, Arsinoe, i–am atras eu atenţia. Dar pentru mine acesta este chipul tău adevărat. Ajunge, nu ţi–l mai tot schimba!

Dar ea şi–a scuturat deodată capul şi părul i s–a revărsat pe spatele gol. Era părul de aur al zeiţei născute din spuma mării. În timp ce şi–l admira în oglindă şi strâmba oarecum nemulţumită din nas, fiecare gând ce–l avea se putea citi direct de pe ciudata ei faţă schimbătoare. Până la urmă, gelos pe oglindă, am pus mâna pe umărul ei ca să o determin să se întoarcă spre mine. A lăsat oglinda şi şi–a acoperit faţa cu

mâinile.

— În numele zeiţei! a rostit Tanaquil. Asta–i prea mult! Ea a roşit ruşinată că ai atins–o pe umăr. Turms, oare tu eşti sigur? Nu cumva eşti îndrăgostit de o alta? Era de aşteptat să ţi se întâmple aşa ceva, fiindcă întotdeauna ai râs pe ascuns de zeiţă. Până la urmă zeiţa tot te–a vrăjit.

— Tanaquil, am rugat–o eu, du–te şi adu băutura ce ne–ai promis–o şi ceva să gustăm! Iartă–mă, dar nu mă simt în stare în această clipă să te ascult şi să înţeleg ceea ce spui.

Ea a mişcat din bărbie energic, ca o pasăre care se pregăteşte din zbor să coboare şi să ciugulească ceva de pe pământ şi nu a putut să–şi înăbuşe râsul când a spus:

— Să trageţi zăvorul la uşă după ce voi ieşi. Am să bat în uşă când mă voi întoarce.

După ce Tanaquil a plecat, ne–am uitat intens unul în ochii celuilalt. Încetul cu încetul, faţa lui Arsinoe a devenit palidă şi pupilele i s–au dilatat atât de mult, încât privirea mea s–a scufundat în două lacuri negre. Am ridicat braţele, dar ea şi le–a strâns ca şi cum ar fi încercat să se apere.

— Nu mă atinge! m–a implorat ea.

Dar în mine clocotea o dorinţă răscolitoare, ce încă şi mai mult a sporit când ea a încercat să se opună, şi am înţeles că nu avea cum se sustrage puterii mele. Afară furtuna s–a dezlănţuit mai aprigă ca înainte, pereţii s–au cutremurat, ca şi cum o putere dintr–o altă lume ar fi voit să pătrundă în încăpere, apoi au apărut fisuri în piatra lor şi vântul ne–a îmbrăţişat, spiritul văzduhului a fost împrejurul nostru şi ne–a împins, iar noi am plutit ca un nor în mijlocul furtunii.

Am rămas apoi întinşi pe pat fără nici o vlagă, şi Arsinoe, apăsându–şi buzele pe umărul meu, a şoptit:

— Nici un bărbat nu m–a iubit cu atâta furie.

— Arsinoe, am spus eu, pentru mine tu eşti imaculată ca o fecioară neatinsă de bărbat. Chiar de–ar fi să pătrund în tine şi de–o mie de ori, tu încă vei fi proaspătă şi pură.

Vântul sufla prin crăpăturile din pereţi şi smulgea cu furie obloanele de la ferestre, pământul se cutremura. Am auzit strigătele de groază ale oamenilor, plânsul copiilor şi mugetul animalelor speriate de furtună. Dar pe noi nimic nu ne–a tulburat. I–am prins mâinile în mâinile mele, am rămas nemişcat nemaisăturându–mă să o privesc.

— Ca şi cum aş fi băut otravă, aşa mă simt, a rostit Arsinoe. În faţa ochilor mei dansează umbre negre, simt cum îmi îngheaţă picioarele. Când mă priveşti, am impresia că mă risipesc încet, mi se pare că mor.

— Arsinoe, i–am spus eu, niciodată până acum nu mi–a fost teamă de viitor. Întotdeauna i–am ieşit în întâmpinare cu nerăbdare şi pasiune. Dar acum îmi este teamă. Nu pentru mine, ci pentru tine.

A rostit:

— Zeiţa este în mine. Altfel, nimic din ceea ce s–a întâmplat nu s–ar fi putut întâmpla. Eu mă ascult pe mine însămi şi constat că unde de foc îmi străbat trupul. O bucurie de care au parte doar cei nemuritori pătrunde în trupul meu. Zeiţa ne va proteja. Altfel, nu voi mai crede în ea.

Apoi am auzit bătăi în uşă. Am tras zăvorul şi Tanaquil a intrat. Strângea în braţe un burduf de vin şi în mâini avea două cupe. Ne–a întrebat:

— Oare vouă nu va este frică de furtună? Vântul a dărâmat acoperişuri de pe case, multe ziduri s–au prăbuşit şi au fost răniţi mulţi oameni. Poseidon zguduie muntele, iar marea spumegă de furie. Eu trebuie să beau continuu ca să pot prinde curaj.

Şi, uitând pentru moment că este o femeie distinsă, a băut vin direct din burduf. După aceea a umplut cele două cupe şi ni le–a oferit. A mai spus:

— Dorieus, eroul meu, şi–a înfăşurat în jurul capului toate veşmintele de pe el şi se tânguieşte continuu că nu se poate da jos din pat, fiindcă pământu–i fuge de sub picioare. Cât despre medicul Micon, el este pierdut de–a binelea. Susţine cu încăpăţânare că este în regatul subpământean şi–şi smulge părul din cap de disperare. Iar afară este întuneric, deşi suntem în miezul zilei. Nimeni nu–şi aminteşte să mai fi fost o astfel de furtună în Eryx, chiar dacă în fiecare primăvară au mai fost vânturi puternice şi revărsări de ape. Dar se pare că–mi bat gura de pomană, voi sunteţi deja ameţiţi încă înainte de a vă fi atins de vin.

Eram bântuit de o bucurie exaltantă, am aruncat o privire spre Tanaquil care tremura de frică şi spre Arsinoe care şi–a aplecat supusă capul. 0 putere ce era în mine mi–a împins braţele. Picioarele mele au început să danseze frenetic dansul

furtunii ce se revărsa din mine. M–am rotit abia atingând pământul, tălpile mele au lovit cu putere pardoseala de piatră, apoi s–au desprins de ea şi trupul meu s–a înălţat cu mâinile întinse, ca şi cum ar fi vrut să atingă norii. Furtuna de afară mi–a acompaniat dansul cu tobele, trompetele şi flautele ei. M–am oprit să o ascult şi, involuntar, împins de un îndemn ce a venit de undeva din mine, am strigat:

— Opreşte–te, vântule! Odihneşte–te, furtună! Nu mai am nevoie de tine.

După câteva clipe urletul vântului s–a domolit, s–a mai auzit doar un geamăt stins, zgomotul furtunii s–a depărtat, lumina zilei a revenit, totul a fost din nou calm. Furtuna se supusese poruncii mele.

Apoi extazul s–a risipit şi am ieşit din transă. Raţiunea îmi spunea că aşa ceva nu poate fi adevărat. M–am gândit că ceva din mine, un simţ ascuns, a recunoscut apogeul furtunii şi mi–a provocat delirul.

Tanaquil m–a privit îngrozită şi a spus:

— Oare tu însuţi ai oprit furtuna, sau cel ce o poate opri s–a manifestat prin trupul tău?

I–am spus cu mândrie:

— Eu sunt Turms, fiul fulgerului şi stăpânul furtunii. Spiritul văzduhului se supune glasului meu.

Dar după ce am rostit aceste vorbe nesăbuite, raţiunea mea a fost mai puternică şi m–a îndemnat să adaug:

— Doar uneori pot porunci furtunii, atunci când puterea se întrupează în mine.

Tanaquil m–a arătat lui Arsinoe cu un deget acuzator şi mi–a spus:

— Ieri ai omorât o tânără femeie nevinovată doar cu o simplă atingere de deget. Astăzi încă şi mai mulţi oameni au avut de suferit din cauza ta. Dacă nu–ţi pasă de viaţa oamenilor, gândeşte–te cel puţin la pagubele ce le–ai produs acestui oraş.

Am ieşit afară şi am văzut dezastrul pe care–l generase furtuna. Pe drumul ce ducea către Segest arborii fuseseră smulşi cu rădăcini cu tot din pământ. Deasupra Eryxului strălucea soarele, însă marea era răvăşită în continuare şi lovea puternic cu valurile ei înspumate faleza, iar muntele tremura. Multe acoperişuri zburaseră de pe case, pereţii multor case se prăbuşiseră şi omorâseră păsările din curţile locuitorilor

Eryxului. Pământul era alb de la florile pomilor fructiferi. Din fericire, oamenii reuşiseră să fugă la timp din case. Din fericire, nici un incendiu nu izbucnise.

Micon s–a apropiat şovăind de noi şi ochii lui erau inundaţi de lacrimi ce se rostogoleau pe obraji. Ne–a întrebat:

— Deci sunteţi şi voi morţi? Aţi coborât şi voi în infern? Mi–e teamă că n–am fost prea atent şi am băut din apa uitării, fiindcă nu reuşesc să–mi amintesc ce s–a întâmplat de am ajuns aici. Bănuiesc că cea care vă însoţeşte este Core, dar oare unde–o fi umbra nefericitei mele soţii? Însă de va fi şi aici atât de guralivă ca atunci când trăia, nu–i nici o grabă, bucuria revederii o putem amâna pentru altă dată.

După ce m–a pipăit şi s–a încredinţat că sunt viu şi a tras–o pe Arsinoe de păr, a admis că s–a înşelat când a crezut că se afla în regatul morţii.

— Dar sunteţi vii, a spus el nedumerit, înseamnă că şi eu sunt viu. Fie–ţi milă de mine, Turms, ia o piatră şi crapă–mi capul, să aibă pe unde ieşi roiul de viespi ce mi–l înţeapă şi–mi răvăşeşte gândurile.

Apoi, uimit de dezastrul din jur, a spus:

— Înainte de a mă despărţi pentru totdeauna de iubita mea soţie, am băut vinul sciţilor, uite, de acest lucru îmi amintesc. La ce oare altceva te poţi aştepta într–o ţară barbară decât la obiceiuri barbare? Dar ceea ce mă îngrozeşte cel mai mult este că nu înţeleg când am avut timp să distrug şi să sparg atâtea lucruri. Nu, nu, refuz să cred că acoperişurile de pe case le–am smuls eu, nu încape îndoială că aceasta–i treaba lui Dorieus, fiindcă el este mai puternic.

A început să–şi smulgă părul din cap şi a spus:

— Uită–te la porc! Cât de liniştit este acest animal, tot îşi dezveleşte colţii la mânie. Eu sunt mai rău decât un porc. Ce importanţă are că sunt un bărbat liniştit şi că nu doresc celor de lângă mine decât binele, dacă beau eu la supărare cu şi mai multă furie decât la bucurie?

Abia am reuşit noi să–l liniştim, că a apărut Dorieus. Avea capul înfăşurat cu veşminte mototolite şi murdare de vin. El ne–a întrebat:

— Fraţilor, oare ce s–a întâmplat? Am avut un vis cumplit. Eram pe o corabie ce se clătina împinsă de furtună când înainte, când înapoi. Şi cum puntea îmi fugea de sub picioare, m–am

culcat pe burtă şi m–am ţinut cât am putut de tare cu unghiile de tăblia patului până când marea s–a liniştit.

Când a văzut dezastrul din jur, a exclamat:

— Asta–i bună! A început războiul în Eryx şi eu dorm! O, zei! Oare de ce–oi fi fost eu atât de prost de mi–am lăsat scutul în Himera? Aduceţi–mi spada şi arătaţi–mi în cine să lovesc! a strigat el. Veţi vedea îndată cum ştie să lupte un lacedemonian.

Şi–a pipăit muşchii braţelor, a tras cu putere aer în piept şi a strigat:

— Acum a venit momentul! Abia aştept să aud zornăitul armelor şi şuieratul săgeţilor, abia aştept să simt mirosul sângelui, să mă înfrunt cu cei mai de temut bărbaţi şi să–i înving. Atât de puternic, niciodată nu m–am mai simţit.

Când am văzut starea de confuzie în care erau Micon şi Dorieus, am înţeles că nu numai vinul era de vină şi am început să nu mai fiu sigur dacă nu cumva am înnebunit. M–am gândit că poate după acea noapte în care visul şi realitatea au alternat până ce aproape că s–au confundat, simţurile mele erau într–o atât de mare dezordine, încât pierduseră percepţia realului şi deformau tot ceea ce se petrecea în jurul meu.

Dar haosul din oraş era real. Locuitorii Eryxului alergau spre templu transportându–şi răniţii şi ţinându–şi de mână copiii care plângeau. Bogaţi şi săraci, negustori, păstori, stăpâni, sclavi, era o mulţime pestriţă de oameni ce se îndrepta spre templu.

Tanaquil a spus:

— Cel mai înţelept este să punem servitorii să pregătească măgarii şi caii, să lăsăm darurile cuvenite stăpânului casei şi să plecăm în grabă din Eryx. Eu ştiu prea bine, după cum şi tu însuţi ştii, Turms, care este cauza nefericirii ce s–a abătut peste acest oraş. Locuitorii oraşului încă nu o ştiu, dar preoţii templului o vor desluşi repede.

Erau înţelepte vorbele ei, dar când m–am uitat la chipul lui Arsinoe, la buzele ei moi şi la ochii ei strălucitori, am ştiut că nu o pot părăsi.

Am spus cu hotărâre:

— Bun, vom pleca. Dar tu, Arsinoe, ne vei însoţi.

În timp ce Micon şi Dorieus se uitau deconcertaţi când spre mine, când spre Arsinoe, eu am expus planul:

— Te vei îmbrăca cu veşmintele Aurei şi vei lua chipul ei. Trebuie să ştii că nimic nu s–a petrecut din întâmplare. În locul

tău, va rămâne în templul din Eryx cenuşa Aurei. În felul acesta, ajutaţi şi de haosul momentului, vom putea trece cu uşurinţă de porţile oraşului.

Dar vorbele mele au înspăimântat–o pe Arsinoe şi ea a spus încreţindu–şi fruntea de mânie:

— Turms, tu nu ştii ce vorbeşti. Oare cum aş putea avea încredere în tine, un bărbat străin? Şi–apoi, ce–mi poţi oferi tu? Ca preoteasă a zeiţei din Eryx, eu am atins cea mai înaltă poziţie la care o femeie poate aspira. Oare de ce să–mi abandonez luxul în care trăiesc, bijuteriile şi veşmintele? Doar pentru că în lâncezeala plictisitoare a iernii m–am iubit cu tine? De tine îmi este frică. Eu vreau să scap de puterea ta care, într–un mod incomprehensibil, mi–a dominat trupul.

Mi–a atins mâna şi a continuat astfel:

— Nu mă mai privi cu reproş! Tu ştii prea bine că după ce vei pleca voi plânge şi voi regreta că nu eşti cu mine. Dar după ce zeiţa se va întoarce şi vor începe procesiunile şi riturile ei secrete, veselia generală – plăcerile şi mulţimea de oameni mă vor sustrage tristeţii şi te voi uita. Încearcă să mă înţelegi şi nu–mi cere imposibilul!

Îmi tremura bărbia de furie şi i–am spus:

— Acum câteva clipe ai plâns de bucurie şi te–ai jurat în numele zeiţei că nu poţi trăi fără mine.

Supărată, Arsinoe a privit în pământ şi a spus:

— *Acum câteva clipe* a fost *acum câteva clipe,* iar *acum* este *acum.* Şi nici n–am minţit prea mult când ţi–am spus că eu nu–mi pot imagina că pot să mă iubesc cu un alt bărbat în modul în care m–am iubit cu tine. Dar acest mod nu–l mai pot continua şi poate că nici nu mă mai încumet să–l încerc. Fiindcă am nişte dureri cumplite de cap, ochii îmi ard, iar pieptul îmi este amorţit. Ideea în sine mă îmbolnăveşte de frică.

Tanaquil a intervenit cu brutalitate:

— Oare tu nu ai înţeles, bărbat nebun, că ea îi aparţine zeiţei? Dacă o vei răpi templului, toată ţara Eryxului va fi pe urmele tale.

Micon m–a mângâiat pe cap şi a spus:

— Chiar aşa, Turms, n–am înţeles eu prea bine despre ce este vorba, dar nu are nici un rost să te bagi în lucruri ce depăşesc obişnuitul, fiindcă tu nici nu eşti iniţiat.

I–am poruncit să tacă şi am întrebat–o pe Arsinoe:

— Oare tu eşti sclavă sau eşti o femeie liberă?
Evitându–mi privirea, ea mi–a spus:
— Ce importanţă are? Oare m–ai dispreţui de–aş fi sclavă?
Simţeam că mă prăbuşesc, dar i–am spus:
— Depinde. Te poţi naşte sclavă sau poţi fi vândută ca sclavă încă din copilărie. Dar oricum ar fi să fie, chiar şi o sclavă din naştere, care este consacrată unei zeiţe, tot femeie liberă este.
Nemaiputându–şi stăpâni furia, Tanaquil a spus:
— Dorieus, loveşte–l în cap pe Turms să tacă odată, iar tu, femeie, întoarce–te la templu. Cred că deja ar fi trebuit să fii acolo.
Şi Arsinoe a plecat în grabă, dar după ce a făcut câţiva paşi, s–a întors şi a întrebat neliniştită:
— Oare unde–mi este umbrela? Cred că am uitat–o în grădină.
I–am răspuns că probabil furtuna o va fi rostogolit până–n mare, dar ea a izbucnit în plâns şi a spus că este un obiect foarte scump la care ţine nespus de mult. M–am dus s–o caut şi am găsit–o prinsă între nişte crengi, însă când am încercat să o scot, ţesătura i–a fost sfâşiată.
A izbucnit din nou în plâns şi mi–a spus pe un ton acuzator:
— Toate nenorocirile mi se întâmplă din cauza ta. Uită–te şi tu, mânerul de fildeş a crăpat, pânza este sfâşiată. Cât de nefericită sunt!
Atâta meschinărie pentru un lucru lipsit de importanţă, când pentru noi era momentul unei hotărâri decisive, m–a dezorientat de–a binelea. I–am cerut lui Tanaquil să–mi împrumute câteva monede de aur ca să–i pot cumpăra o altă umbrelă, chiar mai frumoasă decât cea ruptă. Încă şi mai dezorientat am fost când Tanaquil, această femeie inimaginabil de bogată, a început să se tânguiască şi să–mi spună că deja cheltuise prea mulţi bani în Eryx. Dar Dorieus a insistat, aşa că ea a deschis lada cu bani şi mi–a dat câteva monede de aur. Arsinoe a zâmbit, a bătut din palme de fericire şi a spus că ea cunoaşte un negustor fenician, care are de vânzare tot felul de umbrele, rotunde, pătrate, cu franjuri, cu ciucuri, în orice caz a vorbit atât de mult despre umbrele, că m–a ameţit.
Nu puteam să–mi cred urechilor şi am întrebat–o:
— Arsinoe, oare cum poţi vorbi despre o banală umbrelă când oraşul din jurul nostru este în ruine şi când noi doi avem de

rezolvat o problemă de viaţă şi de moarte?

I s–a stins entuziasmul şi mi–a spus încruntată:

— Vai, Turms, dar eu sunt femeie. Oare încă nu ai înţeles? Dacă n–ai înţeles, înseamnă că tu mai ai multe de învăţat.

Aşa se face că, sărind peste dărâmături şi ocolind zidurile prăbuşite, ne–am îndreptat cu toţii spre negustorul fenician. Casa negustorului era o construcţie solidă şi nu suferise prea mari stricăciuni de pe urma furtunii. Când ne–a văzut, fenicianul a aprins tămâie în faţa statuii lui Baal, protectorul casei lui, şi şi–a frecat bucuros mâinile, gândindu–se că va face o vânzare bună.

În timp ce Tanaquil şi Arsinoe se uitau cu mare interes la umbrele, precum şi la multe alte lucruri pe care fenicianul le avea de vânzare, Micon ne–a spus:

— Prietene Turms, prietene Dorieus, nebunia domneşte în acest oraş. Iar când mă uit la aceste două femei care cercetează cu atâta interes toate fleacurile, mă bate gândul că vom mai avea de aşteptat până la noapte ca ele să se hotărască ce vor să cumpere. Aşa că, n–avem încotro, trebuie să bem ca să nu înnebunim în tot acest timp.

— Adevărul este, a spus Dorieus, că mi–am vărsat şi maţele din mine când m–a zdruncinat fără cruţare acea corabie pe care eram în vis. În pronaosul templului din Delfi am citit o inscripţie, pe care mi–o amintesc şi acum: *cunoaşte–te pe tine însuţi!* De atunci încolo, am tot încercat să mă cunosc, dar mai ales să–mi cunosc slăbiciunile. Vă spun sincer, în acest moment sunt atât de deprimat şi de dezgustat de acest oraş străin, încât doar vinul mă va mai ajuta să–mi liniştesc cugetul.

Când am văzut cu câtă dezinvoltură se mişcau degetele lui Arsinoe prin mulţimea aceea de obiecte fără importanţă, cu câtă pasiune cerceta ţesăturile umbrelelor şi materialul mânerelor, când am auzit–o cum se tocmea cu negustorul şi râdea, fără să–i pese de nimic, mi–am prins capul între mâini ca să ştiu sigur dacă mai este pe umeri şi am spus:

— Ce rost are să mă nelinişteasc pentru ziua de mâine? Cred că mai înţelept este să mă îmbăt cu vin, decât să mi se încurce mintea din cauza capriciilor unei femei. Oricum, mai rău decât acum n–am cum să mă simt, fiindcă tot răul din lume este deja în mine.

Negustorul fenician a trimis îndată un sclav să cumpere vin.

Mirosul de tămâie amestecat cu mirosul puternic al celorlalte lucruri din casa lui ne–a determinat să ieşim în stradă. Şi, aşezaţi pe spinarea leilor de piatră de la intrare, am băut cât ai clipi din ochi o foarte scumpă amforă de vin dulce.

— Frumos ne mai stă! am spus eu. Bem vinul ca barbarii. Oamenii civilizaţi amestecă vinul cu apă. Totuşi nu–i vina noastră că nu avem un crater corintian la îndemână.

Dorieus a spus că, după părerea lui, este mai bine ca un bărbat să răstoarne vinul direct în gât, decât vinul să–l răstoarne pe un bărbat. După ce a spus aceste vorbe, a izbucnit în râs şi a strigat–o pe Tanaquil, dar ea era prea ocupată pentru a–i asculta aforismele,

— Vinul acesta este mai gustos, a mai spus el, şi aroma i se păstrează până–n pântece, este drept, dar de acolo mai departe, tot apă se face. În ceea ce mă priveşte, eu mă mulţumesc şi cu un vin mai ieftin.

Aşa că am băut mai departe un vin de burduf cu o uşoară aromă de răşină şi ne–am turnat şi pe cap din vinul acela, ca să ne purificăm de vinul dinainte. Apoi a apărut Arsinoe în pragul uşii şi ne–a întrebat dacă i se potriveşte cercelul de aur ce şi l–a prins de nări. Micon, acoperindu–şi faţa cu mâinile, a spus gemând:

— Eram aproape sigur că femeia mea, Aura, a murit. Dar zeii mi–o aduc înapoi vie.

Dorieus i–a atras atenţia:

— Uite ce–i, Micon, să nu începi iarăşi cu tot felul de viziuni ca–n noaptea trecută, că–nnebunesc. Cea pe care o vezi tu în pragul uşii nu este alta decât zeiţa ce mi s–a arătat mie în templu, ce, tu eşti chior? O recunosc după urechi. Dar ea nu este nici pe departe atât de minunată ca Tanaquil. După ce–ţi lingi mierea de pe degete, nu mai rămâne nimic, cam aşa se–ntâmplă şi cu zeiţa asta. În schimb, când o strâng în braţe pe Tanaquil, este ca şi cum aş cădea la nesfârşit într–o fântână răcoroasă. În curând, eu şi Tanaquil vom fi uniţi atât după legea feniciană, cât şi după cea doriană. Aşa că, dacă voi încă vă mai îndoiţi de ceea ce afirm eu, vă veţi putea convinge că nu mint, fiindcă un spartan nu refuză niciodată prietenilor lui nimic.

Cu ochii tulburi de la vin, a căzut deodată pe gânduri, după care a spus hotărât:

— Dar după aceea va trebui să vă omor. Nu, nu există

alternativă, aşa va trebui să fac. De–ar fi fost vorba despre o altă femeie, n–aveam de ce să–mi fac eu griji. Dar în cazul acesta, este cea mai înţeleaptă hotărâre. Fiindcă, după ce o veţi fi strâns în braţe pe Tanaquil, veţi tânji mai degrabă după moarte, decât să nu o mai aveţi din nou în braţe. Când începi să cazi într–o fântână, n–ai cum să te mai întorci.

Apoi prinzându–şi capul în mâini, a început să plângă şi să se tânguiască:

— O, nefericitul de mine! Mama m–a azvârlit printre bărbaţii Spartei când încă nu împlinisem şapte ani, pe tatăl meu l–au omorât oamenii din Segest şi nici măcar un frate nu am! Sunt singur în lumea aceasta şi niciodată nu mă voi mai putea scălda în apele fluviului Eurotas. Apele lui sunt atât de calde vara, dar tot mai bune–s apele lacului sacru din Eryx.

Şi–a ridicat capul şi a răcnit:

— În numele străbunului meu Herakles! Este o adevărată profanare dacă vorbesc despre apă când am în faţa ochilor un burduf cu vin. Voi nu–mi sunteţi prieteni adevăraţi dacă lăsaţi să mă ia apa.

Vorbele lui Dorieus l–au mişcat mult pe Micon şi, fiind el un bărbat sensibil la durerile altora, a început să plângă în hohote şi a spus:

— Noi trei suntem singuri în lumea aceasta şi singuri ne vom întoarce cât o fi lumea lume, chiar dacă acest lucru pare absurd. De aceea, n–are nici un rost să ne certăm, mai bine–i, fraţilor, de vom bea vin împreună cu sârguinţă şi cumpătare. Nu ştiu dacă v–am povestit că noaptea trecută am coborât în lumea subpământeană ca s–o ajut pe răposata mea soţie Aura –sau poate că Ahura o chema, nu mai ţin minte – să se descurce în întunecatul infern. De unde să ştie sărăcuţa de ea, o fată neinstruită de siculi, toate semnele subpământene şi capcanele de care să se ferească? A, mi–am adus aminte, am văzut–o acolo şi pe Core, care avea o cunună de spice şi am mângâiat pe creştet un căţeluş, ce se ţinea după ea. Dar a trebuit să mă întorc, fiindcă nu am avut cu mine nici măcar o monedă de cupru cu care să plătesc vama. Vâslaşul m–a azvârlit în apă, m–a blestemat şi am fost nevoit să înot până la marginea acestei lumi. Apoi totul a fost confuz.

Dorieus a început să mângâie drăgăstos coama leului de piatră. Şi i–a promis el leului:

— Hai, nu mai fi supărat, c–am să te iau cu noi în Segest!

A încercat să–l ridice în braţe, dar n–a izbutit, aşa că i–am sărit în ajutor, şi, deşi ne–am străduit toţi trei să–l împingem, abia l–am putut duce câţiva paşi mai departe de locul în care se încăpăţâna să stea. Atunci a apărut Arsinoe şi ne–a arătat umbrela pe care o cumpărase. Nu era mai mare de două palme, avea formă pătrată şi franjuri pe margini; fără îndoială era un obiect frumos, dar de razele soarelui tot atât de bine te–ai fi putut proteja de te–ai fi aşezat la umbra pe care o lasă o broască.

— O, Turms! a suspinat ea. Cât de fericită sunt că am această umbrelă! Ştii, negustorul mi–a promis că o va repara şi pe cealaltă, aşa că voi avea două umbrele de soare.

Apoi a exclamat speriată:

— O, zei! Cât de târziu este! Eu trebuie să ajung degrabă la templu. Dar nu mai fi atât de trist, Turms! De fiecare dată când mă voi uita la această minunată umbrelă, îmi voi aduce aminte de tine. Drum bun şi încearcă să mă uiţi cât mai repede!

— Arsinoe, i–am spus eu pe un ton ameninţător, nu uita că eu ţi–am dat un nume! Chiar dacă tu nu vrei, acest nume are putere asupra ta.

Mi–a mângâiat obrajii şi a izbucnit într–un râs cristalin ca al unui copil. A spus:

— Chiar aşa şi este, dragul meu Turms, exact cum vrei tu. Numai că în acest moment eşti prea beat ca să–ţi dau un răspuns.

Apoi ea a plecat ţinând delicat cu o mână umbrela, iar cu cealaltă ridicându–şi veşmintele feniciene când sărea peste dărâmături. Am încercat să alerg în urma ei, dar m–au lăsat puterile după primii paşi şi am căzut. Nu am putut să mă ridic decât când Micon şi Dorieus au venit să mă ajute şi ei m–au târât până la casa amfitrionului nostru, fiindcă eu nu puteam să mă mai ţin pe picioare. În urma noastră păşea Tanaquil cu o imensă umbrelă de soare pe umăr.

6

M–am deşteptat în mijlocul nopţii şi o suferinţă cumplită mocnea în mine, ca şi cum un şarpe m–ar fi muşcat şi şi–ar fi răspândit veninul în trupul meu. Imediat ce am deschis ochii, mi–am amintit despre tot ceea ce mi se întâmplase. Am înţeles că zeiţa îşi bătea joc de mine, că puterea ei era prea mare ca să o pot înfrunta. Mă făcuse să îndrăgesc o femeie uşoară, în ale cărei vorbe nu mă puteam încrede şi al cărei trup, chiar şi în braţele mele, m–ar fi putut înşela.

Cu cât încercam mai mult să mă gândesc la ea dispreţuitor, cu atât mai clare îmi apăreau în faţa ochilor ciudatul ei chip schimbător, linia delicată a sprâncenelor şi ochii ei negri. Poate că se distrase cu mii de bărbaţi. Poate că era o târfă, aşa după cum pretindea Tanaquil. Dar când mă gândeam la ea, de pasiune, dorinţă şi tandreţe îmi era sfâşiat sufletul, şi simţeam că fiecare clipă ce o trăiam departe de ea era mai îngrozitoare decât întunecatul regat al morţii.

Am ieşit afară şi am băut apă rece din vasul de lut de pe pragul de sus al uşii. Oraşul era deja liniştit, luminile torţelor şi opaiţelor fuseseră stinse. Cerul era acoperit de stele şi de undeva, din îndepărtatul orizont, mă ameninţa cruda seceră a lunii celei noi.

Am mers în grajd şi dintr–un coş al lui Tanaquil am luat câţiva ţăruşi de fixat cortul. Apoi protejat de întunericul nopţii, m–am furişat până la poarta templului. Era închisă, dar pe ziduri nu era nici un gardian, nici îndărătul lor nu se auzea vreun zgomot. Am pipăit zidul până am găsit între două pietre o deschizătură destul de bună pentru a fixa un ţăruş, apoi m–am urcat pe el şi am căutat o alta. În felul acesta am ajuns pe zid, după care lumina stelelor m–a ajutat de am găsit, după ce m–am târât pe burtă o oarecare distanţă, scăriţa de lemn pe care am coborât în curtea templului.

Încă nu se făcuse curat în curte după furtună şi mormane de

gunoaie m–au întâmpinat din toate părţile. Dar am reuşit să disting vag coloanele de marmoră ale peristilului ce înconjura fântâna, mi–am făcut drum printre crengile şi grămezile de gunoaie şi am ajuns acolo. Am îngenuncheat în faţa fântânii şi m–am rugat:

— Tu, cea pe care fântâna eternă te–a născut din spuma mării, vindecă–mi focul dragostei! Tu l–ai aprins în mine şi doar tu singură poţi să–l stingi!

M–am aplecat peste bordură, am reuşit să ating suprafaţa apei sacre a fântânii şi am sorbit cele câteva picături de pe degete. Am lăsat să cadă încet în fântână un ban de argint. Lumina lunii noi devenise mai clară. Din înaltul cerului, ameninţătoare, Artemis mă privea. Dar nu încercam nici un regret. Nu–mi era teamă că mă va omorî cu o săgeată şi purtam la gât piatra lunii ce mă ferea de nebunie.

— Vino! am chemat–o eu. Arată–mi–te, o, tu, cea mai frumoasă dintre zeiţe! Fără preoţi, fără să te întrupezi într–o altă femeie. Chiar de m–aş transforma în cenuşă, tot vreau să te văd!

Din străfundurile fântânii s–a auzit o bolboroseală, ca şi cum cineva mi–ar fi răspuns. Tot uitându–mă în fântână, la un moment dat am avut impresia că văd nişte unde şi am simţit că ameţesc, de aceea m–am ridicat şi mi–am frecat ochii, fiindcă nu voiam să adorm.

Mult timp am stat eu şi am privit în fântână, dar nimic nu s–a întâmplat. Până când, pe neaşteptate, un trup luminos, un trup subţire ca o umbră, înaripat şi transparent, fiindcă prin el puteam vedea coloanele de marmoră ale peristilului, a prins formă în faţa ochilor mei. Era mai frumoasă decât toate femeile de pe pământ. Mai frumoasă decât Arsinoe. Arsinoe nu era decât replica turnată din argilă pământeană a unui trup de lumină.

— Afrodita, Afrodita, oare eşti chiar tu, zeiţa zeiţelor?

A scuturat din cap, s–a uitat la mine trist şi m–a întrebat:

— Nu mă cunoşti?

Nu am fost în stare să rostesc un cuvânt. Ea a spus:

— Într–adevăr, tu nu mă mai cunoşti. Dar într–o zi te voi îmbrăţişa şi aripile mele puternice te vor duce în afara acestei lumi.

— Cine eşti tu, cea pe care ar fi trebuit să o cunosc? am

întrebat eu.

Ea a zâmbit şi am simţit cum zâmbetul ei a străpuns inima mea.

— Sunt spiritul tău protector, mi–a răspuns ea. Te cunosc şi sunt legată de tine. Nu te mai ruga zeilor pământului şi nu te supune voinţei lor! Tu însuţi eşti un nemuritor. Trebuie doar să te încumeţi a începe să te cunoşti pe tine însuţi!

— Sunt doar un om, i–am răspuns eu. Un om din carne şi oase. Sunt aprins de patimă pentru Arsinoe, o femeie din carne şi oase ca şi mine. Altceva nu doresc.

De o tristeţe imensă i–a fost umbrit frumosul chip şi ea mi–a spus:

— Îţi vor ciopli chipul în piatră şi ţi se vor aduce ofrande. Eu sunt în tine şi voi fi împreună cu tine până–n ultima clipă şi voi săruta viaţa ce se va stinge de pe buzele tale când tu mă vei cunoaşte. O, Turms! Nu te încrede şi nu te lăsa legat de zeii pământenilor. Artemis şi Afrodita nu sunt decât nişte spirite invidioase, capricioase şi răuvoitoare ale pământului şi văzduhului. Amândouă îşi folosesc puterea şi farmecul încercând să te supună lor, dar nici luna, nici soarele nu–ţi vor da nemurirea, ci doar te vor împinge într–o uitare şi mai profundă. Apoi tu va trebui din nou să te întorci, din nou voi fi legată eu de tine în durerile naşterii tale, şi va trebui încă o dată să–ţi însoţesc trupul omenesc avid de toate deşertăciunile acestei lumi efemere.

Ochii mei de muritor se desfătau privind–o. Apoi, deodată, am început să mă îndoiesc şi i–am spus:

— Tu nu eşti decât o iluzie, ca oricare altă iluzie născută din imaginaţia mea. Dacă ar fi aşa cum spui, dacă m–ai fi însoţit toată viaţa, oare de ce nu mi te–ai arătat niciodată până acum?

— Tu eşti într–un mare pericol, a rostit ea; niciodată până acum nu ai fost atât de mult dominat de un zeu pământean, încât să nu te poţi smulge din legăturile cu care vrea să te constrângă să–i slujeşti. Ai venit de bunăvoie să te supui Afroditei, chiar dacă tu eşti fiul furtunii şi nimeni nu poate să–ţi poruncească ţie. Turms, dacă vei avea mai multă încredere în tine însuţi, vei putea să–ţi conduci mai bine viaţa.

I–am spus cu încăpăţânare:

— Această femeie – Arsinoe – este sânge din sângele meu. Fără ea eu nu pot şi nici nu vreau să trăiesc. Niciodată până

acum nu am dorit pe cineva cu atâta ardoare. De aceea, dacă zeiţa mi–o va da mie pentru tot restul zilelor ce le mai am de trăit în această viaţă, sunt gata să mă supun Afroditei. Nu încerca să mă tentezi, o, zeiţă necunoscută, chiar dacă frumuseţea ta nici o fiinţă nu o are.

— Oare tu gândeşti că eu sunt frumoasă? m–a întrebat diafana făptură şi aripile ei au tremurat.

Dar imediat, furioasă pe propria–i vanitate, mi s–a adresat cu răceală:

— Nu încerca să mă tulburi, Turms! Aş vrea să fiu o clipă una dintre acele exasperante divinităţi terestre şi să mă întrupez într–o femeie pentru a te putea trage de urechi. Eşti atât de obraznic şi de depravat. Îţi spun drept, este dificil să te protejez.

— Atunci de ce nu pleci? i–am spus eu arogant. De fapt, eu am invocat–o pe zeiţa Afrodita, nu pe tine te–am chemat. Din partea mea, eşti liberă să te duci unde vrei. Eu n–am nevoie de tine.

Trupul ei luminos a vibrat de mânie. După aceea, şi–a lăsat ochii în jos şi mi–a spus trist:

— Dacă ai şti de câte ori mi–a venit să te las în voia soartei! Numai că, din cauza nemuririi tale, sunt legată de tine, Turms. Dacă tu trebuie să te întorci, mă întorc şi eu. Ori de câte ori tu vei sorbi din izvorul uitării, tot de atâtea ori va trebui să mă întorc împreună cu tine. Câteodată, de asta sunt supărată pe tine.

— Nu–mi mai vorbi aşa, am rugat–o eu. Mă răscolesc vorbele tale. Chiar dacă ai fi doar o iluzie, aş vrea să cred în tine. Pentru că aş şti că nu sunt singur. Dacă până în acest moment am suferit din cauza singurătăţii, ştiu că supunându–mă Afroditei voi fi încă şi mai singur în suferinţa mea. Chiar atât de prost nu sunt, spiritul meu protector, frumoasă făptură a cerului! Ştiu prea bine că orice aş face, tot singur voi fi când o voi strânge la piept pe acea femeie ce–mi tulbură mintea. Şi sunt aproape sigur că ea mă va chinui şi–şi va bate joc de mine. Însă, întâmple–se ce s–o întâmpla, fii prietena mea, ca să nu fiu singur în clipele când voi fi nefericit.

Înaripata făptură diafană cu trupul gol avea o frumuseţe pentru care nu exista în nici o limbă cuvinte pe măsură. De ar fi fost din lut pământean, dacă mâna mea muritoare ar fi putut–o atinge, poate că aş fi urmat–o oriunde ar fi vrut ea să mă ducă.

Dar în trupul meu muritor, patima era cumplită şi nu am putut să mă sustrag mistuitoarei dorinţe.

Ea şi–a aplecat capul şi a spus cu o voce supusă:

— Fie aşa precum doreşti, Turms, dar în numele nemuririi tale te rog, nu te lăsa legat! Tu poţi obţine tot ceea ce doreşti, chiar de nu te vei supune nici unui zeu pământean. Cu propria putere vei avea tot ceea ce doreşti, numai să ai încredere în tine. Tu o vei putea avea chiar şi pe această căţea în călduri, pe Arsinoe. Dar să nu–ţi imaginezi cumva că am să te protejez când vei îmbrăţişa acel trup de argilă pe care îl detest. Artemis ţi s–a arătat şi ţi–a promis toate bogăţiile lumii. Las–o să ţi le dăruiască dacă acest lucru îţi face viaţa mai uşoară, dar nu o lăsa să te domine! De ţi se vor face favoruri şi ţi se vor dărui bogaţii, tu nu trebuie să te simţi îndatorat nimănui. Acceptă tot ceea ce ţi se oferă pe pământ, fiindcă nemuritorilor trebuie să li se aducă ofrande! Să nu uiţi niciodată acest lucru!

Vorbele îi erau din ce în ce mai înflăcărate, aripile îi vibrau şi ea mi–a mai spus:

— Turms, pentru a fi mai mult decât un om, nu trebuie altceva decât să crezi acest lucru. Nu–ţi fie teamă de nimic! Nici în această lume pământească, nici în cealaltă lume. Turms, este cel mai mare curaj dacă tu însuţi te crezi mai mult decât un om. Cât de obosit ai fi, cât de descurajat ai fi, cât de mult ai suferi, nu ceda tentaţiei de a te lega de vreun zeu pământean. Este cel mai rău compromis. Este cea mai de temut patimă. Bucură–ţi desfrânatul tău trup de lut! Nu mă priveşte pe mine ce faci cu trupul tău. Dar nici nu mă va înduioşa suferinţa lui. Însă nu te umili în faţa nici unui zeu pământean! Şi nu–ţi fie teamă niciodată!

Privind–o şi ascultându–i convingătoarele vorbe, am simţit cum prind curaj. Eu puteam prin propria–mi putere să o am pe Arsinoe lângă mine. În mine era puterea. Fulgerul sacru mă binecuvântase. Îmi era de ajuns pentru toată viaţa puterea ce o strecurase în mine.

Ea a văzut ce gândeam, trupul ei de lumină a vibrat ca o flacără, chipul ei a strălucit încă şi mai mult.

— Trebuie să plec, Turms, a rostit ea. Dar să–ţi aminteşti câteodată de mine, fie chiar şi pentru o clipă. Îţi va fi dor de mine în acea clipă şi vei înţelege mai bine de ce mie însămi îmi este dor să–ţi sorb sărutul şi să te îmbrăţişez.

Şi a început să se risipească, din ce în ce mai transparentă şi mai îndepărtată de simţurile mele pământeşti, până ce în faţa ochilor mei nu au mai rămas decât încremeniţii stâlpi de marmoră. Dar de existenţa ei nu m–am mai îndoit. De–o bucurie neasemuită mi–a fost învăluită toată fiinţa. Am ridicat mâinile în semn de rămas–bun şi am strigat:

— Îţi mulţumesc, o, spirit protector, şi cred în tine! Îmi va fi dor de tine, o ştiu încă de pe acum, cum nu mi–a fost şi niciodată nu–mi va fi după o fiinţă omenească. Tu eşti probabil adevărata mea dragoste, în fiinţele după care tânjesc, probabil pe tine te caut. Încearcă să mă înţelegi şi să mă ierţi! Când voi îmbrăţişa un trup de argilă, pentru a nu mă prăbuşi de tristeţe în această lume plină de deşertăciuni, te voi îmbrăţişa şi pe tine.

Şi am rămas din nou singur lângă fântâna Afroditei din Eryx. Am atins cu mâna pardoseala de marmoră rece şi am suspinat. Ştiam că sunt viu, că exist, că nu fusese doar un vis.

În liniştea acelei nopţi, ameninţătoarea seceră a lunii strălucea pe cerul înstelat. M–am aşezat pe dalele de marmoră şi în mine era un gol imens. În aceeaşi clipă am auzit scârţâitul unei uşi, am văzut o lumină şi un preot s–a îndreptat spre mine luminându–şi drumul cu o lampă feniciană. El mi–a cercetat faţa la lumina lămpii, m–a recunoscut şi m–a întrebat furios:

— Cum ai ajuns aici şi de ce mi–ai întrerupt somnul, străin blestemat?

În aceeaşi clipă în care el a apărut, veninul zeiţei s–a strecurat din nou în sângele meu şi, ca un fier încins, patima a muşcat din carnea trupului meu.

— Am venit să o văd pe ea, am spus eu, pe preoteasa templului, pe aceea în care bieţii nebuni neştiutori o văd pe zeiţă.

— Ce doreşti de la ea? m–a întrebat încruntându–şi sprâncenele.

Dar chipul lui ameninţător nu m–a speriat. I–am spus:

— O vreau pe ea. Veninul zeiţei s–a strecurat din trupul ei în mine şi nu mai pot trăi fără ea.

M–a privit intens un moment, ca şi cum ar fi vrut să mă omoare cu privirea, apoi şi–a revenit, şi lampa din mâna lui a început să tremure.

— Tu o insulţi pe zeiţă, străinule! Eu aş putea chema gărzile. Eu te–aş putea omorî ca profanator al templului.

— Cheamă gărzile, dacă aşa vrei, i–am spus eu indiferent. Porunceşte–le gardienilor să mă omoare! Dar mă îndoiesc că prin acest fapt va spori reputaţia templului.

M–a cercetat suspicios cu privirea şi m–a întrebat:

— Care este adevărata ta identitate?

— Tu ar fi trebuit să o ştii deja, i–am răspuns eu cu aroganţă. Oare trupul fetei, ce a fost nu demult incinerat în curtea templului, nu ţi–a povestit nimic despre mine? Nu m–ai recunoscut nici în furtuna ce s–a abătut asupra acestui oraş, care a smuls acoperişurile caselor şi a dărâmat ziduri? Dar generozitatea mea este mare şi–ţi permit să mă cercetezi după cum vei crede de cuviinţă, pentru a mă cunoaşte încă şi mai mult.

El a izbucnit într–un râs cavernos, a aruncat cu o mişcare rapidă ceva în fântână şi mi–a poruncit:

— Priveşte în fântână, străinule! Este prima probă.

În timp ce el a ridicat lampa, m–am aplecat şi am privit contracţia şi dilatarea apei, până ce s–a liniştit, apoi m–am întors spre el şi l–am întrebat:

— Ce trebuie să mai fac?

El m–a privit oarecum nedumerit şi m–a întrebat neîncrezător:

— Oare chiar ai privit în fântână sau ai închis ochii?

— Am văzut doar lampa ce se oglindea în apă şi cercurile pe care apa le–a făcut la impactul cu obiectul ce l–ai aruncat în fântână.

A legănat încet lampa în mână şi după ce a meditat un oarecare timp, mi–a poruncit:

— Urmează–mă în templu!

I–am mulţumit bucuros şi am spus:

— Este ceea ce doream.

El mergea în faţă şi lumina drumul. Era o noapte atât de liniştită şi flacăra lămpii nu tremura. Era rece afară, însă trupul meu încins de dorinţă nu simţea frigul. După ce am intrat în templu, el a pus lampa pe piedestalul gol al zeiţei, s–a aşezat pe un scaun cu picioare de aramă şi m–a întrebat:

— Ce vrei de la mine?

— Pe acea femeie o vreau, oricare–i va fi numele, am spus eu destul de răbdător. Pe femeia cu chipul schimbător o doresc eu. Pentru mine ea este Arsinoe, eu i–am dat acest nume.

— Ai băut mult din vinul sciţilor, mi–a spus el. Du–te de te culcă şi capul ţi se va limpezi. Mâine dimineaţă să vii să–mi ceri iertare pentru că ai intrat noaptea în templu şi mi–ai tulburat somnul! Poate că te voi ierta.

Dar răbdarea mă părăsise şi am strigat:

— Tu eşti cel care încerci să mă ameţeşti, bătrânule! Eu o doresc pe ea şi o voi avea. Cu sau fără îngăduinţa zeiţei, îmi este totuna.

A încruntat atât de mult din sprâncene, încât, la un moment dat, mi s–a părut că i se va frânge capul în două. În lumina lămpii feniciene, privirea lui încremenită mă cerceta cu viclenie.

— Pentru noaptea aceasta? m–a întrebat el scârbit. Se poate aranja doar dacă tu eşti destul de bogat şi poţi să–ţi ţii gura. Am putea cădea de acord. Eu sunt un bărbat bătrân şi prefer să evit scandalurile. Dar nu încape îndoială că zeiţa te–a lovit cu nebunia, dacă nu eşti tu în stare să–ţi stăpâneşti pornirile erotice. Cât oferi?

— Pentru o noapte? am întrebat eu mirat. Nimic. Pentru o noapte eu o pot avea când doresc. Nu, bătrânule, tu nu m–ai înţeles. Eu o vreau pentru totdeauna. Eu intenţionez să o iau cu mine şi să trăiesc împreună cu ea până la sfârşitul vieţii.

A început să tremure de furie, s–a ridicat în picioare şi a urlat:

— Dar tu eşti smintit de–a binelea. Tu nu ştii ce spui. Ai putea să mori mai repede decât gândeşti, m–a ameninţat el.

— Uite ce, i–am spus eu, nu mai face atâta risipă de vorbe! De vrei să te încredinţezi de puterea ce o am, încearcă–mă! Sau poate că puterile îţi sunt pe sfârşite?

El a ridicat brusc mâna ca şi cum ar fi invocat pe cineva, ochii i s–au dilatat până ce au ajuns mari cât două potire. Aş fi putut fi îngrozit dacă nu aş fi simţit în mine acea putere ce–mi dădea atâta siguranţă. Am zâmbit şi l–am privit direct în ochi. El mi–a arătat cu degetul spre podeaua templului şi mi–a poruncit:

— Priveşte!

M–am uitat şi am tresărit. Am făcut fără să vreau un pas înapoi, fiindcă în faţa ochilor mei creştea un şarpe înspăimântător, gros cât trunchiul unui bărbat puternic şi nespus de lung. În timp ce–şi desfăşura monstruoasele inele, pielea îi strălucea. Şi–a înălţat capul plat spre mine.

— Eşti mai puternic decât bănuiam, i–am spus eu preotului.

Dar n–are nici un rost să–ţi iroseşti forţele pentru mine. Se spune că în timpuri de demult un astfel de şarpe trăia în prăpastia abisurilor din Delfi şi păzea Omphalosul.

— Fereşte–te! a strigat el cu o voce ameninţătoare.

Mai rapid decât o scânteie, şarpele a început să se încolăcească în jurul meu şi să mă strângă cu putere. Îi simţeam pielea rece ce îmi apăsa trupul, iar capul i se legăna ameninţător în faţa ochilor mei. Greutatea lui devenise deja insuportabilă şi am început să intru în panică. Dar am izbucnit în râs şi i–am spus:

— Dacă acest lucru te amuză, am să joc cu plăcere jocul pe care tu l–ai propus. Dar trebuie să ştii că nu–mi este frică. Mie nu–mi este teamă nici de creaturile infernului, nici de cele ale pământului sau văzduhului. Cu atât mai puţin de acest monstru care nu este real. Dar dacă ţie–ţi place acest joc copilăresc, din respect pentru bătrâneţea ta, îl voi juca. Poate că, la rândul meu, îţi voi arăta şi eu ceva teribil de amuzant.

— Nu, a spus el abia răsuflând.

Apoi şi–a apăsat mâna peste ochi şi şarpele a dispărut. Dar inelele lui încă mă strângeau cu putere şi greutatea lui mă apăsa. Am făcut un efort, m–am scuturat şi nu l–am mai simţit. Mi–am dezmorţit mâinile şi picioarele şi am zâmbit. I–am spus cu admiraţie:

— Eşti un bărbat puternic. Dar nu–ţi mai irosi forţele de pomană cu mine. Mai bine aşază–te şi stai liniştit, şi, pentru că acum este rândul meu să te distrez, îţi voi arăta ceva care, ştiu şi eu, poate că nu–ţi va plăcea să vezi. Atunci ai să mă cunoşti.

— Nu, nu sunt curios! m–a asigurat preotul.

S–a aşezat tremurând pe scaun. Nu era decât un bătrân obosit, cu ochi duri şi cu o cută adâncă între sprâncene. A respirat profund de câteva ori, apoi m–a întrebat cu o voce calmă:

— De fapt, cine eşti tu, străinule?

— Dacă tu nu vrei să mă cunoşti, i–am spus, prefer să rămân un necunoscut.

— Dar trebuie să înţelegi, a spus el, tu îmi ceri imposibilul. Cererea în sine este deja o insultă la adresa zeiţei. Chiar dacă tu te încumeţi să mă provoci pe mine, un preot bătrân şi lipsit de putere, eu nu doresc să stârnesc mânia zeiţei.

— Nu doresc să provoc sau să mânii pe nimeni, i–am răspuns

eu amabil. Şi nici să o insult pe zeiţă. Dimpotrivă. Oare nu înţelegi, bătrânule preot, că este o onoare pentru zeiţă, dacă o cer pe preoteasa templului ei să mă însoţească?

A izbucnit în plâns şi şi–a acoperit faţa cu palmele:

— Zeiţa m–a părăsit, s–a tânguit el. Eu mi–am trăit deja timpul, asta este, începe un timp care nu mai este al meu. Dar pe tine nu te cunosc.

Şi–a şters lacrimile de pe barbă şi a spus apăsat:

— Tu nu eşti un om muritor, chiar dacă ai trup de om şi eşti acoperit de veşminte. Un om nu ar fi putut rezista dansului magic al şarpelui. Acel şarpe gigant este simbolul pământului, greutatea şi puterea pământului. Cel ce nu se îndoaie în faţa lui nu poate fi un muritor. Nu, tu nu eşti un muritor, a spus el liniştit şi s–a uitat oarecum umil spre mine. De ai fi fost, ai fi căzut şi te–ai fi zvârcolit. Îmi cer iertare, în mânia de care eram dominat, am crezut că eşti un om obişnuit. Şi nici nu aş fi invocat şarpele, dacă cererea ta nu ar fi fost atât de neobişnuită.

Am profitat de avantajul pe care îl aveam şi i–am spus:

— Să revenim la ceea ce ţi–am cerut. Este doar o cerere prietenească, nicidecum o revendicare. Nici eu nu agreez răfuielile, prefer ca totul să se petreacă în bună înţelegere. Dar sunt oricând gata să îmi impun voinţa dacă este cazul. Uite, dacă vrei, îţi pot dovedi cine sunt.

— Nu, nu, a strigat el cu o voce ascuţită, doar ţi–am spus că nu sunt curios. Chiar dacă tu, cel pe care nu îl cunosc, nu eşti muritor, dorinţa ta este nemaiauzită. Dar de unde ştii că această femeie vrea să te urmeze? Oare ce femeie, de ar fi în locul ei, ar părăsi–o pe zeiţă pentru un străin? Nu, nu, tu nu ştii ce pretinzi de la ea.

— Ea nu doreşte să mă urmeze, i–am răspuns eu vesel. Numai că în cazul de faţă nu este vorba despre ce doreşti tu sau despre ce doreşte ea, ci doar despre ceea ce doresc eu.

Am ridicat braţul să–mi frec ochii obosiţi, dar el a înţeles greşit gestul meu şi s–a temut.

— Nu, nu, a spus el cu o voce sugrumată. Lasă–mă să mă mai gândesc!

Şi a continuat cu o voce disperată:

— Această femeie cu faţa schimbătoare este excepţională. Nu se naşte prea des o femeie ca ea. Ea valorează mai mult decât propria–i greutate în aur.

— Nu mă îndoiesc, i–am răspuns eu vesel. Doar am cântărit–o, şi încă cum!

— Aş! a exclamat oarecum neîncrezător bătrânul. Ea a fost educată la şcoala zeiţei pentru a–şi desăvârşi măiestria. Trupul ei răspunde tuturor exigenţelor zeiţei. Acest lucru este rar, dar şi alte femei îl pot învăţa dacă sunt perseverente şi talentate. Însă mobilitatea chipului şi rapiditatea cu care şi–l poate schimba este o adevărată minune, nimeni din lume nu o poate egala. Ea este *cine vreau să fie,* ea face *ce vreau să facă,* ea acceptă tot *ceea ce fac.* Şi nici nu–i proastă. Încă şi asta este o minune.

— Înţelepciunea ei nu mă prea interesează, am spus eu, încă neştiind în acel moment ce spun. Dar restul este aşa precum ai spus, poate şi mai mult. Ea este asemenea zeiţei.

M–a implorat să renunţ la Arsinoe întinzându–şi spre mine mâinile vânoase. Apoi a mai spus:

— Aici, în templul din Eryx, ea slujeşte tuturor bărbaţilor din oraşele de pe coasta mării occidentale: cartaginezi, sicilieni, tirenieni, greci. Prin intermediul trupului ei, oameni puternici, cu interese contradictorii, pot ajunge la înţelegere. Nu există consilier sau tiran pe care ea să nu–l fi făcut să creadă în zeiţă.

Am scrâşnit din dinţi când m–am gândit câţi bărbaţi trebuie să fi trecut prin braţele lui Arsinoe imaginându–şi că se iubesc cu zeiţa.

— Încetează! i–am spus eu. Vreau să–i uit trecutul. O iau aşa cum este. Deja i–am dat un alt nume.

Ochii i s–au umplut de lacrimi, a început să se tragă furios de barbă şi, în neputinţa lui, a deschis gura să strige, dar eu i–am poruncit:

— Taci! Oare tu crezi că gardienii au vreo putere asupra mea? Nu mă mânia!

Gura i–a rămas întredeschisă, limba înţepenită şi nici un sunet nu a mai putut să scoată. Se vedea că se sforţează, dar nu a reuşit să–şi închidă gura. Am fost surprins şi am înţeles că puterea mea l–a supus, în acelaşi mod în care el mă dominase când am intrat în templu. Am râs şi i–am spus:

— Tu poţi să–ţi închizi gura, bătrânule, şi să vorbeşti!

Gura lui s–a închis cu un clămpănit; apoi şi–a pipăit bărbia cu mâna şi şi–a atins buzele cu limba. A spus:

— Dacă tu o vei lua de aici, eu voi fi vinovatul. Mai degrabă aş fi iertat dacă aş înlesni unor hoţi să fure toate bogăţiile

templului. Dar despre dispariţia acestei femei, orice poveste aş inventa, tot nu mă va crede nimeni. Noi trăim în vremuri civilizate şi nu *preoţilor,* ci *prin preoţi,* zeiţa îşi face cunoscută voinţa.

A meditat un moment, apoi chipul lui a căpătat o expresie răutăcioasă. A început să râdă şi a spus:

— Singura soluţie este doar dacă o furi şi o duci de aici goală, aşa cum a venit pe lume. Ţine minte, nici cel mai neînsemnat lucru al zeiţei nu va trebui să fie pe ea! O vei răpi cu forţa şi o vei ascunde unde ştii tu. Eu voi închide ochii şi abia peste câteva zile îi voi anunţa dispariţia. Fii atent, chiar dacă nu se va şti cine a răpit–o, fără îndoială, mai întâi vor fi bănuiţi străinii. Iar când va reveni, mai târziu, va şti ea să se apere şi să spună că tu ai luat–o cu forţa.

— Ea nu va reveni niciodată, am spus eu sigur.

— Când ea va reveni, a continuat preotul tot atât de sigur ca şi mine, se va putea împodobi din nou cu bijuteriile zeiţei şi probabil că va fi şi ceva mai înţeleaptă. Poate că acesta a fost chiar planul zeiţei. Altfel de ce ai fi venit aici? Altfel cum ar fi putut zeiţa să te orbească în halul acesta?

Şi a fost cuprins aşa, deodată, de o fericire răutăcioasă şi mi–a spus încântat de–a binelea:

— Dar tu, de–acum încolo, nu vei mai avea nici o zi liniştită toată viaţa. Nu numai pentru că toate oraşele din Sicilia, dar mai ales Cartagina, te vor hărţui. Ci pentru că ea va rămâne ca un ghimpe în carnea trupului tău. Chiar dacă nu eşti un muritor, tu încă ai un trup, din care ea va face un izvor de suferinţe inimaginabile. N–aş vrea să fiu în locul tău.

L–a apucat un râs prostesc, s–a tras de barbă şi de câte ori s–a uitat la mine – cu o oarecare părere de rău, este drept – l–a pufnit râsul şi mai tare. Şi mi–a mai spus:

— Într–adevăr, tu nu ştii ce te aşteaptă. Pentru tine este important acum doar faptul că ai obţinut ceea ce ai dorit. În orice caz, bine te–a mai îmbrobodit zeiţa! Au să te sfâşie de viu amândouă până–ţi vei dori mai degrabă să mori, decât să mai trăieşti un astfel de infern.

Dar vorbele lui mi–au sporit şi mai mult dorinţa, fiindcă zeiţa îmi răscolea trupul cu otrava ei minunată, eram ca o flacără, mă mistuiam de nerăbdare şi am suspinat rostindu–i numele:

— Arsinoe, Arsinoe...

— Numele ei este Istafra, a spus bătrânul. Oare de ce să nu–l ştii? Tot voi muri, acum sau mai târziu. Dar parcă tot mai bine–ar fi de–aş muri mai târziu. Oricum, voi muri, aşa că ce se va întâmpla cu tine sau cu ea, tot nu mai are nici o importanţă pentru mine. Mi–am risipit de pomană forţele, m–am deşteptat degeaba din somn. N–ai decât să faci ce vrei; ce mă interesează pe mine ce faci cu viaţa ta?

Nu am mai stat mult de vorbă. El a luat lampa şi m–a condus. În spatele piedestalului era o uşiţă strâmtă şi după ea o scară ce cobora sub pământ. Coridorul era atât de îngust, încât am mers aproape lipit cu faţa de un perete şi cu spatele de celălalt, apoi am trecut prin sala comorilor zeiţei şi am ajuns, în sfârşit, în camera lui Arsinoe. S–a trezit imediat.

N–avea pe ea decât un epomis foarte scurt şi strângea în mână umbrela cumpărată de la negustorul fenician. Când m–a văzut, a ţipat la mine cu o voce furioasă:

— Oare ce fel de educaţie ai primit tu, Turms, de nu laşi o femeie nici să se odihnească? Trebuie să fii nebun dacă te–ai încumetat să intri în camera secretă a zeiţei!

Era fermecătoare. Turbată de mânie, aproape goală şi cu o umbrelă de soare în mână – simţeam că mă topesc de dragul ei. Abia m–am abţinut să nu o iau în braţe. Dar eram conştient că de aş fi luat–o în braţe atunci, nu m–aş mai fi putut desprinde de ea până în zori şi aş fi pierdut–o pentru totdeauna, poate că şi pe mine m–aş fi pierdut.

— Arsinoe, i–am spus eu sufocat de fericire, bucură–te fiindcă zeiţa mi te–a dăruit! Numai că noi trebuie să plecăm în grabă.

— Aşa este, a adeverit preotul. Puterile acestui străin depăşesc puterile mele. De aceea tu va trebui să–l urmezi. Dar când te vei putea descotorosi de el, întoarce–te! Eu voi confirma că ai fost răpită cu forţa. Şi ascultă sfatul meu, Istafra! Înainte de a te reîntoarce în templul din Eryx, fă viaţa acestui nebun insuportabilă, transformă–i fiecare clipă în disperare, suferinţă şi

groază, până ce nu va mai putea să–şi dorească nimic altceva decât moartea! Cred că aceasta este şi dorinţa zeiţei.

Cu ochii încărcaţi încă de somn, Arsinoe a spus:

— Dar eu nu vreau să plec cu el. Nu i–am promis niciodată aşa ceva. Şi–apoi, nici nu ştiu cu ce să mă îmbrac.

I–am spus că n–are rost să–şi bată capul cu alegerea

veşmintelor, dimpotrivă, să–şi scoată şi epomisul ce–l are pe ea, fiindcă am promis că nu voi lua nimic din ceea ce aparţine zeiţei. Eu nu sunt un tâlhar care să mă bucur de bogăţiile unui zeu, aşa i–am spus. Şi i–am mai spus că pentru mine, pielea cu care s–a născut este cel mai frumos veşmânt al ei. Încă am asigurat–o că aş scoate eu şi pielea de pe ea, de–aş fi în stare să–i dăruiesc o alta tot atât de uşor precum i–am dăruit un alt nume.

S–a resemnat repede în ceea ce priveşte veşmintele, dar a repetat cu încăpăţânare că fără umbrelă ea nu merge nicăieri şi s–a bucurat mult când i–am spus că o poate lua, fiindcă, oricum, eu i–o dăruisem. Dar imediat după aceea a spus că ea nu este chiar atât de proastă ca o fată naivă, care se aruncă în braţele primului bărbat necunoscut şi este dispusă să meargă cu el pân–la capătul lumii.

— Dacă–i aşa, i–am răspuns eu calm, te voi apuca de ceafă şi te voi târî după mine, chiar şi cu riscul de a ţi se jupui toată pielea de pe picioarele tale frumoase.

Nu s–a mai împotrivit, s–a întors cu spatele la noi şi a început să contempleze peretele. Preotul mi–a întins o cupă şi un cuţit de piatră şi mi–a poruncit:

— Iniţiază–te!

— Să mă iniţiez? l–am întrebat nedumerit. Ce vrei să spui?

— Iniţiindu–te în mistere, te vei lega etern de Afrodita, m–a lămurit el. De eşti sau de nu eşti muritor, este puţin ceea ce pretinde zeiţa de la tine, în schimbul darului ce ţi l–a oferit.

Cum eu am amuţit, fiindcă nu înţelegeam ce trebuie să fac, el a crezut mai întâi că ezit. Apoi mi–a explicat:

— Cuţitul de piatră al zeiţei este la fel de vechi ca şi fântâna, iar cupa este lucrată din lemnul divin. Îţi vei face o tăietură în coapsă, apoi vei lăsa să se scurgă sângele tău în cupă. Picătură cu picătură, repetând cuvintele ce ţi le voi spune. Este tot ceea ce trebuie să faci.

— Dar bine, omule, i–am răspuns, eu nu am nici cea mai mică dorinţă să fiu legat pentru eternitate de Afrodita. Eu voi fi întotdeauna cel ce sunt. Să fie mulţumită zeiţa că îi accept ofranda!

M–a privit atât de mirat, parcă nu–i venea să–şi creadă urechilor. Apoi, de mânie, venele de la tâmple au început să–i bată puternic şi buzele să–i tremure, nu a apucat să mai spună

nici o vorbă şi a căzut pe pardoseală, iar cupa şi cuţitul zeiţei i–au alunecat din mâini. Am bănuit că fusese atins de apoplexie, dar nu am avut timp să mă ocup de el.

Încremenită, Arsinoe se uita fix la mine. Mi–a trecut prin minte să ridic cuţitul şi cupa zeiţei şi să le aşez la locul lor, dar mi–am învins tentaţia de a le atinge şi mi–am retras braţul, apoi m–am uitat să văd dacă nu cumva Arsinoe avea pe ea vreo podoabă a zeiţei. Dar când i–am atins părul, am simţit că ameţesc. Am pus hlamida mea peste umerii ei, am luat–o de mână şi am pornit la drum. Supusă, ea m–a urmat şi nu a rostit nici un cuvânt, apoi am ieşit din templu. Am scuturat–o de umeri şi am ameninţat–o:

— Dacă începi să ţipi, îţi crăp capul!

Mi–a făcut semn din cap că mi se va supune. Am traversat curtea cenuşie împiedicându–ne de crengile smulse de furtună, apoi am urcat pe zid, după care am coborât eu mai întâi şi am ajutat–o să–şi sprijine picioarele pe ţăruşii pe care–i fixasem în zid. Apoi m–am căţărat din nou pe zid şi am strâns ţăruşii, pentru a nu lăsa nici o urmă a trecerii mele prin templu. Mi–am înfăşurat braţul în jurul ei, i–am simţit bătăile puternice ale inimii şi am plecat împreună spre casă. Nu a rostit nici o vorbă tot drumul.

7

Dar abia am ajuns noi între patru pereţi, că atitudinea ei s–a schimbat în întregime. După ce a scuipat din gură un pumn de bijuterii şterpelite din comoara zeiţei, ace de păr, inele şi cercei, s–a aruncat asupra mea ca un animal sălbatic şi a început să mă lovească cu mâinile şi picioarele, să mă zgârie cu unghiile şi să mă insulte. După ce m–a împroşcat cu cele mai grosolane înjurături, nemaicunoscând ea altele în limba greacă, a început să mă spurce în limba fenicienilor, însă cum mie îmi scapă sensul expresiilor ce le folosea, cele mai multe înjurături le–a rostit de pomană. Preocupat în exclusivitate să mă apăr de atacul ei violent şi îngrozit de teama să nu se deştepte toată lumea din casă, până la urmă nici nu am avut timp să–i reproşez că, sfidând promisiunea ce o făcusem, îşi însuşise totuşi câteva bijuterii ale zeiţei.

Apoi mi–am dat seama că, de fapt, nu striga chiar atât de tare şi nu voia nici ea ca cei din casă să se trezească din cauza zgomotelor pe care le făceam noi. Dar în liniştea de mormânt a acelui moment din noapte, glasul ei iritat îmi suna în urechi ca mii de trâmbiţe. Am încercat să o liniştesc şi am risipit ceva forţă pentru a o imobiliza ca să nu mă mai lovească. Dar la atingerea ei, focul Afroditei s–a răspândit în mine mai violent decât oricând şi până la urmă ea s–a înmuiat în braţele mele, şi loviturile de care am avut parte până atunci au fost înlocuite cu mângâieri şi cu păreri de rău.

— O, Turms! a suspinat ea. Oare de ce mi–ai făcut asta? Nu voiam să părăsesc templul. Eu am încercat să mă opun, însă puterea ta este prea mare. Dar am să te urmez până la capătul lumii.

M–a îmbrăţişat cu furie şi mi–a sărutat buzele, gâtul, umerii, mi–a mângâiat rănile ce mi le făcuse cu unghiile.

— Vai, Turms, mi–a şoptit ea afectată, dar nu am vrut să–ţi fac nici un rău. Nu–i aşa că nu ţi–am făcut nici un rău? Îţi jur că

nici un bărbat nu este ce eşti tu pentru mine. Voi fi a ta, doar a ta. Strânge–mă cu putere în braţele tale!

Mi–a mângâiat obrajii şi ochii îi străluceau la lumina lămpii ce ardea lângă noi.

— Te voi urma de–o fi să mergi şi până la capătul pământului, mi–a spus ea. Pentru tine, numai pentru tine, voi părăsi–o pentru totdeauna pe zeiţă, voi renunţa la viaţa de lux ce am trăit–o până acum. Şi la iubirea celorlalţi bărbaţi, voi renunţa la tot pentru tine. O, Turms, de–ai fi şi cel mai de pe urmă cerşetor, tot pe tine te–aş dori, iar de te vei mulţumi tu cu un blid de arpacaş şi cu o cană de apă, mă voi mulţumi şi eu tot cu atât şi voi fi fericită. Nu–i aşa că şi tu mă iubeşti? Da, nu încape îndoială, un pic tot mă iubeşti, altfel nu m–ai fi răpit de la templu.

Epuizat de oboseala acelei nopţi, am asigurat–o cu prudenţă că pe ea o iubesc mai mult decât orice altceva din lume. M–a ascultat mulţumită, după aceea a început să se plimbe înainte şi–napoi prin cameră şi să–mi explice ce fel de veşminte are intenţia să poarte, descriind în detaliu cusături şi pliuri, până când căzându–i ei ochii pe piatra lunii ce o purtam la gât, s–a oprit din mişcarea aceea de du–te–vino care începuse să mă ameţească şi, atingând–o cu un aer distrat, a spus:

— E frumoasă. Pot să văd cum îmi stă?

Şi fără să mai aştepte răspunsul, a desprins–o de la gâtul meu şi şi–a atârnat–o pe al ei. Apoi a început să se vaite că în cameră nu este destulă lumină şi nici o oglindă în care să se privească.

— Nu–i aşa că se potriveşte cu pielea mea? m–a întrebat ea şi a adăugat repede: numai că i–ar trebui un lanţ subţire de aur, cum doar de la negustorii etrusci poţi găsi.

I–am atras atenţia că şnurul simplu de care era agăţată piatra era din fibrele ierburilor zeiţei Artemis, care sunt în armonie cu piatra lunii. Şi i–am spus:

— Poţi s–o porţi tu dacă–ţi place. Oricum, nu cred că m–a protejat prea mult împotriva nebuniei, dacă am fost eu atât de nebun şi m–am îndrăgostit de tine.

S–a uitat fix la mine şi a întrebat:

— Ce–ai vrut să spui? Că doar un nebun poate fi îndrăgostit de mine? Nu–i aşa? În cazul acesta, cel mai bine este să ne despărţim. Gata, eu mă întorc la templu! Păstrează–ţi piatra

prostiei, de care se pare că eşti legat.

După ce a rupt cu răutate şnurul, mi–a aruncat piatra în obraz. Apoi şi–a prins capul între mâini şi a început să plângă aprig. M–am apropiat de ea şi am încercat s–o liniştesc, i–am pus piatra în mâini şi i–am promis că de îndată ce vom ajunge în Himera, îi voi cumpăra cel mai frumos lanţ de aur de la piaţa etruscă. Şi, pentru că nu aş fi vrut să mă refuze, i–am spus:

— Într–adevăr, eu nu am nevoie de ea. Pentru mine, această piatră nu are nici o valoare.

Dar ea şi–a ridicat capul şi, printre lacrimi, mi–a aruncat o privire acuzatoare. Şi a început să se tânguiască:

— Vai, nefericita de mine, uite unde am ajuns! Să mi se ofere daruri care n–au nici o valoare! Tu mă dispreţuieşti, tu îţi baţi joc de mine. Oare vrei să mă ţii pe lângă tine ca pe un câine? Nu sunt eu oare proastă de–mi tremură inima de iubire pentru tine?

Deja sătul de–atâtea reproşuri, i–am spus:

— Piatra aceasta este frumoasă şi scumpă, dar dacă ţie nu–ţi place, poţi să o arunci pe fereastră. Acum o clipă strălucea pe pieptul tău, era o combinaţie frumoasă de culoare; totuşi, pielea ta este mult mai minunată decât orice piatră preţioasă. Sânii tăi sunt cele mai frumoase bijuterii. Chiar şi dacă nu te–ai împodobi cu nimic, tu încă eşti cea mai frumoasă femeie.

A ţipat enervată:

— Ascultă, Turms! Când ţi–am promis că te voi urma până la capătul pământului, nu ştiam că ai de gând să mă ţii în pielea goală toată viaţa!

Nu m–am pierdut cu firea şi i–am spus calm:

— Arsinoe! Sau poate că preferi să–ţi spun Istafra? Noi mai avem încă destul timp până la sfârşitul vieţii ca să discutăm despre podoabe şi bijuterii. Pentru moment, trebuie însă să întrerupem această plăcută conversaţie şi să vedem ce e de făcut ca să ieşim cu bine din Eryx. Chiar de aş fi atât de bogat încât să–ţi pot cumpăra toate lucrurile de care simţi tu acum că ai nevoie, tot nu aş face–o, fiindcă ar însemna să mai cumpăr şi toate coşurile din piaţa Eryxului – ca să avem unde le pune, şi o herghelie de măgari – care să le transporte până la Himera. Aşa că, până una–alta, te vei îmbrăca tu cu veşmintele Aurei, îţi vei schimba chipul după chipul Aurei şi vom pleca din Eryx. Iar după ce vom ajunge la Himera, am să mă mai gândesc ce pot face pentru tine.

Auzind Arsinoe vorbele mele, a spus cu răceală în glas că bine–ar fi de–aş muri cât mai degrabă. Şi s–a jurat că şi ea ar prefera să moară decât să audă cum este dispreţuită o femeie ca ea.

— Tu–ţi imaginezi că eu aş putea să mă îmbrac vreodată cu veşmintele grosolane ale unei fete de siculi? m–a întrebat ea cu vocea sugrumată de oroare. Oare cum aş putea să apar în faţa bărbaţilor fără bijuteriile ce–mi împodobesc de obicei părul? Dar tu nu ştii ce–mi ceri, Turms. Sunt dispusă, este drept, să mă sacrific pentru iubirea ce ţi–o port, dar nu mi–am putut imagina că tu îmi vei cere să mă şi umilesc.

Faţa ei era destul de palidă, fiindcă luând–o direct din pat, nu a avut timp să şi–o fardeze. Lacrimile i se rostogoleau continuu pe faţă. Am încercat să fiu mai prudent şi i–am explicat că, fiind Aura soţia unui medic grec, acesta îi cumpărase veşminte scumpe, dar că de la un medic n–are rost să te aştepţi să se priceapă prea mult la veşminte. Şi că farmecul Aurei nu stătea în veşminte, fiindcă ea era o fată foarte tânără şi proaspătă, care nici nu avea nevoie să–şi vopsească buzele şi obrajii. Şi i–am mai spus lui Arsinoe că ar putea să folosească fardurile lui Tanaquil, ca să pară puţin mai tânără.

Ştiam prea puţine lucruri despre femei în acea vreme, altfel n–aş fi făcut o astfel de imprudenţă. A urlat ca scoasă din minţi:

— Tu vrei să spui că eu sunt deja o femeie bătrână şi uzată?

Şi cearta noastră a luat din acel moment o întorsătură şi mai violentă decât până atunci.

Începuse deja să se lumineze de zori şi cocoşii Eryxului să cânte, dar eu încă nu reuşisem s–o calmez. Deja nici nu mai îndrăzneam să deschid gura, fiindcă orice i–aş fi spus era rău şi greşit. Şi m–am dus să–i trezesc pe Micon şi Dorieus, dar ei încă nu erau într–o stare prea grozavă, aşa că nu mi–am mai bătut gura să le explic ceva, fiindcă tot nu ar fi înţeles.

Dar Tanaquil, care era o femeie cu multă experienţă, m–a înţeles, mai ales a înţeles că nimic nu se mai poate repara, aşa că până la urmă a convins–o ea pe Arsinoe să se îmbrace cu veşmintele Aurei şi i–a dat propriile ei sandale brodate din perle, pentru că cele ale Aurei erau prea mari, şi i–a îngrijit faţa cu cremele ei scumpe. Apoi, în lovituri de bici, i–a trezit pe servitori şi i–a pus la treabă. Când soarele a început să scalde în lumina lui roşie muntele, noi eram deja pe stradă, şi am ajuns la porţile

oraşului când, somnoroşi, gardienii le deschideau.

Tanaquil îi făcuse loc lui Arsinoe în litiera sa. Când am ajuns la jumătatea pantei muntelui, soarele se înălţase, cerul albastru ne zâmbea timid, iar valurile mării chemau corăbiile, pentru că le venise deja vremea să navigheze. A rămas în urma noastră conul muntelui zeiţei. În valea verde şi proaspătă, boii albi şi negri trăgeau plugurile, ţăranii semănau. Câmpul era încărcat de mii şi mii de flori.

Uitându–se la boi, Dorieus a oftat şi a spus melancolic:

— Aceasta este o rasă pură. Nu încape îndoială că s–a păstrat încă de pe când străbunul meu Herakles a domnit în ţara Eryxului.

Suferinţele spartanului se risipiseră, însă Micon încă mai era ameţit de la vinul ce–l băuse şi nu înţelegea bine încotro ne îndreptăm. Când a văzut–o pe Arsinoe, a oftat din greu, i s–a adresat ca şi cum i s–ar fi adresat Aurei şi a întrebat–o cum se mai simte. Părea că a uitat de moartea Aurei, sau poate îşi închipuia că din cauză că este beat o vede, în orice caz părea mai puţin mulţumit decât cu o zi mai înainte.

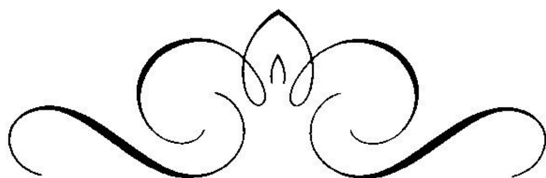
În ceea ce mă priveşte, cât timp a durat coborârea muntelui, nu m–am mai încumetat să–i spun nici o vorbă lui Arsinoe. Dar când am făcut un popas ca să fie adăpate animalele, înainte de a urma drumul ce ducea spre Segest, a tras perdeaua de la litieră şi m–a strigat cu o voce drăgăstoasă.

— Vai, Turms! a ciripit ea, cât este de minunat aerul, niciodată nu am respirat un aer atât de plăcut. Şi această pâine coaptă în cenuşă are un gust atât de bun. Niciodată nu am fost atât de fericită.

Dar după aceea a adăugat:

— Turms, promite–mi că n–ai să te mai porţi cu atâta cruzime cum te–ai purtat astăzi dimineaţă. Tot timpul m–ai provocat, eu cred că ajunge, nu–i aşa?

După ce am intrat pe drumul spre Segest, am evitat oamenii pe care i–am întâlnit în drum şi până la urmă am ajuns la Himera, într–adevăr nervoşi, dar în viaţă şi fără să ne urmărească nimeni. Imediat după ce am ajuns, la insistenţele lui Dorieus, ne–am dus şi am sacrificat cel mai mare cocoş din Himera la altarul lui Herakles.

Cartea a cincea:
SACRIFICIUL UMAN

1

Întoarcerea noastră în Himera nimeni nu a remarcat–o. Plecasem cinci, tot cinci ne–am întors. Expresia şi chipul Aurei păreau atât de reale pe faţa lui Arsinoe, încât Micon, care încă mai confunda visul cu realitatea, nici nu se îndoia că Arsinoe nu ar fi soţia lui. Arsinoe o văzuse pe Aura doar în noaptea când ea a fost la templu. Micon ar fi trebuit s–o cunoască mai bine pe Aura, aşa gândeam eu. Dar n–avea nici un rost să–i explic nimic, fiindcă după cele două zile de beţie, el nu mai putea înţelege nimic. Însă în timpul călătoriei a trebuit să fiu mereu cu ochii pe el, mai ales noaptea când ne odihneam, fiindcă, în ciuda faptului că în alte privinţe era confuz, datoria de soţ ţinea morţiş să şi–o împlinească.

Dorieus cunoştea toată povestea, dar se făcea că n–o ştie. Ca urmaş al lui Herakles, nu–i privea el cu ochi buni pe cei care o ofensau pe Afrodita, altfel aprecia faptul că–i răpisem preoteasa.

Când ne–am întors din Eryx, locuitorii Himerei erau preocupaţi de lucruri mai importante, de aceea sosirea noastră a trecut neobservată. 0 corabie, ce înfruntase furtunile acelei primăveri, adusese în Sicilia vestea despre căderea Miletului. După un îndelungat asediu, perşii au cucerit oraşul, l–au jefuit şi incendiat, au masacrat populaţia şi au trimis în Susa ca sclavi pe oamenii care au scăpat cu viaţă. Din porunca regelui regilor, Miletul a fost ras de pe faţa pământului, şi din acel înfloritor oraş nu a mai rămas piatră peste piatră. Distrugerea unui oraş în care trăiau câteva sute de mii de oameni, nu a fost nicidecum o treabă uşoară, dar armata perşilor a avut un număr impresionant de maşini de război pentru dărâmarea zidurilor şi mii de sclavi greci care să–i slujească.

Astfel s–a sfârşit dansul libertăţii. Alte oraşe ioniene nu au avut prea mult de suferit. Regele regilor doar cu Miletul a avut ce–a avut, fiindcă Miletul se încăpăţânase să reziste atât de

multă vreme. În toate oraşele ioniene au fost reinstalaţi tiranii greci şi perşii nu au pricinuit prea multe stricăciuni, nici nu au măcelărit toată populaţia, s–au mulţumit doar cu obişnuitele masacre, incendii, violuri şi jafuri, care, la urma urmelor, fac parte din orice război. Însă, după ce revolta a fost înăbuşită – aşa cum întotdeauna se întâmplă – autohtonii s–au dovedit a fi mai necruţători şi mai feroce decât cuceritorii străini. Tiranii readuşi la putere s–au răzbunat cu o cruzime inimaginabilă. De aceea cei care au fugit împreună cu familiile din oraşele ioniene încă înainte de a începe revolta nu au mai suferit de dorul întoarcerii şi s–au bucurat că au avut atâta înţelepciune de au plecat la timpul potrivit.

Astfel se povestea despre Ionia. Adevărul este că eu nu am fost prea mişcat de soarta Miletului, fiindcă după bătălia de la Lade am fost scârbit de felul în care Miletul s–a purtat cu celelalte oraşe aliate. Dar am fost trist pentru bogăţiile, pentru rafinamentul, pentru farmecul acela special al Miletului, îngropate pentru eternitate în propria–i cenuşă.

Vestea prăbuşirii Miletului ne–a predispus la melancolie şi am regretat vremurile de altădată, care parcă nu erau atât de aprige ca acum şi ni s–a părut că până şi aerul era mai curat atunci şi că oamenii ştiau să se bucure când îl respirau. Am băut împreună cu Dorieus cel mai bun vin din pivniţa lui Tanaquil şi am închinat întru memoria Miletului, dar părul nu ni l–am tăiat, fiindcă nici eu, nici Dorieus, oricât de multe alte defecte aveam, nu eram ipocriţi.

De la Dionysios am aflat noi toate aceste veşti şi nu ne–am îndoit că nu ar fi adevărate. Fiind el însuşi un mare specialist în arta exagerării, Dionysios a putut să aleagă mai uşor decât alţii, din puzderia de informaţii fără sens, versiunea care era mai aproape de realitate.

— Dar Atena nu a fost încă transformată în ruine, ne–a asigurat Dionysios. Chiar dacă mulţi afirmă că însuşi regele perşilor s–a îmbarcat pe o corabie şi a străbătut marea pentru a–i pedepsi pe atenienii care au atacat oraşul Sardes, eu nu cred, fiindcă pentru o trebuşoară ca asta ar fi fost nevoie de mulţi ani. Iar de i–ar trece prin minte aşa ceva regelui perşilor, mai întâi ar trebui să cucerească toate insulele. Ce mai încolo şi–ncoace, un atac împotriva continentului grecesc nu se face aşa, de pe azi pe mâine. Dar se mai povesteşte, şi de acest lucru

chiar că nu mă îndoiesc, că regele perşilor ar fi dat poruncă sfetnicilor lui să–i şoptească la ureche în fiecare seară, înainte de a merge la culcare: „Stăpâne, să nu uiţi de atenieni!"

— Cam aşa stau lucrurile, a continuat Dionysios privindu–ne insolent cu ochii lui de taur. Acum, după ce Miletul a căzut, marea occidentală a devenit marea fenicienilor şi multe corăbii din Ionia au trecut deja în mâinile perşilor. Iar dacă şi Grecia străbunilor noştri va cădea, oare ce se va alege de noi, prinşi aici între cartaginezi şi tirenieni? De aceea gândesc că cel mai înţelept ar fi dacă ne–am lua noi bogăţiile din peşterile lui Krinippos şi am naviga degrabă spre Massilia. Dacă aşa vor zeii, perşii vor domina toată lumea. Probabil că am să o văd şi pe asta mai înainte de–a muri.

Îngrozit de prevestirile lui Dionysios, Micon a ridicat mâna în semn de împotrivire şi a rostit:

— Tu exagerezi, Dionysios! Eu am studiat trecutul multor popoare şi te pot asigura că nici un popor nu a dominat vreodată întreaga lume, nici chiar Egiptul sau Babilonul. Şi este un adevăr că nimeni nu şi–a putut imagina, mai înainte de a se fi întâmplat, că Egiptul nu va mai fi, fiindcă Egiptul era vechi de când lumea. Cred că aveam doisprezece ani când s–a răspândit vestea în tot arhipelagul grecesc că marele rege Cambyse a cucerit Egiptul. Tatăl meu era un om instruit, el însuşi călătorise în Naucratis. Şi nu a vrut să creadă în acest zvon, însă când nu s–a mai putut opune şi a înţeles că este adevărat, nu a mai vrut să trăiască într–o lume în care aşa ceva este cu putinţă, s–a întins pe pat, şi–a acoperit capul cu veşmintele şi a murit. De atunci s–au apucat olarii din Attica să zugrăvească pe vasele de ceramică figuri roşii, ca să se marcheze astfel începutul declinul lumii. Uite, nici chiar Darius, cât o fi el de *regele regilor,* tot nu i–a putut învinge pe sciţi.

— Dacă tot nu te pricepi la războaie, l–a întrerupt enervat Dorieus, mai bine ţi–ai ţine gura. Pe sciţi n–are cum să–i învingă nimeni, fiindcă sunt nomazi. Ăsta nu–i regat, dacă nu poţi tu să ştii niciodată în ce parte îi poţi găsi pe sciţi la ei acasă. De altfel, o victorie împotriva sciţilor, n–are nici o valoare pentru un războinic adevărat. Eu îi înţeleg dorinţa lui Darius de a cuceri întreaga lume. Şi poate că acum este timpul cel mai potrivit pentru asta. Şi s–ar putea ca grecii, ce s–au înrolat ca mercenari în armata perşilor, să fi făcut cea mai bună alegere. Dar destinul

meu este altul, eu trebuie să–mi redobândesc moştenirea acum, cât mai este încă timp.

A tăcut un moment, şi–a muşcat buzele şi l–a privit fix pe Dionysios, nehotărât încă de unde să înceapă ce–şi pusese–n gând să–i spună. Şi plin de entuziasm, a început să–şi expună planul:

— Nu există pe mare un bărbat mai demn de cinste ca tine, Dionysios foceanule! În bătălii navale tu eşti neîntrecut. Dar eu sunt născut pentru războaie terestre, iar evenimentele ce au fost să se întâmple îmi tulbură fiinţa, fiindcă Grecia este în pericol. Noi trebuie, cât încă mai este timp, să întărim puterea Greciei occidentale. Şi o vom putea face doar eliberând Segestul şi toată ţara Eryxului, ca să fie ruptă puntea de legătură dintre Cartagina şi Sicilia.

Dar Dionysios i–a risipit entuziasmul când i–a spus:

— Tu grăieşti drept şi gândurile tale sunt demne de laudă, lacedemonianule! Dar nu uita că au fost mulţi aceia care, bântuiţi de aceleaşi îndemnuri lăuntrice, şi–au lăsat oasele în Segest. Chiar şi mulţi bărbaţi din Foceea au murit în această ţară. Bănuiesc că în cursul călătoriei, din care abia te–ai întors, ai avut deja ocazia să aduci jertfe şi la mormântul tatălui tău, aşa că ai putut vedea cât de mulţi şi–au irosit viaţa în zadar.

Şi a mai spus:

— Dar oare de ce să ne pierdem noi timpul cu răfuieli absurde? Ce avem noi de făcut este să pornim cât mai degrabă spre Massilia, iar după aceea să întemeiem un oraş nou, fie pe cursul fluviului, fie pe coasta Iberiei, acest lucru chiar că nu le va conveni cartaginezilor.

Dorieus s–a ridicat şi a început să umble cu paşi apăsaţi prin sala banchetului lui Tanaquil. Până la urmă, s–a oprit în faţa lui Dionysios, l–a contemplat îndelung, după care i–a spus:

— Dionysios din Foceea, pentru prima şi ultima dată te întreb: este de nestrămutat hotărârea ta de a naviga spre Massilia? Oare ţie îţi este indiferentă libertatea Greciei?

Sincer mirat, Dionysios l–a întrebat la rândul lui:

— Ascultă, Dorieus, ai băut chiar atât de mult vin de ţi s–a tulburat mintea? Ce vrei de la mine?

Înfuriindu–se şi mai tare, Dorieus a început să lovească nervos cu picioarele în podea. A început să–i tremure bărbia şi a strigat mânios:

— Aţi auzit amândoi, şi tu, Turms, şi tu, Micon, cum acest fiu de sclavi mi–a jignit ostentativ casa şi femeia.

Dionysios a înţeles imediat că n–are nici un rost să continue să se certe cu el, a încercat să–l liniştească, asigurându–l de prietenia lui, şi, râzând, i–a spus în glumă:

— Că rău de tot te–a mai izbit în cap vâsla aceea de la Lade, Dorieus! Dacă aceasta este casa ta, oare ţi–am ofensat eu casa? Dacă Tanaquil este soţia ta, oare ţi–am ofensat eu femeia?

— Auziţi–l, oameni buni, a urlat iritat Dorieus. Acum o numeşte pe femeia mea târfă!

Atunci s–a sculat Dionysios şi a spus:

— Jocul acesta merge prea departe. Explică ce ai vrut să spui, sau, dacă ai ceva împotrivă–mi, adresează–te lui Krinippos!

Mai întâi deconcertat, apoi cu ochii dilataţi de furie, Dorieus a început să ţipe:

— Chiar dacă locuiesc în casa lui Tanaquil şi mă culc în acelaşi pat cu ea, din moment ce ne–am căsătorit, nu–ţi permit să o numeşti târfă! Şi nici nu pot rămâne indiferent când te aud că minţi spunând că în această casă ţie nu ţi s–a oferit destul vin. În numele străbunului meu Herakles, sunt scârbit de insinuările tale abjecte, Dionysios!

Şi–a pus Dionysios amândouă mâinile pe cap şi, nedumerit de–a binelea, ne–a întrebat pe Micon şi pe mine:

— Care–i motivul de–i aşa de turbat şi oare ce vrea de la mine?

Prudenţi, atât eu cât şi Micon, nu i–am răspuns nimic. Dar Dorieus a văzut, bineînţeles, că nu eram de acord cu insinuările lui. Şi a spus cu o voce ceva mai blândă:

— Adevărul este că la neruşinatele tale insulte ar fi trebuit să te străpung cu sabia şi să răscumpăr jignirea ce i–ai adus–o femeii mele luându–ţi şi corăbiile, şi comorile. Dar astfel de obiceiuri nu sunt demne de un spartan. De aceea te provoc să lupţi cu mine, pentru a vedea căruia dintre noi i se cuvin corăbiile şi oamenii de pe ele.

— Gata, gata! a încercat Dionysios să–l liniştească. Eu sunt un om simplu şi nu–ţi înţeleg subtilităţile. Deci tu ţii morţiş să lupţi cu mine? Dac–am înţeles bine, tu vrei să fii comandantul corăbiilor? De ce nu? Dar bănuiesc că nu vei putea tu să te descurci mai bine decât mine la traversarea mării până la Massilia.

Dar Dorieus şi–a pierdut răbdarea şi a spus:

— Din partea mea, n–ai decât să navighezi şi până la Hades dacă–ţi place. Încetează odată cu Massilia! Numai când aud numele acestui oraş începe să mă doară capul şi mai tare.

— Durerea asta de cap a ta, de la vâsla aceea din Lade ţi se trage, i–a spus comprehensiv Dionysios şi s–a uitat spre Micon, gândind probabil că ar putea să–i dea un calmant pentru diminuarea durerii de cap.

— Pentru numele lui Herakles! a urlat ca scos din minţi Dorieus. N–a fost nicidecum o banală vâslă, a fost o lovitură de spadă. Nu continua să mă jigneşti! Nu–mi dispreţui ospitalitatea! Nu mă interesează pe mine Massilia aia a ta, eu trebuie să–mi recuperez drepturile ce le am asupra Segestului şi ţării Eryx. De aceea am eu nevoie de corăbiile tale, de oamenii tăi şi de comorile tale. Şi este posibil să reuşim, fiindcă fiii lui Tanaquil au şi început să organizeze revolta la Segest, iar cu ajutorul bogăţiei lui Tanaquil, îi vom putea avea de partea noastră şi pe sicanii ce locuiesc în păduri.

Îmbătat de propriile–i vorbe, el a devenit apoi din ce în ce mai prietenos şi ne–a explicat:

— Cucerirea Segestului nu este câtuşi de puţin dificilă, fiindcă aristocraţia acestui oraş este preocupată în exclusivitate doar de creşterea câinilor de vânătoare. Nici prin cap nu le trece lor să lupte, din moment ce plătesc atleţi care să se întreacă în locul lor şi ei se mulţumesc doar să privească. Cât despre muntele Eryx, acesta da, ar părea la prima vedere de neînvins, dar eu am o femeie...

S–a întrerupt brusc, s–a uitat spre mine, i s–a înroşit faţa, apoi şi–a reparat greşeala şi a spus:

— Noi avem o femeie care ne va ajuta. Este vorba despre preoteasa Afroditei, Arsinoe, care cunoaşte toate galeriile secrete din Eryx şi care ne va ajuta să cucerim templul şi să luăm de acolo comorile Afroditei.

N–am mai putut răbda, m–am ridicat şi, abia stăpânindu–mi mânia, l–am întrebat pe Dorieus:

— Oare când ai avut timp, nemernicule, să discuţi astfel de lucruri cu Arsinoe? Oare de ce ea nu mi–a spus un cuvânt despre ciudatele voastre planuri?

Dorieus a evitat să se uite în ochii mei.

— Voi aveţi alte lucruri de discutat, a bâiguit el. De altfel,

Arsinoe mă va ajuta să–mi împlinesc planul doar în propriul tău interes.

Micon a închis întâi ochii, apoi i–a deschis, a scuturat din cap şi m–a întrebat:

— Ascultă, Turms, de la o vreme încoace tot vorbiţi despre o anume Arsinoe; încă de la Eryx aţi început–o. Lămureşte–mă şi pe mine cine–i această Arsinoe.

I–am explicat:

— Femeia care tu ai crezut că este Aura, nu este nicidecum Aura, ci preoteasa templului Afroditei, pe care eu am răpit–o. Ea şi–a schimbat deci înfăţişarea doar pentru a nu putea fi recunoscută când am plecat noi din Eryx.

Micon şi–a prins faţa în mâini şi a rămas nemişcat. L–am bătut încurajator cu mâna pe spate şi i–am spus:

— Oare tu chiar nu–ţi mai aminteşti că Aura a murit în Eryx din cauza imprudentei tale curiozităţi? Doar tu cu mâna ta ai aprins la ceremonia incinerării sicriul de plop alb în care era Aura.

Micon şi–a ridicat capul, chipul i s–a înseninat şi a spus mulţumit:

— Deci a fost adevărat! Mulţumesc zeiţei! Mă gândeam că de la atâta vin cât am băut, mi s–a părut doar că aşa s–a întâmplat. Deci sunt din nou liber. Fie–i binecuvântată cenuşa Aurei!

Cu un aer fericit, s–a ridicat din patul convivial, a făcut câteva sărituri ca şi cum ar fi dansat în jurul mesei şi a strigat bucuros:

— Mi s–a părut mie ceva schimbat la Aura, însă m–am gândit că trebuie să fie o consecinţă a întâlnirii cu zeiţa. Acuma înţeleg de ce am încercat un atât de nemaiîntâlnit extaz în braţele ei.

Nici n–a terminat de rostit Micon aceste vorbe; încă neînţelegând clar cum de a fost posibil aşa ceva, nu am mai fost în stare să spun nimic şi m–am gândit să–l strâng de gât pe Micon. Dar Dorieus a fost mai rapid, a izbit furios cu pumnul într–o cupă de vin care a crăpat în două şi a strigat:

— Şarlatan ipocrit! Ai îndrăznit să o atingi pe Arsinoe?

Şi a vrut să–l lovească, dar am intervenit eu şi i–am spus:

— Că Micon s–a înşelat şi a confundat–o pe Arsinoe cu Aura este de înţeles. Însă ce te împinge pe tine să aperi onoarea lui Arsinoe, asta nu înţeleg. Şi cum de–ai sedus–o până într–atât încât să–ţi împărtăşească planurile delirante în privinţa cuceririi

Eryxului?

Dorieus a început să se apere:

— Linişteşte–te, Turms, eu nu am încercat nicidecum s–o seduc pe Arsinoe. Am fost doar enervat să aud acele grosolane vorbe ale lui Micon despre o femeie atât de onorabilă.

Îmi venea să urlu, să plâng, să sparg tot ceea ce era în jurul meu, dar Dorieus a încercat să mă liniştească şi a spus:

— N–are nici un rost să mai discutăm acum despre acest lucru în prezenţa unui om străin de casa noastră.

Şi s–a uitat spre Dionysios. Iar Dionysios a spus:

— Am ascultat cu mult interes planurile tale politice, Dorieus. Dar încă şi mai curios sunt să o văd pe acea femeie care a reuşit să vă zăpăcească în halul ăsta pe voi, cei care, până nu demult, eraţi trei bărbaţi destoinici şi înţelepţi.

Abia a rostit el aceste vorbe, că în aceeaşi clipă în sala banchetului şi–a făcut apariţia Arsinoe, urmată de Tanaquil, care era împodobită din cap până–n picioare cu tot felul de bijuterii, brăţări şi inele. Zdrăngăneau ca echipamentul greu al hopliţilor când pornesc la război. În contrast cu ea, Arsinoe era îmbrăcată simplu, chiar mai simplu decât aş fi dorit eu. Purta un hiton scurt prins pe un umăr cu o fibulă de aur, care mai mult o dezvelea decât o îmbrăca. Îşi ridicase părul auriu în felul în care–l purta zeiţa şi îl prinsese cu bijuteriile furate din comoara zeiţei. Pe piept strălucea, ca o rea prevestire, galbena piatră a lunii, atârnată de un lanţ de aur etrusc, pe care nu eu îl cumpărasem, fiindcă uitasem complet despre acest lucru încă din Eryx.

— O, tu, mare comandant de nave Dionysios! l–a salutat Arsinoe. Nici nu pot spune cât sunt de fericită că te întâlnesc. Atât de multe am auzit despre nemaipomenita ta iscusinţă pe mare. Şi am mai auzit, în secret, despre nemaipomenit de multele–ţi bogăţii ce le păstrezi în peşterile tiranului Krinippos.

După ce a cercetat–o cu obrăznicie din creştetul capului până–n tălpi şi din tălpi până–n creştetul capului cu ochii lui mari de taur, s–a întors spre noi şi ne–a întrebat iritat:

— Oare–aţi înnebunit toţi trei? Muşcatu–v–au câinii turbaţi? Sau poate că şerpii şi–au strecurat veninul în inima voastră. De ce trebuia să–i dezvăluiţi unei femei secretele noastre?

Arsinoe şi–a aplecat cu umilinţă capul şi a spus:

— Eu nu sunt decât o femeie slabă, frumosule Dionysios, dar cele mai ascunse secrete ale bărbaţilor sunt mai în siguranţă în

inima mea decât în peşterile hrăpăreţului Krinippos.

Pe buzele ei a apărut un surâs nostalgic, pe care niciodată până atunci nu l–am mai văzut. Dionysios şi–a frecat ochii şi a clătinat din capul lui mare. Şi a spus amărât:

— Singurul lucru pe care sărmana mea mamă – care era sclavă – mi l–a repetat, pe când mă legăna la sânul ei, a fost că niciodată nu trebuie să te încrezi în marinari. Abia după ce am gustat destul din amărăciunea acestei vieţi, am învăţat că nu trebuie să am încredere în vorbele nici unei femei. Şi ştiu sigur că mai degrabă poate fi păstrat un secret dacă îl strigi în gura mare în agora, decât dacă i–l spui între patru pereţi unei femei. Dar când mă priveşti cu ochi atât de melancolici, o, preoteasă a Afroditei, îmi este greu să rezist tentaţiei de a crede că dintre toate femeile, probabil că tu eşti o excepţie.

— Arsinoe, am strigat eu enervat, îţi interzic să te mai uiţi în felul acesta la alţi bărbaţi!

Dar acelaşi lucru ar fi fost de–aş fi ţipat la pereţi. Arsinoe nici nu m–a băgat în seamă şi s–a aşezat încet pe marginea patului convivial pe care se odihnea Dionysios. După ce Tanaquil a deschis o nouă amforă de vin, Arsinoe i–a întins o cupă cu vin lui Dionysios. Cu un aer absent, Dionysios a lăsat să curgă câteva picături de vin pe podea şi i–a spus:

— Nu–mi mai amintesc ce–am spus, dar am fost uimit de cuvintele cu care m–ai întâmpinat. Atât bărbaţii, cât şi femeile mi–au spus întotdeauna că sunt un bărbat puternic, dar că sunt un bărbat frumos, aşa ceva nimeni nu mi–a mai spus, nici măcar mama mea. Pentru numele tuturor zeilor, femeie, oare ce doreşti de la mine de–mi spui că sunt frumos?

Şi–a sprijinit bărbia în mâini Arsinoe, s–a uitat cu faţa uşor înclinată spre Dionysios şi a spus:

— Nu mă mai tulbura privindu–mă astfel, marinarule! Simt cum mi se înroşesc obrajii. Poate că o femeie nu ar trebui să–i spună direct unui bărbat ce simte, dar când am intrat aici şi te–am văzut, cu imensul cercel de aur în ureche, trupul tău puternic m–a făcut să tremur, ca şi cum aş fi văzut un zeu impunător, imens, cu barba neagră şi frumoasă.

— Rar poţi vedea un bărbat frumos, a continuat Arsinoe contemplându–l ca şi cum ar fi fost în extaz. Frumuseţea unui bărbat, de fapt, este altceva decât frumuseţea unei femei. Poate că unora le place frumuseţea fragilă a tinerilor imberbi. Mie

niciodată aşa ceva nu mi–a plăcut. Nu, un bărbat puternic, viril, cu un trup gros ca un trunchi de copac, cu mâini şi picioare viguroase, un bărbat cu o barbă mare şi ondulată, de care să te poţi agăţa, un bărbat cu ochi mari şi fioroşi ca ai unui taur, doar acesta este, după mine, un bărbat frumos. O, Dionysios! a suspinat ea, îţi admir iscusinţa, dar ceea ce mă atrage mai mult este frumuseţea ta şi îţi jur că eu până acum nu am mai văzut un bărbat atât de frumos ca tine.

Pupilele ochilor ei s–au dilatat, şi, pe neaşteptate, a mângâiat urechea la care Dionysios avea un imens cercel de aur. Dionysios a tresărit, ca şi cum şfichiul unui bici l–ar fi atins.

— Pe numele lui Poseidon! a murmurat el cu o voce pierdută.

A ridicat braţul ca şi cum ar fi vrut să atingă buzele lui Arsinoe, dar şi l–a retras imediat, s–a tras în cealaltă parte a patului, apoi a coborât din pat şi a spus printre dinţi:

— Târfă! târfă şi încă o dată târfă! nu cred eu în nici o vorbă de–a ta, degeaba încerci să mă ameţeşti!

Şi fără să se uite la nimeni, a ieşit grăbit din sala banchetului lui Tanaquil, apoi am auzit când şi–a luat scutul de aramă din vestibul, şi când am ajuns noi afară, el tocmai trântea poarta casei şi ieşea în stradă.

Ne–am întors în sala banchetului, dar n–aveam nici o putere să ne uităm unii la alţii. Iar eu mă simţeam stânjenit, dezorientat. Dar Arsinoe, cu surâsul ei amăgitor, a risipit încordarea în care eram noi ceilalţi şi mi–a şoptit cu tandreţe:

— Turms, dragostea mea, dar nu ai nici un motiv sa fii atât de trist. Vino cu mine, fiindcă eu trebuie să–ţi spun ceva.

În timp ce plecam din sala banchetului, am văzut cum Dorieus i–a tras un pumn lui Micon şi cum acesta, după ce s–a izbit de un perete, a căzut în genunchi apăsându–şi cu mâna faţa lovită.

2

Apoi am fost doar cu ea, dar mă simţeam singur şi am privit–o pe Arsinoe ca pe o fiinţă străină. Nemaiştiind cu ce să încep, nici nu–i de mirare că am început prost. Am întrebat–o:

— Oare ţie nu–ţi este ruşine să te arăţi pe jumătate dezbrăcată în faţa unui bărbat străin?

— Vai, Turms! a protestat ea. Doar tu mi–ai cerut să mă îmbrac mai simplu. Tu mi–ai repetat deja de o sută de ori că nu ai cum să–mi împlineşti toate modestele mele dorinţe şi că în câteva zile te–ai îndatorat pentru câţiva ani din cauza pretenţiilor mele. Crezi că trebuia să mă îmbrac şi mai simplu?

Nici n–am apucat să deschid gura că ea a şi spus:

— Nu, Turms! Nu te grăbi să–mi răspunzi. Gândeşte–te bine înainte de a deschide gura. Eu deja nu mai suport!

— Nu mai suporţi? am întrebat–o eu uimit. Tu nu mai suporţi?

— Bineînţeles că nu mai suport, a spus ea cu convingere. Chiar şi răbdarea unei femei îndrăgostite are o limită. De când suntem la Himera, am observat că orice–aş face, tu nu eşti mulţumit. Vai, Turms, cum a fost cu putinţă de–am ajuns noi să nu ne mai înţelegem?

Cu o adevărată disperare s–a trântit în pat printre multele veşminte aruncate în dezordine, şi–a acoperit faţa cu mâinile şi a început să plângă în hohote. Şi plânsul ei, ca de obicei, mi–a înmuiat inima, şi am început să mă gândesc că, poate, într–adevăr, eu sunt vinovat. Apoi mi–am amintit de Dorieus, care se temuse să mă privească în ochi şi de expresia vinovată a lui Micon, aşa că nu m–am mai gândit la Dionysios. Am simţit cum tot sângele mi se urcă în cap de furie şi am ridicat mâna să o lovesc, dar nu am putut–o lovi, fiindcă, văzându–i trupul fragil, care tremura de–atâta plâns, mi s–a făcut milă. Apoi braţele ei s–au întins spre mine şi m–au îmbrăţişat strâns, tot mai strâns, până când am plutit din nou împreună cu ea pe deasupra norilor şi mi–am uitat supărarea.

Dar în clipa aceea liniştită, când eram amândoi înmuiaţi, ea mi–a atins fruntea transpirată şi mi–a spus cu reproş:

— O, Turms! Oare de ce te porţi cu atâta cruzime faţă de mine, când vezi cât de mult te iubesc?

Şi chipul ei părea atât de sincer când vorbea... Totuşi, mie nu–mi venea să–mi cred urechilor. Am strigat:

— Arsinoe, oare cum poţi să spui astfel de vorbe? Oare să nu–ţi fie câtuşi de puţin ruşine? Mă priveşti atât de senin, ca şi cum nimic nu s–ar fi întâmplat, deşi te–au călărit recent prietenii mei cei mai buni.

— Nu–i adevărat, a spus ea, însă a evitat să se uite la mine.

— Dacă într–adevăr m–ai iubi... am început eu, dar nu am mai putut continua, fiindcă simţeam că mă înăbuş de mânie şi de umilinţă.

Arsinoe şi–a schimbat deodată tonul şi cu o voce gravă mi–a spus:

— Turms, eu sunt o fiinţă fragilă, doar ştii asta. Eu sunt femeie. Poate că n–ar trebui să fii tu atât de sigur de mine, dacă eu însămi nu pot fi sigură de mine. Însă de ceea ce tu poţi fi sigur, acum şi pentru totdeauna, este că eu, într–adevăr, te iubesc numai pe tine. Oare aş fi abandonat viaţa luxoasă pe care o duceam în templul din Eryx, de nu te–aş fi iubit atât de mult?

Vorbea cu atâta sinceritate, încât mi se părea că vorbele ei sunt adevărate. Amărăciunea mea începea să se transforme în regret.

— Micon cu gura lui a spus că... am început eu.

Dar ea şi–a apăsat palma–i moale peste gura mea şi a spus:

— Încetează! Recunosc că aşa a fost, dar eu nu am dorit acest lucru. Numai din dragoste pentru tine l–am acceptat. Tu însuţi mi–ai spus că eşti în pericol dacă se va afla că eu nu sunt Aura.

— Dar Micon a spus că... am încercat eu pentru a doua oară să vorbesc.

Dar ea m–a întrerupt şi, sigură pe ea, a continuat:

— Ştiu ce vrei să–mi spui. Bineînţeles, aşa este. Dar tu nu trebuie să uiţi că fiecare femeie are mândria ei. Oare cum aş fi putut eu să mă înjosesc şi să mă iubesc cu Micon ca o oarecare fată neinstruită de siculi? Se înţelege că el a văzut deosebirea, că măiestria mea nu oricare femeie o are, însă a considerat–o o

consecinţă a binecuvântării zeiţei.

Şi a mai spus gânditoare:

— Dar să ştii că nici Micon nu–i lipsit de calităţi.

— Încetează! am rugat–o eu. O, zei! Oare cum poţi să te mai şi lauzi? Dar spune–mi, în braţele lui Dorieus cine te–a mai împins?

— Bineînţeles că am discutat cu el. Ce, n–am voie, dacă tot locuim în aceeaşi casă? De altfel, Tanaquil m–a îndemnat să particip la planurile lor. Dar să ştii că Dorieus este un bărbat deosebit de frumos şi este drept, eu i–am spus şi lui acest lucru. Probabil că şi eu îi voi fi trezit un oarecare interes. Dar ascultă, Turms, ce vină am eu dacă sunt o femeie frumoasă?

— Deci şi cu el? am răcnit eu şi m–am aplecat să–mi iau sabia de lângă pat.

Dar Arsinoe m–a liniştit şi a spus:

— Dar nu s–a întâmplat nimic! Eu i–am explicat că aşa ceva nu este posibil, Dorieus şi–a cerut iertare şi am rămas în continuare prieteni.

Cu un surâs distant, m–a privit direct în ochi şi a continuat:

— Încetează, Turms, cu bănuielile astea ale tale! Eu îi voi fi de mare folos ca să–şi împlinească planurile ce le are. Şi–apoi, este fără sens să–ţi faci un duşman din cineva pe care l–ai putea ajuta.

În mine, speranţa şi îndoiala făceau casă bună.

— Ai putea jura că Dorieus nu te–a atins? am întrebat–o eu.

— M–a atins, nu m–a atins, încetează cu prostiile astea! Poate că m–a atins puţin, dar nu m–a supus voinţei lui de bărbat. Uite, spune tu pe ce zei vrei să jur şi eu voi jura!

— Jură pe dragostea noastră! i–am spus eu.

A ezitat un moment, apoi a repetat:

— Jur pe dragostea noastră!

Dar am văzut când i–au tremurat ochii. M–am ridicat şi am spus:

— Bine. Mă voi duce să mă conving eu însumi.

— Nu! a ţipat ea.

Dar imediat după aceea, ridicând din umeri, mi–a spus:

— N–ai decât să te duci, dacă aşa vrei tu. Este cel mai bine. Convinge–te singur, dacă în mine nu ai încredere. Dar la asemenea hărţuieli, chiar că nu m–am aşteptat de la tine!

Mă intimida expresia nevinovată a chipului ei şi ochii

inundaţi de lacrimi. Totuşi m–am opus aparenţei şi m–am dus să aflu din gura lui Dorieus adevărul. Altfel nu aş fi putut niciodată să mă liniştesc din cauza îndoielii, aşa gândeam. Cât de naiv eram! Ca şi cum ar fi fost posibil să–mi fie liniştită o clipă inima alături de Arsinoe!

L–am găsit pe Dorieus în curte. Era întins în bazinul cu apă termală. Apa galbenă mirosea a pucioasă şi trupul lui musculos părea încă şi mai mare sub apă. M–am străduit să fiu calm, m–am aşezat pe marginea bazinului cu picioarele în apă şi i–am spus:

— Dorieus, aminteşte–ţi de stadionul din Delfi! Aminteşte–ţi de Corint şi de războiul din Ionia! Prietenia noastră înseamnă mai mult decât orice altceva, iar tu, ca bărbat, ştii prea bine că un adevăr amar este mai bun decât o minciună dulce. Eu nu mă voi mânia pe tine de–mi vei spune adevărul. În numele prieteniei noastre, spune–mi: te–ai culcat tu cu femeia mea? ţi–ai vărsat tu sămânţa în trupul ei?

Mi–a evitat privirea. A ezitat mult timp, apoi a spus:

— O dată, sau poate că de două ori. Şi ce–i cu asta? N–am avut eu nici o intenţie, poţi să fii sigur. Dar la ispită nu am putut rezista.

Onestitatea lui Dorieus era o dovadă clară că el era la fel de naiv ca şi mine, dar în acea vreme eu nu ştiam cât de naiv eram. Mi–a trecut un frison rece prin şira spinării când l–am întrebat:

— Ai forţat–o să se culce cu tine?

— Asta–i bună, cum s–o forţez? m–a întrebat uimit Dorieus. Dar, prietene Turms, înseamnă că tu nu o cunoşti încă bine pe femeia aceasta. Doar ţi–am spus că nu am putut rezista chemării ei ispititoare.

Odată depăşit greul, lui a început să–i fie teamă şi mi–a spus:

— Te rog, nu–i povesti despre asta lui Tanaquil! Nu vreau să o întristez şi pe ea. Uite, am să–ţi spun exact cum a fost. La început Arsinoe mi–a admirat muşchii şi a spus că n–a mai văzut un bărbat atât de voinic ca mine. Şi mi–a mai spus că, în comparaţie cu mine, tu parcă nici n–ai fi bărbat.

— Chiar aşa a spus? l–am întrebat eu prăbuşit de–a binelea.

— Chiar aşa. Se pare că Tanaquil s–a mândrit cu forţa mea şi acest lucru a făcut–o invidioasă pe Arsinoe. Tu ştii prea bine că nici nu–i nevoie de prea multe ori să fie mângâiat un bărbat pe

picioare, că şi începe să i se deştepte din somn cocoşul. Şi să–ţi spun drept, după ce s–a deşteptat bine, nu m–am mai gândit eu nici la prietenie, nici la onoare, nici la alte exigenţe. Vrei să–ţi povestesc până la capăt?

— Cred că–i destul, i–am spus eu. Am înţeles deja, cred c–am înţeles destul de bine.

Cu toate astea, nu puteam să înţeleg. I–am spus:

— Dorieus, ceva tot nu înţeleg eu. Ea pretinde că tu nu ai supus–o voinţei tale de bărbat.

L–a pufnit râsul, s–a uitat amuzat la mine, şi–a pipăit muşchii şi a spus:

— Pretinde ea asta? Poate că–i este milă de tine, dar s–o fi văzut şi, mai ales, s–o fi auzit!

M–am ridicat atât de brusc, încât eram cât pe ce să cad în apă.

— Să–ţi fie de bine, Dorieus! i–am spus eu muşcându–mi buzele. Nu sunt supărat pe tine şi nici nu vreau să mai discutăm vreodată despre această întâmplare. Dar te–aş sfătui să nu o mai repeţi!

M–am întors în casă şi lacrimile mi–au curs calde pe obraji şi am ştiut atunci că niciodată nu mă voi mai putea încrede în nimeni din această lume, cu atât mai puţin în Arsinoe. Mai devreme sau mai târziu, fiecare dintre noi va cunoaşte acest adevăr amar. Face parte din realitatea acestei vieţi, ca foamea şi setea, ca pâinea acoperită de cenuşă sau ca vărsatul de vânt.

Dar când am intrat în sala banchetului, am încercat să–mi fac curaj. O ciudată uşurare m–a bântuit atunci, fiindcă dintr–o dată am înţeles că nu mai am nici un fel de datorie faţă de Dorieus şi că nici el nu–mi mai datorează nimic. Prietenia noastră nu mai avea deja nici o valoare, fiindcă el îşi bătuse joc de principiile prieteniei, chiar dacă o făcuse fără voia lui. Când am ajuns din nou în camera noastră, Arsinoe s–a ridicat din pat şi m–a întrebat batjocoritor:

— Aşadar, l–ai întrebat pe Dorieus? Oare nu–ţi este acum ruşine că m–ai bănuit de pomană?

— Oare mie ar trebui să–mi fie ruşine? Ipocrizia ta nu are limite, Arsinoe. Dar Dorieus mi–a confirmat...

— Ţi–a confirmat ce? m–a întrebat Arsinoe cu o voce atât de mirată, încât din nou am început să mă îndoiesc.

— Că te–ai desfrânat în braţele lui, o dată sau de două ori,

aşa mi–a spus. Dar tu o ştii la fel de bine.

M–am aşezat pe marginea patului şi mi–am acoperit faţa cu mâinile.

— Oare de ce m–ai minţit şi ai jurat strâmb în numele dragostei noastre? am întrebat–o disperat. 0, Arsinoe, niciodată nu voi mai putea avea încredere în tine!

Ea mi–a mângâiat umerii şi mi–a spus neliniştită:

— Vai, Turms, ce lucruri îngrozitoare îmi povesteşti tu! Dar nu se poate să fi afirmat Dorieus aşa ceva, îţi jur că între noi nu s–a petrecut nimic! Adică tu crezi mai mult în elucubraţiile acestui spartan lăudăros decât în vorbele mele? Eu acest lucru nu îl înţeleg.

Am simţit nevoia să–i privesc chipul, ce afişa în acea clipă – cu multă dezinvoltură – inocenţa. Voiam s–o cred, voiam să se risipească toate îndoielile mele. A observat dorinţa mea şi s–a grăbit să–mi explice:

— Vai, Turms! Abia acum înţeleg eu mai bine ce s–a întâmplat. A fost atins în orgoliul lui de bărbat, pentru că l–am refuzat cu atâta fermitate, de aceea a vrut el să se răzbune pe mine, mai cu seamă că el te cunoaşte şi ştie cât de repede intri tu la bănuieli din nimic.

— Încetează, femeie! i–am spus eu scârbit. Arsinoe, sunt atât de deprimat, sunt aproape în agonie. Ştiu eu prea bine că Dorieus nu a minţit. Oricum, pe el îl cunosc mai bine decât pe tine.

Şi–a prins capul între mâini şi m–a privit direct în ochi. Apoi, după ce m–a studiat un oarecare timp, s–a ridicat şi a spus:

— Deci, aşa stau lucrurile. Ascultă, Turms, dacă tu preferi să–i crezi pe alţii mai mult decât pe mine, eu nu mai am putere să lupt de una singură pentru păstrarea dragostei noastre. Să nu–mi mai spui nimic! Totul s–a terminat, Turms, şi te las cu bine, fiindcă mâine mă voi întoarce la Eryx.

Oare ce altceva aş fi putut face? M–am aruncat la picioarele ei şi i–am cerut iertare pentru că am bănuit–o pe nedrept. Fiindcă nu puteam trăi fără ea, aşa credeam eu atunci. Fiindcă trupul meu era însetat după al ei şi nu aş fi vrut să o pierd.

Şi din nou am plutit cu ea pe deasupra norilor, încrâncenat şi însetat de iubire, şi toată minciuna, toată ipocrizia, toată umilinţa de pe pământul acesta mărginit nu au mai avut nici o importanţă.

3

Sosise deja sezonul de navigaţie şi, după ce toată iarna lucraseră la ridicarea zidului oraşului, bărbaţii din Foceea erau neliniştiţi, adulmecau vântul şi cercetau semnele cerului în vederea plecării. Dionysios lansase deja în apa mării noua corabie, iar amândouă penticonterele nu mai fuseseră niciodată atât de meticulos călăfătuite ca în acea primăvară. Nu era vâslă, velă, catarg, îmbinare, pe care Dionysios însuşi să nu o fi controlat cu atenţie. Seara, marinarii îşi ascuţeau armele, iar cei care se îngrăşaseră în timpul iernii îşi modificau pieptarele de protecţie, cuirasele, jambierele şi dădeau găuri noi în centurile de legătură ale acestora. Vâslaşii cântau stridentele cântece de rămas–bun, iar cei care se căsătoriseră în Himera au început să–şi roadă aprig unghiile tot gândindu–se dacă nu cumva–i o nebunie să–şi expună femeile pericolelor neprevăzute ale mării.

Fiecare a mângâiat–o pe nevasta lui şi i–a spus *tu aştepţi un copil să se nască şi marea este mai primejdioasă decât bănuieşti dar cel mai mult îmi este teamă să nu fii luată ostatecă pe o corabie tireniană de război împreună cu pruncul ce–l porţi în pântece mai bine ai răbdare şi după ce voi ajunge în Massilia îţi voi trimite veşti.*

Şi a asigurat–o că totul se va termina cândva cu bine, şi a privit tremurând în ochii ei aburiţi de lacrimi. Iar femeia a început să plângă şi să se frământe de teamă pentru bărbatul ei, s–a tăvălit de durere, i–a sărutat genunchii şi l–a rugat stăruitor să nu mai plece din Himera. Dar bărbatul i–a spus *nu mai plânge îmi fac mai mult rău lacrimile tale îmi răvăşesc inima şi aşa atât de tristă ce pot să fac dacă mult înainte de a te găsi pe tine i–am jurat lui Dionysios credinţă de aceea nu pot să–l abandonez eu pe el şi să–mi trăiesc mai departe viaţa ca un ticălos sperjur.*

Cât despre femei, după ce–au plâns cât au plâns şi au implorat toţi zeii, au decis totuşi să rămână în Himera.

Dar Krinippos a hotărât ca fiecare femeie să primească o sumă de bani corespunzătoare poziţiei ce o are pe corabie bărbatul ei. Un vâslaş să plătească treizeci de drahme, iar un suliţaş o sută de drahme. Şi a mai hotărât ca pentru fiecare femeie din Himera ce a rămas grea în timpul iernii, de va fi fost ea fecioară sau de nu va fi fost, va trebui Dionysios să plătească câte zece drahme din argint. Despre un astfel de jaf legiferat, nimeni nu mai auzise până atunci. Aşa că, furioşi, marinarii lui Dionysios s–au strâns în agora şi au început să strige că Krinippos este un tiran nerecunoscător şi că nici nu au mai auzit să existe undeva un bărbat atât de cupid ca el.

— Oare doar noi suntem bărbaţi în Himera? Oare doar între picioarele noastre atârnă un mădular viril? au ţipat ei şi s–au tânguit. Chiar şi pe efigia acestui oraş este un cocoş. Ce vină avem dacă târfele au tras de noi şi ne–au încurajat să le facem poftele? Toată iarna am muncit noi ca nişte sclavi să–ţi ridicăm zidul, tiranule Krinippos, şi seară de seară am fost obosiţi. De unde să mai fi avut putere să zămislim copii? Abia de ne puteam târî până acasă. Oare este vina noastră dacă fecioarele şi femeile acestui oraş se întrec una pe alta, care să ajungă prima în paturile noastre? După ce au stors toată vlaga din trupul nostru, drept ar fi ca ele să ne plătească nouă despăgubiri.

Dar Krinippos şi–a astupat urechile cu mâinile şi a spus sever:

— Legea este lege şi atâta timp cât îmi va mai creşte barba, vorbele mele vor fi lege în Himera. Dar dacă nu vreţi să plătiţi, puteţi să le luaţi pe soţiile voastre cu voi. Chiar şi pe fetele ce aşteaptă prunci puteţi voi să le luaţi pe corabie. Alegeţi deci cum vă este mai bine! Tiranul a vorbit.

În timpul acesta, Dionysios a stat deoparte şi nu a făcut nici un gest întru apărarea oamenilor lui. Fiindcă din Himera trebuia să se asigure cu apă şi hrană în vederea călătoriei pe mare. Dar şi mai mult, era în interesul lui să nu intre în conflict cu tiranul Krinippos, pentru a–şi putea recupera comorile. Şi, în timp ce oamenii lui se agitau şi urlau nemulţumiţi, el doar a privit. Însă când bărbaţii din Foceea au început să–şi rupă de pe ei veşmintele şi să se tânguiască de nedreptatea ce li se făcuse, atenţia i–a fost atrasă de un semn pe care l–a văzut pe umărul unuia dintre cei mai gălăgioşi vâslaşi. Şi l–a întrebat furios:

— Ce semn este acesta de pe spatele tău?

Vâslaşul a privit peste umăr şi i–a răspuns iritat:

— Este un semn sacru ce nu se mai poate spăla, care mă va face invulnerabil în luptă. Nici n–a fost prea scump. Cu tot cu vraja rostită, m–a costat doar o drahmă.

Toţi bărbaţii din Foceea s–au înghesuit apoi în jurul lui Dionysios, şi–au dezgolit umerii şi i–au arătat acelaşi semn ce fusese crestat pe pielea lor. Dionysios s–a întunecat la faţă şi a spus:

— Nu sunteţi voi nicidecum mai breji decât mercenarii traci, care–şi crestează pe faţă cercuri albastre! Câţi dintre voi au astfel de semne şi cine le–a făcut?

Mai mult de jumătate dintre bărbaţii Foceei aveau un astfel de semn pe umăr şi celor mai mulţi, ce fuseseră tatuaţi, încă nici nu li se vindecase rana, fiindcă doar de câteva zile apăruse în Himera acel magician ce făcea astfel de semne. Semnul avea forma secerii lunii şi era tatuat pe umărul stâng. Pielea fusese mai întâi crestată cu un tăiş ascuţit, apoi peste rană a fost aplicată culoarea albastră ce a fost sfinţită cu cenuşă sacră, după care totul a fost acoperit cu salivă sacerdotală, aşa i–au explicat toţi lui Dionysios că făcuse magicianul.

— Duceţi–mă la el! le–a poruncit ameninţător Dionysios. Vreau să desluşesc de pe propriul meu umăr care este mesajul acestui semn.

Au privit nedumeriţi bărbaţii Foceei în jurul lor şi uimiţi peste măsură au spus că doar cu câteva clipe mai înainte fusese acel magician într–un colţ al pieţei şi însemna pe o tăbliţă de ceară nişte semne vrăjite. Dar oricât au cercetat piaţa, oricât l–au căutat în tot oraşul întrebând despre el din casă în casă, nu l–au mai putut găsi. Magicianul parcă fusese înghiţit de pământ. Şi toţi au spus că, într–adevăr, acel magician era un cunoscător al tainelor sacre, iar bărbaţii ce încă nu apucaseră să fie tatuaţi le–au spus vorbe de ocară celorlalţi pentru că nu i–au anunţat şi pe ei la timpul potrivit. Deşi nimeni nu a putut prea bine să–şi amintească cum arăta acel magician, toţi au afirmat că era foarte tânăr şi faţa lui era arămie ca a fenicienilor, dar că nu era fenician, fiindcă vorbea limba greacă ca oricare grec.

În timpul acesta, Krinippos, a cărui faţă era contorsionată de suferinţă, a anunţat cu o voce sfâşiată că–l doare îngrozitor pântecele şi s–a retras din agora. Şi Dionysios avea o faţă crispată, ca şi cum ar fi fost atins şi el de o durere cumplită de

burtă, dar oamenilor lui nu le–a reproşat nimic. În aceeaşi seară, el a venit în casa lui Tanaquil însoţit doar de şeful timonierilor de pe corabia cea mare şi ne–a spus:

— Din cauza acestui semn albastru suntem într–un mare pericol. Tiranul Krinippos va veni în această noapte aici, fiindcă în propria–i casă nu doreşte, din principiu, să aibă întruniri secrete. Despre planurile noastre nu trebuie să spunem nimic, vom asculta doar ce voieşte el să ne spună.

Dorieus a suspinat şi a spus:

— În acest moment, planurile mele sunt destul de clare. Aş fi bucuros, Dionysios, dacă de bunăvoie vei fi de partea mea, ca să nu fie nevoie de nici o înfruntare pentru a se stabili cine ia comanda.

A oftat din greu Dionysios şi a spus resemnat:

— Fi–va precum voieşti tu. Dar abţine–te şi nu rosti nici un cuvânt despre Segest lui Krinippos, fiindcă de va şti el despre ce gândeşti tu, ne va împiedica să părăsim Himera. Dar nu putem încă hotărî că eu voi fi comandantul pe mare, iar tu pe uscat. O vom putea face la momentul oportun, când vom fi într–un oraş de coastă al ţării Eryx, fiindcă atunci noi va trebui să hotărâm ce vom face cu corăbiile.

După ce s–a gândit cât s–a gândit, Dorieus a acceptat amânarea şi a spus:

— Poate că aşa este cel mai bine. Dar odată ajunşi pe uscat, nu vom mai avea nevoie de nici o corabie. Şi pentru a fi siguri că nimeni nu va fugi ca un laş în timpul luptei, le vom da foc.

Dionysios şi–a lăsat capul în jos pentru a–şi ascunde indignarea şi l–a aprobat.

La rândul său, oarecum suspicios, Micon l–a întrebat pe Dionysios:

— Oare de ce eşti atât de neliniştit pentru acest semn albastru? N–are rost să–ţi fie teamă de un şarlatan care–şi câştigă pâinea profitând de credulitatea unor marinari naivi.

După ce l–a trimis pe timonier să verifice dacă nu cumva după draperii era vreo femeie care să asculte, Dionysios a spus:

— O corabie din Cartagina a fost semnalată în apele Himerei. Bănuiesc că este o navă de veghe, care va preveni flota cartagineză în momentul în care noi vom pleca.

Cu degetul arătător Dionysios mi–a atins umărul stâng şi cu un surâs sinistru pe buze a spus:

— Uite, de aici, exact din acest loc, preotul sacrificator din Cartagina începe jupuirea de viu. Capul, mâinile şi picioarele nu le jupoaie, aşa că victima mai poate trăi încă multe zile şi poate merge pe propriile–i picioare. În felul acesta sunt pedepsiţi piraţii în Cartagina. Dar, pe lângă jupuire, ca victima să nu se plictisească, mai au ei şi alte obiceiuri cu care să–l distreze.

Dorieus, care îl asculta încremenit de uimire, a fost deodată scuturat de un frison. Dionysios a continuat:

— Că va fi fost din greşeala vreunuia dintre noi, sau că cineva mai isteţ din acest oraş îşi va fi dat seama cine suntem, nu ştiu. Cert este că am fost descoperiţi. Cartaginezii ştiu deja că bogăţiile noastre nu provin doar din bătălia de la Lade, aşa că pe mare nu mai putem fi în siguranţă. Probabil că le vor fi comunicat despre noi şi etruscilor, dar acest lucru nu mai are nici o importanţă, fiindcă noi ştim deja că etruscii nu ne permit să navigăm în apele lor.

Micon era puţin ameţit, fiindcă începând încă din zorii zilei băuse destul de mult vin. Cu obrajii tremurând, i–a spus lui Dionysios:

— Ascultă, Dionysios, nu sunt eu un fricos, dar să–ţi spun drept, mi s–a cam făcut scârbă de mare, aşa că, dacă n–ai nimic împotrivă, mai bine rămân în Himera şi reîncep să–mi practic meseria de medic.

Dionysios a început să râdă cu poftă, l–a bătut pe umăr şi i–a spus:

— Din partea mea, n–ai decât să rămâi în Himera. De fapt, ceva mai rău decât că–ntr–o zi Krinippos te va da pe mâna fenicienilor, nici n–are cum să ţi se întâmple. Dar nu fi trist, pielea ta va fi la mare cinste, o vor întinde la intrarea în portul Cartagina. Poţi fi sigur că spionii lor şi–au întipărit deja în memorie chipul tău şi al meu, al lui Dorieus şi al lui Turms, precum şi chipurile timonierilor şi celorlalţi oameni mai importanţi din echipaj. Şi nu–ţi face griji, fenicienii sunt perseverenţi; zece ani de–acum înainte, de–am avea atât de mare noroc încât să ajungem vii la Massilia, încă vor mai fi cu ochii pe noi.

— Dar abia ai promis că nu mai navigăm spre Massilia, l–a întrerupt neliniştit Dorieus.

— Bineînţeles că nu vom mai naviga, l–a asigurat Dionysios. Cartaginezilor le–a fost teamă că noi vom fi aflat deja despre

intenţiile lor, de aceea s–au grăbit să–i însemne pe toţi oamenii noştri, pentru a fi siguri că nu le va scăpa nici unul. Cât despre noi, aşa după cum v–am mai spus, n–au nevoie ei să ne însemne, fiindcă ne cunosc deja destul de bine. Dar şi Krinippos este în mare pericol; a acorda grecilor şi piraţilor dreptul de a locui într–un oraş protejat de fenicieni este deja o crimă.

Şi–a apucat cu două degete pielea de pe umăr şi după ce a constatat cât de uşor se poate întinde, a continuat grav:

— Chiar dacă am reuşi să ajungem la Massilia, – linişteşte–te, Dorieus, n–am spus că *ajungem la Massilia,* ci doar *dacă ajungem la Massilia* – tot nu vom mai putea să plecăm de acolo nicăieri decât când vom fi nişte bătrâni decrepiţi şi fără dinţi, fiindcă fenicienii de pe corăbiile de război vor fi tot timpul cu ochii pe noi. *Dezveleşte–ţi umărul!* vor spune ei, şi semnul le va fi destul, deşi poate că nimeni nici nu–şi va mai aminti în acele timpuri despre povestea noastră. Şi pielea atârnată pe–un băţ şi–o va privi nefericitul jupuit de viu până–n clipa morţii, strâns în odgoane şi ars de soare, dar poate că nu va fi atât de rău, fiindcă din când în când, milostivi cum sunt, fenicienii îl vor cufunda în apa sărată a mării.

Noi am amuţit, dar Dionysios a râs cu poftă şi, arătând cu degetul înspre noi, a spus cu cinism:

— Un om care–şi vâră singur mâna într–o scorbură ca să fure miere de albine, ştie de la bun început la ce să se aştepte. Voi aţi ştiut ce vă aşteaptă dacă vă veţi alătura nouă.

Nu prea a fost adevărată ultima lui afirmaţie, dar n–avea nici un sens să–l contrazicem. În ochii foceenilor noi eram legaţi de Dionysios ca părul de piele. Şi nu a scăpat Dorieus de amara lui ironie.

— Cam aşa stau lucrurile, scumpul meu Dorieus, a continuat Dionysios. De aceea mă îndoiesc că le va fi pe plac cartaginezilor să recunoască domnia unui rege pirat în Segest. Pentru cartaginezi, cea mai mare crimă este pirateria. Să–ţi ucizi tatăl, asta nu–i nimic pe lângă piraterie.

Dar Dorieus, consecvent în fanatismul său, i–a spus:

— Atâta pagubă că nu mă vor recunoaşte cartaginezii drept rege al Segestului; nu mă nelinişteşte pe mine acest gând. Arşicele mi–au arătat drumul, iar eu voi făptui doar ceea ce i–am promis spiritului tatălui meu. Când am văzut prima oară ţara în care tatăl meu a murit, cred că îţi mai aduci aminte, focul a

ţâşnit din munte, pământul s–a cutremurat şi cenuşa s–a aşternut peste puntea corăbiilor noastre.

În timpul acesta, Micon a golit cu îndârjire cupele de vin, una după alta, ca să prindă curaj. Şi a spus:

— M–am gândit intens şi m–am hotărât să te urmez pe tine, Dionysios, în foc sau în cenuşă, n–are importanţă. Sunt iniţiat, dar sunt şi medic, aşa că, atâta timp cât trupul nu mi se va desprinde de suflet sau invers, nici nu mai ştiu care se desprinde de care, te voi urma, că nebunia–i mare. Se spune că un medic este inviolabil dacă are în mâini caduceul lui Esculap, dar presupun că nu voi mai apuca eu să fac altceva decât să–mi deschid în mare grabă venele de voi cădea în mâinile cartaginezilor sau tirenienilor.

Apoi, oarecum deconcertat, a apărut timonierul şi a spus, frecându–şi neputincios mâinile, că prietena stăpânei casei insistă să intre. Înspăimântat, Dionysios s–a dat înapoi câţiva paşi şi a spus:

— Dar eu nu doresc s–o revăd pe această femeie.

În aceeaşi clipă, draperia din dreptul uşii s–a mişcat brusc şi Arsinoe a intrat. Avea un animal cu o piele lucitoare în braţe. S–a apropiat cu paşi siguri de mine şi a strigat fericită:

— O! Turms, Turms, priveşte ce–am cumpărat!

Şi l–a ridicat să–l văd mai bine, iar eu m–am dat instinctiv câţiva paşi înapoi, fiindcă acel animal cu ochi strălucitori a mârâit, şi–a dezvelit dinţii şi a scuipat când a întâlnit privirea mea. Egiptenii venerează acest animal, dar rareori îl poţi vedea într–o altă ţară, fiindcă trăieşte doar pe malul Nilului. Eu mai văzusem pisici în Milet, fiindcă femeile din înalta aristocraţie se dădeau în vânt să aibă o astfel de pisică în casa lor. Nici nu–i de mirare că din Milet se alesese ruina.

— Dar este o pisică! am strigat eu înspăimântat. Du–o imediat de unde–ai cumpărat–o! Este un animal periculos, poate că tu nu ştii că sub perniţele moi de pe labele pisicii se ascund gheare încovoiate şi ascuţite.

Eram furios din mai multe motive, printre altele şi pentru că ştiam că un astfel de animal este foarte scump şi mă întrebam de unde şi în ce mod obţinuse Arsinoe bani ca să–l cumpere. Dar Arsinoe râdea fericită şi m–a îndemnat cu o voce drăgăstoasă:

— Vai, Turms, nu mai fi atât de rău! Mai bine ia–o în braţe şi mângâi–o, ai să vezi ce blană moale are, o, zei, cât este de

minunată această pisică!
Şi mi–a pus–o în braţe, dar pisica, dezorientată din cauza schimbării, şi–a scos imediat ghearele şi, după ce s–a agăţat de pieptul şi de braţele mele zgâriindu–mi–le până la sânge, s–a căţărat pe capul meu, iar de acolo a făcut un salt şi a ajuns pe umărul zeului protector al casei.
— Dar asta chiar că–i o bună prevestire! a rostit Tanaquil, care în acel moment a intrat în sala banchetului.
La drept vorbind, mă speriase de–a binelea acest animal cu ochi scăpărători şi cu mişcări atât de suple.
— Arsinoe, i–am spus eu tremurând de indignare, am încercat să fiu răbdător. Dar asta este prea mult. Eu înţeleg, un leopard domesticit este un animal bun pentru casă şi–l poţi folosi chiar şi la vânătoare. Dar pisica este un animal absolut nefolositor şi mult mai periculos decât un leopard. Doar egiptenii, care îi cunosc bine toate obiceiurile, nu se tem de pisică şi o venerează ca pe un zeu. Te rog, du–o imediat înapoi de unde ai cumpărat–o!
Dar Arsinoe a luat din nou pisica în braţe şi a mângâiat–o, apoi s–a aşezat aşa, ca din întâmplare, pe marginea patului convivial pe care se întinsese puţin mai înainte Dionysios.
Micon nu mai văzuse niciodată în arhipelagul grecesc o pisică. S–a aşezat mai aproape şi o privea înmărmurit. Şi deodată a spus:
— Ascultaţi! Ascultaţi cum toarce! Sau poate că îmi hârâie deja urechile de la vin.
Dar toţi am auzit. Când Arsinoe o mângâia, spinarea pisicii se înălţa şi cobora ritmic şi acel mârâit continuu se auzea, deşi pisica nu deschidea gura şi nici nu–şi arăta dinţii. Am făcut un pas înapoi când am auzit acel mârâit îngrozitor.
— Vai, Turms! a exclamat Arsinoe fericită. Toată viaţa mi–am dorit un animal atât de minunat.
Şi a început să se alinte ca un copil.
— Crede–mă, m–a asigurat ea, este atât de blândă această pisică. Ai speriat–o cu ţipetele tale îngrozitoare, de aceea te–a zgâriat. Gândeşte–te ce grozav va fi când va dormi în patul nostru şi ne va veghea somnul. Ochii acestei pisici strălucesc în întunericul nopţii ca nişte torţe aprinse. Nu poţi fi tu chiar atât de rău, încât să mă lipseşti de o asemenea fericire!
Am simţit că Dorieus, Dionysios şi Micon mă priveau cu milă

şi mi s–au înroşit obrajii de ruşine şi de mânie.

— N–am ţipat deloc, m–am apărat eu, şi nicicum nu–mi este frică de această creatură. Dar este un animal inutil şi n–are nici un rost să luăm cu noi şi o pisică pe corabie, că şi aşa aventura ce ne aşteaptă pe mare nu–i prea grozavă.

— Mai bine–ai fi spus că vom naviga spre Hades, a rostit Dionysios cu sarcasm. Ascultă, Turms, nici nu mi–aş fi putut imagina că dintre noi toţi tu eşti acela care nu–ţi poţi ţine bine limba–n gură!

— Dar deja tot oraşul ştie că sunteţi gata de plecare, a rostit cu inocenţă Arsinoe. Consiliul din Cartagina i–a cerut lui Krinippos să vă reţină în Himera ca prizonieri sau să vă dea cartaginezilor. Acest lucru îl ştia şi negustorul care mi–a vândut acest fantastic animal şi a aprins tămâie în faţa lui. De aceea mi l–a şi vândut la un preţ atât de mic, ca să ne poarte noroc pe mare.

Ea a înţeles greşit privirea ce i–am aruncat–o şi s–a grăbit să adauge:

— Aşa–i, ai dreptate, Turms. Bineînţeles, şi pentru că sunt o femeie frumoasă. Dar nu este vina mea dacă bărbaţii îmi oferă daruri sau dacă îmi vând mărfuri la preţuri mai mici. Pe un bărbat îl costă mai mult o femeie urâtă decât o femeie frumoasă, fiindcă unei femei urâte nimeni nu–i dă nimic pe gratis.

Dar eram toţi atât de stupefiaţi de veştile ei, încât nici nu am mai fost atenţi ce povestea. Dionysios şi–a ridicat braţele spre cer şi a strigat:

— Să aibă zeii milă de noi, altceva nici că–mi mai doresc!

— Trebuie să fie vreun şiretlic de–al fenicienilor, am spus eu. I–au pus pisica în braţe lui Arsinoe, ca să ne poarte nouă nenoroc. Fără îndoială, negustorul trebuie să fi fost fenician.

Arsinoe a strâns pisica la piept şi a spus:

— Nicidecum, negustorul era etrusc, mai mult, mi–a spus că este prieten cu tine, Turms. Numele lui este Lars Alsir. De aceea mi–a şi vândut pisica pe datorie.

M–am liniştit, fiindcă Lars Alsir, în nici un caz, nu mi–ar fi făcut mie vreun rău. Dionysios, un pic mai degajat, a râs, a întins cu prudenţă degetele şi a început să mângâie pisica. Arsinoe l–a privit cu recunoştinţă şi faţa i s–a înseninat.

— O, Dionysios, a suspinat ea, dintre toţi doar tu mă înţelegi.

Nu mă îndoiesc că s–ar fi aruncat de gâtul lui, dacă nu ar fi avut pisica în braţe. A continuat să bată câmpii.

— Nu crezi că Turms este prea naiv, l–a întrebat ea pe Dionysios, dacă nu vede nimic altceva decât ce are în faţa nasului? De altfel, nici un negustor fenician nu mi–ar fi vândut mie o pisică, fiindcă ei au încetat orice vânzare, şi–au strâns mărfurile de pe tarabe şi au plătit bărbaţi care să stea şi să păzească cu topoarele în mâini. Chiar aşa! Pe lângă asta, au interzis şi celorlalţi negustori să vândă ceva oamenilor tăi şi i–au ameninţat că de le vor vinde, fie chiar pâine sau smochine, niciodată nu vor mai sosi în Himera mărfuri din Cartagina. După părerea mea, aceasta este o nerozie. Cine–a mai pomenit negustor care să nu vrea să–şi vândă marfa?

Mângâind în continuare pisica, Dionysios i–a făcut un semn şefului timonierilor şi i–a şoptit:

— Du–te imediat la templul lui Poseidon şi deşteaptă–i din somn pe preoţi să sacrifice pentru noi zece tauri, n–are importanţă cât va fi preţul. Dacă este nevoie, găseşte un om de încredere în oraş, care să cumpere în numele lui taurii. Femurul şi grăsimea să rămână la altar, dar restul de carne să fie încărcat pe corăbii chiar în noaptea aceasta!

După aceea i s–a adresat foarte prietenos lui Arsinoe:

— Iartă–mă că te–am întrerupt, însă tot admirându–vă, pe tine şi pe pisica ta, am simţit nevoia să–i aduc jertfe lui Poseidon. Cred că mă înţelegi,

Cu ochii pe jumătate închişi, Arsinoe a continuat:

— Nici chiar Lars Alsir nu s–ar fi încumetat să–mi vândă mie pisica, dacă oamenii ar fi ştiut că eu sunt prietena lui Turms. Chiar dacă toată lumea se îngrămădeşte curioasă să mă privească atunci când mă plimb prin oraş cu băieţelul care–mi ţine umbrela ca să nu mă ardă soarele, probabil nimeni nu ştie cine sunt.

Nu mai era nimic de făcut, mă ţineam doar cu mâinile de cap, neputincios. Eu îi interzisesem categoric lui Arsinoe să iasă din casă, ca să nu atragă atenţia locuitorilor Himerei asupra ei. Dionysios a prins–o de mână şi i–a spus:

— Povesteşte ce–ai mai văzut şi ce–ai mai auzit în oraş!

Şi Arsinoe a mai povestit:

— Negustorii mai spuneau că ei au împrumutat bani tiranului Krinippos pentru materialele cu care au fost supraînălţate

zidurile oraşului, iar ceilalţi oameni râdeau de ei şi spuneau: *chiar de vor dărâma fenicienii tot zidul de apărare al oraşului, tot nu va ajuta la nimic, banii ce i–aţi dat tot nu–i veţi primi înapoi.*

Dar, deodată, Arsinoe s–a oprit din povestit, m–a privit cu duritate şi a spus:

— Mi–am amintit că Lars Alsir mi–a povestit ceva în legătură cu fata fiului tiranului Krinippos. Turms, spune drept, ce–a fost între tine şi această fată?

Bineînţeles, nici că se putea altfel. În aceeaşi clipă, în sala banchetului a intrat tiranul Krinippos, care–şi ţinea sandalele–n mână. În urma lui, târşâindu–şi picioarele, venea Terillos, ce purta pe capul pleşuv o cunună de aur, şi, ca şi cum ar fi fost convocată de spirite răuvoitoare, Kydippe încheia suita. Când a văzut–o, Arsinoe a lăsat din braţe pisica şi s–a ridicat ameninţătoare. A spus apoi în bătaie de joc:

— Oare de când fetele tinere îi însoţesc pe bărbaţi? Mă aşteptam eu la tot felul de nerozii în acest oraş, dar aşa ceva, chiar că nu credeam să văd. Adică, să–şi însoţească tatăl fiica înnebunită după un bărbat care nu o bagă în seamă? Acest lucru mi–l vei plăti scump, Turms. Să fiu eu astfel umilită! Mai bine m–ar înghiţi pământul!

Apoi s–a apropiat de Kydippe şi a început să râdă în hohote arătând–o cu degetul:

— Uită–te la ea! Nici n–are sâni! Ochii îi sunt atât de depărtaţi unul de altul! O, zei! ce picioare groase are!

Fiindcă nu ştiam cum s–o potolesc, i–am pus o mână peste gură şi am târât–o până–n camera noastră, în timp ce ea se zbătea şi mă lovea cu picioarele. Pisica a venit repede după noi şi a ajuns în pat mai înainte ca eu s–o trântesc pe Arsinoe. În orice caz, pisica s–a uitat la mine cu mult respect.

— Vai, Turms, a început Arsinoe să se tânguiască. Oare de ce te porţi tu cu atâta cruzime faţă de mine? Încă mai eşti îndrăgostit de această fată perversă? Oare din cauza ei te–ai întors în Eryx? Dar atunci de ce m–ai luat şi pe mine aici? Doar ca să te joci cu mine când ai tu chef?

— Kydippe! i–am spus eu din greşeală, atâta eram de confuz.

Dar mi–am revenit imediat şi i–am spus:

— Arsinoe! Linişteşte–te, respiră normal şi păstrează–ţi forţele pentru mai târziu! Bănuiesc că în noaptea aceasta va

trebui să plecăm pe mare şi nu este imposibil ca deja mâine dimineaţă să fim hrană pentru peşti. Strânge–ţi lucrurile şi, fii atentă: în momentul plecării, nimeni nu va avea timp să vadă ce–ţi lipseşte ţie. Şi roagă–te zeiţei să te ocrotească!

Dar ea a început să tragă de veşmintele mele şi a urlat:

— Nu pleca de lângă mine acum, Turms, şi nu mă minţi! Spune–mi doar ce a fost între tine şi această fată. Am s–o omor! Poate că tu gândeşti că eu voi adormi în timp ce tu te vei duce la această întrunire secretă la care participă şi ea.

Nici eu nu înţelegeam prezenţa lui Kydippe şi i–am spus:

— Arsinoe, dragostea mea, tu te înşeli şi–ţi faci sânge rău de pomană. Eu sunt încă şi mai surprins decât tine să o văd aici pe Kydippe şi nu înţeleg de ce acest viclean bunic al ei a adus–o cu el la întrunirea secretă. Cât despre pisică, poţi s–o păstrezi şi nu voi mai spune o vorbă împotriva ei, numai să nu se culce cu noi în acest pat. Însă ceea ce mă surprinde cel mai mult este că Lars Alsir, a cărui prietenie eu o respect foarte mult, a putut să–ţi povestească despre nişte lucruri atât de vulgare, care nu sunt demne de reputaţia ce o are.

Arsinoe s–a liniştit şi mi–a spus:

— Acum mi–am amintit că Lars Alsir ţi–a trimis un mesaj, dar ce mi–a spus să–ţi transmit, acest lucru nu mi–l pot aminti. Dar află că eu sunt bucuroasă dacă plecăm pe mare, fiindcă n–am să mai sufăr tot timpul din cauza unor fetişcane stupide care ţi–ar putea tulbura ţie inima.

În acel moment, mi–a trecut prin minte că, pe o corabie unde sunt doar bărbaţi, cu sau fără pisică, o femeie ca Arsinoe ar putea cu uşurinţă să înnebunească tot echipajul şi să–l ducă la pieire.

— Arsinoe, am întrebat–o, oare marea nu te înspăimântă?

S–a uitat senină în ochii mei şi a spus:

— Dacă mi se permite să iau şi pisica cu mine, absolut deloc.

— Dar, i–am atras eu atenţia, s–ar putea să ne şi războim.

Arsinoe a spus:

— Abia aştept să văd şi eu aşa ceva. Să–l văd pe Dionysios cum îşi agită securea şi pe Dorieus cum retează capete cu spada. Dar, drept să–ţi spun, pe tine n–aş vrea să te văd cum lupţi, fiindcă mi–ar fi în permanenţă teamă să nu ţi se întâmple ceva. Bineînţeles, poţi să ai parte şi tu de o rană, aşa, doar ca să te mândreşti, dar să fie mică şi să nu te doară. Însă, crede–mă,

Turms, nouă nu ni se va întâmpla nici un rău. Noi avem o pisică. Această pisică ne va purta noroc.

— Şi ne va ajuta să înşelăm moartea! am completat–o eu. Tu eşti o femeie nebună, Arsinoe!

S–a alintat lipindu–şi obrazul de blana pisicii şi a spus cu convingere:

— Poate că nu sunt chiar atât de nebună cum crezi tu. Dar sunt o femeie prea frumoasă ca să mi se poată întâmpla ceva rău. Chiar dacă s–ar scufunda şi corabia, tot nu–mi este teamă, fiindcă ştiu să înot şi am convingerea că tot se va găsi un fenician care să lase baltă războiul şi să mă salveze.

— Arsinoe, i–am spus eu cu inima îngheţată, deci tu încă vei dori să mai trăieşti după ce fenicienii mă vor jupui de viu, nu–i aşa?

M–a strâns de mână şi mi–a spus:

— Nu te mai gândi doar la rău, bărbat nerod! Atâta timp cât trăiesc eu, nimeni nu te va jupui pe tine de viu. Iar dacă vei cădea în luptă, cred că n–aş mai putea trăi şi mi–aş curma singură zilele.

A încruntat din sprâncene şi a chibzuit un pic, după care a spus:

— Dar nu ştiu dacă o voi putea face, nu, n–aş putea promite un astfel de lucru. Cred că va depinde de starea în care voi fi în acel moment sau de modul în care te vei fi purtat tu faţă de mine înainte de a ţi se întâmpla nenorocirea. Uite, de pildă, în această clipă aş fi dispusă să–ţi jupoi eu însămi picioarele trăgând pielea de pe ele cu un cleşte înroşit în foc, aşa de tare m–a supărat această Kydippe a ta.

— Dar crede–mă, Arsinoe, i–am spus descurajat, ea nu înseamnă nimic pentru mine. Nu m–aş mai atinge de ea nici de m–ar ameninţa cineva cu moartea. De când te–am întâlnit pe tine, nici nu m–am mai gândit la Kydippe, iar acum, când am revăzut–o, nu mi s–a mai părut câtuşi de puţin atrăgătoare. Şi chiar dacă eu nu am observat acest lucru, tu ai dreptate, ea are ochii prea depărtaţi şi picioarele prea groase.

— Ascultă, Turms, termin–o cu sporovăială asta dacă nu vrei să–ţi scot ochii cu unghiile! O devorai din ochi când a intrat, oare cum să–i mai fi văzut tu şi defectele?

Şi–a pipăit pieptul şi deodată a spus:

— Uite că mi–am adus aminte ce mi–a spus Lars Alsir să–ţi

transmit!

Şi a scos dintre sâni un hipocamp de piatră, de mărimea unui deget, mi l–a dat şi a spus:

— Ţi–a trimis acest dar şi mi–a spus că tu vei putea să–i restitui datoriile cândva, într–o zi, când îţi vei regăsi regatul. Bineînţeles, a spus–o în glumă, pentru că, pe lângă pisică, eu am mai cumpărat şi câteva bijuterii, tot pe datorie. Şi pentru a fi sigur că–ţi voi da acest hipocamp de piatră, mi–a dăruit replica în aur a hipocampului. Nu înţeleg de ce s–a îndoit că nu ţi–aş da această bijuterie, care, de fapt, nu mă interesează, fiindcă nu are nici o valoare.

— Şi mesajul? am întrebat–o eu nerăbdător.

— Dar nu–i nici o grabă, mi–a spus Arsinoe încruntând din sprâncene. Şi nu mă mai tot întrerupe, că–mi încurci gândurile. A spus să–ţi transmit următoarele: *Nu cred că ţi se va întâmpla nici un rău, dar eşti legat de pământ. Un sfat bun este întotdeauna binevenit. Două corăbii de război din Cartagina aşteaptă în apropiere de plaja occidentală a Himerei, iar în afara zidurilor, în apropiere de altarul lui Iakhos, este înălţat un rug, care va fi aprins de veţi pleca noaptea. Vor mai sosi şi alte corăbii de război. Cel mai înţelept este să plecaţi cât mai repede.*

Apoi a spus fericită:

— Acesta este tot mesajul, nu am omis nici un cuvânt. Dar să ştii că reproşurile ce mi le–ai făcut mai înainte au fost fără rost, fiindcă, uite, eu sunt deja pregătită de plecare. Nu am luat decât strictul necesar, adică un cufăr şi o ladă. Bineînţeles, mai sunt şi câteva lucruri mai mici, care n–au încăput, de aceea le–am pus în trei coşuri şi doi saci. În rest, nu mai este decât colivia în care o să stea pisica pe corabie. Şi–aşa nu–i mai trebuia, mi–a spus Lars Alsir, fiindcă nu mai are altă pisică de vânzare şi nici nu poate să pună păsărele în ea, fiindcă are miros de pisică. Vezi deci câte eforturi şi sacrificii fac eu pentru tine.

Apoi a suspinat, s–a întins pe pat şi, cu un aer distrat, a împins pisica mai departe de ea. Dar veştile transmise erau prea grave şi nu m–am încumetat să o privesc prea mult.

— Eu trebuie să plec, i–am spus. Deja au început discuţiile şi Dionysios are nevoie de mine.

— Pleci fără să mă săruţi? m–a întrebat ea cu o voce stinsă. Chiar atât de mult te grăbeşti s–o vezi pe fata aceea cu picioare

groase?

M–am aplecat să o sărut, ea a închis ochii, mi–a prins capul şi l–a sprijinit pe piept; era atât de plăcut şi mi–a venit greu să mă desprind de lângă trupul ei fierbinte. Apoi m–a împins uşor şi a spus:

— O, Turms, dacă şi în această noapte, când pericolul este atât de aproape, ţie îţi este gândul doar în altă parte, eu nu mai ştiu ce să cred. Noroc cu mine că–ţi dau sfaturi bune, altfel nu ştiu ce te–ai face.

Şi aruncând–mi o privire triumfătoare, a luat pisica în braţe şi a început s–o mângâie.

4

Bănuiesc că tiranul Krinippos, lacom cum era, şi–ar fi putut însuşi bogăţiile lui Dionysios şi i–ar fi putut ucide pe oamenii lui într–o noapte, de s–ar fi încumetat. Dar el însuşi fiind un om viclean, aprecia viclenia lui Dionysios şi se temea ca nu cumva acesta să fie pregătit pentru un atac prin surprindere.

Nu atât confruntarea în sine îl neliniştea, cât gândul că talismanele lui magice ar putea cădea în desuetudine şi că nimănui din Himera nu–i va mai fi frică de ele în caz de nereuşită. Era bătrân şi bolnav, dar ajutat doar de aceste obiecte sacre ale zeiţei Demetra, guvernase Himera atât de mulţi ani, încât el însuşi se încredea în puterea lor, deşi în cazuri nesigure evita să o încerce. Ştiind că va muri în curând din cauza cumplitelor dureri de pântece, nu voia să ofenseze puterile subpământene printr–o eventuală depreciere a talismanelor magice.

Când m–am întors în sala banchetului, discuta aprins cu Dionysios despre partea ce–i revenea lui din bogăţiile noastre. Pretindea a zecea parte din comoară şi spunea că după aceea Dionysios este liber să plece unde–o vrea cu corăbiile lui.

— Dionysios foceeanule, se văicărea el, înţelege–mă şi pe mine! Eşti liber şi poţi să mergi încotro vrei. Pentru a obţine acest lucru, eu, un om bătrân şi bolnav, am contractat nişte obligaţii inimaginabil de scumpe. Ca să nu–ţi mai spun câte am eu pe cap, fiindcă tot eu trebuie să întăresc zidurile oraşului şi să înarmez soldaţi, să construiesc temple şi săli de banchet, să plătesc cântăreţi şi animale de jertfă şi, ce să mai vorbim, vremurile sunt aşa cum sunt şi este prea obosită populaţia să mai plătească dări pentru orice. Au fost ca o continuă persecuţie aceşti ani de când sunt tiranul Himerei.

Apoi a început să plângă şi să suspine şi a mai spus:

— Dacă ai putea înţelege cât rău mi–ai făcut mie şi cât de nesigure au devenit pentru acest oraş relaţiile cu Cartagina şi

Etruria, nu cred că te–ai mai zgârci tu pentru câteva drahme. S–ar putea ca în curând bogăţiile tale să se odihnească pe fundul mării. Oare nu–i mai bine dacă a zecea parte din ele rămân folositoare cuiva? Unde mai pui că vei fi şi tu mulţumit că ai făcut un bine unui bărbat bătrân şi bolnav. Şi s–ar mai diminua oarecum din datoria ce o ai faţă de acest oraş, care te–a primit, ţi–a oferit tot ceea ce a avut mai bun, unde oamenii tăi au chefuit şi s–au destrăbălat cât au vrut, ca să nu mai spun c–au stricat şi preţurile la toate mărfurile cu indiferenţa cu care au aruncat ei aurul pe orice, ce mai încolo şi–ncoace, vremurile liniştite de odinioară nu se vor mai întoarce niciodată în Himera!

Dar Dionysios i–a spus că el este destul de mărinimos şi că–i cedează toţi banii pe care Krinippos ar fi trebuit să–i plătească oamenilor lui pentru supraînălţarea zidului de apărare al oraşului. Şi să nu uite că toată iarna oamenii din Foceea au lucrat până la epuizare pentru zidul care va fi mândria Himerei peste veacuri. Cât despre creşterea preţurilor, nu–i el chiar atât de prost încât să nu ştie ceea ce ştie toată lumea, şi anume că Krinippos însuşi a devalorizat cocoşul Himerei, scăzându–i greutatea de argint, pentru a–i înşela pe marinari.

Krinippos era obosit şi, privind trist spre pântece, i–a spus:

— Ascultă, Dionysios, eu nu mai rezist să mă cert cu tine. Cred că zeii sunt deja îngroziţi de nerecunoştinţa ta. Fii decent şi răsplăteşte binele ce ţi l–am făcut atât eu, cât şi băiatul meu, care altă bogăţie pe lumea asta nu are decât pe această frumoasă fată Kydippe.

A împins–o pe Kydippe în faţa lui şi i–a spus lui Dionysios:

— Pe mine poţi să nu mă iei în seamă, în fiul meu poţi chiar să şi loveşti, dar sunt sigur că nu vei face abstracţie la plecare de Kydippe şi de obiceiurile respectabile pe care zeii le–au lăsat în Himera, fiindcă până şi tu ai frică uneori de zei.

O ţinea de braţ şi se uita la ea cu atâta dragoste, încât ne–am simţit jenaţi, după care a explicat:

— Apropiata căsătorie a lui Kydippe va consolida poziţia politică şi independentă a Himerei. Cum ea este prea mândră şi ruşinoasă, vă transmit eu că vrea să câştige aur de la voi pentru a–şi spori dota.

Kydippe l–a privit pe fiecare dintre noi şi i–a zâmbit, dar întâlnindu–i privirea îngheţată de fecioară, mi–am adus aminte şi i–am şoptit lui Dionysios ceea ce aflasem de la Arsinoe. Chiar

atunci a apărut şi timonierul, care i–a spus că au fost deja sacrificaţi taurii la altarul lui Poseidon. Dionysios i–a poruncit să alerge degrabă şi să pună oamenii să stingă cu apă jarul rugului din dreptul altarului lui Iakhos şi să–i adune pe toţi oamenii, dacă se poate, fără să facă mult zgomot.

Renunţând la hărţuiala verbală pe care o întreţinuse până atunci cu Dionysios, Krinippos a spus:

— Este binecuvântată această noapte a goanei voastre de legea pe care am dat–o, ce interzice locuitorilor oraşului să umble pe străzi până dimineaţă. Legea nu–i vizează pe preoţi, iar de vă veţi întâlni cu gardienii, n–aveţi decât să–i loviţi, aşa cum aţi făcut–o şi până acum! Sunt atât de sătui aceşti nenorociţi de câte lovituri au primit, încât cei mai mulţi preferă să se întoarcă cu spatele şi să nu vadă, decât să se aleagă cu capul spart.

După aceea a hotărât împreună cu Dionysios ca cei mai de încredere oameni ai lui să intre cu forţa în casa tiranului când se vor ivi zorii zilei, să–i lovească pe gardieni şi să forţeze uşa peşterii în care sunt comorile lui Dionysios.

— Darurile de rămas–bun să fie împrăştiate pe pământ, ca şi cum ar fi căzut dintr–un sac rupt! Dar pe gardienii din casa mea, nu cumva să–i omorâţi! i–a atras atenţia Krinippos. Sunt cei mai de încredere oameni ai mei, de aceea este de ajuns de–i legaţi şi le puneţi un căluş la gură. Mai degrabă omorâţi câţiva de la poarta oraşului şi împrăştiaţi–le sângele, ca să pară ceva mai credibil atacul. De aceea am şi ales în această noapte nişte bărbaţi de care, oricum, voiam să scap. Un tiran n–are dreptul să omoare pe nimeni, pentru a nu stârni spaima în rândul poporului său. Aşa că, de–i omorâţi, îmi faceţi şi mie un mare serviciu şi vă ajută şi pe voi acest lucru, ca să nu vă mai pierdeţi timpul cu legatul.

Uitându–şi durerile de pântece, a început să râdă, să chicotească şi să se tragă de barbă, apoi a spus:

— Eu nu ştiu dacă fenicienii vor crede în povestea aceasta cu fuga voastră şi spargerea trezoreriei, dar Consiliul Cartaginei este alcătuit din bărbaţi încercaţi şi preferă mai degrabă pacea şi relaţiile comerciale certurilor lipsite de sens, de aceea va accepta ceea ce le voi povesti. Aşa că, deşi am oferit găzduire unor piraţi, reputaţia mea va rămâne nepătată.

Kydippe i–a mângâiat faţa şi l–a rugat:

— Bunicule, nu te mai osteni atâta şi nu–ţi mai bate gura de pomană! Totul a fost corect organizat, aşa că, mai bine să mergem noi acasă, să ne vârâm în pat şi să ne acoperim urechile ca să nu auzim nimic din ceea ce se va întâmpla. Dar am promis acestor bărbaţi generoşi că–i voi săruta şi le voi ura drum bun.

Şi–a înfăşurat braţele în jurul gâtului lui Dionysios şi i–a sărutat mai întâi barba, apoi cu multă înflăcărare l–a sărutat pe gură. Apoi l–a sărutat pe Dorieus şi pe Micon, după care s–a oprit în faţa mea, s–a ridicat în vârful picioarelor, m–a privit lung în ochi şi, pe neaşteptate, m–a muşcat de buze. A muşcat cu atâta putere, încât imediat am simţit cum mi se umflă buzele şi m–am gândit nefericit că nu voi şti cum să–i explic lui Arsinoe.

Apoi ne–am luat rămas–bun de la Krinippos, i–am urat să aibă parte de o viaţă lungă şi i–am mulţumit pentru extraordinar de amabila lui găzduire în Himera şi, după ce a plecat, am adus jertfă de vin atât pentru Herakles, cât şi pentru zeul casei lui Tanaquil. Iar Dorieus a izbucnit în râs şi a spus:

— Tare–aş vrea să–i văd faţa lui Krinippos, când va auzi că am debarcat pe pământurile Eryxului şi am început războiul împotriva Segestului. Va primi mai degrabă decât bănuieşte veşti de la Consiliul Cartaginei.

Dionysios a clătinat din capul lui de taur şi l–a aprobat astfel:

— Chiar aşa, iar mie–mi vine să râd încă de pe–acum de mutra lui, fiindcă nu–i sigur dacă mai apuc altă dată. Nu–mi dă prin cap încotro ar fi mai bine să ne îndreptăm ca să nu ne trezim înconjuraţi de flota din Cartagina.

Atât de mare îi era iubirea de sine lui Dorieus, dar încă şi mai mare orbescu–i plan, încât l–a bătut pe umeri pe Dionysios şi i–a spus:

— Tu eşti regele mării. Să spun drept, voi fi fericit dacă ne vor vedea cartaginezii. Pentru că voi fi sigur că, în ciuda deprimării ce o vei încerca, nu vei mai naviga pe drumul ce duce spre Massilia. În fond, nu vei pierde nimic dacă vei merge în război contra Segestului. Altfel, sunt destule şanse să te jupoaie de viu cartaginezii.

Dionysios nici nu s–a mai ostenit să–l contrazică şi i–a spus:

— Grăieşti ca un adevărat urmaş al lui Herakles.

Dorieus a fost mulţumit de răspuns, dar eu mă îndoiesc că Dionysios asta a vrut să spună. Mai degrabă că, dacă a moştenit

de la Herakles un trup puternic şi violent, inteligenţă, neavând nici Herakles însuşi, nu i–a putut lăsa moştenire.

Nu mai aveam prea multă vreme, şi, în timp ce Dionysios mi–a înmânat sulul pe care erau înscrise bogăţiile din trezorerie, pentru a verifica dacă nu cumva Krinippos furase din ele mai mult decât obişnuieşte să fure un om cumsecade, Dorieus a spus că tâlhăria şi omorul nu se potrivesc principiilor pe care el le respectă. Aşa că nu a venit cu noi, ci s–a dus să stabilească cu Tanaquil modul în care vor putea comunica şi semnele după care să ştie despre revolta condusă de fiii lui Tanaquil şi despre sicanii ce trăiau în pădurile Eryxului. Generos, el s–a oferit s–o ajute pe Arsinoe să ajungă cu lucrurile ei pe corabie, dar eu nu am fost chiar în întregime încrezător în el, de aceea l–am rugat pe Micon să nu–l scape din ochi şi să aibă grijă şi de pisică.

Totul s–a desfăşurat operativ şi uşor, aşa după cum fusese gândit, iar gardienii tiranului Krinippos doar au protestat puţin, după care, cuminţi, ne–au lăsat să ne vedem de treabă. Oamenii lui Dionysios i–au legat şi le–au împărţit cu generozitate lovituri bine chibzuite, care să lase de înţeles că ei s–au opus atacului nostru. Prudent, Krinippos lăsase cheia de la peştera unde erau comorile noastre; adevărul este că era păcat să distrugi o aşa frumuseţe de poartă.

Am constatat că tiranul uşurase vizibil din bogăţiile noastre, dar nu mai era nimic de făcut; însă, chiar şi aşa, ceea ce a rămas de transportat a fost nemaipomenit de mult şi de greu. Şi, în timp ce foceenii ieşeau cu spatele încovoiat de greutăţile ce le cărau, oamenii bătuţi din garda lui Krinippos şi–au bătut joc de ei. Conform învoielii, Dionysios a împrăştiat pe jos câteva bijuterii pentru familia lui Krinippos, dar nu prea multe, fiindcă tiranul şterpelise deja destule.

Dionysios mi–a spus că nu trebuie să–mi pierd răbdarea şi că meseria de pirat are multe inconveniente. Printre altele, nici unui pirat cumsecade nu–i convine să fie jefuit.

Erau destule de făcut în puţinul timp ce îl mai aveam, totuşi marinarilor lui Dionysios le–a fost de–ajuns. După ce carnea animalelor sacrificate în templul lui Poseidon a fost încărcată, bănuiesc că oamenii lui Dionysios au avut timp şi pentru alte lucruri folositoare, din moment ce din multe case s–au auzit gemetele şi ţipetele femeilor. Dar Dionysios a închis ochii şi nu le–a reproşat nimic, fiindcă proviziile de ulei şi de legume uscate

erau destule, şi nici când marinarii au încărcat pe corabie burdufuri de vin, pe care le furaseră în mare grabă, tot nu le–a spus nimic. În schimb i–a consolat în ceea ce priveşte femeile, pe care erau nevoiţi să le abandoneze în Himera:

— Femeile au plâns şi s–au jelit întotdeauna când bărbaţii lor au plecat pe mare, a spus el. Este în firea lor să plângă şi să se tânguiască. Dar nu va trece multă vreme şi se vor bucura când îşi vor legăna în braţe copiii. Noi nu vom putea fi niciodată uitaţi în Himera.

Ascultându–i vorbele, mi–am amintit de toate ce mi s–au întâmplat cât am locuit în Himera şi am oftat. Apoi am trecut pentru ultima dată de poarta oraşului. După ce s–a asigurat că Dorieus, Arsinoe şi Micon sosiseră pe corabie, Dionysios le–a făcut un semn oamenilor lui şi aceştia i–au omorât în grabă pe toţi gardienii de la poarta oraşului şi, conform înţelegerii cu tiranul Krinippos, le–au împrăştiat sângele să fie la vedere. Şi, dintr–un exces de zel, au desprins cocoşul de piatră de pe poarta oraşului şi l–au luat pe corabie ca amintire din Himera.

Noaptea de primăvară suspina împrejurul nostru, marea gâfâia împingându–şi valurile înspre pietrele de pe mal. Mi–am udat picioarele în timp ce urcam pe corabia ce urma să ne ducă încă nici nu ştiam unde. Era un întuneric atât de dens, încât abia puteam desluşi siluetele cenuşii ale celor dimprejur. Simţind mişcarea corabiei sub picioare, Dionysios a adulmecat văzduhul, s–a uitat înspre răsărit şi înspre apus, însă vântul nu l–a simţit de niciunde. Şi mi–a spus:

— Turms, tu, cel care poţi chema vântul! Dacă nu ţii să–ţi vezi pielea cum îţi atârnă jalnic pe lângă picioare, adună–ţi puterile şi invocă vântul să sufle în pânzele corăbiilor noastre!

Se înţelege că a spus–o doar în glumă, fiindcă, de fapt, nici nu au fost înălţate catargele şi el a poruncit marinarilor să pregătească navele pentru atac, iar vâslaşilor să–şi înceapă treaba. Cele două penticontere au alunecat uşor desprinzându–se de ţărm ca două umbre în lumina puţină a stelelor. Apoi Dionysios însuşi s–a aşezat alături de vâslaşi, pentru inaugurarea noii noastre corăbii, o triremă, cu care oamenii încă nu erau obişnuiţi. Cele trei rânduri de vâsle au lovit apa şi în acelaşi timp s–au auzit gemetele multor vâslaşi, care, nefamiliarizaţi încă cu noua corabie, şi–au izbit şi şi–au zdrobit degetele. În sfârşit, ne–am depărtat de ţărm, reuşind să nu ne

izbim de stâncile periculoase din imediata–i apropiere şi vâslaşii s–au obişnuit cu noile rame.

Astfel am plecat noi din Himera şi inima mea a fost tristă şi ochii mi s–au umplut de lacrimi. Dar am plâns mai puţin după Himera, cât pentru faptul că o femeie făcuse din mine un sclav. Abia după ce Dionysios mi–a cerut în glumă să invoc vântul, am priceput înţelesul cuvintelor pe care Lars Alsir mi le–a transmis prin Arsinoe. Eram legat de pământ, Arsinoe era cea care mă legase de pământ, îmi înceţoşase mintea, îmi orbise fiinţa şi mă făcea să dau importanţă lucrurilor neînsemnate. Doar gândindu–mă să invoc vântul, am simţit o apăsare în tot trupul, ce mă împiedica să o fac. Arsinoe risipise puterea ce, până a o fi întâlnit, o purtam în mine.

Observând starea deznădăjduită în care mă aflam şi încercările–mi zadarnice de a–mi regăsi echilibrul şi siguranţa de mai înainte, Dionysios m–a bătut prieteneşte pe umăr şi mi–a spus:

— Nu te mai obosi atâta, Turms! Nu este nevoie. Cel mai bine este ca în acest moment să înaintăm cu ajutorul vâslelor. Oamenii noştri trebuie să se obişnuiască cu trirema trăgând la rame. De altfel, încă nici nu ştim cât de rezistentă este noua noastră corabie, şi o furtună ar putea rupe catargele, ca apoi să ne odihnim pe fundul mării.

— În ce direcţie navigăm? l–am întrebat.

— Unde–o vrea Poseidon, mi–a răspuns el vesel. Dar te pot asigura că spada nu va avea timp să ruginească în iarna ce va veni.

Pentru început, noi vom merge să salutăm cele două nave de război din Cartagina. Bănuiesc că nimeni nu se aşteaptă la aşa ceva din partea noastră. De multe ori eu am pescuit pe aceste maluri şi am observat atent semnele pământului şi ale mării, de aceea sunt aproape sigur în ce loc au acostat cele două corăbii. Dacă nu am avut dreptate şi nu–i voi găsi acolo până–n revărsatul zorilor, n–am decât să scuip pe norocul meu.

I–am spus:

— Eu credeam că vom naviga înspre largul mării, undeva unde să ni se piardă urma. Focul ce urma să anunţe plecarea noastră, din fericire a fost stins la timpul potrivit, aşa că până dimineaţă am putea fi deja departe de aceste ţărmuri.

Dar Dionysios a răspuns:

— De vom face aşa, ei se vor avânta pe urmele noastre şi vor încerca să ne încolţească, fiindcă scopul cartaginezilor nu este să se războiască cu noi, ci să ne prindă vii, şi pentru acest lucru ei ar fi în stare să–şi mobilizeze toată flota în urmărirea noastră. De ce să nu profităm de ocazia ce ne este avantajoasă? Mai cu seamă că, după aceea, vâslaşii noştri vor fi şi mai motivaţi pentru a vâsli cum trebuie, nu ca acum când parcă–şi dau duhul. Însă, dacă tu nu vrei să lupţi, poţi foarte bine să stai în cală şi să te odihneşti lângă Arsinoe.

Astfel discutam noi înconjuraţi de tenebrele nopţii, corabia se rostogolea peste valuri şi am simţit cum se strecoară în mine disperarea. Eu nu ştiam să citesc nimic din ceea ce spuneau curenţii marini şi talazurile mării, aşa cum o putea face Dionysios. Vântul nu mai răspundea chemării mele. Nu mai eram decât un biet trup de argilă şi nu mai credeam în fulgerul ce mă binecuvântase. Acceptam confuzul din jurul meu ca pe un joc al întâmplării. Nu mă mai reconforta nici gândul că jos, în cală, mă aştepta Arsinoe. Certitudinea suferinţelor şi plăcerilor pe care ea le păstra pentru mine o aveam deja în acel moment în care corabia se strecura prin întunericul nopţii, această certitudine mă umplea şi mai mult de amărăciune.

Mai târziu, m–am aplecat peste bord, am vărsat tot veninul din mine şi apoi m–am simţit ceva mai bine.

Bănuiesc că acea scurtă incursiune din noaptea de primăvară, pe care Dionysios a întreprins–o, a fost mai mult pentru a–şi antrena vâslaşii, decât pentru pregătirea noii corăbii ca să înfrunte vitregiile mării în drumul ce l–ar fi avut de făcut spre Massilia, dar acest lucru eu nu l–am înţeles atunci.

În zorii zilei, galerele noastre au ajuns în apropierea micului golf unde se aflau corăbiile cartagineze. Surpriza a fost mare şi luptătorii din Cartagina nu şi–au putut crede mai întâi ochilor. Imediat au sunat trâmbiţele şi au zornăit tobele, oamenii au luat în mână armele şi cele două nave de război cartagineze au fost împinse în apă. În confuzia ce s–a creat datorită atacului nostru surpriză, se auzeau urlete, ordine contradictorii, gongul nu reuşea să dea ritmul vâslaşilor şi galerele lor înaintau şerpuitor.

Dionysios îşi încuraja oamenii şi, norocul bun, care era de partea lui, aşa după cum promisese, ne–a îngăduit să răsturnăm una din cele două galere, care s–a izbit de stânci. Urlete de groază s–au auzit atunci când soldaţii cu echipament greu au

căzut în apă. Vâslaşii au încercat să se salveze înotând spre mal. Doar doi arcaşi au opus rezistenţă, dar unul a fost străpuns de suliţa lui Dionysios, iar celălalt a fost lovit cu o vâslă.

Văzând nemaipomenitul dezastru, echipajul celei de–a doua galere cartagineze, eşuate pe nisip, a luat–o la goană spre pădure. Întâlnindu–se cu cei care au reuşit să se salveze de pe corabia ce se izbise de stânci, s–au întors şi o ploaie de săgeţi şi de pietre a fost lansată înspre noi. Câteva săgeţi au rănit pe unii dintre vâslaşii de pe triremă şi Micon a coborât imediat în cală împreună cu cei răniţi, pentru a–i îngriji. Atacul cu pietre şi săgeţi s–a înteţit, aşa că Dionysios a dat ordin să ne retragem imediat.

— După vechile obiceiuri feniciene, a spus el, ei au mai mulţi arcaşi decât hopliţi. Nu din laşitate voiesc eu să ne retragem, ci doar pentru că nu vreau ca navele noastre să se izbească de stânci.

În timpul acesta, cartaginezii au reuşit să–i scoată din mare pe cei răniţi. Se încurajau unul pe altul şi ne ameninţau cu pumnii, însoţindu–şi ameninţările cu înjurături şi blesteme, rostite în diferite limbi. Cei mai mulţi cartaginezi erau arămii, dar printre ei erau şi negri, şi copii imberbi. Dorieus a ridicat scutul ameninţător şi i–a spus lui Dionysios:

— Să coborâm după ei şi să–i omorâm! Doar n–o să–i tolerăm să ne insulte, după ce că noi suntem cei care am învins!

— De vom coborî, ei vor fugi în pădure şi, de acolo, le va fi mai uşor să ne omoare. Corabia zdrobită de stânci nu are cum să mai navigheze, dar rămâne cea de–a doua, pe care ei se vor îmbarca de îndată ce vom pleca, să dea de veste flotei cartagineze. De aceea, cel mai bun lucru este să–i dăm foc, chiar dacă şi aici există riscul ca fumul să fie reperat de undeva, din Himera.

Dorieus i–a spus:

— Permite să–mi sporesc gloria şi să cobor pe ţărm pentru a–i ţine la distanţă pe aceşti nemernici de cartaginezi, în timp ce oamenii tăi vor da foc galerei care zace pe nisip.

Cu gura căscată de uimire, Dionysios s–a uitat la el cu admiraţie şi i–a spus:

— Eu nici nu aş fi putut spera că cineva se va oferi să o facă. Ţi–aş fi cerut eu însumi, dar mi–a fost teamă să nu–mi răspunzi că aşa ceva este prea umilitor pentru tine.

Dorieus şi–a umflat nările de mândrie şi a întrebat dacă mai vrea cineva să câştige gloria nemuritoare luptându–se cu cartaginezii, dar toţi oamenii Foceei şi–au adus aminte, în acelaşi timp, că au câte ceva urgent de făcut, dând astfel cu piciorul în şansa lor de glorie nemuritoare. Nici ca să dea foc corabiei cartagineze nu se omora nimeni. Abia când Dionysios a spus că pe corabie ar putea să se găsească câteva obiecte de valoare, oamenii de pe una dintre penticontere l–au luat la bord pe Dorieus şi el a sărit pe ţărm cu destulă uşurinţă, în ciuda echipamentului greu şi a înălţimii punţii galerei. Doi oameni, încărcaţi cu iască, smoală şi cremene s–au căţărat pe corabia cartagineză. Dionysios a strigat la ei că nu trebuie să se grăbească.

Când l–au văzut pe Dorieus că înaintează singur pe plajă cu un mănunchi de suliţe sub braţ şi cu scutul ridicat pentru apărare, cartaginezii au încetat să mai urle la noi. Iar când au văzut fumul care începea să se înalţe dinspre galera lor colorată în negru şi roşu, căpitanul corabiei, împreună cu zece hopliţi, a ieşit din pădure urlând de furie. Dorieus i–a întâmpinat şi suliţele lui i–au străpuns mortal pe patru hopliţi, care au căzut imediat la pământ. Apoi, trăgându–şi mânios spada şi invocându–l pe străbunu–i Herakles, lacedemonianul a trecut la atac direct. Doi au scăpat, dar ceilalţi, printre care şi căpitanul, au căzut străpunşi de sabia lui Dorieus.

Dionysios a înjurat plin de admiraţie, s–a tras de barbă şi a strigat:

— Ce luptător! Păcat că s–a ţăcănit de la lovitura aceea de vâslă!

În scurtul răgaz ce şi l–a acordat, cât să–şi tragă respiraţia, Dorieus s–a aplecat şi a smuls din urechile comandantului cartaginez muribund cerceii de aur şi i–a luat de la gât colierul. Apoi o ploaie de săgeţi şi suliţe a început să cadă asupra lui şi abia îşi mai putea ţine scutul îngreunat de săgeţile înfipte în el, apoi scutul i–a căzut din mâini şi o săgeată i–a perforat armura. A căzut la pământ, iar o a doua săgeată i–a intrat pe gură şi i s–a înfipt în gât. Cu un strigăt triumfal, cartaginezii au ieşit din pădure şi au început să alerge, dar el s–a sculat şi când i–au văzut statura de uriaş, au făcut cale întoarsă. Şi au fugit din nou în pădure, implorându–l pe zeul lor Melquart.

Văzând Dionysios toate aceste întâmplări de necrezut, a

izbucnit în plâns şi a spus:

— Nu pot lăsa să moară un bărbat atât de viteaz, chiar dacă, pentru noi toţi, cel mai bine ar fi dacă am pleca în grabă din acest loc.

In acel moment am înţeles că eu însumi dorisem ca Dorieus să moară. Cu inima sfâşiată de vinovăţie, am urmărit lupta inegală fără a avea o câtuşi de mică intenţie de a–i veni lacedemonianului în ajutor. Era deja prea târziu, dar Dionysios a dat ordin unei penticontere să se apropie de mal pentru a–l salva pe Dorieus. Corabia de război din Cartagina ardea ca un rug şi fumul se înălţa gros spre cer. Cei doi oameni care–i dăduseră foc se întorseseră deja înot pe triremă. Atunci am înţeles că intenţia iniţială a lui Dionysios fusese să–l abandoneze pe Dorieus. Dar probabil a gândit că reputaţia lui va spori dacă îl va salva pe spartan.

Penticontera a înaintat deci spre mal, ferindu–se de apropierea navei cartagineze ce se mistuia în flăcări, câţiva vâslaşi au sărit în mare şi, luându–l în braţe pe Dorieus, l–au urcat în galeră. Reuşise să–şi salveze şi scutul, deşi sângele curgea din rănile lui deschise şi s–a prelins pe punte când a fost ajutat să urce pe corabie.

Am urmărit atât de neliniştit viteaza înfruntare a lui Dorieus cu cartaginezii, încât nu am remarcat prezenţa pe punte a lui Arsinoe. Stătea în spatele meu şi ochii ei ardeau de admiraţie pentru Dorieus. Era îmbrăcată sumar cu un hiton foarte scurt, prins cu o centură lată, care îi accentua şi mai mult îngustimea şoldurilor.

Dionysios şi timonierii o devorau din ochi şi uitaseră complet de Dorieus. Şi cei care stabileau ritmul vâslaşilor bătând în scuturi se uitau prostiţi la ea şi de aceea vâslaşii au început să tragă aiurea la rame. Dar Dionysios şi–a revenit repede din contemplare şi a început să răcnească, să înjure şi să–şi lovească oamenii cu biciul de sfoară împletită, ca să–şi vadă fiecare în continuare de treaba lui.

Debarasat de armură, Dorieus a fost întins pe punte, iar Micon, cu atenţie, a început să–i cerceteze fiecare rană şi s–o ungă cu un balsam cicatrizant. Abia atunci m–am întors eu spre Arsinoe şi i–am spus:

— Oare ce va fi fost în capul tău de ai venit aici atât de dezbrăcată? Locul tău este în cală, nu aici. Ar fi putut să te

lovească o săgeată.

Avea faţa palidă Arsinoe când mi–a spus:

— M–au deşteptat din somn zgomotele şi urletele şi am crezut că se scufundă corabia, de aceea nu am avut timp să mă gândesc cu ce ar trebui să mă îmbrac. Când am înţeles că este vorba despre luptă, mi–am dorit să mor alături de tine. Acesta–i adevărul, chiar dacă tu nu mi–ai aruncat nici măcar o privire astă–noapte. Noroc cu timonierii, că au fost mai prietenoşi decât tine, s–au îngrijit să–mi aranjeze aşternutul şi au mângâiat pisica, să nu–i fie teamă de călătoria pe mare. Am sperat să te văd luptând, ca să mă pot mândri cu tine, dar nici de asta nu am avut parte, fiindcă tu nici nu ţi–ai folosit spada, ci doar ai avut grijă să te fereşti de săgeţile arcaşilor din Cartagina.

Şi, fără să se uite la mine, s–a apropiat de Dorieus ca să–l poată vedea mai bine. Se pierduse cu totul de extaz şi de admiraţie în faţa lui şi i s–a adresat astfel:

— O! Dorieus! Tu eşti un adevărat erou! Când am văzut cum lupţi, am crezut că însuşi zeul războiului luptă; în tine nu mai era nimic dintr–un muritor de rând. Vai, cât de roşu este sângele ce–ţi curge din răni! Cât de mult aş vrea să te sărut pe obraji, ca sărutul meu să te însănătoşească! O, dacă ai şti cât de mult îmi sunt răscolite simţurile când îţi văd trupul pe care s–a închegat sângele ce a curs din răni, iar mirosul sudorii tale mă îmbată.

Micon, care lega cu faşe rănile lui Dorieus, a împins–o uşor, fiindcă–i stătea în cale, însă trupul lui Dorieus a încetat să mai tremure ca până atunci şi gura i s–a descleştat, apoi el a deschis ochii şi a privit–o pe Arsinoe cu recunoştinţă şi dorinţă.

— Aş fi fost mai fericit dacă Turms ar fi luptat alături de mine, ca altădată, a rostit el. L–am aşteptat, însă el nu a venit. Dar dacă aş fi ştiut că tu mă priveşti, aş fi omorât şi mai mulţi cartaginezi. Am lăsat să–mi scape câţiva şi pentru a nu mă obosi prea mult, fiindcă ne aşteaptă şi aşa destule ocazii de luptă.

După ce mi–a aruncat o privire mustrătoare, Arsinoe a îngenuncheat pe puntea murdară a corabiei, alături de Dorieus, şi a spus:

— Ce luptă memorabilă! Aş fi vrut să fiu pe mal şi să iau un pumn de nisip sau câteva scoici, ca să le păstrez. Privindu–le, mai târziu, aş fi putut mai uşor să–mi amintesc de vitejia ta.

Dorieus a izbucnit atunci într–un râs triumfător şi a spus:

— Ar fi trebuit să fiu un luptător mai slab, pentru ca numai

un pumn de nisip şi câteva cochilii de scoici să fie de ajuns pentru gloria mea. Mai bine primeşte aceste bijuterii, ele te vor ajuta să–ţi aduci mai bine aminte de luptătorul care sunt.

Şi i–a întins lui Arsinoe cerceii mari de aur pe care–i smulsese din urechile comandantului corăbiilor din Cartagina. Cerceii mai aveau încă bucăţile urechilor sfâşiate şi erau stropiţi cu sânge.

Fericită, Arsinoe a bătut din palme şi, fără să fie câtuşi de puţin scârbită de sânge şi de carnea ce încă mai atârna de cercei, a acceptat darul şi a privit încântată în lumina soarelui strălucirea aurului.

— Dacă, într–adevăr, tu nu ai ce face cu ei, eu îi accept, fiindcă nu vreau să te jignesc, a spus ea. Bineînţeles, nu pentru aurul lor îi accept, ci pentru a–mi aminti de vitejia ta.

A mai aşteptat o clipă aşezată în genunchi, s–a întunecat uşor la faţă şi, cum Dorieus nu a mai rostit nici o vorbă, a spus ea cu mare ipocrizie:

— Nu, nu pot să–i accept. De–i voi lua eu, tu nu vei avea nimic care să–ţi amintească de această luptă.

Pentru a o convinge să–i primească, Dorieus a scos atunci de sub centură colierul prins cu lanţ de aur, pe care îl luase de la gâtul aceluiaşi nefericit comandant cartaginez. Arsinoe l–a luat în mâini ca să–l privească mai bine, apoi a exclamat surprinsă:

— Vai, Dorieus! dar acesta este un colier pe care–l poartă doar comandanţii de corăbii din Cartagina. Pe când învăţam la şcoala preoteselor Afroditei, un astfel de colier cu emblema leului şi cu un lanţ de aur identic cu acesta a primit în dar o fată de la un comandant de corăbii, care a fost foarte mulţumit de serviciile pe care ea i le–a oferit. Îmi aduc foarte bine aminte, fiindcă am plâns multă vreme atunci, gândindu–mă că eu nu voi avea parte niciodată de un dar atât de frumos.

A scrâşnit din dinţi Dorieus, fiindcă spartanii nu sunt prea darnici din fire, dar până la urmă i–a spus lui Arsinoe:

— Păstrează–l dacă îţi place atât de mult şi dacă te poate face fericită acest colier! Pentru mine nu are o prea mare însemnătate şi, fără îndoială, Turms nu–ţi va putea oferi niciodată un dar atât de scump.

Dar Arsinoe, prefăcându–se cât este de uimită de un astfel de dar, l–a refuzat de mai multe ori, după care a mai spus:

— Nu, nu pot accepta un asemenea dar doar pentru a–mi risipi din amintire umilinţa ce am simţit–o cândva în tinereţe. Şi

niciodată nu–ţi voi putea răsplăti faptul că mi l–ai oferit. Dacă îl accept totuşi, este doar pentru că tu şi Turms sunteţi atât de buni prieteni.

Priveam acest spectacol fără valoare şi era departe de mine orice gând legat de prietenie.

Dar, după ce a obţinut colierul şi a înţeles că Dorieus nu mai are şi altceva să–i ofere, Arsinoe s–a ridicat încet, şi–a şters praful de pe genunchi şi i–a spus lui Dorieus că nu vrea să–l mai deranjeze, nu cumva să–l obosească prea mult şi rănile ce le are să nu i se închidă.

În timpul acesta, Dionysios ordonase plecarea, iar pe corăbiile noastre vâslaşii trăgeau din greu pentru a se depărta cât mai mult de curenţii din apropierea ţărmului. Dar, în acelaşi timp, Dionysios urmărise de la distanţă discuţia lui Dorieus cu Arsinoe. S–a apropiat de noi pipăindu–şi imensul inel de aur atârnat de ureche.

— Arsinoe! i s–a adresat el respectuos. Oamenii mei sunt bucuroşi că pe corabie este o zeiţă. Dar, tot admirându–ţi frumosul trup, uită să mai tragă la vâsle şi mai există şi riscul să le treacă şi alte prostii prin cap. De altfel, cred că şi lui Turms i–ar fi mai uşor de te vei duce tu jos în cală.

Am văzut după chipul ei că se pregătea să i se adreseze nu prea prietenos lui Dionysios, aşa că m–am grăbit să spun înainte de a putea spune ea ceva:

— Tu ştii prea bine că nimeni nu te poate obliga să faci ceea ce vrea el, dar cred că pielea ta fină şi albă va avea de suferit de pe urma soarelui prea puternic.

A scos un ţipăt şi a încercat să–şi acopere imediat faţa cu mâinile:

— Oare de ce nu mi–ai spus mai înainte? mi–a strigat ea cu reproş şi a coborât imediat să–şi regăsească locul pe care timonierii i–l amenajaseră.

Dionysios a venit după noi cu paşi hotărâţi. Arsinoe l–a invitat să se aşeze lângă ea şi i–a dat pisica să o ţină în braţe. Dionysios a oftat şi a spus:

— Nu am vrut să–l jignesc pe Dorieus, care, de altfel, este un bărbat iute la mânie, dar tu, Arsinoe, eşti, într–adevăr, o femeie prostuţă şi s–ar putea să–mi pricinuieşti şi mai multe necazuri decât el. Pentru mine, aceste corăbii sunt ca nişte fiinţe vii şi orice stricăciune a lor este ca o boală care–mi macină trupul.

Incursiunea lui Dorieus a fost fără sens, nu a folosit la nimic şi, de nu ar fi fost oamenii ce au dat foc celei de–a doua corăbii cartagineze, fumul nu l–ar fi protejat pe Dorieus. Nu înţeleg ce vei fi găsit de apreciat la un om care s–a ales cu nişte răni din pricina prostiei lui.

S–a uitat ca la o statuie de zeu la el Arsinoe şi i–a spus:

— O, Dionysios! Nu eşti tu prea isteţ dacă n–ai observat că pe Dorieus, care este sălbatic şi violent, nu–l apreciez ca bărbat. Dar când am văzut că este rănit, am vrut să–i zgândăresc amorul propriu. Am reuşit să o fac şi m–am ales cu aceste daruri scumpe, care îmi vor aminti mai târziu de lupta ce a avut–o. Trebuie să recunoşti că altceva care să–mi amintească de această călătorie tot nu am.

Dionysios a rămas cu pisica atârnându–i în braţe şi ochii lui de taur au sclipit în semiobscuritatea din cală când a privit–o pe Arsinoe. A spus:

— O, femeie! Ştiu eu prea bine ce vrei tu şi poate că ar trebui să fiu ceva mai înţelept, dar ţie nu ţi se poate refuza nimic.

Şi, spre marea mea uimire, şi–a desfăcut de la ureche marele inel de aur, i l–a dat lui Arsinoe şi a spus:

— Nu pe mine m–ai privit tu cu atâta pasiune, de sclipitoarea bijuterie din urechea mea ţi–au fost încântaţi ochii. Ţi–o dăruiesc şi cred că eşti de acord că este mai mare şi mai grea decât cea pe care ţi–a dat–o în dar Dorieus. Păstreaz–o ca amintire de la mine şi de la corabia pe care ai urcat.

Dar Arsinoe a izbucnit în plâns şi a început să se tânguiască:

— Tu încerci să mă umileşti şi crezi că eu sunt lacomă după bogăţii. Mai degrabă voi arunca în mare bijuteriile pe care Dorieus mi le–a dăruit – dacă acest lucru te poate linişti – şi probabil că aş face–o de nu mi–ar fi teamă că, de supărare, starea lui s–ar înrăutăţi. Nu, Dionysios, inelul tău de aur eu nu–l voi accepta, chiar de–ar fi să te târăşti şi–n patru labe în faţa mea ca să mă rogi să–l primesc. Ca să–mi amintesc de tine, mai degrabă m–aş agăţa de barba asta neagră a ta, fiindcă o asemenea barbă frumoasă eu încă nu am mai văzut la nici un bărbat.

Atunci i s–au împăienjenit de lacrimi şi ochii mari de taur ai lui Dionysios, el a gemut şi a spus:

— Nu cred nici o vorbă din cele ce le–ai spus, ştiu eu prea bine cum arăt şi raţiunea încă nu mi s–a tulburat. Dar mai bine

este să primeşti acest inel din mâna mea, decât, cine ştie, să mi–l smulgă cu ureche cu tot Dorieus sau vreun timonier ca să ţi–l ofere ţie.

Şi a căzut în genunchi în faţa lui Arsinoe, strângând pisica la piept, şi a vărsat lacrimi ca ea să–i accepte darul. Şi, până la urmă, Arsinoe a fost înţelegătoare şi i l–a acceptat, dar i–a spus:

— Nu am înţeles prea bine ce ai vrut să spui, dar simt că m–am dispreţuit pe mine însămi acceptând aceste neînsemnate bijuterii de la Dorieus, din moment ce insişti atât să–mi oferi acest dar bogat. Întotdeauna mă consolez cu gândul că o femeie nu tânjeşte atât după o bijuterie pentru că ar fi frumoasă, ci pentru bijuteria pe care nu o are.

Dionysios a fost scuturat de un frison, şi–a acoperit faţa cu mâinile şi mi–a spus:

— Turms, prietenul meu, rogu–te, ai grijă ca această femeie să stea cât mai departe de bărbaţii din echipaj şi nici prea mult timp în faţa ochilor mei să nu o văd. Altfel, cu mâinile mele o voi arunca în mare.

Şi din nou Arsinoe a izbucnit în plâns şi i–a spus tânguindu–se lui Dionysios:

— Vai, Dionysios! Oare chiar atât de mult te–am supărat? Să ştii că mi–ar face plăcere să mă iei în braţele tale puternice şi să mă arunci în mare.

Dar după o clipă de tăcere, a adăugat:

— Deşi mă îndoiesc că, după ce mă vei fi atins cu mâinile tale păroase şi puternice, îţi va arde să mă mai arunci în mare.

Nu a mai rezistat să stea în continuare de vorbă şi a ieşit pe punte, dar îi tremurau picioarele când a plecat. După aceea s–au auzit ţipetele cu care–i ocăra pe vâslaşi şi loviturile cu funia împletită cu care–i mângâia pe spinare. Arsinoe a început să râdă fericită, şi–a înfăşurat braţele–i albe în jurul gâtului meu, m–a sărutat pătimaş şi mi–a spus:

— Ai văzut cât de rapid m–am descotorosit de el ca să rămânem şi noi doi o clipă singuri? Vai, Turms, nici nu ştii ce fericită sunt, fiindcă ai fost atât de înţelept şi nu te–ai amestecat în lupta aceea fără rost. Cu siguranţă aş fi murit dacă ţie ţi s–ar fi întâmplat ceva rău.

Dar întâlnindu–mi privirea nu tocmai fericită, mi–a spus:

— Nu fi absurd, Turms! Nu te mai frământa şi nu mai lua totul în tragic! Pentru numele zeiţei, mai bine arunc în mare

toate aceste daruri decât să văd că mă priveşti cu atâta reproş. Poate că sunt lacomă din fire şi iubesc bijuteriile. Şi este drept, aştept ca bărbaţii să–mi facă daruri, de preferinţă daruri scumpe. Dar acest lucru nu mi–l poţi interzice, din moment ce tu însuţi nu mi–ai făcut până acum nici un dar.

Şi–a strâns şi mai mult braţele împrejurul meu şi a continuat:

— Bineînţeles, eu nu aştept de la tine nici un dar, Turms, fiindcă, pentru mine, tu însuţi eşti cel mai de preţ dar. Însă te–aş dispreţui dacă mi–ai interzice să primesc daruri de la alţi bărbaţi. Am observat că tu eşti un bărbat risipitor şi nu te gândeşti la viitor ca alţi bărbaţi ce şi–au legat destinul de o femeie. Tu ai vrea să fiu cum eşti tu, să mă mulţumesc să dorm pe o grămadă de paie şi să mănânc peşte sărat până la sfârşitul vieţii. N–am nimic împotriva celor care preferă un astfel de trai, dar parcă tot mai bine este să trăieşti într–o casă frumoasă, să ai slujitori care să o îngrijească şi sclavi care să–ţi cultive pământul. Lasă–mă deci pe mine să mă ocup de viitorul nostru aşa cum mă pricep!

Vorbele ei au mai diminuat din amărăciunea sufletului meu. Fiindcă era în ele evidentă dorinţa ei de a trăi alături de mine până la sfârşitul vieţii; altceva, de fapt, nici nu voiam. Când a observat că m–am mai înmuiat, mi–a mângâiat obrajii cu blana pisicii şi mi–a spus:

— Înţelege–mă, Turms, încearcă să te gândeşti la mine nu numai aşa cum vrei tu să mă vezi. Frumuseţea este singura mea bogăţie, dar această frumuseţe, odată şi–odată, tot se va risipi. Îţi cer iertare pentru lipsa mea de modestie ce mă îndeamnă să mă folosesc de frumuseţe atâta timp cât ea încă mai există. Iubeşte–mă aşa cum sunt şi îngroapă–ţi gândurile rele! Pentru că eu niciodată nu mă voi putea schimba.

— O, Arsinoe! am rostit eu. Vorbele tale sunt ca apa curgătoare, care niciodată nu este în acelaşi loc şi în fiecare clipă se schimbă. Dar eu te iubesc şi sufăr din cauza ta. Spune, dragostea mea, oare ce doreşti tu de la mine?

Ochii ei au devenit mari, m–a privit cu obrăznicie şi mi–a spus:

— Tu ştii mai bine decât mine ce doresc, nu cred că ai tu nevoie de vreun sfat.

Se auzea bătaia ritmică a vâslelor, corabia se legăna sub noi, iar eu am strâns–o pe Arsinoe în braţele mele, şi trupul ei

încordat ca un arc l–am simţit mai tânăr ca niciodată. Când s–a lăsat înserarea, trupul ei era ca o vie proaspătă şi răcoroasă, iar eu ca peştele acela plat ce are ochii pe aceeaşi parte. Nu–i mai puteam dărui nimic.

5

Ritmul vâslaşilor s–a domolit progresiv, apoi nu s–au mai auzit decât, mai rare, sunetele egale ale celor ce băteau în scuturi pentru a întreţine ritmul. Dionysios bea vin împreună cu Dorieus şi Micon, sprijinindu–şi coatele pe perna din lână, ce i–o dăruise Krinippos la despărţire şi care mirosea puternic a grajd. Din când în când îi striga timonierului să fie vigilent. De altfel, era trist, iar Micon îi vorbea în şoaptă despre uitare şi despre eterna întoarcere.

Dionysios a spus:

— Într–o eventuală întoarcere eu nu prea cred. Atâta timp cât muşchii îmi sunt încă tari ca fierul, atâta timp cât mâncarea aceasta împuţită are un gust şi prieşte burdihanului meu, atâta timp cât încă nu mi–am pierdut dinţii, sunt mulţumit şi nu tânjesc după nimic altceva. Dar, într–o seară ca aceasta, când marea are culoarea rubinie a vinului şi în urechi îmi susură plăcut sunetul vâslelor ce se izbesc de valuri, într–o seară ca aceasta m–aş întoarce, fie doar şi pentru a mai vedea o dată pescăruşii cu aripile lor albe. M–aş întoarce să mai văd o dată cum corabia înfruntă valurile, cum se ridică şi coboară cele trei rânduri de vâsle, să mai văd spuma ce se ridică etern în spatele prorei. Fără îndoială, templele sunt frumoase şi statuile impunătoare ale zeilor mă răscolesc până şi pe mine şi mă îndeamnă la meditaţie, sunt minunate figurile negre şi roşii de pe amfore şi ochii mei sunt bucuroşi să le vadă, însă mai frumoase decât orice altceva sunt corăbiile pe care grecii le construiesc de o mie de ani încoace, minunatele galere cu cincizeci de vâsle şi chiar şi aceste corăbii mai noi cu trei rânduri de vâsle sunt nespus de frumoase.

Dorieus a spus:

— Frumoase sunt coloanele canelate ale templelor şi frumoase sunt vârfurile munţilor în lumina incandescentă a soarelui. Frumoase sunt plaiurile şi oraşele neîmprejmuite cu

ziduri, dar cel mai frumos lucru din lume este fluviul Eurotas cu mâlul ce–l are la maluri. Frumoşi sunt băieţii goi ce sunt biciuiţi în faţa templului zeiţei Artemis şi nu scot un sunet, frumoşi sunt învingătorii Olimpiadei, când plini de sudoare îşi primesc binemeritata cunună de lauri. Insă cel mai frumos este soldatul căzut în luptă pentru gloria patriei sale.

Micon a spus:

— Frumoşi sunt porumbeii albi, frumos este şarpele ce se încolăceşte în jurul caduceului, dar cel mai frumos este iniţiatul – aşa cred – când sudoarea morţii ce i se prelinge pe frunte nu–l sperie, ci dimpotrivă, ochii lui întrezăresc deja lumea de dincolo şi pe chipul lui apare un zâmbet.

Cum trebuia să spun şi eu ceva, am spus:

— N–aş putea spune ce este frumos, chiar dacă ştiu ce este. Nu mă îndoiesc că şi voi ştiţi la ce mă gândesc eu, de aceea vă amăgiţi cu vin şi sporovăiţi astfel.

Se lăsase întunericul, pe cer răsăreau stelele şi Dionysios a urlat la păstrătorii de ritm să înceteze cu bătutul în scuturi şi a poruncit să fie legate cu funii corăbiile între ele pe timpul nopţii, apoi vâslaşii au primit mâncare şi s–au întins pe punte să doarmă.

Şi Micon, cu vocea lui caldă, a declamat atât de frumos:

Visul este fratele morţii,
suferinţa este sora omului,
lacrimile lui sunt marea.
Dar eu sunt iniţiat,
arată–mi–te, zeu al celor iniţiaţi,
ia banul din gura mea,
condu–mă pe drumul cel bun
care duce la tine,
nu mă lăsa să întârzii la poarta uitării!
Iaooo, iaooo!

Dar cred că urletul impetuos de la sfârşit nu făcea parte din cântecul iniţiaţilor, ci era mai degrabă urletul lui Iakhos.

Navele noastre au înaintat în larg timp de trei zile doar cu ajutorul vâslelor şi nu a suflat din nici o parte vreo adiere de vânt. Noaptea, când corăbiile erau legate între ele cu parâme, pisica lui Arsinoe se căţăra pe frânghiile împletite şi le zgâria cu

ghearele; oamenii lui Dionysios, în mare parte superstiţioşi, erau îngroziţi când îi vedeau ochii ce străluceau ciudat în întunericul nopţii. Dar nu spuneau nimic şi dimineaţa trăgeau din nou la vâsle cu putere în speranţa de a se îndepărta de ameninţătoarele corăbii din Cartagina.

Dar în seara celei de–a patra zile, Dorieus şi–a strâns mai puternic centura, i–a adresat câteva vorbe propriei spade, a cântat un cântec lacedemonian de război ca să prindă curaj, apoi s–a aşezat ostentativ în faţa lui Dionysios şi l–a întrebat:

— Ascultă, Dionysios foceeanule! Încotro navigăm? Am scăpat deja de multă vreme de corăbiile cartagineze. După soare şi stele, observ de la o zi la alta că ne îndreptăm spre nord. Dacă vom continua în felul acesta, nu vom mai ajunge niciodată la Eryx.

— Ai dreptate, i–a răspuns liniştit Dionysios. Eu însumi confirm că aşa este.

Apoi a făcut un semn şi într–o clipă câţiva bărbaţi zdraveni din echipaj i–au imobilizat mâinile şi picioarele lui Dorieus mai înainte ca el să apuce spada. Mai întâi a mugit de furie, dar amintindu–şi de demnitatea sa, Dorieus a renunţat şi s–a mărginit doar să privească provocator în jurul său. Şi Dionysios i–a spus:

— Dorieus, urmaş al lui Herakles, noi te respectăm pentru că tu eşti un erou şi pentru că obârşia ta este mai nobilă decât a oricăruia dintre noi. Din nefericire, acea vâslă ce te–a izbit în cap la Lade ţi–a mai micşorat din puterea de a înţelege bine unele lucruri. Şi străbunului tău Herakles, chiar dacă el a fost zeu, tot i s–a întâmplat de i s–a răvăşit mintea de la o lovitură, de auzea în urechi doar plâns de copil. Am fost răscolit să te văd pe tine, un erou, cum i te adresezi spadei ca unei fiinţe vii. Însă şi mai mult m–a mirat să te aud că vorbeşti despre soare, stele şi mare, deşi nu te pricepi câtuşi de puţin la navigaţie. Pentru a nu înnebuni şi eu, n–am altceva mai bun de făcut decât să te leg, aşa că vei sta jos în cală până ce te vei linişti şi vom ajunge cu bine la Massilia.

Oamenii ce îl imobilizaseră au încercat să–l îmbuneze pe Dorieus şi i–au spus:

— Nu fi supărat pe noi! Doar pentru binele tău o facem. Imensitatea mării tulbură adesea spiritul celor care nu sunt obişnuiţi cu ea. Până şi Ulise a consimţit să fie legat cu odgoane

atunci când a început să vadă sirene şi le–a auzit cântecul.

Dorieus, care tremura de furie, a răcnit:

— Nu vom merge spre nici o Massilie! În locul unei traversări a mării, plină de pericole, eu vă ofer un război glorios pe pământ şi, după ce vom învinge, eu voi fi rege, pe capul meu va fi coroana câinelui din Segest, iar pământul Segestului va fi al vostru, şi vă veţi putea construi acolo case şi întemeia familii, iar copiii voştri vor fi instruiţi ca să ajungă adevăraţi soldaţi. Îi veţi avea sclavi pe toţi elimii din Segest, ei vă vor sluji vouă şi vor cultiva pământul. Iar ca să vă puteţi distra din când în când, veţi putea vâna sicanii din păduri şi supune femeile lor plăcerilor voastre. De toate bucuriile, pe care eu vi le promit, animalul acesta de Dionysios vrea să vă lipsească.

Ca să–l facă să tacă, Dionysios a izbucnit într–un râs răsunător şi a strigat lovindu–şi coapsele:

— Ascultaţi ce spune, se vede din vorbele lui că–i scrântit la minte. Oare voi, bărbaţii Foceei, veţi abandona marea pentru a vă lega de pământ?

Dar oamenii lui Dionysios au început să şovăie şi să se uite unul la altul dezorientaţi. Vâslaşii şi–au părăsit băncile lor şi au urcat pe punte, iar echipajul celor două penticontere s–a înghesuit în apropiere de pupa ca să audă mai bine.

Dionysios a redevenit grav şi a spus:

— Vom naviga spre nord până la Massilia. În acest moment, noi suntem deja în apele tireniene. Este drept, marea este imensă, dar norocul sunt sigur că nu ne va părăsi. Iar de va trebui, îi vom învinge noi şi pe etrusci şi tot vom ajunge la Massilia. Acolo vinul este roşu ca sângele, acolo chiar şi sclavii îşi pot înmuia pâinea în miere, iar o femeie cu pielea albă ca laptele nu costă decât câteva drahme.

Dar Dorieus, care se zbătea să scape de matahalele care–i apăsau mâinile şi picioarele, a strigat:

— Ascultaţi–mă, oameni! În loc de ţinuturi necunoscute şi de zei străini, eu vă ofer o ţară în care templele păstrează obiceiurile grecilor şi în care până şi barbarii sunt nevoiţi să vorbească greceşte. Vă ofer un drum scurt şi un război uşor. Voi înşivă m–aţi văzut în luptă. În fond, eu nu vă ofer decât o viaţă plină de desfătări sub protecţia coroanei ce o voi purta.

Atunci Dionysios a vrut să–l lovească–n cap, dar oamenii lui l–au împiedicat să o facă. Câţiva chiar au luat în serios vorbele

lui Dorieus şi au spus:

— Sunt multe adevăruri în vorbele lui Dorieus şi noi n–avem de unde şti cât de bucuroşi ne vor întâmpina compatrioţii din Massilia. Fără îndoială, etruscii au trimis o sută de corăbii negre şi roşii în căutarea noastră, iar noi nu avem decât trei sute de oameni pe trei corăbii.

Dorieus a strigat:

— Trei sute de oameni sub comanda mea valorează cât o adevărată armată. Eu nu vă cer să mă urmaţi. Dar judecaţi voi înşivă în cine puteţi să vă încredeţi mai mult. În fond, acest Dionysios şi–a călcat promisiunea ce mi–a făcut–o.

Dionysios a ridicat mâinile şi a cerut tuturor să facă linişte, după care a spus:

— Daţi–mi voie să vă spun doar câteva vorbe. Este drept că eu am discutat cu Dorieus. Este de asemenea drept că atacând Eryxul nu avem ce pierde, fiindcă oricum, Cartagina nu ne va ierta niciodată pentru tâlhăriile de pe mare. Dar acest lucru l–am fi întreprins dacă zeii nu ne–ar fi fost favorabili şi am fi fost nevoiţi să coborâm pe uscat pentru a scăpa de urmărirea cartaginezilor. Deci numai într–o situaţie disperată am fi trecut noi la atac în Eryx.

Pe mare, Dionysios era mai puternic decât Dorieus, aşa că, după ce–au discutat cât au discutat, oamenii din Foceea au hotărât că cel mai înţelept este să navigăm spre Massilia, aşa după cum fusese, de fapt, planul iniţial.

Însă marea străină era înspăimântătoare, şi atunci când s–au desfăşurat velele, vânturile s–au dovedit a fi capricioase. Apa de băut începuse să se împută şi mulţi s–au îmbolnăvit. Aveau febră şi, în delir, viziunile lor erau înfricoşătoare. Şi nici crizele de furie de care era stăpânit frecvent Dorieus, care stătea legat în cala corabiei, nu ajutau la ameliorarea stării de nelinişte de care era dominat tot echipajul. Arsinoe, la rândul ei, era palidă, îi era nespus de rău, zăcea în împuţitura de cabină şi–şi dorea moartea. Şi în fiecare noapte mă îndemna să–l dezleg pe Dorieus din funiile cu care era strâns legat şi să–i încurajez pe oameni să se revolte împotriva lui Dionysios, fiindcă, spunea ea, orice altceva ar fi mai bun decât această interminabilă călătorie pe mare, unde, în afară de făina în care mişunau deja viermii şi uleiul rânced, nimic nu mai era de mâncare.

Într–un sfârşit, s–a văzut un petec de pământ la orizont.

Dionysios a mirosit şi a gustat apa mării, apoi a luat mâl de pe fundul mării cu ajutorul unui vas greu pe care l–a lansat în mare şi l–a privit atent.

— Eu nu cunosc această ţară, a recunoscut el. Atât înspre nord, cât şi înspre sud, ea se întinde atât cât pot cuprinde ochii. Tare îmi este teamă că ne aflăm pe continentul etrusc, probabil că vântul ne–a împins prea mult înspre est.

Şi foarte repede, în faţa noastră au apărut două corăbii comerciale greceşti, iar oamenii de pe ele ne–au asigurat că suntem, într–adevăr, în Etruria. Le–am cerut apă proaspătă şi ulei, dar oamenii din echipaj ne–au privit suspicioşi; bărbile neîngrijite, cicatricele de pe obraji şi feţele noastre prea arse de soare nu le–au inspirat câtuşi de puţină încredere. Ei erau greci din Cumae şi se duceau spre casă. Ne–au spus:

— Nu putem să dăm unor străini apă şi mâncare. Cel mai înţelept este să vă apropiaţi de mal şi să cereţi de la pescari. Pescarii vă vor da tot ceea ce doriţi după ce le veţi fi arătat tăbliţa de navigaţie în apele etruscilor.

Şi fiindcă ei erau greci, Dionysios nu a vrut să–i atacăm şi să–i jefuim. Cum nu aveam de ales, Dionysios a dat ordin să ne apropiem de ţărm. Nu departe de noi se vedeau gura de vărsare a unui râu şi nişte colibe de paie. Era o regiune civilizată, fiindcă oamenii nu au luat–o la fugă atunci când ne–au văzut. Casele lor erau construite din bârne, iar în faţa porţilor aveau vase din fier şi zei din argilă arsă, iar femeile purtau multe podoabe.

Doar vederea acestui ţinut surâzător, cu munţii albăstrii ce se profilau în depărtare, a fost de–ajuns şi nimeni nu a mai avut nici o dorinţă de înfruntări violente. Cât a durat încărcarea apei pe corăbii, nimeni nu s–a grăbit, fiindcă nimeni nu era bucuros de reîntoarcerea pe mare. Dionysios dăduse ordin să nu ne depărtăm prea mult pe mal. Am mai tras de timp privind la izvorul ce se găsea lângă un copac sacrificial şi atunci a apărut un car de luptă condus de un bărbat înarmat, care a oprit în apropierea noastră şi ni s–a adresat cu o voce hotărâtă. Deşi a vorbit într–o limbă străină, toţi au înţeles că voia să vadă permisul de navigaţie în apele etrusce. Cum noi ne–am prefăcut a nu înţelege ce vrea el, după ce s–a uitat cu atenţie la armele noastre, ne–a făcut semn să nu ne mişcăm de acolo şi a dispărut într–o goană nebună cu carul lui, ale cărui roţi erau din bronz, şi în urma lui s–a văzut doar un nor de praf. Şi, nu după multă

vreme, a apărut o trupă de lăncieri, care s–a postat în drumul nostru să ne păzească.

Nu ne–au împiedicat să ajungem pe corăbii, însă când au văzut că ne pregătim de plecare, au lansat câteva săgeţi de avertisment înspre noi. Şi pe când, fără să mai stăm mult pe gânduri, ne–am depărtat rapid de mal, am văzut cum se aprind, rând pe rând, focuri şi apoi, dinspre partea de nord, cum înaintează spre noi un grup de galere uşoare şi rapide. Vâslaşii noştri trăgeau din toate puterile să ajungem în largul mării, dar erau atât de obosiţi, încât foarte repede galerele etrusce au fost în apropierea noastră.

Cum noi nu răspundeam semnalelor lor, o săgeată pe care erau prinse pene însângerate s–a înfipt pe puntea corabiei noastre mari. Dionysios a smuls–o de pe punte şi a privit–o cu atenţie.

— Ştiu ce înseamnă acest semn, a spus el, dar eu sunt un om răbdător şi n–am de gând să mă angajez în nici o luptă dacă nu voi fi atacat.

Navele etruscilor ne–au urmărit îndeaproape până la lăsarea serii. Dar, la un moment dat, s–au desfăşurat ca un evantai şi au pornit la atac. Totul a început rapid şi am auzit cum vâslele au fost sfărâmate, cum pintenii de metal s–au înfipt în cele două penticontere, apoi urletele de agonie ale vâslaşilor împunşi de săgeţi şi de suliţe. După aceea, o galeră etruscă a trecut prin spatele triremei rupându–i cârma. Furios, Dionysios a aruncat atunci un lanţ cu cârlig, care s–a agăţat de pupa corabiei duşmane. În felul acesta, de pe puntea înaltă a triremei, nu a fost greu să fie omorâţi toţi vâslaşii etrusci. Un atac la pupa, pe care ei l–au încercat, a fost ineficient, fiindcă pintenii percutori nu au putut străpunge lemnul de stejar al bordajului.

Chiar dacă lupta nu a durat decât câteva clipe, stricăciunile şi pagubele ce noi le–am avut au fost considerabile, în special la cele două galere uşoare. Oamenii lui Dionysios au putut repara cârma triremei, iar găurile din penticontere au fost astupate cu piei de berbec. Dar era deja noaptea târziu când apa din cala penticonterelor noastre a putut fi scoasă. Apa mării se amestecase cu apa de băut şi înmuiase deja toate proviziile ce reuşiserăm să le cumpărăm.

Însă ceea ce era mai rău, era faptul că încă nu scăpasem de urmărirea navelor etrusce. Chiar dacă cea mai mare parte dintre

ele se îndreptase spre ţărm, două galere continuau să ne urmărească şi să ne supravegheze cu încăpăţânare. De două ori am încercat să le atacăm, dar de fiecare dată nu ne–am putut apropia prea mult de ele, fiindcă imediat a început să plouă cu săgeţile pe care etruscii le lansau.

Plin de amărăciune, Dionysios a spus:

— În acest moment, sfaturile bune sunt la mare cinste. Eu parcă şi aud cum se răspândeşte vestea în toate oraşele Etruriei, cum toţi comandanţii de corăbii îşi adună în mare grabă echipajul ca să pornească la vânătoare, sperând fiecare că va fi primul ce ne va avea în mână. La drept vorbind, eu nu am auzit niciodată până acum că etruscii i–ar jupui de vii pe piraţi, aşa cum fac cei din Cartagina, dar are multă cruzime şi acest popor, din moment ce–i pune pe cei ce–au săvârşit fărădelegi să se lupte pe viaţă şi moarte unul cu altul. Dar pe străinii ce le tulbură marea îi pedepsesc straşnic, de acest lucru nu mă îndoiesc.

Pe când spunea aceste lucruri triste ce ar fi putut să ni se întâmple, pisica lui Arsinoe, fără să facă nici un zgomot, s–a strecurat pe lângă noi şi, după ce şi–a frecat spinarea de picioarele lui Dionysios, a plecat să–şi continue plimbarea pe care, noapte de noapte, o făcea pe corabie.

Şi Dionysios a şoptit cu admiraţie:

— Acest animal sacru este mai înţelept decât noi. După cum se poate vedea, şi–a întors capul spre est şi zgârie puntea pentru a chema vântul de vest. Să zgâriem deci şi noi puntea, poate se vor îndura zeii să ne trimită vântul cel bun.

Şi el a poruncit oamenilor să zgârie puntea şi baza catargelor. Unii au încercat să danseze străvechile dansuri din Foceea cu care era chemată odinioară ploaia. Dar până şi briza uşoară ce suflase până atunci a încetat dintr–o dată, aşa că Dionysios a poruncit să fie legate navele între ele ca oamenii să se poată odihni şi ruga zeilor, să–şi aranjeze părul, să se spele şi să se ungă cu ulei pentru a fi gata în zorii zilei să–şi aştepte moartea.

Dionysios mi–a arătat apoi semnul pe care l–a lăsat pe pieptarul lui de bronz spada comandantului navei etrusce, care a încercat să–l omoare în înfruntarea rapidă ce o avusesem în ziua aceea. Se vedea clar tăietura adâncă. Şi Dionysios a spus:

— Ca să vezi cu ce adversari avem noi de–a face! Chiar dacă

a rezistat trirema noastră şocului, tirenienii sunt cei mai grozavi prelucrători de fier ai lumii. Până şi vasele în care îşi pregătesc mâncarea le fac din fier. N–aş fi crezut dacă nu aş fi văzut cu ochii mei cum şi un om obişnuit, care este sărac, îşi pregăteşte mâncarea în ceaune de fier. Atâta de bogaţi sunt. În insula din care extrag ei minereul de fier sunt resurse inepuizabile. De aceea un scut obişnuit din bronz nu rezistă loviturii unei spade de fier.

Focul torţelor de pe cele două galere etrusce nu se mai vedea, împrejurul nostru era atât de întuneric, încât nici marea nu se mai vedea. Şi i–am spus bucuros lui Dionysios:

— O, Dionysios foceeanule! Norocul nu ne–a părăsit chiar de tot. Se pare că etruscilor nu le place noaptea pe mare şi că s–au dus înapoi pe pământul lor.

S–a străduit Dionysios să privească prin întunericul greu al nopţii, dar nu a văzut nimic, până când, deodată, dinspre pupa s–a auzit o trosnitură. Am aprins o torţă şi ne–am dus să vedem ce s–a întâmplat. Profitând de întuneric, etruscii se apropiaseră pe furiş şi distruseseră, încă o dată, cârma. După care, întorcându–se pe galerele lor, ce se aflau nu chiar atât de departe, au aprins din nou câteva torţe. Mulţi oameni au strigat că pe marea tirenienilor sunt, fără îndoială, alţi zei, care n–au nici un motiv special să ne protejeze. Iar alţii i–au strigat lui Dionysios:

— Oare unde este acum norocul tău, despre care ne–ai tot vorbit?

Nu a avut încotro Dionysios şi a mers să repare până dimineaţă cârma. Era mânios, îşi smulgea barba şi a spus cu multă amărăciune:

— Nu mi–am imaginat că noaptea pe corabia mea vor arde torţele ca–ntr–o casă de desfrâu.

Mă simţeam vinovat că am răpit–o pe Arsinoe din templul ei, unde era în siguranţă şi ducea o viaţă lipsită de griji, ca s–o aduc pe mare, unde nu avea nimic altceva de aşteptat decât moartea. Am coborât în cală. Ea mă aştepta întinsă pe aşternutul murdar, faţa ei era palidă şi suptă în lumina tremurătoare a opaiţului.

— Arsinoe, i–am spus eu în şoaptă, nu mai avem cum să scăpăm de etrusci. Corabia are stricăciuni ce trebuie reparate până în zori şi s–ar părea că nimic nu ne mai poate salva, fiindcă

marea este calmă şi nu suflă nici un pic de vânt.

Îmi era teamă că ea era pierdută de spaimă şi i–am pipăit fruntea, dar fruntea ei nu ardea. I–am spus:

— Arsinoe, am făcut o mare greşeală că te–am luat cu forţa din templu. Dar încă nu este prea târziu. Am putea să le cerem etruscilor, mai înainte de a începe lupta, să te protejeze. Când le vei spune că tu eşti preoteasă a templului din Eryx, etruscii nu–ţi vor face nici un rău, fiindcă sunt un popor care respectă zeii.

Dar Arsinoe nu era atentă la ce–i spuneam eu şi nu a înţeles cât de greu îmi venise mie pentru a hotărî un astfel de lucru. Şi mi–a spus neîncrezătoare:

— Dar oare care este vina mea? Sau poate că tu vrei să găseşti în Massilia o sclavă cu pielea albă ca spuma mării, fiindcă nu–ţi mai place acuma de mine că am slăbit prea mult şi poate că m–am şi urâţit din cauza acestei călătorii nu prea uşor de suportat.

Era o prostie din partea mea să discut ceva serios cu ea. Când am început din nou să–i explic despre ce este vorba, a izbucnit în plâns, şi–a încolăcit braţele în jurul gâtului meu, s–a strâns mai aproape de mine şi mi–a spus:

— O, Turms! Dar eu nu pot accepta ceea ce spui tu, chiar dacă este o prostie acest lucru. Eu nu pot trăi fără tine, eu te iubesc doar pe tine şi nu cred că am iubit până acum pe nici un bărbat aşa cum te iubesc pe tine. Şi îmi este teamă că am rămas grea de la tine şi voi avea un copil. Acest lucru trebuie să se fi întâmplat atunci, prima dată, când am venit în casa în care locuiaţi voi în Eryx şi am uitat la templu inelul meu fermecat din argint, pentru că nu mi–aş fi imaginat că voi fi în braţele tale ziua–n amiaza mare. Îţi mai aminteşti ce furtună s–a stârnit atunci când noi ne–am iubit?

— Pentru numele zeiţei, am spus eu surprins de–a binelea. Dar este imposibil.

— De ce ar fi imposibil? m–a întrebat ea. Bineînţeles, ar fi fost o adevărată ruşine dacă aş fi fost în continuare preoteasă şi mi s–ar fi întâmplat aşa ceva. Dar în acea zi nu m–am mai gândit la nimic şi am fost atât de fericită în braţele tale, fiindcă aşa ceva nu am mai încercat niciodată până atunci. Poate că ar fi fost mai bine dacă am fi murit imediat după aceea, Turms.

— O, Arsinoe! i–am spus, strângând–o tare la pieptul meu. Acum am înţeles şi probabil că aşa s–a întâmplat. Nici eu nu am

mai încercat până în acea zi când s–a dezlănţuit furtuna o atât de intensă bucurie. Cât de fericit sunt, Arsinoe!

— Fericit? a întrebat ea uimită. Eu sunt atât de departe de a fi fericită şi îmi este atât de rău, încât am început să te urăsc. Niciodată nu am crezut că un bărbat îmi va face atâta rău cât ai putut să–mi faci tu. Dacă ai avut intenţia să mă legi de tine, află că ai reuşit deja şi poate chiar mai mult decât ai vrut–o tu însuţi.

Am strâns–o cu putere în braţe, era atât de plăpândă, moale, amară, lipsită de orice putere şi am simţit pentru ea o tandreţe intensă şi am iertat–o pentru orice se va fi petrecut între ea şi Dorieus sau Micon, erau întâmplări fără nici o importanţă pentru dragostea noastră. Atât de mare îmi era încrederea pe care o aveam încă în ea.

Dar mi–am amintit destul de repede unde ne aflam, ce urma să se întâmple nu peste multă vreme, şi am înţeles că nimeni altcineva decât mine nu–i putea salva pe Arsinoe şi pe copilul nostru. Atunci nu m–am gândit deloc la mine. Mâncarea proastă, oboseala drumului pe mare, nopţile nedormite şi gândurile sumbre mă înmuiaseră şi–mi tăiaseră legăturile cu pământul, iar trupul meu pieritor de argilă nu mai era atât de puternic ca atunci când plecasem din Himera. Am simţit că se naşte din nou acea forţă ce o purtam odinioară în mine şi din nou nu am mai fost asemenea celorlalţi oameni şi am crezut în mine însumi şi în puterea mea. Braţele mele voiau să se ridice spre cer şi nu aş fi putut să le cobor nici de–aş fi vrut. Şi am simţit deodată cum se strecoară în mine bucuria. Şi am ieşit afară pe puntea corabiei, mi–am ridicat braţele şi am strigat:

— Vino, vântule! Vino, furtună! Eu, Turms, fiul fulgerului, chem vântul să vină!

Atât de tare am strigat, atât de puternic am simţit că sunt atunci. Tot echipajul s–a trezit din somn şi cei care reparau stricăciunile corabiei şi–au încetat lucrul. Dionysios a venit alături de mine şi a spus:

— Chemi vântul, Turms? Este bine că invoci vântul. Dar dacă tot îl invoci, cheamă vântul de est, fiindcă doar el ne mai poate ajuta.

Am simţit cum picioarele mele încep să bată în puntea corabiei ritmul dansului ce se revărsa din nou din mine ca altădată, era o atâta bucurie în sacrul dans al furtunii şi am strigat:

— Linişte, Dionysios! Nu tulbura dorinţa zeilor! Lasă–i pe ei să hotărască încotro să ne ducă! Eu nu pot face altceva decât să chem furtuna.

Marea a început atunci să clocotească de valuri, corabia a gemut din toate încheieturile, catargele au trosnit şi am fost învăluiţi de furtună. Dionysios a urlat să fie stinse imediat toate torţele şi a fost acest lucru făcut la timpul potrivit, fiindcă vântul bătea cu putere şi de la torţele aprinse una dintre corăbiile etrusce a luat foc şi s–a mistuit. Urletele disperate ale nefericitului echipaj etrusc se amestecau cu vuietul furtunii şi peste puţină vreme s–a auzit cum s–a prăbuşit catargul celei de–a doua galere etrusce.

Dansul meu era din ce în ce mai viguros, invocaţiile îmi erau aprige şi Dionysios a fost speriat de intensitatea furtunii, mi–a tras un pumn puternic, am căzut pe punte şi am încetat să mai chem furtuna. Una dintre penticontere s–a scufundat, fiindcă pieile de berbec ce–i astupau găurile fuseseră smulse de vânt şi Dionysios a strigat oamenilor să o părăsească şi să urce pe corabia noastră şi acest lucru nu a fost chiar aşa de uşor când marea era atât de înfuriată şi unii din oameni au murit atunci înecaţi. Apoi a dispărut în abisuri şi a doua penticonteră.

Dionysios urla la timonieri să dubleze numărul de vâslaşi ca să poată întoarce corabia în direcţia în care bătea vântul şi aceştia au făcut–o sforţându–se din toate puterile, doar acest lucru a împiedicat răsturnarea. Nu pot înţelege cum se puteau mişca şi cum puteau munci oamenii pe corabia care, de la o clipă la alta, îşi schimba poziţia; în ceea ce mă priveşte, eu alunecam dintr–o parte în alta a punţii şi nu reuşeam să mă prind de nimic pentru a mă ridica. Însă Dionysios a reuşit să repună catargele pe poziţie verticală şi să desfăşoare o parte din pânze, aşa că până la urmă corabia s–a redresat şi nu a mai fost nevoie ca oamenii să vâslească. Era şi timpul, fiindcă mulţi vâslaşi erau epuizaţi şi strigau că li se apropie clipa morţii.

După ce s–a domolit agitaţia de pe punte şi corabia a început să înainteze împinsă de vânt, s–a apropiat Dionysios de mine, m–a apucat de gât şi mi–a urlat în urechi:

— Oare de ce ai invocat această înfricoşătoare furtună? Oare nu era îndeajuns doar un vânt? Ai făcut–o doar pentru a te mândri în faţa oamenilor mei cu puterea ce o ai? Ascultă, Turms! Eu însumi am adulmecat văzduhul şi ştiam că vom fi

ajutaţi în zorii zilei de un vânt bun, dar după o astfel de furtună nicidecum nu râvneam. S–au dus în mare bogăţiile cu care erau încărcate cele două galere ce au pierit. Şi încă s–a pierdut şi cocoşul din piatră al Himerei, care era cea mai de preţ amintire a noastră pentru când vom fi ajuns la Massilia.

Am înţeles că mă muştruluia doar din invidie, fiindcă invocarea vântului era lucrul pentru care oamenii lui îl respectau cel mai mult. Pentru mine, dacă am invocat furtuna, a fost pentru că aşa am simţit. A fost ceva în mine ce m–a îndemnat să o fac, ceva, într–o oarecare măsură, independent de voinţa mea. Şi atunci când s–a dezlănţuit, mi–am amintit de grădina din Eryx în care m–am iubit cu Arsinoe şi de acoperişurile ce zburau de pe case smulse de vânt. Eu nu mă temeam de furtună, nici pe mare furtuna nu ar fi putut să–mi facă mie vreun rău. Nici de fulgerul ce a strălucit pentru o clipă deasupra corabiei noastre, luminând feţele încordate ale marinarilor nu mi–a fost mie teamă. Am văzut marea răscolită şi înaltele ei valuri înspumate şi m–am gândit că Poseidon se bucura mânându–şi atelajele. Iar fulgerul a fost un salut pentru mine, o promisiune de bine.

După ce şi–a vărsat tot veninul ce–l avea în suflet, Dionysios m–a împins cu atâta putere, încât m–am izbit de capacul tambuchiului şi am căzut acolo, printre amforele sparte şi apă. Apoi, cu mişcări nesigure, m–am strecurat printre lucruri răsturnate de furtună până la locul în care era Arsinoe. Era întinsă şi se ţinea cu mâinile de perete, iar din nas îi curgea sânge.

Era întuneric şi am mângâiat–o. Când mi–a simţit mâinile, a izbucnit în plâns şi mi–a spus:

— Doar pentru a–ţi exprima bucuria că vei fi tată ai dezlănţuit această teribilă furtună? Ai fi putut şi altfel să ne salvezi dacă ai fi avut încredere în tine şi ai fi încercat. Dar scoate–mă de aici ca să pot respira.

Am luat–o în braţe şi am dus–o cu grijă pe punte. Ultimele rafale ale furtunii încetaseră, soarele se înălţa pe cer, marea era liniştită şi limpede, sufla un vânt tocmai cum era mai bine şi corabia noastră înainta spre vest. Oamenii au început să râdă şi au urlat de bucurie. Dionysios a oferit apoi, generos, fiecăruia, câte o cană cu vin şi a vărsat şi în mare, pentru Poseidon, o cantitate convenabilă de vin, deşi mulţi au şuşotit că nu era

nevoie de o aşa risipă.

Dar la un moment dat, observatorul care era căţărat pe catarg a urlat că la orizont se vede o pânză de corabie. Ne–am bucurat când am înţeles că erau velele unuia dintre penticonterele dispărute ce plutea în derivă. Abia în miezul zilei l–am ajuns noi din urmă şi am putut vedea că nu suferise prea mari stricăciuni.

Vântul care ne purta era, într–adevăr, vântul de est, însă nu era nicidecum meritul meu acest lucru. Cerul era senin, dar vântul bătea continuu, împingând în pânzele umflate ale celor două corăbii şi am călătorit aşa timp de trei zile, până când la orizont am văzut pământul şi umbrele albastre ale munţilor ce se înălţau până la cer. Dionysios a spus:

— Fără îndoială, aceasta este una dintre cele două mari insule, unde străbunii noştri au dorit să se stabilească. Între ele este o strâmtoare. Dacă ne va ajuta în continuare norocul, vom trece cu bine prin ea, apoi, după ce vom străbate marea, vom ajunge pe ţărmul de nord la Massilia.

Şi a poruncit să fie întoarsă, pe cât de mult era posibil, prora corabiei spre nord ca să putem naviga de–a lungul malului, dar, puţin câte puţin, vântul ne–a împins până atât de aproape de ţărm, încât am putut distinge turnurile de pietre şi gura afumată a unei mine. Vântul ne împingea înapoi spre largul mării şi din nou au început să i se împotrivească vâslaşii, iar curenţii marini ne antrenau într–o perpetuă mişcare circulară. Pentru a evita ca trirema să se izbească de stâncile submarine care, se pare, erau numeroase în apropierea ţărmului, Dionysios a ordonat penticonterei să navigheze în faţa corabiei, fiind ea mai uşoară. A cercetat ţărmul cu atenţie împreună cu timonierii, dar nu se putea hotărî unde să acostăm, fiindcă nu ştia nimic despre ţinutul în care ne aflam şi despre primejdiile ce ne aşteptau. Corabia cu cincizeci de vâsle s–a apropiat de ţărm, şi întâlnindu–ne noi cu o barcă de pescari, care era pe jumătate plină cu peşte, i–am luat ostateci pe cei trei pescari cu feţele arămii întunecate şi cu ochii negri ca smoala, pentru a ne pilota până la ţărm. Ei nu vorbeau o limbă cunoscută şi le era teribil de teamă. Dar şfichiul biciului lui Dionysios i–a stimulat ca să înţeleagă ce se dorea de la ei, şi aşa am aflat că cel mai bine ar fi fost dacă am fi navigat pe lângă insule şi am fi evitat strâmtoarea, care este foarte îngustă şi periculoasă.

Vârfurile uneltelor de pescuit ale acestor pescari erau din fier, de aceea am gândit că erau etrusci sau poate cumpăraseră uneltele lor de la vreo piaţă etruscă. Dionysios s–a dovedit generos cu ei şi nu le–a pricinuit vreun rău, doar le–a plătit cu două monede de argint de–ale Himerei barca cu peşte cu tot.

Ei au cântărit curioşi în mâini argintul şi ne–au condus spre malurile aride ale insulei. Dincolo de dealuri se vedea undeva departe pământul roditor, dar Dionysios ne–a interzis să ne aventurăm mai departe şi am rămas pe malul arid şi ne–am desfătat burţile cu peşte crud şi sărat, fiindcă Dionysios se temea că dacă vom aprinde focuri şi îl vom fierbe sau prăji, s–ar putea să atragem atenţia locuitorilor insulei. Dar şi această hrană a fost bună după lunga perioadă în care nu mâncasem decât uscături şi ulei rânced.

6

Ne–am întins pe nisipul zgrunţuros de pe mal şi am dormit neîntorşi, fiindcă nisipul era mai grozav decât puntea împuţită a corabiei şi mirosul săracei vegetaţii încă mai bun decât păturile de lână cu care ne înveleam pe mare. Dar unii nu s–au putut odihni, fiindcă, din lăcomie, mâncaseră prea mult peşte crud, şi acest lucru, se pare, nu priise burţilor lor. Arsinoe a dormit cu capul sprijinit de pieptul meu. Dar Dorieus încă nu a fost dezlegat din funii şi a rămas în cala corabiei, fiindcă după furtună el a devenit şi mai agitat şi a promis cu ardoare că, atunci când va scăpa din frânghiile ce–l împiedicau să fie liber, chiar şi cu mâinile goale îl va omori pe Dionysios.

Dimineaţa ne–am trezit înţepeniţi din cauza răcorii. Şi primul lucru ce l–am văzut a fost că sarzii şi–au recuperat barca cu încărcătura ei. Dionysios s–a repezit ca turbat la oamenii de veghe şi a început să–i muştruluiască, însă aceştia i–au răspuns calm că datoria lor a fost doar să păzească corăbiile şi să ne protejeze pe noi în timp ce dormim. Despre sarzi el nu le–a spus nimic, aşa că dacă ei i–au văzut dimineaţa cum au dezlegat barca, s–au gândit că vor merge la pescuit, ca să avem din nou peşte proaspăt pentru a ne putea astâmpăra foamea, mai cu seama că, în timp ce plecau, le–au arătat monedele de argint, aşa că, oamenii de veghe au crezut că ei vor să mai câştige ceva argint de pe urma peştelui. Dar Dionysios le–a spus cuvinte grele şi i–a insultat şi încă a mai spus că astfel de bărbaţi ca ei nu pot fi din Foceea, sau poate că sunt, dar, nu încape îndoială, trebuie să fie odraslele unor prostălăi din Abdera, care din întâmplare au ajuns în paturile mamelor lor, altfel nu se poate explica de unde au moştenit ei atâta prostie.

Eram frământaţi de prevestiri rele şi Dionysios a ordonat reîntoarcerea pe corăbii, deşi toţi am fi vrut să rămânem în acea zi pe pământ, mai înainte de a ne înfrunta cu greaua traversare a strâmtorii sarde.

Şi a spus Dionysios că cel mai regretabil lucru este că nu avem pe cineva care să cunoască locurile şi să ne conducă prin strâmtoare, mai ales în întunericul nopţii. Şi aceasta doar dacă nu cumva sarzii se vor fi dus să–i alarmeze pe etrusci povestindu–le de prezenţa noastră sau dacă acelaşi vânt ce ne–a condus pe noi în Sardinia nu–i va fi împins şi pe etruscii ce ne urmăreau în aceeaşi direcţie. Aşa că, a mai spus Dionysios, doar de ne vom grăbi, vom fi salvaţi. Şi nici n–avem de ales, a mai spus el, va trebui să trecem prin strâmtoare, după care să ne continuăm drumul spre Massilia. Şi încă o dată ne–a îndemnat să ne încredem în norocul lui, care până în acea clipă nu ne părăsise.

Însă, începând din acel moment, în continuare totul a fost greu şi, în ciuda eforturilor pe care vâslaşii le–au făcut, parcă ar fi fost o vrajă care ne împiedica să ne depărtăm de mal. Mulţi dintre marinari au spus că pescarii sarzi ne–au atras special spre acest loc vrăjit, dar Dionysios a spus că nu este decât o urmare a furtunii, care a împins mase imense de apă spre mal şi, din cauza aceasta, retragerea apei nu se mai face normal, şi s–a blestemat pe el însuşi, pentru că ar fi trebuit să se gândească mai înainte la acest lucru, şi a început să se tânguiască spunând că nu se aştepta ca nici unul dintre marinarii lui să nu cunoască semnele fluxului şi refluxului.

Soarele era deja în înaltul cerului când am reuşit noi, în sfârşit, să ne îndepărtăm de mal. Curenţii au început să ne tragă înspre strâmtoare şi să ne împingă mult prea aproape de mal; atunci am văzut noi, la răsărit, pânze, şi, nu după multă vreme, am putut distinge corăbiile etrusce de război, vopsite în roşu şi negru, care se apropiau de noi.

Şi oamenii de pe galera cu cincizeci de vâsle au strigat îngroziţi către Dionysios că nu mai vor să se războiască cu nimeni şi că nu vor mai continua să însoţească trirema de va fi aşa, fiindcă este îndeajuns sacrificiul celor ce s–au înecat în timpul furtunii.

Iar Dionysios le–a strigat la rândul lui:

— Mie îmi vine încă de acum să vă plâng de milă. Oare credeţi că veţi putea să vă strecuraţi mai repede decât noi ca să scăpaţi de urmărirea cartaginezilor? Dar chiar de veţi izbuti, fără mine niciodată nu veţi putea ajunge la Massilia. Doar împreună putem fi noi puternici. De ne vom despărţi, tirenienilor le va fi

mai uşor să ne distrugă, atât pe unii, cât şi pe ceilalţi.

Cerul era albastru, senin, dar noi nu îi vedeam frumuseţea în acea zi în care prevestirile ni se păreau din ce în ce mai proaste şi în faţa ochilor noştri era doar apa mării ce ne împingea spre regatul umbrelor. Vântul s–a înteţit şi ne–a răsucit spre nord, aşa că nu am făcut decât să dăm ocol peninsulei. Nici vorbă să fi ajuns la strâmtoare, iar pe mal, în spatele peninsulei, se vedeau corăbiile din port, iar la poalele muntelui, oraşul cu turnurile conice din piatră. Alertate de pescari, navele de gardă se îndreptau spre noi şi sunetele gongurilor, ce dădeau cadenţa, se auzeau din ce în ce mai distinct. Iar dinspre nord se apropiau, ca un nor cenuşiu, alte multe corăbii. Şi am crezut că ne–a venit sfârşitul.

Dar, în ciuda pericolului evident, Dionysios s–a arătat o dată în plus iscusit, şi–a dat pe spate capul de taur şi a scos un strigăt cumplit de război, apoi, încurajându–şi oamenii, a spus:

— Oamenii de pe aceste insule sunt etrusci liniştiţi, iar navele de veghe care păzesc strâmtoarea nu au nimic a face cu navele de război, ci doar pentru plata vămii sunt şi pentru cercetarea permisului de navigaţie în apele etruscilor. Să le dăm un pinten în coaste, fiindcă, în acelaşi timp, îi vom răzbuna pe străbunii noştri, ale căror oase au albit pe aceste maluri.

Au prins din nou curaj oamenii din Foceea şi, strângându–şi armele în mâini, au început să cânte un cântec războinic din ţinuturile lor. Apoi totul a mers de minune, fiindcă atât trirema, cât şi galera cu cincizeci de vâsle a trecut la atac şi nu a fost câtuşi de puţin greu să percuteze cu pintenul două corăbii nu prea solide de pază, ce au făcut imprudenţa de a ne ieşi în cale.

Auzind urletele de groază ale congenerilor lor, nava pe care era comandantul flotei de gardă s–a apropiat. Comandantul era etrusc, se putea vedea acest lucru după scutul lui şi după coif. A fost el mişcat de strigătele de agonie ale celor ce se înecau, dar nebun nu era, fiindcă văzând corabia noastră cu trei rânduri de vâsle, care arăta înspăimântător de mare în comparaţie cu cea pe care era, a făcut cale întoarsă, numai că vâslaşii noştri au tras cu putere şi apa clocotea în jurul vâslelor, iar când am ajuns la o distanţă convenabilă, cu toată viteza, pintenul a intrat şi toţi oamenii ce erau pe acea corabie au căzut în mare.

După ce s–au mai liniştit strigătele agoniei, vâslaşii au tras din apă un bărbat etrusc, care avea aparenţa unei persoane

importante. Era un bărbat pântecos, dar, în nici un caz, soldat nu era. Ochii îi erau parcă ieşiţi din orbite. După ce a vărsat apa de mare ce o înghiţise, ne–a asigurat că vorbeşte limba greacă. Prevenitor, ne–a arătat relieful capului Gorgonei ce era turnat pe pieptarul lui, ne–a spus că numele lui este Lars Tular şi ne–a cerut să–l ducem la ţărm, fiindcă el este reprezentant al puterii judecătoreşti.

Oamenii lui Dionysios au râs cu poftă şi şi–au bătut joc de el împingându–l în mijlocul punţii, apoi au început să–l dezbrace. Dar Dionysios i–a oprit şi a spus:

— Fără îndoială tu eşti un aristocrat. De aceea voi porunci să fii omorât fără prea multe chinuri, doar cu o lovitură de spadă, deşi mă îndoiesc că tu ai fi fost tot atât de milos faţă de noi, de am fi căzut în mâinile tale. Dar te–aş putea lăsa în viaţă şi te vei putea întoarce în ţara ta, dacă ne vei arăta cum să trecem prin strâmtoare.

Etruscul a spus:

— Eu ar fi trebuit să cred în prevestiri, fiindcă ieri–noapte am văzut un arici ghemuit şi am mai văzut cum, ieşind din soare, un roi de muşte negre s–a năpustit asupra mea. Muştele m–au înţepat cumplit şi atunci m–am trezit din somn. Poate că mai bine ar fi fost să mă scufund o dată cu corabia, decât să ajung în mâinile voastre. Dar un bărbat care a ajuns la vârsta mea şi s–a bucurat de toate plăcerile vieţii, poate că ar trebui să se gândească şi la moarte. M–am agăţat de vâsla ce mi–aţi întins–o, mai înainte de a chibzui bine ce am de gând să fac.

În timpul acesta, Dionysios era atent la zgomotul pe care–l făceau vâslele şi a urlat la supraveghetorii ritmului să–i atenţioneze pe vâslaşi, iar aceştia au spus că nu este posibil să fie întreţinut ritmul acesta nebun, fiindcă vâslaşii nici nu mai au timp să răsufle. Şi Dionysios s–a blestemat pe el însuşi că a durat atât de mult construirea acestei corăbii în Himera, de nu am putut noi să plecăm ceva mai devreme din acel loc blestemat.

Apoi i–a cerut etruscului iertare că a întrerupt discuţia ce o începuse şi a mai spus:

— În nici un caz nu am vrut să te jignesc. După cum ai văzut, am necazuri cu corabia, dar te voi omorî imediat, n–are nici un rost să te nelinişteşti.

Curgea sudoarea pe faţa acelui bărbat, fiindcă se vedea că–i

este frică de moarte şi nu–l mai ajuta la nimic nici capul Gorgonei ce–l avea pe piept. Disperat, a cerut îndurare şi a explicat:

— Dar eu nu sunt nici marinar, nici războinic, eu sunt doar socotitor al supraveghetorilor din mină şi comandant al portului. Mă pricep să–i îndrum pe sclavii ce lucrează în mină şi să apreciez locurile de unde poate fi extras minereul de fier. Am urcat absolut prosteşte pe acea corabie de război pe care voi aţi distrus–o.

Şi–a acoperit ochii cu braţul stâng, şi–a ridicat braţul drept şi a murmurat rugându–se în limba lui. După aceea, fără să mai fie câtuşi de puţin înspăimântat, cum fusese până atunci, a zâmbit spre noi şi a spus liniştit:

— Am văzut deja poarta uitării şi i–am văzut şi pe paznicii ce stau de–o parte şi de alta a ei. În faţa acestei porţi nu mai înseamnă nimic de mori respectabil sau de mori abject. Pentru trup, într–adevăr, ar fi fost mai bine să se odihnească într–un mormânt. Dar şi marea poate fi un mormânt pentru mine, cel care încă mai sunt pentru puţină vreme Lars Tular.

Când au văzut cât de calm este pregătit pentru moarte, oamenilor lui Dionysios le–a pierit cheful să mai râdă de el. În spatele nostru se vedeau valurile înspumate pe care corăbiile de război vopsite în roşu şi negru le împingeau spre noi. Dionysios l–a privit furios pe etrusc, a încercat tăişul spadei, s–a scărpinat în barbă şi a spus:

— Fără îndoială, tu eşti un bărbat curajos, dar nu mi–ai răspuns de vrei sau nu să ne conduci prin strâmtoare. Dacă îţi este teamă că reputaţia ta va avea de suferit în faţa poporului tău, poţi veni cu noi în Massilia.

Dar etruscul a scuturat din cap şi a spus:

— Nu, nu cred că aş putea să vă conduc şi, de altfel, eu nu mă pricep câtuşi de puţin la navigaţie. Mai degrabă aleg drumul cel mai scurt, fiindcă, de fapt, sunt deja sătul de acest trup.

Micon, eu şi chiar şi timonierul i–am spus într–un glas lui Dionysios că este păcat să omoare un bărbat atât de înţelept. Dar Dionysios ne–a arătat corăbiile ce veneau în urma noastră, a început să râdă zgomotos şi a spus:

— Sunteţi nerozi, voi nu ştiţi ce spuneţi. Vorbele pe care acest bărbat le–a rostit sunt o dovadă a ceea ce el însuşi voieşte. El este o jertfă ideală pentru zeii mării. Zeii înşişi au voit

să–l ridicăm pe corabia noastră pentru a le aduce lor un sacrificiu uman. Alte păreri nici nu vreau să le aud.

S–a uitat apoi înspre cer, înspre apă şi înspre pământ. Apa mării fremăta, vântul răbufnea din când în când, iar pe cer, undeva, departe, în nord, se vedeau nori negri. Păstrătorul ritmului i–a strigat încă o dată lui Dionysios că vâslaşii sunt prea obosiţi pentru a trage atât de repede cum a poruncit. Dionysios a strigat comandantului galerei cu cincizeci de vâsle să înalţe catargul şi să pregătească pânzele şi acelaşi ordin l–a dat timonierului triremei.

— Nu vom pierde nimic de vom pregăti velele. De vom fi nevoiţi să ne înfruntăm din nou cu duşmanii, le vom strânge repede, ce importanţă mai are? a rostit el.

Apoi i–a poruncit lui Lars Tular să dea jos toate veşmintele de pe el, până şi inelul de pe deget i–a poruncit să–l scoată, i–a pus în mâini faină şi sare, iar pe cap, el însuşi a pus cununa sacrificială. Pe trupul gol al etruscului se prelingea sudoarea, era un bărbat gras şi tremura uşor, deşi pe buze avea un zâmbet mulţumit. A spus:

— Nu îmi este teamă. Doar acestui trup de argilă îi este teamă.

Micon, care îl privea fascinat, s–a apropiat de el şi i–a spus:

— Tu eşti iniţiat, Lars Tular, nu–i aşa? Tu eşti sigur că te vei întoarce.

Lars Tular şi–a ridicat capul, l–a privit cu dispreţ şi i–a spus:

— Am mai auzit deja în urechi zgomotul furtunii întoarcerii, este mai slab ca un piuit depărtat de pasăre. Dar eu sunt un Lars. Eu nu am nevoie de nici o iniţiere, cunoaşterea era deja în mine când m–am născut.

Oarecum invidios, Micon a scuturat din cap şi ar fi vrut să–l întrebe încă ceva, dar Dionysios, care era nerăbdător, l–a condus pe Lars Tular înspre pupa, apoi, apucându–l cu o mână de păr, i–a tăiat beregata de la o ureche la alta, împroşcând sângele pe punte. Şi în acelaşi timp a invocat zeii văzduhului şi ai mării şi le–a strigat numele omului pe care l–a sacrificat pentru ei. Sângele încă mai curgea când a început să sufle cu putere vântul şi corabia noastră cu pânzele orientate a început să înainteze din ce în ce mai repede, până când vâslaşii nu au mai avut nimic de făcut decât să se odihnească după epuizanta muncă de mai înainte. Cerul s–a întunecat, Dionysios a împins în

gura sacrificatului un ban de aur, apoi i–a aruncat trupul în mare. Şi trupul a dispărut înghiţit de ape, doar cununa am mai văzut–o un oarecare timp la suprafaţa mării, apoi nu a mai fost nimic.

Am căpătat astfel un avans considerabil faţă de corăbiile care ne urmăreau, fiindcă ei au fost pregătiţi până în clipa în care s–a pornit vântul să ne atace şi înaintarea lor rapidă s–a făcut doar cu ajutorul vâslelor. Dar nici unul dintre noi nu a strigat de bucurie, nici Dionysios nu s–a mândrit cu jertfa umană ce a adus–o zeilor. De altfel, atât el, cât şi ceilalţi aveau destule de făcut, fiindcă era mai şubredă ca niciodată corabia noastră şi din cala vâslaşilor oamenii scoteau apa ce ajunsese deja până la bănci.

Sumbra jertfă nu fusese pe placul nimănui, chiar dacă mai târziu, oamenii au discutat mult despre acest fapt şi au admis ca Dionysios a procedat aşa cum trebuia în acel moment. Ca şi cum am fi încheiat un legământ, fiecare încercam să uităm şi cred că, mai târziu, nimeni dintre cei care au supravieţuit nu a simţit nevoia să povestească cuiva această întâmplare tristă.

Dar nici eu nu mai am puterea şi dorinţa să povestesc în amănunt despre călătoria noastră şi despre suferinţele ce le–am îndurat atunci, tot ceea ce se întâmplase mai înainte fusese doar un joc în comparaţie cu suferinţele de atunci. Şi nu aş mai putea spune că doar calităţile deosebite de navigator ale lui Dionysios ne–au salvat viaţa. Mai degrabă aş fi înclinat să afirm că marea lui putere ne–a dominat, că el doar s–a jucat cu noi în elementul marin, unde era atât de puternic.

Ca prin minune, nu ne–am izbit de stâncile de pe malul Sardiniei, când, împinşi de vântul din nord, am navigat atât de repede, încât corăbiile de război etrusce s–au lăsat păgubaşe şi au întrerupt urmărirea. Când a venit întunericul, eram deja în largul mării, nu mai ştiam în ce parte este ţărmul, iar furtuna ce s–a abătut asupra noastră atunci a distrus tot ceea ce era mobil pe corabia noastră. După acea noapte nu am mai văzut niciodată galera cu cincizeci de vâsle şi nici mai târziu nu am mai auzit nimic, nici despre ea, nici despre bărbaţii ce erau pe galeră.

Mai departe, totul a mers din ce în ce mai greu şi ne–am supus cu umilinţă vântului, care ne–a purtat unde a vrut el. Când a bătut dinspre nord, ne–am temut că în loc de Massilia

vom ajunge pe coasta Africii. Când şi–a schimbat direcţia, ne–am temut că vom ajunge pe ţărmuri necunoscute. Foamea şi setea ne chinuiau cumplit şi oamenii culegeau dimineaţa picăturile de rouă. În zadar se holba Dionysios în fiecare noapte la lună şi la stele, în zadar gusta apa sărată a mării şi încerca să vadă ce este pe fundul ei.

Luna era în faza crescătoare şi, într–una din nopţi, vântul a încetat să mai bată şi am văzut plutind pe ape o epavă în apropierea corabiei noastre. Şi am fost cuprinşi de disperare mai mult ca niciodată şi Dionysios a poruncit cu o voce pierdută şi rugoasă să fie împărţite fiecăruia tot ceea ce mai era de mâncat şi apa care fusese strânsă de la ploaie. Pentru că eram sfârşiţi de foame şi de sete, au fost ca o beţie acele ultime îmbucături şi acele ultime picături de apă şi am vorbit ca nişte nebuni între noi şi vorbele fiecăruia nu au avut nici un înţeles pentru alţii. După ce s–a privit într–o oglindă de bronz şi şi–a înroşit cu culoare buzele şi obrajii, Arsinoe s–a urcat cu paşi şovăitori pe punte.

Dionysios a privit–o uimit şi s–a întrebat oare de unde are încă forţă să umble, atât de mult slăbise Arsinoe. Oricare altă femeie ar fi murit deja după atâtea încercări prin care am trecut noi. Pisica venea în urma ei cu paşi săltăreţi şi a început să se caţăre pe parâme şi, când au văzut–o, toţi oamenii au strigat că, într–adevăr, acea pisică era sacră, dacă a reuşit să rămână încă în viaţă. Iar eu voiam să cred în acel moment că apariţia pisicii pe punte, în plină zi, este o prevestire bună.

In timpul nopţii corabia a navigat în derivă purtată de curenţii marini şi observatorul de veghe a anunţat că simte mirosul pământului. Iar în zorii zilei următoare am simţit apropierea pământului şi am văzut la orizont siluetele munţilor. Dionysios a strigat uimit:

— Pentru numele tuturor zeilor mării! Dar aceşti munţi eu îi cunosc, nu cred că poate fi o iluzie. Oare zeii au vrut să râdă de noi? Am ajuns din nou acolo de unde am pornit. Aceşti munţi sunt munţii de coastă ai Siciliei, în faţa noastră se află ţărmul de nord al ţării Eryx, iar în spatele munţilor este oraşul port Panormos.

Încă a mai spus:

— Se pare că zeii nu au dorit să ajungem la Massilia. Dar ei sunt mai puternici decât mine şi nu a ajutat la nimic iscusinţa

mea de navigator dacă ei nu au vrut ca noi să ajungem acolo. Dorieus va prelua comanda, fiindcă se pare că asta este voinţa zeilor. Iar eu mă voi supune ordinelor lui.

După care, a trimis câţiva oameni să vadă dacă Dorieus mai este în viaţă şi să–l dezlege. La drept vorbind, eu şi Micon îl desfăcusem deja mai de mult din funiile cu care era legat, fiindcă el nu se simţea câtuşi de puţin bine.

În aşteptarea lui Dorieus, Dionysios adulmeca văzduhul, rotea biciul împletit din frânghii în mână şi discuta cu vâslaşii încotro ar fi mai bine să se îndrepte şi ei au spus că cel mai bine–ar fi de ar ajunge în portul oraşului Panormos.

— Ce să facem în port? a întrebat el.

— Păi, i–au răspuns vâslaşii, nu avem nimic de mâncare, nu avem apă şi deja prin spărturi pătrunde apa în corabie.

Şi vâslaşii şi–au adunat ultimele puteri ca să ajungem în port. In aşteptarea lui Dorieus, Dionysios îşi freca nervos mâinile, apoi a poruncit oamenilor lui să pună la prora corabiei pieptarul lui Lars Tular pe care era capul Gorgonei, pentru a le da la ce să se gândească locuitorilor din Panormos când vom intra în port, aşa a zis.

Într–un sfârşit a apărut şi Dorieus cu părul încâlcit şi îmbâcsit de apa mării, cu barba răvăşită şi obrajii buhăiţi. Trecuse doar o lună de când zăcea el în cala corabiei, dar parcă îmbătrânise cu zece ani, aşa arăta. Îşi strângea ochii ca un liliac la lumina zilei. Dar nimeni nu a râs de starea jalnică în care era. S–a ridicat singur pe punte şi a refuzat ajutorul celor care s–au repezit să i–l dea. A respirat adânc. S–a lăsat o linişte de mormânt şi nimeni nu a îndrăznit să mai spună o vorbă. După ce ochii i s–au obişnuit cu lumina zilei, i–a privit pe rând pe fiecare, apoi, căzându–i privirea pe Dionysios, a scrâşnit din dinţi şi a spus cu o voce stinsă să i se aducă spada şi scutul.

Toţi s–au uitat întrebători la Dionysios, dar el a ridicat indiferent din umeri, aşa că m–am dus eu şi i–am adus spada şi i–am spus că scutul lui fusese aruncat în mare ca ofrandă pentru zei. Nu s–a enervat, dimpotrivă, a spus că înţelege că nu putea fi oferit un obiect lipsit de importanţă pentru salvarea unei corăbii.

— Mulţumiţi–i deci scutului meu că sunteţi încă vii, mizerabili bărbaţi din Foceea! Eu însumi m–am sacrificat zeiţei Thetis, care–mi este favorabilă şi am trăit momente stranii acolo jos în cală, unde probabil voi credeaţi doar că mă odihnesc. Dar

despre asta, mai bine este să nu spun nimic.

Ochii lui aveau cenuşiul sării când s–a întors spre Dionysios şi, pipăindu–şi tăişul spadei, a zis:

— Eu ar fi trebuit să te omor, Dionysios, foceeanule. Am gândit mult că aşa voi face, dar când te văd atât de abătut şi umil cum îţi înclini capul în faţa mea, nu mai am nici un chef să o fac. Mai mult, sunt de acord că acea vâslă care m–a lovit în cap la Lade mi–a tulburat într–o oarecare măsură mintea.

A izbucnit apoi în râs, l–a lovit prieteneşte cu cotul pe Dionysios şi a spus:

— Da, o lovitură de vâslă, nu o lovitură de spadă. Nu pot înţelege de ce simţeam că este dezonorant să primeşti o lovitură de vâslă. Când am avut revelaţia zeiţei Thetis, am înţeles că mie nu poate să mi se întâmple nimic dezonorant, că toate faptele mele sunt demne de cele ale unui zeu. Thetis însăşi a hotărât să se întâmple tot ceea ce s–a întâmplat. Iar eu am înfăptuit ceea ce au vrut zeii. De aceea, mai degrabă îţi mulţumesc pentru cele întâmplate între noi, decât să mă răzbun pe tine.

Dar, imediat după acest discurs conciliant, şi–a corectat poziţia în care stătea şi a urlat:

— Ajunge! Destulă vorbărie! În altceva nu cred decât în zeiţa ce ne va proteja în ţara Eryxului. Bravi luptători, înarmaţi–vă şi să pornim la cucerirea oraşului Panormos, aşa după cum ne–a fost învoiala! Dar mai întâi să vedem câţi oameni am mai rămas.

Micon mi–a spus în şoaptă.

— Se pare că şi–a pierdut minţile bietul om acolo, jos, în cala întunecată, dar trebuie să ne încredem în vorbele lui.

Chipul lui încremenit, cenuşiu, m–a făcut să mă gândesc la privirea ucigătoare a zeului războiului. Nici unul dintre oameni nu a ezitat la îndemnul lui şi s–au înarmat imediat cu spade, suliţe şi arcuri, şi–au pus pieptarele de protecţie şi genunchierele. Păstrătorul ritmului vâslaşilor a înteţit bătăile în scut şi Dionysios nu a făcut nimic altceva decât să aprobe acest lucru.

După ce s–a făcut numărătoarea, s–a constatat că mai eram în viaţă doar o sută cincizeci de suflete, fără să le fi pus la socoteală pe Arsinoe şi pisica. Din Himera plecasem trei sute de bărbaţi. Faptul că rămăsesem exact jumătate, i s–a părut fiecăruia un semn bun, de aceea au urlat toţi plini de uimire.

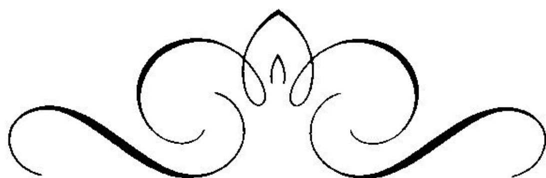
Dar Dorieus le–a ordonat să se abţină şi să nu discute despre lucruri pe care nu le pot înţelege.

— Trei sute noi am fost, a urlat el. Trei sute suntem încă şi trei sute vom fi întotdeauna, chiar dacă unii vor cădea în luptă. Dar voi nu veţi cădea, fiindcă voi sunteţi trei sute de Dorieus. Trei sute de strigăte de război pentru ca trei sute de ani să se povestească încă despre isprăvile noastre!

— Trei sute! Trei sute! au început să urle toţi şi au bătut cu spadele şi suliţele în scuturi.

Şi nu au încetat decât după ce Dionysios le–a ordonat să termine zadarnica bravadă.

Rătăciţi în delirul foamei şi setei, uitând toate nenorocirile prin care trecusem, toţi aşteptam lupta ce urma să vie când vom fi ajuns la Panormos. Nerăbdători, unii alergau de–a lungul punţii înainte şi înapoi, iar vâslaşii, în ciuda oboselii, trăgeau vioi la rame şi cântau. Apa spumega şi au apărut coastele pântecoase ale muntelui, apoi oraşul Panormos. Câteva bărci şi galere erau ancorate în port. Mai departe erau câmpurile, pădurile. În fundal, undeva departe, pantele abrupte ale munţilor Eryxului îşi înălţau semeţe formele albastre.

Cartea a şasea: DORIEUS

1

Surpriza este mama victoriei. Nu cred că vreun cartaginez din Panormos ar fi putut recunoaşte în şubrezită galeră ce intra ziua–n amiaza mare în port, corabia piraţilor ce fugiseră din Himera cu o lună mai înainte. Şi, cum la proră strălucea capul din argint al Gorgonei, gardienii din port au crezut că suntem etrusci. Mai mult, gesturile paşnice ale oamenilor noştri şi discuţia lor degajată într–un limbaj absolut incomprehensibil, le–a sporit şi mai mult nedumerirea, aşa că ei au rămas înmărmuriţi de uimire, fiindcă un astfel de spectacol nu le era dat să vadă în fiecare zi, şi au uitat să bată alarma în gongurile de bronz.

Apoi, de pe o corabie mare de mărfuri, cu flancurile rotunjite, care era ancorată la mal, s–au auzit voci care ne–au atras atenţia că ne apropiem cu prea mare viteză. După aceea, când au văzut zgârieturile de pe cocă şi starea jalnică a corabiei noastre, oamenii de pe acea corabie, care stăteau pe bordul ei şi–şi bălăngăneau picioarele deasupra apei, au râs cu poftă. În acest timp, oamenii din oraş, curioşi, au început să se strângă la mal.

Încă şi atunci când pintenul percutor al galerei noastre a lovit corabia de mărfuri cu atâta forţă, încât a împins–o pe mal cu catargul rupt şi i–a răsturnat pe toţi cei ce se găseau pe punte, marinarii au crezut că a fost vorba de o întâmplare. Iar căpitanul, ameninţându–ne cu pumnul şi înjurând, s–a îndreptat spre noi strigând că va trebui să–i plătim reparaţia stricăciunilor datorate neîndemânării noastre. Dar bărbaţii din Foceea, în frunte cu Dorieus, au sărit pe corabia de mărfuri, i–au masacrat pe toţi cei ce s–au aflat în drumul lor şi au ajuns pe ţărm. După care, făcându–şi loc prin mulţimea care încerca să–i împiedice, au urcat în goană colina şi au reuşit să intre prin poarta oraşului, mai înainte ca cei care o păzeau să apuce să înţeleagă ce se întâmplă.

Şi, în timp ce avangarda se apropia de sfârşitul atacului, din cauza slabei rezistenţe opuse de oamenii înspăimântaţi ai micii garnizoane a oraşului, ariergarda condusă de Dionysios punea stăpânire pe corăbiile ce se aflau la mal, fără nici o dificultate. După ce au văzut ce li se întâmplase oamenilor de pe prima corabie, echipajele celorlalte corăbii nu au mai încercat să opună rezistenţă, doar au implorat, cu mâinile întinse, îndurare. Câţiva marinari au încercat să fugă, dar, după ce Dionysios a ordonat oamenilor lui să–i lovească cu pietre, au renunţat şi s–au întors. Erau nişte marinari liniştiţi din alte ţări, care nu erau obişnuiţi să lupte.

Apoi, Dionysios a pus să fie deschisă imensa magazie, unde locuitorii din Panormos îşi ţineau sclavii care lucrau la încărcarea şi descărcarea corăbiilor, şi i–a închis acolo pe toţi oamenii de pe corăbiile cucerite. Sclavii, care erau cărăuşi de saci şi de amfore, s–au înclinat până la pământ în faţa noastră şi ne–au mulţumit că i–am eliberat. Printre ei erau şi câţiva greci.

Dionysios le–a poruncit să pregătească mâncare pentru noi şi ei au aprins bucuroşi un foc din buştenii, pe care i–au strâns de pe mal şi au sacrificat un bou pe care l–au găsit în apropiere, apoi l–au pus la fript. Dar, până să se frigă boul, mulţi dintre noi şi–au amăgit foamea cu faină crudă înmuiată în ulei.

Cucerirea oraşului Panormos s–a petrecut atât de repede şi cu un atât de mare succes, încât bărbaţii din Foceea au căpătat mare încredere în ei şi curaj, şi i–au spus lui Dorieus că–l vor urma oriunde va voi el să meargă. Bineînţeles, o bună parte a curajului ce–l afişau se datora şi vinului, pe care–l băuseră amestecat cu multă apă pentru a–şi astâmpăra foamea, după ce–l furaseră din casele oamenilor înarmaţi, care, imprudenţi, li s–au opus şi pe care îi omorâseră.

De fapt, toată garnizoana oraşului şi portului era alcătuită doar din cincizeci de bărbaţi înarmaţi. Lunga perioadă de pace îi îndemnase pe locuitorii acestui oraş liniştit să considere inutile armele. Corăbiile lor erau pe mare, fiindcă Panormos era un oraş de navigatori, iar bărbaţii ce locuiau permanent în oraş erau artizani, aşa că nu a fost atât de greu să fie omorâţi. Victoria lui Dorieus nu avea nimic surprinzător, dar foceenii considerau că fusese un miracol, fiindcă nimeni nu fusese nici măcar rănit. De aceea, înfierbântaţi de la vinul ce l–au băut, au început să se creadă invulnerabili. La căderea serii au numărat din nou câţi

oameni sunt şi, cum vedeau dublu din cauza vinului, au fost de această dată convinşi că sunt trei sute de bărbaţi.

Întru cinstea bărbaţilor din Foceea, trebuie totuşi spus că, învingându–şi propriile spaime, nu i–au hărţuit inutil pe liniştiţii locuitori ai oraşului. Este drept, mergeau din casă în casă în căutarea prăzii, dar cu forţa nu au luat nimic. Doar arătau cu degetul ce le trebuie. Se înţelege că, după ce le vedeau chipurile aspre şi arse de soare şi de vânt, precum şi mâinile însângerate, proprietarii acelor case, tremurând de teamă, le dădeau de bunăvoie tot ceea ce aveau. Iar dacă unul li se opunea refuzând să le satisfacă dorinţa, oamenii din Foceea râdeau în hohote şi plecau în altă casă. În orice caz, erau tare mulţumiţi, fiindcă găseau de mâncare şi băutură, şi pentru că Dorieus le promisese un viitor strălucit, de aceea erau gata să facă orice pentru a–l înscăuna rege în Eryx.

După ce a organizat o gardă permanentă, Dorieus şi–a ales reşedinţa în casa din bârne, care avea doar portalul din piatră, în care se afla Consiliul Oraşului. Trezoreria nu era închisă, fiindcă, în afară de pielea pe care era însemnată data întemeierii oraşului şi de stuful sacru al zeului râurilor, altceva nu se păstra acolo. Turbat de mânie, Dorieus a convocat atunci membrii Consiliului. Tremurând de teamă sub amplele lor tunici cartagineze, cu părul strâns sub benzile colorate, bătrânii înţelepţi ai Consiliului i–au spus că Panormos este un oraş sărac şi că toate puţinele lui bogăţii sunt trimise la Segest ca impozit. Şi i–au mai spus că, atât de sărac este oraşul, încât dacă ar trebui să fie organizat un ospăţ în cinstea zeilor sau în cinstea unor oaspeţi de vază, ar trebui ca fiecare dintre ei să–şi aducă de acasă propriile blide în care să pună mâncarea şi propriile cupe în care să toarne vinul.

Dorieus i–a întrebat atunci cu un glas ameninţător dacă pe el, descendentul lui Herakles, îl considera un oaspete de vază sau nu. Şi bătrânii i–au răspuns într–un singur glas şi l–au asigurat că femeile şi sclavii lor deja începuseră pregătirile în vederea ospăţului ce aveau să–l dea şi că modestele lor vase de argint chiar în acest moment se lustruiau în cinstea lui Dorieus. Dar că, trebuie să li se acorde un oarecare timp pentru a putea fi pregătit acel strălucitor ospăţ, şi, mai ales, să fie asiguraţi că bunurile lor sunt în siguranţă şi că oamenii lui Dorieus nu se vor atinge de femeile oraşului Panormos.

Dorieus le–a zâmbit trist şi a spus:

— Se pare că ochii vă sunt acoperiţi cu solzi, bătrânilor, de nu mă puteţi recunoaşte. Ar trebui să simţiţi vântul cald ce mă însoţeşte. Puterea mea nu este bazată doar pe drepturile mele ereditare, care nu pot fi contestate, sau pe armele oamenilor care mă însoţesc, ea este sacralizată de confirmarea zeiţei mării, Thetis. Poate că voi nu o cunoaşteţi după numele grecesc, dar, într–o formă sau alta, voi ar trebui s–o adoraţi, fiindcă practicaţi pescuitul şi comerţul marin.

Bătrânii înţelepţi ai Consiliului au fost speriaţi de vorbele lui şi şi–au acoperit ochii cu marginile veşmântului, apoi au spus:

— Divinităţile noastre sunt zeul Baal şi străvechea zeiţă a Eryxului, dar numele zeilor cartaginezi ai mării nu pot fi rostite decât în şoaptă.

— În ceea ce mă priveşte, a spus Dorieus, nimeni nu mă împiedică să vorbesc liber. Eu am încheiat o înţelegere eternă cu Thetis, zeiţa mării, şi, pe de altă parte, în mod pământesc, m–am căsătorit cu o aristocrată, descendentă a întemeietorilor Cartaginei. Dar, pentru că voi, se pare că habar n–aveţi despre zeităţile mării, este inutil să vă povestesc mai în detaliu aventurile mele matrimoniale.

Bătrânii înţelepţi ai Consiliului din Panormos au oferit deci, generoşi, un ospăţ regesc lui Dorieus şi oamenilor lui, etalând bucatele pe splendide platouri de argint şi oamenii lui Dorieus nu le–au furat, fiindcă aşa fusese înţelegerea, dimpotrivă, Dorieus le–a oferit în dar bătrânilor cea mai frumoasă şi mai înaltă cupă feniciană de argint din comorile lui Dionysios, deşi Dionysios s–a împotrivit şi a spus că darul este exagerat de preţios.

Dar Dorieus a ripostat şi i–a spus:

— Am primit tot felul de învăţături amare în cursul vieţii şi, poate că, cea mai amară este aceea că inima omului se află acolo unde–i sunt bogăţiile. Din cauza descendenţei mele divine, eu am fost întotdeauna mai mult decât un om, de aceea împotrivirea ta pentru a oferi cuiva un oarecare obiect, eu nu o pot înţelege. Pot spune doar atât: unde îmi este spada, acolo sunt şi eu. Altfel nu mă identific. Eu nu râvnesc la bogăţiile tale, Dionysios, însă tu trebuie să recunoşti că probabil corabia ta s–ar fi odihnit astăzi pe fundul mării, dacă eu nu aş fi încheiat un pact etern cu zeiţa Thetis.

Dionysios i–a răspuns arţăgos:

— Am ascultat deja de multe ori despre isprăvile ce le–ai făcut cu Thetis şi despre cum ai coborât în fundul mării în timp ce erai legat în funii şi zăceai în cala corabiei mele. Dar bogăţiile ce le–am adunat, nicidecum nu vreau să le risipeşti tu după cum îţi este placul.

Iar Dorieus i–a răspuns şi a surâs înţelegător, ca şi cum i–ar fi fost milă de neputinţa lui Dionysios de a înţelege anumite subtilităţi.

— Mâine dimineaţă, i–a spus el, vom începe marşul spre Segest. Iar comorile tale va trebui să le cărăm cu noi, fiindcă ar fi o prostie să le abandonăm pe corabie. În Panormos noi nu mai putem rămâne multă vreme. Cartaginezii pot apărea aici în orice clipă. Din aceste ţinuturi fertile, vom putea procura cu uşurinţă măgari, cai şi alte animale, cu care să ne putem căra bogăţiile. Eu am dat deja poruncă în acest sens şi proprietarii animalelor ne vor însoţi, fiindcă marinarii tăi nu se pricep la animale şi se tem de cai.

A fost deci rândul lui Dionysios să scrâşnească din dinţi, dar a trebuit să recunoască planul lui Dorieus, ca fiind singura noastră posibilitate de scăpare. Pentru repararea stricăciunilor corabiei ar fi fost nevoie de mult timp, fiindcă era avariată de pe urma tuturor înfruntărilor cu duşmanii, cât şi de pe urma vitregiilor mării. Unui atac al cartaginezilor, era evident că noi nu am mai fi putut rezista. Nu aveam de ales. Trebuia să plecăm cât mai repede cu putinţă. Iar dacă luam cu noi toate bogăţiile, foceenii aveau un motiv în plus pentru a se lupta; altfel, o călătorie terestră nu le făcea câtuşi de puţin plăcere.

Dionysios a scrâşnit din dinţi şi a spus:

— Bun! Mâine dimineaţă vom porni spre Eryx şi vom lua cu noi şi comoara. Tu ai dreptate, unde îmi sunt bogăţiile, acolo este şi inima mea. Dar să ştii că, mai mult decât toate bogăţiile lumii, eu îmi îndrăgesc corabia. Şi în inima mea este o suferinţă cumplită, ca şi cum mi–aş abandona propriul copil aici, în Panormos, să fie sfâşiat de cartaginezi.

Dar Dorieus i–a răspuns cu cinism:

— Copii ai lăsat tu destui prin toate porturile pe unde ai trecut. Vom da deci foc corabiei şi vom incendia, de asemenea, toate celelalte nave din port, pentru ca nimănui să nu–i dea prin cap să fugă.

Doar la gândul că ar putea să–i fie arsă corabia, chipul lui Dionysios s–a crispat de suferinţă. Am încercat să–l îmbunez pe Dorieus şi i–am spus:

— Noi nu am cucerit oraşul Panormos ca piraţi, ci ca săvârşitori ai unui plan politic. Dorieus va fi încoronat rege în Segest şi în felul acesta va intra în drepturile ce le are asupra ţării Eryxului. După cum toată lumea ştie, Consiliul din Cartagina iubeşte mai mult pacea decât războiul, din cauza comerţului, care este pentru cartaginezi singura sursă de bogăţie. Altfel gândeau ei atunci când ne hărţuiau cu corăbiile de război pentru piraterie. In acest moment, mai important este ce se va întâmpla la Segest şi cine va învinge. Nu au vrut ei, cartaginezii, să se amestece niciodată în treburile locuitorilor Eryxului şi în alegerea regilor acestei ţări.

Dorieus a spus contrariat:

— Din spusele tale am înţeles doar că ne vom duce în Segest pentru a fi încoronat cu coroana câinelui regal. De fapt, unde vrei să ajungi cu vorbăria asta?

Am continuat:

— Uite unde vreau să ajung! Cred că cel mai înţelept lucru ar fi să porunceşti Consiliului acestui oraş să se ocupe de reparaţia triremei. Scutul de argint cu capul Gorgonei este un semn protector. Iar dacă vor sosi corăbiile de război ale cartaginezilor, bătrânii sfatului vor spune că această corabie aparţine noului rege încoronat în Segest. Comandanţii navelor cartagineze de luptă nu se amestecă niciodată în afacerile interne ale oraşului Panormos sau ale ţării Eryx. După cum bănuiesc eu, vor merge să primească sfaturi de la Consiliul din Cartagina. În fond, procedând aşa, noi nu vom avea nimic de pierdut.

După ce s–a scărpinat în cap, Dorieus a spus:

— Dionysios se ocupă de toate afacerile în legătură cu marea. Dacă el nu este de acord să dăm foc corabiei, nu o vom face. Şi poate că este mai bine aşa. Ar fi păcat să distrugem o corabie ce a costat atât de scump, mai cu seamă că ţara Eryx va trebui să aibă porturi puternice pentru a fi apărată.

Apoi Dorieus a restituit puterea asupra oraşului Panormos Consiliului de bătrâni şi le–a promis că se va întoarce, după ce va fi încoronat rege în Segest, pentru a distribui fiecăruia, după merite, răsplăţi şi pedepse.

Era o noapte întunecată, luna plină strălucea pe cer şi

bărbaţii din Foceea hoinăreau pe străzile oraşului Panormos, cântau şi se numărau, una–două, unii pe alţii, pentru a se convinge că sunt trei sute. Eu eram neliniştit, fiindcă era din nou lună plină. Artemis încă mai avea putere asupra mea. Şi, după atâta sfat cu Dorieus şi Dionysios, nu ştiam unde este Arsinoe şi, în lumina tremurătoare a torţelor, m–am dus să o caut, şi i–am strigat numele.

Şi am găsit–o destul de repede în micul templu al zeiţei Istar, unde se strânseseră toate femeile lipsite de prejudecată ale oraşului, care voiau să–i aducă zeiţei jertfe, în noaptea cu lună plină, iubindu–se cu marinarii şi strângând astfel şi ceva bani, numai că trebuiau, mai întâi, să treacă din casă în casă pentru a–i găsi, fiindcă ei se împrăştiaseră prin oraş. În templu ardea tămâie în faţa zeiţei de lut înveşmântată şi împodobită de sărbătoare. Cum m–a văzut, Arsinoe a venit repede şi mi–a spus:

— Acesta nu–i decât un templu mizerabil, dar preotul a fost prietenos şi m–a ajutat să–mi spăl veşmintele. Să ştii că nu mai am de gând să merg pe nici o mare, cred că–mi ajunge, ci să slujesc undeva, în vreun templu.

— O, Arsinoe! am început eu să mă jelesc. Oare de ce–mi spui astfel de lucruri îngrozitoare în acest moment când mie îmi este atât de greu să te protejez, fiindcă sunt sub puterea lunii? Luna este atât de mare şi de înfricoşătoare şi eu nici nu–ţi mai cunosc chipul, ţi–ai aranjat atât de ciudat părul, te–ai împodobit atât de mult. Gândeşte–te la situaţia în care ne aflăm.

Mi–a aruncat o privire acuzatoare şi mi–a spus povăţuitor:

— Turms, prietenul meu! Când suntem pe pământ, nu trebuie să ai tu grijă de mine. Sunt eu în stare să–mi port singură de grijă. Şi nici nu este cazul să–mi atragi atenţia asupra situaţiei mele acum, după ce singură mi–am suportat deznădejdea şi deprimarea în acea înfricoşătoare şi interminabilă călătorie pe mare. Eu nu sunt nicidecum acea femeie care are nevoie să fie protejată şi să trăiască veşnic între patru pereţi, fie ei căptuşiţi şi cu cele mai fine ţesături, după cum nici tu nu eşti un bărbat care ai putea sta continuu între acei pereţi – despre care am spus – ca să mă protejezi. Aşa că, mai bine nu spune nimic şi nu mă provoca ca să mă cert cu tine. Să fim mulţumiţi că am scăpat de marea aceea teribilă.

Acea lipsă de echitate a vorbelor ei mi–a tulburat spiritul. În

timpul călătoriei pe mare, noi ne–am înţeles mai bine decât oricând, fiindcă ea nu a vorbit atât de mult, şi a căutat doar să fie în apropierea mea pentru a se simţi în siguranţă. În acel moment eu aveam nevoie de ea pentru a mă simţi în siguranţă, dar ştiam deja că rugăminţile mele tot nu ar fi ajutat la nimic. Aşa că doar am oftat din greu. S–a uitat la mine, a zâmbit şi mi–a spus:

— O, Turms! Ceva, ceva, tot ai învăţat tu de când m–ai întâlnit. Eu te iubesc mai mult când eşti liniştit, decât atunci când mă provoci să mă cert cu tine. Vino să bei cu mine din vinul zeiţei, pe care preotul ni–l va oferi.

Era un miros ameţitor de tămâie în templu şi eu eram deja uşor ameţit de la vinul ce–l băusem la ospăţul oferit în cinstea lui Dorieus. Dar Arsinoe m–a condus imediat până la tronul zeiţei şi, în faţa lui, mi–a pus în mână o cupă. Am lăsat să curgă câteva picături pentru zeii subpământeni, apoi am sorbit vinul amestecat cu mirt. Preotul castrat al templului a început să–mi vorbească, dar Arsinoe i–a poruncit să–şi vadă de treburile lui şi mi–a spus:

— Cred că acum înţelegi că tu ar fi trebuit să–l dezlegi din funii pe Dorieus şi să instigi oamenii lui Dionysios la revoltă, nu–i aşa? Cât de mult am fi câştigat dacă ai fi ascultat sfaturile mele! Şi câtă suferinţă nu ar mai fi fost îndurată! Dar, cele întâmplate dovedesc că Dorieus este ceva mai

mult decât un om.

Am protestat şi i–am spus că, după ultimele întâmplări, Dorieus nu mi–a dovedit nimic nou în afară de o imbecilitate practică, pusă în slujba imaginaţiei şi ideilor lui false. Dar Arsinoe mi–a spus cu convingere:

— Adică tu nu crezi că a fost de o mare utilitate pentru noi toţi legământul ce l–a încheiat cu zeiţa mării în timpul călătoriei noastre pe mare? Această zeiţă Thetis, despre care vorbeşte Dorieus, este doar una dintre înfăţişările marine ale zeiţei Afrodita, dar acest lucru nu–mi va micşora nicidecum puterea ce o voi avea eu în Eryx. Eu sunt preoteasa Afroditei şi–i împlinesc voia atât pe uscat, cât şi pe mare.

— Arsinoe, i–am atras eu atenţia, nu o mânia pe zeiţă! Doar ştii în ce situaţie te afli, pentru că tu ai părăsit templul ei.

Dar Arsinoe a spus cu încă şi mai multă însufleţire:

— Dar nu există nici o prevestire rea. Dimpotrivă, eu o simt

pe zeiţă întrupându–se în mine cu o şi mai multă plinătate ca altădată. Şi la drept vorbind, sunt sigură că pruncul nostru, fie el băiat sau fată, este de descendenţă zeiască, iar tu eşti doar un intermediar de care zeiţa avea nevoie pentru ca acest copil să se nască pe pământ.

— Îţi mulţumesc, i–am spus eu, că ţi–ai amintit şi de intermediar când ai pomenit despre viitorul nostru copil. Acum câteva săptămâni uitasei că există şi aşa ceva.

Arsinoe mi–a prins atunci capul între mâini, mi–a sărutat obrajii şi am simţit doar aburii vinului ce–l băuse. Şi a spus:

— Este de necrezut că tu poţi fi invidios chiar şi pe propriul tău copil. Sunt deşarte gândurile, de te opui viitorului urzit pentru acest copil. Hotărârile şi acţiunile zeilor sunt atât de deconcertante şi, uneori, gândindu–mă la ele, simt cum mi se învârte capul. Dar le cunosc ceva mai bine decât le cunoşti tu.

Gândurile îmi erau oarecum amestecate, fiindcă eram deja ameţit de la vin, am trântit cupa pe pardoseala templului şi m–am ridicat.

— Priveşte–mă în ochi, Arsinoe! i–am poruncit.

Propria–mi voce am simţit–o atunci străină în urechi şi i–am mai spus o dată:

— Priveşte–mă în ochi! Şi spune–mi dacă mă cunoşti ori nu.

Şi–a ridicat ochii spre mine, m–a privit şi mi–a spus:

— Bineînţeles că te cunosc, Turms! Te cunosc mai bine decât pe oricare alt bărbat. Dar de ce răcneşti? Oare vinul zeiţei ţi s–a urcat la cap?

Ea nu mă cunoştea. Ea îmi cunoştea doar veşmântul, trupul muritor de argilă. Dar exista ceva ce mă împiedica să mă dezvălui ei. Luna plină strălucea pe cer şi i–am simţit razele cum îmi ardeau trupul după ce trecuseră prin zidurile groase ale templului. După atâtea suferinţe pe mare, după foamea şi setea de care am avut parte, simţurile îmi erau mai ascuţite şi vinul ce se strecurase în sângele meu era asemenea furtunii.

— Arsinoe! am strigat eu triumfător. Cândva m–ai întrebat dacă sunt muritor. Atunci, eu încă nu mă cunoşteam prea bine. Dar acum mă cunosc. Priveşte în ochii mei!

A evitat să mă privească în ochi şi a spus:

— Tu eşti doar un om, simţi foamea, setea, oboseala, pasiunea, dorinţa şi disperarea ca oricare fiinţă muritoare. Aşa mi–ai spus atunci şi, de când te cunosc, eu însămi am constatat

că aşa este. Este adevărat că, atunci când te–am cunoscut, tu ai fost în ochii mei asemenea unui zeu. Dar apoi, te–ai micşorat, din ce în ce mai mult, până ce ai ajuns la dimensiunile unui muritor.

O priveam şi nu–mi venea să–mi cred urechilor. Îmi era imposibil să înţeleg cum de fiinţa care îmi era cea mai aproape nu mă poate cunoaşte.

— Sunt nemuritor, Arsinoe! i–am spus. Eu, Turms, am fost binecuvântat de fulger. Soarele şi luna mă doresc deopotrivă, dar eu nu m–am legat încă prin nici un jurământ de zeii văzduhului, pământului şi mării.

M–a privit cu milă Arsinoe, a scuturat din cap, mi–a mângâiat mâinile şi mi–a spus:

— O, zei! Cât de copilăros şi de plin de deşărtăciune eşti, Turms! Dar eu te cunosc pe tine mai bine decât te cunoşti tu însuţi! Marea te–a tulburat şi pe tine la fel cum l–a tulburat pe Dorieus, sau poate că din invidie pentru legăturile lui cu zeiţa mării s–au născut aceste gânduri în capul tău. Nu încape îndoială că pasiunea ta s–a revărsat asupra mea doar pentru că eu cunosc secretele zeiţei. Probabil ai gândit că astfel vei fi mai puternic. Dar nu ai reuşit, Turms! Sunt mai puternică decât tine. Pentru că sunt femeie, de aceea sunt mai puternică decât tine, chiar dacă acest lucru tu nu îl poţi înţelege.

Când am simţit mila ce o are pentru presupusa rătăcire a minţii mele, parcă toată puterea ce o aveam mi s–a scurs din trup. Şi am început să mă îndoiesc de mine însumi şi de forţa mea, m–am aşezat din nou şi am simţit cum mi se învălmăşesc gândurile. Aşa–i eram eu mai pe plac lui Arsinoe. S–a aşezat în genunchi în faţa mea şi mi–a mângâiat umerii.

— N–are nici un rost să fii invidios, a şoptit ea. Bineînţeles că Dorieus va fi întotdeauna mai important decât tine, fiindcă el ştie ce vrea. De fapt, tu nici nu ştii ce vrei. Dar eu te iubesc atât de mult, Turms, aşa cum eşti, de aceea te–am însoţit unde ai vrut tu şi am acceptat să trăiesc viaţa pe care o trăiesc şi ceilalţi oameni. Şi când am înţeles că îţi voi dărui un copil, o, Turms, am simţit, într–adevăr, că mă bucur aşa cum se bucură oricare femeie. Mi–am imaginat deja că avem via noastră, plantaţia noastră de măslini, casa noastră, caprele şi vacile noastre. Şi bineînţeles, că te voi avea şi pe tine în continuare. Încearcă să mă înţelegi! O femeie are nevoie de siguranţă. Tu doar zâmbeşti

ironic când îţi vorbesc despre aceste lucruri, deşi ar trebui să înţelegi că doar succesul şi bogăţiile asigură siguranţa unei femei. M–aş fi mulţumit cu foarte puţin, doar să fiu împreună cu tine, Turms, de ai fi avut şi tu cât de cât un plan pentru viitorul nostru. Dar tu încă nu ştii ce vrei.

— Deci tu vrei bijuterii şi veşminte frumoase? am întrebat–o deprimat. Puterea pe care ai avut–o te–a făcut capricioasă şi dornică să–i faci pe bărbaţi să li se răvăşească mintea. Oricât de multe daruri ţi–aş oferi, tu încă vei mai voi. Sunt deja sătul, Arsinoe!

Ea s–a aplecat şi m–a sărutat pe obraji, a mişcat capricioasă din cap şi a spus:

— Poate că ai dreptate. Dar, fie *acceptă–mă aşa cum sunt,* fie *goneşte–mă de lângă tine*! Pentru că eu trebuie să mă gândesc, de acum înainte, nu numai la mine, ci şi la viitorul copilului meu. Am nevoie de siguranţă şi protecţie, şi mă voi îngriji singură de acest lucru, dacă tu nu eşti în stare să o faci.

Ea m–a învins şi m–a umilit atunci în templul zeiţei din Panormos, în acea noapte cu lună plină, şi m–a descurajat, fiindcă nu vedea în mine decât un om obişnuit. Dar nu am putut–o goni de lângă mine, chiar dacă atingerea ei îmi provoca suferinţe.

2

A doua zi dimineaţă, Dorieus i–a organizat pe foceeni pentru un *marş reconfortant, ca să–i ajute să uite toate necazurile ce le–au avut pe mare,* aşa a spus. În ciuda dificultăţilor de comunicare cu populaţia, bărbaţii din Foceea i–au făcut cunoscut numele şi i–au lăudat vitejia în tot oraşul. Abia înainte de plecare, când au fost aduse ofrande pentru zei în agora, gălăgia de pe străzi a încetat şi toată populaţia oraşului Panormos l–a privit ca sub efectul unei vrăji pe Dorieus, care era mai înalt cu un cap decât oamenii obişnuiţi, şi şi–au şoptit unii altora că este un bărbat invulnerabil, asemenea zeilor.

— Să pornim la drum! a spus el după ce s–a săvârşit ceremonia ofrandelor ce au fost oferite zeilor.

S–a mai uitat o dată în urmă şi a ieşit din oraş îmbrăcat cu armura lui de soldat, în ciuda faptului că era o zi caniculară şi soarele dogorea. Noi, *cei trei sute,* aşa după cum obişnuia să ne numească, am venit în urma lui şi ultimul era Dionysios, care învârtea în mâini biciul lui împletit din sfoară. Bogăţiile au fost descărcate de pe corabie şi puse pe spinarea animalelor, dar nu a mai fost atât de obositor acest transfer, fiindcă cea mai mare parte a comorii se pierduse în mare, o dată cu cele două penticontere.

Ajungând în câmpie, ne–am uitat în urmă şi am constatat, cu mare uimire, că mulţi bărbaţi din Panormos se alăturaseră armatei noastre. Când amurgul începea să se lase, sute de păstori şi de agricultori, înarmaţi cu ce–au găsit la îndemână, au îngroşat rândurile noastre. Iar când am făcut popasul pentru a înnopta, de–a lungul întregii poale a muntelui se vedeau luminile focurilor de vreascuri. Se pare că toţi oamenii de prin sate erau porniţi împotriva Segestului.

Când Arsinoe s–a dus să se odihnească, a venit Micon lângă mine. Avea ochii umflaţi, era obosit şi răscolit de nelinişte. S–a aşezat lângă mine pe pământul uscat şi m–a întrebat:

— Oare tu poţi înţelege, Turms? Dar este nevoie de o putere nemaipomenită ca aceşti bărbaţi să se alăture lui Dorieus doar după ce l–au văzut o dată. Pentru ei, el este un străin, nici măcar nu le cunoaşte limba. Cu toate acestea, şi–au pus bunurile lor în torbe, au făcut rost de spade şi de praştii şi l–au urmat.

I–am spus:

— Înţelegi singur câtă putere a obţinut el prin mine, prin tine şi prin Dionysios, ca să nu mai vorbim despre marinarii ce l–au urmat fără să protesteze. Dar spune–mi, oare tu crezi în aşa–zisul lui drept de moştenitor al Eryxului sau în povestea aceea cu legământul ce l–ar fi făcut cu zeiţa Thetis?

Micon a spus:

— Din moment ce ne–am decis să–l urmăm, este absolut necesar să credem în ceea ce–a spus, nu există alternativă. Dar sunt deja obosit de tot ceea ce este absolut necesar să cred, nu mai sunt tânăr şi simt acest lucru, iar marea a supt din mine ultimile puteri.

A izbucnit în plâns şi mi–a spus:

— Turms, prietene, nu mai pot. Mâinile şi picioarele mele sunt umflate, pielea de pe coate şi de pe genunchi este complet roasă, stomacului meu nu–i mai prieşte nici un fel de mâncare, iar vinul nu–mi mai aduce nici o bucurie, doar mă face să transpir. Însă ceea ce este mai rău, este că inima mea dă semne de oboseală, şi că, de atâta oboseală şi de atâtea situaţii care generează oboseala, am început să nu mai cred în lumea nevăzută şi în iniţiere. Sacrele taine ale iniţiaţilor au început să mi se pară născociri, iar vorbele sacre bombăneli stupide. Atât de obosit sunt.

M–am gândit un oarecare timp, apoi i–am spus:

— Eu nu râvnesc să fiu iniţiat. Dar, nu încape îndoială, oamenii trebuie să se agaţe de ceva, şi cel mai la îndemână exemplu îl oferă aceşti oameni nemulţumiţi şi nefericiţi, care i s–au alăturat lui Dorieus, fără să ştie ei înşişi de ce. Ca o turmă nătângă de oi, care este ademenită pentru a fi tunsă.

Micon a spus:

— Dar ei nu m–ar urma nicidecum pe mine. Nici pe tine nu te–ar urma, nici chiar pe Dionysios. Nu înţeleg de ce îl urmează pe Dorieus. Dacă el ar fi înţelept, dacă vorbele lui ar fi juste sau dacă le–ar promite, cel puţin, ceva, aş înţelege, dar el nu le–a

promis nimic. Dimpotrivă, doar vorbe goale le–a spus şi s–a fălit în faţa lor, iar ei au fost mulţumiţi.

— Trăim vremuri ciudate şi valorile de altădată îşi pierd sensul, am spus eu. Totul este altfel decât odinioară. Dorieus are ambiţii şi planuri ce vrea să le împlinească. De aceea se deosebeşte de ceilalţi oameni, care înclină imediat să creadă că el este asemenea zeilor, din cauză că ei nu îi înţeleg pe zei. Cel înţelept nu este niciodată sigur pe el însuşi şi ştie că totul este inutil, fiindcă nimic nu se întâmplă aşa după cum dorim.

Şi Micon a spus:

— Sunt obosit de spaimele şi de dorinţele mele. Ceea ce am învăţat temeinic este să beau vin şi nu mi–a fost de nici un folos această învăţătură, fiindcă inima mea nu mai rezistă. Ca medic nu mai sunt atât de bun cum am fost, mă amăgesc doar, pentru a nu–mi pierde complet încrederea în cunoştinţele mele. În afară de aceste cunoştinţe, eu nu mai ştiu nimic, repet doar ce am auzit de la alţii. Faptul că *trebuie* să urmez un drum pe care nu eu l–am ales, mă sufocă, la fel ca un colier de fier strâns peste gât. Din toate punctele de vedere, simt că sunt un om neîmplinit.

După trei zile de marş epuizant, foceenii, neobişnuiţi cu uscatul, au început să murmure şi să–şi arate jupuiturile şi rănile de pe picioare. Dar Dorieus le–a spus:

— Eu am mers în tot acest timp în faţa voastră şi am purtat şi această armură de metal pe mine, totuşi nu am transpirat câtuşi de puţin. Voi nu purtaţi decât armele voastre şi veşmintele vă sunt uşoare.

Iar ei i–au răspuns:

— Ţie îţi vine uşor să vorbeşti astfel, fiindcă nu eşti asemenea cu noi.

În primul râu ce ne–a apărut în cale, s–au aruncat cu toţii în apă şi şi–au turnat apă în cap şi şi–au plâns suferinţele. Vorbele cu care Dorieus i–a încurajat atunci nu i–a ajutat, dar au fost nevoiţi să creadă în şfichiul biciului lui Dionysios, aşa că şi–au continuat de bunăvoie marşul.

Apoi Dorieus i s–a adresat astfel lui Dionysios:

— Tu nu eşti câtuşi de puţin prost şi, după cum văd, ai început deja să înţelegi care sunt responsabilităţile unui comandant de război terestru. Noi ne apropiem de Segest, şi un bun comandant îşi îndeamnă oamenii să mărşăluiască până la

epuizare, pentru a nu mai avea putere să fugă din faţa duşmanului. Drumul de la Panormos la Segest este ideal, ca şi cum zeii l–ar fi măsurat, pentru a se săvârşi antrenamentul de care avem nevoie. Cum ajungem la Segest, ne aşezăm în ordine de luptă.

Dionysios i–a răspuns trist:

— Doar tu însuţi îţi înţelegi vorbele. Noi suntem marinari, nu soldaţi. Şi refuzăm să ne desfăşurăm aşa după cum vrei tu în luptă. Este preferabil să rămânem grupaţi şi să ne protejăm unul pe altul, aşa după cum procedăm şi în războaiele navale. Dar, bineînţeles, te vom urma de vei merge tu înainte.

Dar Dorieus s–a enervat şi i–a răspuns că lupta trebuie să se desfăşoare în conformitate cu legile războiului, pentru ca şi generaţiile care vor veni să aibă un model după care să se orienteze. Cearta lor a fost întreruptă de apariţia din pădure a unui grup de sicani, înveşmântaţi în piei de animale. Aveau chipurile şi trupurile pictate în roşu, negru şi galben. Şeful lor, a cărui faţă era ascunsă sub o mască înspăimântătoare din lemn, a dansat mai întâi în faţa lui Dorieus, după care i–a aruncat lângă picioare capetele câtorva nobili din Segest, care începuseră să putrezească deja şi miroseau urât.

Ei au povestit că în pădurile lor au sosit magi, care le–au oferit sare şi le–au prevestit înscăunarea unui rege nou în Segest. Încurajaţi de aceste prevestiri, au plecat din pădurile lor şi au atacat culturile. Dar nobilii Segestului i–au urmărit cu cai şi cu câini, iar ei i–au atras într–o cursă şi au ucis o parte dintre ei.

Însă, temându–se ei de răzbunarea locuitorilor din Segest, au venit să ceară protecţie lui Dorieus. Şi au mai spus că, din timpuri despre care nimeni nu îşi mai aduce aminte, s–a transmis din tată în fiu că, odinioară un străin de aceste meleaguri, un bărbat puternic, a învins în luptă directă pe regele din Segest din acele vremuri, a restituit pământurile primilor locuitori ai Segestului şi a promis că mai târziu, urmaşul lui va veni să–şi revendice moştenirea. Ei l–au numit pe Dorieus *Ercle* şi au spus că speră că Ercle îi va omorî pe elimi şi va restitui terenurile sicanilor.

Dorieus a acceptat omagiile lor ca pe ceva care i se cuvenea, fiindcă ei au fost cei dintâi ce au recunoscut drepturile lui ereditare. Însă, enervat de felul în care vorbeau, a vrut ca ei să pronunţe corect numele străbunului lui Herakles, dar nu a reuşit

şi ei i–au spus în continuare Ercle. Dorieus a scuturat din cap şi a spus că nu poate fi fericit când aude cum vorbesc barbarii.

Barbari erau, fără îndoială. Nu aveau arme din metal. Doar vârfurile suliţelor lor erau din metal, iar şefii aveau câteva cuţite şi spade, fiindcă negustorii din Segest nu aveau voie să vândă arme sicanilor. În pădure, neavând cuţite de metal, doborau copacii cu ajutorul focului.

Dar cunoşteau alte lucruri, diferite de cele ale locuitorilor oraşelor şi respectau legile pădurilor lor, adică nu doborau niciodată un copac în care locuiau nimfele pădurii sau nu se aplecau să bea apă din izvoarele în care locuiau nimfele apei. Iar preotul lor băuse cu o seară înainte băutura ce–i stimula calităţile de prezicător, care era făcută dintr–un decoct de boabe otrăvitoare, ciuperci şi rădăcini de plante, aşa că, fiind el în transă, a văzut sosirea lui Dorieus, de aceea ei au ştiut când să–i iasă în cale.

Însă când Dorieus i–a întrebat dacă vor să se alăture armatei noastre şi să atace împreună cu noi Segestul, ei au refuzat şi au spus că preferă să lupte în păduri şi în munţi dacă este nevoie, dar războiul în câmpie nu le este pe plac, fiindcă lor le este teamă de cai şi, mai cu seamă, de câinii de vânătoare. Dar, l–au asigurat că vor urmări lupta din ascunzişurile pădurii şi–i vor încuraja armata bătând în tobele lor din lemn.

Dorieus i–a privit atent, şi–a frecat bucuros mâinile şi a spus:

— Aceştia vor fi hiloţii regatului meu. Toate merg mai bine decât am sperat, mai bine nici că se poate. Când voi domni eu în Segest, nu va mai fi nici un tânăr atât de neinstruit, încât primul sican ce–i va ieşi în cale să–l poată omorî. Dar acest lucru cred că n–are nici un rost să–l ştie deocamdată sicanii.

După aceea, în timp ce ne continuam drumul, în întâmpinarea noastră au mai ieşit cete de sicani, care ne salutau şi–l aclamau pe Dorieus: Ercle! Ercle! Agricultorii din Panormos, ce se alăturaseră armatei noastre, se minunau şi spuneau că nu au ştiut până atunci că atât de mulţi sicani sunt în Eryx. Şi era de mirare că ne ieşeau în întâmpinare, fiindcă ei se temeau de ceilalţi oameni şi nu obişnuiau să–şi părăsească niciodată pădurile. Când schimbau produse cu negustorii din Segest, le puneau într–un loc cunoscut, apoi, după ce negustorii plecau, se duceau să–şi ia marfa de schimb.

Apoi, în faţa ochilor noştri au apărut câmpiile roditoare ale

Segestului cu altarele şi cu monumentele lor. Dorieus a poruncit să nu călcăm peste culturile de cereale, pentru că el se considera deja proprietarul lor. Dar pe câmp nu era nimeni, fiindcă locuitorii Segestului se refugiaseră deja în oraş.

Când am ajuns în dreptul monumentului ridicat în cinstea lui Filipos din Crotona, pe care Dorieus îl considera un impostor, Dorieus s–a oprit şi a spus:

— Aici vom lupta, ca spiritul tatălui meu să fie răzbunat pentru nedreptatea ce i s–a făcut.

Atunci am văzut lângă zidurile oraşului o mulţime agitată de oameni şi Dorieus a poruncit bărbaţilor din Foceea să bată în scuturi, pentru a arăta că nu este în intenţia noastră de a intra în oraş prin surprindere. După care, a trimis un crainic, care a proclamat drepturile lui ereditare asupra coroanei câinelui din Segest şi l–a invitat pe regele în funcţie să poarte o luptă corp la corp cu Dorieus. Şi trupa noastră a făcut un popas şi ne–am aşezat împrejurul altarelor şi monumentelor ca să mâncăm, să bem şi să ne odihnim. Se înţelege că, în ciuda interdicţiei lui Dorieus, multe culturi au fost călcate în picioare, fiindcă armata noastră avea acum câteva mii de oameni, dacă–i puneam la socoteală şi pe sicanii din ariergardă.

Eu cred că locuitorii din Segest au fost mai supăraţi când au văzut cum le sunt distruse culturile, decât a fost Dorieus pentru că nu au putut fi respectate exigenţele sale. Când a văzut culturile iremediabil pierdute şi a înţeles că bătălia este inevitabilă, regele lor i–a convocat pe atleţi şi pe nobili. Şi au fost înhămaţi caii, care de ani de zile nu erau folosiţi decât la curse paşnice, la carele de luptă. Chiar dacă regele din Segest nu avea puterea pe care o aveau regii sacrificiali ai Ioniei, coroana câinelui îi impunea câteva obligaţii, printre care conducerea conflictelor armate. Aşa după cum aveam să aflăm mai târziu, el nu şi–a dorit nicidecum să conducă lupta şi ar fi renunţat fără ezitare la coroana câinelui din Segest, de aceea, pe când erau înhămaţi caii, a întrebat dacă cineva din suita lui doreşte coroana, dar nici unul dintre nobili nu a vrut să o accepte.

Aşa că nu le–a mai rămas nobililor din Segest altceva de făcut, decât să se încurajeze unul pe altul, mângâindu–se cu amintirea poveştilor în care se spunea despre vitejia străbunilor lor şi despre oasele duşmanilor ce au fertilizat din belşug

câmpiile Segestului. Şi în timpul acesta, mesagerii regelui mergeau din poartă în poartă prin oraş să–i convoace pe bărbaţii apţi de luptă să se înfrunte cu armata lui Dorieus, dar cetăţenii oraşului au spus că această ceartă politică pentru coroana regală nu–i priveşte. Presupun că nobilii şi proprietarii ştiau prea bine că cetăţenii oraşului nu–i iubesc şi că, mai degrabă i–ar fi omorât pe ei în învălmăşeala luptei, decât să apere zidurile oraşului.

Aşa că, atât nobilii, cât şi proprietarii de pământuri sau de alte bunuri au băut vin şi şi–au făcut libaţiile rituale ca şi cum nimic nu s–ar fi întâmplat, pentru a avea curajul să moară demni, dacă aceasta era soarta ce le era dată. Şi au preferat să–şi ocupe timpul ungându–şi trupul cu uleiuri şi aranjându–şi părul. Apoi au luat câinele sacru din templul lui şi l–au dus în mijlocul celorlalţi câini.

Dar, până la urmă s–au hotărât să lupte, au deschis larg porţile oraşului şi au trimis mai înainte carele de luptă la care erau înhămaţi caii. Şi carele de luptă s–au aliniat să protejeze porţile oraşului. Era un spectacol încântător, cum nu se mai văzuse într–o bătălie de mai bine de o generaţie. Erau douăzeci şi opt de care de luptă, dintre care trei trase de câte patru cai, celelalte atelaje având doar câte doi cai. Iar caii arătau minunat cu panaşele lor şi cu harnaşamentele brodate cu argint. Locuitorii Segestului erau foarte mândri de caii lor şi se lăudau cu ei, spunând chiar că, dacă grecii ar veni cu atelajele lor de cai la un concurs, elimii ar ieşi învingători. Însă grecii nu au venit niciodată pe stadionul lor.

În spatele carelor înaintau luptătorii îmbrăcaţi în armuri grele, nobilii, mercenarii şi atleţii. După luptători veneau câinii şi stăpânii de haită, după care urmau aruncătorii de pietre cu praştia şi arcaşii.

Îi auzeam deja pe conducătorii atelajelor cum îşi încurajau caii. Când au văzut caii ce se apropiau de noi cu nările fremătând şi cum din copitele lor săreau scântei când alergau peste pietre, bărbaţii din Foceea au început să tremure şi scuturile lor s–au izbit unul de altul. Dar Dorieus le–a spus calm că, atunci când vor ajunge caii la o distanţă convenabilă, ei nu au altceva de făcut decât să le înfigă suliţele în burtă. Dar când carele de luptă au fost aproape de noi, oamenii din Foceea au alergat în goană şi s–au ascuns după monumente şi altare şi au

strigat de acolo că asta–i treaba lui Dorieus, să se descurce cum o putea cu caii, fiindcă nu este domeniul lor. Văzând aceasta, restul trupei noastre s–a retras în spatele unui canal săpat în pământ pentru irigarea culturilor, după care au tras înspre ei podeţul pe care au trecut.

În timpul acesta, Dorieus a lansat două suliţe, a rănit unul dintre caii unei cvadrige şi l–a omorât pe conducătorul carului, al cărui cadavru a căzut pe pământ în momentul în care Dorieus şi–a retras spada. Am lansat şi eu una dintre suliţe, absolut la nimereală. Suliţa a atins uşor calul unui atelaj, care, speriat, s–a ridicat pe picioarele din spate, aşa că, cea de–a doua suliţă i–am înfipt–o direct în burtă. Mă hotărâsem, orice–ar fi să fie, să nu îl părăsesc pe Dorieus, pentru a arăta că şi eu pot fi tot atât de curajos precum este el, deşi, în ceea ce priveşte măiestria şi forţa, nu aveam cum să–l egalez. Era o deşertăciune această hotărâre a mea, o ştiam prea bine, şi, mai ales, nu era câtuşi de puţin raţională. Dar mă consolasem gândind că această hotărâre este doar un mijloc de a mă încerca pe mine însumi, poate că un mijloc mai bun decât oricare altul.

Când a văzut Dorieus cât de sprinten şi de degajat m–am încumetat să atac acea cvadrigă, s–a aruncat cu şi mai multă patimă în luptă asupra atelajului cel mai apropiat, a lovit caii cu spada şi atelajul s–a răsturnat. În acest timp, săgeata unui arcaş din trupa noastră a străpuns ochiul unuia dintre caii altui car de luptă. Erau speriaţi de–a binelea caii, şi picioarele lor erau obişnuite doar cu cursele, nicidecum cu războiul.

Dar, când a văzut regele Segestului că frumoşii lui cai sunt răniţi şi sângerează sau se zvârcolesc în spasmele morţii, a strigat deznădăjduit tuturor conducătorilor de atelaje să se întoarcă. Iar mulţi dintre nobilii tineri au izbucnit în plâns şi au strigat că mai bine mor ei, decât să vadă suferinţa acestor animale. Şi au urlat la noi ameninţându–ne. Carele care nu au fost avariate s–au îndreptat de îndată spre oraş, în timp ce conducătorii de care, ale căror cai au fost omorâţi sau răniţi, uitând că sunt în război şi trebuie să fugă, s–au aplecat asupra cailor, i–au sărutat şi mângâiat pe cei în agonie, au plâns şi i–au strigat pe multele nume, cu care îi dezmierdau, pe cei care muriseră.

După ce au ajuns lângă zidurile oraşului, cei ce s–au întors au coborât de pe carele de luptă şi au încercat să liniştească

animalele, care nechezau şi erau acoperite de sudoare, şi ei ne–au înjurat şi ne–au ameninţat cu pumnii. Atunci s–au întors şi oamenii din Foceea de după altarele strămoşilor, unde stătuseră ascunşi şi s–au adunat în jurul lui Dorieus, cu scuturile strânse unul lângă altul, ca un zid, cei din spate apărând primul rând. La rândul lor, răsculaţii Eryxului au traversat înapoi şanţul de irigaţie, plini de noroi din creştet până–n tălpi, şi şi–au strâns cu hotărâre măciucile şi spadele în mâini în vederea luptei.

Apoi luptătorii cu echipament greu ai Segestului s–au dat la o parte şi înspăimântătoarele haite de câini, îndemnate de stăpânii lor, au început să alerge spre noi cu burţile aproape lipite de pământ, cu gurile deschise, în care li se vedeau colţii strălucitori. Mi–am pus în grabă armura şi genunchierele de metal, iar oamenii din Foceea s–au strâns sub scuturile lor pentru a se apăra de câini. Dorieus a început apoi să răcnească la câini, aşa cum obişnuiesc să poruncească cei care–i dresează şi nu a omorât nici un câine, ci doar i–a lovit puternic cu pumnii pe cei care au sărit să–l muşte de gât, încât aceştia au căzut schelălăind la pământ. Dar, cu toată gălăgia şi hărţuiala dimprejur, la un moment dat, de departe, din spatele nostru, s–au auzit răcnetele disperate ale sicanilor, care alergau să se ascundă de câini în pădure. Când a auzit urletele de teamă ale sicanilor, Dorieus a izbucnit în râs, şi poate că această dezinvoltură a lui în faţa atacului câinilor i–a ajutat pe foceeni să capete curaj. Însetaţi de sânge, câinii au trecut de oamenii apăraţi cu scuturi şi s–au aruncat cu cruzime asupra revoltaţilor din Eryx, care nu aveau cum să se protejeze şi au rupt cu colţii lor îngrozitori grumazuri, şi le–au sfâşiat braţele şi picioarele. Dar acest lucru s–a întâmplat doar până când oamenii s–au convins că doar cu o lovitură de bâtă pot omorî un astfel de câine. În fond, ei se abţinuseră, pentru că era în firea lor să nu încalce legile Segestului, iar legile din Segest pedepseau aspru pe oricine ar fi avut curajul doar să lovească un câine de rasă. De cele mai multe ori, de erau din întâmplare muşcaţi de un câine, ei sau femeile lor, sau dacă un câine omora o oaie sau un copil, sufereau în tăcere şi nu se osteneau să meargă cu plângeri împotriva stăpânului câinelui sau să se răzbune în vreun alt fel.

Eu nu cred că Krimisos, câinele sacru al Segestului, a fost trimis cu bună ştiinţă la atac. Mai degrabă, înclin să cred că a

fost scăpat din lesă sau, poate că, garda lui i–a dat drumul dintr–o rea intenţie. Cert este că, acest animal sacru cu blana cenuşie din cauza bătrâneţii, care a stat liniştit ani de zile în curtea şi în templul său sacru, era împreună cu ceilalţi câini ce ne–au atacat. Gras, de o statură impresionantă, se uita zăpăcit în jurul lui, incapabil să înţeleagă ce se întâmplă. Lătratul, schelălăiala şi agresivitatea congenerilor lui îl făcea să tremure, iar pentru botul şi nasul lui sensibil, mirosul sângelui ce se prelingea pe pământ era o ofensă. Când l–a văzut, Dorieus l–a chemat şi câinele sacru a venit imediat lângă el, s–a aşezat şi l–a privit în ochi, iar Dorieus l–a mângâiat pe cap şi i–a vorbit. I–a promis că după ce va ajunge rege, îi va da de soţie o fată încă şi mai frumoasă decât soţiile ce i–au fost dăruite până atunci. După ce l–a ascultat cu atenţie, câinele sacru s–a culcat la picioarele lui Dorieus. Apoi, întorcând capul înspre luptătorii în armuri ai Segestului, a mişcat din mustăţi şi a mârâit deschizând imensa lui gură şi dezvelindu–şi dinţii îngălbeniţi.

Bărbaţii din Foceea nu au înţeles prevestirea bună ce o adusese câinele sacru, dar nobilii din Segest, nu încape îndoială, au înţeles–o, din moment ce toţi strigau şi fluierau ca să–l determine pe câinele sacru să se întoarcă. Însuşi regele, care vedea cum puterea i se strecoară printre degete, îşi striga şi fluiera câinele. Dar câinele îl privea melancolic pe Dorieus şi îi lingea încălţările placate cu bronz.

M–am aplecat şi eu şi am mângâiat câinele sacru, care mi–a lins cu generozitate şi prietenie mâinile. Dar Dorieus mi–a poruncit să las câinele în pace. Era al lui.

Încă şi mai mult au fost îngroziţi nobilii din Segest când au văzut cum le sunt omorâţi câinii lor de rasă. Şi ei au fluierat şi i–au strigat să se întoarcă, dar câini, ce dăduseră de gustul sângelui, nu s–au întors şi au continuat să muşte şi să sfâşie şi, bineînţeles, mulţi câini au murit de la loviturile de bâtă sau de spadă. După ce l–a întâlnit pe câinele sacru al Segestului, Dorieus a ordonat oamenilor să nu mai omoare nici un câine, dar nimeni nu era chiar atât de nebun să se lase sfâşiat fără a încerca să se apere.

Şi Dorieus i–a vorbit din nou câinelui sacru şi i–a spus să stea de gardă la monumentul ridicat în cinstea tatălui său. Era monumentul ridicat în cinstea lui Filipos din Crotona, cel la care se referea, dar probabil că Dorieus uitase acest lucru, fiindcă

dorinţa şi imaginaţia lui erau mai puternice decât realitatea. Iar câinele sacru a mişcat din mustăţile cenuşii şi a rămas întins pe pământ.

Apoi Dorieus a aruncat o privire în spatele lui spre foceeni, l–a strigat pe Dionysios, a bătut cu spada în scut, după care a pornit la atac împotriva luptătorilor în armură ai Segestului. Eu am mers alături de el şi în dreapta lui a apărut Dionysios cu spada în mână.

Dorieus nu s–a mai uitat în spatele lui. Nici Dionysios. Păşeam în acelaşi rând, nici unul mai în faţă sau mai în spate, Dorieus din cauză că ţinea la rangul lui, Dionysios pentru onoarea lui, iar eu din vanitate. Parcă mergeam în trap. Iar în spatele nostru se auzeau strigătele de luptă ale bărbaţilor din Foceea şi zgomotul paşilor lor. Şi, la un moment dat, din spate s–au auzit tobele de lemn, ceea ce proba că sicanii se întorseseră din pădure ca să ne încurajeze.

Doar câteva sute de paşi ne despărţeau de oamenii din Segest, dar mie acea distanţă mi s–a părut atunci cel mai lung drum al vieţii. Din vanitate am parcurs eu acel drum şi m–am uitat tot timpul ca să nu fiu în urmă cu un pas faţă de Dorieus şi am ridicat scutul ca să mă apăr de suliţele ce zburau spre noi, la aceeaşi înălţime la care l–a ridicat Dorieus. Braţul mi se îndoia de greutatea suliţelor înfipte în scut; una dintre ele chiar îl străpunsese, dar acest lucru nu l–am observat decât mai târziu. Dar, aşa după cum a mai făcut o dată, demult, Dorieus a retezat cu o lovitură rapidă de spadă cozile de lemn ale suliţelor ce–mi îngreuiau scutul. Şi acest lucru s–a întâmplat exact când eram în faţa primului rând de oameni cu echipament greu din Segest.

Fiecare luptă are o desfăşurare plină de neprevăzut. Un picior poate să–ţi alunece pe ceva, spada să–ţi zboare din mâini, fiecare clipă este altfel şi, după o clipă de disperare poate veni o clipă în care eşti stăpân pe situaţie. Şi nici victoria noastră nu a putut fi aşa după cum dorise Dorieus mai înainte de a începe lupta. De cele mai multe ori, în luptă se amestecă şi zeii, care, nu se ştie din ce pricini, sunt invidioşi unul pe altul, şi pot distruge într–o clipă o victorie aproape sigură.

Sunt unii oameni – şi din această categorie fac parte toţi înţelepţii Ioniei – care nu cred în nimic altceva decât în pământ şi în mare, în foc şi în văzduh. Astfel de oameni nu cred că zeii s–ar amesteca în vreo luptă şi i–ar putea influenţa desfăşurarea.

Dacă se amestecă apă cu noroi, nimic nu este clar mai înainte ca agitaţia amestecului să înceteze; abia după ce nimic nu mai mişcă, apa limpede rămâne la suprafaţă, iar pământul se depune la fund. Spun înţelepţii că apa este viaţa, iar afundarea în noroi este moartea. Dar nici unul nu spune cine tulbură apa şi de ce o tulbură.

Se mai spune că zeii pot aprecia condiţiile favorabile şi pot oferi clipa cea mai bună, dar că de omul însuşi şi de modul în care îşi alege drumul depinde coincidenţa clipei alese de el cu clipa favorabilă oferită de zeul Kairos. Aşa gândesc mulţi oameni care au curaj; unii reuşesc, alţii nu. Dar cei disperaţi gândesc că tot ceea ce se întâmplă doar orbeşte se întâmplă.

Cred că toate acestea sunt doar vorbe fără conţinut. Pentru că, aceleaşi vorbe, unii le interpretează într–un fel, iar alţii într–un alt fel. Aşa că, nu prea complicata idee că zeii s–ar amesteca în războaie, este o explicaţie corectă, în orice caz, mult mai bună decât altele.

În timpul luptei, gâtul ţi se usucă, inima îţi este ameţită, puterea pe care o ai este mai mare decât oricând şi nici rănile nu te dor. Eu mă îndoiesc că cineva, care a participat la o mare bătălie, a putut urmări, în acelaşi timp, modul în care s–a desfăşurat. Pentru că, în orice luptă, fiecare este preocupat doar să–şi apere propria viaţă. În primul rând al celor din Segest, scuturile erau legate între ele cu un soi de agrafă din metal, pentru a fi ca un zid de nestrăpuns, dar tocmai acest lucru a fost spre folosul nostru, fiindcă, după ce a fost doborât unul dintre luptători, toţi au căzut, unul după altul, şi noi am ajuns în foarte scurtă vreme la cel de al doilea rând. Abia atunci a început, de fapt, adevărata luptă, om împotriva altui om, spadă împotriva altei spade.

Oamenii din Segest erau luptători slabi, însă mânia de care au fost cuprinşi după ce şi–au văzut animalele, ce le iubeau, lovite şi omorâte, a făcut din ei adversari de temut. Nobilii luptau pentru bogăţiile lor şi pentru puterea heraldică ce o aveau, fără de care viaţa pentru ei nu mai avea nici un sens. Încă şi mai aprig luptau atleţii, care, toată viaţa lor, se antrenaseră ca să–şi dezvolte forţa şi talentul de luptători, pentru a–i distra pe stăpânii lor. Dar, în lupta corp la corp, atleţii şi–au abandonat spadele şi scuturile, şi, folosind mănuşile de fier, au sfărâmat cu uşurinţă grumazuri, maxilare şi ţeste. Chiar

şi cu mâinile goale ei au sugrumat câţiva foceeni, care nici nu au avut timp să–şi folosească spada.

Slăbiţi după peregrinarea noastră pe mare, epuizaţi după lungul marş până la Segest, noi nu puteam susţine o luptă prelungită. Speranţa noastră era bazată pe atacuri prin surprindere şi rapide. De aceea Dorieus a preferat străpungerea primului rând de luptători şi lupta directă chiar în mijlocul armatei lor. Însă lupta nu a fost câtuşi de puţin uşoară, fiindcă, redresându–se, oamenii din primul rând ne–au încercuit.

Dionysios rezista atacurilor datorită nemaipomenitei forţe a trupului său viguros. Dar când luptam alături de Dorieus, aveam o mai mare siguranţă, fiindcă, în ciuda faptului că era în luptă cu un adversar de temut, el observa imediat tot ceea ce se întâmpla în jurul lui. Aşa se face că, atunci când, împiedicându–mă de un cadavru, am căzut în genunchi, el a intervenit exact în clipa în care unul din nobilii Segestului urma să–şi înfigă spada în mine şi l–a ucis. Cât priveşte oamenii revoltaţi ai Segestului, care s–au alăturat armatei noastre, erau neputincioşi în lupta corp la corp şi mulţi dintre ei au fost ucişi. Totuşi, au reuşit, uneori, să doboare din adversari, când au lansat pietre cu praştia sau când au fost mai mulţi împreună. Cei din Segest au omorât atât de mulţi dintre ei, încât pământul a devenit alunecos de la sângele celor răpuşi şi groaza a început să domnească în rândurile oamenilor noştri.

Cu strigăte victorioase, cei din Segest s–au năpustit asupra noastră. Sudoarea şi sângele mă orbeau, trupul îmi era amorţit, braţele obosite, şi, nu ştiu de unde, am găsit forţa să lovesc în continuare, şi am lovit puternic fără să mă opresc o clipă. Cred că atunci era deja prea târziu pentru a mai scăpa cu fuga, aşa că, pentru oamenii noştri nu mai exista altă alternativă, trebuiau să lupte până la capăt.

Iar Dionysios a început să–şi încurajeze oamenii şi le–a strigat:

— Bărbaţi ai Foceei! Străbunii noştri au luptat pe această câmpie, aici sunt mormintele lor. Sunt pământuri foceene aceste morminte pe care noi trebuie să le apărăm, şi, mai ales, trebuie să ne apărăm viaţa!

Şi i–a încurajat şi pe cei ce–şi pierduseră speranţa şi şovăiau să se mai arunce în toiul luptei, strigându–le:

— Amintiţi–vă că voi sunteţi bogaţi şi trebuie să vă bucuraţi

de bogăţiile voastre! Lepădăturile Eryxului abia aşteaptă să pună mâna pe bogăţiile noastre, de vom muri.

Un răcnet de ură au scos în acelaşi timp bărbaţii epuizaţi de oboseală din Foceea. Pentru un moment, luptătorii oraşului Segest au lăsat scuturile jos, şi Dorieus a strigat privind înspre înaltul cerului:

— Ascultaţi, oamenii mei, se aude din cer fâlfâitul de aripi al zeiţei victoriei!

El a vorbit în acel răgaz scurt, care se iveşte câteodată în toiul unei lupte aprinse, şi vorbele lui au fost încurajatoare. Eu nu ştiu nici acum dacă va fi fost adevărat fâlfâitul acela de aripi, pe care toţi l–am auzit atunci, sau dacă doar imaginaţia noastră a dat an sens concret vorbelor lui Dorieus.

Ca şi cum ceva supranatural i–ar fi împins, oamenii din Foceea au fost cuprinşi de un entuziasm care a descătuşat din ei forţe neştiute, fiindcă Dorieus s–a avântat în luptă şi mai vijelios decât înainte, iar alături de el, Dionysios, ca un taur furios, a dezlănţuit un adevărat măcel în rândurile apărătorilor oraşului Segest, lovindu–i cu barda. Cu o furie oarbă, bărbaţii Foceei s–au aruncat în luptă, cu acea energie a disperării, care poate distruge orice, şi au rupt liniile hopliţilor Segestului. Cei care erau în spatele lor şi aveau arme uşoare, văzând furtuna ce se stârnise din partea armatei noastre, au rupt–o atunci la goană într–o mare dezordine.

Violenţa acestei răsturnări neaşteptate de situaţie l–a luat prin surprindere pe regele Segestului, aşa că nu a avut timp să scape urmăririi lui Dorieus, care l–a omorât dintr–o lovitură, mai înainte ca acesta să fi avut timp să–şi ridice spada ca să se apere. Coroana câinelui i–a căzut de pe cap şi s–a rostogolit apoi pe pământ, iar Dorieus a ridicat–o şi a pus–o pe capul său.

Adevărul este că, nu acest fapt i–a impresionat pe oamenii din Segest, fiindcă ei nu ţineau nici la rege, nici la coroana câinelui. În schimb, câinele sacru, care a venit atunci şi s–a culcat la picioarele lui Dorieus, le–a lăsat o foarte puternică impresie. Dar acest lucru, oamenii din Foceea l–au ignorat. Ei s–au mulţumit să strige că victoria este a noastră, chiar dacă rândurile apărătorilor Segestului s–au strâns din nou în spatele nostru, şi accesul în oraş încă ne–a fost interzis, fiindcă în faţa porţilor erau mulţi războinici şi cai.

Dar, deodată, dinspre porţile oraşului s–au auzit urlete şi

conducătorii de care de luptă, care tocmai se hotărâseră să facă o tentativă de atac împotriva noastră, au întors carele şi s–au apropiat de porţi strigând că totul este pierdut. Poporul Segestului, care a urmărit de pe zidurile oraşului desfăşurarea luptei, a crezut încă după primul atac, atunci când carele de luptă au fugit de pe câmpul de luptă, că victoria este a noastră. Aşa că, după ce a dezarmat prin surprindere pe cei câţiva gardieni, ce încă mai erau la posturile lor, poporul Segestului a luat puterea şi a închis porţile oraşului.

După ce au înţeles că răzvrătitul popor al oraşului pusese mâna pe putere, apărătorii oraşului au încetat lupta şi au început să discute aprins între ei. Şi, în acest timp, nu prea numeroasa noastră armată şi–a croit drum spre porţile oraşului şi nimeni nu ne–a mai împiedicat să ajungem acolo. Dimpotrivă, s–au dat la o parte din calea noastră, iar unii s–au apropiat de ziduri şi şi–au strigat prietenos sclavii sau au încercat să le escaladeze, fiindcă, la drept vorbind, zidurile oraşului nici nu erau prea înalte. Zidurile erau construite din cărămizi de argilă şi întărite cu bolovani şi buşteni de lemn.

De fapt, poporul Segestului, care luase puterea, era alcătuit din negustori bogaţi şi meşteşugari, care aveau lucrătorii lor, sclavi şi ucenici. Până atunci, ei nu se amestecaseră niciodată în problemele guvernării Segestului. Segestul şi, prin intermediul Segestului, toate provinciile ţării Eryx, erau guvernate de nobili şi de proprietari de terenuri, ce–şi transmiteau drepturile din tată în fiu. Dintre aceştia era ales, din când în când, regele ce purta coroana câinelui. Aşa că, orăşenii Segestului nu aveau nimic comun cu răzvrătiţii agricultori şi păstori care ne însoţeau.

După ce am ajuns noi la porţile oraşului, Dorieus a început să lovească cu scutul şi să strige ca să fie deschise, şi a ridicat în mâini coroana câinelui pentru a–şi justifica exigenţa. De altfel, coroana era cam strâmtă pentru capul lui Dorieus, fiindcă nobilii ţării Eryx aveau capetele mai mici decât grecii, ca şi câinii lor de rasă cu boturi ascuţite, care semănau foarte bine cu stăpânii lor.

Şi, spre marea noastră uimire, porţile oraşului s–au deschis scârţâind, iar în întâmpinarea noastră au venit fiii lui Tanaquil, care conduseseră revolta. Ei l–au salutat pe Dorieus şi nu era pe faţa lor nici o urmă de entuziasm, mai degrabă ai fi putut spune că aveau chipurile ursuze. După ce cei patruzeci de supravieţuitori foceeni au intrat în oraş, fiii lui Tanaquil au dat

ordin să fie închise porţile. Dintre puţinii foceeni ce mai erau în viaţă, mulţi erau răniţi şi au căzut, nemaiputând să se ţină pe picioare. Ceilalţi, care erau încă în putere, i–au ridicat şi i–au purtat în braţe. Aşezată de–o parte şi de alta a străzii, mulţimea l–a salutat pe Dorieus şi i–a preaslăvit vitejia de luptător. Apoi în întâmpinarea noastră a apărut Tanaquil, care era înveşmântată într–un peplu bogat şi avea părul aranjat şi împodobit aşa cum îl au femeile din Cartagina. O sclavă ţinea deasupra capului ei o umbrelă, pentru a o proteja de soare. Eu nu sunt sigur dacă arborele genealogic al lui Tanaquil era considerat autentic în Cartagina, dar în Segest, toţi oamenii se înclinau în faţa ei cu respect.

Ea şi–a înclinat capul cu respect şi a întins amândouă braţele spre Dorieus. Dorieus i–a pus în mâini coroana câinelui, pentru a–şi elibera propriile mâini, apoi a privit împrejur cu un aer nătâng, neştiind ce să facă în continuare.

Gândeam că el ar fi trebuit să–şi salute mai călduros soţia, chiar dacă în timpul călătoriei pe mare se unise, după cum ne povestise adesea, cu zeiţa Thetis, cea cu pielea atât de albă. Aşa că am salutat–o eu cu mai multă căldură şi i–am spus:

— Tanaquil, te salut din toată inima! În această clipă tu eşti strălucitoare ca soarele, dar Arsinoe a rămas în spatele monumentelor funerare împreună cu bogăţiile noastre şi trebuie să mergem degrabă acolo, mai înainte ca nobilii Segestului să o atace.

Iar Dionysios i–a spus lui Dorieus:

— Pentru orice lucru este o clipă prielnică, Dorieus, şi nu aş fi vrut să te deranjez într–un moment atât de important. Numai că bogăţiile noastre se află în spatele altarelor funerare şi îmi este teamă ca nu cumva agricultorii şi pastorii ce ne–au însoţit să le fure.

Dar Dorieus, ieşind din starea confuză în care era şi regăsindu–şi siguranţa, a spus:

— Aşa este, am uitat de asta. Am răzbunat osemintele tatălui meu şi i–am redat linişte spiritului său. Cât despre numele impostorului Filipos din Crotona, el trebuie şters de pe mausoleu. În locul acestui nume va fi gravat următorul text: *În memoria lui Dorieus din Sparta, tatăl regelui Dorieus al Segestului, cel mai frumos bărbat al timpului său, de trei ori învingător al Olimpiadei.* Şi se va adăuga lista descendenţilor din

Herakles, de acolo de unde eu mi–o amintesc.

Am explicat apoi fiilor lui Tanaquil ce dorea Dorieus şi ei au răsuflat mai întâi uşuraţi, după care, au spus că nu au nimic împotriva îndreptării erorii ce se săvârşise. Dimpotrivă, sunt fericiţi că dorinţele lui Dorieus se mărginesc doar la un lucru atât de neînsemnat.

Apoi Dorieus a spus:

— Prea puţin mă interesează pe mine ce se întâmplă cu bogăţiile, iar Arsinoe ştie ea singură să–şi poarte de grijă, mai cu seamă că–i înconjurată de–o mulţime de bărbaţi. Însă eu l–am lăsat lângă monumentul tatălui meu pe câinele sacru Krimisos, acest lucru mă îngrijorează. Sunt deja epuizat după această luptă şi parcă nu m–aş mai încumeta să merg până acolo. Vrea cineva să mi–l aducă?

Nici un om din Segest nu s–a oferit să o facă, iar bărbaţii din Foceea au spus că şi ei sunt peste măsură de obosiţi, iar de la rănile de pe urma luptei, abia de se mai pot ţine pe picioare.

A oftat din greu Dorieus şi a spus:

— Se pare că pe umerii săi, un rege poartă o încărcătură grea. Eu mă simt deja singur în ceata de muritori a regatului şi nu pot avea încredere în nimeni. Regele este în slujba poporului, deci tot el îşi este primul slujitor. Aşa că nu–mi rămâne decât să mă întorc singur să–mi aduc câinele. Nu îl pot lăsa acolo, fiindcă nu pot uita că el mi s–a supus şi mi–a lins picioarele.

Emoţionată de vorbele lui, Tanaquil a izbucnit în plâns şi l–a implorat să nu meargă. Oamenii din Foceea l–au privit cu ochii holbaţi, iar Dionysios a spus că, fără îndoială, Dorieus îşi pierduse minţile. Dar Dorieus a poruncit să fie deschise porţile şi a pornit–o de unul singur spre altare. Era atât de obosit, încât abia îşi mişca braţele şi scutul i se bălăngănea într–o mână, iar spada o târa pe pământ. Coiful şi–l pierduse în toiul luptei; în rest, echipamentul îi era plin de pete roşii de sânge.

Lângă zidurile oraşului, nobilii Segestului erau strânşi în jurul atelajelor, iar luptătorii cu echipament uşor se certau între ei în gura mare. Cât priveşte ceata de agricultori şi de păstori din ţara Eryx ce ne însoţise, era din nou în spatele şanţului de irigaţie. Iar dacă te uitai cu multă atenţie spre pădure, vedeai feţele pictate ale sicanilor, care încă nu se îndepărtaseră de marginea ei şi, din când în când, loveau în tobele lor de lemn.

Dorieus păşea pe câmpul plin de cadavre. Din când în când

se auzeau gemetele disperate ale câte vreunui muribund, care cerea apă. Dorieus privea cu atenţie şi când întâlnea cadavrul unui foceean, se oprea o clipă şi–l saluta spunându–i pe nume.

— Tu nu ai murit! îi striga el fiecărui cadavru cunoscut. Tu eşti invulnerabil şi încă suntem noi trei sute şi trei sute vom fi pentru eternitate.

Când a trecut printre cadavre, doar glasul lui s–a auzit, toate celelalte au fost atunci ca nişte scâncete. Segestanii se uitau neîncrezători la el, dar nimeni nici nu a gândit să–l atace. Norii grei, care fuseseră tot timpul deasupra capetelor noastre cât a ţinut lupta, se destrămaseră, şi razele soarelui făceau ca armura însângerată a lui Dorieus să sclipească.

Oamenii Foceei şuşoteau între ei:

— Este clar că el nu este un muritor obişnuit; el este asemenea zeilor, dar noi ne–am îndoit multă vreme de asta.

Iar Dionysios a completat scârbit:

— Într–adevăr, nu este ca oricare alt muritor, el este un imbecil.

În sfârşit, când a ajuns în apropierea monumentului funerar al lui Filipos din Crotona, l–a strigat pe nume pe câinele sacru. Animalul s–a ridicat imediat, a dat vesel din coadă şi l–a privit în ochi cu dragoste. După aceea, cu o voce puternică, Dorieus a invocat spiritul tatălui său şi, după ce a aşteptat un moment convenabil, cât credea el că îi trebuie unui spirit să ajungă aproape de suprafaţa pământului, i–a spus:

— Eşti oare mulţumit, o, tu, Dorieus, tatăl meu? Odihneşte–te în pace şi nu mă mai tulbura!

Mai târziu, se povestea că din interiorul monumentului s–a auzit o voce cavernoasă care i–ar fi spus:

— Sunt mulţumit, o, fiul meu, Dorieus! De–acum înainte mă voi odihni în pace.

Eu am fost acolo şi nu am auzit nimic şi sunt convins că nimeni nu avea cum să audă vreo vorbă rostită de spiritul tatălui lui Dorieus, din moment ce locuitorii Segestului ridicaseră monumentul în cinstea lui Filipos din Crotona cu câteva zeci de ani în urmă, iar cadavrul tatălui lui Dorieus probabil că fusese îngropat în câmp împreună cu alte sute de cadavre de spartani. Chiar dacă afirm acest lucru, nu ştiu dacă Dorieus a minţit. S–ar putea ca el să fi auzit acea voce din interiorul lui, fiindcă, la drept vorbind, aşa după cum el a povestit, cu spiritul tatălui său

mai discutase înainte, atât pe mare, cât şi pe uscat, fiindcă i se arăta uneori în vis. El nu a povestit niciodată despre acest răspuns ce i l–ar fi dat tatăl său, dar nici nu i–a contrazis pe cei care au povestit în prezenţa sa despre aceasta.

Animalele de povară fuseseră mânate de stăpânii lor până la canalul de irigaţie; ei îşi imaginaseră că ar putea să se facă nevăzuţi şi să–şi însuşească bogăţiile noastre. Dar punte nu mai era, aşa că nu au putut să–l depăşească şi nu au riscat să se împotmolească acolo, fiindcă era destul de adânc.

Dorieus i–a strigat şi le–a poruncit să se întoarcă. Atunci i–a răspuns cu o voce cristalină Arsinoe – ce era pe spatele unui măgar – că acei oameni grosolani au vrut să o răpească şi să fure bogăţiile noastre. Şi ea a mai spus că atunci când a văzut ce se petrece pe câmpul de luptă, Micon a început să bea cu furie vin şi a băut până n–a mai fost în stare de nimic, aşa că ea, Arsinoe, l–a închis într–un coş mare de nuiele, ce era gol.

Nu a fost nevoie de prea multe vorbe şi stăpânii măgarilor s–au întors de bunăvoie la porunca lui Dorieus şi au început să se smiorcăie şi au strigat într–un glas că ei nu sunt nicidecum vinovaţi. După aceea, toată ceata de revoltaţi din ţara Eryxului şi–a făcut curaj şi, după ce a trecut prin şanţul de irigaţie, s–a alăturat şovăind grupului nostru.

Însă când Arsinoe s–a apropiat de noi cu colivia în care era pisica, de indignare, câinelui sacru al Segestului i s–a zburlit tot părul de pe spinare şi a început să mârâie. De aceea, Dorieus a socotit că este mai înţelept să se depărteze cât mai mult de Arsinoe pentru a nu obliga sacrul animal să suporte nedoritul miros al pisicii. De data aceasta, când am ajuns aproape de porţile oraşului, nobilii au vrut să se repeadă asupra lui Dorieus şi să–l omoare, dar văzându–l ei pe sacrul câine Krimisos, şi–au întrerupt brusc înaintarea şi s–au ascuns după scuturile lor.

În urma lui Dorieus veneau cei douăzeci de măgari cu spinarea încovoiată sub greutatea ce o cărau, conduşi de stăpânii lor, iar după ei un măgar, pe spinarea căruia era un coş mare în care, generoasă, Arsinoe îl închisese pe Micon. Iar după acesta, păşea nesigur, ţinându–se de coada măgarului, Likymnios, cel pe care toată lumea îl credea mort în cursul luptei şi al cărui nume Dorieus îl menţionase când trecuse printre rândurile celor căzuţi. De fapt, se întâmplase aşa: Arsinoe, care avea o slăbiciune naturală pentru bărbaţii viguroşi,

văzându–l încă de departe pe Likymnios, cel despre al cărui mădular viril toată lumea vorbea, i s–a părut că încă mai este în viaţă şi a insistat pe lângă stăpânul măgarului pe spinarea căruia era coşul în care zăcea Micon să–l pună în coş şi pe Likymnios, dar acesta nu a vrut nici în ruptul capului, spunând că se va rupe coşul sub greutatea a doi bărbaţi. După ce toată sporovăiala s–a terminat, Likymnios a făcut un efort şi s–a agăţat cu mâinile de coada măgarului; în felul acesta a reuşit să meargă cu noi până în oraş.

După măgari au intrat pe poartă şi bărbaţii din Segest cu echipament uşor, care, la drept vorbind, se bucuraseră în sinea lor că poporul luase puterea. Iar împreună cu ei erau şi câţiva îngrijitori de câini, care–şi pierduseră câinii în luptă. Oamenii din oraş s–au împotrivit ca ei să intre, dar amândoi fiii lui Tanaquil au insistat spunând că acei oameni sunt cei mai pricepuţi crescători de câini. Până în acel moment, în Segest, creşterea câinilor era un privilegiu al aristocraţiei.

Însă, când au vrut să intre în oraş agricultorii şi păstorii răsculaţi ai ţării Eryx, porţile s–au închis ostentativ în faţa lor. Dorieus şi–a exprimat imediat nemulţumirea, dar fiii lui Tanaquil l–au convins că aşa este mai bine, fiindcă de ar intra în oraş, aceştia din urmă s–ar apuca de furat şi ar provoca multă dezordine. Până la urmă, Dorieus s–a împăcat cu gândul că nu are nici o datorie faţă de acei oameni şi a spus:

— Ce vină am eu că aceşti oameni s–au ţinut după mine? Nu eu i–am îndemnat să vină şi nici nu le–am promis nimic.

După ce a văzut că încă mai suntem câţiva în viaţă, Likymnios a fost tare fericit că a avut atâta putere să se sustragă morţii şi ne–a îmbrăţişat pe fiecare şi i–a repetat fiecăruia numele, dar o oarecare îndoială tot mai era în el, fiindcă de fiecare dată a întrebat:

— Chiar eşti viu? Oare tu respiri? Spune–mi, eşti sigur că şi eu trăiesc?

Şi ne–a povestit:

— Dar eu chiar am fost mort. Zăceam pe pământul năclăit de sânge şi nu respiram, dar, ca într–un vis, am auzit la un moment dat glasul lui Dorieus, şi el m–a strigat şi mi–a spus că eu nu am murit. Aceste vorbe m–au încurajat, şi, pe când încercam să mă ridic, a apărut Arsinoe, care, dacă a văzut că nu reuşeşte să–l convingă pe stăpânul măgarului să mă pună în coşul ce–l purta

pe spinare, m–a îndemnat să încerc să mă ţin de coada măgarului. Poate că alţii s–ar simţi dezonoraţi să se ţină de coada unui măgar, dar eu, un om simplu, sunt mulţumit că am scăpat cu viaţă.

Şi Likymnios a mai povestit că în seara dinaintea bătăliei a avut un vis urât. Ce anume a văzut în vis, el nu a povestit nimănui, dar unii au afirmat că ar fi văzut o nimfă. În orice caz, el a socotit acel vis o prevestire rea şi s–a gândit că, probabil, va muri. De aceea, dimineaţă, după ce s–a trezit, şi–a luat rămas–bun de la prietenii lui cei mai buni şi le–a dăruit tot ce avea el mai de preţ în desaga sa. Purtarea lui ciudată i–a deprimat oarecum pe prietenii săi, dar nici unul nu a fost prea mirat, fiindcă încă mulţi alţi bărbaţi au ştiut cu anticipaţie că vor muri.

— Bănuiesc că de va fi ştiut vreunul dintre atleţii Segestului că încă mai respir, a mai spus el, mi–ar fi străpuns burta cu spada fără să stea prea mult pe gânduri.

Dar după ce s–a săturat de pălăvrăgit, a spus prietenilor cărora le dăduse de dimineaţă bunurile sale că drept ar fi ca ei să i le dea înapoi, iar ei i le–au restituit, fiindcă era evident că el încă nu era mort.

Între timp, cei răniţi se tânguiau şi spuneau:

— Oare de ce vom fi cărat tot drumul cu noi un medic atât de renumit? Oare de ce l–am îngrăşat şi plătit? Doar pentru ca acum, când avem nevoie, el să doarmă beat ca un porc?

În numele prieteniei ce ne lega, am răsturnat coşul în care era Micon şi el s–a rostogolit pe pământ, apoi am aruncat cu apă rece, până ce, într–un sfârşit, s–a trezit. S–a ridicat în picioare, dar nu înţelegea nici unde se află, nici ce se petrece împrejurul lui. Însă, experienţa, pe care o avea, se pare că era atât de mare, încât, aşa beat cum era, a trecut de la un rănit la altul şi s–a achitat cu conştiinciozitate de datoria lui de medic – unii au spus că a lucrat mai bine chiar decât atunci când era treaz. Fără nici o ezitare, el a curăţit rănile provocate de arme, a pus la loc în articulaţii oasele deplasate de la loviturile de pumn ale atleţilor Segestului şi a cauterizat rănile provocate de muşcăturile câinilor. Acest lucru nu le–a fost pe plac bărbaţilor Foceei şi ei au spus:

— Nu ne mai face şi asta, medicule Micon! Suntem noi destul de rezistenţi. Dacă nu am murit până acum, nu mai murim noi niciodată.

Dar pe Micon l–a enervat neîncrederea lor şi le–a spus:

— Dacă vă gândiţi că nu este nevoie de ceea ce vă fac eu, vă înşelaţi. În timp ce voi luptaţi eu am fost în transă divină şi am văzut clar chipurile cenuşii ale celor care urmează să piară şi chipurile clare ca soarele ale celorlalţi. Vitalitatea ce o au îi ajută să se refacă pe unii care au cele mai groaznice răni, în timp ce alţii nu rezistă la o rană banală de adâncimea unui deget.

Şi clătinând din cap, a mai spus:

— Din experienţa medicilor care au fost în multe războaie se ştie că în războiul pe un pământ cultivat, rănile sunt mai periculoase decât într–un război pe un pământ sterp. Acest lucru este valabil şi pentru cai, iar cei mai mulţi cai răniţi pe un teren cultivat mor în convulsii după câteva zile de suferinţă.

Dar oamenii din Foceea nu l–au crezut. Totuşi, cei cărora Micon le–a prevăzut moartea au murit şi chinurile morţii au fost atât de cumplite, încât ceilalţi nici nu rezistau să–i privească. Cei care au fost de faţă când ei au murit au afirmat că, în clipa morţii, pe faţa lor s–a putut vedea un zâmbet mai înspăimântător decât grimasa de pe chipul Gorgonei. Likymnios nu a murit, deşi avea răni cumplite şi mulţi au aşteptat în zadar să–şi recupereze darurile pe care deja el le oferise o dată. Şapte dintre cei care au murit au fost cei cărora Micon le–a pus banul în gură, iar doi, cărora Micon nu le–a spus nimic. Dar Micon mi–a mărturisit că, deşi ştia că ei vor muri, nu le–a spus, fiindcă aceştia erau oameni periculoşi, care, la mânie ar fi putut să–l omoare, dacă el le–ar fi vorbit despre lucrurile divine şi le–ar fi pus în gură banul pentru lumea cealaltă.

În ceea ce mă priveşte, aveam genunchii jupuiţi, o rană în braţ de la o lovitură de suliţă şi o rană deschisă la gât de la o săgeată. Cea din urmă a fost mai serioasă şi Micon a tăiat şi a lărgit rana pentru a extrage vârful săgeţii ce rămăsese înfipt în carne. Dar Micon a spus că rănile mele au fost uşoare şi simbolice doar pentru a–mi aminti că am un trup muritor.

Nici nu aş fi vrut să–mi mai amintesc despre rănile ce le–am văzut eu atunci la ceilalţi oameni. Dacă totuşi am amintit de ele, este pentru că, după ce aproape toţi oamenii din Foceea au avut atât de mult de suferit de pe urma acelei lupte, Dorieus nu s–a sfiit să îi adune şi să le vorbească astfel:

— Nu este în intenţia mea să vă supăr, dar nobilii din Segest sunt pe câmpul din faţa porţilor oraşului cu scuturile în mână,

gata de atac. Aşa că noi ar trebui să ieşim din oraş şi să continuăm lupta.

Dar pe oamenii din Foceea aceste vorbe i–au enervat peste măsură şi l–au huiduit pe Dorieus şi i–au spus să–i lase în pace şi să fie mulţumit că poartă pe cap coroana câinelui din Segest, pentru care au murit atâţia oameni.

Aveam tot trupul înţepenit şi i–am spus:

— Ascultă, Dorieus! Încetează cu nebunia asta! Până acum te–am urmat, dar de acum încolo, nici vorbă.

Dionysios şi–a numărat oamenii, apoi a început să plângă. Şi i–a spus lui Dorieus:

— Noi am fost trei sute de bărbaţi, iar acum nu mai sunt nici atâţi câţi trebuie să fie pe o galeră cu cincizeci de vâsle. Spiritele celor morţi nici nu pot trage la rame, nici nu pot ridica velele. Niciodată nu mi–am putut imagina că aşa ceva are să mi se întâmple.

Dorieus nu a mai insistat, şi–a scos coiful de pe cap, a oftat din greu şi a spus:

— Poate că am împlinit deja ceea ce trebuia făcut, dar îmi este teamă că, până la urmă, tot va mai trebui să luptăm, fiindcă nobilii Segestului nu se vor lăsa.

Fiii lui Tanaquil i–au spus atunci că deja cursese destul sânge şi că Segestul are, totuşi, nevoie de luptători pentru menţinerea puterii în ţara Eryxului. Şi i–au promis că vor negocia cu nobilii, aşa că n–are de ce să se teamă, fiindcă nimănui nu–i mai prieşte războiul.

— Fiii mei au dreptate, a spus şi Tanaquil. De altfel, cred că este timpul să te odihneşti şi tu puţin. Cred că, cel mai important lucru pe care îl ai tu de făcut în acest moment, este să duci câinele sacru la locul lui. Apoi ne vom retrage ca să discutăm împreună despre evenimentele ce s–au petrecut în ultima vreme.

Dar Dorieus părea dezorientat, ochii lui priveau aiurea şi i–a spus cu o voce stinsă lui Tanaquil:

— Eşti atât de departe de mine, Tanaquil. Parcă ar fi trecut mulţi ani de când ne–am întâlnit în Himera. Chipul tău a îmbătrânit mult şi obrajii îţi sunt mai vestejiţi decât ultima oară când te–am văzut. Dar, bineînţeles, voi duce câinele în templul lui, după aceea mă voi duce la templul lui Herakles. În nici un caz n–am de gând să pălăvrăgesc cu tine, când am atâtea

lucruri importante de făptuit.

Nu i–au fost prea agreabile vorbele lui, dar Tanaquil a încercat să zâmbească dezvelindu–şi dinţii strălucitori de fildeş. A spus:

— Într–adevăr, am slăbit fiindcă am fost neliniştită pentru tine. Dar îmi voi reveni acum, că eşti cu mine. Şi nu mă îndoiesc că altfel ţi se vor părea toate după ce te vei fi odihnit.

La rândul lor, fiii lui Tanaquil au spus că primul lucru care trebuie făcut, cât mai degrabă, este construirea unui nou templu, fiindcă grânele de pe câmp au fost călcate în picioare şi pământul a fost năclăit de sânge. Suferinţa pământului trebuie răscumpărată, aşa au spus prevestirile clarvăzătorilor şi socotitorilor anilor.

Descurajat de–a binelea, Dorieus s–a lăsat pe mâna slujitorilor, care i–au desfăcut armura şi l–au înveşmântat într–o robă feniciană, împodobită cu imaginile nimfei din Segest şi a câinelui sacru, ce aveau deasupra capetelor luna şi stelele. Populaţia Segestului l–a urmat în procesiune de sărbătoare spre templul lui Krimisos, dar ajungând acolo, câinele sacru s–a împotrivit să intre în locul bine cunoscut de ani de zile. I–a aruncat priviri rugătoare lui Dorieus şi s–a opus, dar Dorieus era mai puternic şi l–a târât până în curtea sacră a templului. După aceea, câinele sacru s–a aşezat pe picioarele din spate şi a început să urle. Şi a refuzat cu demnitate să mănânce hrana ce i–a fost adusă şi nici apă nu a băut.

Îndreptându–şi coroana de rege de pe cap, care era simbolul legăturii cu sacrul zeu–câine al râurilor şi nu avea o altă valoare decât faptul că era foarte veche, Dorieus, care îşi pierduse deja răbdarea, a spus:

— Urletele acestui câine îmi distrug urechile şi–mi înceţoşează gândirea. Dacă nu–l veţi face să tacă, am să–l biciuiesc pe acest animal.

Din fericire, mulţimea nu i–a înţeles vorbele. Dar şi eu eram deprimat, pentru că în urletele lui erau prevestiri proaste. M–am întors spre Tanaquil şi i–am spus:

— Oare îmi amintesc eu bine? Ştiam că în obiceiul acestui oraş este ca în fiecare an să fie căsătorită cea mai frumoasă fecioară a Segestului cu câinele sacru. De ce nu este aici soţia lui ca să–i poarte de grijă?

— Este doar o tradiţie, care nu implică nici o responsabilitate,

mi–a răspuns Tanaquil. De fapt, fecioara împarte doar tortul de nuntă împreună cu câinele sacru, după care pleacă. Dar, în onoarea lui Dorieus, am putea să–i găsim o altă fecioară pentru a–l consola.

Pe faţa lui Dorieus se putea citi nerăbdarea pentru a se împlini cât mai repede propunerea lui Tanaquil. Tanaquil a strigat apoi spre mulţime şi după o clipă a apărut, alergând, o fetiţă, a intrat în îngrăditură unde se găsea câinele, a înfăşurat mâinile împrejurul gâtului lui şi a început să–i şoptească ceva la ureche. Surprins, câinele a vrut la început să se sustragă, dar fetiţa îl ţinea puternic. Până la urmă, animalul a încetat să mai urle şi a privit–o cu recunoştinţă pe copila ce–l mângâia. Invidioasă, mulţimea a început apoi să strige că nu ar fi trebuit să–i fie îngăduit unei cerşetoare să se apropie de câinele sacru şi că, acest lucru fiind unul dintre prerogativele nobililor, a fost încălcat unul dintre cele mai importante obiceiuri vechi. Dar Tanaquil le–a răspuns:

— Mult mai multe obiceiuri străvechi au fost violate în această zi. Dar dacă însuşi Krimisos, câinele sacru, a acceptat–o pe fata aceasta şi este mulţumit, nimeni nu poate reproşa nimănui nimic.

Locul împrejmuit unde trăia câinele sacru făcea parte din reşedinţa regală. Tanaquil dăduse deja poruncă să fie pregătită mâncarea pentru a ne ospăta. Palatul nu fusese locuit multă vreme şi, din cauză că în el se găseau multe relicve sacre, provenind, în parte, de la diverse animale, mirosea îngrozitor. Era vechi, dar nu fusese construit după arhitectura grecească, după cum fuseseră construite casele nobililor. Dar lui Dorieus i–a plăcut şi a dat poruncă să fie evacuată locuinţa vecină cu palatul regal, pentru a se instala acolo oamenii din Foceea. Şi a mai poruncit ca locuitorii Segestului să–i îngrijească pe răniţi.

Tanaquil s–a agitat şi a vegheat ca Dorieus să se poată restabili. A fost spălat, uns cu uleiuri şi masat, bineînţeles că doar pe părţile nerănite ale trupului, apoi slujitorii l–au purtat pe braţe până în sala banchetului. Când a încercat să mănânce, a dat totul afară, fiindcă nu putea să înghită nimic, şi–a cerut iertare comesenilor şi a spus:

— Se pare ca hrana terestră nu mai este pe plac trupului meu de când, în sala din adâncul mării, zeiţa Thetis mi l–a făcut invulnerabil. Aşa după cum vedeţi – şi voi puteţi să pipăiţi cu

mâinile voastre de vă îndoiţi – nici una dintre rănile mele nu este prea gravă. Bănuiesc că suliţele şi spadele s–ar fi împiedicat de pielea mea chiar şi de–aş fi luptat neechipat cu armuri.

Tanaquil a fost puternic mirată, s–a uitat la noi cu răutate şi i–a spus tăios:

— Ce vrei să spui, nobilul meu soţ? Ai cumva dureri de cap? Probabil că eşti prea obosit de nu poţi mânca, fiindcă altădată mâncarea ce ţi–o dădeam îţi plăcea nespus de mult.

Dorieus a zâmbit descurajat, apoi a vărsat din nou un lichid verzui, deşi nu mâncase nimic. Trist, din cauza stării în care era, a spus:

— Eu nu înţeleg ce mi se întâmplă. De când mi–am atins ţelul, mă simt teribil de slăbit, fiindcă nu am pentru ce să mai lupt. Să nu mai văd această coroană a câinelui! Pute îngrozitor. De altfel, totu–i împuţit în casa asta şi miroase a câine. Cred că de la mirosul acesta îmi este atât de rău.

Tanaquil i–a spus:

— Vino mai aproape şi respiră parfumul meu. Aşteptându–te pe tine, am pus sclavele să–mi ungă trupul cu cele mai fine esenţe de flori, iar pe frunte încă mai sunt urmele uleiului parfumat.

Dorieus i–a mirosit fruntea, după care şi–a retras capul scârbit şi, încruntând din sprâncene, a spus mânios:

— Şi tu miroşi a câine, Tanaquil!

Apoi s–a aplecat şi şi–a apăsat pântecele cu mâna şi a început să se I tânguiască.

— Ca şi cum aş fi din nou pe corabie, a spus el. Şi mă clatin în acest pat convivial cum mă legănam în braţele dragostei mele. Ea mi–a dăruit desfătări divine şi m–a hrănit cu hrana zeilor. O, Thetis, Thetis! Aici, pe pământ, te voi regreta etern. Sper că mă înţelegi şi–mi dai iertare, Tanaquil, fiindcă eşti femeia mea, chiar dacă miroşi a câine.

Tanaquil a privit cu răceală spre noi şi, în special, spre Arsinoe, care şi–a lăsat privirea în pământ. I–am explicat repede lui Tanaquil ce se întâmplase cu Dorieus pe mare, iar Micon s–a dus lângă ea şi i–a spus în şoaptă, mai clar, despre ce este vorba.

Tanaquil s–a uitat încă o dată, bănuitoare, spre Arsinoe, după aceea a alungat gândul şi a scuturat din cap. Mângâind buzele

lui Dorieus, i–a spus:

— Eu îţi înţeleg pactul ce l–ai săvârşit cu această Thetis a ta şi nu sunt câtuşi de puţin geloasă pe ea. Însă cred că cel mai bine ar fi să nu ieşi câteva zile din casă. Este mai respectat un rege care nu se arată mulţimii şi nu se amestecă în treburile lipsite de importanţă ale oamenilor de rând. Am ales pentru tine câteva veşminte de fecioară, sunt în camera noastră de dormit. Asemenea străbunului tău Herakles, te vei îmbrăca şi tu câteva zile în veşminte de femeie şi vei face toate treburile pe care doar femeile le fac. Pentru a curma indignarea zeilor că te–ai iubit cu Thetis.

Oamenii din Foceea au ascultat vorbele lui Tanaquil cu gurile căscate de uimire, dar nici unul dintre ei nu a râs. Dionysios a spus că, într–adevăr, Dorieus făcuse exces de virilitate în ultima vreme, aşa că nu este rău de se va păzi de invidia zeilor în veşminte de femeie.

Amabilitatea lui Tanaquil şi prietenoasa înţelegere a lui Dionysios l–au calmat pe Dorieus. A închis ochii şi capul i–a căzut într–o parte, pe perne. L–am dus pe braţe până în camera de odihnă şi l–am lăsat acolo pe pat. Tanaquil s–a aşezat alături şi i–a pus drăgăstoasă capul pe pieptul ei. Pe jumătate adormit, el a început să sugă de la sânul ei ca un copil, apoi a adormit profund. Eu nu am văzut nimic deosebit în asta, dar bărbaţii Foceei au afirmat că ei nu au văzut până atunci un semn mai important decât acesta. Şi au spus că ei sunt convinşi de originea divină a lui Dorieus. După ei, nu există în lume bărbat asemenea lui.

L–am lăsat pe Dorieus şi ne–am întors să bem vin în cinstea victoriei noastre, şi, pe când beam vin, au început bărbaţii din Foceea să se întrebe unii pe alţii: *Iar acum ce vom face? Şi, de fapt, ce–am câştigat? Bogăţii încă nu avem. Dimpotrivă, comoara noastră s–a micşorat vizibil din cauza războiului. În oraş nu putem merge să furăm, pentru că este oraşul lui. Dorieus a promis că vom domni peste Eryx, dar am văzut atâţia agricultori răzvrătiţi împotriva celor ce domnesc peste ei şi nici de lucrat pământul nu suntem noi obişnuiţi. Câmpul nostru este marea, doar pe mare suntem noi iscusiţi.*

Dionysios a spus:

— Bărbaţi ai Foceei! Am rămas în viaţă a zecea parte din câţi am fost, iar bogăţiile noastre s–au înjumătăţit. Deci, ne putem

consola că noi, cei care mai suntem încă în viaţă, nu am pierdut nimic, dimpotrivă, suntem încă şi mai bogaţi. Dar aici, noi suntem doar nişte străini şi niciodată nu vom ajunge să simţim că aici suntem acasă. Şi poate că au şi cartaginezii un cuvânt de spus în această ţară a Eryxului. Atunci ce vom face?

Astfel au discutat ei multă vreme şi i–au enumerat pe toţi cei care au murit. Şi pentru fiecare nume pomenit au adus jertfă de vin, să aibă linişte mortul în întunecatul regat subpământean, şi cel mai harnic băutor a fost Likymnios, care, din când în când, spunea că niciodată până în acea seară, vinul nu i s–a părut că are un gust atât de bun. De aceea, toţi au început să bea mai pătimaş spunând că nu se ştie ce aduce ziua de mâine, aşa că cel mai înţelept ar fi să–şi bea şi minţile. Apoi, când ei nu s–au mai ostenit să amestece vinul cu apa, i–am spus lui Arsinoe să se ducă la culcare.

3

Timp de douăsprezece zile, Dorieus nu şi–a făcut apariţia. În acest timp, în Segest s–a restabilit ordinea. Nobilii i–au atacat prin surprindere pe răzvrătiţii din Eryx, care, până la urmă, s–au declarat învinşi şi s–au întors

235

să lucreze pentru stăpânii lor. Cât despre sicani, locuitorii Segestului le–au oferit sare şi vase din argilă şi ei au plecat să trăiască în pădurile lor, la fel ca şi până atunci.

Apoi poporul s–a împăcat cu nobilii şi ei s–au întors la casele lor împreună cu caii, câinii şi atleţii, convinşi că, încredinţând poporului responsabilitatea afacerilor publice, dar păstrând în continuare simbolurile rangurilor lor, vor avea şi mai mult timp să se ocupe de creşterea cailor şi dresarea câinilor, precum şi să privească competiţiile atletice. Şi–au dat acordul nobilii şi în ceea ce priveşte căsătoriile fiicelor lor cu negustorii cei mai bogaţi sau cu artizanii cei mai talentaţi, care puteau astfel moşteni terenuri şi creşte haite de câini, chiar dacă nu erau nobili prin naştere.

În cea de–a treisprezecea zi, şi–a făcut apariţia şi Dorieus. După ce şi–a agăţat spada pe unul din pereţii sălii banchetului, mi s–a adresat prietenos:

— Te respect, Turms, chiar dacă nu întotdeauna ai fost alături de mine în luptă. Am fost o dată sau de două ori fericit că ţi–am putut salva viaţa, dar despre asta n–are nici un rost să mai vorbim. Vreau să fac din tine regele Eryxului, fiindcă i–am promis lui Arsinoe că va fi deasupra tuturor preoţilor şi preoteselor zeiţei.

Dar eu nu aveam nici un chef să plătesc oameni dispuşi să meargă ca să cucerim Eryxul. Chiar şi Arsinoe, în starea în care era, s–a arătat înţeleaptă şi i–a spus:

— Dar nu este nici o grabă. Bineînţeles, pentru mine, cel mai bine ar fi să ajung din nou slujitoarea zeiţei, dar este mai bine ca

aceasta să se întâmple abia peste un an.

Iar Tanaquil a spus:

— Într–adevăr, tu nu ai nici un motiv să te grăbeşti ca să ajungi la templul din Eryx, Istafra, prietena mea. Dar eu nu sunt chiar atât de proastă, de aceea îţi spun să–ţi aminteşti să rămâi în pielea ta, aici, în Segest.

Dorieus era neliniştit şi ar fi vrut să–şi trimită emisari în oraşele greceşti ale Siciliei, în Selinus, Gela, Akragas şi Siracuza, care să anunţe înscăunarea lui ca rege în Segest, dar Tanaquil s–a opus vehement şi a spus:

— Aşa ceva nu poţi face! Dacă va auzi un astfel de lucru, Consiliul Cartaginei va bănui că tu ai făcut alianţă cu oraşele greceşti. Cel mai bine pentru tine, până ce situaţia va fi mai clară, Dorieus, este să–ţi ţii bine limba–n gură. În timp ce rătăceai pe mare, s–au întâmplat multe lucruri. Astă–primăvară, pentru a nu cădea în mâinile perşilor, în Sicilia s–au refugiat toţi locuitorii insulei Samos. Cu ajutorul lor, autocratul oraşului Reggio, Anaxilaos, a cucerit oraşul Zankle. Când, la Himera, Krinippos a aflat vestea, s–a grăbit să–şi căsătorească nepoata cu Anaxilaos, care, după ce a schimbat numele oraşului Zankle în Messina, a încheiat un pact de prietenie cu Cartagina şi este rege peste amândouă părţile strâmtorii. Aşa că, prin această căsătorie, tot ţărmul septentrional al Siciliei este controlat de cartaginezi. Înainte de a te recunoaşte Cartagina rege în Segest, fiii mei vor trebui să aducă multe argumente Consiliului.

După seceriş, au sosit, prin Eryx, doi emisari din Cartagina, care urmau să cerceteze asupra schimbărilor întâmplate în Segest. Erau doi, deoarece Consiliul considerase chestiunea prea importantă pentru a o încredinţa doar unui emisar, dar nici trei nu se cădea să trimită, fiindcă erau prea mulţi. Bineînţeles, aceştia erau însoţiţi de o suită considerabilă de servitori, scribi, socotitori şi experţi în probleme militare.

Dorieus a lăsat în grija lui Tanaquil organizarea banchetului în onoarea lor. Tanaquil a adus tăbliţa cu arborele ei genealogic, a dat–o oaspeţilor să o privească, apoi a spus că ea îl va reprezenta pe Dorieus în discuţii, asigurându–i că, în puţină vreme, Dorieus va cunoaşte limba şi obiceiurile elinilor. La rândul lui, Dorieus i–a dus să le arate câinele sacru. De fapt, nici nu mai avea altceva de arătat.

După multe discuţii, la care Dorieus a autorizat Consiliul

Oraşului să–l reprezinte, cartaginezii l–au recunoscut rege al Segestului şi al întregii ţări Eryx. Cum, pentru distrugerile făptuite în oraşul Panormos, Dorieus trebuia să plătească, ei deja confiscaseră trirema lui Dionysios. În cursul acestor discuţii, oraşul Eryx a fost recunoscut ca oraş cartaginez. Cartagina, rezidenţa de iarnă a zeiţei, urma să primească, ca şi până atunci, o parte din câştigurile provenite din pelerinajul la templul zeiţei din Eryx. În ceea ce priveşte pacea şi războiul, Segestul urma să ceară sfatul Cartaginei, iar legile interne şi înţelegerile comerciale cu oraşele greceşti ale Siciliei trebuiau să fie concordante cu cele ale Cartaginei. Continuu soseau oameni din Sicilia, care fugiseră din calea perşilor, dar asta nu însemna că Sicilia este patria lor.

Ultima exigenţă a reprezentanţilor Cartaginei a fost următoarea: Dorieus trebuie să–i predea pe Dionysios şi pe oamenii lui Cartaginei, ca să fie judecaţi pentru piraterie.

Dorieus a fost de acord cu toate condiţiile cartaginezilor, fiindcă, de fapt, nu era nimic nou în ele. Era doar o recunoaştere formală a unui pact deja existent. Dar a refuzat categoric să–i predea Cartaginei pe oamenii din Foceea. A rezistat chiar şi în faţa lui Tanaquil, care a încercat să–l convingă că nu–i datorează nimic lui Dionysios şi că, fără îndoială, în locul lui, Dionysios nu ar fi ezitat să–l dea pe mâna oricui, numai să–şi vadă împlinit interesul lui.

Dar Dorieus i–a spus:

— Ceea ce s–a întâmplat pe mare este doar un aspect al relaţiei cu aceşti oameni, însă legătura de frăţie, pe care am pecetluit–o cu sângele nostru pe pământ, mă împiedică să le fac lor vreun rău.

Când a aflat că discuţiile cu cartaginezii sunt amânate de la o zi la alta din cauza lui şi a oamenilor din Foceea, Dionysios a venit la palat şi i–a spus lui Dorieus:

— Eu nu doresc câtuşi de puţin să–ţi pierzi coroana, pentru obţinerea căreia noi am luptat cu generozitate. Mai degrabă ne vedem de drumul nostru şi ne întoarcem pe mare. Dar sper că la despărţire îţi vei aminti să ne oferi o răsplată importantă pentru suferinţele ce le–am pătimit în război şi pentru umilinţa de care am avut parte în acest oraş duşmănos.

Lui Dorieus i–a plăcut hotărârea lui Dionysios de a pleca din Segest şi i–a spus:

— Ai grăit drept. Poate că aşa este mai bine, deşi voisem să fac din voi stăpânii acestor pământuri, aşa după cum v–am promis. Dar ce pot face eu când Cartagina refuză să–mi recunoască încoronarea? Cât despre daruri, nu pot spune nimic, fiindcă, la drept vorbind, sunt sărac şi nu am nimic altceva în afară de amintirea luptei, care mă reconfortează, şi ceea ce a obţinut femeia mea, Tanaquil, după ce şi–a vândut casa din Himera. De câte ori cer câte ceva de la aceşti negustori ai oraşului, ei mă refuză spunând că legile nu autorizează regele să obţină ceva fără să plătească. Aşa că, vezi şi tu în ce situaţie îngrozitoare mă găsesc, Dionysios. Înţelege–mă şi înfrânează–ţi lăcomia!

Dionysios a fost surprins de nerecunoştinţa lui Dorieus şi i–a spus:

— Să–ţi spun drept, eu nu te invidiez pentru poziţia de rege pe care o ai. Dar sunt sigur că un rege are multe posibilităţi de a împlini ceva dacă doreşte. Eu nu ţi–am cerut altceva decât să răsplăteşti în vreun fel suferinţele şi umilinţele de care au avut parte aceşti oameni curajoşi ai mei.

Dorieus a încercat să vorbească cu reprezentanţii poporului din Segest despre răsplata cuvenită oamenilor lui Dionysios, dar ei, care ştiau cât de porniţi erau elinii împotriva foceenilor, i–au spus cu răceală:

— Dacă regele nostru nu vrea să–i predea pe aceşti piraţi cartaginezilor, mai bine îi plătim pe atleţi să–i omoare într–o noapte potrivită.

După părerea lui Dorieus, această soluţie ar fi fost mai onorabilă decât dacă el i–ar fi predat autorităţilor Cartaginei. Mai cu seamă că, după aceea, el le–ar fi moştenit bogăţiile, pe care bărbaţii din Foceea le păzeau cu mai mare străşnicie decât înainte. Nu le scăpau nici o clipă din ochi şi le purtau în spate oriunde mergeau şi stăteau pe saci sau pe coşuri când opreau undeva. Numai că Dorieus nu tânjea prea mult după bogăţiile lor, şi–apoi, în ciuda afirmaţiilor pe care le făcuse în faţa lui Dionysios, Tanaquil era cea mai bogată persoană din Segest, chiar dacă risipise mult aur pentru a–i determina pe locuitorii Segestului să se revolte.

Dar bărbaţilor din Foceea, într–adevăr, nu le era bine în Segest. Cea mai mare parte din timp stăteau în casă, fiindcă nimeni nu–i agrea. Trebuiau să–şi plătească mâncarea şi

băutura, iar seara, gărzile cartagineze îi supravegheau, nu cumva să repete figura ce o făcuseră în Himera şi să dispară. Dar în Himera fusese cu totul altceva, fiindcă oraşul era lângă mare şi corăbiile noastre erau pregătite de plecare în orice clipă.

Când a venit toamna, au început să simtă că funia s–a strâns prea mult în jurul gâtului lor. Se simţeau din ce în ce mai rău în acest oraş unde nici măcar femeile nu păreau interesate de ei şi–i ocoleau. Au început să fie din ce în ce mai mult apăsaţi de povara acelui semn albastru, care nu putea fi şters cu nimic de pe spatele lor, şi să se întrebe mai des decât altă dată ce simte un om când este jupuit de viu. În fiecare zi treceau pe lângă casa în care locuiau foceenii emisari ai cartaginezilor, cu feţele lor de culoarea aramei şi cu bărbile ondulate, în care firele de păr erau împletite împreună cu fire de aur. Gărzile care îi însoţeau îi blestemau şi–i ameninţau pe foceeni. Dar, urmând sfaturile lui Dionysios, oamenii din Foceea suportau totul în tăcere. În fond, înjurăturile nu le înţelegeau, fiindcă erau rostite într–o altă limbă, de aceea spuneau că au auzit ei în viaţa lor destule înjurături murdare, dar cel puţin erau rostite în greceşte. Însă această hărţuială cotidiană, până la urmă, a reuşit să–i destabilizeze.

Încă mai sufereau şi din cauza lipsei de activitate; ar fi făcut orice muncă, numai să le treacă timpul mai uşor, dar nimeni din Segest nu voia să–i primească în slujba sa. Nici când au trebuit să fie secerate grânele, proprietarii de terenuri nu i–au vrut şi toţi au spus că, fiind străini, ar putea să le otrăvească recolta. Şi–apoi, pe câmp, foceenilor le–ar fi fost mai uşor să–i atace. Dar pe cine ar mai fi putut ei să atace? Nu mai rămăseseră decât treizeci de oameni; dintre aceştia, doi nici nu erau din Foceea, ci din Cipru, din oraşul Salamina, iar unul era comandantul lor, Dionysios. Cât j despre mine, Arsinoe şi Micon, nu ştiu din ce cauză emisarii Cartaginei nu au spus nimic şi nici nu i–au cerut lui Dorieus să ne predea autorităţilor cartagineze. Locuiam în casa regală a lui Dorieus şi ne bucuram de ospitalitatea lui Tanaquil, la fel ca în Himera.

Cu timpul, bărbaţii din Foceea nu au mai putut ieşi din locuinţa lor şi erau păziţi zi şi noapte de câţiva gardieni. La început şi–au curăţat cu grijă armele, dar cum nu aveau nimic de făcut, au desfăcut sacii şi coşurile şi se uitau în fiecare zi la bijuterii, cântăreau argintul şi aurul în mâini şi ştergeau de praf

statuetele din fildeş. Dionysios le interzisese să bea vin, deşi locuitorii Segestului nu le cereau bani pe burdufurile cu vin. Doar pentru hrană trebuiau foceenii să plătească. Până la urmă, nu le–a mai rămas altceva de făcut decât să joace zaruri şi să se certe unii cu alţii.

Este de înţeles că Dorieus începuse să se sature de ei, pentru că erau un adevărat obstacol în calea sa. Şi emisarii din Cartagina îşi pierduseră răbdarea şi cereau ca foceenii să fie predaţi Cartaginei înainte de începerea sezonului de navigaţie. Şi ei au mai spus că sunt doar vorbe goale poveştile despre jupuirea de viu, cu care cartaginezii i–ar pedepsi pe piraţi. Bineînţeles, legile navigaţiei sunt severe, dar nu neroade. Cartagina avea mare nevoie de sclavi pentru minele ei din Iberia. Acolo erau trimişi, de obicei, cei care încălcau legea. Dacă se răzvrăteau împotriva hotărârii judecătoreşti, li se scoteau doar ochii sau le erau dezarticulaţi genunchii, pentru a nu putea să fugă, dar în rest, nimic rău nu li se putea întâmpla.

Când i–am povestit lui Dionysios despre aceste grozăvii ce le–am auzit, după ce şi–a scărpinat îndelung barba, Dionysios mi–a spus trist că oamenii lui nu au nici cea mai mică dorinţă să–şi sfârşească zilele ca sclavi în aerul otrăvitor al minelor din Iberia, sau, cu ochii scoşi, ca să învârtă până or crăpa roţile morilor din Cartagina, doar de dragul nebuniei lui Dorieus. Dorieus s–a dus la ei de trei ori pentru a–şi lua rămas–bun şi i–a îmbrăţişat cu ipocrizie pe fiecare, după care a plecat repede pretextând treburi urgente în oraş. Ultima oară le–a adus în dar un săculeţ mic cu monede de argint, pe care le şterpelise din lada cu bijuterii a lui Tanaquil. Ar fi plecat Dionysios şi oamenii lui de s–ar fi încrezut în spusele lui Dorieus. Dar ei ştiau prea bine că, de se vor încumeta să plece, locuitorii Segestului, fie pe stradă, fie într–un alt loc, se vor năpusti asupra lor şi–i vor omorî.

Dionysios nu a avut încredere în mine şi nu mi–a dezvăluit planurile sale, chiar dacă am rămas prieteni în continuare. Într–o zi, văzând eu fumul gros ce se ridica din curtea locuinţei lor, am alergat în goană să văd ce s–a întâmplat. Săpaseră o groapă în pământ şi topeau frumoasele vase de argint din comoara lor. De pe cutiile decorate desprindeau pietrele preţioase, iar statuetele din fildeş le tăiau în bucăţi.

— Dacă te va întreba cineva ce facem, au spus ei, explică–i

că, mai înainte de a fi duşi în faţa judecătorilor Cartaginei, ne–am hotărât să aducem jertfe zeilor. Şi este un adevăr că, atât de scumpe jertfe, rar li se aduc zeilor. Negustorii Segestului nu vor să cumpere lucrurile noastre de preţ. Dar nici noi nu vrem ca de pe urma trudei noastre să se bucure altcineva. De aceea, cel mai bine este să le distrugem.

Nu am crezut eu în spusele lor şi am văzut că, după ce au topit toate vasele de argint, au tăiat metalul în bucăţi şi l–au împărţit între ei. Am fost indignat şi le–am spus:

— Ochii mei nu mai pot suporta o astfel de barbarie. Aţi distrus opere de artă nepreţuite. Observ că argintul l–aţi împărţit între voi, iar pentru pietrele preţioase şi pentru perle, care sunt de diferite mărimi, daţi cu zarul pentru a desemna cine cu ce se alege. Eu nu spun despre Dorieus că ar avea dreptul la o parte din aceste bogăţii, fiindcă el şi–a luat cu prisosinţă partea, dar mie şi lui Micon cred că ni se cuvine partea noastră.

Dar Dionysios a râs cu gura până la urechi de i s–au văzut sclipind dinţii şi mi–a spus în bătaie de joc:

— O, Turms! Tu ţi–ai luat partea ta de mult, încă din Himera. Oare nu–ţi aminteşti că, mai înainte de a călători la Eryx, ai împrumutat destul de mulţi bani de la mine? Iar după ce te–ai întors din Eryx, ai împrumutat din nou, pentru a satisface dorinţele capricioasei femei cu care ai venit de acolo. În ceea ce–l priveşte pe Dorieus, cred că este mult mai dator faţă de noi, decât i–am fi noi lui dator. Însă să ştii că medicului Micon îi vom da partea ce i se cuvine, dar numai dacă ne va însoţi în Cartagina, ca să fie jupuit de viu împreună cu noi. Cine ştie? Poate că, iscusit cum este, va reuşi să ne coase pielea la loc.

Cu şiroaiele de transpiraţie ce le alunecau pe feţe, oamenii din Foceea au râs cu poftă şi mi–au spus:

— Chiar aşa, Turms! Adu–i aici pe Dorieus şi pe Micon, şi–o să vedeţi voi ce parte vă dăm. Dar, fiindcă s–ar putea să nu vă convină, puteţi veni înarmaţi, că tot partea aceea o veţi primi.

Văzând atitudinea lor ostilă, m–am gândit că–i mai bine să–i spun lui Dorieus că ei s–au hotărât să se predea cartaginezilor şi că, în vederea acestui autosacrificiu, aduc jertfe zeilor. Nu mi–am putut imagina că Dorieus va reacţiona în felul în care a reacţionat. A scos un suspin de uşurare şi a rostit:

— O, ce oameni de ispravă! Acesta este cel mai bun serviciu ce mi–l pot face, ca să pot, în sfârşit, să mă ocup în linişte de

treburile regatului.

Tot oraşul s–a veselit când a început să se şoptească din gură în gură că această insurmontabilă problemă este pe punctul de a fi rezolvată cu uşurinţă. Pentru că întotdeauna oamenii cred mai cu uşurinţă ceea ce ei înşişi doresc să creadă. Şi auzind ei în acea noapte zgomote şi veselie în casa foceenilor, s–au gândit că aceştia chefuiesc şi beau vin ca să prindă curaj pentru ceea ce îi aşteaptă. A doua zi, emisarii Cartaginei au spus cu un aer mulţumit:

— A trecut deja destul de multă vreme de când corabia noastră aşteaptă la Eryx. Dar piraţii ăştia sunt mult mai dobitoci decât ne imaginam noi, din moment ce se încred în legile Cartaginei!

Apoi ei au adus jertfe de mulţumire zeului Baal, precum şi altor zei şi au dat poruncă meseriaşilor să pregătească odgoane şi piedici cu care să lege picioarele foceenilor pentru marşul ce urmau să–l facă până la Eryx. În ziua următoare au apărut în faţa casei în care era Dionysios şi au aşteptat. Dionysios şi bărbaţii Foceei au ieşit deodată afară, şi, mai repede decât reuşesc eu să povestesc, i–au omorât pe oamenii din garda emisarilor Cartaginei şi i–au tras în interiorul casei pe emisarii împietriţi de spaimă. Nu au omorât nici un om din Segest şi i–au sfătuit pe gardienii oraşului să nu se amestece în chestiuni care nu–i privesc.

Dorieus a urlat de furie, iar pe consilierii Segestului, de frică, i–a apucat subit durerea de burtă. Dionysios a ieşit cu securea în mâini şi i–a explicat liniştit lui Dorieus:

— Noi ne–am predat de bunăvoie emisarilor din Cartagina ca să ne conducă până la Eryx, unde, dacă am înţeles bine, ne aşteaptă de multă vreme o corabie. Ne pare nespus de rău pentru nefericitul incident care s–a întâmplat, dar nu este vina noastră că, pe când noi încercam să discutăm paşnic cu emisarii, acei sălbatici de cartaginezi din gardă s–au repezit spre noi şi, de prostălăi ce erau, s–au împiedicat în scuturile lor şi s–au străpuns cu propriile lor spade. Dar nu este exclus ca şi noi, de mâniaţi ce am fost că ne–au deranjat tocmai când voiam să discutăm cu emisarii, neîndemânatici cum suntem la mânuirea armelor de metal, îi vom fi atins pe unii fără să vrem. Dar emisarii Cartaginei ne–au acceptat deja scuzele, ne–au asigurat că nu–i nici o pierdere şi că n–are rost să ne facem atâta sânge

rău, fiindcă nu–i nicidecum vina noastră. Iar dacă vă îndoiţi de cele ce vi le spun, intraţi în casă şi întrebaţi–i pe ei ca să vă convingeţi că nu mint!

Însă consilierii Segestului nu păreau câtuşi de puţin interesaţi să intre în casa oamenilor din Foceea şi Dorieus le–a spus că, de fapt, ei nu mai au nimic de făcut, din moment ce Dionysios şi oamenii lui s–au predat de bunăvoie emisarilor Cartaginei. Şi Dionysios a spus în continuare:

— Voi trebuie să vă stăpâniţi pornirile duşmănoase, locuitori ai Segestului! Sacrilor emisari ai Cartaginei, care împărtăşesc aceleaşi gânduri cu noi în acest moment, le este teamă ca nu cumva să săriţi asupra noastră în timp ce vom pleca, împiedicându–i în felul acesta să–şi împlinească nobila lor misiune şi să ajungă cu noi vii în faţa judecătorilor Cartaginei. Dacă voi nu vă veţi stăpâni şi ne veţi ataca, ei sunt dispuşi să–şi curme viaţa cu propriile lor mâini, aşa că sângele lor asupra capetelor voastre se va abate, pentru că niciodată Cartagina nu vă va ierta pentru moartea lor.

În timp ce consilierii Segestului rumegau vorbele lui şi nu le cădeau prea bine în pântece, zâmbind vesel, Dionysios a mai spus:

— Nouă, oamenilor din Foceea, ne convine mai mult ca drumul spre Cartagina să–l facem prin Panormos, fiindcă îl cunoaştem mai bine. Însă emisarii Cartaginei ţin morţiş să mergem prin Eryx. Uite, doar în această privinţă opiniile noastre nu coincid, dar noi suntem oameni înţelegători şi ne vom supune vrerii lor. Dar, chiar dacă noi vom face drumul pe jos, fiindcă suntem ostatici, nu se cuvine ca aşa nişte persoane onorabile cum sunt preasacrii emisari să meargă pe jos. De aceea, voi trebuie să ne aduceţi măgari şi o călăuză, care să ne conducă până la Eryx.

Oamenii mai de vază ai Segestului au înţeles că nu pot face nimic, fiindcă nu încăpea îndoială, Dionysios i–ar fi omorât pe emisarii Cartaginei în cazul în care cineva s–ar fi încumetat să atace oamenii Foceei. Urmările ar fi fost catastrofale pentru Segest. De aceea, au spus amărâţi:

— Ia–ţi măgari şi catâri şi vezi–ţi de drum, Dionysios foceeanule! Dar de urat drum bun, nicidecum nu–ţi urăm, dimpotrivă, îţi dorim din toată inima să–ţi plesnească ficatul pe drum şi viermii să te mănânce, după cum, acelaşi lucru îl urăm

şi oamenilor tăi!

Dar, cu o ipocrizie nedisimulată, Dionysios şi–a ridicat braţele spre cer şi a strigat:

— O, voi bărbaţi ai Segestului! Compasiunea emisarilor Cartaginei am câştigat–o fără prea multă trudă, dar duşmănia de care sunteţi voi animaţi, nimeni nu v–o poate risipi! Să vă apere zeii ca urările de rău ce le–aţi făcut să nu se împlinească, fiindcă îi veţi pune pe aceşti sacri bărbaţi ai Cartaginei într–o mare încurcătură. Ei au promis deja şi s–au fălit că pielea pe care o vor jupui de pe mine o vor atârna chiar la intrarea dinspre mare în portul Cartagina. Oare care bărbat nu–şi doreşte o aşa de mare cinste?

Oamenii din Segest au înţeles că n–au de ales şi trebuie să–i facă jocul lui Dionysios prefăcându–se că îi cred promisiunile. Au alcătuit un cortegiu de onoare şi l–au condus până la poarta de vest a oraşului. Bineînţeles, au văzut toţi că emisarii Cartaginei erau legaţi cu frânghii pe spatele măgarilor şi că peste gura lor era pus un căluş, dar fiecare s–a prefăcut că nu vede.

Micon şi cu mine i–am condus pe oamenii din Foceea până la poarta vestică a oraşului, uimiţi de viclenia şi de nemaipomenita isteţime a lui Dionysios.

Şi, fiindcă nu avea nimic de pierdut, cu o aroganţă de care cred că s–au speriat şi zeii, Dionysios a spus:

— Am uitat că aurul, documentele şi tăbliţele acestor onorabili au rămas acolo unde au fost găzduiţi. Mergeţi iute şi aduceţi–le, şi nu uitaţi să aduceţi cu voi şi carne proaspătă din abundenţă, burdufuri cu vin şi două fecioare, care să–i încălzească la noapte pe respectabilii voştri oaspeţi, fiindcă noaptea nu–i prea uşor să dormi pe pământul gol.

Oamenii Segestului au simţit atunci că pocneşte ceva în ei de furie şi şi–au spus unul altuia:

— Să mergem şi să–i omorâm, chiar dacă acest lucru va fi ultima noastră faptă pe acest pământ!

Dar Dionysios şi timonierul său, ajutaţi de Likymnios, au apropiat tăişul spadelor lor de gâturile emisarilor din Cartagina şi au spus oamenilor din Segest:

— Dacă voi ţineţi cu tot dinadinsul ca aceşti oameni atât de sensibili să–şi piardă răbdarea şi să–şi pună capăt zilelor văzând încăpăţânarea cu care vă împotriviţi călătoriei pe care ei de atâta timp o plănuiesc, treaba voastră! Dar ei ne–au promis că

ne vor ajuta să ajungem cu bine în Cartagina. Ce vom face oare noi acolo fără sprijinul lor?

Lăzile de călătorie ale emisarilor au fost aduse. După ce a cotrobăit prin ele, Dionysios a scos un veşmânt cartaginez de ceremonie şi l–a îmbrăcat. Dar sulul de papirus, după ce l–a deschis, nu a reuşit să–l înţeleagă, fiindcă nu ştia să citească şi nici de pe tăbliţele de ceară nu a înţeles nimic, aşa că le–a dat oamenilor lui. Unii au luat tăbliţele de ceară şi au acoperit textul cu desene obscene. Ceilalţi, care au luat ruloul de papirus, şi–au deşertat burţile în văzul mulţimii înmărmurite a Segestului, după care şi–au şters curul cu pactul sacru încheiat între emisarii Cartaginei şi regele Segestului. Când au văzut aceasta, consilierii Segestului au spus mulţimii să plece, fiindcă ceremonia s–a terminat.

Înnebunit de furie, unul dintre demnitarii Segestului, a încercat să se repeadă spre Dionysios. Dar faţa i s–a înnegrit deodată şi el s–a ţinut de gât pentru că nu mai putea respira, apoi a căzut mort la pământ. Un prieten l–a ridicat şi a început să–i frecţioneze mâinile şi picioarele, dar nu a reuşit să–l reanimeze. Oamenii Foceei au spus că este o proastă prevestire. Atunci Dionysios a crezut că este deja timpul să pornească. Şi au plecat toţi pe drumul care ducea la Eryx.

Nu au pierdut timpul, au mers cât au putut de repede, aşa că a doua zi, înainte de a se însera, au ajuns la Eryx. Acolo, emisarii le–au arătat corabia care îi aştepta. S–au urcat ei pe corabie şi, după ce i–au azvârlit în mare pe toţi oamenii echipajului, au aruncat cu torţe aprinse în ambarcaţiunile ce erau în apropiere. În haosul care a fost atunci în port, le–a fost uşor să se strecoare printre alte corăbii până au ajuns în largul mării. Pe unul din emisarii Cartaginei l–au legat la prora ca să le poarte noroc, iar pe celălalt l–au sacrificat zeului Baal după ce au trecut de coloanele lui Herakles, pe când urmăreau o corabie încărcată cu bogăţii, pe care urmau s–o jefuiască, fiindcă vântul îi purtase până la ţărmul Africii, în apropiere de Cartagina. N–a mai ajuns niciodată Dionysios în Massilia, fiindcă zeii hotărâseră că meseria lui este pirateria. Dar corăbii greceşti nu a atacat niciodată. De aceea oraşele greceşti ale Siciliei l–au protejat. Aşa se face că, până la urmă, a reuşit să adune o adevărată flotilă în jurul lui. La drept vorbind, în cursul următorilor ani, incursiunile maritime ale lui Dionysios au ajutat mult la

deteriorarea relaţiilor şi aşa proaste pe care Cartagina le întreţinea cu coloniile greceşti din Sicilia. Dar este o prostie să crezi că altfel ar fi fost mai bune.

Am povestit despre Dionysios din Foceea şi despre oamenii lui, fiindcă ei au rămas vii în memoria mea. Dionysios a fost un bărbat extraordinar. Aş fi pomenit cu plăcere numele tuturor celor treizeci. Din păcate, nu pe toate mi le amintesc.

4

În timpul acelei ierni petrecute la Segest, am început să fiu neliniştit. Această senzaţie a crescut o dată cu timpul şi, în nici o situaţie, nu mă mai simţeam bine. Nu ştiu cum a început. Cert este că mă simţeam ca închis între nişte ziduri ce creşteau în jurul meu. Dar cred, mai degrabă, că nu erau ziduri în jurul fiinţei mele exterioare, ci că în fiinţa mea erau zidurile ce mă ţineau prizonier. Era ca şi cum ceva se înnodase în mine şi nu reuşeam să dezleg acel nod.

Şi, pentru că tot am pomenit de noduri, aveam, în plus, senzaţia concretă, continuă, că am un nod în gât. Nu exista nici un motiv exterior. Fiind prietenul lui Dorieus, mă bucuram de un foarte mare respect. Arsinoe nu a fost în acea vreme atât de capricioasă ca altădată şi a preferat să nu–şi facă apariţia în public în perioada mai avansată a sarcinii. Se îngrăşase, era mai liniştită şi uneori, în momentele când era înspăimântată, prezenţa mea îi dădea o mai mare siguranţă şi era mai caldă cu mine decât de obicei. Dar prea multe nu vorbea, iar când vorbea, spunea lucruri absolut neinteresante. Această nelinişte mă determina să gândesc mai mult decât oricând că trăiesc lângă o femeie pe care nu o cunosc. Chiar şi copilul care urma să se nască era ca un străin pentru mine. Ca şi cum o greutate sufocantă m–ar fi apăsat spre pământ. De aceea, doar în lucrurile pământeşti găseam un înţeles. Tot ceea ce era în mine devenise fără nici un sens.

Dar nu numai eu sufeream, cred că Dorieus suferea şi mai mult decât mine. El se apropiase de ţelul urmărit, dar după ce şi l–a împlinit, a constatat că nu ştie ce să facă în continuare. Încercările prin care trecuse în timpul periplului nostru pe mare îi răvăşiseră mintea, şi melancolia de altădată, ce se putea citi deseori în ochii lui, fusese înlocuită cu un aer nătâng, ca şi cum totul în el ar fi fost cenuşiu şi confuz. Iar după ce Tanaquil a încetat să–l mai intereseze, a început să i se adreseze de cele

mai multe ori brutal.

De creşterea câinilor nu era câtuşi de puţin interesat, şi nici după cursele de cai nu se prea omora. De aceea, a încercat să–i incite pe tinerii din Segest să practice atletismul în modul în care îl făceau grecii. Bărbaţii Segestului l–au privit cu respect pe când le–a arătat cum se face o gimnastică corectă, dar apoi au încercat să–l convingă că obosirea trupului nu este de nici un folos şi este mult mai agreabil de privit cum atleţii se întrec între ei, mai cu seamă că un amator nu va atinge niciodată performanţele unui atlet de meserie.

De obişnuitele incursiuni de vânătoare ale nobililor, Dorieus a fost interesat, dar a doua oară nu a mai vrut să meargă, fiindcă nobilii cu care a fost, l–au lăsat, în mod voit, singur, în mijlocul unei turme de porci sălbatici, de unde cu multă greutate a reuşit să scape viu. În schimb, Dorieus a convocat toţi bărbaţii care se puteau ţine pe picioare, indiferent de rang sau de meserie, pentru exerciţii militare regulate. Mulţi au fost aceia care s–au plâns de dureri ori s–au prefăcut că sunt bolnavi, dar, în ansamblu, poporul a înţeles că, dacă vrea să–şi păstreze puterea, trebuie să ştie să folosească o armă. De altfel, Dorieus le–a spus de multe ori că un oraş bine înarmat este mai respectat în cursul negocierilor şi, fără îndoială, în prima primăvară, Consiliul Cartaginei urma să ceară explicaţii Segestului pentru dispariţia celor doi emisari. Oamenii din Segest au socotit că toată vinovăţia va cădea pe umerii piratului Dionysios, dar, în acelaşi timp, un sentiment de culpabilitate îi împingea să–şi obosească trupul şi să transpire executând exerciţiile impuse de Dorieus, în ciuda faptului că le era scârbă de război.

După un oarecare timp, ei au acceptat neconstrânşi de nimeni propunerea lui Dorieus de înfiinţare a unei garnizoane permanente cu o mie de tineri, aleşi dintre aceia ce aveau aptitudini militare şi nu se hotărâseră ce meserie să înveţe. Au gândit că, în felul acesta, tinerii vor fi mai disciplinaţi şi au dorit să fie continuate exerciţiile militare regulate ale populaţiei.

Dorieus a împărţit tinerii în grupe de câte o sută şi i–a găzduit în case în care nu locuiau decât bărbaţi şi a dormit şi el de multe ori împreună cu ei, pentru a evita patul matrimonial, fiindcă cu Tanaquil nu–i mai făcea nici o plăcere să–l împartă. Dorieus a impus tinerilor o disciplină severă. Ei trebuiau să se

supună unui şef desemnat de Dorieus. Cu toate acestea, furturile şi scandalurile au fost şi mai frecvente decât înainte. Singura diferenţă era că cel vinovat putea fi descoperit mai uşor. Dacă vreunul dintre tinerii războinici ai lui Dorieus era dovedit a fi făptuitorul vreunui delict, era biciuit cu cruzime.

— Eu nu te pedepsesc pentru fapta ta, îi explica Dorieus, ci doar pentru că ai fost atât de prost, încât te–ai lăsat prins.

O astfel de morală a plăcut foarte mult tinerilor războinici, care îl priveau pe Dorieus cu mai multă admiraţie decât îl privea Consiliul Oraşului, care plătea soldele.

Astfel îşi petrecea timpul Dorieus, dar când era bântuit de melancolie, se retrăgea zile întregi refuzând să vorbească cu cineva, nici chiar cu Tanaquil. Îi auzeam urletele ce se răspândeau dincolo de pereţii camerei lui în toată casa. Îl invoca pe străbunul lui Herakles, sau se ruga să–şi facă din nou apariţia zeiţa Thetis, cea cu braţe albe.

Când se liniştea, ne chema pe mine şi pe Micon ca să bem vin împreună şi ne spunea:

— Voi n–aveţi idee cât este de greu să fii rege. Să porţi responsabilitatea bunăstării unui oraş întreg! Originea mea divină complică şi mai mult poziţia pe care o am şi mă înstrăinează de toţi ceilalţi oameni. Sunt nemaipomenit de singur. Am liniştit spiritul tatălui meu şi am obţinut dreptul ce–l aveam ca urmaş al lui Herakles. Dar când mă gândesc că în urma mea nu va rămâne nimic, în afară de amintirea gloriei mele, mă apucă durerea de cap. Pentru a da un sens tuturor lucrurilor măreţe ce le–am făptuit, mi–ar trebui un moştenitor. Dar Tanaquil nu mai este în stare, iar eu nu am nici cea mă mică dorinţă să–i adopt fiii, aşa după cum mi–a sugerat de nenumărate ori. După ce că sunt nişte bărbaţi urâţi, au şi o meserie vulgară, sunt negustori.

I–am spus că este normal să–l doară capul dacă are atâtea probleme. Dar l–am consolat şi i–am mai spus:

— Cu toate acestea, din noi trei, tu eşti singurul care ar trebui să priveşti viitorul cu mai multă încredere. Fiindcă zeii ţi–au trasat o linie atât de clară a destinului, că nici nu a trebuit să faci prea mare lucru, decât să o urmezi. A început cu arşicele de berbec, care au indicat cu încăpăţânare vestul şi, chiar dacă noi am pornit în direcţie opusă, tot aici ai ajuns. Chiar dacă Dionysios s–a străduit să ajungem la Massilia, am ajuns la

Panormos. Şi dacă noi am ajuns la Himera, a fost pentru că trebuia să o întâlneşti pe Tanaquil, iar pana de porumbel ne–a arătat poarta pe care trebuie s–o deschidem, probabil că–ţi aminteşti. Aşa că tu nu trebuie să fii atât de preocupat de lipsa moştenitorilor, fiindcă, la timpul potrivit, îi vei avea, dacă această etapă este înscrisă în linia destinului tău.

Nu m–am gândit atunci că toate aceste semne poate că aveau mai multă legătură cu mine decât cu Dorieus. Şi am crezut că acela este momentul potrivit pentru a–i anunţa despre sarcina lui Arsinoe, care, orice s–ar spune, multă vreme nu mai putea fi secretă privirilor lor. N–am înţeles de ce Micon, care era un medic iscusit, încă nu o observase. Mi–am frecat mâinile şi am spus:

— Destinul altora nu este atât de generos, Dorieus! Eu nu am câştigat nimic din toată aventura noastră atât de complicată. Sunt în continuare dependent de tine şi nu am nici măcar un loc al meu. Cu toate acestea, sărmana mea femeie, Arsinoe, îmi va dărui un copil. Ea va naşte în cea mai întunecată perioadă a anului; până atunci nu mai sunt decât două luni.

Nu am observat că faţa lui Dorieus s–a întristat şi am continuat entuziast:

— Tu, Dorieus, nu te pricepi prea mult la problemele femeilor, însă Micon ar fi trebuit să–şi dea seama mai demult că Arsinoe a rămas grea, aşa gândesc. Aşa că, felicitaţi–mă şi să bem pentru acest lucru! Tu ai tot ceea ce vrei, Dorieus, dar, din păcate, acest lucru nu îl vei avea, bineînţeles dacă imprevizibilul nu va schimba situaţia.

Dorieus s–a ridicat brusc, răsturnând craterul corintian, şi a strigat:

— Oare–i adevărat ce ai spus? Dar cum poate o preoteasă să aibă copii?

Micon mi–a aruncat o privire jenată şi mi–a spus:

— Eşti sigur? Nu aş fi vrut să ţi se întâmple aşa ceva.

Eram prea bucuros şi prea plin de mine pentru a–i înţelege. M–am dus imediat s–o aduc pe Arsinoe ca să confirme adevărul spuselor mele. Tanaquil, care avea ceva răutăcios în privire, a venit după noi.

Arsinoe, cu ochii visători, stătea în faţa noastră, oarecum încurcată. Umilă, ea a confirmat spusele mele.

— Aşa este. Aştept un copil şi el se va naşte în perioada cea

mai întunecată a anului. Dar vă asigur că sunt în continuare sub protecţia zeiţei. Visele şi prevestirile mi–au confirmat aceasta.

De invidie, chipul lui Tanaquil se întunecase. A privit cu ură, mai întâi spre Arsinoe, apoi spre Dorieus şi a strigat cu vocea tremurându–i de indignare:

— De aceasta m–am temut, dar nu am vrut să mă încred în ceea ce vedeam cu ochii mei. Până în acest moment, am tot încercat eu să mă amăgesc şi am refuzat să văd adevăratul tău chip. Tu îmi dezonorezi casa. Dar nu avea obrăznicia să o amesteci şi pe zeiţă în această afacere, care nu este altceva decât fructul propriei tale răutăţi în încercarea de a mă depăşi în agerime şi iscusinţă.

Dar Dorieus, privind–o fascinat pe Arsinoe, a întrerupt–o pe Tanaquil şi a spus:

— Tine–ţi gura, babă din Cartagina, dacă nu vrei să–mi fie şi mai scârbă de tine decât îmi este în acest moment! Aceasta nu este casa ta, ci reşedinţa mea regală, pe care am câştigat–o cu propria–mi spadă. Tu nu ar trebui să fii invidioasă pe Arsinoe, dimpotrivă, ar trebui să vezi în starea ei de acum doar o bună prevestire.

Şi–a acoperit ochii şi a început să mediteze, apoi faţa lui încordată a început să se destindă, a zâmbit şi i–a spus lui Arsinoe:

— Nu–ţi fie teamă, Arsinoe. Te iau sub protecţia mea şi toate se vor aranja aşa după cum trebuie. Copilul nu este nicidecum o dezonoare pentru tine, aşa după cum crede Tanaquil, dimpotrivă, este ceva demn de cinste. Vei naşte un băiat sau o fată?

Arsinoe i–a răspuns timidă că nu este în putinţa oamenilor să cunoască sexul copilului mai înainte de a se naşte, dar că ea, interpretând anumite semne, este aproape sigură că va fi băiat.

Tanaquil a izbucnit în plâns şi a început, să se tânguiască:

— Fericirea nu durează prea mult. Eu ar fi trebuit să ştiu acest lucru, fiindcă deja am îngropat trei bărbaţi. Dar tu eşti un bărbat nerecunoscător, Dorieus. Chiar dacă n–aş mai fi pentru ochii tăi decât o babă urâtă, tot nu ar trebui să te porţi aşa cu mine.

Arsinoe a întrerupt–o şi a spus, ca să–i risipească amarul, că Tanaquil încă mai este o femeie frumoasă, a încercat chiar s–o mângâie şi s–o îmbrăţişeze, dar Tanaquil a îmbrâncit–o şi i–a

spus:

— Nu mă atinge! Îmbrăţişează–l mai degrabă pe Dorieus, care te–a luat sub protecţia lui! N–ai decât să–i laşi şi nişte semne pe obraji, poate că atunci va înţelege. Pentru că mintea lui judecă mai greoi.

Atât de invidioasă era Tanaquil, deşi avea deja doi băieţi maturi. Iar Arsinoe, făcând abstracţie de prezenţa mea, a îngenuncheat în faţa lui Dorieus şi i–a sărutat mâna, mulţumindu–i astfel pentru protecţia acordată. Micon privea totul buimac, ca şi cum ar fi fost lovit cu ceva în cap. M–am apropiat de el şi i–am spus:

— Femeile sunt femei. Un bărbat întreg la minte nu va putea niciodată înţelege pe deplin modul în care o femeie se exteriorizează. Dar, crede–mă, într–un bărbat se trezesc sentimente răscolitoare şi contradictorii după ce ştie că va deveni tată.

Dar Micon, care o privea intens pe Arsinoe, era preocupat doar să golească, una după alta, cupele cu vin.

Din cauza invidiei ce i–o purta, Tanaquil o jignea deseori pe Arsinoe, şi după ce o astfel de înfruntare se petrecea, Arsinoe venea în braţele mele, plângea şi–mi spunea că o urăşte pe Tanaquil. Dacă se întâmpla ca Dorieus să asiste la astfel de scene, îi lua apărarea lui Arsinoe, dar tocmai din această cauză, Tanaquil suferea cel mai mult, de aceea era din ce în ce mai agresivă faţă de Arsinoe.

De când se obişnuise să locuiască împreună cu tinerii războinici în casele pentru bărbaţi, Dorieus devenise mai exigent şi, amestecându–se în lucruri pe care nu le înţelegea, reuşise să–i zăpăcească pe cei din Consiliul Oraşului. Ei ar fi fost mulţumiţi dacă el şi–ar fi văzut în continuare doar de atletism şi de gimnastică şi i–ar fi instruit pe cei o mie de tineri. Dar el începuse să se bage în chestiuni absolut imposibile pentru mintea lui, cum ar fi strângerea dărilor şi măsurătorile terenurilor. Lui nu–i erau de ajuns răspunsuri de tipul: *aşa este obiceiul* sau *în felul acesta s–a făcut dintotdeauna.* Când primea astfel de explicaţii, spunea:

— Am să creez eu noi obiceiuri. Urmaşul lui Herakles nu poate depinde de nici un obicei.

Mi–am bătut capul încercând să armonizez dorinţele lui cu dorinţele celor din Consiliul Oraşului. Cei care făceau parte din

consiliu au vrut să–mi ofere daruri ca să–l liniştesc pe Dorieus. Dar el nu avea linişte până nu împlinea tot ceea ce–şi punea în gând. De aceea nu am vrut să primesc darurile lor.

Nu–mi mai amintesc prea multe despre naşterea băiatului. S–a întâmplat în cea mai întunecată şi urâtă zi a acelui an. S–a născut în zori, iar afară ploua cumplit şi era frig. Micon i–a dat calmante lui Arsinoe, dar a trimis şi după o moaşă a elinilor din oraş. Mie mi s–a spus că a fost o naştere uşoară, dar am auzit ţipetele lui Arsinoe, iar după aceea am văzut paloarea chipului ei şi sângele de pe buze, fiindcă şi le muşcase încercând să se abţină ca să nu urle, de aceea cred că naşterea nu a fost chiar atât de uşoară.

În ciuda fragilităţii aparente, Arsinoe a avut destulă putere să–l alăpteze. Băiatul era viguros şi ţipa tot timpul. Mă simţeam uşurat şi voiam să dau un nume copilului. Însă Dorieus mi–a spus:

— Dar nu–i nici o grabă! Să aşteptăm un semn.

Şi Arsinoe a fost de aceeaşi părere. Mi–a spus:

— Nu are nici un rost să–l jignim pe Dorieus. Dacă el vrea să dea un nume băiatului, cu atât mai bine pentru noi, dar, mai ales, pentru copil.

Pe mine mă enerva că Dorieus se amesteca în probleme care nu–l priveau. Nici nu apucam să mă uit şi eu la copil, că apărea el; era foarte amuzat şi îl privea cu un viu interes. Nemaiştiind ce să facă pentru copil, s–a dus până şi la templul lui Herakles şi a adus zeului o ofrandă de mulţumire. Iniţial, templul fusese dedicat zeului cartaginez al focului, dar el îl transformase în templul lui Herakles, lăsându–i oarecum descumpăniţi pe adoratorii din Segest ai zeului focului.

Iar când ploile dese şi furtunile puternice, care au smuls arbori din pădurile ţării Eryx, au anunţat primăvara, Dorieus a devenit deja insuportabil. Se uita la mine cu un aer ciudat. Stătea tot timpul lângă copil şi–l contempla sau discuta cu Arsinoe. Când mă vedeau, întrerupeau brusc conversaţia şi Arsinoe începea să trăncănească despre tot felul de fleacuri fără importanţă. Tanaquil ne privea cu ochi răi, iar Arsinoe se temea nu cumva să–i facă vreun rău copilului. Dar eu nu gândeam aşa. Eram mândru că eram tată, eram orb şi nu vedeam prea bine ce se petrece în jurul meu, şi–apoi, gândeam eu, nimeni nu poate dori unui copil răul.

Apoi, când era deja primăvară, într–o dimineaţă, în faţa reşedinţei regale au fost găsite nişte veşminte năclăite de sânge, un hoit de câine, o grămadă de săgeţi rupte şi alta de cărămizi sparte. Acest fapt nici nu a putut fi ascuns, fiindcă mulţi trecuseră deja pe stradă încă înainte ca porţile să fi fost deschise. Tremurând de groază, Tanaquil a spus:

— Consiliul Cartaginei nu va mai trimite nici un emisar. Ne–a comunicat deja care îi este hotărârea. Ca barbarilor care nu cunosc nici o limbă.

Întunecându–se la faţă, Dorieus a spus:

— Nu vin aceste lucruri din Cartagina. Acestea sunt intrigile tale, femeie, şi ale fiilor tăi, pentru ca poporul, îngrozit, să se ridice împotriva mea. De multă vreme am început eu să mă îndoiesc de tine.

Nu ştiu dacă era vinovată, dar o înţelegeam pe Tanaquil, îi înţelegeam neliniştea şi nesiguranţa alături de un bărbat care nu mai ţinea la ea, pentru care ea făcuse destul de mult. A ridicat braţul şi a spus:

— Dorieus, aminteşte–ţi că eu sunt descendentă a întemeietorilor Cartaginei. Nu sunt zeii Cartaginei mai răi decât zeii grecilor. Crede–mă, tu nu mai eşti acelaşi bărbat care erai înainte. Bănuieli nedemne îţi umbresc mintea. Aminteşte–ţi că prin mine ai ajuns rege, şi am făcut–o doar pentru că am vrut să fii fericit împlinindu–ţi copilăreasca–ţi dorinţă. Oare cum poţi gândi că eu ţi–aş putea dori răul?

Dorieus a lovit cu piciorul în hoitul de câine şi a strigat:

— Destinul, zeii şi străbunul meu Herakles, dar mai înainte de toate, spada mea, m–au făcut rege al ţării Eryx, în nici un caz tu, Tanaquil! Iar dacă m–ai ajutat, ai fost doar o intermediară a zeilor, de aceea nu îţi datorez ţie nimic. Dimpotrivă, tu îmi eşti datoare. M–ai ameţit şi ai făcut vrăji ca să te iau de soţie, pentru că–ţi doreai puterea, pentru că doreai să ajungi regină.

L–a săgetat cu privirea Tanaquil, a făcut un gest de scârbă şi i–a spus:

— Dacă, într–adevăr, mi–am dorit ceva, află că pe tine te–am dorit, nicidecum puterea sau jalnica–ţi coroană. De altfel, tu mi–ai zgândărit sentimentele când eram deja ca un sac rupt şi sătulă de toate celea. Însă, să nu–ţi închipui că îţi voi permite să mă împingi cu piciorul ca pe o cârpă uzată.

S–a strâns o mulţime de lume, care privea cu gura căscată la

schimbul lor de vorbe. A apărut şi Arsinoe cu copilul plângând în braţe. Tanaquil a arătat înspre ea cu degetul şi, cu ochii plini de lacrimi, şi–a vărsat toată mânia asupra ei:

— Nu mă înşeli tu pe mine! Această târfă a zeiţei este cauza tuturor relelor. Dar tu eşti turbat, Dorieus, dacă te încrezi în vorbele acestei femei.

Am sărit în apărarea lui Arsinoe şi i–am spus:

— Nu amesteca o femeie nevinovată în certurile şi neînţelegerile voastre! Nici Arsinoe, nici eu, nu ţi–am făcut ţie vreun rău. Tu însăţi eşti o babă perseverentă şi cauţi sământă de scandal din orice.

A pufnit–o râsul pe Tanaquil, a arătat cu degetul înspre mine şi m–a întrebat:

— Oare tu chiar eşti orb, de nu vezi ce se petrece în faţa ochilor tăi?

De–a dreptul indignat, i–am spus:

— Ce să văd? Văd cum o familie nobilă se ceartă şi se sfâşie în mijlocul străzii, fără să ţină seama că mulţimea priveşte.

După cearta aceea de pe stradă, m–am simţit şi mai mult persecutat de soartă, ca un peşte prins într–un năvod. Nopţi de–a rândul, Arsinoe a vegheat lângă mine, m–a mângâiat şi m–a sărutat, mi–a udat cu lacrimile ei obrajii şi m–a rugat să nu am gânduri rele în legătura cu ea. Am încercat să o întreb ce motive m–ar putea determina să gândesc rău despre ea. Era mama copilului meu şi îl îngrijea cu dragoste. Nici măcar nu mai era vanitoasă ca altădată. Ce i–aş fi putut reproşa? Dar ea a plâns încă şi mai amar şi mi–a spus:

— Turms, mă simt ca şi cum m–aş fi rătăcit într–o pădure. Este atât de întuneric, din toate părţile mă încolţesc fiarele sălbatice şi nu ştiu încotro s–o apuc.

Încă mi–a mai spus:

— Toate ar fi mai uşor de depăşit şi mai simple, dacă nu te–aş iubi atât de mult, Turms. Dar când îţi privesc ochii migdalaţi, buzele senzuale, când simt atingerea degetelor tale lungi, mă simt neputincioasă.

Bântuit de nelinişte, i–am spus:

— Câteodată, şi eu mă gândesc că poate nu ar trebui să fiu atât de îndrăgostit de tine precum sunt. Înainte de a te întâlni, râdeam mult şi nu mă gândeam niciodată la ziua de mâine. De când sunt cu tine, grija pentru ziua de mâine a crescut şi nici nu

cred că mai sunt în stare să râd. Iar de la o vreme încoace, presimt că ceva îngrozitor se va petrece.

Şi–a petrecut braţele în jurul umerilor mei şi m–a sărutat cu pasiune şi tocmai când o strângeam în braţe a început copilul să plângă şi ea s–a sculat şi s–a dus lângă el să–l liniştească.

Mai erau câteva zile până să se împlinească luna şi eu am început să fiu mai neliniştit decât niciodată. Niciodată până atunci nu mi se întâmplase să umblu în timp ce dormeam. Încercam prin toate mijloacele să nu ies noaptea din cameră, dar în zadar. Încă şi mai neliniştitor era faptul că pisica lui Arsinoe mă însoţea peste tot în plimbările mele nocturne, strecurându–se liniştită în urma paşilor mei. Mă trezeam brusc în mijlocul străzii şi simţeam spinarea animalului gâdilându–mi picioarele. De când născuse, Arsinoe se cam săturase de pisică şi o alunga din preajma ei. De aceea ciudatul animal îmi căuta prietenia. Bănuiesc că această pisică se simţea, la fel ca şi mine, persecutată în Segest, şi avea dreptate, fiindcă doar simţindu–i mirosul, câinii începeau să mârâie şi se repezeau înspre ea cu o furie oarbă.

Într–o noapte, când m–am deşteptat, am văzut că sunt în faţa ocolului în care locuia Krimisos, câinele sacru din Segest. Pe pragul de piatră al porţii stătea micuţa cerşetoare, care venise la chemarea lui Tanaquil să îl liniştească pe câinele sacru. Cu bărbia sprijinită în mâini, ea contempla luna, ca şi cum ar fi fost atrasă de farmecu–i irezistibil. Am fost emoţionat când am constatat că luna nelinişteşte şi pe altcineva în afară de mine. În cursul festivităţii tradiţionale, ea fusese oficial căsătorită cu câinele sacru şi împărţise cu el tortul de nuntă. De atunci, trăia în apropierea ocolului câinelui sacru, fiindcă era o fată săracă şi nici părinţi nu avea. Mâncare primea la fel ca şi servitorii care slujeau casei regale.

— De ce nu dormi, fetiţo, şi stai pe pragul acesta de piatră? am întrebat–o.

— Eu nu sunt fetiţă mică, a răspuns ea. Am împlinit deja zece ani. De altfel, eu sunt soţia câinelui Krimisos, deci o femeie sacră.

— Care îţi este numele, femeie sacră? am întrebat–o.

— Egesta, mi–a spus ea cu un ton atotştiutor. Dar tu ar fi trebuit să ştii cum mă cheamă, Turms, străinule! Însă adevăratul meu nume este Hanna. De aceea, pe stradă, oamenii aruncă cu

pietre după mine şi mă insultă cu vorbe murdare.

Am întrebat–o încă o dată:

— De ce nu dormi?

M–a privit îngrijorată şi mi–a spus:

— Câinele Krimisos este bolnav. Stă tot timpul culcat, răsuflă greu şi refuză orice fel de mâncare. Cred că este foarte bătrân şi nu–şi mai doreşte să trăiască. Dar dacă el va muri, eu voi fi blestemată.

Mi–a arătat urmele de la muşcături, ce le avea pe braţe, a oftat şi mi–a spus:

— Nu mai doreşte nici să–l mângâi, chiar dacă înainte am fost atât de buni prieteni. Cred că îl dor urechile, fiindcă scutură deseori din cap. Dar, când îl ating, mă muşcă.

Apoi fetiţa a deschis poarta şi mi l–a arătat pe câinele sacru, care era întins pe pământ şi respira greu. A deschis ochii şi s–a uitat la noi, dar nu a avut putere să deschidă gura şi să mârâie când pisica lui Arsinoe s–a furişat după noi ca o umbră, cu paşi neauziţi, şi a început să–i dea târcoale. Hanna s–a temut şi mi–a spus să gonesc pisica de acolo, iar eu am asigurat–o că o voi face doar dacă voi vedea că pisica are vreo intenţie rea.

Apoi pisica a lipăit apa din vasul de argilă din faţa câinelui sacru şi, prinzând curaj, şi–a frecat spinarea de el, ca după aceea să înceapă să–i lingă urechile.

— Dar acesta este un adevărat miracol! am rostit eu surprins. Este clar că animalele sacre se recunosc între ele. Fiindcă această pisică este, fără îndoială, un animal sacru. În Egipt, un om care o insultă poate fi ucis. Dar de ce o fi sacră, nu ştiu.

— Soţul meu, câinele Krimisos, este bolnav şi eu nu pot să–l ajut cu nimic. Dar această pisică se pricepe să–l mângâie şi să–i micşoreze durerea mai bine decât mine. Este pisica ta?

— Nu, i–am răspuns. Este a femeii mele, Arsinoe.

Hanna a întrebat:

— Vrei să spui Istafra, preoteasa care a fugit din templul din Eryx, nu–i aşa? Ea este deci femeia ta?

— Bineînţeles. Noi avem şi un copil. Probabil că tu deja l–ai văzut.

Pe fetiţă a pufnit–o mai întâi râsul, apoi şi–a acoperit gura cu mâna şi, redevenind serioasă, m–a întrebat mirată:

— Este, într–adevăr, fiul tău? L–am văzut de multe ori.

Dorieus îl purta în braţe, iar femeia ta, Arsinoe, venea după ei, ţinându–se de mantia lui regală. Dar este o femeie foarte frumoasă, acest lucru nu–l pot nega.

Am râs binevoitor şi i–am spus:

— Dorieus este prietenul nostru. Îl iubeşte pe băiat, fiindcă el însuşi nu are un urmaş. Dar copilul şi femeia sunt ai mei.

Fata a scuturat din cap neîncrezătoare, s–a uitat în ochii mei şi m–a întrebat:

— Dacă aş fi mai frumoasă, oare m–ai lua în braţe şi m–ai mângâia? Îmi vine să plâng.

Trupul ei plăpând m–a înduioşat şi i–am mângâiat obrajii. I–am spus:

— Bineînţeles că te voi lua în braţe şi te voi mângâia, biet copil, dacă te poate linişti acest lucru. Eu însumi sunt deseori nefericit, cu toate că am o femeie şi un copil, sau poate că, tocmai din această cauză sunt nefericit.

Am luat–o pe genunchi şi ea şi–a lipit faţa de pieptul meu, a suspinat şi a spus:

— Cât de bine este! Nimeni nu m–a mai luat în braţe şi nu m–a mângâiat de când mama mea a murit. Îmi place mai mult de tine decât de Dorieus sau decât de buhăitul acela de Micon. Când l–am chemat să vadă ce are câinele, mi–a răspuns că el nu îngrijeşte decât oameni şi m–a întrebat cine–i plăteşte lui dacă se va ocupa de câine. Dar de tine îmi place foarte mult, fiindcă eşti un om bun. Oare acest lucru nu te pune pe gânduri?

— Nu, i–am răspuns eu distrat.

Deodată ea s–a lipit strâns de mine şi mi–a spus dintr–o singură suflare:

— Turms, eu sunt o fată harnică, ştiu să muncesc şi pot învăţa repede să fac orice fel de treabă. Dacă acest câine sacru va muri, ia–mă sub ocrotirea ta şi îţi voi îngriji copilul!

Am privit–o surprins şi i–am spus:

— Trebuie să discut mai întâi cu Arsinoe despre acest lucru. Dar te pricepi tu să îngrijeşti copii mici?

Ea mi–a răspuns:

— Am îngrijit un copil născut prematur şi l–am ţinut în viaţă dându–i să bea lapte de capră, fiindcă propria lui mamă l–a abandonat. Ştiu să ţes, să cos, să spăl rufe, să pregătesc mâncare. Suport fără să crâcnesc orice pedeapsă şi mănânc foarte puţin. Aş fi putut să–ţi fiu încă şi de mai mult folos dacă

aş fi fost frumoasă.

M–am uitat la faţa întunecată, pe care străluceau ochii ei înflăcăraţi şi i–am spus:

— Oricare om tânăr este frumos, doar dacă el însuşi doreşte să fie. Tu va trebui doar să te obişnuieşti să te speli după obiceiurile greceşti, să porţi întotdeauna veşminte curate şi să–ţi piepteni zilnic părul. După aceea, gata, eşti o fată foarte frumoasă.

Ea mi–a spus:

— Dar eu nici nu am pieptene, iar acestea de pe mine sunt singurele mele veşminte. Când s–a petrecut sacra ceremonie nupţială, am fost spălată, pieptănată, mi s–a uns trupul cu tot felul de uleiuri frumos mirositoare şi am fost îmbrăcată în veşminte foarte frumoase, însă imediat după încheierea ceremoniei, mai precis după ce am mâncat împreună cu câinele Krimisos tortul sacru, mi–au fost luate veşmintele frumoase şi a trebuit să mă îmbrac din nou cu aceste lucruri uzate şi murdare ce le am pe mine. Iar la izvor, nu pot merge în pielea goală ca să le spăl.

— Mâine îţi voi aduce un pieptene şi un hiton mai vechi de–al femeii mele. Ea are o mulţime de veşminte.

Dar am uitat de promisiunea făcută. În ziua următoare, încă de cum au apărut zorii, cei o mie de tineri războinici ai lui Dorieus s–au revărsat alergând pe străzi, fiindcă Dorieus hotărâse că acea zi va fi ziua alergătorilor. Şiruri de tineri alergau printre alte şiruri de tineri, care alergau cu spadele ridicate. Toţi purtau echipamentul greu de război al hopliţilor, arme şi coifuri strălucitoare. La sfârşit, s–au adunat în agora şi Dorieus li s–a adresat astfel:

— Astăzi am făcut acest lucru, iar mâine vom face altceva. Însă, la noapte, vom aduce jertfe pe altarul zeiţei Artemis din Sparta, fiindcă este lună plină. Aveţi deci încredere în mine!

Dorieus nu se ostenise să înveţe nici un cuvânt în limba elinilor, de aceea comandantul garnizoanei le–a tălmăcit tinerilor vorbele lui Dorieus aşa cum s–a priceput:

— Astăzi am alergat bine, însă mâine vom alerga şi mai bine, aşa a spus regele. Stăpânul nostru se gândeşte la nişte jertfe şi nici nu vă trece prin cap ce repede se va întâmpla.

Apoi Dorieus a controlat arbitrar armele câtorva tineri, după care i–a lovit până la sânge cu vergile pe cei care nu aveau

armele destul de curate şi îngrijite. Dacă unul începea să ţipe, îl lovea încă cu mai multă furie, dar dacă se abţinea muşcându–şi buzele, acel tânăr era răsplătit, adică avea voie să–l lovească pe cel din faţa lui cât voia de tare. Şi Dorieus le–a spus:

— Astfel este respectată zeiţa Spartei. Iar în această seară o veţi vedea. Zeiţa îşi va face apariţia în toată splendoarea ei. Câinele care o însoţeşte îşi sfâşie victimele cu cruzime, săgeţile ei, mai iuţi decât gândul, îi omoară pe duşmani.

Iar comandantul tălmaci al garnizoanei le–a spus în limba elină celor o mie de tineri:

— Stăpânul nostru va aduce o jertfă însângerată. Zeiţa i se va arăta. Noi trebuie doar să–i sfâşiem cu cruzime câinele cu care ea se plimbă şi să–l omorâm într–un timp mai scurt decât gândim.

Mult zgomot au mai făcut în acea zi prin oraş cei o mie de tineri războinici ai lui Dorieus, mulţimea a fost neliniştită şi s–a temut de ei, fiindcă erau înarmaţi şi mulţi au spus atunci că i s–a dat prea multă putere lui Dorieus permiţându–i–se să instruiască nişte tineri care oricând pot să se ridice împotriva poporului lor. Nu bătea nici un pic de vânt şi soarele ardea ca–ntr–o zi toridă din miezul verii. Câinii din Segest urlau şi încercau să iasă din ţarcurile lor, şi mulţi chiar au rupt ostreţele din lemn şi au alergat afară din oraş. Fiii lui Tanaquil, care veniseră să se sfătuiască cu mama lor, s–au retras împreună cu ea între patru pereţi. Înainte de timpul de odihnă al după–amiezii, Dorieus a chemat–o pe Arsinoe şi i–a spus să–l aducă şi pe băiat. Apoi i–a spus:

— Ar cam fi fost timpul ca zeiţa Thetis să–şi facă apariţia. Răbdarea mea este deja la limită. Aşa că, dovedeşte tu că încă mai eşti preoteasă a zeiţei Afrodita şi arată–ţi iscusinţa. De tine depinde dacă mâine voi începe sau nu expediţia de război împotriva Eryxului.

Am fost enervat şi i–am spus:

— Dar tu eşti nebun, sau poate că ai băut prea mult, de–ţi trec prin cap asemenea nerozii. Doar n–ai de gând să porneşti la război împotriva Cartaginei!

— Aha! Turms! a rostit el încrâncenat. Deci şi tu eşti dintre aceia ce doresc să mă înspăimânte cu hoituri de câini şi veşminte însângerate. Dar n–ai să mă poţi tu împiedica, şi nimeni din lumea aceasta nu mă poate împiedica să–mi urmez

drumul pe care zeiţa mi–l va arăta.

Arsinoe mi–a şoptit atunci la ureche:

— Nu–l mai întărâta şi nu–i mai vorbi cu atâta duritate! Eu voi încerca să–l calmez, fiindcă în mine el are încredere.

Cu trupul plin de transpiraţie din cauza căldurii înăbuşitoare, dezgustat de viaţă, am ieşit afară şi m–am aşezat în spatele uşii să–i aud despre ce discută. Glasurile lor se auzeau ca un murmur confuz, în orice caz, ca şi cum s–ar fi certat. Apoi nu s–a mai auzit nimic. Nu se mai auzea nici un zgomot de nicăieri. Ca şi cum toţi câinii ce lătraseră şi urlaseră până atunci se hotărâseră dintr–o dată să tacă. Soarele era roşu ca sângele, iar lumina estompată, deşi era miezul zilei.

Într–un sfârşit, uşa s–a deschis scârţâind şi Arsinoe a apărut strângând la piept copilul, care dormea. Faţa îi era inundată de lacrimi. Cu o voce disperată, a murmurat:

— Turms! Turms, dragostea mea! Dorieus şi–a pierdut minţile, el este nebun de–a binelea! Se crede zeu şi afirmă că zeiţa Thetis s–a îmbrăcat cu trupul meu pământean. Mi–am folosit puterile de altădată şi l–am adormit. Sforăie cu gura deschisă şi este cufundat într–un somn profund, dar când se va trezi, va încerca să vă omoare, pe tine şi pe Tanaquil, numai acest gând îl mai reconfortează.

Necrezându–mi urechilor, am spus:

— Poate că tu ţi–ai pierdut minţile, Arsinoe! Cred că de vină este căldura de afară. Că vrea s–o omoare pe Tanaquil, încă ar mai fi de înţeles. Dar din ce cauză să mă omoare pe mine? Asta chiar că nu o înţeleg.

Arsinoe şi–a acoperit ochii cu mâna şi a spus:

— O, Turms! Deşi nu am avut nici o intenţie rea, greşeala este a mea, Dar nu mi–am imaginat că are să i se întunece mintea în felul acesta. El este convins că băiatul tău este al lui şi că–i va moşteni regatul. De aceea a spus că vă va da la o parte din drumul lui, atât pe tine, cât şi pe Tanaquil, ca să se căsătorească cu mine. Dar poate că nu este nimic greşit în asta, fiindcă el se crede zeu, iar zeii nu pot fi judecaţi, oricât de capricioşi ar fi. Numai că aşa ceva, niciodată nu a fost în intenţia mea. Pentru că, cine poate avea încredere într–un nebun, care–şi imaginează că ar putea învinge Cartagina în război? Planul meu a fost cu totul altul.

Am rămas cu ochii pironiţi pe ea, neştiind ce să mai cred şi i–

am spus mânios:

— Oare ce plan ai mai născocit tu, femeie, şi cum se face de şi–a vârât în cap nebunul că fiul nostru este al lui?

— Nu urla, Turms! a spus Arsinoe. Nu pot înţelege cum întotdeauna te poticneşti şi începi să analizezi detalii neimportante când viaţa ta este în joc! Doar tu îl cunoşti pe Dorieus şi ştii cât este de încăpăţânat dacă–i intră lui în cap ceva! Încă de la început, imaginaţia lui bolnavă l–a îndemnat să creadă că băiatul îi seamănă. Şi, ca să mă amuz, că şi–aşa mă plictisesc de mor în casa asta, am desenat pe coapsa copilului un mic semn, asemănător cu acela pe care Dorieus pretinde că l–ar avea toţi descendenţii din Herakles. Nici prin minte nu mi–a trecut că de–aici încolo lucrurile se vor complica atât de mult şi că tu vei fi ameninţat cu moartea. Planul meu era să–l determin pe Dorieus să încheie acte de moştenitor al lui pentru fiul nostru, şi nu cred că era rău ce–am gândit, fiindcă şi–aşa, noi nu–i putem oferi nimic băiatului.

Când a văzut faţa mea răvăşită, şi–a smuls braţul din mâna mea şi a început să strige:

— Dacă mă loveşti, Turms, mă duc şi–l deştept pe Dorieus. Îl credeam mai puţin nebun şi în stare să–şi ascundă sentimentele nedemne. Dar el te–a urât atât de mult în momentul când s–a născut copilul nostru, încât până la urmă a ajuns să nu mai suporte ideea că respiră acelaşi aer cu tine.

Alergau gândurile în capul meu ca o trupă de soldaţi furioşi. Înţelegeam că sub aparenţa liniştită din ultima perioadă, Arsinoe fusese încă şi mai turbată decât înainte, când mă obosea cu strategii complicate, pentru că voia să obţină nu ştiu ce veşmânt sau bijuterie.

— În orice caz, i–am spus eu ceva mai liniştit, nu te speria! Nu mă voi duce să–i retez beregata în timp ce doarme. Dar spune–mi, cum ai făcut de ai reuşit să–l adormi?

Şi–a ridicat ochii spre mine şi, cu un aer inocent, a spus:

— I–am ţinut mâinile în mâinile mele şi l–am asigurat că în somn o va întâlni pe zeiţă. De fapt, ce te nelinişteşte, Turms? Ştii prea bine că Dorieus nu mai valorează nici un ban ca bărbat. El nu se mai înfierbântă decât în imaginar, când este vorba doar de propriile lui fapte.

Faţa i s–a făcut deodată palidă, ochii mai negri, şi ea mi–a spus:

— Turms, dacă niciodată nu te–ai îndoit de dragostea mea, cu atât mai puţin te poţi îndoi acum. Pentru că, dacă nu te–aş iubi, aş fi putut să nu te avertizez că el vrea să te omoare. Prefer să mă despart de tine dacă tu te arăţi atât de suspicios, dar, în nici un caz, nu aş suporta să mai trăiesc dacă tu ai muri. Nici lui Tanaquil nu îi doresc să i se întâmple vreun rău, chiar dacă m–a jignit de multe ori.

Aceste din urmă vorbe, fără îndoială, le–a spus pentru că a simţit când Tanaquil s–a apropiat de noi. Eram atât de confuz, încât nici nu am ştiut că Tanaquil este lângă noi decât în momentul când a spus:

— Ţie, Istafra, trebuie să–ţi mulţumesc, nu numai pentru căsătorie, ci şi pentru nefericirea mea. Tu ai încercat să muşti mai mult decât puteai înghiţi, dar sper să–ţi rămână–n gât. Eu cred că ţi–ai etalat măiestria pe mare cât ai putut, altfel de unde să–i intre–n cap prostănacului toată povestea asta cu zeiţa Thetis?

— Tanaquil, ura pe care o ai în acest moment faţă de Arsinoe, te îndeamnă să o acuzi pe nedrept. Arsinoe a fost atât de bolnavă şi s–a simţit rău în timpul acelui periplu pe mare, încât nici nu avea putere să–şi îngrijească frumuseţea. Nu are ea nici o responsabilitate pentru viziunile lui Dorieus.

Însă vorbele mele au zgândărit vanitatea lui Arsinoe şi ea a spus:

— Oare ce ştii tu, Turms, despre miracolele zeiţei?

Apoi i s–a adresat lui Tanaquil:

— Tu, Tanaquil, eşti mai înţeleaptă. Confirm că toate s–au petrecut aşa după cum trebuiau să se petreacă, fiindcă întotdeauna zeiţa a dorit să se manifeste şi într–o formă marină.

Tanaquil m–a privit scrutător, cu un aer răutăcios, şi mi–a spus:

— Turms, dacă tu ai fi un bărbat înţelept, ar trebui să iei thymiaterionul de bronz şi să–i crapi capul acestei femei. În felul acesta vei scăpa de multele suferinţe pe care ea ţi le va pricinui de–acum înainte. Dar este în zadar să mai vorbim atâta. Ce ai de gând să faci, Turms?

— Chiar aşa, ce ai de gând să faci, Turms? a întrebat şi Arsinoe.

Eram încă şi mai uimit decât înainte şi am spus:

— Oare eu trebuie să făptuiesc ceva pentru a descâlci o

încurcătură pe care doar tu ai creat–o? Deci, asta vreţi voi? Să–mi iau spada şi să–i tai gâtul, că tot doarme. Dar eu nu pot face o astfel de crimă, fiindcă Dorieus este prietenul meu.

— Asta trebuie să faci, Turms, a rostit Arsinoe cu înflăcărare. Să mergi şi să–l omori, apoi să iei coroana câinelui din Segest şi să o pui pe capul tău, să îi atragi de partea ta pe oamenii înarmaţi ai oraşului, să îi convingi pe cei din Consiliul Cartaginei de bunele tale intenţii, pentru ca eu să fiu din nou preoteasă în Eryx, dar cu mijloace paşnice. Mai mult decât atât nu–ţi cer. De altfel, aşa va fi cel mai bine şi pentru băiatul nostru.

— Chiar că n–are pic de minte femeia asta, a rostit scârbită Tanaquil. Sărmanule Turms, lucrurile vor lua o întorsătură teribil de nefavorabilă pentru tine de–i vei tăia gâtul lui Dorieus. Dar, nu–ţi fie teamă! Eu am îngropat deja trei bărbaţi şi, nimic de zis, mi–a rămas încă destulă forţă să–l înmormântez şi pe al patrulea. Este o datorie să–i fac acest ultim serviciu, mai înainte de a apuca să dezlănţuie un dezastru în toată ţara Eryxului. Vedeţi–vă deci de drumul vostru, luaţi–vă şi bastardul cu voi şi prefaceţi–vă că nu ştiţi şi n–aţi văzut nimic!

Ne–a trimis în camera noastră şi noi am stat cu mâinile încrucişate, fără să ne spunem nimic. M–am uitat cu atenţie la băiat, ca să înţeleg ce îl va fi determinat pe Dorieus să recunoască în copil trăsăturile lui. Dar nu am văzut nimic deosebit. Gura copilului mi s–a părut că seamănă cu a mea, iar nasul cu nasul lui Arsinoe.

Şi, deodată, pământul s–a cutremurat şi s–a auzit un zgomot atât de puternic, cum niciodată până atunci nu am mai auzit. Pământul a început să crape sub picioarele noastre şi bucăţi din tavan au început să cadă. Arsinoe a luat imediat copilul din leagăn. Protejându–l amândoi cu trupurile noastre, am reuşit să ajungem în stradă. Pisica lui Arsinoe a trecut ca un fulger printre picioarele mele. Şi încă o dată pământul s–a cutremurat şi pereţii caselor din împrejurimi au început să se prăbuşească.

— Dorieus a murit, am rostit eu încet. Acest pământ era al lui. Aşa s–a întâmplat şi atunci când ne–am apropiat prima dată de Eryx. Cine ştie? Poate că, într–adevăr, era descendent al zeilor, deşi îmi este greu să cred aşa ceva, pentru că transpira şi sângera la fel ca şi ceilalţi oameni.

Arsinoe a repetat:

— Dorieus a murit.

Dar imediat după aceea a spus:

— Oare ce se va alege din noi, Turms?

Pe stradă era mare agitaţie. Speriaţi, oamenii îşi scoteau lucrurile din casă, de teamă să nu se cutremure din nou pământul. Sufla vântul şi aerul a devenit din nou proaspăt, iar eu m–am simţit eliberat.

Apoi a ieşit Tanaquil din casa regală. Îşi sfâşiase veşmintele de pe ea în semn de doliu, iar în păr avea bucăţi din tencuială, ce căzuseră din plafon. În spatele ei veneau cei doi fii, care o încurajau şi se tânguiau în gura mare, ca lumea să vadă cât de mult regretă ei moartea lui Dorieus. Dar oamenii de pe stradă erau prea îngrijoraţi de propria lor soartă pentru a le da vreo importanţă.

Arsinoe şi cu mine i–am urmat în camera unde se afla trupul neînsufleţit al lui Dorieus. Micon era deja acolo şi examina cadavrul cu un aer nedumerit. Dorieus era întins pe pat. Avea faţa neagră, limba umflată şi buzele băşicate. Micon a spus încet:

— Dacă ar fi în miezul verii, când roiesc viespile, aş putea jura că o viespe i–a înţepat limba. Astfel de lucruri li se pot întâmpla doar beţivilor care adorm cu gura deschisă sau copiilor care, din greşeală, mănâncă un fruct pe care s–a aşezat o viespe. Dar, în orice caz, de la limbă i se trage moartea.

Fiii lui Tanaquil au rostit într–un glas:

— Acesta i–a fost destinul. Dar ce coincidenţă! Tatăl nostru a murit la fel, cu faţa înnegrită şi limba umflată.

— Însă, au adăugat ei repede, mai bine nici că se putea întâmpla. Război cu Cartagina nu se face, iar regele ce va purta coroana câinelui va fi ales dintre nobilii Segestului. Împărtăşim tristeţea mamei noastre, dar Dorieus, ca străin ce era, începuse să schimbe obiceiurile poporului nostru, moştenite din negura vremurilor.

S–au uitat apoi întrebători spre mine şi au spus:

— Cineva ar trebui să se ducă la cazarmă să–i înştiinţeze pe tinerii războinici ce s–a întâmplat şi să le spună că, în semn de doliu, ei trebuie să predea armele Consiliului Oraşului şi să se întoarcă la casele lor.

Le–am spus:

— Nu aşteptaţi de la mine să o fac pe mesagerul! În astfel de afaceri eu nu mă amestec. De altfel, cred că, după ce trupul lui

Dorieus va fi pus în mormânt, voi pleca din Segest, fiindcă acesta nu este oraşul meu.

S–au uitat unul la altul şi amândoi m–au privit cu răutate şi au spus:

— Într–adevăr, Turms, şi tu eşti un străin. De la străini vine tot răul. Cu cât mai degrabă ne vom despărţi, cu atât mai bine ne va fi.

Contemplându–i faţa tuciurie şi trupul puternic, pe care, moartea încă nu–l schimbase cu nimic, Tanaquil a spus:

— De–acum încolo, totul îmi este indiferent. Dar lui Turms, nimeni să nu–i facă vreun rău!

Şi–a întors faţa îmbătrânită şi plină de riduri spre Arsinoe şi a spus:

— Să fie lăsat Turms să plece în pace unde–o vrea! Însă pe târfa asta o vom trimite înapoi la templul din Eryx să–şi primească pedeapsa pentru faptele–i nedemne. Ea este o sclavă a templului, şi fiul ei tot un sclav este. Fiind al ei, aparţine templului. Aşa că, acest copil va fi castrat şi educat pentru a fi preot sau dansator. Dar, mai înainte de orice, această femeie va fi pedepsită aşa cum sunt pedepsiţi toţi sclavii care fug de la stăpânii lor.

Am privit–o pe Tanaquil mai atent. Cu părul murdar de praful tencuielii căzute în timpul cutremurului, cu veşmintele sfâşiate, cu faţa îmbătrânită pe neaşteptate şi răscolită de furie, părea întruchiparea uneia dintre bizarele zeităţi ale barbarilor.

Înspăimântată, Arsinoe şi–a strâns copilul la piept şi a strigat:

— Nu poţi face asta, Tanaquil! Mânia zeiţei va fi asupra ta!

Pe faţa răvăşită a lui Tanaquil a apărut un surâs sinistru, ce aducea cu un rânjet. Alungând muştele, care începuseră să roiască în jurul ochilor şi gurii cadavrului lui Dorieus, a spus:

— Mânia zeiţei am cunoscut–o deja când voi aţi apărut în casa mea. Pierzându–l pe Dorieus, cel pe care l–am iubit mai mult decât pe oricare alt bărbat pe care l–am avut, nu mai am nimic de pierdut. Nu mă mai tem eu de nimic, nici de mânia zeilor, nici de mânia oamenilor.

După aceea, pierzându–şi orice stăpânire de sine, a început să urle şi s–a izbit cu furie peste gură, iar legătura dinţilor ei din fildeş s–a rupt şi din gură a început să–i curgă sânge. Zgâriindu–şi sânii cu unghiile, a strigat:

— Voi nu ştiţi cât de mult poate iubi o femeie bătrână! Un

astfel de blestem nu i–l doresc nimănui. I–am dorit moartea, fiindcă nu puteam trăi fără iubirea lui.

Fiii ei o priveau cu teamă, crezând că îşi pierduse minţile.

Am petrecut o mână împrejurul lui Arsinoe şi am spus:

— Arsinoe nu are nici o datorie faţă de templul din Eryx. Ea este legată de mine şi o voi lua cu mine. La fel, şi pe copilul nostru. Încearcă doar să mi te opui, Tanaquil, şi vei vedea ce se va întâmpla!

Eram hotărât să iau din nou spada în mână şi să–i apăr pe Arsinoe şi pe fiul nostru, fără de care viaţa mi se părea fără nici un sens. Deşi era buhăit şi ameţit de băutură, Micon încă mai avea spiritul treaz şi a spus cu o voce fermă:

— Şi eu sunt un străin în această ţară, iar dezvăluirile pe care le–aş putea face asupra acestei morţi ciudate cred că nu convin nimănui. În numele prieteniei noastre, Turms, sunt pregătit să lupt din toate puterile mele ca Arsinoe şi băiatul să nu cadă în mâinile preoţilor răzbunători.

Fiii lui Tanaquil şi–au întrebat mama:

— Ce hotărăşti să facem cu aceşti bărbaţi? Vrei să poruncim gărzilor să–i omoare? Poate că aşa ar fi mai bine, fiindcă scăpăm pentru totdeauna de ei. Cât despre femeie, treaba ta ce vrei să faci cu ea.

Şi–a fixat privirea pe Arsinoe, a arătat înspre ea cu degetul şi le–a spus Tanaquil fiilor ei:

— Priviţi–i chipul schimbător! În acest moment este peste măsură de frumos, fiindcă vrea să vă ademenească. Nu, ar fi o prostie s–o trimit la templul din Eryx, fiindcă, fără îndoială, ea ştie cum să–i amăgească pe preoţii templului şi să–i înduplece să fie înţelegători cu ea. O mai mare pedeapsă decât să–l urmeze pe Turms nici că există pentru ea, fiindcă Turms nu–i asigură altceva decât existenţa precară a fugarului. Să–i înnegrească soarele chipul şi trupul ei alb! Să–i fleşcăiască foamea formele atât de rotunde!

Apoi i–a spus lui Arsinoe:

— Iar veşmintele şi bijuteriile tale nu le vei lua din această casă, Istafra! Nici măcar un bănuţ de argint.

După chipul împietrit al lui Tanaquil, Arsinoe a înţeles că hotărârea–i este de nestrămutat. Bănuiesc că, pentru un scurt moment, ea a gândit care–i sunt şansele de a recâştiga poziţia ce o avusese ca preoteasă a templului Afroditei din Eryx, prea

puţin păsându–i de mine. Dar, fiindcă tot nu avea de ales, şi–a ridicat bărbia cu demnitate şi a rostit apăsat:

— Eu pot să obţin când vreau veşminte şi bijuterii, dar de–l voi abandona pe Turms, niciodată nu voi mai putea găsi un bărbat ca el. Tu ar fi trebuit să–mi mulţumeşti, Tanaquil. Dacă nu te–aş fi prevenit asupra intenţiilor lui Dorieus, în acest moment în jurul chipului tău urât ar fi roit muştele, nu pe faţa lui. Dar eu nu voiam să–l pierd pe Turms. În plus, nu ezit să–l urmez, fiindcă Turms mă iubeşte şi fără bijuteriile şi veşmintele bogate pe care mi le–ai şterpelit fără nici o jenă.

Pentru mine se anunţau vremuri rele dacă Tanaquil furase toate bijuteriile la care Arsinoe ţinea atât de mult. Nici nu am apucat să spun două vorbe ca să încerc să îi mai potolesc mânia, că Tanaquil mi–a tăiat intenţia şi a spus cu sarcasm:

— Nu te amesteca, Turms! Ce înseamnă bogăţiile şi bijuteriile pentru mine? Eu îmi pot cumpăra oricând orice bijuterie, fie ea oricât de scumpă, dar eu nu–mi mai doresc nimic. Tu ai fi fost mult mai înţelept dacă ai fi dat curs îndemnului meu prietenesc şi ai fi omorât–o pe această târfă, din cauza căreia vei mai avea încă multe de îndurat.

În acel moment am simţit ceva ciudat, ca şi cum eu însumi aş fi fost transferat undeva, în afara fiinţei mele, şi aş fi asistat la întâmplări fără importanţă. Şi am zâmbit. Şi nu m–am mai uitat nici la Tanaquil, nici la fiii ei, nici la Micon, nici măcar la Arsinoe sau la copilul meu. Privirea mea indiferentă s–a oprit asupra unei pietre care era în faţa mea pe podea, m–am aplecat şi am ridicat–o, fără să ştiu de ce o ridic. Era o piatră obişnuită, pe care probabil că cineva o adusese de afară lovind–o distrat cu piciorul. De ce am ridicat–o, în acel moment nu am ştiut. Abia mai târziu am înţeles că acea piatră trebuia ridicată, fiindcă marcase sfârşitul unei perioade din viaţa mea şi începutul unei noi perioade.

În acest moment ţin în mâini piatra pe care am ridicat–o atunci când am părăsit casa lui Tanaquil. Chiar dacă din cărţile pe care le scriu nu se va mai alege decât pulberea, această piatră, la fel ca şi celelalte pietre ale vieţii mele, va învinge timpul. Peste o mie de ani, cineva va lua în mână piatra aceasta şi o va citi mai uşor decât pe o carte.

Aşadar, eu, Turms, nemuritorul, strâng încă o dată această piatră în mână, şi în faţa ochilor mei văd locul de unde am luat–

o, camera în care zăcea cadavrul lui Dorieus. Fac abstracţie de cutremurul ce a fost atunci şi contemplu încă o dată tavanul pictat al camerei lui Dorieus. Sunt mulţumit că în faţa mea nu mai există ceva pe care să–l pot numi spaţiu gol. Nimic nu este atât de gol precum cred cei mai mulţi dintre oameni. Doar legăturile terestre ale simţurilor ne împiedică să vedem lumile dimprejurul nostru.

Am ridicat piatra fără să mă mişte câtuşi de puţin că Tanaquil bătea cu piciorul în podea şi striga:

— Plecaţi! Dispăreţi din faţa ochilor mei acum, până nu apuc să mă răzgândesc! Aşa cum sunteţi! Nu mă impresionează dacă veţi crăpa de foame! Nici un colţ de pânză, nici o bucată de pâine nu vor ieşi din această casă împreună cu voi!

A vrut s–o umilească pe Arsinoe şi ar fi fost fericită dacă Arsinoe ar fi început să plângă şi s–ar fi prăbuşit în faţa ei cerându–i îndurare. Dar mândria a absolvit–o pe Arsinoe de o umilinţă în plus, de pe urma căreia nu s–ar fi ales cu nimic. Aşa că Tanaquil nu s–a putut nicicum bucura de victoria ei, care, de fapt, nici n–a fost victorie.

Astfel ne–a alungat Tanaquil din casa ei, dar de atins nu ne–a atins cu nimic şi nici nu a poruncit gărzilor să ne facă vreun rău. Totuşi, în timp ce ieşeam din casă, Arsinoe a luat din vestibul o piele îmblănită de oaie cu care a învelit copilul, iar eu, în mare grabă, spada, scutul şi imensul himation din lână al lui Dorieus. Micon avea deja cu el caduceul şi lada cu leacuri şi nu s–a sfiit să şterpelească, cu destulă îndemânare, un burduf cu vin, pe care l–a strâns cu dragoste în braţe.

Toate acestea s–au întâmplat în câteva clipe şi, din poartă, Tanaquil ne–a împroşcat cu blesteme şi vorbe de ocară.

În confuzia generală ce era în oraş, nimeni nu a observat plecarea noastră. Toţi oamenii alergau, care încotro, iar cei mai mulţi îşi cărau bunurile în afara oraşului, pe câmp, fiindcă le era teamă că va mai veni un alt cutremur, încă şi mai puternic decât cel dinainte. Adevărul este că nu fusese un cutremur prea puternic. Nici mari pagube nu au fost. Fusese doar un suspin al pământului, un suspin de uşurare, cu care ţara Eryxului a salutat moartea lui Dorieus, pentru că el ar fi pângărit–o de ar mai fi trăit.

Pe când ne strecuram printre oamenii agitaţi, încercând să ne îndreptăm spre nord, a alergat spre noi micuţa cerşetoare,

soţia câinelui sacru din Segest. M–a apucat de veşminte şi, plângând, mi–a spus:

— Câinele Krimisos a murit. Astăzi–dimineaţă s–a retras în cel mai întunecat colţ al curţii. Când a fost cutremurul, m–am dus lângă el, dar era deja mort. În schimb, pisica ta a apărut pe neaşteptate şi mi–a sărit în braţe tremurând de frică.

Învelise animalul cu partea de jos a veşmântului, care, ridicat, lăsa să se vadă că altceva nu mai avea pe ea. Îmi era greu să–mi fac loc printre oameni cu copilul în braţe, cu Arsinoe ţinându–mă de un braţ şi cu micuţa copilă agăţată de veşmântul meu. Nici lui Micon nu–i era uşor să care lada de leacuri şi burduful de vin. Fuga noastră din Segest era lipsită de demnitate.

După ce am trecut de porţile oraşului şi am oprit ca să ne hotărâm încotro să plecăm, i–am spus fetei să arunce pisica şi să se întoarcă în oraş.

— Dorieus a murit, i–am spus eu. Când se va afla, vor fi tulburări în oraş. Noi suntem străini şi trebuie să fugim de–aici, pentru că orice nebun ne poate omorî. Însă tu trebuie să te întorci!

Dar Hanna a izbucnit în plâns şi a spus:

— Câinele Krimisos a murit. Oamenii vor spune că eu sunt vinovată de moartea lui. Ei mă vor lovi cu pietre şi mă vor jertfi spiritului câinelui sacru. Turms, lasă–mă să vin cu voi! Eu nu am pe nimeni. Tu eşti singurul om care m–a luat în braţe, m–a mângâiat şi mi–a vorbit prietenos.

Arsinoe a examinat–o cu atenţie pe fetiţă, apoi s–a uitat la mine şi mi–a spus ironic:

— Nu încape îndoială că zeiţa îţi face tot felul de favoruri, din moment ce fata aceasta aleargă după tine.

Apoi, dojenitor, i–a spus Hannei:

— Acoperă–ţi goliciunea, fetiţo! Nu e frumos ca bărbaţii să te vadă aşa. Iar dacă doreşti, vino cu noi! În favoarea ta este pisica mea, care te–a ales. Este o pisică mai înţeleaptă decât oamenii.

Am protestat:

— Dar noi încă nici nu ştim încotro mergem. S–ar putea ca, în această seară, oamenii din Segest să asmută câinii împotriva noastră. De ce să sufere şi acest copil?

Dar Arsinoe a spus:

— De o slujitoare este nevoie, iar dacă nu vom reuşi să ne

descurcăm în nici un fel, o vom putea vinde, fiindcă şi–aşa, altceva n–avem.

Micon a destupat burduful şi, pretextând că i s–a uscat gâtul, a băut o gură de vin, apoi a spus:

— Este acelaşi lucru dacă vine sau dacă nu vine cu noi, aşa că n–are nici un rost cearta. Uitaţi–vă mai bine la animalele acestea zăpăcite de pe câmp, care au scăpat de sub supraveghere şi nu ştiu încotro să se ducă. Cai şi măgari. Cred că nu greşim cu nimic dacă reparăm puţin soarta şi împrumutăm un măgar. Mă îndoiesc că Arsinoe va putea străbate lungul drum prin pădure cu aceste încălţări, care sunt doar frumoase la privit.

— Prin pădure, am spus eu. Dar tu ai dreptate, Micon. Prin pădure trebuie să mergem noi, printre animale sălbatice şi sicani. Este singura noastră salvare.

Chiar atunci a trecut pe lângă noi un măgar bătrân cu urechile mari şi ciulite. Micon l–a oprit şi a început să–i vorbească prieteneşte, iar măgarul n–a spus nici da, nici ba, aşa că Arsinoe a încălecat pe el şi a luat copilul în braţe. Micon conducea măgarul, eu mergeam în spate ţinând–o de mână pe fetiţă, iar după noi alerga cu paşi mărunţi pisica lui Arsinoe.

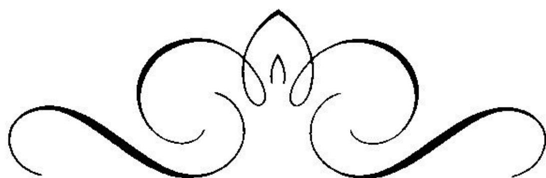
Nimeni nu ne–a oprit. Am traversat cât am putut de repede câmpurile, după aceea am început să urcăm muntele străbătându–i pădurile dese. Noaptea am dormit sub un arbore, strâns lipiţi unul de altul pentru a ne încălzi. Nu ne–am încumetat să aprindem focul mai înainte de a ajunge la stânca sacră, unde i–am întâlnit pe sicani. Sicanii ne–au întâmpinat cu prietenie şi am trăit împreună cu ei, în pădure, vreme de cinci ani. În timpul acestei perioade, Micon a dispărut, Arsinoe a născut o fetiţă, iar Hanna a crescut şi s–a făcut o fată frumoasă.

Dar, mai înainte de a începe istoria vieţii noastre din pădure, trebuie să povestesc ce s–a mai întâmplat cu Tanaquil după moartea lui Dorieus. Cei doi fii ai lui Tanaquil şi–au consolidat puterea în oraş cu sprijinul şefilor militari formaţi de Dorieus, pe care i–au răsplătit cu daruri bogate, aşa că membrii Consiliului Oraşului nu au avut nimic de spus împotriva lor. Pentru a salva aparenţele, au înălţat un bogat rug funerar din lemn de stejar, ceremonia incinerării lui Dorieus urmând să se facă cu mult fast. Dar, mai înainte de ceremonia funebră, au spus mamei lor că s–au săturat să tot fie conduşi de ea şi că cel mai bine ar fi să se

întoarcă la Himera. Iar Tanaquil le–a răspuns că pentru ea, fără Dorieus, viaţa nu mai are nici un rost. De aceea, a spus ea, cel mai înţelept lucru pe care îl are de făcut este să fie incinerată o dată cu Dorieus, asigurându–se, cel puţin, că va ajunge în acelaşi timp cu el în regatul subpământean.

Fiii ei nu s–au împotrivit acestei dorinţe a mamei lor. Aşa că Tanaquil s–a dus de bunăvoie la rug, îmbrăcată în veşminte de sărbătoare, l–a sărutat încă o dată pe Dorieus, apoi a dat cu mâna ei foc rugului şi a ars de vie împreună cu cadavrul lui Dorieus.

Despre sfârşitul lui Tanaquil aveam să aud mai târziu de la sicani, aşa că mai multe despre ea nu am de povestit şi nici despre moartea lui Dorieus.

Cartea a şaptea:
SICANII

1

I–am întâlnit pe sicani în apropiere de stânca lor sacră. Ei au spus că ne aşteptaseră, fiindcă ştiuseră dinainte că vom veni. Un spirit sceptic ar fi tentat să se îndoiască de această afirmaţie şi să creadă, mai degrabă, că vreun tânăr sican i–ar fi urmărit mişcările, fiindcă sicanii se deplasează cu o sprinteneală nemaipomenită prin pădurile din munţi, reuşind să nu fie văzuţi de nimeni, şi îşi fac apariţia doar atunci când ei înşişi vor. De aceea nobilii Segestului au nevoie de ajutorul câinilor când sunt în urmărirea lor.

Dar este un adevăr că sicanii au capacitatea de a presimţi dacă vreun grup de oameni urmează să intre în ţinutul locuit de ei şi chiar să spună cu exactitate numărul oamenilor din grup. De altfel, în orice moment, ei ştiu unde se găseşte cutare sau cutare membru al comunităţii şi cu ce se ocupă una sau alta dintre căpeteniile lor. În acest domeniu, puterea lor este la fel de mare ca puterea unui oracol. La sicani, premoniţia nu este o calitate ce aparţine în exclusivitate preoţilor, dimpotrivă, oricare sican are acest dar, mai puţin sau mai mult dezvoltat – de la caz la caz – de a anticipa evenimentele ce urmează să se întâmple, dar nici unul nu îl poate explica. Foarte rar se înşală ei în ceea ce priveşte prevestirile, dar oare care oracol din lume nu se înşală niciodată?

Dar ei nu se fălesc cu această putere ce o au şi nu văd în ea nimic extraordinar, fiindcă ei cred că şi ceilalţi oameni ai altor popoare au această calitate şi, mai mult decât oamenii, afirmă că la animale premoniţia este mai puternică, în special la câini. Dar, la fel cum un om care vede nu poate explica unui orb ce vede, un om înzestrat cu darul premoniţiei nu poate explica viziunile ce le are.

Lustruiseră stânca sacră cu grăsime şi, în aşteptarea noastră, dansau în jurul ei dansurile puterilor subpământene. Preoţii aveau feţele acoperite cu măşti sculptate în lemn, pe

frunte coarnele sacre şi, legate de coapse, purtau cozile rituale. Focul era aprins şi deasupra lui aşteptau vasele de argilă arsă în care urmau să fie puse bucăţile de carne de măgar, pe care aveau să–l sacrifice la sosirea noastră. Măgarul era animalul lor sacru, şi, cum noi am ajuns la ei însoţiţi de un măgar, acest fapt i–a făcut să ne privească cu un şi mai mare respect. Erau vânători îndemânatici şi nu le lipsea carnea, fiindcă în pădurile lor vieţuiau multe animale, dar ceremoniile şi ocaziile deosebite erau însoţite de sacrificiul măgarului, de la a cărui carne, spuneau ei, obţin forţă şi răbdare. Din măgarul sacrificat ei păstrează capul animalului, pe care, după ce–l prepară cu anumite răşini ca să nu se altereze, îl înfig într–un băţ şi îl folosesc ca talisman, a cărui prezenţă este favorabilă în riturile secrete. Ei cred, de asemenea, că, ţeasta de măgar înfiptă–ntr–un băţ îi protejează împotriva trăsnetelor şi fulgerelor.

Înainte de a fi sacrificat, măgarul nu a opus nici o rezistenţă, acceptându–şi cu umilinţă destinul. Acest fapt a fost interpretat de sicani ca o bună prevestire.

Pisica lui Arsinoe i–a cam neliniştit la început, fiindcă nici un sican nu mai văzuse până atunci un astfel de animal. Şi, după ce s–au sfătuit îndelung, nereuşind ei să–i găsească un nume potrivit în limba lor, au spus că trebuie s–o omoare, dar Arsinoe a mângâiat–o şi le–a dat–o s–o ţină în braţe, pentru a se convinge că este un animal prietenos. Ei o respectau în mod deosebit pe Arsinoe, fiindcă venise călare pe spinarea unui măgar şi, mai ales, pentru că copilul ce–l purta în braţe era băiat. În timpul sacrificiului, preotul sacrificator a ţopăit, executând în faţa băiatului aşa–zisa *săritură a triumfului,* l–a aşezat pe poalele stâncii sacre, ce era unsă cu grăsime de animal, şi i–a pictat faţa cu sângele cald al măgarului sacrificat. Apoi toţi au strigat: Ercle! Ercle!

Pe fundul unui burduf din piele, Micon păstrase puţin vin. Eu mă îndoiesc că el ar mai fi putut suporta greutăţile unui drum, mai ales al acestui drum epuizant pe împăduritele povârnişuri ale muntelui, fără ajutorul băuturii. Aşa că le–a oferit sicanilor vin, dar după ce au gustat din băutura roşie, oamenii pădurii au fost dezamăgiţi, iar câţiva nu s–au putut împiedica să nu–l scuipe din gură. Râzând, preoţii au pus în mâinile lui Micon o strachină scobită într–o bucată de lemn noduros şi l–au îndemnat să guste din băutura ce era în ea. După ce a băut,

Micon a spus că acel lichid n–are nici o legătură cu vinul. Dar, după o clipă, privind fix înainte, ne–a spus că–şi simte picioarele înţepenite ca nişte butuci de lemn, că are înţepături până şi–n rădăcinile părului de pe cap şi că poate vedea prin trunchiurile copacilor până departe, ba chiar şi în adâncurile pământului.

În timpul ceremoniilor sacre, preoţii şi căpeteniile sicanilor preparau –repetând în şoaptă cuvinte magice – o fiertură din boabe otrăvitoare, ciuperci şi rădăcini, culese în timpul unor anumite faze favorabile ale lunii. Foloseau această băutură de fiecare dată când invocau spiritele subpământene, pentru a obţine de la acestea sfaturi. Dar eu cred că beau şi pentru a se simţi bine, pentru că, neavând viţă–de–vie, nu puteau prepara vin. Cu timpul, Micon s–a obişnuit atât de bine cu această băutură a sicanilor, încât nu se mai putea lipsi de ea.

În timp ce ritualul sacrificiului continua, oboseala drumului, faptul că eram atât de aproape de stânca sacră şi siguranţa ce mi–o dădea acest popor – care în loc de ostilitatea la care poate că ne aşteptasem, ne întâmpinase cu multă prietenie –, mă făceau să mă simt undeva, în afara fiinţei mele. Era linişte şi, fiecare din noi aştepta un semn. Atunci a fost spartă tăcerea de ţipătul repetat al unei bufniţe, ce venea din întunericul pădurii.

— Arsinoe! am rostit eu. Băiatul nostru n–are încă un nume. Să–i dăm numele Hiuls, după ţipătul bufniţei.

Când a auzit numele, Micon a izbucnit în râs, şi–a lovit genunchii cu palmele şi a spus:

— Oare cine eşti tu, Turms, ca să–i dai un nume? să–i dea bufniţa din pădure ce nume–o vrea, cât despre numele tatălui, este o prostie să fie menţionat.

Arsinoe nici nu s–a mai obosit să răspundă. Pe când mâneam carnea tare de măgar, a încercat să alăpteze băiatul, dar probabil că de la drumul istovitor şi, mai ales, din cauza morţii lui Dorieus, care a tulburat–o puternic, îi secaseră sânii. Hanna i–a luat copilul din braţe şi, cu ajutorul unui corn de cerb, a reuşit să–l hrănească cu lapte cald de capră, apoi l–a învelit într–o piele de miel şi l–a legănat până ce a adormit. După ce copilul a adormit, sicanii ne–au condus printr–o trecere secretă până la o peşteră, a cărei intrare era ascunsă după tufe mari de mure. Podeaua de piatră era acoperită cu un strat gros de trestie uscată.

În zori, după ce m–am deşteptat, am înţeles mai bine unde

mă aflu şi ce s–a întâmplat; prima întrebare care a început să se învârtească în cap a fost: *încotro vom merge?* Când am ieşit din peşteră, am văzut un arici care se rostogolea prin iarbă şi nu înţeleg de ce, în aceeaşi clipă, mi–am adus aminte de Lars Tular, etruscul care a consimţit fără nici o ezitare să fie sacrificat, şi de vorbele lui despre ariciul ghemuit. De aceea, am văzut în apariţia acelui arici o avertizare şi am hotărât imediat că noi trebuie să rămânem un oarecare timp cu sicanii, fiindcă suntem în siguranţă, şi că, de plecat vom pleca doar atunci când vom şti sigur încotro vrem să mergem.

După ce am luat această hotărâre, am simţit o mare uşurare, ca şi cum m–aş fi regăsit pe mine însumi după o lungă perioadă de rătăcire. M–am dus până la izvor şi apa ce am băut–o a avut un gust foarte bun. Încă mai eram tânăr, încă mai eram puternic. În trupul şi în inima mea vibra bucuria vieţii.

Dar când s–a deşteptat, Arsinoe nu a fost câtuşi de puţin încântată când şi–a aruncat privirea spre tavanul de piatră şi spre vasele din argilă cu forme ciudate. Şi, abia reuşind să acopere cu glasul ei sforăiturile puternice ale lui Micon, mi–a spus:

— Priveşte, Turms, ce–ai reuşit să faci tu din mine! O femeie săracă, pe deasupra şi hărţuită de lege. N–aş putea spune, în acest moment, când trestia aceasta mă înţeapă, dacă încă te mai iubesc sau dacă doar te urăsc.

Fremăta în mine o bucurie fără de margini şi vorbele ei nu m–au supărat. I–am spus entuziast:

— Arsinoe, dragostea mea! De multe ori ai dorit să ai o siguranţă şi o locuinţă stabilă în care să trăieşti. O locuinţă este o locuinţă, chiar dacă este din piatră în inima unui munte. Ai o servitoare şi un medic, care vor avea grijă de copilul nostru. Ajutat de sicani, eu voi învăţa repede să vânez şi să agonisesc hrana pentru noi şi pentru copilul nostru. Pentru prima dată în viaţă mă simt atât de fericit.

Când a înţeles că vorbesc serios, Arsinoe s–a aruncat asupra mea şi a început să mă zgârie cu unghiile şi m–a scuipat pe faţă şi a spus că la aşa ceva, într–adevăr, nu s–a aşteptat că îi voi face, şi a urlat să o duc imediat în Sicilia, într–un oraş grecesc, unde să poată trăi civilizat.

Nu aş putea povesti cât timp a durat această furie a ei, care uneori a atins limite incomprehensibile, fiindcă despre

suferinţele ce le–am îndurat în acea perioadă nu–mi amintesc nimic, s–au şters complet din memoria mea. Cert este că, spre sfârşitul verii, când Arsinoe a văzut cât de sănătos şi de bine s–a dezvoltat băiatul, în ciuda traiului nostru simplu şi lipsit de confortul oraşelor civilizate, nu i s–a mai părut soarta atât de îngrozitoare şi a început să se bucure şi ea de aspectele bune ale acestei vieţi simple.

Mult timp, zi şi noapte, ea şi–a ascuns părul sub un voal, în semn de doliu pentru viaţa fericită pe care a pierdut–o din cauza mea, aşa a spus. Dar eu gândeam că şi–l ascunde sub voal doar pentru a mă enerva, fiindcă ştia cât de mult îmi plăcea părul ei minunat. Dar într–o zi, pe când ne iubeam, şi l–a desfăcut pentru a–mi arăta că de când am ajuns noi să trăim printre sicani, minunatul ei păr blond devenise complet negru.

— Priveşte ce mi–ai făcut! a spus ea acuzator. Oare nici acum nu îmi înţelegi suferinţa? Altădată fruntea îmi era împodobită cu părul de aur al zeiţei, dar tu m–ai forţat să trăiesc într–un mediu ostil şi din frumosul meu păr nu a mai rămas decât acest păr negru şi aspru ca al sicanilor.

Nu–mi venea să–mi cred ochilor şi i–am pipăit părul. Era la fel de moale şi mătăsos, fiindcă şi–l îngrijise şi îl pieptănase ca întotdeauna, chiar dacă o făcuse pe ascuns, ca eu să nu o văd. Dar, fără îndoială, era negru.

La început am fost tentat să cred că s–a întâmplat un miracol. Mi–am amintit de ciudata ei calitate de a–şi schimba chipul şi mi–am spus că, poate, în penumbra pădurii şi în întunecatele nopţi ce le–am petrecut în ţara sicanilor, părul ei se înnegrise. Dar raţiunea mea nu putea accepta un astfel de miracol. Am izbucnit în râs şi i–am spus:

— O, cât eşti de vanitoasă, Arsinoe! Fiind tu preoteasă a zeiţei Afrodita, ţi–ai vopsit părul, şi era firesc să o faci, pentru că părul zeiţei este aurit ca soarele. Şi nu mă mai mir deloc că ai suferit şi ai plâns atât de mult pierderea lăzii cu farduri. Dar acesta este părul tău adevărat, este nemaipomenit de frumos şi îl iubesc aşa după cum iubesc tot ceea ce face parte din fiinţa ta. Chiar şi vanitatea ta o iubesc, fiindcă este o dovadă că vrei să pari în ochii mei încă şi mai frumoasă decât eşti.

Dar Arsinoe a început să mă blesteme, m–a lovit cu furie peste obraji, a început să plângă şi a urlat la mine:

— Oare este posibil, Turms, ca tu să nu crezi niciodată în

ceea ce spun eu? Nici chiar în acest lucru, care, la urma urmelor, nu este chiar atât de important. Dar eu mi–am distrus viaţa ca să te urmez pe tine prin păduri sălbatice. Eşti cel mai nerecunoscător bărbat din lume. Nici nu îmi ajung vorbele ca să–ţi spun cât de mult m–am săturat de tine şi nici nu mă mai pot înţelege pe mine însămi de ce vreau, totuşi, ca tu să mă placi.

— Arsinoe! i–am spus eu. Oare ce rost are ipocrizia? Şi de ce încerci să mă faci să cred că s–ar fi întâmplat un miracol, când lucrurile sunt atât de simplu de înţeles? Fireşte, se pot întâmpla şi minuni, nu mă îndoiesc. Dar, oricât de capricioşi ar fi zeii, nu văd ce interes ar fi avut vreunul să–ţi schimbe ţie părul blond în negru.

Cu ochii sclipind de mânie, ea a spus:

— Sunt preoteasa zeiţei Afrodita. Ea este cea mai capricioasă zeiţă din toate câte sunt. Tu ar trebui să ştii acest lucru, Turms, şi să crezi în puterea zeiţei. Este un semn, care dovedeşte cât de rău te–ai purtat tu cu mine. Dacă zeiţa mă va ierta vreodată, poate că îmi va restitui părul de aur ce l–am avut.

— Chiar aşa! i–am spus eu în bătaie de joc. Dacă vreodată vom mai ajunge într–un oraş civilizat şi vei avea bani destui, îţi vei putea cumpăra toate fardurile pe care le doreşti. Dar n–are nici un rost să încerci să mă faci să cred într–o poveste absurdă.

Degetele ei lungi şi fine s–au înfipt în umerii mei şi ochii ei au devenit cele două lacuri de un negru intens, în care m–am pierdut de atâtea ori în momentele noastre cele mai pătimaşe.

— Turms, în numele zeiţei şi în numele fiului nostru, îţi jur că ceea ce ţi–am spus în privinţa părului meu este adevărat. Este drept, eu sunt femeie şi uneori te mint, dar numai când este vorba de lucruri mai puţin importante, pe care un bărbat nu le poate înţelege. Dar oare de ce te–aş minţi asupra unui lucru care îmi schimbă înfăţişarea, mai mult, îmi schimbă viaţa. Fiind eu acum o femeie cu părul negru, se înţelege că sunt o altă femeie. Tu trebuie să mă crezi.

Tot uitându–mă eu în ochii ei negri, am început, aşa, deodată, să mă îndoiesc. Dacă ar fi jurat doar în numele zeiţei, nu aş fi crezut–o, fiindcă ea deja mai jurase strâmb în numele Afroditei. Chiar dacă este cea mai mincinoasă zeiţă, pe Afrodita toată lumea o adoră. Dar dacă a jurat în numele băiatului nostru, nu puteam să o mai bănuiesc că minte. Supravegheat de

Hanna, micuţul Hiuls umbla de–a buşilea prin peşteră. L–am luat în braţe şi i–am pus în mâini un os cu grăsime să–l sugă.

— Pune mâna pe capul fiului nostru, i–am spus lui Arsinoe, şi repetă jurământul pe care l–ai spus! Te voi crede, chiar dacă îmi este imposibil să înţeleg.

Fără nici o ezitare, Arsinoe a pus mâna arămie de la soare pe creştetul băiatului, l–a mângâiat şi a repetat jurământul ce–l făcuse înainte. Nu aveam încotro, trebuia să o cred. Cu vârsta, părul unei femei se schimbă în cenuşiu. De ce nu s–ar schimba părul femeilor mai capricioase în negru? Desigur, nu este un fapt obişnuit, dar nici Arsinoe nu este o femeie obişnuită. Aşa mi–am spus.

Când a văzut că o cred, s–a înseninat, şi–a şters lacrimile, şi–a înfăşurat mâinile în jurul grumazului meu, m–a sărutat şi a spus:

— O, Turms! Oare cum de poţi fi atât de rău cu mine, de faci să mi se tulbure mintea? Doar cu câteva momente mai înainte de această ceartă ne–am simţit atât de minunat şi am plutit până în nori, chiar dacă ne–am îmbrăţişat pe această mizerabilă saltea de paie. Am crezut că te pierd pentru totdeauna când mi–ai pus vorbele la îndoială. Acum am siguranţă, fiindcă ştiu că–mi aparţii în întregime.

Şi–a mângâiat părul şi m–a întrebat timidă:

— Spune drept, sunt mult mai urâtă decât înainte?

Am contemplat–o o clipă. Umerii goi. Părul ei negru îi sublinia încă şi mai mult albul trupului. Era mai frumoasă decât oricând. Îşi făcuse un colier din boabe roşii culese din pădure. Iar mai jos, între sâni, strălucea piatra lunii. Inima se agita în pieptul meu, eram tulburat de frumuseţea ei fără de asemănare.

— Arsinoe, i–am spus eu, eşti mai frumoasă decât ai fost vreodată. Dar nu eşti aceeaşi cu cea de până acum. De fiecare dată când te strâng în braţe am impresia că eşti altă femeie, încă şi mai frumoasă ca cea pe care am strâns–o în braţe cu o zi înainte, fiindcă te iubesc mult.

A zâmbit visătoare şi a spus cu un glas cristalin:

— Şi eu te iubesc mult, bărbat insuportabil ce eşti! Dar am văzut că multe femei ale sicanilor îşi împodobesc gâtul cu şiraguri de colţi albi de animale sălbatice. Cred că voi fi şi mai drăgăstoasă dacă într–o seară îmi vei dărui un astfel de şirag.

I–am promis că va avea o astfel de podoabă. După aceea a

apărut pisica şi a început să–şi mângâie spinarea de picioarele mele. Eram atât de fericit.

Începând din acea zi, Arsinoe a acceptat modul de viaţă al sicanilor şi s–a împodobit ca şi femeile sicanilor cu pietre şi cu pene colorate, cu corali şi talismane în formă de animale. Şi a folosit mineralele pe care ele le foloseau pentru a–şi accentua linia sprâncenelor şi conturul gurii. Sicanii obişnuiau să tatueze pe obrajii femeilor lor cercuri şi pe trup dungi şerpuitoare, dar aceste tatuaje nu mai puteau fi şterse niciodată. Deşi le admira, Arsinoe nu şi le–a dorit. Am înţeles că nu avea de gând să–şi trăiască toată viaţa printre oamenii poporului pădurii.

2

Nu are nici un rost să povestesc despre felul în care sicanii vânează animalele pădurii sau pescuiesc în apele repezi ale râurilor, fiindcă vânătoarea şi pescuitul nu se deosebesc prea mult în diferite ţări. Doar instrumentele pe care diferite popoare le folosesc pentru vânătoare şi pescuit sunt diferite; ale unora sunt mai bune, ale altora mai proaste. După ce i–am cunoscut mai bine pe sicani, am înţeles că nu sunt nicidecum un popor barbar, aşa cum crezusem la început. Ei au tradiţiile şi obiceiurile lor proprii, ritualurile lor secrete şi legile lor, la fel cum oricare alt popor civilizat le are. Poate că, văzuţi din afară, par a fi barbari, însă dacă ar fi fost lăsaţi să trăiască în pace, bănuiesc că şi ei ar fi început să crească animale şi să cultive pământul, să–şi construiască locuinţe şi temple. Dar, încă de la începuturi, atât elimii din ţara Eryx, cât şi grecii, i–au înspăimântat, iar fenicienii din Cartagina i–au hărţuit fără încetare, încât, până la urmă, şi–au găsit refugiul şi liniştea în păduri. Ei nu dispreţuiesc alte rase în afară de siculi. Şi afirmă că nu ar fi siculii primii locuitori ai ţării, fiindcă au sosit mai târziu decât sicanii în aceste ţinuturi.

Sicanii creşteau totuşi capre şi construiau din crengi şi coarne de animale locuinţe pentru familiile lor, dar dacă vreun pericol îi ameninţa, erau pregătiţi în orice moment să le părăsească. De teamă ca nu cumva un străin să le supună spiritele şi zeii lor să–i părăsească, nu însemnau în nici un fel locurile sacre. De aceea, cele mai străvechi locuri sacre ei nu mi le–au arătat, deşi în rest au avut multă încredere în mine.

Încă de la început mi–a fost destul de uşor să mă înţeleg cu sicanii. Imediat după ce ne–am aranjat peştera în care urma să locuim, au venit pe neaşteptate doi sicani, însoţiţi de un bărbat, care era înveşmântat la fel ca şi ei, dar care vorbea foarte bine greceşte. El a povestit că locuieşte împreună cu sicanii de când au fost alungaţi pitagoricienii din oraşele Eryxului şi că în

colectivitatea sicanilor mai trăiesc temporar greci, elimi şi fenicieni, care dintr–un motiv sau altul au fost nevoiţi să fugă în pădure, unde au fost întâmpinaţi cu prietenie de către sicani.

— Dar, a mai spus el, sicanii îi transformă în sclavi sacri pe unii străini, pe care pun mâna într–o împrejurare conflictuală. După un timp, îi eliberează; îi omoară doar pe aceia de care sunt scârbiţi sau de care le este teamă că se vor răzbuna când vor fi liberi.

El a povestit că între diferite familii de sicani nu există deosebiri esenţiale. Se deosebesc doar după animalul pe care fiecare îl consideră sacru. Altfel, ei vorbesc aceeaşi limbă şi au aceleaşi obiceiuri. Şi a mai spus că sicanii sunt mai sălbatici decât s–ar crede. Nu doresc să înveţe nici o alta limbă, fiindcă se tem că, de ar cunoaşte alte limbi, ar putea fi luaţi mai lesne în sclavie. Dar, în cursul timpului, vrând–nevrând, s–au întâlnit cu elimi, greci sau cartaginezi, fie doar pentru a schimba produse, fie pentru a se război. De aceea îi respectă atât pe sclavii sacri, cât şi pe străinii ce se refugiază în pădurile lor, acest lucru făcând parte din obiceiurile lor.

Pitagoricianul a venit de multe ori în peştera noastră şi m–a învăţat limba sicanilor. În timpul acesta, noi am fost supravegheaţi de un sican. Pitagoricianul mi–a povestit că viaţa colectivităţii sicane este fericită, fiindcă ei nu cunosc noţiunea *timp.* De sunt plecaţi în vizită la alte comunităţi de sicani sau, pur şi simplu la o altă familie, pot rămâne în vizită o săptămână, o lună, un an, zece ani, tot aia–i, fiindcă nimeni nu se miră şi nici nu se supără. Iar de plecat pot pleca oricând, chiar imediat după ce au sosit, fiindcă nimeni nu va încerca să–l reţină. Între ei, fiecare se consideră egal cu ceilalţi şi nu este la mai mare cinste cel care vânează sau pescuieşte, decât altul care se ocupă cu strângerea vreascurilor sau a plantelor de pădure sau decât o femeie, care, de obicei, culege fructe de pădure şi ciuperci şi are grijă de copii. Îşi împart cu generozitate toate bunurile şi hrana, iar dacă cineva este leneş din fire şi nu face nimic, primeşte şi el aceeaşi hrană, fiindcă sicanii spun că, probabil, are alte calităţi, neştiute de nimeni, dar, fără îndoială, avantajoase comunităţii sicanilor.

Multe alte lucruri mi–a mai povestit pitagoricianul, dar fiindcă i–am promis că voi păstra secretul, nu le pot dezvălui aici. El nu a vrut să spună care este numele lui, numele tatălui sau numele

oraşului de unde a venit. Totuşi eu sunt sigur că s–a născut în unul dintre oraşele greceşti ale Italiei şi că încă foarte tânăr s–a alăturat societăţii secrete a pitagoricienilor. Însă mantie albă nu purta şi nici nu se abţinea să mănânce carne.

Din prietenie, el i–a atras atenţia lui Micon şi i–a povestit că băutura sicanilor este periculoasă, fiindcă de o foloseşti atât de des pe cât se obişnuise Micon s–o folosească, vine un moment când nu mai poţi face distincţie între realitate şi imaginar şi nu mai eşti stăpân pe raţiunea ta.

— Dar, i–a spus el, fă aşa după cum vrei şi după cum crezi tu că este mai bine! Nu sunt sfătuitorul tău. Eşti un bărbat învăţat şi iniţiat.

Printre altele, el ne–a explicat, cu ajutorul ţiterei, că sunete diferite pot fi obţinute prin înălţarea diferită a corzilor instrumentului şi că există o corelaţie între sunete şi numere. De altfel, ne–a oferit acest exemplu muzical, pentru susţinerea teoriei pitagoricienilor, care spune că universul este în esenţa sa o armonie geometrică şi că important este doar principiul formal, guvernat de proporţii aritmetice. Aş fi preferat să–şi susţină afirmaţiile folosind fluierul. De aceea nu am dat o prea mare importanţă teoriei sale. Şi fiind el un entuziast din fire, ne–a mai demonstrat şi uimitoarea relaţie în care se afla unghiul drept al unui triunghi dreptunghic în raport cu celelalte două unghiuri. Apoi a desenat pe pământ un triunghi dreptunghic, folosindu–se de degetul mare de la picior şi a construit pe fiecare latură a lui câte un pătrat exterior, explicând şi demonstrând că suma suprafeţelor pătratelor construite pe catetele triunghiului este egală cu suprafaţa pătratului construit pe ipotenuză. Lucrul acesta se putea vedea destul de clar dacă te uitai pe desen, aşa că demonstraţia ce a făcut–o nu m–a uimit câtuşi de puţin. Eu am avut impresia că ştiinţa lui semăna mai degrabă cu abilitatea unui prestidigitator decât cu adevărata cunoaştere.

O dată a spus:

— Această lume în care trăim şi existăm nu este singura lume, există încă multe alte lumi.

A zâmbit şi a adăugat:

— Se spune că sunt o sută optzeci şi trei de lumi, care sunt aşezate pe catetele unui triunghi echilateral, câte şaizeci de lumi pe fiecare latură, diferenţa de trei reprezentând cele

aşezate în vârfurile triunghiului, câte o lume pe un vârf.

Dar Micon a protestat când a auzit povestea cu lumile.

— Nu, nu, a spus Micon. Dacă există mai multe lumi, atunci ele trebuie să fie într–un interior, la fel cum văzul, auzul, pipăitul, gustul şi mirosul, care sunt lumi diferite, există toate în fiecare om.

Pitagoricianul l–a ascultat uimit, apoi l–a întrebat provocator:

— Şi care–i numărul lor?

Micon a gustat puţin din băutura sacră a sicanilor, a privit o clipă în interiorul lui, aşa cred, şi, zâmbind enigmatic, a spus:

— Nu prea cred eu în numere, dar chiar acum, când am făcut o sumară introspecţie, am văzut două stele. Aceste două stele sunt doi zei, totuşi acelaşi zeu. Dar de ce este aşa, nu aş putea explica. Doar văd şi ştiu că aşa este.

Eu am spus:

— Fără îndoială numerele, relaţiile dintre ele şi poligoanele cu laturi egale sunt frumoase, dar o femeie al cărei chip să îl poţi exprima printr–un număr sau printr–o relaţie de numere ce determină o figură geometrică perfectă trebuie să fie îngrozitor de plictisitoare şi monotonă. O femeie are mai mult farmec dacă este o excepţie, nicidecum dacă se încadrează într–o regulă determinată de relaţii numerice.

Pitagoricianul şi–a acoperit faţa cu braţele ca să nu–i vedem lacrimile de care–i erau plini ochii. După ce s–a liniştit, a spus:

— Dacă, într–adevăr, toate ar fi fost atât de simple, perfecte şi frumoase după cum i–a învăţat Pitagora pe discipolii lui mai înainte de a muri, viaţa ar fi fost mai uşoară şi înţelepciunea mai lesne de dobândit. Din păcate, nu este aşa. Eu nu am făcut nici o crimă, nici pitagoricienii nu m–au izgonit, am plecat singur de la ei când am constatat cât de absurd este totul. Frumos este triunghiul echilateral. Dar încă şi mai frumos s–ar părea că este pătratul. Numai că această formă simplă este blestemată, fiindcă între diagonală şi latură nu există o relaţie cu numere întregi. Şi–apoi, poţi să calculezi toată viaţa raportul dintre diagonala şi latura pătratului, tot nu–ţi va ajunge timpul ca să afli ultima cifra. Învăţătura simplă şi frumoasă a numerelor a condus la această teribilă constatare. Nu societăţile secrete i–au distrus pe pitagoricieni, după cum cred tiranii, ci teribilele concluzii la care au ajuns. Fiindcă sunt relaţii ce se exprimă printr–o serie nesfârşită de numere.

S–a ridicat de pe piatra netedă pe care stătuse până atunci, şi–a ridicat pumnii spre faţa lui Micon şi a strigat:

— De aceea unu şi trei sunt în continuare numere sacre, dar doi şi patru nu–s bune de nimic, pentru că nu pot fi folosite. Aşa că amândouă stelele tale sunt stele rele şi amândoi zeii, zei răi.

Ameţit şi fără de putere de la băutura sacră a sicanilor, Micon nu s–a mâniat. Învârtea în mâini nişte arşice de pasăre. I–a propus:

— Hai să aruncăm oasele de pasăre, ca să vedem care dintre noi are dreptate!

Dar pitagoricianul nu a vrut. A spus că toată viaţa a căutat doar regulile cărora li se supun numerele.

— Dar armonie şi perfecţiune nu există, a rostit el scârbit. Doar dezordine şi excepţie. Nu cred că mai rezist mult, a mai spus el şi a luat–o la fugă prin pădure.

Când a plecat, avea o privire rătăcită, la fel ca a lui Micon, pe care băutura sacră a sicanilor îl doborâse.

— Turms, prietene! a rostit el. Din această întâmplare se poate vedea cât de mult îi sperie numerele pe oameni. În liniştea acestei păduri, ajutat de această băutură sacră a sicanilor, am deşirat anii ce s–au scurs din viaţa mea, ca să găsesc unde a fost greşeala. O, Turms, stai în faţa mea ca o umbră pe insula Cos şi mă chemi să vin cu tine. Dar cine eşti tu, încă nu ştiu. De parc–aş şti cine sunt eu, Micon! Cu cât m–am gândit mai mult, cu atât am înţeles mai mult cât de plăcută este uitarea.

— Mângâietoarea, plăcuta uitare, binecuvântata uitare, a murmurat încă o dată. Nu este nicidecum otrăvitoare această băutură a sicanilor, dimpotrivă, este cel mai bun leac pentru un om. Poporul sican este un popor vechi, mult mai apropiat decât noi de lumea subpământeană şi ştie ce face. Gustul băuturii lor este asemenea apei din izvorul uitării, pe care l–am întâlnit când am trecut odată, mai demult, prin lumea subpământeană.

Era o noapte întunecată şi din pădure s–a auzit ţipătul bufniţei. Micon a clătinat din cap, s–a uitat la mine şi a spus:

— Fiul tău te cheamă. Poate că este deja timpul de odihnă. Dar am încredere în tine şi–ţi împărtăşesc ceea ce cunosc, ceea ce a crescut şi s–a copt în mine, pentru a se sparge odată şi–odată ca un abces. Ascultă, Turms! Când un om nu cunoaşte ce este adevăr şi ce este minciună, adevărul şi minciuna sunt

acelaşi lucru. De te încumeţi, ia această înţelepciune între dinţi şi macin–o în timp ce o strângi pe frumoasa–ţi Arsinoe în braţe!

Era obosit şi, în numele prieteniei noastre, l–am ajutat să meargă la culcare. Cât despre pitagorician, nu mi–am făcut multe griji, fiindcă trăia de mulţi ani printre sicani şi ştiam că nu are cum să se rătăcească prin pădure. Şi am avut dreptate, el s–a întors după două zile şi a mai bântuit un oarecare timp prin preajma peşterii noastre până când am reuşit să cunosc bine limba sicanilor. Cât despre raportul dintre diagonala şi latura unui pătrat, care–l frământa până la prăbuşire, pentru mine a continuat să fie ceva obscur. De aceea pitagoricianul a început să–mi explice divizibilitatea numerelor întregi. Şi am fost de acord că sunt minunate relaţiile dintre numere. Dar pe mine, această ştiinţă nu m–a zdrobit şi nici nu am încercat suferinţele prin care el trecea.

Într–o dimineaţa, înainte de revărsatul zorilor, pitagoricianul a plecat fără să spună o vorbă, şi, de atunci, nici nu l–am mai văzut, nici nu am mai auzit nimic despre el. Nu fugise din oraşul lui pentru că ar fi comis o crimă sau pentru cine ştie ce motiv politic. Doar suferinţele lui aritmetice îl împinseseră să locuiască în liniştea pădurii împreună cu sicanii. De la el am învăţat că oamenii sunt în stare să sufere chiar şi din cauza celor mai neimportante lucruri.

Micon era abătut. Cufundat zile întregi în gândurile sale, stătea descurajat, sprijinindu–şi capul în mâini. Într–un sfârşit, a rostit:

— Să vii nepoftit, să pleci fără să–ţi iei rămas–bun, să fii străin în orice loc ai trăi, ce înţelepciune mai este şi asta? Oare acesta să fie înţelesul vieţii? Dar este o parte din viaţă, pe care nici un om nu o poate evita în această lume străină.

Micon a locuit împreună cu noi un an. Veneau sicani bolnavi din ţinuturi îndepărtate ca să–i vindece. Îşi practica meseria de medic fără nici un entuziasm. Spunea că preoţii sicanilor sunt la fel de pricepuţi ca şi el şi ştiu să vindece răni, să fixeze atele pentru redresarea oaselor rupte sau zdrobite, sau să cufunde bolnavul într–un îndelungat somn tămăduitor, bătând într–un anume fel în tobele lor de lemn.

— Eu nu–i pot învăţa nimic nou, după cum nici ei nu mă pot învăţa nimic nou pe mine, îmi spunea el adesea. Toţi ştiu aceleaşi lucruri. Poate este bine că unele suferinţe ale trupului

pot fi vindecate, dar oare cine poate vindeca suferinţele sufletului, dacă nici chiar un iniţiat nu poate găsi pentru el însuşi linişte în inima lui?

Nu am reuşit să–l sustrag stării de disperare în care era; nici Arsinoe nu a reuşit, deşi i–a zâmbit şi a încercat de multe ori să–i demonstreze că, în ciuda aparenţelor, viaţa este frumoasă.

Într–o dimineaţă, când ne–am deşteptat mai târziu, l–am văzut pe Micon privind înspre vârfurile albăstrii ale munţilor. Lumina soarelui se plimba prin iarbă, o adiere caldă venea dinspre pădure. Micon m–a strâns de mână cu mâna lui ce–i tremura şi a spus:

— Turms, în această clipă sunt lucid. Sunt medic şi ştiu că sunt foarte bolnav; poate că băutura sacră a sicanilor, încetul cu încetul, mi–a otrăvit trupul. Trăiesc învăluit de ceaţă şi nu mai pot deja distinge realitatea de imaginar. Dar, ştiu şi eu, poate că două lumi se întrepătrund sau poate că sunt în interiorul meu şi, de aceea, pot trăi pentru o clipă simultan în amândouă lumile.

Şi el a continuat:

— În clipa de luciditate înţeleg şi ştiu că în raţiunea omului nu te poţi încrede; gândirea omenească este înşelătoare, la fel după cum şi simţurile sunt. Poate că totul este doar imaginar, poate că nu este adevărat că tot ceea ce se întâmplă este succesiv. Poate că totul se întâmplă în acelaşi timp, dar noi nu suntem în stare să înţelegem acest lucru.

A afişat un surâs sceptic, m–a privit cu căldură şi a spus:

— Dar luciditatea nu–mi permite să merg prea departe, fiindcă, de pildă, pe tine te văd de o mărime supranaturală şi dincolo de veşmintele ce le ai pe tine văd trupul tău incandescent ca focul. Încă din momentul când am început să gândesc am fost uimit de înţelesul lucrurilor. De aceea m–am iniţiat şi am asimilat multe cunoştinţe secrete, până am ajuns să trec în afara realităţii. Dar şi aceste cunoştinţe secrete au o limită. Doar băutura sacră a sicanilor mă mai ajută să înţeleg de ce m–am născut şi care este sensul vieţii.

Şi–a strâns amândouă mâinile în mâna mea şi a spus cu convingere:

— Aceasta este marea cunoaştere, Turms. Mă încred în tine, de aceea îţi vorbesc. Scopul învăţăturii este să înşele gândirea. Gândurile noastre sunt ca o armură ce ne strânge şi ne ţine legaţi de imaginea acestei lumi. Sensul vieţii este să ne

imaginăm doar că ne depărtăm de pământul de care suntem legaţi. Oare de ce–ar trebui să aibă viaţa un sens? Raţiunea doar ne înşală asupra faptului că există un sens al vieţii. Când vei înţelege acest lucru, zeii nu vor mai avea nici o putere asupra ta.

Şi–a retras mâinile din mâna mea, a mângâiat iarba verde şi a privit intens înspre vârfurile albăstrii ale munţilor.

— Eu ar trebui să mă bucur de ştiinţa ce am dobândit–o, a spus el trist, dar eu nu mai reuşesc să mă bucur de nimic. Sunt obosit, ca şi cum aş fi alergat de–a lungul unui drum lung. Nu mă mai consolează nici gândul că într–o zi mă voi întoarce în aceasta lume, unde pământul acoperit de verdeaţă este atât de frumos, unde aş putea fi fericit. Eu ar fi trebuit să fiu fericit chiar şi în această dimineaţă când te–am văzut şi mi s–a părut ca eşti de o mărime supranaturală, eu ar fi trebuit să fiu fericit că te–am recunoscut înainte de a te vedea.

Îmi era milă de el. Când m–am uitat cu atenţie la el, dincolo de obrajii buhăiţi, dincolo de învelişul uzat de piele, am văzut un craniu de mort, i–am văzut dinţii înfipţi în alveolele maxilarelor lipsite de învelişurile cărnoase. I–am dorit din tot sufletul doar bine, fiindcă el era prietenul meu, dar privirea mea l–a tulburat şi mai mult şi el mi–a spus ursuz:

— Nu, Turms, tu nu trebuie să ai milă de mine. Ţie nu ar trebui să–ţi fie milă de nimeni, fiindcă *tu eşti cine eşti.* Mila ta mă ofensează, fiindcă eu nu sunt altceva pentru tine decât *mesagerul.* Ceea ce îţi cer este doar să mă recunoşti atunci când ne vom mai întâlni. Atâta îmi este de ajuns.

În acel moment, chipul lui mi s–a părut îngrozitor şi peste privirea–i stinsă am putut vedea cum alunecau razele de soare. Şi–a acoperit ochii şi s–a depărtat cu paşi hotărâţi. Am încercat să–l reţin, dar el s–a opus şi mi–a spus:

— Îmi este sete, gâtul îmi este uscat. Mă duc să beau apă din râul uitării.

Am vrut să–l însoţesc, dar el m–a respins cu furie. A plecat şi de atunci nu l–am mai văzut niciodată. L–am căutat multe zile împreună cu sicanii, mai cu seamă în preajma râului şi ei au mers până la gura râului, dar nu l–au găsit. Iar când am înţeles că, de fapt, el despre alt râu vorbise, am încetat să–l mai caut.

Eu nu i–am condamnat fapta, el era prietenul meu. El avea dreptul să trăiască, dar şi să–şi curme existenţa, dacă viaţa

devenise o povara insuportabilă. L–am plâns şi am adus un sacrificiu zeilor pentru el. După aceea m–am simţit mai uşurat, fiindcă melancolia şi nefericirea lui aruncaseră şi peste viaţa noastră un val cenuşiu de nelinişte. Însă Hiuls a simţit lipsa lui mai mult decât noi, fiindcă Micon îl învăţase să meargă şi să rostească primele cuvinte, şi–i meşterea cu ajutorul cuţitului lui de medic diferite animale din lemn.

Arsinoe a fost indignată şi m–a acuzat că doar eu sunt de vină că Micon şi–a curmat viaţa, că eu ar fi trebuit să–l supraveghez şi să–l împiedic pe bietul om cu mintea rătăcită să o facă. Şi ea a mai spus mânioasă:

— Prea puţin îmi pasă mie că a murit. Dar el ar fi putut să aibă răbdare până ce–mi va fi venit sorocul şi să mă ajute să nasc, după aceea n–avea decât să se omoare. El ştia că am rămas grea şi că doresc foarte mult să nasc în condiţii civilizate, nu cu ajutorul vrăjitorilor din neamul sicanilor.

Nu am vrut s–o mustru pe Arsinoe pentru vorbele ce le–a spus, fiindcă şi aşa îi era tare greu în acea vreme, şi, din cauza sarcinii, era mai capricioasă ca de obicei. Şi m–am gândit că, de fapt, are dreptate; în numele prieteniei noastre, Micon ar fi putut să mai aştepte puţin. Când a venit vremea, Arsinoe a născut o fetiţă în modestul pat din trestii uscate, fără nici o dificultate şi fără ajutorul nici unei femei sicane sau al vreunui vrăjitor, chiar dacă mai înainte de ziua în care a născut a reuşit să întoarcă pe dos tot tribul de sicani, care nici nu mai ştiau ce să facă pentru ea ca să–i uşureze suferinţa. Nu s–a arătat câtuşi de puţin atrasă de scaunul găurit pe care–l foloseau femeile sicanilor, a preferat să nască după obiceiurile lumii civilizate.

3

De la sicani am învăţat să mă retrag uneori pe vârful muntelui, unde să nu mănânc nimic câteva zile, doar să mă ascult pe mine însumi până când îmi voi simţi fiinţa atât de uşoară încât să mi se pară că zbor. De la ei am învăţat, de asemenea, că la un drum lung, cel puternic îi poate salva viaţa celui epuizat de oboseală dacă îşi deschide o venă a braţului şi–i dă să sugă din sângele lui, cu condiţia ca amândoi să aparţină aceluiaşi trib. O singură dată am făcut acest lucru şi a fost de folos, chiar dacă prin venele mele curgea sângele altui popor decât al lor. M–au privit după aceea ca pe unul dintre ai lor, fiindcă mă unisem prin sânge cu sângele poporului lor.

Slăvesc pădurile nesfârşite ale sicanilor, slăvesc stejarii lor eterni, slăvesc munţii lor cu creste albastre şi râurile lor limpezi. Însă, tot timpul în care am locuit printre ei, am ştiut sigur ca ţara lor nu va putea fi niciodată ţara mea. A fost tot timpul o ţară străină, după cum sicanii înşişi au fost în continuare nişte oameni străini pentru mine.

Cinci ani am locuit printre sicani şi Arsinoe a fost fericită împreună cu mine, fiindcă ne iubeam, în ciuda faptului că deseori ea mă ameninţa că va fugi cu vreunul dintre negustorii care se aventurau să vină în pădure. Aceşti bărbaţi, pe care pasiunea pentru comerţ îi împingea până şi–n pădurile greu de străbătut, erau, de cele mai multe ori, locuitori ai Eryxului, dar erau şi dintre aceia care veneau tocmai din oraşele greceşti ale Siciliei, chiar din cele mai depărtate, Selinont sau Agrigento. Din când în când, venea un negustor etrusc, care le aducea sicanilor saci de sare, în care, pentru a face un schimb bun, erau ascunse cuţite din fier şi lame pentru topor. În schimb, oamenii pădurii le dădeau piei de animale, pene strălucitoare, scoarţă colorată de copaci, miere de pădure şi ceară. Sicanii stăteau ascunşi, după cum le era obiceiul, în timp ce negustorul lua de la locul ştiut marfa şi punea în schimb marfa lui. După ce am ajuns eu în

pădurile lor, am început să–i ajut pe sicani la schimburile ce le făceau discutând direct cu negustorii. Unii veniseră de multe ori din ţinuturile lor depărtate, dar nu văzuseră încă niciodată un sican.

În felul acesta am aflat ce se mai întâmplă prin lume şi am înţeles că vremurile erau tulburi. Grecii se răspândeau tot mai mult în teritoriile siculilor. La rândul lor, cei din Segest se extindeau din ce în ce mai mult înspre păduri împreună cu câinii şi caii lor. De multe ori, am fost nevoiţi să ne refugiem înspre vârfurile munţilor pentru a nu ne întâlni cu ei. Dar sicanii lăsau în urma lor capcane şi–i persecutau cu răpăituri îngrozitoare de tobe.

Nu mi–am dezvăluit niciodată identitatea atunci când am discutat cu negustorii călători şi ei au fost convinşi că sunt sican şi că, nu se ştie din ce cauză, am învăţat să vorbesc şi alte limbi. Nu erau ei bărbaţi prea cultivaţi, aşa că nu mă puteam încrede în tot ceea ce povesteau. Totuşi, de la ei am auzit că perşii au cucerit toate insulele greceşti, chiar şi sacra insulă Delos. Locuitorii insulelor au fost transformaţi în sclavi, cele mai frumoase fecioare au fost dăruite regelui regilor, iar cei mai arătoşi băieţi au fost castraţi, pentru a deveni servitori la perşi. Au jefuit şi au ars templele ca să se răzbune pentru incendierea templului zeiţei Cybele din Sardes şi se pare că marele rege nu a uitat nici de Atena.

Amintirea nebuniei ce odinioară o făptuisem revenea ca să mă tulbure până şi–n inima pădurilor siciliene. Am strâns în mână piatra lunii a lui Arsinoe şi am invocat–o pe zeiţa Artemis. I–am spus: *O, tu sacră şi eternă fecioară cu picioare sprintene, pentru care amazoanele îşi sacrifică sânul drept, pentru tine am dat foc templului Cybelei din Sardes! Dacă alţi zei mă vor persecuta din cauză că perşii au distrus templele lor, adu–ţi aminte de mine!*

Tulburarea care era în inima mea mă îndemna să conciliez cu zeii. Sicanii adorau divinităţile subpământene. De aceea o adorau şi pe zeiţa Demetra, care nu este doar zeiţa grânelor, recoltelor şi jerbelor, cum cred mulţi. Fiindcă fiica noastră se născuse printre sicani, m–am gândit că cel mai potrivit nume ar fi Misme, după numele acelei femei, care i–a dat să bea apă Demetrei, când, însetată, îşi căuta fiica în lumea morţilor. Lui Arsinoe nu i–a plăcut numele. Ea ar fi vrut să dea un nume elim

fetei, ca s–o împace pe zeiţa Afrodita a Eryxului. Dar după ce i–am spus povestea zeiţei Demetra, a fost de acord cu numele ales. N–am mai apucat să–i povestesc şi despre ce s–a întâmplat cu băiatul lui Misme, fiindcă pe ea a apucat–o râsul, de nu se mai putea opri, când a auzit că, de însetată ce era, zeiţa şi–a turnat apă şi pe cap.

Câteva zile mai târziu, preotul sicanilor a venit la mine şi a spus:

— Undeva este un mare război şi mulţi oameni mor.

După care s–a uitat împrejur, înspre cele patru zări, şi a ciulit urechile să audă mai bine, apoi a arătat cu degetul spre est.

— Departe de aici, a rostit el. Dincolo de mare.

— Dar de unde ştii? l–am întrebat eu neîncrezător.

El m–a privit mirat şi a întrebat:

— Oare tu nu auzi zgomotele luptei şi ţipetele de agonie ale celor care mor? Trebuie să fie un război mare, dacă se aude până aici.

Apoi, în jurul nostru s–au strâns mulţi sicani, care au ascultat atenţi şi au aruncat priviri neliniştite înspre partea de est. Am ascultat şi eu, însă nu am auzit decât obişnuitele zgomote ale pădurii. Dar toţi au confirmat vorbele preotului şi ne–am dus în mare grabă până la stânca sacră pentru săvârşirea unei ceremonii mijlocitoare pentru zeii subpământeni, ca nenumăratele suflete ale celor morţi în luptă să nu intre cumva în animalele pădurii sau în nou–născuţii sicanilor, fiindcă sicanii nu doreau să se strecoare spirite străine în pădurile lor. Cu multă răbdare, ei mi–au explicat că atunci când pe un câmp de luptă mor mulţi oameni, spiritele se răspândesc în lume şi nu este imposibil ca vreun spirit să ajungă în pădurile sicanilor dacă nu a mai găsit loc în altă parte. Dar cine împotriva cui se războieşte, aceasta nu mi–au putut–o explica. Ştiam că dincolo de mare este leagănul Greciei şi Atena. Am bănuit că, până la urmă, perşii s–au hotărât să distrugă Atena, pentru ca puterea lor să se întindă de la răsărit până la apus.

Când am văzut că preotul sicanilor soarbe din băutura sacră, în tulburarea de care eram bântuit, deşi ştiam că este otrăvitoare, i–am cerut să–mi dea şi mie să beau, fiindcă speram că simţurile mele îşi vor spori acuitatea şi voi auzi zgomotele luptei, pe care sicanii le puteau auzi. Chiar dacă l–am văzut pe preot cu ochii ieşiţi din orbite, prăbuşit pe pământ cu membrele

înţepenite, am înghiţit băutura. Dar nu am auzit zgomotul luptei. Lumea înconjurătoare a devenit deodată transparentă, arborii şi pietrele, păstrându–şi forma, erau ca o ceaţă subţire şi puteam vedea chiar şi prin mâinile mele. Şi când mi–am aruncat privirea spre pământ, am putut vedea până în adânc, departe, printre rădăcinile noduroase şi încolăcite ale arborilor şi, în transa în care eram, am văzut aur şi argint sub stânca sacră.

M–am trezit şi am vărsat până dimineaţă. Am fost ameţit câteva zile, şi, atât de rău cât mi–a fost atunci, nu mi–a mai fost niciodată când m–am îmbătat cu vin. În starea proastă în care eram, mi–am spus că toată acea poveste cu războiul nu a fost decât un delir al sicanilor. Altfel, totul îmi era indiferent, aşa că am înţeles de ce Micon, după ce a băut atât de mult din licoarea sacră a sicanilor, şi–a dorit să moară.

Dar în toamnă, a venit un negustor grec din Akragas, pe care–l mai întâlnisem la malul râului. El a povestit pe larg despre victoria atenienilor împotriva perşilor în luptele de pe câmpia de la Maraton. A fost, a spus el, cea mai mare şi glorioasă bătălie din toate timpurile, mai cu seamă că atenienii i–au învins pe perşi, fără să mai aştepte ajutorul promis de lacedemonienii Spartei.

Şi el a mai povestit că atenienii nu se aşteptaseră la atacul perşilor, care erau într–un număr impresionant de mare. Dar, cu toate că erau atât de mulţi, cu toate că erau bărbaţi viteji, strategia lor a lăsat de dorit, aşa că atenienii i–au învins, iar pe câmpia de la Maraton nu aveai unde să pui un picior după luptă, fiindcă era toată plină de cadavrele perşilor.

Mie mi s–a părut de necrezut ceea ce a povestit negustorul grec, fiindcă mi–am amintit când, urmăriţi de sarzi, atenienii au fugit la întrecere cu noi până la Efes, unde s–au dus în grabă pe corăbiile lor să–şi găsească scăpare. Poate că perşii au fost învinşi când au încercat să debarce în Attica. Sau poate că nu transportaseră ei cu corăbiile prea mulţi luptători şi faptul că pentru navigaţie erau deja mulţi oameni, nu le–a permis să aducă la Maraton o armata adevărată. Aşa gândeam. Dar, oricum ar fi fost, o înfrângere, fie şi de proporţiile pomenite de negustorul grec, nu diminua considerabil resursele militare ale regelui regilor. Dimpotrivă, îl incita să lanseze, cu prima ocazie, o adevărată expediţie de război împotriva Greciei.

Dar bărbatul din Akragas s–a umflat ca o broască trufaşă şi a

spus:

— Să–şi vadă mai bine Darius de poporul lui, care se umilise şi săruta praful din faţa picioarelor sale! Doar pe bogătaşii lipsiţi de vlagă şi de avânt ai Ioniei îi poate el învinge. Dar adevăraţilor greci, ageri şi puternici, nu li se pot împotrivi barbarii călăreţi şi arcaşi ai lui Darius. O hoardă de barbari, asta–i armata lui Darius. De–ar fi fost şi lacedemonienii acolo, la Maraton, doar văzându–le cuirasele şi armele, perşii ar fi luat–o la goană.

Încă a mai spus:

— Habar n–aveau barbarii despre puterea Atenei. Atunci când tiranul Hippas, refugiat la curtea lui Darius după ce a fost alungat din Atena, s–a apucat să–l întărâte pe marele rege contra propriei patrii, Darius i–a răspuns: *Dar cine sunt şi atenienii ăştia?* Şi a ajuns comandant în armata lui Darius javra asta de Hippas, dar, înainte de a urca pe corabie, şi–a îngropat dinţii în nisipul de pe malul Maratonului. După aceea şi–a acoperit capul şi a spus: *Poate că de data aceasta a învins, însă aşa ceva nu se va mai întâmpla.*

Povestirea lui mi–a întărit convingerea că la mijloc nu a fost decât o încercare politică de răsturnare a puterii. Hippas ar fi vrut să domnească în Atena protejat de perşi. Dar deja dorinţa perşilor de a stăpâni Attica este o dovadă a intenţiilor lui Darius. Este, desigur, un paradox, dar un om peste măsură de bogat, căruia nu îi mai trebuie nimic, se ambiţionează să–şi sporească şi mai mult bogăţiile. Acelaşi lucru se întâmplă şi cu cel care are o putere peste măsură de mare, simte continuu nevoia să şi–o sporească. De aceea distrugerea independenţei Greciei nu era decât o chestiune de timp. În loc să mă bucure, victoria de la Maraton a deşteptat în mine presimţiri sumbre. Pentru mine, incendiatorul templului zeiţei Cybele din Sardes, nici Sicilia nu mai urma să fie mult timp un loc sigur de refugiu.

Într–o dimineaţă, pe când mă aplecam să beau apă din izvor, o frunză de salcie ce a căzut uşor în faţa mea m–a făcut să ridic capul spre cer şi am văzut atunci un cârd de păsări îndreptându–se spre nord. Păsările zburau la o foarte mare înălţime, de aceea am ştiut că se pregătesc să traverseze marea. Deşi atât de departe, urechile mele auzeau fâlfâitul aripilor lor şi, în acelaşi timp, mi s–a părut că aud o chemare. Tot trupul a început să–mi tremure, ca şi cum aş fi avut febră şi am ştiut că se apropie momentul plecării.

Nu am mai băut apă, nu am mai mâncat. Fără să mai pierd vremea, am traversat pădurea până ce am ajuns pe panta muntelui, apoi m–am căţărat pe o creastă periculoasă de stâncă să mă ascult pe mine însumi şi să–mi înţeleg presimţirile. Plecasem brusc, aşa că nu aveam cu mine nimic altceva decât un cuţit cu o lamă subţire şi ascuţită. Când am coborât în vale, am simţit în nări un miros puternic de sălbătăciune şi am auzit scâncete. Strecurându–mă atent printre tufele înalte, am descoperit o vizuină de lup, în pragul căreia erau câteva oase roase şi un pui de lup care tremura şi scâncea. Lupul este un animal curajos atunci când trebuie să–şi apere progenitura. M–am ascuns între tufe şi am aşteptat. Dacă am văzut că nu apare nici un lup, am luat puiul flămând în braţe şi am plecat spre peştera noastră.

Hiuls şi Misme au fost încântaţi când au văzut puiul de lup, dar pisica şi–a arcuit furioasă spinarea şi, provocator, a început să se învârtească în jurul lui. Am alungat pisica cu o lovitură de picior şi i–am spus Hannei să mulgă capra pe care sicanii ne–o împrumutaseră ca să avem lapte pentru copii. Puiul de lup era atât de flămând, că a băut cu lăcomie tot laptele, şi, din când în când, a supt şi degetele cu care Hanna ţinea blidul. Copiii erau fascinaţi, râdeau şi băteau din palme şi am râs şi eu împreună cu ei. Abia atunci am observat eu cât de frumoasă se făcuse Hanna. Trup arămiu, armonios, cu pielea extraordinar de netedă, ochi mari şi limpezi, buze surâzătoare. Părul îi era împodobit cu flori. Poate că acest lucru mi–a atras mai întâi privirea; oricum, m–am uitat la ea altfel decât până atunci.

Urmărindu–mi privirea, Arsinoe a clătinat din cap şi a spus:

— Dacă o vom vinde când vom pleca de aici, vom obţine un preţ bun.

Vorbele ei m–au rănit. Eu nu doream s–o vindem pe Hanna în vreun oraş de la malul mării, ca să ne asigurăm cu bani pentru a ne continua drumul, nici de–aş fi ştiut că va avea o viaţă bună împlinind plăcerile vreunui negustor bogat. Dar ştiam că era mai înţelept să nu–i las lui Arsinoe impresia că o simpatizez pe această fată, care de bunăvoie ne–a slujit şi ne–a îngrijit copiii.

Arsinoe era atât de sigură de puterea ce o are asupra mea şi tot atât de sigură de frumuseţea ei, încât i–a poruncit să se dezbrace din cap până–n picioare şi să se întoarcă în faţa mea ca s–o pot vedea şi din faţă, şi din spate şi să mă conving că ea

are dreptate când afirmă că putem obţine un preţ bun vânzând–o.

— După cum vezi, mi–a spus ea, am avut grijă să nu–i urâţească sicanii pielea cu tatuajele lor şerpuitoare. Am învăţat–o să–şi epileze părul de pe trup după obiceiul grecesc şi trupul ei este curat. Am învăţat–o să se spele în fiecare zi şi apa rece i–a modelat cum se cuvine sânii şi i–a făcut tari ca piatra. Poţi să verifici tu însuti, Turms, dacă nu mă crezi. Poţi să vezi, de asemenea, ce mâini fine are, în ciuda faptului că munceşte atât de mult. După cum ştii, în fiecare seară îi dau să–şi ungă pielea cu un amestec din miere, ouă de pasăre şi lapte de capră. Am învăţat–o, de asemenea, să păşească elegant şi să danseze.

Copleşită de ruşine, Hanna a evitat privirea mea, dar şi–a ţinut totuşi, cu demnitate, bărbia dreaptă. Dar, deodată, şi–a acoperit faţa cu mâinile, a izbucnit în plâns şi a ieşit în fugă din peşteră. Plânsul ei i–a înspăimântat pe copii şi ei au încetat să se mai joace. Profitând de neatenţia noastră, pisica s–a apropiat tiptil de puiul de lup, l–a înşfăcat de ceafă cu dinţii şi s–a furişat afară. Am ieşit şi eu. Când, într–un sfârşit am găsit–o, bietul animal fără apărare era deja mort şi pisica îl devora. Orbit de furie, am luat o piatră şi i–am crăpat capul. După ce am omorât–o, am înţeles că întotdeauna am urât acea pisică a lui Arsinoe. Şi m–am simţit deodată eliberat de tot răul ce mă măcina.

M–am uitat în jurul meu pentru a mă asigura că nu m–a văzut nimeni, după aceea am găsit o crăpătură mai largă în pământ şi am aruncat acolo cadavrul pisicii, după care am acoperit deschiderea cu pietre. Când abia începusem să strâng muşchi de pădure, cu care să acopăr suprafaţa pietrelor, pentru a nu lăsa nici o urmă a crimei făptuite, am văzut–o pe Hanna, care se apropiase de mine fără să facă nici cel mai mic zgomot.

Am aruncat spre ea o privire plină de vinovăţie şi i–am explicat:

— Eram atât de furios, încât, fără să vreau, am omorât pisica.

După ce şi–a rotit capul şi a privit în jur, Hanna a spus în şoaptă:

— Ai făcut bine. Era un animal rău. Îi chinuia pe şoareci şi se bucura de suferinţa lor mai înainte de a–i omorî. Tot timpul mi–a fost teamă să nu–şi vâre ghearele în ochii copiilor, de aceea nu m–am încumetat niciodată să–i las singuri. Era atât de geloasă

pe copii când stăpâna îi mângâia.

S–a apucat şi ea, cu mare zel, să acopere urmele neplăcutei întâmplări. Am pus împreună muşchi şi ramuri peste pietrele mormântului pisicii şi uneori mâinile noastre s–au atins din întâmplare. Atingându–mă de mâinile acestei fete frumoase, am avut o senzaţie atât de plăcută. I–am spus:

— Nici nu îndrăznesc să–i spun lui Arsinoe că am omorât pisica.

Hanna s–a uitat la mine şi a spus ca şi cum ar fi rostit un jurământ:

— Nu–i nevoie să–i spui. Pisica a dispărut de multe ori în pădure noaptea şi stăpânei i–a fost întotdeauna teamă, dacă nu cumva vreo sălbătăciune o va fi omorât.

Am întrebat–o:

— Hanna, te–ai gândit bine mai înainte de a te lega cu mine printr–un secret?

S–a uitat hotărâtă în ochii mei şi a spus:

— Turms, eu sunt legată de tine încă de pe vremea când eram copil şi, sub razele lunii, tu m–ai luat în braţe în faţa templului câinelui Krimisos.

— Bineînţeles, acest secret nu are o prea mare importanţă, am spus eu referindu–mă la moartea pisicii. Vreau doar să evit o ceartă inutilă, mă înţelegi? Eu nu am mai minţit–o niciodată până acum pe Arsinoe.

Am văzut în ochii ei o strălucire specială şi le–am înţeles mesajul, dar eu nu o doream. Adevărul este că nu–mi trecuse prin minte că aş putea dori vreodată o altă femeie în afară de Arsinoe. Hanna mi–a înţeles imediat gândul, fiindcă şi–a lăsat cu umilinţă capul în jos, dar imediat şi l–a ridicat cu o mişcare atât de rapidă, încât cununa de pe cap i–a alunecat şi a căzut lângă picioarele ei.

— Turms! a spus ea jucându–se cu florile cununii. Este oare minciună dacă ţii un anume secret în inima ta?

— Depinde de însuşi păstrătorul secretului. Eu aş minţi dacă aş lăsa–o pe Arsinoe să înţeleagă că pisica a dispărut. De fapt, eu nici nu am vrut să o omor, am făcut–o doar într–o clipă de furie. Dar câteodată, poate că este o dovadă de mare prietenie dacă nu dezvălui un secret aceluia care ştii că va suferi de îl va afla, chiar dacă secretul va rămâne în tine şi–ţi va arde dureros inima.

Şi–a pipăit pieptul, ca şi cum ar fi vrut să–şi asculte inima şi a spus:

— Aşa este. Secretul ce–l am în inima mea mă doare.

Dar, auzindu–şi vorbele, a avut un surâs ciudat, a tresărit şi a spus:

— Cât este de plăcută arsura minciunii, când ştiu că este pentru tine, Turms.

Şi, pe neaşteptate, ea a luat–o la fugă. Am ajuns la peşteră pe drumuri diferite.

Arsinoe a fost multe zile tristă din cauza dispariţiei pisicii. Dar era destul de ocupată cu copiii. De fapt, nu a întristat–o pierderea în sine a animalului, ci doar vanitatea ei a fost atinsă, fiindcă nici un sican nu avea o pisică, în timp ce ea avea. De aceea, moartea pisicii nu m–a prea mişcat, şi nici după gudurăturile şi mieunăturile ei nu am plâns.

Eram din ce în ce mai mult tulburat de neliniştea ce–mi măcina sufletul şi de presimţiri, pe care nu le puteam nicicum interpreta şi înţelege. Ceea ce ştiam era că trebuia să plecăm cât mai repede cu putinţă, dar nu ştiam încotro. Eram sărac şi nu mă puteam întoarce în lumea civilizată, unde să fi găsit ospitalitate, chiar şi din cauză că nu cunoşteam pe nimeni. Singurul meu prieten era Lars Alsir, care probabil că mai locuia încă în Himera. Dar întoarcerea în oraşul lui Krinippos ar fi însemnat atât pentru mine, cât şi pentru Arsinoe, moarte sigură. În afară de asta, îi eram dator lui Lars Alsir cu mulţi bani şi, numai când mă gândeam la acest lucru, deveneam încă şi mai neliniştit.

Eram atât de sărac, pentru că atunci când Tanaquil ne–a alungat din Segest nu am plecat decât cu armele şi cu veşmintele de pe mine. Nici Arsinoe nu mai avea nimic în afară de piatra lunii şi câteva bijuterii din argint. Sicanii nu foloseau banii. Dacă în incursiunile de jaf, pe care le întreprindeau din când în când în Segest, puneau mâna pe monede de argint, le băteau până ce ajungeau plate, şi femeile lor le purtau la gât ca bijuterii. Singura noastră bogăţie era Hanna, dar pe ea nu aş fi vrut s–o vând pentru nici un preţ.

Eram îngrozit din cauza situaţiei nesigure în care ne aflam noi atunci, şi m–am adresat din nou zeiţei Artemis: *Amazoanele îşi sacrifică sânul drept şi–l agaţă de veşmintele tale, o, zeiţă fecioară! Este drept, tu ne–ai protejat pe mine şi pe familia mea*

şi noi am avut ce mânca şi am găsit un adăpost. Dar, atunci când tu mi–ai apărut la Efes sub înfăţişarea zeiţei Hecate, mi–ai promis că niciodată nu voi fi lipsit de bogăţii. Aminteşte–ţi de promisiunea pe care mi–ai făcut–o, o, zeiţă, fiindcă acum, într–adevăr, şi aurul şi argintul îmi lipsesc!

Peste câteva zile, când era lună plină, zeiţa mi–a apărut în vis sub înfăţişarea zeiţei Hecate. I–am văzut cele trei feţe înspăimântătoare, avea tridentul în mână şi câinele era culcat lângă picioarele ei. Când m–am deşteptat, tot trupul îmi era scăldat în sudoare rece. Chiar şi atunci când este binevoitoare, apariţia zeiţei este înfricoşătoare. Dar fiindcă a ţinut tridentul în mână, am fost convins ca va trebui să traversăm marea.

Am fost atât de uşurat când m–am deşteptat, aş putea spune – chiar într–o stare de exaltare. Nu am putut să adorm din nou, aşa că am mers în puterea nopţii să hoinăresc prin pădure. În apropiere de stânca sacră am văzut un grup de sicani, care se uitau, oarecum nesiguri, în toate părţile şi ascultau pădurea. Ei au spus că lângă râu sunt nişte oameni străini. Le–am propus:

— Să mergem în întâmpinarea lor! Poate că ei au venit cu sare şi cu ţesături de lână.

Au stat mai întâi într–un picior şi au chibzuit, apoi m–au anunţat că sunt de acord cu propunerea mea, aşa că am pornit toţi spre locul unde străinii poposiseră pentru noapte. Pe drum, ei mi–au povestit că oaia pe care unul dintre sicani a furat–o cu multă trudă din oraşul Entela al elimilor a născut patru miei. Noutatea de necrezut mi–a întărit încrederea că voi obţine tot ceea ce–mi trebuie pentru drum.

Pe malul râului poposise un negustor etrusc, care ajunsese mai întâi în Panormos pe o mică ambarcaţiune cu pânze şi, după ce a plătit vama cerută, a încărcat marfa pe spinarea măgarilor închiriaţi şi a străbătut drumul până ce a ajuns în pădurile sicanilor. Era însoţit de trei sclavi şi de servitori. Ei aprinseseră un foc mare, atât pentru a nu fi atacaţi în timpul nopţii de fiarele sălbatice, cât şi pentru a dovedi că intenţiile lor sunt paşnice. Îşi împodobiseră măgarii şi sacii cu crenguţe verzi din copaci; şi ei ţineau strâns în mâini crengi cu frunze. Chiar dacă sicanii nu atacaseră şi nu omorâseră niciodată vreun negustor, pădurea sicanilor avea un prost renume şi tuturor străinilor li se părea înspăimântătoare.

Nu le–am stricat somnul, ne–am apropiat de foc fără să

facem nici cel mai mic zgomot şi ne–am aşezat pe pământ ca să ne odihnim până în zori. În ciuda faptului că se grozăvesc – când li se iveşte ocazia – cu vitejia lor, ca şi oamenii altor popoare, sicanii au în ei o spaimă ancestrală, de aceea o iau la goană cu o iuţeală nebună când întâlnesc un străin.

Când au apărut zorii şi peştii au început să se zbenguie, tulburând uşor suprafaţa apei râului, mi–a fost greu să–mi înfrâng neliniştea, fiindcă atunci am observat că alături de negustorul etrusc dormea, înfăşurat într–un imens mantou din lână ţesută, un străin. Avea barba ondulată şi am simţit în nări un miros de uleiuri rare ce venea dinspre el. Nu puteam înţelege ce caută un astfel de bărbat în pădurile sicanilor în compania unui modest negustor.

El s–a deşteptat primul, a deschis ochii şi deodată a scos un ţipăt de groază şi s–a ridicat în capul oaselor. Când i–a văzut pe sicanii cu feţele pictate, bărbatul străin a răcnit încă o dată şi s–a aplecat să–şi caute armele. Din cauza ţipetelor lui, s–a deşteptat şi negustorul etrusc şi l–a liniştit, spunându–i că nu are de ce să se teamă. Dar nici sicanii nu ar fi putut rezista să stea prea mult timp în faţa unui străin, aşa că s–au ridicat şi s–au retras liniştiţi în pădure, iar după un moment nu s–au mai văzut, ca şi cum i–ar fi înghiţit pământul. Ştiam că sunt aproape, că ne privesc şi ne ascultă. Dar, având ei feţele pictate şi stând nemişcaţi, nu puteau fi văzuţi, fiindcă se confundau cu pădurea.

Când străinul s–a ridicat frecându–şi ochii, am observat că are veşminte ciudate, printre altele pantaloni largi. Am înţeles că vine de undeva de departe, din Persia. Era încă un bărbat tânăr, avea pielea albă. Pe cap avea o pălărie din paie împletite, cu boruri foarte largi, pentru a se proteja de soare. Era copleşit de mirare şi a întrebat:

— Oare voi fi visat, sau a fost adevărat? Pădurea era lângă foc, apoi s–a depărtat până a ajuns la locul ei, unde am văzut–o şi ieri seară. Am mai văzut în vis un zeu necunoscut, care m–a înspăimântat atât de tare, încât am ţipat şi m–am trezit speriat de propriul meu glas.

Spre marea mea mirare, el a vorbit în greceşte, dar etruscul nu a înţeles ce a spus. Voiam să creadă că sunt sican, aşa că i–am vorbit într–o limbă greacă aproximativă, colorând–o, din când în când, cu cuvinte din limbile elimilor şi sicanilor. L–am întrebat:

— Din ce ţară depărtată vii tu, străinule? Eşti îmbrăcat cu un veşmânt foarte ciudat. Şi oare ce cauţi în pădurile noastre? Pentru că, fără îndoială, negustor nu eşti. Eşti cumva preot ori vrăjitor? Sau poate că împlineşti un legământ.

— Într–adevăr, împlinesc un legământ, a răspuns el imediat, foarte bucuros că vorbeam greceşte.

A mai spus că etruscul nu înţelegea decât foarte puţine cuvinte din alte limbi, de aceea a acceptat, după ce a primit nişte bani, ca el să–l însoţească. Apoi, pentru a lăsa impresia că nu mă interesează persoana lui, am început să discut cu etruscul despre marfa ce o avea de vânzare şi am gustat din sare şi am pipăit ţesăturile. A clipit din ochi pentru a mă face să înţeleg că în sacii cu sare a ascuns obiecte din fier. Presupun că el plătise vameşului din Panormos, ca acesta să închidă ochii, fiindcă strângătorilor cartaginezi de impozite prea puţin le pasă dacă elimii vând sau nu vând obiecte metalice sicanilor.

I–am vorbit etruscului în dialectul oamenilor mării, care este un amestec de cuvinte greceşti, feniciene şi etrusce. De aceea, el a bănuit că în copilărie voi fi fost îmbarcat ca sclav pe o galeră şi că, găsind un prilej oportun, am reuşit să scap şi să ajung din nou în pădurile sicanilor. Într–un sfârşit, l–am întrebat despre străin. El a clătinat din cap, oarecum dispreţuitor, şi mi–a spus:

— Nu–i decât un grec nebun care n–are cu ce să–şi ocupe timpul; călătoreşte din orient spre occident pentru a cunoaşte ţări şi popoare diferite. Cumpără tot felul de obiecte inutile şi cred că–i interesat de cuţitele de silex ale sicanilor şi de străchinile lor din lemn. N–ai decât să–i vinzi toate lucrurile ciobite şi stricate, fiindcă el de–astea cumpără, dar nu uita că eu te–am sfătuit, aşa că dacă i le vinzi bine, îmi dai şi mie darul. Este răsfăţat de soartă şi nu ştie ce să facă cu banii. Bogăţia l–a viciat, asta–i.

Străinul se uita la noi cu un aer bănuitor şi, când a reuşit să–mi întâlnească privirea, mi–a explicat:

— Eu nu sunt nicidecum un om de nimic. Tu ai avea mai mult de câştigat dacă m–ai asculta, decât dacă ai fura de la mine.

Şi voind să mă tenteze, a scuturat punga cu bani, aşa cum se ademeneşte un barbar pentru a i se câştiga încrederea. Mi–a zâmbit şi a spus:

— Este doar un cuib micuţ din piele, dar în el sunt pasări de

aur. Doar câteva, fiindcă restul le–am lăsat pe corabie.

De bucurie mi–am sărutat mâna, nu din respect pentru el, ci pentru a–i mulţumi zeiţei că nu m–a abandonat. Dar am scuturat cu ipocrizie din cap în semn de refuz şi i–am spus:

— Noi, sicanii, nu folosim banii.

A spus:

— Atunci, alege din mărfurile lui tot ceea ce–ţi trebuie şi eu îi voi plăti lui în monede de aur, fiindcă el ştie să le preţuiască.

I–am spus:

— Nu pot accepta darurile tale mai înainte de a şti despre ce este vorba. Eu nu am încredere în tine din cauza veşmintelor ciudate pe care le porţi. Nu am mai văzut astfel de veşminte până acum.

El mi–a explicat:

— Eu sunt un slujitor al marelui rege al Persiei. De aceea sunt înveşmântat cu pantaloni. Vin din Susa, oraşul regelui meu. Am călătorit din Ionia împreună cu fostul tiran al Messinei, Skythos. Se pare că locuitorii Messinei nu au mai vrut ca Skythos să se întoarcă şi l–au preferat pe Anaxilaos din Reggio. De aceea călătoresc prin Sicilia, pentru a–mi spori ştiinţa şi pentru a cunoaşte o parte din popoarele acestei lumi.

Nu am spus nimic. M–a cercetat cu privirea, a scuturat din cap şi m–a întrebat descurajat:

— Oare ai înţeles tot ce ţi–am spus?

I–am răspuns:

— Am înţeles mai mult decât bănuieşti tu. Skythos însuşi şi–a săpat groapa când a invitat imigranţii din Samos să întemeieze o nouă colonie. Ce mare câştig gândeşte că va avea regele regilor de pe urma lui Skythos?

I–au stârnit un real interes cunoştinţele mele politice. A spus:

— Numele meu este Xenodot. Sunt ionian, elev al celebrului Hecataios din Milet, dar în timpul războiului am ajuns sclav al regelui perşilor.

Observând expresia de dezgust de pe faţa mea, a spus repede:

— Nu înţelege greşit! Doar cu numele sunt sclav. Dacă Skythos şi–ar fi redobândit puterea în Messina, eu aş fi fost consilierul lui. El s–a refugiat la Susa pentru că regele este prietenul tuturor celor exilaţi. Marele rege este, de asemenea, prietenul oamenilor învăţaţi, iar medicul lui, un grec din Crotona,

a deşteptat în el interesul pentru oraşele greceşti ale Italiei şi Siciliei. Însă regele este interesat de toate popoarele, fie chiar şi mai puţin cunoscute. Este dispus să trimită daruri conducătorilor acestor popoare pentru a afla amănunte despre locul în care trăiesc şi cum trăiesc.

S–a uitat la mine şi şi–a mângâiat barba, apoi a mai spus:

— Pentru a–şi spori cunoştinţele despre fiecare popor, regele regilor trimite în fiecare ţară observatori. Printre comorile sale se găseşte şi o copie gravată după harta lumii a lui Hecataios din Milet. Dar el nu se mulţumeşte doar cu atât. În setea de cunoaştere ce–l animă, el vrea să ştie care este conturul coastelor mării şi fluviilor, poziţia pădurilor şi munţilor din toate ţările. Nimic din ceea ce se poate cunoaşte nu îl lasă indiferent, fiindcă zeii au hotărât că el va fi tatăl tuturor popoarelor.

— Fără îndoială, i–am spus eu ironic, s–a purtat părinteşte faţă de oraşele Ioniei, dar mai ales faţă de cel mai talentat copil, Miletul.

Această replică sarcastică i–a trezit bănuieli lui Xenodot şi el m–a întrebat:

— Oare unde ai învăţat tu, un sican cu faţa pictată, îmbrăcat ca un cal, să vorbeşti greceşte? Ce ştii tu despre Ionia?

I–am spus:

— Eu ştiu să scriu şi să citesc şi am călătorit mult. De ce şi cum, nu doresc să–ţi spun ţie, străinule, dar ştiu mai multe decât bănuieşti că aş şti.

Interesul pe care i–l trezeam a devenit şi mai mare şi el a spus:

— Dacă este aşa, dacă tu cunoşti şi înţelegi aceste lucruri, trebuie să ţii seamă de faptul că până şi un tată îngăduitor este nevoit să–şi pedepsească copiii, dacă ei perseverează în greşeală. Iar câteodată trebuie să fie chiar şi foarte sever, aşa cum a fost Darius cu Miletul. Dar, trebuie să ştii că regele este foarte generos, echitabil şi înţelept cu prietenii săi. El a obţinut puterea pe care o are printr–o organizare riguroasă a ţărilor supuse şi sfetnicii săi trebuie să vegheze ca să nu fie nicăieri nedreptăţiţi. Altfel spus, el este arborele la umbra căruia toate ţările lumii cresc; la umbra acestui arbore viaţa este bună.

— Tu uiţi că zeii ar putea fi invidioşi, Xenodot, i–am spus.

— Dar trăim într–o epocă nouă, a spus el. Să lăsăm poveştile vechi în seama celor care au chef să trăncănească! Înţelepţii

Ioniei o ştiu mai bine. Singurul zeu pe care regele regilor îl respectă este focul. Toate s–au născut din foc şi în foc urmează să se întoarcă. Dar, bineînţeles, Darius respectă zeii popoarelor supuse şi trimite ofrande la templele lor.

I–am spus:

— Oare nu un mare înţelept al Ioniei a spus că *totul este doar mişcare, curgere şi vibraţie a focului?* El se numea Heraclit din Efes şi eu mi–l amintesc încă bine. Oare nu crezi că perşii de la el şi–au împrumutat doctrina?

S–a uitat atunci Xenodot la mine cu respect şi a spus:

— Dar tu eşti un om învăţat. Eu aş fi vrut să–l cunosc pe Heraclit din Efes, dar nu l–am putut găsi, fiindcă, scârbit de toate deşertăciunile lumii, el s–a retras undeva în munţi, unde trăieşte singur şi se hrăneşte cu iarbă. Marele rege Darius i–a trimis un mesaj, prin care îi cerea să–i dea detalii despre doctrina sa, dar Heraclit nici nu a vrut să citească epistola, cât despre daruri, le–a aruncat fără să le desfacă, apoi l–a alungat cu pietre pe mesager. Dar regele nu s–a supărat pe Heraclit. A spus că, pe măsură ce îmbătrâneşte, începe să–i înţeleagă mai bine pe oameni şi că, el însuşi, din ce în ce mai mult, simte nevoia să behăie şi să se hrănească cu iarbă.

Am râs şi i–am spus:

— Se povestesc multe despre regele regilor, dar niciodată nu am auzit o istorie atât de frumoasă. Poate că, dacă nu aş fi trăit în pădure, înveşmântat în piei de animale, aş fi putut să–i fiu prieten.

Xenodot şi–a mângâiat barba şi a spus:

— Noi ne vom înţelege. Dar, mai întâi, vezi–ţi de treburi şi negociază cu etruscul! Aş vrea să mă bucur de ospitalitatea ta, să–ţi văd casa, să îl cunosc pe conducătorul comunităţii de sicani şi să discut mai pe îndelete cu tine.

Am scuturat din cap şi i–am explicat:

— Dacă ai apucat să atingi cu mâna vatra plină de funingine a unei familii de sicani, poţi să rămâi până la sfârşitul zilelor tale şi să te bucuri de ospitalitatea sicanilor. Află că sicanii nu se arată niciodată străinilor. Doar când sunt nevoiţi să lupte, dar şi atunci comandanţii poartă măşti cioplite din lemn, iar luptătorii îşi pictează faţa în aşa fel încât nici o trăsătură a chipului lor să nu fie de recunoscut.

Iar Xenodot m–a întrebat repede:

— Sunt luptători buni? Ce arme folosesc? Câte triburi şi câte familii are poporul lor?

Simţindu–mi toate mişcările urmărite de sicanii din pădure, am început să cercetez ţesăturile aduse de etrusc şi am lovit cu piciorul sacul de sare. I–am spus lui Xenodot:

— Ei nu ştiu să lupte în câmpie şi doar dacă văd câini sau cai sunt îngroziţi. Însă, în pădurile lor, sunt luptători invincibili, şi, de sute de ani, deşi elimii din câmpie au încercat să–i supună, nu au reuşit niciodată să–i învingă. Ca luptători, ei sunt asemenea sciţilor, încă şi mai independenţi, fiindcă nu au turme de vite ca sciţii şi sunt în orice clipă gata să–şi schimbe locul, acomodându–se imediat în nu are importanţă care altă pădure. Vârfurile săgeţilor lor sunt din silex, iar al suliţelor de lemn, din metal topit. Pentru sicani, fierul este cel mai preţios metal, iar dacă şi–l pot procura, ei se pricep destul de bine să–l forjeze.

Şi, pentru a–i arăta ce am vrut să spun, am deschis unul din sacii cu sare şi am scos de acolo un cuţit etrusc cu un tăiş foarte ascuţit. Toată pădurea a fremătat când am examinat cuţitul etrusc, iar Xenodot, neştiind ce să creadă, s–a uitat deconcertat în jurul său. În timpul acesta, negustorul etrusc, lovindu–i peste urechi pe sclavi, i–a pus să se trântească cu faţa la pământ. Abia după aceea el a deschis toţi sacii cu sare şi a scos de acolo obiectele de fier ascunse. Apoi le–a înşirat pe pământ ca să le poată vedea mai bine sicanii. Ne–am aşezat pe jos şi am început să ne târguim, până când etruscul s–a întristat şi a spus:

— Credeam că o dată cu trecerea vremii negoţul cu sicanii se va îmbunătăţi, mai cu seamă că acum pot vorbi cu un om învăţat, dar bag de seamă că înainte era mai uşor să cad de acord cu ei, chiar dacă nici nu–i vedeam.

Nepăsător în ceea ce priveşte banii, fiindcă era un om bogat, Xenodot ardea de nerăbdare să isprăvim odată cu tocmeala, aşa că a întrebat:

— Cât costă aceste lucruri? Le cumpăr pe toate şi le dăruiesc sicanilor, ca să ajungem odată la ceea ce mă interesează.

Nu mi–a plăcut lipsa lui de respect. Atât pentru negustorul etrusc, cât mai ales pentru sicani, schimbul de mărfuri era un lucru important, care se desfăşura fără nici o grabă, asemenea unui ritual. Se prelungea oarecum voit, pentru ca bucuria obţinerii obiectelor dorite să fie mai mare. Am acceptat punga cu aur şi i–am spus:

— Mergi spre râu şi priveşte zborul pasărilor împreună cu etruscul! Luaţi şi slujitorii cu voi! Întoarceţi–vă la amiază şi atunci vei afla mai multe despre sicani.

A început să bombănească şi m–a numit hoţ, dar negustorul etrusc l–a apucat de braţ şi l–a convins să plece. Când ei nu s–au mai văzut, au ieşit sicanii din ascunzişurile pădurii. Împreună cu sicanii din tribul meu erau şi alţii din alte triburi, care aveau spatele încărcat cu mărfuri pe care să le dea în schimb negustorului. Când au văzut multele obiecte de fier, au lăsat jos poverile lor şi, de bucurie, au început să danseze dansul închinat soarelui. Până la prânz, peste o sută de oameni au venit şi au lăsat obiectele pe care să le dea în schimb negustorului şi, în plus, vânat, raţe sălbatice şi peşte proaspăt pescuit. Dar nimeni nu s–a atins de mărfurile etruscului, fiindcă tuturor le era teamă că poate lucrurile ce le dădeau în schimb nu vor fi de–ajuns. Negustorul etrusc urma să hotărască dacă schimbul îi convenea.

Pentru a–mi dovedi onestitatea, am arătat sicanilor punga cu monede de aur, dar nimeni nu a fost câtuşi de puţin interesat. La sicani, lăcomia se deştepta doar când vedeau obiecte din fier. Dintre mărfurile negustorului etrusc am ales pentru mine o lamă în formă de semilună, foarte ascuţită, cu care să–mi tai şi să–mi aranjez barba. Acest lucru îmi era necesar pentru a recâştiga o aparenţă civilizată când urma să plecăm. Era din cel mai pur fier etrusc şi putea tăia şi cea mai aspră barbă fără să jupoaie şi pielea.

Tare s–a mai mirat Xenodot când a văzut tot pământul plin de obiectele pe care sicanii le ofereau în schimb negustorului etrusc pentru mărfurile sale. Şi nu s–a mai mirat când i–am spus că doar un singur semn să dau şi se pot aduna în acel loc o sută sau chiar o mie de sicani. Şi i–am mai spus că nimeni, nici ei înşişi, nu cunoaşte numărul lor, dar că, dacă ar trebui să apere pădurea lor de cotropitori, fiecare arbore se va schimba într–un sican.

— Sicanii evită câmpurile cultivate, satele şi oraşele, i–am mai spus eu. Primăvara fac mici incursiuni în câmpie, pe pământurile elimilor sau siculilor, şi fură câteva capre, dar evită încăierările sau omorul. În schimb, dacă soldaţii din Segest intră în pădure cu câinii lor, sicanii îi omoară în cel mai brutal mod pe cei care–i întâlnesc. Acelaşi lucru fac şi elimii cu sicanii, de aceea nu există sclavi sicani. De altfel, sicanii dispreţuiesc toate

celelalte popoare din Sicilia, chiar şi pe siculi. Chiar şi pe greci sunt ei supăraţi, deşi despre isprăvile lui Herakles povestesc şi legendele lor. Ei îl numesc Ercle şi îl respectă pomenindu–i numele, însă jertfe nu îi aduc şi nici altare pentru Herakles nu au.

L–am lăsat un timp să reflecteze la cele ce i le–am povestit despre sicani, apoi i–am restituit punga cu bani şi i–am spus.

— Ţi–am numărat banii. Tu ai optzeci şi trei de monede din aur cu efigia lui Darius, în rest monede de argint din diferite oraşe greceşti. După cum se vede, cupru nu te prea osteneşti să cari cu tine, fiindcă eşti mai degrabă un nobil decât un sclav, chiar dacă ai afirmat că eşti sclavul perşilor. Dar tine–ţi banii! Tu nu mă poţi cumpăra cu o sumă atât de mică de aur. Informaţiile despre sicani ţi le–am dăruit şi sper că le vei folosi pentru binele lor, fiindcă ei sunt oameni drepţi şi paşnici. Iar monedelor din aur sau din argint ei nu le cunosc valoarea; le folosesc doar femeile lor ca bijuterii, deşi preferă aurului penele sclipitoare şi pietrele colorate.

Avariţia ioniană şi generozitatea cu care se deprinsese de când era la curtea regelui Persiei se războiau în fiinţa lui. Până la urmă, cea de–a doua a fost mai puternică şi el mi–a întins pentru a doua oară punga cu bani şi mi–a spus:

— Păstrează–i ca pe o amintire de la mine şi un dar din partea regelui regilor.

Iar eu i–am spus că, dacă accept punga cu bani, o fac doar pentru că nu vreau să–l jignesc şi să mă port necivilizat, dar l–am rugat să o păstreze deocamdată la el, pentru că nu vreau să împart cu tot tribul monedele de aur. De la etrusc am luat pentru tribul de sicani, cu care convieţuiam, o parte din obiectele din fier, toţi sacii cu sare şi nişte pânză colorată, sfătuindu–l să păstreze restul de lucruri pentru alte triburi de sicani. Se înşelaseră sicanii din tribul meu când estimaseră valoarea lucrurilor ce voiau să le cumpere. În orice caz, târgul ce l–am încheiat cu negustorul etrusc le–a fost neaşteptat de favorabil.

Etruscul şi–a depus toate mărfurile obţinute într–o scorbură a unui arbore, pe care l–a însemnat pentru a–şi putea aminti care este, fără să–şi facă vreun gând rău, fiindcă ştia că sicanii nu se vor atinge de nimic. Apoi a poruncit servitorilor să frigă vânatul – pe care l–a sărat mai întâi puternic – într–un vas din fier. A

sacrificat o mică parte din vânat zeului lui, Turnus, iar ce–a mai rămas a atârnat de acele unui pin. Când a terminat, era deja seară. Apoi a plecat lângă malul apei împreună cu Xenodot şi cu servitorii, de data aceasta înarmaţi. Seara obişnuiau să vină animalele ca să bea apă din pârâu, dar, pe lângă animale paşnice, erau şi destule animale periculoase. Ca toţi oamenii civilizaţi, lui Xenodot îi era frică de întunericul nopţii şi tresărea la fiecare zgomot al pădurii, dar negustorul i–a promis că–l va proteja de spiritele răufăcătoare ale pădurii sicanilor şi i–a arătat, ca să se liniştească, amuletele pe care le purta la gât şi pe braţe. Cea mai importantă amuletă era un hipocamp din bronz, care avea culoarea verde din cauza coclelii.

Când l–am văzut, m–a scuturat un fior. Călătorii s–au ridicat şi au plecat spre râu, au venit sicanii şi au mâncat restul de carne friptă şi sărată şi şi–au împărţit lucrurile obţinute. Preotul tribului, care venise din curiozitate pentru a–i observa pe străini, nu şi–a reţinut nici un lucru, fiindcă ştia că poate obţine oricând tot ceea ce doreşte. I–am spus:

— Străinul care îl însoţeşte pe negustorul etrusc vine din est, de dincolo de mare, şi are gânduri bune. Este prietenul meu, de aceea nu trebuie jignit. Protejează–l când trece prin pădure! Chiar dacă el este un bărbat înţelept şi iscusit, nu ştie să se ferească de şerpi şi de alte animale periculoase din pădure.

Preotul a rostit:

— Sângele tău este sângele nostru.

Atunci am ştiut că ochi nevăzuţi îl supraveghează pe Xenodot şi că cel mai tânăr băiat al tribului nostru îl urmăreşte pas cu pas ca să nu i se întâmple nimic rău. Apoi, fără să facă nici un zgomot, sicanii s–au retras cu bunurile ce le obţinuseră. Am rămas în apropierea tăciunilor încinşi ai focului. Întunericul s–a lăsat din ce în ce mai dens, am simţit cum coboară peste pădure răcoarea nopţii, iar pe suprafaţa apei am văzut cum au alunecat ca–ntr–un dans cercurile tremurătoare ce se formau din cauza mişcării peştilor. Am auzit ţipetele porumbeilor pădurii şi fâlfâitul aripilor lor. Am stat nemişcat şi am ascultat respiraţia zborului lor.

A fost un semn convingător. Eram emoţionat şi bucuros, ştiam că totul va fi bine. Artemis îşi împlinise promisiunea făcută când mi–a apărut în vis sub înfăţişarea lui Hecate, şi nici Afrodita, oricât ar fi fost ea de capricioasă, nu mă abandonase.

Mi–am amintit în acel moment de înaripatul meu spirit protector şi am avut impresia că m–a atins cu trupu–i de foc şi de lumină. Inima mea s–a înflăcărat şi am întins braţele să o strâng la pieptul meu. Eram într–o stare intermediară între somn şi veghe şi i–am simţit degetele prelungi cum mi–au mângâiat umărul. Niciodată nu am simţit ceva mai plăcut ca atingerea acelor degete. Ca tremurul unei flăcări.

4

Când am auzit paşii etruscului şi ai însoţitorilor lui, am mai pus crengi şi bucăţi de lemne peste jar. După zborul porumbeilor ştiam că urma să fie o noapte deosebit de rece. Tânjeam după îmbrăţişarea caldă a lui Arsinoe, dar încă şi mai mult tânjeam după alte locuri, fiindcă era deja timpul şi mă săturasem de viaţa în pădure. În acei ani, pe care i–am trăit printre sicani, îmi îmbogăţisem cunoştinţele cu ştiinţa lor secretă despre pădure, cu modul de gândire al pitagoricienilor şi cu otrăvită înţelepciune de pe urmă a lui Micon.

În ciuda amplelor lor mantouri de lână, Xenodot şi negustorul etrusc tremurau deja de frig. Şi s–au bucurat că se pot încălzi lângă foc. Etruscul a verificat mai întâi dacă tigaia de fier era la locul ei. Chiar dacă sicanii nu se atingeau de nici un lucru ce aparţinea negustorilor cu care schimbau mărfuri, un astfel de obiect folositor din fier era, fără îndoială, destul de tentant. Dar eu ştiam că nici unul dintre ei nu l–ar lua, oricât de tentant ar fi. Dacă etruscul se îndoise de cinstea lor, era pentru că el îi judeca după măsura lumii aşa–zis civilizată.

— De fapt, l–am întrebat eu pe etrusc, din ce oraş vii şi de unde îţi procuri sarea?

Deşi eram nerăbdător să discut cu Xenodot, voiam ca el să înceapă discuţia şi, ca din întâmplare, să aflu de la el lucrurile de care eram interesat. Etruscul a ridicat din umeri şi a spus:

— Vin de dincolo de mare, dinspre nord, şi corabia pe care am călătorit a fost împinsă de vânt spre sud, aşa că nu a fost nevoie să trec pe lângă coasta italiană şi să plătesc vamă oraşelor greceşti. În Sicilia, grecii extrag sare, însă sarea pe care am transportat–o eu este mult mai ieftină decât a lor.

Am simţit că nu are destul de multă încredere în mine, aşa că am căutat în desagă şi de acolo am scos punga de piele în care era hipocampul de piatră pe care îl primisem în dar de la Lars Alsir. Arătându–i–l, l–am întrebat:

— Îl recunoşti?

El a suflat ca şi cum ar fi invocat vântul, şi–a ridicat braţul drept, iar cu mâna stângă şi–a atins fruntea, apoi m–a întrebat:

— Oare cum se face că tu, un sican, eşti posesorul unui obiect atât de sacru?

Mi–a cerut permisiunea să–l vadă mai bine, l–a luat în mână şi a cercetat cu degetul suprafaţa netedă a pietrei, după care m–a întrebat dacă nu i–l vând.

— Nu, nu! i–am răspuns eu. Tu ştii prea bine că astfel de obiecte nu se vând. În numele hipocampului negru, îţi cer să–mi spui de unde vii şi de unde îţi procuri sarea.

— Oare ai tu de gând să–mi faci concurenţă? m–a întrebat el.

Dar după ce a întrebat, a izbucnit singur în râs, fiindcă doar gândul în sine era absurd. Cine a mai auzit despre sicani care să navigheze pe mare? Ambarcaţiunile lor sunt doar trunchiuri de copaci, pe care le scobesc cu ajutorul focului, sau plute din trestii. Cu acestea traversează râurile.

— Mă aprovizionez cu sare, a spus el, din locul unde se află unul dintre cele două mari fluvii ale Etruriei, cel din partea de sud. Sarea este uscată pe malul mării, dar în susul fluviului se află oraşul Roma, pe care etruscii l–au întemeiat. Drumul sării de–a lungul Etruriei începe de aici.

— În amonte ai spus? l–am întrebat eu.

Curiozitatea îmi fusese zgândărită. Mi–am amintit de frunza de salcie căzută pe suprafaţa izvorului.

Etruscul s–a întristat şi a spus:

— Acest oraş a fost al nostru. Noi, etruscii, am construit podul peste apa care curge prin Roma, dar în acest oraş locuiesc multe popoare diferite. Acum douăzeci de ani a fost expulzat din Roma ultimul rege etrusc, care era dintr–o familie de nobili din Tarquinia. În acest moment, la Roma îşi găsesc refugiul toţi criminalii şi tâlharii din lume. Obiceiurile lor sunt grosolane, legile dure şi tot ceea ce ştiu romanii despre zei, de la regii etrusci au învăţat.

— De ce nu luaţi puterea din mâna uzurpatorilor? l–am întrebat.

Etruscul a scuturat din cap şi mi–a spus:

— Tu nu ne înţelegi obiceiurile. Toate oraşele noastre sunt guvernate separat după legi proprii. Etruscii au şi regi, şi tirani şi democraţie, la fel ca grecii. Doar treburile interioare ale oraşelor

sunt conduse de lucumoni, dar Tarquinius din Roma nu a fost lucumon sacru. În fiecare toamnă, bărbaţii importanţi ai celor douăsprezece oraşe etrusce se întâlnesc pe malul lacului sacru. La o astfel de întrunire, Tarquinius, cel care fusese alungat, a vorbit în favoarea sa şi la Roma s–a tras la sorţi. Şi aşa a fost ales renumitul Lars Porsenna. El a guvernat Roma, dar până la urmă a fost scârbit de conjuraţia secretă pe care tinerii diferitelor naţii ce trăiesc în Roma au alcătuit–o pentru a–l omorî.

— Înţeleg că nu–ţi prea place Roma, am spus eu.

— Eu nu sunt decât un negustor călător, a spus el. Eu îmi procur sarea din pieţele Romei. Un negustor nu iubeşte sau urăşte un oraş. Scopul lui este doar să câştige. Dar Roma nu este un oraş al hipocampului. Roma este oraşul lupoaicei.

Din memoria mea s–a deşteptat pentru o clipă ceva neclar şi am simţit cum mi se zburleşte părul de pe ceafă.

— Ce vrei să spui cu asta? l–am întrebat.

— Legenda spune că oraşul ar fi fost întemeiat de doi fraţi gemeni. Mama lor a fost vestală în oraşul de pe partea de sus a fluviului. Fecioara focului sacru a pretins că însuşi zeul războiului o fertilizase pe când scotea apă din fântână. Cum nu se cădea ca fecioara focului sacru să aibă copii, lucumonul oraşului i–a pus pe nou–născuţi într–un coş de salcie, pe care l–a lăsat să plutească pe apă. Coşul s–a oprit în dreptul unui deal. Aşa se face că o lupoaică a adoptat copiii şi i–a alăptat la fel ca şi pe puii ei. Dacă povestea aceasta este adevărată, înseamnă că zeul, într–adevăr, a fertilizat–o straşnic pe tânăra fecioară. Era deci de datoria lui să–i protejeze urmaşii. Dar, se pare că tatăl lor a fost de sânge străin, din moment ce, după ce au crescut, unul din fraţi l–a omorât pe celălalt şi, la rândul lui, a fost omorât de oamenii oraşului pe care–l întemeiase.

Şi tirenianul a spus în continuare:

— Etruscii au guvernat apoi oraşul şi au restabilit ordinea. Însă nici un lucumon nu a dorit să guverneze într–un oraş atât de violent. De aceea suveranul Romei a fost întotdeauna un simplu rege, supravegheat de lucumonul Tarquiniei.

Chiar dacă în povestea lui era ceva de temut, nu am ezitat şi am luat imediat hotărârea să ajung la Roma împreună cu familia mea, pentru că oraşul găzduia nu avea importanţă ce fel de oameni, fie ei tâlhari sau criminali. Şi am gândit că toate

semnele îmi sunt favorabile. Apa curgătoare pe care era aşezat oraşul era, fără îndoială, frunza de salcie de pe suprafaţa apei. Puiul de lup ce–l găsisem în pădure era chiar oraşul Roma, iar dinspre cârdul de pasări, care zbura spre nord, mi se păruse deja că aud o chemare.

Xenodot a urmărit conversaţia noastră cu o nerăbdare din ce în ce mai nedisimulată. Într–un sfârşit, nemaiputând rezista, m–a întrebat:

— Despre ce vorbiţi voi cu atâta patimă? Oare te–ai plictisit deja să discuţi cu mine, sicanule civilizat?

— Negustorul mi–a povestit lucruri interesante despre oraşul lui şi aşa ceva se întâmplă rar, fiindcă etruscii nu obişnuiesc să fie deschişi faţă de străini. Dar, dacă vrei, putem discuta în continuare în limba greacă.

Etruscul a spus cu răceală:

— Dacă nu mi–ai fi arătat hipocampul sacru, niciodată nu m–aş fi apucat să pălăvrăgesc. Este foarte vechi hipocampul tău de piatră şi mult mai de preţ decât cel din bronz, pe care îl am eu.

Apoi, furios pe el însuşi, s–a culcat şi şi–a acoperit capul. Servitorii i–au urmat exemplul. Am rămas doar eu şi Xenodot de veghe şi eu am fost cel care a început să vorbească:

— Eu am femeie şi copii, i–am spus, dar sunt prevestiri şi semne care îmi spun că trebuie să plec din pădurile sicanilor.

El mi–a spus:

— Vino cu mine! Eu mă voi întoarce în Ionia împreună cu Skythos, iar de acolo voi ajunge în Susa. Marele rege te va lua în suita sa şi–ţi va da rangul de comandant al sicanilor. Iar după ce vei învăţa să vorbeşti persană, s–ar putea ca Darius să te numească rege al sicanilor.

— Semnele indică nordul, nicidecum estul. Aşa că, îţi spun de la bun început, nici vorbă nu poate fi să călătoresc la Susa. Dar, dacă mă vei lua sub protecţia ta, până când ajung pe o corabie cu care să călătoresc în Sicilia, îţi voi povesti tot ceea ce ştiu despre sicani şi despre ţara Eryx.

Contrariat, el a spus că doar un nebun poate da cu piciorul unei şanse ce i se iveşte doar o dată în viaţă şi la care nici nu spera.

Dar am rămas neclintit în hotărârea mea şi i–am spus:

— Ionienii sunt zeflemitori de la natură. Aşa se face că, pe tine, care te–ai născut în Ionia, ştiinţa ce ai acumulat–o te–a

împins spre o şi mai profundă îndoială. Dar chiar şi un incredul ar trebui să ţină seamă de prevestiri, nu doar să necheze şi să alerge ca un cal ca să ajungă primul la Darius.

Dar Xenodot a spus:

— Nu mă îndoiesc eu chiar de toate. Am avut ocazia să văd miracole tulburătoare prevestite de magii din Persia. Ei mi–au spus că în lume sunt puteri şi spirite bune şi rele care sunt într–o continuă luptă între ele. Ormus este ziua, iar Ahriman noaptea. Este o continuă luptă pentru o eternă întoarcere.

— Este o dată în plus o repetare a învăţăturii lui Heraclit, i–am atras eu atenţia şi i–am citat: *Viaţa este o luptă a contrariilor, tot ceea ce se întâmplă se datorează acestei lupte, nimic nu rămâne neschimbat, chiar şi omul se schimbă în fiecare clipă şi nimeni nu poate sta o a doua oară în aceeaşi parte, fiindcă totul curge. Binele şi răul sunt doar cuvinte. Ceea ce pentru cineva este bine, pentru altcineva este rău. Nu se deosebeşte cu nimic binele de rău.*

Xenodot a afişat un zâmbet ionian şi mi–a spus:

— Şi aceasta din urmă am învăţat–o de la magi. Învăţătura lor este simplă şi clară. Tot ceea ce vine din partea marelui rege este bun. Restul este rău sau fără valoare.

Am râs amândoi cu poftă, dar, uitându–se spre întunericul pădurii, Xenodot şi–a acoperit gura şi a rămas nemişcat o clipă, după care a spus:

— Dar eu nu neg nicidecum existenţa spiritelor văzduhului sau a spiritelor subterane. Ştiu că există umbre rătăcitoare, care sunt în stare să închege şi să răcească sângele din venele unui om.

Despre multe altele am discutat noi în acea seară şi, în timpul acesta el şi–a aranjat barba, şi–a uns faţa cu ulei parfumat şi şi–a pieptănat părul.

Şi a spus că regretă că nu are vin cu care să mă cinstească, fiindcă vinul este greu de transportat.

— Dar prietenia, a spus el amabil, este mai îmbătătoare decât vinul. Tu eşti un bărbat viguros, ai o musculatură puternică, iar trupul tău arămiu este foarte frumos.

Avea mâinile foarte moi şi, după ce mi–a mângâiat umerii şi obrajii, a insistat să–l sărut în semn de prietenie. Cu toate că era un bărbat frumos şi mirosea plăcut, nu am acceptat, fiindcă am înţeles prea bine unde vrea să ajungă.

Dar odată depăşite momentele lui de slăbiciune, am hotărât că el îl va însoţi pe negustorul etrusc în incursiunea lui prin pădure, de la un loc la altul, unde urma să facă schimb de mărfuri cu sicanii. În felul acesta, Xenodot putea să însemne pe o hartă cursurile râurilor, izvoarele, locurile de schimb şi munţii, dacă aşa ceva era posibil într–o ţară acoperită de păduri în care te puteai oricând rătăci. I–am povestit despre ceea ce ştiam, ca să aibă nişte repere, dar despre pietrele sacre sau arborii sacri nu i–am spus nimic.

Am stabilit să ne întâlnim, după ce etruscul îşi va fi vândut toată marfa, în acelaşi loc unde ne găseam. Xenodot a fost uimit că nu–i dau întâlnire într–o zi anume şi la un moment prestabilit şi i–a fost greu să mă creadă că eu voi şti tot timpul în ce parte a pădurii se află şi, de asemenea, când se va apropia de locul stabilit.

În timp ce mă apropiam de peştera noastră, am auzit glasurile vesele ale copiilor. Hiuls şi Misme nu se jucau în linişte, după cum obişnuiau copiii sicanilor. Am intrat în peşteră fără să salut pe nimeni, aşa după cum obişnuiau sicanii şi m–am apropiat de pietrele încinse să–mi încălzesc mâinile. Copiii au sărit în spatele meu şi au început să se alinte. Într–un colţ al peşterii era Hanna şi am văzut cum pe chipul ei trist înfloreşte un zâmbet timid. Dar Arsinoe, care era furioasă, după ce i–a îndepărtat pe copii, m–a întrebat cu arţag unde am fost atâta timp fără să–i dau un semn de viaţă.

— Eu trebuie să–ţi vorbesc, a spus ea şi i–a trimis pe Hanna şi pe copii în pădure.

După ce ei au plecat, am vrut să o îmbrăţişez, dar ea m–a respins şi a spus:

— Turms, răbdarea mea a ajuns la capăt! Eu nu mai rezist! Oare tu nu suferi deloc când vezi că propriii tăi copii cresc ca nişte sălbatici în pădurea asta, fără să vadă pe nimeni din lumea civilizată? Nu peste multă vreme, lui Hiuls ar trebui să–i găsim un învăţător, iar acest lucru nu este posibil aici, în pădure, ci doar într–un oraş civilizat. Îmi este absolut indiferent în ce oraş, numai să mergem undeva. Vreau să respir aerul unui oraş, să păşesc pe străzi pietruite, să fac cumpărături din piaţă, să mă spăl cu apă caldă. Mai mult decât atât nu–ţi cer, Turms, atât de săracă am ajuns eu din cauza ta. Dar eşti dator să mă duci de aici într–un oraş şi încă trebuie să te gândeşti şi la binele copiilor

tăi.

A vorbit atât de repede, încât nu am avut când să spun o vorbă, de aceea am încercat iarăşi să o iau în braţe, dar ea m–a respins din nou.

— Numai la tăvăleală îţi este ţie gândul, a continuat ea. Şi îţi este absolut indiferent dacă te culci pe o rogojină de paie sau pe o saltea triplă. Dar află că de mine nu te mai atingi până ce nu–mi promiţi că mă vei scoate din această pădure. Şi hotărăşte–te mai bine astăzi decât mâine. Văzându–ţi încăpăţânarea, s–ar putea să fug cu primul negustor ce va veni să schimbe mărfuri cu sicanii şi te anunţ încă de pe acum că voi lua şi copiii cu mine.

S–a oprit o clipă să respire. Am privit–o uimit; în acel moment nu am simţit nevoia să o iau în braţe. De mânie, chipul ei era dur ca o piatră, vocea îi era ascuţită şi enervantă, iar părul negru, răvăşit pe umeri, părea un cuib de şerpi. Am avut pentru un moment impresia că am în faţa ochilor capul înspăimântător al Gorgonei şi m–am frecat la ochi, să mă conving că nu trăiesc un coşmar.

Bănuind că eu voi încerca din nou să găsesc pretexte pentru a rămâne să trăim printre sicani, a bătut din picioare şi a urlat la mine cu o voce furioasă:

— De fricos ce eşti, preferi să te ascunzi după copacii pădurii şi să te mulţumeşti cu o viaţă mizerabilă. Dacă l–aş fi crezut pe Dorieus, aş fi fost regina Segestului şi preoteasa Afroditei în toată ţara Eryxului. Nu pot înţelege cum de am fost atât de proastă să te îndrăgesc şi nu mai regret că mi–am mai oferit, din când în când, momente de fericire despre care tu nu ştii nimic.

Dându–şi seama că a spus ceea ce nu trebuia să spună, a adăugat cu o voce ceva mai caldă:

— Adică am întâlnit–o pe zeiţă şi ea s–a îmbrăcat cu trupul meu ca şi mai înainte. Acum, când zeiţa m–a iertat, nu mai am nici un motiv să–mi fie teamă de oameni.

Dar nu a avut curaj să mă mai privească în ochi, s–a liniştit, m–a prins de mână şi a spus:

— Turms, dar nu uita că eu ţi–am salvat viaţa, prevenindu–te asupra intenţiilor lui Dorieus!

Fiindcă învăţasem de la ea să mint deja bine, îmi era mai uşoară viaţa şi puteam să–mi ascund fără nici o greutate gândurile, chiar dacă îmi pocneau urechile, ca şi cum o pătură

groasă de nori s–ar fi spart. Dar, într–o clipă am înţeles totul.

Cu o oarecare ipocrizie, i–am spus:

— Dacă zeiţa, într–adevăr, ţi s–a arătat, atunci chiar că sunt destule semne favorabile. Peste câteva zile vom pleca. Deja am aranjat totul. Numai că bucuria de a te anunţa s–a dus, Arsinoe, fiindcă tu m–ai întâmpinat cu vorbe de ocară.

Pentru început, ea nici nu a crezut, dar după ce i–am povestit despre negustorul etrusc şi despre Xenodot, de bucurie a izbucnit în plâns, apoi s–a strâns lângă mine şi a început să mă mângâie şi să mă sărute. Pentru prima dată ea a trebuit să recurgă la tot soiul de stratageme, ca până la urmă să consimt să o iau în braţe. Eram înfierbântat şi i–am povestit râzând despre încercarea lui Xenodot de a se iubi cu mine. M–a privit cu ochii ei negri ca două lacuri cum deseori m–a mai privit şi a spus:

— Dar el se înşală amar dacă–şi închipuie că găseşte mai multă fericire în braţele unui bărbat decât în braţele unei femei! Dacă n–ai fi tu atât de gelos, i–aş dovedi acest lucru, cu ajutorul zeiţei, se înţelege.

Mi–a dovedit–o mie; teribilă, minunată, parcă niciodată nu am simţit–o atât de aproape şi mi–am spus atunci că dragostea ei anulează toate suferinţele pe care le îndur, că ea este aşa cum este, nu am cum s–o schimb eu după cum îmi convine mie. Cu braţele întinse, se uita în ochii mei şi răsuflarea ei mă ardea. A suspinat:

— Turms, o, Turms! Când ne iubim, tu eşti ca un zeu. Nu există pe pământ un bărbat mai minunat ca tine.

Ridicându–se pe jumătate, ea mi–a mângâiat grumazul şi mi–a spus:

— Dacă am înţeles eu bine, acest Xenodot ar fi fost dispus să te conducă până la curtea regelui Persiei. Dar ar fi minunat! Am putea vedea marile oraşe ale lumii, am putea primi daruri regeşti în numele sicanilor. Şi sunt sigură că, cu ajutorul meu, tu te vei bucura de prietenia tuturor dregătorilor marelui rege. Oare de ce ai ales această Romă barbară, despre care nici nu ştii nimic?

I–am spus:

— Dar nu este mult timp de când tu însăţi ai spus ca vei fi mulţumită în orice oraş te–aş duce, numai să plecăm din pădure. Pofta vine mâncând, Arsinoe!

M–a îmbrăţişat cu braţele ei albe, ochii ei m–au străpuns ca două cuţite şi a spus:

— Aşa este. Pofta mea de mâncare vine mâncând. O ştii prea bine, Turms! Oare te–ai săturat deja de mine?

Nu i–am răspuns, dar eram trist că niciodată nu era mulţumită cu ceea ce hotărâm eu. Insă, când a început să vorbească despre Susa şi Persepolis, m–am ridicat, m–am dus până la gura peşterii şi am strigat: Hiuls! Hiuls!

Băiatul a apărut într–o clipă târându–se pe jos ca sicanii, apoi s–a ridicat brusc. Creştetul îi ajungea abia la genunchii mei şi el s–a uitat contemplativ spre mine. În lumina strălucitoare a soarelui de dimineaţă, m–am uitat la braţele şi la picioarele musculoase ale acestui băiat de cinci ani. Aerul ursuz, marcat de buza inferioară, apoi ochii şi sprâncenele. Nici nu era nevoie de privit la semnul heraclizilor de pe coapsă, dar dacă te uitai, îţi puteai da seama că, cu acea cută a pielii copilul se născuse. Prin ochii lui mă priveau ochii melancolici ai lui Dorieus. Bărbia, gura, sprâncenele, în toate recunoşteam trăsăturile chipului lui Dorieus.

Nu–l uram pe băiat, oare cum poate urî cineva un copil? Nu o uram nici pe Arsinoe. Ea era cea care era şi nimic nu ar fi putut–o schimba. Mă uram doar pe mine însumi pentru că fusesem orb şi nătâng. În orice caz, Tanaquil avusese o privire mai ascuţită, ca să nu mai spun de sicani, care, imediat cum l–au văzut, l–au numit Ercle. Se pare că dragostea îi orbeşte într–atât de mult pe unii oameni, încât nu pot distinge nici ceea ce este clar ca lumina zilei. Oare n–o mai iubeam atât de mult pe Arsinoe? Ştiu şi eu? Vreme este să fii orb şi vreme să vezi.

Când am intrat din nou în peşteră, ţinându–l pe băiat de mână, eram calm. M–am aşezat aproape de Arsinoe. Arsinoe a sărutat copilul. Când a început din nou să trăncănească despre Susa şi despre favorurile de care ne–am putea bucura la curtea regelui regilor, l–am luat pe băiat între genunchii mei şi, mângâindu–i părul, am spus cu o falsă indiferenţă:

— Deci aşa, Hiuls este fiul lui Dorieus. De aceea a vrut să mă omoare, ca să–şi recupereze băiatul şi să te aibă şi pe tine.

Prinsă în gândurile ei, Arsinoe a apucat să spună că Susa era cel mai bun oraş pentru băiat, după care a tăcut când a înţeles sensul vorbelor ce i le spusesem. Neliniştită, şi–a pus mâna la gură şi m–a privit cu teamă.

Dar nu am lovit–o, aşa după cum probabil că se aştepta, ci am râs şi am mai spus:

— De aceea ţie ţi–a fost atât de uşor să juri pe băiatul nostru, fiindcă ştiai că nu este copilul meu. Eu ar fi trebuit să mă încred mai degrabă în părul tău decât în limba ta mincinoasă.

Arsinoe era uimită văzând că nu sunt câtuşi de cât mânios. Şi oare ce–aş fi câştigat de m–aş fi otrăvit pe mine însumi cu mânie? A strâns copilul la pieptul ei şi mi–a spus repede:

— Vai, Turms! De ce eşti oare atât de rău şi răscoleşti lucrurile vechi tocmai în cel mai fericit moment al nostru? Hiuls este fiul lui Dorieus, dar de aceasta eu nu am fost sigură decât după ce am văzut semnul heraclizilor pe şoldul lui. Mi–a fost o frică nemaipomenită, fiindcă am crezut că vei fi turbat de furie. Aş fi vrut să–ţi spun eu adevărul, dar nu am avut curaj şi am gândit că, mai devreme sau mai târziu, până la urmă, tot vei observa tu însuţi. Nu trebuie să fii supărat dacă te–am minţit. Eu nu sunt decât o femeie şi sunt forţată să te mint câteodată, fiindcă îmi este teamă de tine din cauza temperamentului tău violent.

M–am întrebat care dintre noi doi va fi având un temperament mai violent, dar nu am spus nimic. Am scos de la brâu vechiul meu cuţit, i l–am dat băiatului şi i–am spus:

— Tu ai dreptul deja să porţi un cuţit, atât pentru că ai deja aparenţa unui bărbat, deşi eşti încă un copil, cât şi din cauza originii pe care o ai. Te–am învăţat tot ceea ce am crezut că poţi învăţa la vârsta pe care o ai şi îţi las moştenire scutul meu şi spada mea, fiindcă odată, la restrişte, am adus ofrandă zeilor mării scutul tatălui tău. Să–ţi aminteşti întotdeauna că prin venele tale curge sângele lui Herakles şi al zeiţei din Eryx, de aceea descendenţa ta este divină. Eu nu mă îndoiesc că sicanii îl vor chema pe pitagorician să te instruiască aşa cum i se cuvine unui urmaş al zeilor, fiindcă, aşa după cum cred, ei aşteaptă multe de la tine.

Arsinoe a început să ţipe:

— Turms, oare ţi–ai pierdut mintea? Vrei să–l abandonezi pe copilul nostru barbarilor?

M–a apucat de păr şi a început să mă lovească cu pumnii pe spinare, dar nu am băgat–o în seamă şi am traversat peştera până la piatra sub care ascunsesem scutul şi spada. Ţipetele lui Arsinoe l–au îngrozit pe băiat, dar el a uitat repede şi s–a apucat

să se joace cu spada şi scutul. Nu era nevoie decât să vezi cum strânge în pumnii lui micuţi spada, ca să–ţi dai seama că el este fiul lui Dorieus.

Înţelegând că nu–mi va putea schimba hotărârea, Arsinoe s–a trântit pe jos şi a început să plângă în hohote. De data aceasta nu erau false lacrimile ei, fiindcă după ce l–a născut, ea l–a iubit pe acest copil aşa cum o lupoaică îşi iubeşte puii. O fi fost ea mai femeie decât oricare femeie obişnuită, dar în relaţia cu copiii ei era la fel ca toate celelalte femei. M–a emoţionat durerea ei, m–am aşezat alături de ea, i–am mângâiat părul şi multă vreme nu am spus nimic. Apoi i–am spus:

— Arsinoe, eu nu îl las pe acest copil la sicani din ură sau din dorinţa de a mă răzbuna. Dacă ar fi cu putinţă, l–aş lua cu multă plăcere cu noi, fiindcă Dorieus a fost prietenul meu. Eu nu–l urăsc pe Dorieus, n–am de ce să fiu supărat pe el, fiindcă tu eşti aşa cum eşti şi el nu a putut face altfel. Oare ce bărbat poate să reziste tentaţiei când te vede?

Vanitatea a îndemnat–o să mă asculte în continuare şi eu am mai spus:

— Acesta este cel mai bun loc pentru Hiuls, fiindcă el este fiul lui Dorieus, deci moştenitorul ţării Eryx. Încă de când l–au văzut, sicanii l–au numit Ercle, după numele străbunului lui, Herakles, şi, de fiecare dată când îl văd, îi zâmbesc. De altfel, eu nici nu cred că ei nu ne–ar împiedica să–l luăm cu noi, dacă ar şti că plecăm. Dar, dacă vrei, tu poţi să rămâi aici cu fiul tău şi voi pleca doar eu cu Misme.

— Nu, nu, a spus ea îngrozită. Pentru nimic în lume eu nu mai rămân în pădurea aceasta.

Ca să–i mai diminuez suferinţa, i–am spus:

— Uite, am să–i vorbesc lui Xenodot despre Hiuls. Prin intermediul lui, marele rege va afla că în pădurile sicanilor este crescut viitorul rege al ţării Eryx, descendent din Herakles. Poate că–ntr–o zi fiul tău va domni nu numai peste pădurile sicanilor sau peste ţara Eryx, ci peste toată Sicilia, sub protecţia regelui regilor.

A încetat să mai suspine, ochii i–au devenit strălucitori şi de bucurie a bătut din palme şi mi–a spus:

— Planul tău este, fără îndoială, mai înţelept decât cel al lui Dorieus. Fiindcă Dorieus a venit ca un străin în propria lui ţară şi nimeni din Segest nu l–a iubit, în afară de Tanaquil, bineînţeles.

— Şi acum, i–am spus eu, pentru că am reuşit să ajungem atât de departe şi să ne înţelegem în ceea ce–l priveşte pe Hiuls, să discutăm despre Misme! Îmi amintesc foarte bine de surâsul tău sarcastic când i–am dat numele fetei. Să fi zâmbit fiindcă începutul amintea de numele lui Micon? Bănuiesc că ceva din mine a ştiut dintru început adevărul şi m–a împins să–i dau fetei un nume care să amintească de Micon.

Arsinoe a încercat mai întâi să mă înşele schimbându–şi expresia feţei într–o autentică expresie de uimire, dar i–am tras câţiva pumni, am scuturat–o şi i–am spus:

— S–a terminat cu vremea minciunilor şi îndoielilor. Misme este fata lui Micon. Încă din timpul călătoriei de la Eryx la Himera, tu te–ai culcat cu el. Din cauza ta a început el să bea şi te–ai jucat tot timpul cu el ca pisica cu şoarecele, ca să–ţi încerci puterea, până ai rămas grea şi de la el. De aceea el nu a mai rezistat, a băut otrăvitoarea băutură sacră a sicanilor şi, dacă şi–a pus capăt zilelor, a făcut–o pentru că nu mai putea suporta să se uite în ochii mei. Acesta este adevărul, nu–i aşa? Dacă vrei, o putem chema pe Misme ca să vezi că ochii ei rotunzi sunt asemănători ochilor lui Micon şi nici gura nu este departe de a lui.

Lovindu–şi genunchii, Arsinoe a ţipat enervată:

— Dar nu–i adevărat! Misme are ochii la fel de frumoşi ca ai mei. Însă zeiţa şi–a bătut joc de mine când i–a dat bietului copil trupul scund al lui Micon. Dar se poate să mă înşel, fiindcă ea este încă foarte mică şi trupul i se va dezvolta, aşa că şi mâinile şi picioarele îi vor fi mai suple. Dar fie cum doreşti tu, Turms, însă trebuie să ştii că doar din vina ta s–a întâmplat aşa, fiindcă în acea vreme tu mă lăsai toată ziua singură, cu toate că ştiai prea bine la ce te poţi aştepta de la mine. Sărmanul Micon era atât de amărât şi mă iubea mult, încât nu puteam rămâne indiferentă faţă de suferinţele lui. Dar dacă am rămas grea, nu este vina lui, ci a ta, fiindcă m–ai adus între barbari fără să fi apucat să–mi iau inelul magic din argint din Segest.

Văzând că sunt în continuare calm, a continuat să povestească cu dezinvoltură:

— Micon se mândrea deseori cu momentele ce le petrecuse pe corabia aurită a zeiţei Astarte, de aceea eu am vrut să–i demonstrez că un bărbat încă mai poate descoperi şi alte plăceri în braţele unei femei. El era convins că nimeni nu–i putea

rezista, fiindcă Aura, pe când trăia, intra în extaz erotic doar la simpla lui atingere, dar ceea ce nu putea el înţelege era că acest lucru se petrecea din cauza sensibilităţii ei. In orice caz, Turms, din acest punct de vedere, el nu a putut nicicum să rivalizeze cu tine, chiar dacă avea mult farmec acest prieten al tău.

— Nu mă îndoiesc! am urlat eu nemaiputând să mă stăpânesc. Toate le înţeleg eu şi te iert pentru toate, dar nu înţeleg care este motivul că nu ai rămas niciodată grea cu mine. Oare eu sunt sterp? Sau poate că, întotdeauna un altul a reuşit, înaintea mea, să atingă suprafaţa izvorului când luna era plină?

A rămas câteva clipe pe gânduri Arsinoe, apoi a spus:

— Cred că, într–adevăr, tu eşti sterp, dar acest lucru nu ar trebui să te tulbure. Un bărbat înclinat spre meditaţie, cum eşti tu, nu are nevoie de copii şi, în zilele noastre, orice bărbat te–ar invidia pentru că te poţi bucura de toate plăcerile, fără a suporta responsabilitatea consecinţelor. Poate să fie din cauza fulgerului, despre care mi–ai povestit că te–a lovit, sau poate că ai fost bolnav în copilărie. Dar să ştii că acest lucru poate fi doar un privilegiu pe care zeiţa ţi–l oferă, fiindcă ea întotdeauna a favorizat plăcerile şi nu s–a bucurat de consecinţele lor.

Nu aş fi crezut că voi putea discuta atât de mult cu Arsinoe despre lucruri atât de dificile de discutat, cu comprehensibilitate şi fără nici o dorinţă de a mă răzbuna. Aceasta mi–a dovedit cât de mult mi–am maturizat gândirea, fără să o fi observat, în această perioadă când am trăit printre sicani. După ce o amforă s–a spart, mânia nu mai foloseşte la nimic. Cel mai înţelept este să strângi cioburile şi să încerci să vezi dacă se mai poate face ceva din ele.

Dar când am avut certitudinea că nici Misme nu este copilul meu, m–am simţit gol şi rece, atât de rece, încât nimic nu m–ar mai fi putut încălzi. În mine, ca om, era o luptă a mea împotriva mea. Poate că nimic nu este mai greu de suportat. Cel mai uşor este să te descotoroseşti de copii, să nu–ţi mai pese de ei şi să te speli pe mâini de orice responsabilitate.

Mă simţeam gol şi m–am retras pentru câteva zile în singurătatea munţilor. Nu am văzut semne, nu am avut prevestiri, m–am ascultat doar pe mine însumi. Eram răscolit de îndoieli şi nu mai credeam în puterea mea de a invoca vântul. Viaţa mea nu era decât fructul unei întâmplări oarbe. Când noi

am ajuns în apropierea coastelor Siciliei, pentru Dorieus se cutremurase pământul şi ţâşnise focul din munte. Se cutremurase chiar şi la moartea lui. El nu murise, în urma lui era un copil. Pe când eu, nu ştiam nici de unde vin, nici încotro mă îndrept. Eram sterp ca o piatră. Cât despre dragostea mea, mai multă suferinţă decât bucurie.

Gândesc, acum când scriu, că îndoiala este mai dureroasă decât un cuţit înfipt în carne. Este îngrozitoare îndoiala cărnii şi nimic nu o vindecă, dimpotrivă, cu timpul devine o adevărată boală. O boală, care pe unii îi ucide, aşa cum s–a întâmplat cu Micon. Alţii se vindecă singuri sau reuşesc să se strecoare pe lângă ea.

Străinule care mă vei găzdui în trupul tău când mă voi întoarce! De te va roade vreodată îndoiala, las–o la o parte! Te avertizez că îndoiala este cea mai grea boală. Mergi mai bine singur pe drumul tău şi nu te încrede în alţii! Încrede–te doar în tine! Învaţă să te asculţi pe tine şi să te înţelegi! Încrede–te în ideile tale mai mult decât în ştiinţa altora!

De eşti bolnav de îndoială, cel mai bun leac este un somn profund. Numai că, cel care se îndoieşte nu poate închide ochii. De aceea îţi spun: mergi până ce vei cădea de oboseală şi dormi! Te vei trezi vindecat. Dar dacă nici oboseala nu te va ajuta, bea licoarea nemuririi şi vălurile ce–ţi acoperă ochii se vor destrăma şi vei vedea adevărul. Dar nu uita că licoarea nemuririi, pe care sicanii o prepară, este asemănătoare cu otrăvitoarea lor băutură sacră. Cred că, în toate vremurile, fiecare popor a cunoscut–o, într–un mod sau altul, prin vrăjitorii şi preoţii lui.

Dacă licoarea nemuririi te va ajuta să ai viziuni, vei putea chiar şi singur să deştepţi viziunile pe care le doreşti. Spiritul narcoticului poate veni dacă îl chemi, poate pleca dacă îl alungi. Este întunecat şi străin de tine; nu te încrede în el, chiar dacă pare umil. Ai grijă să nu fii dependent de el! Pentru că te poate supune şi îţi poate supune şi spiritul protector, care este legat de tine.

Mă previn pe mine însumi, cel care mă voi întoarce în tine, străinule! Dacă încă nu te cunoşti, te vei cunoaşte după ce vei coborî în mormântul meu cu pereţii de piatră şi vei ridica din vasul ieftin de argilă pietrele vieţii mele. Priveşte pereţii mormântului, necunoscutule! Priveşte pereţii şi vezi cât de

triumfător îţi prezint oul nemuririi, eu, cel care mă odihnesc pe triclinium. Şi nu te vei mai îndoi!

5

Când m–am întors din munţi, am adunat câteva obiecte de–ale sicanilor, pe care să le trimit în dar, prin intermediul lui Xenodot, regelui regilor: un arc, câteva săgeţi cu vârf de silex, veşminte din scoarţă de arbore, o suliţă de lemn, lanţuri pentru vânat şi cârlige de pescuit, un fluier din lemn cu care sunt amăgite pasările să se apropie şi un colier din colţi de animale sălbatice. Nici unul nu mi–a interzis să iau de la el ce vreau, fiindcă fiecare sican este convins că nimeni nu ia de la altul decât ceea ce îi trebuie.

Deşi era încă ziuă şi soarele dogorea, pe cer apăruse semiluna, ca şi cum Artemis însăşi ar fi voit să mă supravegheze. Sicanii au început să vină din toate părţile pădurii şi, când s–a lăsat înserarea, m–am dus la stânca sacră ţinându–l de mână pe Hiuls. Acuitatea simţurilor mele sporise considerabil. Am ştiut, fără să mă anunţe nimeni, că ei ne–au chemat, pe mine şi pe Hiuls.

Lângă stânca sacră ne aşteptau doisprezece bărbaţi bătrâni care aveau chipurile acoperite cu măşti înspăimântătoare de lemn. După cozile de animale, care erau diferite, i–am recunoscut pe preoţii, comandanţii şi bărbaţii sacri din diferite triburi de sicani. Nu mi–au vorbit, nici preotul tribului meu nu mi–a adresat vreun cuvânt. Imediat cum am ajuns, ei au uns piatra sacră cu grăsime, l–au aşezat pe Hiuls în vârf şi i–au dat să mănânce nişte fructe de pădure pentru ca să stea liniştit.

Apoi mi–au făcut semn că trebuie să mă dezbrac. După ce am făcut–o, ei m–au îmbrăcat într–o piele de cerb şi mi–au pus pe faţă o mască de lemn cu coarne de cerb. Unul după altul, după rang, am băut dintr–o cupă de lemn câte o gură din băutura sacră. Eu am băut ultimul. Apoi, aliniaţi, unul după altul, eu încheind cortegiul, am înconjurat piatra sacră. Din pădure s–au auzit, din ce în ce mai puternice, tobele şi fluierele. Mersul a început să ni se schimbe în sărituri, după care dansul s–a

dezlănţuit din noi, stimulat şi de sacra băutură pe care o gustasem. Fiecare a imitat glasul animalului său. Hiuls s–a amuzat foarte tare de fiecare dată când unul dintre noi a ţipat ca animalul a cărui coadă o purta. Şi a răspuns fiecăruia imitând bufniţa. Acest lucru sicanii l–au interpretat drept o prevestire bună.

Dansul a devenit de la o clipă la alta din ce în ce mai sălbatic, pământul de sub picioarele mele parcă nici nu mai exista şi sângele meu pulsa în ritmul tobelor. Şi, deodată, spre marea mea mirare, am văzut cum, din pădure, au început să apară animalele sălbatice. Alunecau pe lângă noi, atingeau stânca sacră, apoi se întorceau în pădure. Un porc sălbatic şi–a arătat colţii fioroşi, dar nimeni nu s–a speriat şi nici nu l–a alungat. Ultima a fost o căprioară, care, după ce s–a oprit lângă stânca sacră, a ridicat capul şi l–a privit pe Hiuls, apoi s–a întors în pădure.

Dansul a încetat şi sicanii au aprins focul.

Nu aş putea explica cum de au apărut animalele pădurii în timpul dansului ritual, deşi împrejurul nostru pădurea forfotea de sicani. M–am gândit că, poate, în grăsimea cu care a fost unsă piatra sacră era câte ceva atrăgător pentru fiecare animal. Dar tot atât de bine s–ar fi putut ca animalele să fi fost doar umbre, care s–au arătat la chemarea băuturii sacre. Dar de ar fi fost aşa, n–aş putea explica de ce Hiuls, care nu a băut, a văzut aceleaşi animale ca şi noi.

După ce s–au adunat în jurul focului, sicanii l–au dat jos din vârful stâncii pe Hiuls, i–au atârnat de gât un colier din dinţi de animale fioroase şi i–au pus la mâini şi la glezne brăţări din piele. Fiecare bărbat şi–a făcut o crestătură la mână şi Hiuls a supt câte puţin de la fiecare. Mi s–a spus să mă crestez şi Hiuls a gustat şi din sângele meu. După aceea toţi au râs şi l–au stropit pe Hiuls cu sângele lor, până ce copilul a fost plin de sânge din creştet până–n tălpi.

Apoi, brusc, după ce fiecare a aruncat câte o creangă în foc, au dispărut toţi în pădure. Împreună cu preotul tribului meu, ne–am luat crengile noastre, care ardeau, şi, ţinându–l pe Hiuls între noi, ne–am întors la stânca sacră. Când creanga a ars complet, ne–am întors. Preotul şi–a scos masca de lemn, mi–am scos şi eu masca de cerb. Apoi l–am dus acasă pe Hiuls ca să se odihnească, deşi, după toate cele întâmplate nu mai voia să

meargă la culcare. Preotul i–a interzis să se spele mai înainte ca tot sângele să se fi uscat şi să fi căzut de la sine de pe trupul lui.

Eu am crezut că totul se încheiase, dar a doua zi, în revărsat de zori, preotul a venit să mă cheme şi am mers împreună cu el la stânca sacră, unde mi–a arătat multele urme lăsate de animale, apoi a spus că animalele au lins atât de bine pietrele, încât un străin nu poate deosebi piatra sacră de celelalte obişnuite.

După ce ne–am aşezat pe pământ, i–am spus preotului:

— Eu voi pleca de la voi. A venit timpul. Hiuls va rămâne aici, însă mama lui, Misme şi Hanna vor veni cu mine.

Preotul a râs, a arătat cu degetul înspre nord şi a mişcat mâinile în semn de rămas–bun.

— Ştiam, a spus. Însă, îmi era teamă că vei lua şi băiatul cu voi. De aceea l–am sacralizat ca Ercle, pentru ca el să–i apere pe sicani. Încă din vremuri despre care nimeni nu–şi mai aduce aminte, a fost proorocit că el va sosi, în braţele mamei lui, călare pe un măgar.

Sprijinit într–un cot, a început să deseneze cu vârful bastonului pe pământ şi a spus:

— Sunt un bărbat bătrân. Ochii mei au văzut multe. În zilele noastre, care cu boi răscolesc pământul de pe care tatăl meu vâna sălbăticiunile. Există sicani care şi–au construit case la marginea pădurii şi cultivă legume. În cursul vieţii mele, grecii s–au întins până departe, ceea ce elimii niciodată nu au făcut. S–au întins ca volbura peste tot şi i–au obligat pe sicani să cultive pământul şi să construiască oraşe. Cine construieşte o casă este sclavul casei sale. Cine cultivă pământul este sclavul pământului său. Doar Erele îi mai poate salva pe sicani, dar cum, noi nu ştim.

Şi–a acoperit gura cu mâna, a râs şi a continuat:

— Sunt un bătrân nebun. Când pielea de pe genunchi se va toci de tot şi când ştiinţa mea nu va mai fi folositoare nimănui din trib, mă voi întoarce în nămolul de unde am venit. De aceea îţi vorbesc, fiindcă sunt mulţumit. Dacă ai fi încercat să pleci împreună cu băiatul, te–am fi omorât. Dar tu l–ai condus pe Erele la noi şi ni l–ai încredinţat. De aceea te–am iniţiat în cerb, de aceea tu vei obţine de la noi tot ceea ce vei dori.

Am profitat şi i–am cerut câteva coarne pline cu băutură sacră şi câţiva spini otrăviţi, pe care sicanii îi puneau în

pământul de la hotare, pentru a–i împiedica pe cei din Segest să se extindă în pădurile lor. El a râs binevoitor şi mi–a mai spus:

— Vei avea ceea ce doreşti. În afara vorbelor sacre ce sunt rostite când se prepară aceste licori, sicanii nu au nici un secret pe care tu să nu–l poţi cunoaşte. Dar, într–adevăr, tu nu mai doreşti nimic altceva?

Mi–am amintit de aurul şi argintul de sub stânca sacră, pe care l–am văzut pe când eram în transă şi am înţeles că ei, fără să o fi ştiut, mă iniţiaseră, de fapt, în cerb al zeiţei Artemis. Zeiţa îmi apăruse sub înfăţişarea lui Hecate. Îmi era clar că toate acestea făceau parte dintr–un joc al zeiţei Artemis, în care sicanii nu fuseseră decât nişte intermediari aleşi de zeiţă. Am arătat cu degetul spre stânca sacră şi am spus:

— Comoara sacră a sicanilor, aurul şi argintul, se găsesc sub această piatră.

I s–a şters surâsul de pe chip şi m–a întrebat grav:

— Cum de ştii tu acest lucru? Această cunoaştere se transmite de la un preot la altul al tribului, aşa cum se transmite o moştenire din tată în fiu şi de multe generaţii comoara nu a mai fost atinsă. Înseamnă că noi te–am iniţiat mai mult decât am bănuit–o, sau poate că tu eşti dotat cu puteri mai mari decât putem noi înţelege.

Chiar dacă eu nu i–aş fi cerut, cred că în intenţia preotului fusese să–mi ofere o parte din comoară, în semn de mulţumire pentru că i l–am lăsat pe Erele, cel proorocit de magii străvechilor generaţii de sicani. Dar pentru a ajunge la comoara de sub stânca sacră, care era la doi paşi de noi, nu a fost atât de simplu cum îmi imaginasem eu. A fost nevoie de o jumătate de zi de mers istovitor prin pădurea de stejari, plină de capcane şi de spini otrăvitori, până am ajuns împreună cu bătrânul preot la o peşteră, atât de bine camuflată, încât nici cel mai avizat ochi nu ar fi putut–o bănui. Am dat la o parte piatra grea de la gura grotei şi am intrat, apoi am mers până la un anumit loc, unde am săpat cu mâinile până ce am dat de scoarţa de arbore cu care erau acoperite obiectele din aur şi din argint, precum şi talismanele magice. Bătrânul preot nu a fost în stare să–mi povestească despre originea acestor bogăţii, fiindcă el însuşi nu ştia. Bănuia că provin din războaie care s–au purtat în epoci diferite în îndepărtatele vremuri când sicanii erau stăpânii întregii Sicilii.

Fiindcă sicanii fuseseră primii ei locuitori, înainte de siculi, înainte de fenicieni, înainte de greci, poate chiar înainte ca etruscii să fi ajuns cu corăbiile lor regale în Sicilia. Că obiectele erau din epoci diferite, nu încăpea îndoială; acest lucru se vedea dintr–o privire, în primul rând pentru că unele aveau o lucrătură elegantă şi minuţioasă, în timp ce altele erau grosolan lucrate. Cel mai de preţ era un cap de taur din aur masiv, care cântărea un talant. Preotul m–a îndemnat să aleg şi să–mi iau tot ceea ce–mi place. Dar el m–a urmărit tot timpul şi a strâns suliţa în mâini, probabil pentru a mă ucide dacă m–aş fi dovedit prea lacom. Era şi ultima probă pentru confirmarea încrederii pe care sicanii o aveau în mine, pentru a fi lăsat să plec în pace din pădurile lor.

Am fost modest şi nu am luat decât o cupă din aur, care cântarea doar cincisprezece mine, dar era fermecător de frumos lucrată, şi o brăţară spiralată care probabil cântărea patru mine, pentru a i–o dărui lui Arsinoe. Am mai luat un pumn de amulete din aur, fiindcă erau uşor de transportat şi de ascuns. Dar şi pentru că, în toate oraşele greceşti, de cele mai multe ori aurul era mai scump decât argintul, chiar şi acolo unde nu erau în circulaţie decât monede de argint.

Tot ceea ce am luat eu atunci din comoara sicanilor a cântărit doar douăzeci de mine de aur. Mulţi ar gândi poate că am fost nătâng de nu am luat mai mult, dacă tot aveam posibilitatea să o fac, dar eu am gândit că îmi este de ajuns, fiindcă aveam o dovadă certă că Artemis îşi ţinea promisiunea; nu mă îndoiam că şi altă dată, când voi avea nevoie, voi obţine tot ceea ce–mi doresc.

Apoi bătrânul preot a lăsat suliţa jos şi amândoi am aşezat scoarţa de copac peste comoară, apoi am acoperit cu pământ totul şi am pus pietrele la locul lor. Când ne–am întors pe drumul presărat de capcane periculoase şi ţepi otrăvitori, bătrânul preot a pus la locul lor toate semnele, dar eu nu m–am uitat cu atenţie la ce face, fiindcă nu am vrut să ţin minte care este drumul ce duce la comoara sicanilor, nici după arborii pădurii, nici după stânci sau prăpăstii. El s–a bucurat mult şi a apreciat acest lucru şi, după ce am depăşit spaţiul periculos, m–a bătut cu prietenie pe umeri.

Văzând că mă bucur de toată încrederea lui, i–am cerut să–l cheme din pădure pe pitagoricianul rătăcitor, pentru ca acesta

să–l instruiască pe Hiuls, sau, dacă pitagoricianul va fi murit, să găsească un învăţător grec din Eryx, care să–l înveţe pe Hiuls să scrie şi să citească, să socotească, să deseneze şi să înveţe cum se măsoară toate lucrurile. Şi i–am spus că este spre binele sicanilor dacă băiatul va cunoaşte, în afară de limba greacă şi limba şicană, limba elimilor şi a cartaginezilor. Nici limba etruscă nu ar fi rău de ar învăţa–o, i–am mai spus eu, nici arta muzicii. În ceea ce priveşte gimnastica şi dezvoltarea armonioasă a trupului, nu aveam de ce să–mi fac griji, fiindcă, în pădurile lor, sicanii executau salturi şi alergări mai dificile decât probele olimpiadelor. În ceea ce priveşte mânuirea armelor, nu mă îndoiam că o are în sânge, de la Dorieus, tatăl lui.

Şi a început, aşa, deodată, să mi se rupă inima de durere că–l abandonez pe Hiuls în pădurile sicanilor; chiar dacă nu era fiul meu, îmi era tare drag. Dar ştiam că sicanii vor avea grijă de el ca de ochii din cap, poate că mai bine decât aş fi putut–o face eu. De aceea m–am îmbărbătat şi i–am mai spus bătrânului preot:

— Învaţă–l să fie supus tribului lui. Numai cine a învăţat să se supună poate mai târziu să conducă. Iar dacă veţi vedea că va ucide doar de dragul de a ucide, omorâţi–l cu mâna voastră şi uitaţi–l pe Ercle!

Brăţara i–a plăcut nespus de mult lui Arsinoe. Ea a spus că este o bijuterie din străvechea Cretă, pentru care, un iubitor de artă minoică din Tir ar plăti o sumă de multe ori mai mare decât greutatea în aur a brăţării. Nu i–am povestit de unde o am, i–am spus doar că este un dar pe care sicanii i l–au făcut, pentru că a avut încredere şi le–a încredinţat lor copilul.

Suferinţa despărţirii de Hiuls a fost vizibil diminuată din cauza acestei nemaipomenit de frumoase bijuterii. De altfel, în momentul despărţirii, Hiuls nu şi–a manifestat dorinţa de a veni cu noi. După obiceiurile sicanilor, am plecat fără să ne luam rămas–bun de la nimeni. L–am întâlnit pe Xenodot în momentul în care a ajuns împreună cu negustorul etrusc la malul râului. Erau obosiţi de la drumul nu tocmai uşor pe care–l străbătuseră, zgâriaţi pe faţă şi pe trup de la crengile uscate şi pişcaţi de insecte. Eram îmbrăcat în pielea de cerb şi purtam masca de lemn cu coarnele de cerb. Arsinoe era înfăşurată cu cele mai fine piei de animale, la gât purta un colier din colţii înspăimântătoarelor sălbăticiuni ale pădurii, sprâncenele vopsite

se prelungeau până la tâmple, iar buzele, de asemenea, erau vopsite prelung. Hanna purta veşminte din scoarţă de copac, iar pe cap o cunună din conuri de brad. În braţele ei era Misme, învelită în blana de oaie în care îl purtase Arsinoe pe Hiuls când plecasem din Segest.

Xenodot şi negustorul etrusc s–au speriat şi au ţipat când ne–au văzut apărând din pădure şi apropiindu–ne de ei ca nişte zeităţi ale pădurii, iar slujitorii lor au luat–o la goană. Chiar şi după ce mi–am descoperit faţa, Xenodot nu m–a recunoscut, fiindcă îmi tăiasem barba şi o pusesem pe Arsinoe să–mi scurteze părul, pentru că am vrut să arăt ca un sican, în semn de respect pentru poporul ce mă acceptase. Abia după ce le–am vorbit, Xenodot şi negustorul etrusc, cărora le tremurau picioarele, s–au apropiat de noi, s–au uitat uimiţi la mine şi le–au privit curioşi pe Arsinoe, Hanna şi Misme.

Etruscul a spus că noi suntem prima familie de sicani, care se arată unor străini, iar Xenodot s–a bucurat mult pentru obiectele ce le adusesem pentru a le dărui regelui regilor. După ce ne–am odihnit în acea noapte lângă foc, am pornit a doua zi spre Panormos.

După atâţia ani, deghizat în sican, nu mi–a fost teamă că voi fi recunoscut în Panormos. M–am gândit că nici Arsinoe nu va fi recunoscută, fiindcă avea părul negru şi faţa diferit pictată. De altfel, elimii nu atacau niciodată sicanii care le traversau câteodată câmpurile, dacă nu aveau arme şi purtau în mână o creangă de brad. Aveam încredere şi în protecţia lui Xenodot, fiindcă nimeni nu se încumeta să–l atace pe un supus al regelui Darius, care venise împreună cu Skythos în Sicilia.

Călătoream încet, fiindcă pe drum, negustorul etrusc oprea deseori pentru diferite schimburi cu oamenii acelor pământuri. De aceea, pentru Arsinoe, mersul pe jos nu a fost câtuşi de puţin greu şi nici Hanna nu a obosit purtând–o pe Misme în braţe, sau în spate, după cum obişnuiau sicanii.

Dacă tot ţineam să fiu considerat sican, trebuia să respect felul lor de a fi, aşa că nu am cărat nimic în spinare şi, în prezenţa persoanelor străine de grupul nostru am purtat masca cu coarne de cerb pe cap. Se înţelege că în jurul nostru s–au strâns destui elimi curioşi, iar unii s–au ţinut după noi, chiar dacă nu aveau nimic de cumpărat de la etrusc, pentru că un asemenea spectacol nu le era dat să vadă în fiecare zi.

Noaptea ne odihneam fie afară, fie în vreun adăpost din bârne al elimilor. I–am povestit lui Xenodot tot ceea ce am crezut că–i este util din ceea ce ştiam despre sicani. I–am povestit adevărul despre Hiuls, despre legenda lui Ercle şi despre speranţele sicanilor că prevestirile magilor erau pe cale să se împlinească. Dar l–am pus să jure că despre aceste lucruri nu va povesti nimănui până ce nu va ajunge la curtea lui Darius. Şi că acolo le va povesti doar regelui sau sfetnicilor care se ocupă de occident.

— Prea puţin mă interesează cum va folosi regele regilor aceste informaţii, i–am spus eu. Dar îi poate fi de o oarecare utilitate dacă va şti că sicanii se ocupă de creşterea şi de educaţia lui Ercle. Eu nu cred că sicanii vor supravieţui ca popor liber fără protecţia marelui rege, fiindcă ei sunt oprimaţi de două ori, atât de elimi, cât şi de greci. Este treaba marelui rege împotriva cui îi va folosi pe sicani, dar ceea ce este important de ştiut este că, dacă le este garantat dreptul de a trăi în păduri şi de a exista ca popor, sicanii pot fi buni luptători.

Xenodot a fost mulţumit de cele ce i le–am povestit şi a spus că nu a mai întâlnit un bărbat care să vorbească fără teamă şi care să nu se fi tocmit înainte de a da nişte informaţii sau sfaturi utile. Încă mi–a mai spus că sunt cel mai frumos bărbat pe care l–a văzut el vreodată şi că îi place şi mai mult cum arăt după ce mi–am tăiat barba, că sprâncenele mele oblice şi mai ales zâmbetul misterios din colţul buzelor mele îl tulbură.

Dar, după părerea mea, îşi apropia prea mult nasul de obrazul meu sub pretextul că vrea să simtă mirosul de răşină şi de pădure proaspătă pe care pielea mea l–ar fi împrăştiat în jur. Şi îmi mai spunea că ochii mei sunt frumoşi ca ai unui cerb. Poate că îmi spunea acestea doar din amabilitate. De la o zi la alta era şi mai mult atras de mine, iar mie îmi era greu să–l gonesc din preajmă–mi, fiindcă nu voiam să–l jignesc.

Chiar dacă eram sigur de prietenia lui, nu mi–am dezvăluit adevărata identitate, nici chiar numele nu i l–am spus şi am sfătuit–o pe Arsinoe să nu aibă prea multă încredere în el. Dar văzând el că încercările lui de seducţie erau fără nici un rezultat şi înţelegând că nici vorbă nu poate fi să–l însoţesc la Susa, ca bărbat înţelept ce era, s–a reorientat şi a început să–i acorde mai multă atenţie lui Arsinoe. Cum nu era sensibil la farmecul feminin al lui Arsinoe, i–a trebuit multă abilitate ca să şi–o

apropie.

Iar eu nu am fost neliniştit ca altădată când un bărbat se apropia prea mult de Arsinoe. Dimpotrivă, eram mulţumit că mă lasă pe mine în pace şi discută cu Arsinoe despre zeiţa din Eryx, despre sacra fântână a templului, despre sărbătoarea primăverii şi ceremoniile ei sacre, când Afrodita se întorcea din Cartagina în corabia ei de aur, despre cealaltă Afrodită, cea din Akrea, despre cât de mult i se întinde puterea uneia sau alteia asupra ţinuturilor învecinate mării. Curiozitatea lui Xenodot nu avea limite. În timp ce ei discutau despre aceste lucruri, eu mai aflam câte ceva despre Roma de la negustorul etrusc, un om simplu, interesat în exclusivitate de comerţ. El mi–a spus că de când este Roma, se duşmăneşte cu toate popoarele vecine, dar că şi între oamenii săraci ai Romei şi cei bogaţi este un neîntrerupt conflict, că cei săraci s–au împotrivit să mai slujească armatei dacă nu li se vor face câteva concesii.

Dar acest conflict nu mă neliniştea, fiindcă în toate oraşele mari situaţia era asemănătoare. Revolta din Ionia începuse cu alungarea tiranilor şi îngrădirea drepturilor celor bogaţi. Poporul Segestului fusese, fără îndoială, generos, dar dacă îl acceptase pe Dorieus, o făcuse mai mult pentru a diminua din puterea nobililor. Războiul civil dintr–un oraş era un semn de slăbiciune şi marele rege putea mai uşor să supună un astfel de oraş, fiindcă ambele părţi în conflict considerau intervenţia drept o încercare de restabilire a păcii.

Înflăcăratul dans al libertăţii fusese plin de farmec în acele zile ale tinereţii mele, şi, ca străin, eu am vrut atunci să mă arat curajos şi să mă afirm, ca să fiu asemeni celorlalţi tineri din Efes, pentru a fi apreciat de Dione, cea pe care o iubeam atunci. Dar chipul Dionei l–am uitat demult, iar după ce am dat foc templului zeiţei pământului, am început să tremur pentru nesăbuita mea faptă. Este drept, m–am bucurat de favorurile zeiţei Artemis, dar în Ionia, începând de atunci, doar fumul şi duhoarea morţii s–au răspândit.

La acestea mă gândeam pe când stăteam încovoiat lângă foc, sub cerul înstelat de septembrie, şi discutam cu negustorul etrusc, în timp ce, în faţa noastră, Arsinoe discuta aprins cu Xenodot. Învelită în blana de oaie, Misme dormea somnul sănătos al unui copil de trei ani. Din când în când, întâlneam privirea senină a Hannei. Desenam cu un băţ semne pe pământ,

gândind că haosul şi frământările vor dura până când regele Persiei va restaura armonia în toate ţările lumii.

Mă născusem în vremea când amforele nu au mai fost pictate în negru, ci în roşu. Mă născusem în vremea triremelor, în vremea îndoielilor, aşa gândeam, dar unde mă născusem şi cine fusesem mai înainte ca fulgerul să mă fi binecuvântat acolo, sub stejarul trăsnit din Efes, încă nu ştiam.

6

Sosirea noastră la Panormos a fost asemenea unei procesiuni de sărbătoare, fiindcă împrejurul nostru se înghesuia o mulţime curioasă de oameni, iar cei care nu fuseseră pe stradă când am sosit, alergau din case să ne privească. Ne–am dus direct în port şi am urcat pe corabia etruscă. Am fost oarecum decepţionat când am văzut–o, fiindcă era o corabie pântecoasă şi înceată, cu puntea doar pe o parte şi m–am îndoit că va putea naviga cu o aşa de mare încărcătură, mai întâi pe mare până în Sicilia şi apoi pe apă curgătoare, până în Roma.

Vameşii înarmaţi din Cartagina, care controlau portul Panormos, l–au salutat râzând pe negustorul etrusc şi au ridicat pumnii spre cer minunându–se de succesul expediţiei lui comerciale. L–au salutat cu mult respect pe Xenodot. S–au uitat îndelung la Arsinoe şi la masca mea din lemn cu coarne ce o purtam pe faţă, însă nu au îndrăznit să ne atingă. Dar au vorbit între ei şi au spus că este un semn bun dacă sicanii mai de vază încep să iasă din pădurile lor şi să călătorească în lumea civilizată ca să înveţe alte limbi şi alte obiceiuri. Acest lucru va fi bun pentru comerţ şi, bineînţeles, pentru Cartagina, au mai spus ei.

Oamenii din Panormos sperau în menţinerea comerţului cu Roma. Cu doi ani înainte, Roma cumpărase din ţara Eryx mult grâu, pentru a pune capăt neliniştii populaţiei care se temea că în Roma vor urma ani de foamete. Încă şi mai mult ar fi avut de câştigat oraşul Panormos, dacă în afară de corăbiile etrusce, şi corăbiile din Panormos ar fi transportat grâul spre Roma.

Controlul mărfurilor negustorului etrusc a fost superficial. Cel care l–a făcut s–a mulţumit doar să pipăie de formă sacii şi baloturile. Dar etruscul, ca orice negustor, era veşnic nemulţumit, de aceea a spus:

— Dacă ar fi continuat vremurile fericite de altădată, ar fi fost posibil un comerţ mai chibzuit decât acum. Aş fi putut, de

pildă, să vând obiectele sicanilor aici, în Panormos, să cumpăr grâu la un preţ mai scăzut de aici şi să–l vând cu un profit bun la Roma. Dar pretorii din Roma au fixat un preţ limită pentru grâu, la fel după cum au procedat şi cu comerţul de sare, pentru că preţul sării, o fi sau n–o fi de crezut, dar Roma îl impune. Dacă n–ar fi fost război, aş fi putut merge la Cumae, unde aş fi putut schimba câteva obiecte de–ale sicanilor cu amfore din Attica. Noi, etruscii, suntem mari admiratori ai acestor amfore, atât din cauza formei lor elegante, cât şi pentru picturi. Aceste amfore sunt la mare cinste în Etruria, de aceea sunt puse până şi–n mormintele regilor sau lucumonilor. Dar, după victoria de la Maraton, grecii au devenit de–a dreptul aroganţi şi tiranul din Cumae a confiscat toată încărcătura de grâu a corăbiilor romane ce au intrat în portul lor, ca şi cum ar fi fost proprietatea lui Tarquinius. Este drept că Tarquinius s–a bucurat de protecţia tiranului din Cumae şi a murit acolo. Probabil de aceea tiranul din Cumae se crede moştenitorul mărfurilor Romei.

— Nu, până la Cumae nu mă încumet să merg. Cel mai cuminte este să aştept un vânt bun dinspre sud şi, înfruntând riscurile unei călătorii în largul mării, să navighez direct spre gura fluviului ce duce la Roma. Nu mă consolează pe mine nici că ţărmurile Italiei sunt mai lungi şi mai largi decât cele ale Siciliei. Dar nu mă îndoiesc că, de data aceasta, vom nimeri unde trebuie.

Aşa a sporovăit el cu vameşul şi i–a mai spus:

— Aţi făcut o afacere bună atunci când cu grâul pentru Roma. Şi unde mai pui că încărcătura transportată de corăbiile cartagineze şi etrusce a fost egală. De aceea au fost aceleaşi taxe atât pentru unele, cât şi pentru celelalte, la fel ca taxa ce se percepe pentru corăbiile din Cartagina.

După ce a pus sac peste sac şi paner peste paner, vameşul a înscris pe o tăbliţă de ceară despre ce încărcătură este vorba şi, după ce a suspinat profund, negustorul etrusc a plătit locaţia pentru măgarii împrumutaţi şi i–a gonit şi i–a insultat pe catârgii, spunând că n–a văzut hoţi mai mari ca în ţara Eryx. Era o minciună, fiindcă locuitorii Eryxului îl autorizaseră să facă schimburi cu sicanii. El însuşi încălcase legile Eryxului, fiindcă le vânduse sicanilor obiecte de fier.

Aceste lucruri, până la urmă le–a înţeles singur şi, ca să se răscumpere pentru insultele nedrepte, atunci când i–a îndemnat

pe toţi să bea, fiindcă i–a adus jertfa de vin zeului Turnus la o crâşmă ce se afla între casa sclavilor din port şi casa vameşilor, i–a chemat şi pe catârgii să bea împreună cu el. Pe Xenodot şi pe mine nu ne–a invitat, pentru că nu ştia dacă se cade să ne pună la aceeaşi masă la care erau catârgiii.

Eu nu am rostit nici o vorbă în prezenta cartaginezilor, preferând să creadă că nu le înţeleg limba. Şi Arsinoe s–a abţinut să scoată vreo vorbă. Dar când am ajuns în casa pe care Consiliul din Panormos o închiria străinilor, după ce sclavii şi însoţitorii lui Xenodot i–au ieşit în întâmpinare salutându–l umili, Arsinoe nu a mai răbdat, şi–a dat jos toate pieile de animale de pe ea, a bătut din picioare enervată şi a strigat:

— Cred ca am suferit deja cu vârf şi–ndesat de pe urma periplului nostru pe mare de acum cinci ani. Eu nu merg în împuţitura asta de corabie etruscă, poţi să mă şi omori. Chiar dacă de mine nu–ţi pasă, gândeşte–te la copilul ăsta; cum crezi tu ca va putea să reziste Misme pe o astfel de corabie? în numele zeiţei, Turms! Oare ce treabă avem noi la Roma? Prietenul tău Xenodot ne oferă posibilitatea de a ajunge în condiţii civilizate la Susa, iar acolo, fără îndoială, tu vei primi o funcţie importantă la curtea lui Darius ca reprezentant al sicanilor.

Xenodot parcă era schimbat de când se întorsese din pădurile sălbatice în lumea civilizată. Şi–a ridicat mândru bărbia acoperită de barba îngrijit ondulată, s–a uitat cu viclenie la mine şi a spus conciliant:

— Nu are nici un rost să ne certăm în pragul uşii. Să mergem mai întâi să ne spălam şi să ne ungem trupul cu uleiuri, ca să lăsăm la o parte oboseala drumului. Să mâncăm, în sfârşit, ca nişte oameni civilizaţi şi să ne răcorim spiritul cu vin. Abia după aceea vom putea vorbi în voie, o, Turms, tu, cel care până şi numele nu ai vrut să mi–l spui! Îl voi păstra la loc de cinste în memoria mea şi te asigur că femeia ta este mai înţeleaptă decât tine. Nu–i dispreţui înţelepciunea!

Am înţeles că s–au aliat împotriva mea ca să mă determine să–i urmez pe Xenodot şi pe Skythos în Ionia şi, de acolo, în Susa. Şi am început să mă îndoiesc dacă nu cumva Arsinoe, fără să se gândească deloc, s–a încrezut prea mult în Xenodot şi i–a povestit lucruri care s–ar fi putut să–mi fie dăunătoare. Fiindcă, deşi nu am ascultat ce au discutat ei, mi–am auzit repetat de

multe ori numele.

Dar, de la sicani învăţasem să nu exteriorizez nimic din ceea ce simt. Aşa că nu am spus nimic şi l–am urmat liniştit pe Xenodot la bazinul cu apă caldă pe care slujitorii îl pregătiseră pentru noi. A venit şi Arsinoe, fiindcă nu voia să ne lase singuri. Ne–am scăldat şi ne–am uns cu uleiuri parfumate şi, după oboseala drumului, ne–am simţit moleşiţi. Xenodot se uita aproape tot timpul l–a mine. Totuşi, din amabilitate, i–a lăudat frumuseţea lui Arsinoe şi a spus că nu poate crede că ea a născut doi copii şi a asigurat–o că la curtea lui Darius, unde sunt destul de multe femei frumoase, nu crede că există cineva care s–o întreacă în frumuseţe.

— Când mă uit la tine, i–a spus el linguşitor, regret că zeii au hotărât să fiu aşa cum sunt. De aceea îl slăvesc şi mai mult pe Turms, care este cel mai fericit bărbat, din moment ce se poate bucura de frumuseţea ta neasemuită. Adevărul este că vă privesc uimit pe amândoi şi mă îndoiesc că aparţineţi acelui popor de sicani, cu pielea neagră şi cu picioarele strâmbe.

Neliniştit din cauza curiozităţii lui iscoditoare, l–am întrebat deodată:

— Oare câţi sicani ai întâlnit tu în drumul pe care l–ai făcut în pădure, Xenodot? Sicanii adevăraţi sunt supli şi au trupul frumos. Uită–te la slujitoarea noastră Hanna! Tu ai văzut doar câţiva, care au fost excluşi din trib şi se ocupă cu cultivarea legumelor.

— Dar Hanna este născută în Segest şi este de origine elimă, a spus Arsinoe. Însă trebuie să recunosc că printre sicani sunt mulţi bărbaţi uimitor de puternici.

Ridicându–şi braţele albe deasupra apei, ea a strigat o servitoare să vină ca să o spele pe cap. Am chemat şi eu un servitor, care m–a spălat pe cap şi mi–a frecat mâinile şi picioarele, dar nu m–am abţinut să nu–i spun lui Arsinoe:

— Atât pentru tine, cât şi pentru mine, ar fi fost mai bine dacă te–ai fi născut mută.

În acel moment, formele atrăgătoare ale trupului ei nu au deşteptat în mine decât repulsie, atât de mult mă supărase prostia ei de a se confesa primului venit, în cazul acesta lui Xenodot. Mânia mi–a sporit în timp ce am mâncat şi am băut vin. Din cauză că nu băusem de atât de multă vreme vin, atât eu, cât şi Arsinoe ne–am ameţit imediat. Cu abilitate, Xenodot

ne–a incitat atunci să ne certăm aprig.

Ca să se încheie odată cu cearta, m–am ridicat într–o rână pe patul convivial şi am jurat pe lună şi pe hipocamp:

— Semnele şi prevestirile ce le–am primit sunt mai puternice decât lăcomia ta, Arsinoe! Dacă tu nu vrei să mă însoţeşti, voi pleca singur.

— Dormi mai întâi şi–ţi limpezeşte capul! m–a sfătuit Xenodot. Nu te grăbi cu jurăminte atât de sentenţioase!

Dar eram beat de la vin şi încă şi mai beat de amărăciune şi am strigat imprudent:

— Tot aia–i pentru Demaratos. Beau vinul sciţilor dacă asta vreau. N–ai decât să–l însoţeşti pe Xenodot, Arsinoe, dacă doreşti să ai pe viitor o siguranţă mai mare decât aceea pe care ţi–o pot oferi eu. El ar putea să te vândă vreunui nobil din Persia. Dar atunci când te vei vedea în spatele voalurilor haremului, doar printre femei, s–ar putea să nu–ţi mai doreşti nici un fel de nobleţe şi să tânjeşti după libertate.

Arsinoe a aruncat cupa cu vin şi în cădere s–a auzit sunetul bronzului cupei.

— O, Turms! a strigat ea. Dar tu ştii câte am îndurat din dragoste pentru tine. Mi–am riscat chiar şi viaţa. Eu trebuie să mă gândesc la copilul meu. De la un an la altul tu ai devenit şi mai încăpăţânat şi mai mârşav, încât mă întreb ce voi fi găsit eu la tine. Xenodot aşteaptă vântul de vest pentru a ajunge la Reggio, unde îl va întâlni pe Skythos. Aşa că trebuie să te hotărăşti imediat, fiindcă vânt bun putem avea chiar şi mâine. Cât despre mine, în numele zeiţei, m–am hotărât.

Beată, ea hotărâse în numele zeiţei ca mai degrabă să se despartă de mine decât să mă însoţească la Roma. Când a văzut că nu sunt speriat de ameninţările ei, a început să ţipe cu o voce ascuţită:

— În acest moment ne vom despărţi şi să nu încerci cumva să te apropii de patul meu! Ţi–am văzut destul mutra acră şi îmi este deja scârbă de mâinile şi de picioarele tale dure de barbar, încât îmi vine să vărs.

Xenodot a încercat s–o liniştească, dar ea l–a muşcat de mână, după care s–a apucat să urle din toate puterile, apoi a dat afară din ea tot vinul pe care l–a băut şi a adormit. Am târât–o până la patul ei, apoi am chemat–o pe Hanna şi i–am spus să o vegheze, fiindcă nu aveam nici cea mai mică dorinţă să dorm în

aceeaşi cameră cu ea.

Abia m–am întors în sala banchetului, că Xenodot s–a aşezat aproape de mine, şi–a pus mâinile pe genunchii mei şi a spus:

— Te–ai dezvăluit singur cine eşti, Turms. Nu eşti sican. Doar un grec poate spune: *tot aia–i pentru Demaratos.* Dar ai încredere în mine! Dacă tu ai fugit din Ionia şi îţi este teamă de mânia regelui regilor, te asigur că el este împotriva răzbunărilor. Serviciile pe care tu le poţi oferi perşilor atârnă mai greu decât oricare greşeală din trecut.

Nu mă îndoiam că el mă va proteja, dar oare cum aş fi putut ignora semnele, care fuseseră destul de clare? Trebuia să merg spre nord, în nici un caz spre sud. Am încercat să–i explic, dar el se încăpăţâna să mă convingă. După ce a încercat cât a încercat să mă linguşească cu tot felul de asigurări şi de promisiuni, m–a atenţionat:

— Ascultă, Turms! Nu abuza de răbdarea mea! Dacă tu te gândeşti la incendierea templului din Sardes, nu trebuie să–ţi faci griji. Nu–ţi fie frică, fiindcă eu, în nici un caz nu te voi denunţa. Femeia ta a fost înţeleaptă şi mi–a povestit de ce–ţi este ţie frică să vii în Persia. Ştiu, de asemenea, că eşti vinovat de piraterie. Eşti în mâinile mele, Turms. Nu trebuie decât să chem străjile oraşului şi eşti un om pierdut, Turms.

În acea clipă am urât–o pe Arsinoe, femeie fără minte, care m–a pus în situaţia să depind de un străin, să renunţ la planul meu şi să–l urmez pe Xenodot în orient. Mult timp îngropată în mine, ura a dat în acel moment în afară ca o piatră îngheţată, am simţit o scârbă cumplită de tot ceea ce se petrecea şi mi–a fost absolut indiferent ce urma să se mai întâmple.

Am dat la o parte mâinile lui Xenodot de pe genunchii mei şi i–am spus:

— Am crezut că eşti prietenul meu, dar acum ştiu mai bine cine eşti, şi, din partea mea, întâmple–se ce s–o întâmpla! Mă voi duce singur în stradă şi voi chema gardienii ca să mă dea pe mâna preoţilor din Cartagina, ce mă vor jupui de viu. Şi totodată s–o ducă pe Arsinoe la piaţa de sclavi, fiindcă a fugit din templul zeiţei. Şi, bineînţeles, să fie vândută şi Misme, fiindcă este fiica unei sclave. Nu mă îndoiesc că după scandalul de la Panormos, reputaţia ta în faţa regelui va creşte considerabil.

Şi încă i–am mai spus:

— Semnele după care eu mă orientez sunt clare şi

indiscutabile. Artemis din Efes şi Afrodita din Eryx sunt protectoarele mele, iar dacă mă vei lovi, ele te vor lovi. Te avertizez, pentru că ele sunt, într–adevăr, puternice şi răzbunătoare. Eu îmi voi urma destinul şi nici un muritor nu mă va putea împiedica să–l urmez. Deci, nu te voi însoţi la Susa.

Când a înţeles că hotărârea mea nu poate fi strămutată, Xenodot a încercat să mă liniştească şi şi–a cerut iertare pentru ameninţările ce mi le făcuse. Şi m–a rugat să rejudec lucrurile cu mintea limpede, după ce mă voi fi odihnit. A doua zi, Arsinoe şi–a schimbat strategia şi a încercat să mă înmoaie prin toate mijloacele de care dispunea, dar am rămas ferm şi nici nu m–am atins de ea. A trimis–o pe Hanna la templul zeiţei ca să cumpere farduri şi uleiuri, după care s–a închis în cameră, apoi s–a urcat pe acoperişul casei ca să–şi usuce părul la soare. Îşi vopsise părul auriu şi, în timp ce se odihnea şi aştepta să se usuce, părul îi era împrăştiat în jur; era, într–adevăr, un spectacol demn de văzut. Dar atât de frumos ca înainte tot nu a fost, mai degrabă bătea spre roşu. De vină era. se înţelege, Hanna, fiindcă acceptase să cumpere o vopsea de proastă calitate.

După mine, era o prostie că încerca să arate ca mai înainte, tocmai în Panormos, unde ar fi putut fi oricând recunoscută, mai cu seamă că bărbaţii din apropierea casei unde eram oaspeţi se urcaseră în mare grabă pe acoperişuri ca să o poată vedea mai bine. Dacă îşi vopsise părul o făcuse atât pentru a fi mai frumoasă, cât şi pentru a fi irezistibilă în faţa mea. Xenodot m–a dus apoi în port, pentru a–mi arăta trirema pe care o închiriase din Reggio, unde îl lăsase pe Skythos să se sfătuiască cu tiranul Anaxilaos asupra schimbării numelui oraşului Zankle în Messina.

L–am întrebat despre Kydippe şi am aflat că, după căsătoria cu Anaxilaos, Kydippe născuse deja doi copii, conducea atelaje de catâri şi creştea iepuri de casă. Despre frumuseţea ei se vorbea în toată Sicilia, chiar şi în oraşele greceşti din Italia, iar tatăl ei, Terillos, era tiranul Himerei.

Corabia lui Xenodot, cu toate delicatele ei podoabe, nu m–a impresionat. De aceea m–am dus la templul etrusc cu coloane din lemn, unde l–am întâlnit pe negustorul de sare, care se ruga zeilor ca să–i dăruiască un vânt de sud. L–am întrebat dacă poate să mă ia pe corabia lui pentru că vreau să ajung la Roma. Ca să aibă un om în plus pe corabie pentru a–l folosi ca vâslaş sau pentru manevrarea velelor, acest lucru îl bucura, dar, ca

negustor ce era, şi–a ascuns această bucurie şi mi–a spus că eu trebuie să vin cu proviziile mele şi să plătesc călătoria. Ne–am târguit un oarecare timp, până ce am ajuns la un preţ convenabil pentru amândoi. Prea mult nu am vrut să mă târguiesc cu el, pentru că nu voiam să–l supăr.

Ruga etruscului la templu a fost folositoare pentru alţii, fiindcă, după câteva zile, vântul a început să bată cu destul de mare putere dinspre vest şi era tocmai ce–i trebuia lui Xenodot ca să–şi înceapă călătoria. Şi el mi–a spus:

— O, Turms! Eu voi aştepta până seara, poate că vei fi mai înţelept şi vei veni pe corabia mea. Dar, când va începe să se întunece, voi pleca, pentru că mi s–a spus că este cel mai favorabil moment pentru a pleca din Panormos spre răsărit. Te rog să mă însoţeşti, fiindcă eu i–am jurat femeii tale că o voi lua pe corabie, împreună cu Misme şi cu Hanna.

Mi–am îmbărbătat inima, m–am dus la Arsinoe şi i–am spus:

— Momentul despărţirii se apropie, dar acest lucru tu l–ai dorit, nicidecum eu. Îţi mulţumesc pentru toţi anii ce mi i–ai dăruit şi voi uita tot răul pe care mi l–ai făcut. Nu–mi voi aduce aminte decât de fericirea pe care am avut–o amândoi. În afara darului pe care mi l–au făcut sicanii, eu îţi dăruiesc tot aurul pe care mi l–a oferit Xenodot, mai puţin atâta cât îmi trebuie pentru a plăti călătoria până la Roma. Dar pe Hanna nu o vei lua cu tine, fiindcă eu ştiu că în lăcomia care te bântuie, ai putea–o vinde cu prima ocazie ce ţi se va ivi şi nenorocirea se va abate asupra acestei fete. Ea mi–a cerut protecţie atunci când ne–a însoţit în fuga noastră din Segest.

A izbucnit în plâns Arsinoe şi a început să ţipe:

— Ai o inimă de piatră, Turms. Mă voi ruga zeiţei să te pedepsească! Am şi eu mândria mea, de aceea nu–ţi voi enumera suferinţele pe care le–am îndurat din cauza ta, dar este just că te–ai gândit să–mi dai nişte aur, deşi cu câteva monede nu se pot răscumpăra toate pierderile ce le–am avut din pricina ta. Dar tu nu ai nici un drept asupra Hannei. Eu am crescut–o, eu am educat–o şi, poftim, acum ea mi–a pângărit părul cu mizeria aceasta de vopsea!

Ne–am certat pentru Hanna, până când, plictisit, i–am dat frumoasa cupă de aur din comoara sicanilor, numai să tacă din gură. Am păstrat pentru mine doar aurul, care avea mai mult valoare din cauză că era în formă de amulete, decât valoare de

schimb.

Cântărind cupa de aur în mâini, Arsinoe m–a întrebat cu o voce bănuitoare:

— Oare ce vrei tu de la această fată şi de ce te nelinişteşte atât de mult soarta ei?

Am fost indignat de întrebarea ei şi i–am spus:

— Îi voi găsi un bărbat cumsecade, care să–i convină şi ei. Eu ştiu că îi sunt dator, fiindcă ea ţi–a crescut copiii şi a avut grijă ca ei să fie sănătoşi. Tu nu te poţi gândi niciodată la altul, tu eşti preocupată în exclusivitate ca ţie să–ţi fie bine.

Dar Arsinoe mi–a răspuns cu răutate:

— Fără îndoială, de la Reggio, voi putea cumpăra o sclavă mai îndemânatică decât această Hanna. Şi aşa voiam de mult să mă descotorosesc de această fată nătângă, care are o privire răuvoitoare. Dar chiar şi fără ea, tu însuţi eşti esenţa nefericirii. Să–ţi aminteşti de mine, Turms, de fiecare dată când nenorocirile se vor abate peste tine!

Chiar şi aşa, cât de supărat eram eu pe Arsinoe, în apropierea ei tremuram de dorinţă şi nu ştiam cum voi putea trăi mai departe fără ea. În multele zile pe care noi le–am petrecut la Panormos, nici ea nu s–a umilit, dar nici eu nu m–am atins de ea. A sperat, probabil, că mă va domina cu farmecul ei, cel mai târziu în momentul despărţirii, când o voi îmbrăţişa. Dar nu am îmbrăţişat–o, pentru că mi–a fost teamă încă o dată că nu voi avea putere să mă rup de ea.

Aproape de asfinţitul soarelui, i–am condus în port, am sărutat–o pe Misme şi i–am urat lui Xenodot să aibă parte de o călătorie bună.

— În numele prieteniei noastre, i–am spus eu, dacă vei avea timp să opreşti în Himera, mergi în piaţa etruscă şi întreabă de un aristocrat, care se ocupă cu comerţul. Numele lui este Lars Alsir. Plăteşte–i din partea mea aurul ce i–l datorez, fiindcă îmi este greu să plec dintr–o ţară în care îi sunt dator cuiva. El este un bărbat distins şi instruit, care îţi poate da multe informaţii folositoare despre etrusci.

Xenodot mi–a promis binevoitor că îl va căuta, iar Arsinoe a început să mă învinuiască:

— Asta–i tot ce poţi spune tu în loc de rămas–bun? Oare pe tine te nelinişteşte mai mult datoria pe care o ai faţă de un străin decât datoria ce o ai faţă de mine?

Nu i–am răspuns. Şi–a acoperit faţa cu un voal şi a urcat pe corabie. În spatele ei mergea Xenodot ţinând–o în braţe pe Misme. Până în ultimul moment am sperat că Arsinoe se va răzgândi şi va coborî de pe corabie. Poate că şi ea ar fi fost mulţumită să mă vadă urlând sau agitându–mă să urc pe corabie ca să o urmez. Dar marinarii au tras înapoi scara şi vâslaşii au început să tragă la rame. Corabia s–a depărtat de mal, apoi au fost desfăşurate pânzele, soarele de amurg a colorat corabia în roşu şi am crezut atunci că Arsinoe a dispărut pentru totdeauna din viaţa mea. Acolo, la malul mării, în Panormos, am căzut în genunchi şi, de amărăciune, mi–am acoperit faţa cu mâinile. Am fost cuprins de disperare şi în inima mea i–am blestemat pe zei, care se jucau cu sentimentele mele. Nu m–a ajutat la nimic dacă am încercat să mă gândesc la lăcomia şi la frivolitatea lui Arsinoe, fiindcă era adevărat că ea abandonase totul în Segest, doar pentru a mă urma pe mine. Crezusem până în ultima clipă că aşa va face şi la Panormos.

Apoi am simţit o atingere timidă de degete pe umeri. Hanna mi–a spus speriată:

— Fenicienii se uită la tine.

Mi–am amintit de situaţia în care mă aflam, de faptul că pentru oamenii din Panormos trebuie să par a fi în continuare sican, aşa că mi–am pus pe faţă masca de lemn şi m–am înfăşurat în mantia colorată, pe care mi–o dăruise Xenodot la despărţire. Cu un mers plin de mândrie, ca al unui adevărat sican, m–am îndreptat spre corabie, iar în spatele meu venea Hanna, care purta pe creştetul capului un sac de piele, în care era toată averea noastră.

Doar timonierul şchiop era pe corabia negustorului etrusc. Când ne–a văzut, a mulţumit zeilor şi mi–a spus:

— Bine că ai venit, sicane! Vei păzi corabia şi încărcătura de pe ea în timp ce mă voi duce la templu să aduc ofrande zeilor şi să mă rog pentru vânt.

Când s–a întunecat de–a binelea, muzica instrumentelor feniciene şi bombăneala beţivilor din agora au ajuns până la urechile noastre şi am înţeles mai bine de ce timonierul a fost atât de bucuros când ne–a anunţat că se va duce la templu. După ce el a plecat, ne–am aşezat într–un loc convenabil. În întunericul protector am dat drumul lacrimilor să curgă în voie. Am plâns pentru că am pierdut–o pe Arsinoe din cauză că am

vrut să urmez calea indicată de semne şi de prevestiri. Nu mă puteam gândi la nimic altceva în afară de Arsinoe.

Plângeam sprijinindu–mi capul pe un balot care puţea îngrozitor şi am simţit când Hanna s–a apropiat de mine, apoi mi–a mângâiat faţa, a şters lacrimile ce mi se prelingeau pe obraji, mi–a sărutat buzele, mi–a netezit părul şi, deodată, disperată, a izbucnit şi ea în plâns. Tristeţea Hannei a diminuat propria–mi durere, dar nu voiam ca ea să plângă din cauza mea.

— Nu plânge, o, Hanna! lacrimile mele nu sunt decât semne de slăbiciune şi se vor opri de la sine. Dar eu sunt un om sărac, al cărui viitor nu este câtuşi de puţin sigur. Nici nu ştiu dacă am făcut bine luându–te cu mine. Poate că ar fi fost mai bine dacă ţi–ai fi urmat stăpâna.

În întunericul nopţii, Hanna a îngenuncheat în faţa mea şi a spus:

— Mai degrabă m–aş fi aruncat în mare. Eu îţi sunt recunoscătoare că m–ai luat cu tine şi te voi urma oriunde te vei duce.

Atingându–mi obrajii, mi–a spus:

— Eu voi face tot ceea ce vei vrea tu şi îţi voi sluji ţie cu credinţă. Uite, dacă vrei, poţi să–mi însemni fruntea sau şoldul cu fierul roşu, aşa cum sunt marcaţi sclavii.

Am fost mişcat de credinţa ce mi–o arăta. Mângâindu–i părul, i–am spus:

— Dar tu nu eşti o sclavă, Hanna. Eu te voi proteja cu plăcere până ce vom întâlni un bărbat care să–ţi fie pe plac, ca să te protejeze pe mai departe.

Dar aceste vorbe nu i–au plăcut şi mi–a spus:

— Nu, Turms! Nu cred că eu voi putea găsi vreodată un astfel de bărbat. Te rog, nu mă goni de lângă tine! Mă voi strădui să–ţi fiu utilă.

Apoi, ezitând, a mai spus:

— Arsinoe, stăpâna mea, mi–a explicat că cel mai bine aş putea câştiga dacă mi–aş vinde trupul într–o casă de prostituţie dintr–un oraş mare. Dacă tu vrei, eu aş putea în felul acesta să câştig bani pentru tine, chiar dacă n–aş face–o din toată inima.

M–a îngrozit propunerea ei, am strâns–o în braţe şi i–am spus:

— Nu te mai gândi niciodată la aşa ceva! Pentru nimic în lume nu aş accepta asta. Dar tu eşti o fecioară încă neatinsă de

bărbat, un copil atât de bun şi cuminte. Eu vreau să te protejez, nu să fiu cauza pierderii tale.

Ea s–a bucurat că a reuşit să mă facă să–mi uit pentru un moment tristeţea, apoi m–a îndemnat să mănânc şi să beau vin. A mâncat şi a băut şi ea vin. Am stat într–o margine a corabiei, cu picioarele sprijinite pe sacii etruscului şi am privit înspre luminile roşii din port şi am ascultat tânguitoarea muzică a instrumentelor feniciene. Alături de Hanna, inima mea se încălzise, fiindcă lângă mine era o fiinţă cu care puteam să vorbesc.

Apoi, nu ştiu cum de s–a întâmplat ceea ce s–a întâmplat, dar vinul şi prezenţa acelei fete tinere şi frumoase m–au îmbătat deopotrivă. Pentru a mă apăra, spun doar atât: o durere nemaipomenită activează simţurile într–o aşa de mare măsură, încât încerci să o uiţi în fierbinţeala de care îţi este aprins sângele. Arsinoe îmi refuzase iubirea, iar trândăveala din Panormos îmi sensibilizase trupul la tentaţii. N–aş putea s–o învinuiesc doar pe Hanna, fiindcă sunt, în aceeaşi măsură, responsabil. Atingerea trupului ei neted de fecioară m–a înfierbântat şi am luat–o în braţe şi am iubit–o pătimaş, conştient fiind tot timpul că mâinile şi picioarele ei tinere şi zvelte, oricât de frumoase şi de plăcute erau, nu puteau rivaliza cu cele ale lui Arsinoe.

Desprinzându–mă de ea, am rămas întins pe puntea întunecată a corabiei. Apoi i–am auzit plânsul, pe care încerca să şi–l înăbuşe.

— Nu mi–am imaginat, i–am spus eu, că încă din prima noapte, tu vei plânge din cauza mea. Acum vezi singură ce fel de bărbat sunt. Ţi–am făcut rău şi ţi–am diminuat din şansele pe care le aveai de a găsi un bărbat cumsecade, care să te ia de soţie. Şi te înţeleg că plângi.

Dar Hanna s–a strâns lângă mine şi mi–a spus cu pasiune:

— Dar eu nu plâng de asta. Plâng de fericire că ai dorit să te iubeşti cu mine. Şi nu plâng nicidecum după virginitatea–mi sacrificată. Pentru tine am păstrat–o. Pentru că eu nu am avut nimic altceva să–ţi pot dărui.

Mi–a sărutat mâinile şi umerii şi mi–a spus:

— Cât de multă fericire mi–ai dăruit! Cred că am aşteptat acest moment începând de atunci când, în noaptea aceea cu lună plină, la Segest, tu m–ai luat în braţe şi mi–ai mângâiat

părul. Eram un copil şi nimeni nu mai fusese atât de bun cu mine cum ai fost tu. Nu lua în seamă lacrimile mele, fiindcă eu sunt doar o fiinţă neînsemnată şi nu–ţi pot oferi ţie plăceri care să te mulţumească. Cum ar putea oare mulţumi bronzul pe acela care este obişnuit cu aurul?

— Nu spune asta! am protestat eu. Ai fost minunată în braţele mele şi niciodată până acum eu nu m–am mai iubit cu o fecioară. Dar ţi–am pricinuit un mare prejudiciu. Singura mângâiere este că nu vei suporta consecinţele clipelor noastre de rătăcire, fiindcă eu sunt un bărbat sterp. Probabil ştii că Hiuls nu este fiul meu şi nici Misme fiica mea.

Hanna nu a spus nimic. Am înţeles că ea ştiuse acest lucru dintotdeauna şi i–am apreciat perspicacitatea. De fapt, ea voise să mă avertizeze de multe ori, dar orb cum eram, nu mi–am dat seama de intenţiile ei. Mi–am imaginat că Arsinoe mi–ar fi răspuns: te încrezi mai degrabă în vorbele unei sclave invidioase decât în vorbele mele?

Dar în urechi auzeam, într–adevăr, glasul lui Arsinoe şi simţeam căldura trupului ei în apropiere. Ca să o uit, am strâns–o încă o dată în braţele mele, dar mai violent, aşa cum mă iubeam cu Arsinoe. Greşeala fusese deja săvârşită, nu mai era nimic de pierdut dacă o repetam.

A ţipat sălbatic, m–a sărutat cu patimă şi mi–a spus răsuflând greu:

— Turms, eu te–am iubit din clipa în care te–am văzut şi cred că nu aş mai putea iubi pe nimeni altul în lume. Dacă tu m–ai iubi puţin, nu are importanţă cât de puţin, eu te voi urma unde vei merge. Oraşul tău va fi şi al meu, singurul meu zeu eşti tu.

Am simţit în inima mea că o folosisem necinstit pe această fată tânără pentru a–mi îneca disperarea, dar recea raţiune m–a convins că era mai bine că aveam pe cineva, care se simţea bine şi era fericită cu mine. Ce importanţă avea că nu o iubeam?

Apoi ea s–a dus să se spele. M–am spălat şi eu. I–am atins obrajii, erau fierbinţi, iar venele de la gât îi pulsau puternic. S–a strâns lângă mine şi mi–a încălzit trupul. Am auzit ca în vis când au urcat negustorul etrusc şi oamenii lui pe puntea corăbiei şi şi–au disputat locurile unde urmau să se odihnească. Mi se părea că simt prezenţa spiritului meu protector în trupul acelei fete ce mă încălzea. Între vis şi veghe m–am gândit că zeiţa, care până atunci se făcuse cunoscută doar sub aspectul de

femeie capricioasă, voia să–şi etaleze, prin Hanna, un alt aspect, pe care nu i–l cunoscusem.

Am suspinat şi m–am cufundat într–un somn profund, din care nu m–am deşteptat decât atunci când a apărut lumina zilei.

7

Într–adevăr, spiritul meu protector a vegheat să nu mi se întâmple vreun rău, fiindcă, încă înainte de a se miji de ziuă, Hanna s–a ridicat de lângă mine şi s–a aşezat ceva mai departe. Iar eu, când am deschis ochii, am văzut–o în faţa mea pe Arsinoe, care o ţinea pe Misme în braţe şi mă lovea în cap cu sandalele ei brodate cu argint ca să mă trezească.

Mai întâi nu am vrut să cred şi mi–am spus că probabil visez, aşa că am închis din nou ochii. Dar nu puteam nega prezenţa ei, mai cu seamă că începuse să mă doară capul de la lovituri şi i–am înţeles imediat strategia. Adevărul este că fusesem uimit, fiindcă nimeni nu obişnuieşte să plece la un drum lung pe mare când se înserează, în afară de cazul în care este constrâns de împrejurări să o facă. Xenodot şi Arsinoe se înţeleseseră asupra acestei manevre, fiindcă sperau că, în ultimul moment, mă vor convinge să merg cu ei. Cum eu nu am cedat, corabia a fost ancorată în larg în timpul nopţii, iar în zorii zilei, Arsinoe a ajuns la mal cu o barcă.

Totuşi, Xenodot se dovedise a fi înţelept, fiindcă nu a mai venit să mă salute, ci şi–a început călătoria, profitând de vântul care–i era favorabil. Adevărul este că l–aş fi lovit cu plăcere pentru toate suferinţele ce mi le pricinuise. Arsinoe a vrut ca eu să sufăr o noapte întreagă gândindu–mă la ea şi înţelegeam prea bine că întoarcerea aceasta a ei urma să mă coste scump.

După ce şi–a dat în voie frâu liber mâniei, pe neaşteptate, mi–a spus umilă:

— Sunt aici, Turms. Oare ai crezut că te–aş fi putut abandona cu atâta uşurinţă? Atât de puţin crezi tu în dragostea mea? Dar, din momentul în care zeiţa ne–a unit, tu eşti toată viaţa mea. Pentru că nu mă iubeşti destul, prea multe nu ştii tu încă despre dragoste, de aceea ai fost gata să te desparţi de mine doar din pricina unor prevestiri stupide.

Îmi tremura tot trupul, mâinile mele doreau să o atingă şi ea

mi–a zâmbit. Frumuseţea chipului ei scăldat de lumină contrasta cu corabia murdară şi ea mi–a spus în şoaptă:

— Turms, tu, cel care crezi că poţi stăpâni vântul! Invocă încă o dată vântul, fiindcă în mine este o adevărată furtună!

Atunci a apărut şi Hanna în picioarele goale. A încremenit când a văzut–o pe Arsinoe. De pe faţa ei se putea citi, fără nici o greutate, vinovăţia, dar, din fericire, Arsinoe nici nu–şi putea imagina că vreo altă femeie din lume ar putea rivaliza cu ea, cu atât mai mult o sărmană fată în picioarele goale, înveşmântată cu scoarţă de arbori. Aşa că, văzând expresia ciudată de pe faţa Hannei, şi–a spus că este din cauza surprinzătoarei sale apariţii. I–a pus–o pe Misme în braţe şi i–a poruncit:

— Dă–i de mâncare, caută pe această împuţită de corabie ceva potrivit, schimbă–i lucrurile de pe ea şi piei din faţa ochilor mei! Vreau să rămân singură cu Turms ca să invocăm vântul.

De o bucurie nemaipomenită mi–a fost stăpânită toată fiinţa, m–am simţit puternic şi, privind–o pe Hanna, nu am putut înţelege de ce am fost atras de acea fată cu pielea întunecată, când Arsinoe trăia în aceeaşi lume cu mine. Magia zeiţei pusese stăpânire pe mine. M–am dus şi i–am deşteptat pe negustorul etrusc şi pe timonierul lui şchiop, apoi i–am alungat de pe corabie pe toţi sclavii, care se uitau cu gura căscată la noi. I–am spus poruncitor etruscului:

— Ia–ţi oamenii şi mergeţi la templu să vă rugaţi zeilor să vă trimită vântul! Voi purta corabia ta pe aripile furtunii şi vei ajunge la Roma mai repede decât ai ajuns vreodată. Aşa că, grăbeşte–te să le aduci ofrande zeilor, fiindcă astăzi la amiază vom ridica pânzele.

Ameţit încă după beţia din noaptea ce trecuse, negustorul etrusc s–a supus poruncii mele fără să rostească nici o vorbă, şi bine a făcut, fiindcă, în extazul de care eram bântuit, l–aş fi aruncat peste bord, numai ca să rămân singur cu Arsinoe. Ne–am aruncat apoi unul în braţele celuilalt cu furie. În trupul ei era un vânt arzător, în sângele meu furtuna. Am căzut îmbătaţi de extaz pe puntea murdară a corabiei, dar ochii noştri au văzut–o atunci mai strălucitoare decât puntea corabiei de aur a zeiţei. Zeiţa zâmbea mulţumită şi–şi risipea ploaia de aur împrejurul nostru. Ne–am iubit mai pătimaş decât oricând – zeiţa însăşi se îmbrăcase cu trupul lui Arsinoe –până când Arsinoe a început să invoce vântul şi, în pătimaşa beţie a trupului, a strigat–o pe

zeiţă, rostindu–i numele secrete, şi a rugat–o să ne binecuvânteze cu vântul favorabil.

Eram îmbătat de extaz şi în trupul meu fremăta deja dansul sacru şi am început să mă întrec cu Arsinoe şi să invoc vântul. Am invocat vântul de miazăzi de trei ori, de şapte ori, de douăsprezece ori. O ţineam de mână pe Arsinoe şi urlam amândoi posedaţi de o frenezie sacră. Nu ştiu cât timp a durat şi nici de unde îmi veneau acele cuvinte pe care le–am strigat, dar nu ne–am oprit până ce nu s–a întunecat văzduhul şi vântul nu şi–a schimbat direcţia. Apoi norii au început să se răsucească pe încovoiatele pante ale munţilor rostogolindu–se până deasupra mării cu pletele lor negre şi ochii albi de fulgere. Dincolo de Panormos, vârfurile munţilor ţării Eryx s–au întunecat. Vârtejuri de vânt s–au năpustit şi au răsturnat coşurile cu fructe şi legume din piaţa oraşului. Zgomotul porţilor trântite de vânt ajungea până la noi şi acoperişurile de stuf ale caselor zburau prin aer.

Apoi ne–am domolit şi ne–am sărutat îndelung până ne–am pierdut respiraţia, extazul s–a risipit, şi, când ne–am uitat în jurul nostru, am fost uimiţi. L–am văzut pe negustorul etrusc, care alerga spre corabie împreună cu oamenii lui, împotrivindu–se vântului, care smulgea veşmintele de pe ei. Soldaţii cartaginezi şi vameşii din port erau pe mal şi se uitau fascinaţi spre, noi acoperindu–şi gura cu mâinile.

După ce etruscul şi oamenii lui au pus piciorul pe navă, o rafală puternică de vânt a descătuşat corabia din legăturile ce o ţineau de mal şi într–o clipă am şi fost în largul mării. Negustorul etrusc striga la oamenii lui să desfăşoare pânzele şi el însuşi a îndreptat cârma în corespondenţă cu direcţia vântului. Pe mal, cartaginezii fluturau o flamură neagră pentru a ne avertiza că este furtună şi indicau printr–un scut întors că nu autorizează plecarea corabiei noastre. Însă vântul a smuls flamura neagră din mâna celui care o flutura şi a purtat–o în marea înspumată. Cu prora rotundă clătinându–se pe valurile înspăimântător de înalte, cu pânzele umflate, corabia înainta cu toată viteza, împinsă de vânt.

Şi, în timp ce valurile loveau cu furie părţile laterale ale corabiei şi vântul şuiera, Misme plângea de teamă în braţele Hannei, care se ascunsese printre mărfurile etruscului. Lui Arsinoe nu–i era teamă, fiindcă mă regăsise. Eu eram uimit cât

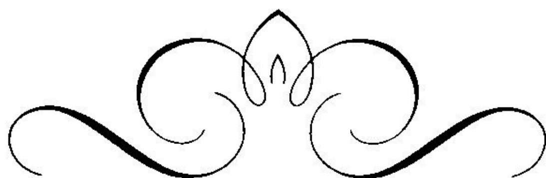
de rezistentă era corabia etruscului şi cât de priceput îi era timonierul. M–am apropiat de el şi am deschis pumnul în care ţineam hipocampul de piatră şi i l–am arătat, apoi l–am asigurat că poate desfăşura toate pânzele fără nici o teamă.

Dar, în ciuda bucuriei de care eram animat, eram pornit împotriva lui Xenodot şi i–am dorit răutăcios ca vântul ce sufla să–i hărţuiască delicata corabie. Furtuna l–a surprins la jumătatea drumului şi, cu multă trudă, a ajuns cu corabia rău avariată în portul Poseidonia, unde toţi oamenii din port au râs şi şi–au bătut joc de el din cauza pantalonilor persani. După ce a lăsat corabia acolo, pentru a fi reparată, a călătorit pe jos, urmând vechiul drum al Sibarisului, până la Crotona, iar de acolo la Reggio, unde îl aştepta Skythos.

Însă, despre necazurile lui Xenodot aveam să aflu mai târziu. Navigam spre nord pe o corabie care trosnea din toate încheieturile, purtată în zbor pe aripile furtunii, aşa cum fuseseră prevestirile. După ce i–am ajutat pe negustorul etrusc şi pe timonier să ţină cârma corabiei, am coborât să văd cum suporta Arsinoe călătoria. Dar, în timp ce–mi făceam loc printre mărfurile etruscului, am văzut o mică piatră, care probabil că se agăţase încă de pe ţărm de un sac. M–am aplecat fără să–mi dau seama ce fac şi am ridicat–o. Era o piatră colorată în alb şi cenuşiu şi gândul m–a dus imediat la culoarea penelor de porumbel. Am ştiut că acea mică piatră îmi era destinată mie şi am pus–o în pungă, alături de celelalte pietre, de amuletele din aur şi de hipocampul de piatră.

Erau toate bogăţiile ce le aveam când am plecat din Sicilia. Toată averea mea – şi nu fusese puţină – îi aparţinea lui Arsinoe, care ştiuse, prin viclenie, să o obţină. Dar acest lucru nu mă neliniştea, fiindcă aveam încredere în Hecate.

În timp ce corabia se depărta de coasta Siciliei, nu mi–am întors deloc privirea spre muntele Eryx. Nu am privit decât înainte, spre nord.

Cartea a opta: PREVESTIRILE

1

Cu părul ţeapăn din cauza apei sărate a mării, cu feţele cenuşii de nesomn şi palmele sfâşiate de la parâme, am ajuns la ţărmul Italiei. După semnele mării, timonierul şchiop şi–a dat seama că suntem la distanţă de o zi de gura de vărsare a fluviului roman în mare. Negustorul etrusc şi–a frecat mâinile şi a bătut din palme, apoi s–a jurat că niciodată nu a mai avut o traversare atât de rapidă a mării, nici un vânt atât de susţinut şi constant, mai cu seamă că în prima zi fusese o furtună grozavă. Apoi a spus că el nu s–ar fi încumetat niciodată să navigheze pe o asemenea furtună şi ar fi aşteptat în Panormos până ce un convoi de corăbii, care transportă cereale, ar fi navigat spre Italia. Şi a mai spus că nimeni nu l–ar putea crede dacă i–ar povesti despre cât de repede a ajuns de la Panormos la gura de vărsare a fluviului, aşa că, cel mai bine este să nu–şi bată gura degeaba şi să nu povestească nimănui nimic.

Am văzut că amândoi se uitau cu oarecare teamă spre mine şi spre Arsinoe, fiindcă ne credeau, fără îndoială, vrăjitori. Iar în timpul cât am navigat până la gura fluviului au vorbit în şoaptă între ei şi au căzut de acord că mâini nevăzute au dezlegat parâmele de ancorare şi au împins corabia de la ţărmul oraşului Panormos în largul mării, iar mai departe corabia a înaintat aproape fără să atingă apa, fiindcă îi crescuseră aripi. Şi–apoi, au mai afirmat ei, niciodată până atunci nu s–a mai văzut şi auzit despre o astfel de invocare a vântului cum noi am făptuit–o.

Când am ajuns la gura de vărsare a fluviului roman, ne–am întâlnit cu tot felul de corăbii din diferite ţări, care urcau sau coborau cursul maiestuos al Tibrului. Încă de departe am văzut strălucirea extraordinară a albului salinelor, pe care zeii, cu generozitate, le dăruiseră Romei. Sclavii, cu picioarele pe jumătate îngropate în sare, o vânturau mai înainte de a o căra.

Când am ajuns la Tibru, fără să acosteze, negustorul etrusc a

închiriat boi şi sclavi, care, după ce au legat parâme groase de prora corabiei, au tras la edec corabia împotriva curentului repede al fluviului. Tibrul era destul de lat şi de adânc, de aceea corăbiile ce navigau pe mare puteau urca până la Roma sau până aproape de malul din vecinătatea târgului de animale.

Ne–am încrucişat în drumul nostru cu tot felul de ambarcaţiuni, care urcau sau coborau fluviul şi cu impresionante trunchiuri de arbori, legate între ele, ce pluteau spre locul unde se construiau corăbiile. Marinarii de pe alte ambarcaţiuni ne salutau în jargonul marinăresc. Plutaşii care dirijau trunchiurile de arbori erau etrusci şi vorbeau în limba etruscă, în timp ce sclavii, care trăgeau la edec, vorbeau în limba latină şi în multele ei dialecte. Negustorul etrusc a spus cu dispreţ că limba vorbită în Roma nu este o limbă veritabilă, fiindcă toate cuvintele civilizate ale limbii latine au fost

Împrumutate din etruscă, după care au fost deformate în mod barbar. Conducătorul boilor şi edecarilor îi biciuia fără pic de îndurare pe sclavi şi îi înţepa cu coada biciului pe boi ca să ajungă mai repede la capătul drumului, unde urma să primească banii pentru care se tocmise cu negustorul etrusc. Am trecut pe lângă maluri acoperite de sălcii şi, însoţind corabia, cârduri de păsări ţipau în jurul nostru. Deasupra câmpurilor şi păşunilor se roteau fără întrerupere şoimi ale căror aripi parcă erau nemişcate. În împrejurimile Romei erau doar câmpuri cultivate şi grădini şi îmi venea greu să cred că un oraş atât de prosper fusese nevoit să cumpere grâne tocmai din îndepărtata Sicilie ca să scape de foamete.

Dar negustorul etrusc mi–a arătat ruinele multor ferme incendiate chiar de către romani. În nesfârşitele certuri şi neînţelegeri interne, romanii nu se cruţau unii pe alţii şi, în ciuda războaielor de expansiune, pe care Roma le purta an de an, devenind din ce în ce mai puternică, culturile erau sistematic distruse. Odinioară, prin drenaj şi canale de irigaţie, etruscii transformaseră o imensă mlaştină din vecinătatea Romei într–o câmpie fertilă. În timpul domniei regilor etrusci, brutala populaţie a Romei fusese liniştită, însă, de când fusese alungat ultimul rege etrusc, agricultura şi comerţul erau în declin şi, din cauza jafurilor şi hoţiilor întreprinse de romani, nici un oraş din vecinătatea Romei nu mai era în siguranţă.

Apoi am văzut colinele Romei, satele din vecinătatea

oraşului, zidurile, podul şi câteva temple. Podul, pe care îl ridicaseră etruscii, pentru a lega între ele numeroasele oraşe de pe cele două maluri ale Tibrului, era o rafinată construcţie din lemn, mai lung decât oricare alt pod ce–l văzusem. În mijlocul Tibrului era o insulă pe care pilonii de susţinere ai podului se sprijineau. Romanii aveau un respect deosebit pentru acest pod, de aceea marelui preot îi spuneau mare *pontifex,* denumire moştenită de la etrusci, prin care este desemnată o poziţie intermediară între constructorii de poduri şi zei. Lipsa de rafinament a romanilor se poate vedea clar din faptul că întreţinerea podului era una dintre atribuţiile marelui pontif, deşi la etrusci acest titlu avea doar o semnificaţie simbolică, marele preot fiind podul de legătură între zei şi muritori. Pentru etrusci, podul de lemn era doar o imagine a podului invizibil. Dar romanii au înţeles greşit tot ceea ce au învăţat de la etrusci.

După ce am văzut podul masiv de lemn am ştiut că sunt deja la Roma. Încă de departe am auzit forfoteala de pe pod, răgetele măgarilor şi apoi am văzut continua mişcare de du–te–vino a sutelor de oameni şi animale care se înghesuiau pe el.

Când gărzile din port i–au arătat negustorului etrusc locul unde putea să acosteze corabia, pe faţa etruscului s–a putut citi nefericirea, pentru că locul indicat era un mal râpos şi noroios, sprijinit de stâlpi grei din lemn, dar nu a încercat să le ofere nimic pentru a obţine un loc mai bun, fiindcă, a spus el, din cauza legilor prea austere, funcţionarii romani erau incoruptibili.

Pe pontonul care ducea la târgul de animale, chiar în apropierea stâlpilor de susţinere, era un călău, gata în orice moment să–şi practice meseria. Purta pe piept o insignă, pe care era reprezentată o secure înconjurată de un mănunchi de nuiele. Negustorul ne–a spus că însemnul îl moştenise de la etrusci. Romanii îl numeau *lictor* pe acest om care aplica hotărârile judecătorilor. Fiindcă nu avea rege, Roma era guvernată de doi *pretori* aleşi în fiecare an, fiecare dintre ei fiind escortat de câte doisprezece lictori. Lictorii aveau puterea să aresteze criminalii prinşi în flagrant delict, să biciuiască cu nuiele pe cei vinovaţi de vreun delict, sau să reteze braţele hoţilor şi tâlharilor. Din cauza aceasta, în port era o ordine nemaipomenită şi nu existau hoţi ca în alte porturi din lume.

Chestorul de mărfuri ne–a controlat mai întâi pe mine şi pe Arsinoe. A înscris numele nostru pe listele lui şi ne–a crezut când

i–am spus că suntem sicani din Sicilia. Negustorul etrusc ne prevenise să nu ascundem nimic. Chestorul a numărat mai întâi monedele de aur ale lui Arsinoe, apoi a verificat obiectele de aur şi a cerut o taxă substanţială pentru a–i permite să intre cu atât de mult aur într–un oraş în care moneda de schimb era din bronz. Când am fost întrebaţi dacă Hanna este liberă sau este sclavă, Arsinoe s–a grăbit să spună că este sclavă, în timp ce eu am afirmat că este liberă. Funcţionarul care ne întreba, neînţelegând prea bine limba greacă, a trimis după un tălmaci, care a vorbit direct cu Hanna. Dar nefiind ea în stare să–şi apere interesele, a fost declarată sclavă. Chestorul a crezut că eu am minţit pentru a evita taxa destul de mare, care se cerea în cazul în care intrai în oraş însoţit de un sclav.

Şi, cu un surâs îngăduitor, i–a cerut tălmaciului să–mi explice că dacă ar fi înscris–o ca femeie liberă, protejată de legile romane, ea ar fi putut să plece oricând de la noi unde va fi voit. Aşa că, minţind, aş fi putut pierde mai mult. Şi ei s–au amuzat pentru prostia pe care eram s–o fac dacă nu ar fi fost ei vigilenţi, şi au ciupit–o pe Hanna estimând cam la ce preţ ar putea fi vândută. Dar, faţă de noi s–au purtat cu respect, fiindcă aveam aur. Un popor rapace, care împărţea oamenii în diferite clase doar după averea pe care o aveau, în aşa fel încât cei mai săraci erau rareori admişi pentru hotărârea unor anumite afaceri ale oraşului – aşa erau romanii. În schimb, în slujba armatei, celor bogaţi le reveneau sarcini dificile, în timp ce cei mai săraci dintre săraci nici nu erau admişi să poarte arme, fiind consideraţi o scursoare a societăţii civile.

Imediat după ce am debarcat, negustorul etrusc ne–a condus în mare grabă până la noul templu al zeului Turnus, pentru a aduce sacrificii de mulţumire. Romanii îl adorau pe acest zeu numindu–l Mercur, dar, în acelaşi timp, în acelaşi templu, grecii din Roma îl numeau Hermes, aşa că, după părerea mea, nu putea fi vorba decât despre acelaşi zeu. Romanii au păstrat funcţia de templu al zeului comerţului; în centru se găsea o impresionantă statuie a zeului, din argilă arsă foarte frumos colorată, executată de către un sculptor din oraşul Veii. Fără îndoială, romanii nu ar fi putut realiza o atât de frumoasă statuie a zeului. Artiştii din Veii erau cei mai renumiţi.

Templul era plin de negustori veniţi din diferite oraşe, care sporovăiau sau discutau aprins şi se informau despre preţul

cuprului, pieilor de bou, lânii şi lemnului pentru construcţii. În creştere sau în scădere, preţul era stabilit în templul lui Mercur în fiecare zi, funcţie de fluctuaţiile cererii şi ofertei. Doar preţul grâului era stabilit de către funcţionarii guvernamentali, care fixaseră o limită a acestuia. Roma ofensase astfel popoarele vecine, iar etruscii refuzau să le mai vândă cereale romanilor.

După ce am depus ofrandele de mulţumire în templu, negustorul etrusc şi–a luat rămas–bun şi mi–a spus:

— Îţi mulţumesc pentru norocul pe care mi l–ai purtat în această călătorie, dar cred că cel mai bine este să mă despart cât mai repede de tine. Un negustor bun nu trebuie să–şi risipească timpul gândindu–se prea mult la lucruri supranaturale sau să se împrietenească cu oameni cărora nu are ce le spune. Nu sunt curios să aflu cine eşti tu. Dar te rog să nu mă cauţi niciodată şi să nu pomeneşti nimănui numele meu dacă vei avea vreun necaz.

Când am vrut să–i plătesc drumul, aşa cum stabilisem în Panormos, nu a vrut să primească nimic. Crezusem că am mers împreună la templu pentru a–i plăti în faţa zeului, dar m–am înşelat, fiindcă el mi–a restituit şi aurul pe care i–l dădusem în avans ca să aibă încredere în mine. Şi mi–a spus:

— Nu cred că norocul îmi va fi favorabil dacă voi primi de la tine bani pentru această călătorie. Îmi amintesc prea bine de forţa magică care a împins corabia şi am văzut cu ochii mei cum i–au crescut aripi de–o parte şi de alta ca să nu fie încărcătura înmuiată de apă. Eu nu sunt decât un biet om şi voi fi bucuros doar dacă tu mă vei binecuvânta. Îmi este de–ajuns, dar uită numele meu!

Am pus mâna dreaptă pe umărul lui şi mi–am acoperit ochii cu mâna stângă ca să–l binecuvântez, dar de ce voi fi făcut acest semn sacru, eu însumi nu am înţeles. Etruscul s–a speriat atât de tare, încât a alergat imediat spre mal, întorcându–şi din când în când capul şi privindu–mă printre degete. Am rămas în faţa templului lui Mercur din Roma, împreună cu Arsinoe, Hanna şi Misme. Fiindcă nu cunoşteam nici oraşul, nici obiceiurile, nici limba latină, m–am gândit că cel mai bine este să rămânem în acel loc şi să aşteptăm un semn, care să ne indice încotro să mergem.

Arsinoe nu se mai sătura să privească mulţimea care trecea prin faţa ochilor noştri. Mulţi dintre bărbaţii care intrau în

templul lui Mercur sau ieşeau de acolo o priveau admirativ, iar unii chiar întorceau capul ca să o mai vadă o dată. Uimită, ea mi–a atras atenţia că, în afară de sclavi, care umblau în picioarele goale, toată lumea purta încălţări.

— Dar femeile, a afirmat ea, după ce că sunt prea ursuze şi buhăite, poartă şi nişte veşminte urâte.

Nu a mai apucat ea să spună nimic, fiindcă în faţa noastră s–a oprit un bătrân, care ţinea în mâini un toiag neted şi curbat ca un cârlig, căruia la Roma şi în Etruria i se spune *lituus,* dar acest lucru aveam să–l aflu mai târziu. Toga îi era plină de pete de la mâncare, avea ochii congestionaţi şi barba unsuroasă.

— Aştepţi ceva, străinule? m–a întrebat el.

Chiar dacă aparent nu inspira încredere, am înţeles care–i este meseria după toiagul curbat. Şi, fiindcă el era primul om din Roma care mi se adresa, i–am răspuns binevoitor:

— Abia am ajuns în acest oraş şi aştept semne favorabile, pentru a şti încotro să merg.

M–a privit cu un atât de mare interes când mi s–a adresat din nou, încât toiagul curbat a început să–i tremure în mâini.

— M–am gândit întâi că eşti grec, a spus el, dar cred că m–am înşelat, fiindcă am apreciat acest lucru mai mult după înfăţişarea femeii tale. Dacă vrei, îţi pot prevesti după zborul păsărilor. Sau pot merge împreună cu tine la un alt augur, care să sacrifice pentru tine un berbec şi să–ţi citească prevestirile din ficatul berbecului. Se înţelege că te va costa mai scump decât dacă voi privi zborul păsărilor.

Vorbea atât de prost limba greacă şi i–am sugerat să vorbească în limba lui, în speranţa că–l voi înţelege mai bine. Şi el mi–a vorbit în limba oraşului Roma, ale cărei cuvinte sunau la fel de barbar ca şi reputaţia de care se bucurau vorbitorii ei. Am clătinat din cap şi i–am spus:

— Nu înţeleg nici o vorbă. Dar vorbeşte mai bine vechea limbă adevărată a oraşului. Un prieten etrusc m–a învăţat mai demult această limbă.

În timpul călătoriei îl auzisem pe negustorul etrusc discutând cu timonierul şchiop şi înţelesesem tot ceea ce ei au vorbit. Mi se păruse chiar că o cunosc mai bine decât atunci, cu mulţi ani în urmă, când o învăţasem de la Lars Alsir. De aceea am vorbit cu negustorul etrusc în limba lui şi cuvintele mi–au venit pe limbă cu atâta uşurinţă, încât el a preferat în continuare să

vorbească cu mine doar în limba etruscă.

Interesul bătrânului a crescut mai mult şi a spus:

— Dar tu eşti un grec de excepţie dacă cunoşti limba sacră. Eu sunt etrusc. Sunt un augur adevărat şi niciodată nu mă mulţumesc să repet vorbe învăţate pe de rost. Nu mă dispreţui, dar cum vederea îmi este mai slabă de la o zi la alta, ca să pot trăi trebuie să umblu eu după oameni în loc să vină ei la mine ca altădată.

Şi–a pus mâna pavăză deasupra ochilor şi s–a apropiat mai mult de faţa mea să mă vadă şi am înţeles că era pe jumătate orb. Mi–a spus:

— Oare te–am mai văzut înainte? De ce îmi este chipul tău atât de cunoscut?

Acestea sunt vorbe pe care toţi clarvăzătorii şi ghicitorii din lume le rostesc pentru a–şi impresiona clientul, dar el vorbea atât de sincer şi părea atât de venerabil, în ciuda faptului că era sărac, încât eu l–am crezut. Nu i–am spus despre certitudinea pe care o aveam, şi anume că zeii mi l–au trimis în acel loc, în acel moment. I–am spus doar în glumă lui Arsinoe:

— Cititorul în zborul păsărilor a afirmat că îmi cunoaşte chipul.

Invidioasă, Arsinoe şi–a apropiat faţa de bătrân şi l–a întrebat:

— Dar chipul meu? Dacă eşti un adevărat augur, oare nu–mi recunoşti chipul?

Bătrânul şi–a pus o mâna streaşină pe frunte şi, privind fix în ochii lui Arsinoe, a început să tremure şi a spus:

— Într–adevăr, te recunosc, şi zilele tinereţii mele îmi vin în minte când mă uit la chipul tău. Să fie adevărat că tu eşti Calpurnia, cea pe care am întâlnit–o în pădure lângă izvor?

Dar într–o clipă a revenit la realitate, a clătinat din cap cu părere de rău şi a spus:

— Nu, nu, nu poţi fi tu Calpurnia. Dacă va mai fi încă în viaţă, ea ar trebui să fie deja o femeie bătrână. Dar pe faţa ta, femeie, eu pot vedea chipul tuturor femeilor care m–au tulburat în această viaţă. Doar nu vei fi însăşi zeiţa, întrupată într–un corp de muritoare!

Râzând de plăcere, Arsinoe i–a atins braţul şi a spus:

— Acest bărbat bătrân îmi este pe plac. El este, într–adevăr, un augur. Turms, lasă–l să–ţi prevestească după zborul

păsărilor!

Dar bătrânul era frământat de îndoieli şi se uita la mine cu multă atenţie.

— Oare de unde îţi cunosc eu chipul? a întrebat el în limba etruscă. Am o senzaţie ciudată. Ca şi cum în oraşul sacru, unde mi–am învăţat meseria, ţi–aş fi văzut chipul într–o frescă.

Am râs şi i–am spus:

— Te înşeli. Nu am ajuns încă niciodată într–un oraş etrusc. Dar, dacă, într–adevăr, îmi cunoşti chipul, s–ar putea să mă fi văzut vreodată într–un vis în care ţi–am plătit deja ca să–mi spui profeţiile.

Bătrânul s–a retras în el însuşi şi flacăra ce–l animase când mi–a vorbit s–a stins. Mi–a spus umil:

— Dacă aşa doreşti, îţi pot prevesti chiar şi fără să mă răsplăteşti. Dar de câteva zile nu am mâncat nimic. O fiertură caldă, cât ar fi ea de săracă, tot mi–ar înzdrăveni puţin trupul, şi o gură de vin mi–ar bucura sufletul amărât de bătrân. Dar, chiar dacă ţi–am dezvăluit suferinţele mele, nu mă considera un cerşetor!

— Nu–ţi face griji! l–am asigurat eu. Am să–ţi răsplătesc osteneala. De altfel, nu ar fi demn de mine dacă aş primi ceva pe degeaba. Mai cu seamă că *eu sunt răsplătitorul care împarte darurile.*

— *Răsplătitorul care împarte darurile,* a repetat el şi şi–a acoperit imediat gura cu palma. Oare de unde cunoşti aceste cuvinte şi cum de te încumeţi să le rosteşti? Nu–i aşa că nu eşti grec?

Neliniştea lui m–a făcut să înţeleg că, fără să fi vrut, folosisem numele secret al unui zeu etrusc, dar cum se face de mi–a venit atunci pe limbă, nu pot înţelege. Am izbucnit în râs, i–am atins prieteneşte umărul şi i–am spus:

— Eu nu cunosc prea bine limba ta şi nu toate cuvintele ce le rostesc se potrivesc cu ceea ce doresc să spun. Eu nu am vrut nicidecum să te jignesc sau să–ţi dispreţuiesc credinţa.

— Nu, a spus el. Tu ai folosit corect cuvintele ce le–ai rostit, dar sunt în lume cuvinte pe care muritorii nu le pot rosti. Sunt vorbe sacre, pe care nu le pot folosi decât lucumonii. Vremurile sunt proaste. Nici nu–i de mirare, doar trăim zilele lupoaicei. Iar străinii pot repeta vorbe sacre la fel ca un corb care a fost învăţat să le rostească.

Nu m–au supărat vorbele lui. Am fost doar curios şi l–am întrebat:

— Cine sunt lucumonii? Explică–mi care mi–a fost greşeala, pentru a nu o mai făptui altădată!

Mi–a răspuns cu o oarecare duşmănie:

— Lucumonii sunt regii sacri ai etruscilor. Rar se nasc în zilele noastre lucumoni.

Răbdarea lui Arsinoe era pe sfârşite şi ea a spus:

— Oare despre ce sporovăiţi atâta? Mai bine să ne plimbăm şi să vedem oraşul! Fără îndoială, acest bătrân ne poate arăta locuri interesante. Dar vorbiţi greceşte, fiindcă eu nu înţeleg nimic! După aceea, când vom găsi un adăpost, mă voi odihni şi voi n–aveţi decât să mergeţi şi să priviţi zborul păsărilor cât vreţi.

Era în mine o ciudată contradicţie, simţeam că este absurd să vorbesc cu bătrânul augur într–o altă limbă. De altfel, făceam paşi importanţi în cunoaşterea vechii limbi a pământului, cuvintele îmi veneau pe buze mai înainte de a le fi gândit, ca ceva apărut pe neaşteptate după o îndelungă rătăcire. I–am tălmăcit lui Arsinoe atât cât am crezut de cuviinţă că trebuie să ştie din ceea ce discutasem cu bătrânul augur, apoi, strecurându–ne prin mulţimea gălăgioasă a străzii, ne–am îndreptat spre centrul oraşului. Arsinoe era fascinată, avea la atât de multe lucruri de privit, aşa că nu a mai fost interesată despre ceea ce discutam noi.

Mai întâi, am trecut prin partea cea mai zgomotoasă a oraşului, unde locuiau oamenii veniţi de la ţară şi misiţii. Dar hangiii cu braţe păroase, care ne–au chemat insistent să locuim în casa lor, nu mi–au fost pe plac şi nici nu înţelegeam vreun cuvânt din ceea ce spuneau. Străzile erau înguste şi murdare, adevărate depozite de gunoaie. Arsinoe, care făcea eforturi vizibile să nu–şi murdărească sandalele brodate cu argint, mi–a spus că nu trebuie să fii prea deştept pentru a citi cu uşurinţă, de pe chipul femeilor ce mişună pe stradă, ce meserie practică. Am mers apoi pe străzi pietruite şi, printre altele, bătrânul ne–a arătat locul unde fiica unui rege, Tulia, incitându–l pe bărbatul ei să–l omoare pe rege, pentru a obţine coroana, a trecut cu roţile cvadrigei, pe care el o conducea, peste trupul tatălui său. Sângele care a ţâşnit din trupul regelui a împroşcat roţile cvadrigei şi veşmintele Tuliei. Începând de atunci, acel loc,

căruia bătrânul augur îi spunea *Suburbium,* a rămas un loc blestemat. Doar oamenii de la circ şi cei care aveau o proastă reputaţie locuiau în Suburbium.

Apoi bătrânul augur ne–a arătat altarul, pe care grecii îl ridicaseră în cinstea zeului Herakles şi ne–a întrebat dacă nu vrem să ne stabilim în colonia grecească. El ne–a povestit că mulţi refugiaţi din Grecia s–au stabilit acolo şi–şi practicau profesiunea în Roma. Printre ei erau medici, cântăreţi, bijutieri, olari. Încă de demult, romanii au tolerat altarul lui Herakles, fiindcă ei susţineau că zeul, venind din Gerion cu turmele furate, ar fi trecut prin Roma. Altarul arăta a fi, într–adevăr, foarte vechi şi bătrânul augur ne–a explicat că, după greci, Roma ar fi fost întemeiată de urmaşii lui Enea, fugari după căderea Troiei.

— Fiecare este liber să creadă ce vrea, a rostit bătrânul augur. Grecii sunt guralivi şi spun tot felul de poveşti, iar proştii le ascultă cu gurile căscate până la urechi. Iar pe pământurile pe care au ajuns grecii, popoarele aborigene le–au împrumutat imediat obiceiurile. Eu sper că nu te jignesc dacă afirm că grecii şi obiceiurile lor s–au răspândit în toată lumea ca o boală contagioasă.

— Nici nu mă jigneşti, nici nu doresc să locuiesc printre ei, i–am răspuns eu.

El a mai povestit că în Roma locuiesc mulţi negustori şi artizani fenicieni veniţi din orient şi din Cartagina. Dar eu nu–mi doream câtuşi de puţin să trăiesc printre ei. Apoi, el ne–a arătat un smochin foarte bătrân, lângă rădăcinile căruia, apa revărsată a fluviului îi purtase într–un coş de răchită pe fraţii gemeni Romulus şi Remus. Acolo fuseseră ei alăptaţi de lupoaică, până când un păstor a adoptat copiii şi i–a crescut.

— Însă numele lor au fost deformate, a spus bătrânul augur. Adevăratele lor nume erau Ramon şi Remon, la fel ca numele celor două fluvii. Până la urmă, fluviul Ramon şi–a întins albia şi a învins fluviul Remon, iar acum romanii îi spun fluviului, Tibru, după numele unui oarecare Tiburinus, care s–ar fi înecat în el.

A scuturat din cap şi a continuat:

— Dintr–un fratricid s–a născut acest oraş, apoi chiar şi Ramon a fost ucis, chiar dacă mai târziu a fost adorat ca un zeu. Unui oarecare rege, romanii i–au incendiat casa în timpul unei furtuni şi au pretins după aceea că fulgerul l–ar fi omorât şi i–ar fi ars casa. Pe ultimul rege l–au alungat fiindcă construise în

spatele unei coline circul, care este la fel de mare ca circurile din oraşele mari ale Etruriei. El a înzestrat Roma cu canale de scurgere subterane, aşa cum sunt în toate oraşele etrusce, pentru ca gunoaiele să poată fi evacuate şi oraşul să se păstreze curat. Asta n–au suportat romanii, deşi ar fi trebuit să–i mulţumească, fiindcă datorită lui oraşul are un aspect civilizat. Până la el, locuitorii colinelor trăiau ca păstorii.

I–am spus:

— Am auzit atât de mult vorbindu–se de rău despre Roma şi despre romani. Dar pe tine nu te înţeleg de ce vorbeşti aşa. În alte părţi, oamenii se mândresc cu oraşul lor şi pun în valoare tot ceea ce este mai bun acolo. Oare tu nu poţi povesti şi despre ceva bun din Roma?

Mânios, a învârtit toiagul în mâini şi mi–a spus:

— Bineînţeles, îţi pot povesti şi despre foarte multe lucruri bune. Romanii sunt mai strângători decât toate celelalte popoare şi au cele mai simple obiceiuri. Femeile romanilor sunt virtuoase şi bărbaţii îşi respectă cuvântul dat. Încă şi mai pioase sunt femeile romane şi se duc mai des la temple să aducă ofrande zeilor, dacă şoriceii dintre picioarele preoţilor le dau târcoale. Romanii sunt atât de corecţi în războaie, încât mai întâi trimit mesageri care să–i întrebe pe cei pe care vor să–i cucerească dacă nu cumva îi deranjează, abia după aceea trimit războinici sângeroşi peste hotare, care aşteaptă treizeci şi trei de zile mai înainte de a lua cu asalt o cetate. Dar Roma nu este oraşul meu natal, de aceea, poate că nu sunt dator să vorbesc de bine despre Roma.

Aşa este, a repetat el. Nu sunt dator să vorbesc de bine despre oraşul Roma. Cupiditatea îi este atât de mare, încât îşi biciuieşte propriul popor şi îi împinge în închisori pe cei care nu–şi pot plăti dările. În spatele pioşeniei acestui oraş este teama. Pe toate ţările vecine le provoacă la război pentru a le fura bogăţiile. Fiindcă întemeietorii Romei au fost alăptaţi de lupoaică.

Am observat că, tot discutând, am ajuns pe o stradă pavată cu dale late. Bătrânul augur ne–a explicat că ne aflam în cartierul etrusc. Strada se numea Vicus Tuscus, fiindcă romanii îi numeau pe etrusci *tuscani* sau *toscani.* Aici locuiau negustori bogaţi, artizani iscusiţi şi vechile familii etrusce din Roma. A treia parte din aristocraţia Romei era de origine etruscă.

Aruncând o privire în jurul lui, bătrânul augur a oftat şi a spus:

— Picioarele îmi sunt peste măsură de obosite şi gâtul mi s–a uscat, atât de mult am vorbit.

L–am întrebat:

— Crezi că un etrusc ne–ar putea găzdui, pe noi, nişte străini?

Fără să mai aştepte mult, a mers în faţa unei porţi colorate şi a bătut cu toiagul, după care a intrat. Am intrat şi noi după el. Ne–a condus într–o curte, pe jumătate acoperită, înconjurată cu coloane înalte din lemn. În mijlocul curţii era un bazin în care se aduna apa de ploaie. În apropierea casei se găsea un altar al zeilor casei. În jurul curţii interioare se aflau locuinţe, care puteau fi închiriate călătorilor, iar în casa principală erau numeroase camere împodobite cu fresce şi mobilate cu mese şi paturi conviviale. Stăpânul hanului era un bărbat rezervat şi nu l–a întâmpinat pe bătrânul augur cu prea multă căldură. După ce ne–a privit cu atenţie, a fost de acord să ne găzduiască şi a strigat slujitorilor să ne pregătească masa. Am lăsat–o pe Hanna într–o locuinţă din afara curţii, să aibă grijă de Misme şi de lucrurile noastre, apoi am intrat să ne ospătăm. În cameră erau doar două paturi conviviale şi bătrânul augur ne–a spus:

— La etrusci, femeile pot mânca în aceeaşi încăpere unde mănâncă bărbaţii. Dacă vrea, o femeie se poate aşeza chiar şi pe acelaşi pat convivial pe care se odihneşte bărbatul ei. Şi grecii au aceleaşi obiceiuri. Dar, pentru romani este indecent ca o femeie să mănânce la aceeaşi masă cu bărbaţii.

Modest şi umil, s–a sprijinit de perete, aşteptând să capete ceva de la ospăţul nostru. Dar eu l–am invitat să împartă mâncarea şi băutura cu noi şi am spus sclavilor să mai aducă un pat convivial. El s–a dus mai întâi afară să se spele. În timpul acesta, hangiul a întins o pânză curată pentru a proteja pernele patului convivial. Mâncărurile au fost gustoase şi vinul de la ţară. În timp ce mânca şi bea, faţa bătrânului augur s–a luminat, ridurile s–au estompat şi mâinile lui au încetat să mai tremure ca până atunci. Fiindcă era invitatul nostru, l–am servit de fiecare dată mai întâi pe el. Nu era lacom, mânca decent, folosindu–se doar de două degete de la mână. Se vedea că este un om civilizat şi, de fiecare dată, înainte de a fi sorbit din cupa cu vin, nu a uitat să jertfească o picătură de vin. Cea mai bună mâncare a fost o specialitate a casei, porc înăbuşit cu ierburi şi

mirodenii. La sfârşit, ni s–au pus pe masă fructe proaspete şi rodii. Am poruncit să fie dusă mâncare pentru Hanna şi pentru Misme, iar ce a rămas de la ospăţ să fie împărţit între slujitori, iar bătrânul augur mi–a apreciat generozitatea.

Apoi a luat cupa de vin în mâna stângă şi o rodie în mâna dreaptă. Lituusul era alături de el, în partea stângă. Am fost deodată copleşit de un simţământ ciudat, mi s–a părut că acelaşi moment l–am mai trăit şi altădată, într–o casă necunoscută cu tavanul din grinzi pictate. Vinul mi se urcase deja la cap şi i–am spus:

— Bătrânule augur, eu am văzut când te–ai înţeles din priviri cu stăpânul acestei case. Nu cunosc obiceiurile voastre, de aceea te întreb de ce mie mi–a fost pusă mâncarea în vase de argilă neagră, în timp ce femeii mele i s–au pus în platouri de argint, iar băutura într–o cupă împodobită cu aur?

El mi–a răspuns:

— Sunt vase străvechi cele în care ai fost servit tu. Este un semn de respect, nicidecum de umilire. Dar, bineînţeles, trebuie ca mai întâi să cunoşti semnificaţia acestui gest, pentru a–l aprecia.

Auzind discuţia noastră, stăpânul casei a venit în grabă cu o foarte frumoasă cupă de argint pe care mi–a pus–o în faţă. Dar nu fusese în intenţia mea să schimb cupa neagră pe care o strângeam în mână. Palmele mele recunoşteau forma cupei, şi am spus:

— Dar eu nu sunt un om sacru. Fără îndoială, tu te–ai înşelat. De ce mi–ai dat să beau dintr–o cupă sacrificială?

Bătrânul augur nu mi–a răspuns. A aruncat deodată spre mine rodia şi eu am prins–o în cupă fără să o fi atins. Veşmântul a alunecat de pe umerii mei şi am rămas pe jumătate gol. Rodia se odihnea în cupa de argilă neagră pe care încă o mai ţineam în mâna stângă. Stăpânul casei mi–a pus atunci în jurul gâtului o cunună din flori de toamnă.

După aceea, bătrânul augur s–a ridicat, şi, după ce mi–a pipăit fruntea, a spus:

— Străinule! în jurul capului tău este un nimb de foc.

I–am spus:

— Profesiunea ta este să vezi ceea ce nu este, dar îmi cer iertare, fiindcă eu însumi te–am îndemnat să bei prea mult vin. Spune–mi, nu cumva vezi flăcări şi în jurul capului femeii mele?

Bătrânul augur a privit–o cu atenţie pe Arsinoe, a clătinat din cap şi a spus:

— Nu. Pe chipul ei nu străluceşte nimic altceva decât soarele de amurg. Ea nu este asemenea ţie.

Dar, deodată, am observat că pot vedea prin pereţii încăperii. Chipul lui Arsinoe s–a schimbat în chipul zeiţei însăşi, barba bătrânului a dispărut şi chipul lui era al unui bărbat în floarea vârstei, iar stăpânul casei a încetat să mai pară un hangiu oarecare, faţa lui împrumutase trăsăturile distinse ale unui erudit.

Am izbucnit în râs şi i–am spus bătrânului augur:

— Ce–ţi veni să mă pui la atari încercări pe mine, un străin?

Dar augurul şi–a atins buzele cu degetele, făcându–mi semn să tac, apoi a arătat înspre Arsinoe care căsca. Peste o clipă ea a adormit, augurul s–a ridicat, i–a închis pleoapele şi a spus:

— Ea a fost cufundată într–un somn profund, nimic rău nu i se va întâmpla. Cât despre tine, străinule, a venit vremea să–mi fac profeţiile ce ţi le–am promis. Nu–ţi fie teamă! Nici mâncarea, nici băutura ta nu au fost otrăvite. Ai gustat doar din ierburile sacre. Eu însumi am gustat, pentru a–mi limpezi vederea. Tu nu eşti un om obişnuit, de aceea prevestirile obişnuite nu–ţi vor fi de ajuns de ţi le voi anunţa. Să mergem! Pentru că va trebui să ajungem pe colina sacră.

Nu am avut nici o îndoială, am lăsat–o pe Arsinoe dormind şi l–am urmat pe augur. Dar nu am fost atent şi am trecut în curte direct prin peretele de piatră, după care am aşteptat până ce el a ajuns afară. A ieşit prin uşă însoţit de trupul meu, care păşea liniştit alături de el. Aşa că, m–am întors în trupul meu, fiindcă numai doar ajutat de trup puteam discuta cu augurul şi m–am gândit că ceva mai absurd chiar că nu mi se mai întâmplase până atunci. Şi am fost sigur că băusem mult mai mult vin decât puteam suporta. Dar picioarele nu îmi tremurau, în ciuda faptului că obrajii îi simţeam incandescenţi din cauza vinului, şi bătrânul augur m–a condus în forum şi mi–a arătat clădirea în care se găsea senatul, închisoarea, care era faţă în faţă cu senatul, precum şi alte lucruri demne de văzut. El intenţionase să mergem pe drumul sacru, dar după câţiva paşi, picioarele mele au luat–o razna şi au urcat pe o faleză abruptă. Rotindu–mi privirea, am văzut un templu rotund, cu acoperişul de stuf, susţinut pe stâlpi de lemn şi am strigat:

— Eu simt că în apropiere este un loc sacru.

Bătrânul augur a spus:

— Este templul zeiţei Vesta. Şase fecioare îi păzesc focul sacru şi nici unui bărbat nu–i este permis să intre în acest templu.

I–am spus:

— Aud susurul unei ape. Undeva, aproape de noi, este un izvor sacru.

Bătrânul augur nu a protestat şi a venit în urma mea. Am dat la o parte piatra care acoperea intrarea într–o grotă. În grotă era o străveche piatră scobită, în care curgea un fir de apă ce ţâşnea din peretele stâncos. Pe marginile adăpătorii erau trei cununi atât de proaspete, ca şi cum cineva abia le–ar fi aşezat acolo. Prima era împletită din rămurele de salcie, a doua din frunze de măslin, iar a treia din iederă.

Augurul s–a uitat înspăimântai în jur şi a spus:

— Este interzis de intrat aici, fiindcă aceasta este grota nimfei Egeria, cea pe care noi, etruscii, o numim Vegoia. Singurul lucumon care a guvernat Roma venea noaptea să o întâlnească.

Mi–am înmuiat mâinile în apă rece, mi–am stropit faţa cu apă, am luat cununa de iederă în mâini şi am spus:

— Să ne continuăm drumul şi să urcăm pe colina sacră. Sunt pregătit.

În acelaşi timp când am rostit aceste vorbe, grota s–a întunecat şi în pragul ei am văzut o femeie înfăşurată într–o pânză aspră. Era imposibil să–mi dau seama dacă este tânără sau bătrână, fiindcă faţa îi era în întregime acoperită. Chiar şi mâinile îi erau acoperite şi nu se vedeau decât vârfurile degetelor, care strângeau pânza cenuşie ce o acoperea. Privirea neliniştită i s–a strecurat printr–o fantă îngustă practicată la nivelul ochilor. S–a dat la o parte din uşa grotei şi nu a spus nici o vorbă.

Fără să ştiu cum s–a întâmplat, în acel moment când am ieşit din grota sacră a nimfei Vegoia şi am ajuns la lumina zilei, eu, Turms, pentru prima dată, cu o certitudine răscolitoare, mi–am simţit nemurirea. I–am auzit în urechi vâjâitul de furtună, i–am simţit în nări mirosul îngheţat, i–am simţit în gură gustul metalic, i–am văzut flacăra luminoasă. Am ştiut că mă voi întoarce cândva, că voi ajunge la izvor, că îmi voi răcori mâinile

în apa lui şi mă voi regăsi pe mine însumi. Însă acea certitudine nu a durat mai mult de o clipă, a fost clipa în care am ridicat cununa de iederă şi am pus–o pe cap. Apoi a dispărut.

Dar cununa de iederă o aveam pe cap, iar în jurul gâtului era cununa cu flori de toamnă. Îmi udasem faţa şi mâinile cu apa rece a izvorului nemuritor. Am îngenuncheat, m–am aplecat ca să sărut pământul şi am spus:

— Mamă, anunţă–mi prevestirile! Ochii mei sunt încă orbi.

Am sărutat Pământul, mama trupului meu, presimţind că ochii trupului meu se vor deschide odată, ca să vadă şi altceva în afară de pământ. Femeia înfăşurată în pânza cenuşie s–a dat la o parte fără să rostească un cuvânt, dar, la fel înfăşurată, aceeaşi femeie a stat altădată pe tronul zeiţei sub o umbrelă de soare şi eu am sărutat pământul din faţa ei. Dacă s–a petrecut în realitate, în vis sau într–o existenţă anterioară, acest lucru nu l–am ştiut niciodată.

Atunci a coborât brusc bruma peste valea dintre coline şi nu s–au mai văzut nici casele Romei, nici clădirile din forum. Nu era ceaţa umedă a toamnei, mai degrabă era ceva asemănător unui abur. Şi bătrânul augur a spus:

— Sosesc zeii. Să ne grăbim!

Şi am început să urcăm panta abruptă. Era în spatele meu şi îi auzeam răsuflarea greoaie. Apoi picioarele au început să–i tremure şi eu l–am sprijinit. Culorile tinereţii, cu care vinul amestecat cu ierburi sacre îi colorase obrajii, au început, încetul cu încetul, să devină mai palide, până ce au dispărut. Netezimea feţei s–a transformat progresiv în brazde şi mai adânci decât înainte, barba i–a crescut cu fiecare pas pe care l–a făcut. Cu cât urcam, cu atât îmbătrânea, până ce a devenit mai bătrân decât un stejar secular.

Vârful colinei era clar, dar de cealaltă parte a crestei, perimetrul circului era acoperit de ceaţă. Fără nici o ezitare, paşii m–au purtat până în faţa unei pietre netede.

Augurul m–a întrebat:

— Pe partea dinăuntru a zidurilor?

— Între ziduri, i–am răspuns eu. Încă nu sunt liber. Încă nu mă cunosc pe mine însumi.

— Ce alegi? m–a întrebat augurul. Nordul sau sudul?

— Eu nu aleg, i–am răspuns. Nordul m–a ales.

M–am aşezat pe piatra netedă cu faţa îndreptată spre nord şi

cred că nu aş fi putut să mă aşez altfel, chiar de aş fi dorit–o. O atât de mare forţă era aceea care mă domina. Augurul s–a aşezat în dreapta mea cu lituusul în mâna dreaptă şi a scrutat cele patru zări, pronunţându–le numele cu voce tare. Dar nu a spus nimic despre păsări, nici despre felul în care aşteaptă să le vadă zborul.

— Vei fi mulţumit de vei primi un simplu răspuns afirmativ sau negativ? m–a întrebat el în maniera augurilor.

I–am spus:

— Nu voi fi mulţumit. Zeii au sosit. Eu nu sunt iniţiat, dar ei sunt datori să–mi dea semne.

Augurul şi–a acoperit capul, a trecut lituusul în mâna stângă, a pus mâna dreaptă pe creştetul capului meu şi a aşteptat. În acel moment, s–a simţit o adiere de vânt, care a trecut prin frunzişul copacilor, şi o frunză de stejar a căzut între picioarele mele. De departe, de pe o altă colină, am auzit sâsâitul gâştelor. Un câine, apărut de nu se ştie unde, ne–a dat târcoale cu botul aproape lipit de pământ, apoi a dispărut, ca şi cum ar fi fost în căutarea unei urme. Era ca şi cum zeii ar fi concurat între ei pentru a–şi dovedi prezenţa, fiindcă, în liniştea vârfului de colină pe care eram, s–a auzit de foarte departe când a căzut un măr dintr–un pom, apoi o şopârlă a încercat să urce pe piciorul meu stâng, dar a alunecat, după care a dispărut în iarbă. După cum bănuiam, mai erau prezenţi încă şapte alţi zei, dar încă nu se manifestaseră în nici un fel. După ce am mai ascultat câteva momente, i–am invocat pe zeii care şi–au manifestat într–un fel prezenţa:

— O, tu, stăpân al norilor, te recunosc! O, tu, privire blândă, te recunosc! O, tu, ce ai picior înaripat, te recunosc! O, tu, cea născută din spuma mării, te recunosc! O, tu, făptură subpământeană, te recunosc!

După ce augurul a rostit adevăratele nume sacre ale celor cinci zei, prevestirile au fost anunţate.

Din stufărişul de pe malul fluviului, un cârd de păsări s–a înălţat şi a pornit fâlfâind din aripi spre nord, apoi nu le–a mai putut vedea.

— Lacul tău! a rostit augurul.

Un şoim, care se rotea la zenit, a coborât ca o săgeată spre pământ, apoi s–a înălţat din nou în zbor. Apoi, bătând puternic din aripi, un grup de porumbei, ieşiţi din ceaţă, s–a îndreptat

spre nord–est.

— Muntele tău! a rostit augurul.

După aceea au venit din cer corbi negri, care s–au rotit în jurul capului meu. Augurul i–a numărat şi a spus:

— Nouă ani!

Când prevestirile s–au isprăvit, pe piciorul meu s–a aşezat o silfidă cu elitrele colorate în negru şi galben şi m–a ciupit. Augurul şi–a acoperit din nou capul, a mutat lituusul în mâna dreaptă şi a rostit:

— Mormântul tău!

În felul acesta, zeii au ţinut să–mi amintească despre cât de efemeră este viaţa trupului meu muritor şi au căutat să mă îngrozească. Am izgonit silfida de pe piciorul meu, m–am ridicat în picioare şi am spus:

— Reprezentaţia s–a terminat, bătrânule augur! Nu–ţi mulţumesc pentru prevestiri, fiindcă pentru prevestiri nu se mulţumeşte. Cinci au fost zeităţile şi dintre acestea doar un bărbat, stăpânul fulgerelor. Trei prevestiri au fost, două s–au referit la locuri, iar a treia la timpul cât voi fi închis. Dar toţi zeii au fost zei ai pământului. Prevestirile lor s–au referit doar la această viaţă. Ei mi–au amintit de moarte, fiindcă ştiu că destinul omului este moartea, dar ei înşişi sunt legaţi de pământ, la fel cum sunt legaţi oamenii şi, de aceea, chiar dacă sunt nemuritori, sunt asemănători oamenilor. Eu nu ador decât zeii care nu–şi dezvăluiesc chipul.

— Nu rosti nici o vorbă despre ei! m–a întrerupt ameninţător bătrânul augur. Este destul dacă ştii că există! Nimeni nu îi poate întâlni. Nici chiar zeii.

Am spus:

— Ei nu sunt legaţi de pământ. Pentru ei, spaţiul nu există. Nici timpul. Ei îi pot influenţa pe zei şi au putere asupra zeilor, la fel cum zeii au putere asupra oamenilor.

— Nu mai spune nimic! mi–a atras atenţia, încă o dată, bătrânul augur. Ei există. Atâta este destul.

Când am coborât, ceaţa s–a risipit, soarele a început să strălucească şi dinspre oraş s–a auzit gălăgia străzii, din care se detaşau distinct zbieretele măgarilor şi mugetul vitelor. Cu fiecare pas pe care l–am făcut, mi–am simţit picioarele mai grele şi trupul meu a început să ardă. Realitatea cotidiană mă învăluia cu agresivitate. Aveam impresia că până şi veşmintele de pe

mine mă strâng şi mă apasă. Limpedele din mine s–a stins, nu am mai auzit şi nu am mai văzut cu atâta acuitate ca acolo, pe muntele sacru.

2

Am ajuns în cartierul etrusc şi am intrat cu bătrânul augur în curtea hanului ca să–l răsplătesc. În întâmpinarea noastră a ieşit stăpânul casei, care arăta foarte obosit şi–şi frângea mâinile de supărare.

— Bine că te–ai întors, străinule! a spus el. În casa mea s–au întâmplat multe lucruri stranii şi eu nu mai înţeleg nimic. Nu ştiu dacă mai pot să vă găzduiesc pe tine şi pe familia ta în această casă. Îmi voi pierde clienţii dacă oamenilor le va fi teamă să intre în casa mea.

Servitorii roiau în jurul lui şi–i spuneau fără încetare că de pe pereţi cad obiectele atârnate fără să le atingă nimeni, că zeul casei s–a întors cu spatele, probabil pentru că nici nu vrea să vadă ce se întâmplă – atât este de supărat, că ceaunele şi vasele de argilă pentru mâncare fac mare zgomot izbindu–se unele de altele şi că tigaia cea mare s–a tot învârtit şi răsucit de una singură, până ce toată carnea din ea a căzut în foc. M–am grăbit să ajung în încăperea unde ne ospătasem. Arsinoe, bosumflată, stătea cu un aer vinovat pe marginea unui pat convivial şi ronţăia un măr, iar pe un scaun cu picioarele de bronz, în faţa ei, era aşezat un bătrân decrepit. Îşi ridica cu degetele pleoapa ochiului drept, care–i tot cădea. Purta o togă albă, bordată cu purpură. Când m–a văzut, a început să–mi dea nişte explicaţii laborios construite în limba latină, însă stăpânul hanului l–a întrerupt şi i–a spus că n–are nici un rost să se obosească, fiindcă tot nu înţeleg limba latină. Apoi, stăpânul casei a spus:

— El, Tertius Valerius, este unul dintre patriarhii oraşului şi frate cu prietenul poporului, tribunul Publius Valerius. Întâmplările din ultimii ani l–au marcat profund, fiindcă el însuşi a trebuit să autorizeze execuţia propriilor fii, care erau în incidenţa unei legi propuse de fratele lui şi ratificate de Senat.

Puţin mai înainte, el a fost la Senat, unde tribunii poporului îl

acuzau pe Caius Marcius, învingătorul volscilor. Făcându–i–se rău, şi–a pierdut cunoştinţa, iar servitorii lui l–au adus aici, la mine, fiindcă le–a fost teamă să nu moară pe drum până ajung cu el acasă. Dar el şi–a revenit şi susţine că a văzut–o aici, în casa mea, pe soţia lui, cu toate că nefericita femeie a murit de amărăciune imediat după ce cei doi fii ai ei au fost executaţi.

— Aşa este, a spus în limba etruscă bătrânul. Am văzut–o cu ochii mei, am pipăit–o cu mâinile mele, ea era vie. Am vorbit cu ea despre lucruri pe care numai noi doi le cunoaştem. Nu am nici o îndoială că am întâlnit–o pe defuncta mea soţie. Dar nu înţeleg ce s–a întâmplat, pentru că, într–o clipă, soţia mea s–a schimbat în această femeie, în faţa căreia stau.

— Încă şi mai înspăimântător, a spus stăpânul casei, este faptul că, cu puţin timp înainte de a fi fost adus aici Tertius Valerius, eu însumi am văzut–o pe soţia mea, .cu toate că ea este în vizită la părinţii ei, care locuiesc în oraşul Veii, ce se află la o zi depărtare de Roma. Dar am văzut–o cu ochii mei cum traversa curtea. Pe numele spiritului meu protector, jur că am văzut–o cu ochii mei şi că am atins–o, fiindcă am alergat după ea, am luat–o în braţe şi am întrebat–o: *Când te–ai întors din Veii şi de ce aşa repede?* Abia atunci am observat că o ţin în braţe pe această femeie, care se plimba cu ochii închişi prin curte.

Arsinoe a spus:

— Dar el minte. Amândoi mint. Eu m–am deşteptat acum câteva clipe din somn şi nu–mi amintesc să se fi petrecut ceva deosebit în acest răstimp. Când m–am deşteptat, acest bătrân se uita cu ochii holbaţi la mine şi din colţurile gurii îi curgea saliva, dar de încercat să se culce cu mine, nu a încercat. De altfel, nici nu cred c–ar mai fi în stare.

Plin de mânie, i–am spus:

— Eu ştiu că tu poţi să întorci o casă cu fundu–n sus dacă vrei, dar în cazul acesta, cred că, într–adevăr, nu ai nici o vină. Probabil că zeiţa s–a strecurat pe neobservate în trupul tău în timp ce dormeai, de aceea nu ai cum să–ţi aminteşti de cele ce s–au întâmplat.

Tertius Valerius era un bărbat destul de cultivat şi cunoştea limba greacă, de aceea m–am întors spre el şi i–am spus:

— Tu ai avut doar o halucinaţie în timp ce erai pe jumătate conştient. În mod evident, sub efectul şocului ce l–ai avut în timp ce erai la Senat, în capul tău s–a spart o venă prin care

curge sângele. Şi îmi pot da seama de acest lucru, fiindcă pleoapa ochiului tău drept nu se mai poate ridica singură. Apariţia femeii tale prin intermediul femeii mele este explicabilă. Ea a vrut doar să–ţi atragă atenţia că este mai bine să te preocupi mai mult de sănătatea ta decât de disputele din Senat, care ţi–o pun în pericol.

— Eşti medic? m–a întrebat Tertius Valerius.

— Nu, dar am avut un prieten care era unul dintre cei mai renumiţi medici din insula Cos. El ştia că un oarecare Alcmeon, contemporan cu noi, a stabilit că tulburările capului afectează diferite părţi ale trupului. Deci, suferinţa este în interiorul craniului tău, iar neputinţa de a–ţi mişca pleoapa ochiului drept este doar un semn al acestei suferinţe. Aşa spune Alcmeon, iar eu nu fac altceva decât să–i repet cuvintele.

Bătrânul a chibzuit un oarecare timp, după care a rostit:

— Este clar că zeii m–au condus în această casă pentru a vă întâlni pe tine şi pe soţia ta şi pentru a găsi linişte în inima mea. Cred în mesajul soţiei mele defuncte. Dacă aş fi crezut–o mai demult, fiii mei ar fi trăit şi acum. Ambiţia m–a orbit. M–am crezut egalul fraţilor mei şi nu am vrut să păstrez tăcerea în afacerile publice. Acum casa mea este rece, bătrâneţea îmi este nefericită şi Furiile şuşotesc la urechile mele când stau şi veghez singur în întuneric.

Agăţându–se de mâinile lui Arsinoe, a spus în continuare:

— Veniţi amândoi în casa mea şi acceptaţi–mi ospitalitatea! Sunt sătul de tot zumzăitul ce–l scot alţii pe gură. Sclavii mei s–au obrăznicit, slujitorii care se ocupă de afacerile mele mă înşală, iar rudele din familia mea abia aşteaptă să mor ca să–mi moştenească averea. De aceea, mai degrabă ofer casa mea la doi străini, pe care zeii mi i–au trimis, decât la cei de acelaşi sânge cu mine.

Hangiul m–a tras deoparte şi mi–a spus:

— Tertius Valerius este un om respectat, care posedă mii de iugăre de pământ. Dar un pic nebun tot este, şi încă de multă vreme, poate că şi boala i–a răvăşit mai mult mintea. Eu m–aş fi îndoit de viziunea pe care el a avut–o, dacă nu mi s–ar fi întâmplat şi mie să am vedenii. În orice caz, de te vei duce să trăieşti în casa lui, vei fi urât de toate rudele lui.

Am cântărit cum este mai bine şi până la urmă i–am spus:

— Eu nu am de ce să mă îndoiesc pentru ceea ce va urma şi

să fug de frica unor oameni pe care nici nu–i cunosc. Iţi mulţumesc pentru ospitalitate şi te voi răsplăti dacă faci socoteala cât îţi datorez. Eu îl voi însoţi pe bătrân, femeia mea îl va pune în patul lui şi servitoarea noastră îl va îngriji. Aceasta îmi este hotărârea.

Obrajii hangiului au devenit într–o clipă roşii ca focul, a tras de la brâu o tăbliţă de ceară şi a început să scrie numere, unul sub altul, şi să socotească. Şi uitându–se cu coada ochiului la mine, a spus:

— Poţi să mă crezi, străinule, că mai degrabă ţi–aş da găzduire fără să–ţi cer nici un ban, decât să stau în genunchi şi să socotesc cât îmi datorezi, dar n–am încotro, fiindcă aceasta îmi este meseria şi acest oraş este Roma.

Şi–a rotit privirea prin încăpere, dar nu l–a văzut decât pe Tertius Valerius, agăţat de braţul lui Arsinoe, ca şi cum ar fi implorat–o să–i acorde protecţie.

— Cine ştie? Poate că, într–adevăr, zeii doresc ca tu să mergi în casa lui Tertius Valerius. Dar să nu uiţi că fratele lui cel mai mare a fost pretor de mai multe ori şi a stârnit mânia patricienilor împotriva întregii sale familii. Şi cel de–al doilea frate al lui a fost pretor, iar Manius, fiul acestui frate, a fost ales dictator de către Senat şi a câştigat un atât de mare renume după victoriile repurtate în război, încât la circ i s–a conferit familiei Valerius o lojă de onoare placată cu fildeş. Toată viaţa, Tertius s–a străduit să–şi egaleze fraţii. Doar ambiţia l–a împins să–şi denunţe copiii în acelaşi timp când Publius şi–a dat fiii pe mâna călăului, să asiste la flagelarea lor, apoi la moartea lor cu o privire la fel de indiferentă ca şi aceea a fratelui lui. Tinerii se făcuseră vinovaţi de a fi creat o conjuraţie secretă în amintirea ultimului Tarquinius.

A vorbit şi a socotit tot timpul, aproape că–şi pierduse suflarea, iar pe tăbliţa de ceară erau atât de multe cifre scrise în limba etruscă, încât m–a apucat ameţeala numai când m–am uitat cu coada ochiului la ea. Într–un sfârşit, a terminat şi mi–a întins–o. Era acoperită şi pe o parte, şi pe cealaltă şi el m–a asigurat:

— Tu ai mâncat şi ai primit tot ceea ce eu am înscris pe ceară. Împreună cu femeia ta, servitoarea ta şi fiica ta. Bineînţeles că am pus la socoteală şi ceea ce ai oferit bătrânului augur, sclavilor mei şi săracilor, cărora tu, cu generozitate, mi–ai

poruncit să le dau de mâncat şi de băut.

M–am apucat să verific adunarea, am fost îngrozit de rezultat şi i–am spus:

— Doar nu le–ai dat de mâncare tuturor săracilor din Roma pe socoteala mea! Te asigur că nu aceasta mi–a fost intenţia.

Mângâind mâna vânoasă a lui Tertius Valerius, Arsinoe a murmurat privind în ochii spălăciţi ai bătrânului:

— Dar nu mai fi atât de zgârcit, o, Turms!

Tertius Valerius s–a ridicat brusc, s–a înfăşurat mai strâns în toga cu margini de purpură şi i–a spus hangiului:

— Îmi face plăcere să plătesc eu aceste cheltuieli. Trimite deci un sclav la casa mea ca să–ţi primeşti cuprul!

Apoi a spus:

— Este vremea să mergem.

Am protestat, dar Tertius Valerius a insistat cu încăpăţânare să plătească şi a spus că nu este decât o mică dovadă pentru prietenia ce ne–o poartă.

Hangiul s–a scărpinat îndelung în cap şi a spus:

— Am trăit s–o văd şi pe asta! Dacă nici sceptic nu mai pot fi, atunci ce–mi mai rămâne? Dacă a ajuns un roman să plătească cheltuielile unui străin, înseamnă că în casa mea se întâmplă miracole. Nu, nu, el este, într–adevăr, foarte bolnav. Dar când i se va limpezi capul, îşi va da seama de prostia ce–a făcut–o. Şi dună aceea, să vezi ce–o să mai alerge sclavul meu între casa mea şi casa lui! În orice caz, voi ajunge cu părul cărunt, dar banii ăştia n–am să–i văd eu niciodată!

După care, i–a întins umil lui Tertius Valerius tăbliţa de ceară şi i–a spus:

— Nobile fiu al tatălui tău! Întăreşte cu numele tău promisiunea că îmi vei plăti aceşti bani.

Bătrânul i–a smuls enervat tăbliţa şi cu mâna tremurând şi–a scris iniţialele numelui pe ea. Apoi, fără să se mai uite la hangiu, a apucat–o de braţ pe Arsinoe şi i–a spus:

— Condu–mă tu, scumpa mea soţie defunctă, fiindcă sunt bătrân şi–mi tremură genunchii. Şi iartă–mi extravaganta risipă de bani ce am făptuit–o, îţi promit că aşa ceva nu se va mai repeta. Dar am făcut–o de bucurie că te–am regăsit atât de tânără şi de frumoasă ca în zilele nebuneşti ale fericirii noastre.

Auzindu–l, am început deja să regret că m–am pripit cu hotărârea ce o luasem, dar era prea târziu. Arsinoe îl târâse în

curte, unde sclavii aşteptau să–l ducă până acasă. Închiriaseră o lectică să–l poarte. Din vanitate, Tertius Valerius nu accepta să fie transportat cu lectica, pentru că voia să arate mulţimii că poate să se ţină încă pe propriile picioare, chiar dacă era un senator bătrân.

De data aceasta nu a refuzat lectica, mai cu seamă că şi noi am insistat. Capul i–a căzut într–o parte pe perne, dar ochii lui umezi cerşeau mâna lui Arsinoe, aşa că ea, generoasă, i–a întins mâna şi a mers în acelaşi pas cu sclavii cărăuşi, cu toate că ochii îi fugeau curioşi la tarabele cu veşminte şi bijuterii de pe stradă. Eu m–am mirat că a fost atât de modestă şi nu a oprit să facă ceva cumpărături, pe care senatorul bolnav să i le plătească.

Drumul nu a fost prea lung. Am intrat în curtea unei case în stil vechi, pe care, pentru a–şi imita fraţii, Tertius Valerius o construise la picioarele colinei Velia. Sclavul care trăgea zăvorul de la poartă era foarte bătrân şi trupul îi tremura la fel ca şi trupul stăpânului său, iar lemnul, care căptuşea metalul ce zăvora poarta, putrezise de mult, aşa că nu mai folosea la nimic, iar sclavul era acolo doar pentru a salva aparenţele când la senator veneau în vizită oaspeţi de vază. Altfel, era în permanenţă preocupat să–şi găsească, pe stradă sau în curte, un loc unde soarele să bată puternic, ca să–şi încălzească oasele bătrâne.

Sclavii au dus litiera în curte şi Arsinoe, cu multă delicateţe, l–a deşteptat pe bătrân, fiindcă aţipise. Apoi sclavii l–au purtat până la patul lui şi au aprins cărbuni în vasele de ars, pentru a încălzi camera, care era, de altfel, foarte întunecată. Vrând să afişeze modestia, patul nu avea decât o pătură subţire pe el şi o învelitoare. Cu un suspin profund, bătrânul s–a întins pe pat şi a avut grijă să spună slugilor că noi suntem oaspeţii lui. Apoi ne–a făcut semn să ne apropiem şi, mângâind părul lui Arsinoe, dar, de asemenea şi pe al meu – din amabilitate, a adormit.

După ce m–am întors în curte, am poruncit sclavilor să se întoarcă la han pentru a le conduce pe Hanna şi pe Misme şi a lua de acolo lucrurile noastre. Ei s–au uitat la noi nedumeriţi şi au scuturat din cap, ca şi cum nu ar fi înţeles nimic din ceea ce am spus. Dar, după ce m–am uitat atent în ochii lor, intendentul casei, care avea părul alb, s–a înclinat în faţa mea şi mi–a mărturisit că este etrusc şi înţelege încă destul de bine limba

etruscă, chiar dacă după alungarea ultimului rege etrusc, romanii au interzis folosirea oficială a limbii. Fanaticii nu au vrut să–şi înveţe nici copiii să vorbească limba strămoşilor lor, mi–a spus intendentul.

— Dar, a mai spus el, fiii celor mai nobile familii etrusce, sunt trimişi şi acum de părinţii lor ca să înveţe în Veii sau Tarquinia, pentru a cunoaşte cultura şi tradiţiile, precum şi vorbele ce trebuiesc rostite la săvârşirea unei jertfe.

După ce sclavii au plecat, intendentul ne–a privit uimit atât pe mine, cât şi pe Arsinoe şi a spus:

— Familia Valerius este originară dintr–un oraş încă şi mai depărtat de Volsinii. Vreau să spun marele oraş Volsinii din munţi, nu oraşul sacru de la malul lacului.

Am scuturat din cap şi i–am spus zâmbind că nu ştiu nimic despre nici un oraş etrusc. Sunt străin şi am venit de pe cealaltă parte a mării, aşa că pentru mine, chiar şi Roma este un oraş necunoscut.

M–a privit cu atenţie, şi–a pus mâna pavăză deasupra ochilor să mă vadă mai bine şi a spus:

— Tu nu eşti nicidecum un străin. Îţi cunosc zâmbetul. Îţi cunosc chipul.

I–am spus ironic.

— Încetează cu linguşelile! Mai bine i–ai arăta soţiei mele casa în care stăpânul tău ne–a invitat cu multă ospitalitate.

M–a privit din nou cu atenţie şi a spus umil:

— Va fi aşa precum doreşti. Dar spune–mi care este numele tău şi al soţiei tale şi dincotro veniţi, ca să ştiu cum să vă vorbesc.

Nu doream să–mi ascund adevăratul nume faţă de intendentul casei, pentru care, se înţelege, Tertius Valerius avea cea mai mare încredere, aşa că i–am spus:

— Eu sunt Turms din Efes, refugiat din Ionia, aşa după cum bănuiesc că ai înţeles. Numele soţiei mele este Arsinoe şi ea nu vorbeşte decât limba greacă şi dialectul pe care îl vorbesc marinarii.

— Turms, a repetat el. Acesta nu este un nume grecesc. Dar spune–mi, oare cum este posibil ca un ionian să cunoască atât de bine limba sacră?

— Te încăpăţânezi să cauţi contradicţii, i–am spus eu râzând. Numeşte–mă cum vrei, n–are importanţă!

Am pus prieteneşte mâna pe umărul lui, dar când l–am atins, el a început să tremure.

— Romanii au transformat numele etrusc Turms în Turnus, a spus el. Poate că este de preferat ca tu să te numeşti Turms, nu Turnus. Nu te voi mai întreba nimic, îţi voi sluji aşa după cum vei dori. Aşa că iartă–mi curiozitatea de până acum, care, la urma urmelor, nu este decât un viciu al bătrâneţii. Şi îţi mulţumesc că m–ai atins cu mâna ta, pe mine, un bărbat neînsemnat.

Spinarea i s–a îndreptat şi el a păşit cu uşurinţă înaintea noastră ca să ne arate încăperile casei. L–am rugat să vorbească cu mine în limba latină, pentru a putea cunoaşte limba pe care o foloseau locuitorii oraşului. El a început prin a–mi arăta obiectele din casă, cărora le spunea mai întâi numele în latină şi după aceea în etruscă. Aşa se face că am învăţat limba latină mai uşor decât m–am aşteptat. Arsinoe ne urmărea de fiecare dată când eu învăţam latina de la intendentul casei şi am înţeles că ea intenţiona să discute cu Tertius Valerius în limba lui şi m–am temut. Aşa că, în prezenţa ei nu vorbeam decât în greceşte. Aşa se face că intendentul lui Tertius Valerius a învăţat limba greacă şi a devenit din cauza aceasta foarte orgolios.

3

Spre disperarea rudelor lui, care se săturaseră să tot îndure în continuare capriciile unui prostălău – aşa cum îl considerau ele – ce se încăpăţâna să trăiască, Tertius Valerius nu a mai avut un nou atac de paralizie. Să fi fost el în tinereţe chiar atât de lipsit de talent în comparaţie cu fraţii lui înţelepţi, nu ştiu. Cert este că toată lumea îi spunea Tertius, gândindu–se la înţelesul concret al numelui, aşa că fusese toată viaţa al treilea, adică ultimul dintre fraţi, iar la Senat toţi îl numeau Brutus Imbecilul.

Totuşi, lipsit de talent nu era. Numai că talentul lui era altfel decât acela al fraţilor lui, ale căror rafinamente politice şi fapte în slujba Romei îi propulsaseră în primele rânduri. Fiecare om, chiar şi cel mai simplu în aparenţă, are un talent, care îi este propriu, pe care poate că alţii nu i–l vor recunoaşte niciodată dacă nu i se va ivi niciodată ocazia să şi–l etaleze. Unora, această ocazie nu li se iveşte decât o singură dată în viaţă, ca de pildă romanului numit Horaţiu cel Chior, care era un bărbat vânjos, chiar dacă la minte era nătâng. De unul singur i–a împiedicat pe etrusci să se apropie de podul roman, până când congenerii lui au reuşit să–l distrugă. Încăpăţânarea bovină a acestui nătărău de Horaţiu cel Chior a fost marele lui talent, care nu l–a împiedicat, de altfel, pe Lars Porsenna să cucerească oraşul.

Atâtea pământuri şi bogăţii câte acumulase Tertius Valerius, un om lipsit de talent nu le–ar putea strânge. Eu presupun că nu din ambiţie şi–a dat el băieţii pe mâna lictorilor, ci mai degrabă dintr–un înţeles exagerat ce l–a atribuit responsabilităţii pe care crezuse că o are faţă de Roma şi pentru a–i egala pe fraţii lui, pe care îi admira. Etruscii din familiile patriciene căutau să se arate mai romani decât romanii înşişi, pentru a depăşi neîncrederea, ironiile şi incomprehensibilitatea plebei. S–ar putea crede că cei de origine etruscă ar fi dorit întoarcerea unui rege etrusc în

Roma, dar nu este câtuşi de puţin aşa. Ei înşişi doreau să guverneze oraşul ca patricieni, senatori sau funcţionari de stat. Acelaşi lucru se întâmplase şi în marile oraşe etrusce când s–a renunţat la alegerea regelui. De ce să nu guverneze mai bine o sută sau două sute dintre cei mai buni decât un rege prost?

Prezenţa lui Arsinoe şi sfaturile simple pe care i le–am dat eu, l–au restabilit destul de repede pe Tertius Valerius şi el s–a arătat foarte recunoscător faţă de noi. Când a fost din nou sănătos, a încetat să–şi mai imagineze că defuncta lui soţie este Arsinoe, deşi a păstrat bine în memorie faptul că aşa şi–a imaginat. El a crezut că spiritul soţiei sale se întrupase pentru un oarecare timp în Arsinoe, pentru a avea grijă de el. Şi a crezut, de asemenea, că a avut noroc, pentru că i s–a ivit prilejul să–şi ceară de la soţia lui iertare că a consimţit la sacrificiul fiilor lor, în ciuda rugăminţilor ei de mamă.

Când a fost din nou în stare să se mişte pe picioarele proprii, i–am găsit un masor priceput, care a reuşit prin manipulări uşoare să atenueze considerabil căderea pleoapei ochiului lui drept. Saliva continua să i se scurgă din colţul buzelor înţepenite, dar pentru acest lucru, cu un devotament filial, Arsinoe a găsit o rezolvare. Tertius Valerius purta întotdeauna, legat de o brăţară, un mic ştergar de in, cu care îşi usca barba. Şi de organizarea treburilor casei a început să se ocupe Arsinoe şi i–a sfătuit cu răbdare pe bătrânii sclavi cum să–i pregătească stăpânului lor o mâncare mai sănătoasă şi reconfortantă. Încăperile casei au început să fie măturate în fiecare zi şi praful nu–i mai acoperea ca până atunci pe penaţi, aşa că ei, zeii casei, au început să fie mai îngăduitori. De asemenea, vasele şi cupele erau şterse în fiecare zi. Nu o mai recunoşteam pe Arsinoe, fiindcă sub aspectul acesta de femeie preocupată de îngrijirea casei, încă nu o văzusem niciodată. Când i–am spus şi ei cât de uimit sunt, Arsinoe mi–a răspuns:

— Vai, Turms! Dar cât de puţin mă cunoşti tu încă! Oare nu ţi–am spus întotdeauna că, fiind femeie, eu nu cer nimic altceva de la tine decât siguranţa unei locuinţe şi câţiva servitori? Acum, când am o casă şi nişte servitori, mulţumită generoasei recunoştinţe a acestui bătrân, nu mai doresc nimic în plus.

Dar eu eram nemulţumit, fiindcă ea răspundea mângâierilor mele supusă şi indiferentă, fără pasiunea de altădată. Când eram îmbrăţişaţi, gândurile îi rătăceau în altă parte şi acest

lucru era vizibil. Eu ar fi trebuit să mă bucur, fiindcă lascivitatea ei de până atunci fusese sursa dezordinii care a domnit întotdeauna în jurul nostru. Dar, la un moment dat, nu am mai răbdat să o văd atât de supusă şi de indiferentă şi i–am spus, iar Arsinoe mi–a răspuns aşa:

— O, Turms! Deci, tu nu vei putea fi niciodată mulţumit, nu–i aşa? Dar oare tu nu vezi că eu te iubesc? Iartă–mă că nu pot participa din toată inima, dar orbirea ta şi propriul meu trup mi–au pricinuit deja destule necazuri până acum. Viaţa îngrozitoare pe care am dus–o în pădurile sicanilor m–a făcut să înţeleg că orice altceva este de preferat. Oare nu din nebunia pasiunii pentru tine am acceptat eu să cobor până la nivelul celor mai mizerabili barbari? Acum mă simt în siguranţă. Este cea mai mare fericire pe care o femeie o poate avea. Aşa că, permite–mi să mă bucur, fiindcă mi–am dorit această fericire.

Cât despre evenimentele ce se petreceau în oraş, pot spune că aceeaşi adunare a tribunilor poporului, în cursul căreia Tertius Valerius suferise atacul de paralizie, l–a condamnat pe fostul erou al Romei, Caius Marcius. Urmărindu–i pe volsci în fuga lor, el pătrunsese singur în oraşul Corioli incendiind casele din jur şi ţinând porţile deschise până ce toţi călăreţii romani au putut să treacă. Această vitejie i–a fost răsplătită, pentru că la ceremonia triumfului i s–a oferit locul de onoare lângă consulul care comandase armata în timpul războiului, iar poporul i–a dat, în semn de respect, numele *Coriolan.* Dar iată că acelaşi popor, care–l adorase, îl acuza acum că ar fi avut ambiţii autocratice şi că îi dispreţuia pe plebei. Adevărul este că el a simţit o amărăciune profundă şi a fost pornit împotriva poporului, fiindcă plebeii revoltaţi, când s–au retras pe colina sacră numită Aventin, au dat foc şi casei lui, pe lângă alte case ale patricienilor, şi şi–au bătut joc de el punându–i peste gură un căpăstru şi îndemnându–l să tragă la jug. În mândria lui, el nu i–a putut niciodată ierta pe plebeii care l–au umilit. Când se întâlnea pe stradă cu tribunii poporului, nu se putea abţine să nu–i împingă la o parte şi să scuipe de scârbă că–i vedea.

Coriolan a apreciat că nimeni dintre oamenii categoriei lui sociale nu–l va apăra în timpul procesului pe care tribunii poporului i–l intentaseră. Temându–se pentru viaţa sa, a reuşit să le scape lictorilor care–l păzeau, a sărit în afara zidurilor închisorii, a furat un cal din propriul lui grajd de la ţară şi a fugit

călare o noapte până când a ajuns în ţara volscilor.

Se povestea în Roma că volscii l–ar fi întâmpinat ca pe un erou, că i–au dat veşminte noi să se îmbrace şi l–au pus să aducă jertfe la altarele zeilor lor. Romanii se bucurau de o atât de mare reputaţie ca strategi în războaie, încât nu este nimic surprinzător în faptul că volscii aveau un comandant roman în fruntea trupelor lor.

În acea toamnă, întrecerile de şapte zile, care aveau loc în fiecare an la circ, s–au desfăşurat de două ori, din cauza unei greşeli care se făptuise, pentru care zeii şi–au manifestat nemulţumirea, după cum atestau unele prevestiri nefavorabile. Aşa că senatul a preferat să suporte de două ori cheltuielile, decât să–i indispună pe nemuritori. Tertius Valerius a afirmat că senatul a vrut doar să distragă atenţia poporului de la lucruri mai serioase, dar aceasta era doar părerea lui.

El ne–a oferit locuri dintre cele mai bune la Circus Maximus, pe partea rezervată pentru senat. A fost un spectacol cum niciodată până atunci noi nu am mai văzut. Aceste jocuri erau renumite, şi, din toate oraşele vecine au venit atunci mulţi oameni la Roma, chiar şi din Veii, oraş incomparabil mai frumos decât Roma. Veniseră şi volsci din Corioli, dar nici n–au apucat ei să se aşeze, că plebeii au început să se agite urlând că ei sunt duşmanii Romei şi au venit să cucerească oraşul în timpul sărbătorii.

După aceea a început o ploaie de fructe aruncate în capul inoportunilor şi, până la urmă, nu s–au sfiit plebeii să–i ciomăgească de faţă cu tot poporul Romei, iar bărbaţii volsci îşi acopereau copiii şi femeile cu trupul lor ca să–i apere de mânia dezlănţuită. Lictorii doar au privit şi nu le–au luat apărarea, deşi erau acolo, la circ, doar pentru a împiedica încăierările.

Şi patricienii s–au ridicat de pe băncile de piatră, aşa că, până la urmă, senatorii au spus să fie alungaţi volscii, nu numai din circ, ci şi din Roma, pentru a se restabili liniştea în oraş. După mine, meschina rezolvare a conflictului a fost cea mai mare ofensă ce le–a fost adusă zeilor. Consulii au poruncit lictorilor să–i alunge pe volsci din circ şi să îi însoţească până la casele la care au tras ca să–şi ia lucrurile şi să plece din Roma. Un motiv mai bun de război nici că se putea găsi.

Circul din Roma era cu totul diferit de concursurile atletice din Grecia, la care nu se întreceau decât oameni liberi, dar nu se

deosebea prea mult de jocurile din Segest, consacrate probelor de luptă şi de pancraţiu – la care sclavii luptau cu atleţi profesionişti – şi curselor de cai, care erau principala atracţie.

Romanii au împrumutat arta spectacolului de la etrusci, dar, din luptele sângeroase au pierdut semnificaţia profundă a înfruntării şi nu au reţinut decât aspectul superficial. La etrusci, marele preot alegea veşmintele şi armele luptătorilor, să zicem trident şi năvod împotriva spadei, după reguli străvechi care se păstraseră, dar această alegere de arme avea şi o semnificaţie alegorică, pe care romanii o ignorau.

Oare de ce povestesc despre circ, unde luptele au încetat să mai fie un act de adorare a zeilor şi au devenit o orgie sângeroasă? La circul din Roma se vărsa sânge doar pentru plăcerea de a se vărsa sânge. Popor de lupi, acesta era poporul Romei, din moment ce, cu cele mai călduroase aplauze, îi răsplătea pe *kharuni,* cei care intrau în arenă după ce lupta se termina şi sfărâmau cu baroasele ţestele celor învinşi. Luptătorii erau sclavi, prizonieri de război sau criminali, nicidecum voluntari, care să se jertfească pentru zei, ca în timpul etruscilor. De ce să nu–i constrângă senatul să se omoare între ei, din moment ce poporul Romei, dezorientat şi dezinteresat de lucrurile serioase care îl priveau, se distra de minune? Dar aşa se întâmplă în toate vremurile. De aceea, este inutil să descriu diversele lupte sau cursele de care, chiar dacă atelajele, în parte venite din oraşele etrusce, erau de o nemaipomenită frumuseţe.

Dar am să povestesc despre entuziasmul cu care Arsinoe a urmărit spectacolul, despre strălucitoarea ei privire în acel amurg de toamnă, despre bucuria ce o îndemna să aplaude cu mâinile ei atât de albe de fiecare dată când vedea curgând sângele pe nisipul arenei. Însă, chiar şi în momentele de vârf ale entuziasmului, ea nu a uitat să aranjeze pătura care aluneca de pe picioarele bătrânului Tertius sau să–i şteargă saliva băloasă ce i se scurgea din colţul buzelor. Senatorul tremura de fericire în faţa scenelor ce–i erau familiare.

Nu vreau să povestesc nimic despre veselia şi râsul care dominau tribunele, nici despre ororile şi cruzimile circului. Orori vor fi mereu şi oamenii se vor bucura de ele, doar forma lor va fi alta. De aceea nici nu vreau să–mi amintesc despre circ. Vreau să–mi amintesc doar despre chipul lui Arsinoe din acele zile, atât de tânăr încă şi plin de lumină, despre ochii ei negri adânci şi

despre părul de aur ca al Afroditei, pentru care toate femeile înaltei societăţi romane au invidiat–o. Vreau să mi–o amintesc aşezată pe perna roşie, în mijlocul urletelor a zece mii de oameni, având în spate creasta semeaţă a colinei palatine, cu pădurile de dafini şi de stejari. Aşa vreau să mi–o amintesc, pentru că eu am iubit–o.

Romanii consacrau cele mai întunecate zile ale anului lui Saturn, zeul pământului. Templul lui Saturn era atât de vechi şi de sacru, încât nici nu se încumetau să–i consolideze coloanele de lemn, de teamă să nu se năruiască. Era chiar mai vechi decât templul lui Jupiter de pe colina capitolină, care fusese ridicat de primul rege al Romei, Romulus. Romanii înşişi spuneau că templul lui Saturn este la fel de bătrân ca pământul.

Romanii celebrau cultul zeului Saturn prin *saturnalii,* sărbătoare ce dura multe zile, în timpul căreia nu se lucra şi toate regulile vieţii cotidiene erau răsturnate. În acele zile, oamenii îşi făceau daruri unul altuia. Era oarecum de mirare, fiindcă în zilele obişnuite, oricare roman scrâşnea din dinţi dacă trebuia neapărat să facă cuiva vreun dar. Stăpânii îi serveau pe sclavi şi sclavii comandau stăpânilor, pentru a compensa zilele lor grele din celelalte zile ale anului. De altfel, situaţia sclavilor nu era de invidiat într–un oraş ca Roma, unde domneau violenţa şi teama. Mulţi cetăţeni îi castrau pe sclavi, nu atât din grija pentru castitatea femeilor şi fiicelor lor, cum se obişnuia în Orient şi în Cartagina, cât pentru a le distruge virilitatea şi spiritul de revoltă. În timpul saturnaliilor vinul curgea în valuri, stăpânii şi sclavii îşi inversau rolurile, comedianţii ambulanţi dădeau spectacole în colţurile străzilor şi nici un fel de glumă nu era interzisă.

Aceste zile extravagante răscoleau profund existenţa romană, desfiinţau demnitatea, severitatea şi chiar şi acea superficialitate, care pentru romani era mai presus de orice. Arsinoe a primit numeroase daruri şi nu numai pâine, fructe sau animale din teracotă, care erau darurile obişnuite pe care le schimbau romanii între ei, dar şi esenţe parfumate, bijuterii de valoare, oglinzi şi alte podoabe. În ciuda faptului că atunci când se plimba pe stradă, însoţită de vreunul dintre bătrânii sclavi ai lui Tertius Valerius sau de Hanna, privea cu modestie în pământ, atrăsese deja atenţia multor oameni din Roma. Şi tot modestă a acceptat ea darurile, răspunzând cu un surâs melancolic, ca şi

cum ar fi fost bântuită de o mare suferinţă secretă. Tertius Valerius a dăruit fiecărui sclav sau slujitor din casa sa câte un bou sau un berbec din teracotă roşie, pentru a–i reaminti de simplitatea tradiţională a Romei.

Oarecum dezamăgită, Arsinoe a spus:

— Aceste saturnalii sunt neinteresante. Mult mai dezlănţuit şi mai nebuneşte se sărbătoreau cele mai întunecate zile ale anului în Cartagina. Sărbătoarea era închinată zeului Baal. Încă mai aud şi acum în urechi bătaia frenetică a tamburinelor şi şuieratul şerpilor cu clopoţei din tinereţea mea, când eram slujitoare la templul zeiţei. Bărbaţii tineri erau plini de pasiune şi îşi crestau trupul cu cuţitele, la fel ca preoţii, iar negustorii bogaţi ofereau averi, case şi corăbii, femeilor care le erau pe plac. Atât de modeste şi de rudimentare mi se par saturnaliile Romei în comparaţie cu sărbătorile tinereţii mele.

Întâlnindu–mi privirea, s–a grăbit să adauge:

— Nu că aş regreta acele zile de pasiune dezlănţuită. De altfel, pasiunea este aceea care m–a pierdut pe mine. Din pasiune am pierdut tot ceea ce dobândisem, fiindcă, oarbă de dragoste, te–am urmat pe tine. Dar nu pot să nu suspin când mă gândesc la acele zile ale tinereţii, chiar dacă acum, femeie matură, mă mulţumesc cu ce mi–a dat soarta, adică o casă în care să mă simt în siguranţă şi un pat, pe care–l împart cu un bărbat care nu–mi este de nici un folos.

În acest fel, ea a vrut să–mi aducă aminte că eu nu sunt decât un oaspete tolerat în casa lui Tertius Valerius, datorită ei, se înţelege. Încântată fiind, totuşi, de darurile primite, de atmosfera festivă şi de spectacolul străzii, când a venit noaptea, am simţit că în trupul ei s–a mai aprins o dată flacăra zeiţei şi ea m–a sărutat cu patimă şi ne–am iubit ca altădată. Dar, pe când stăteam noi îmbrăţişaţi în întuneric şi mă gândeam cât de fericit sunt, ea a spus cu un ton conciliant:

— Turms, dragostea mea, trece timpul şi tu nu faci nimic. Te mulţumeşti doar să căşti gura prin Roma. Nu peste multă vreme Misme va împlini patru ani, aşa că ar cam fi timpul să–ţi vină mintea la cap. Dacă tu refuzi să ai grijă de mine şi de viitorul meu, gândeşte–te cel puţin la fiica ta şi la tine! Oare cum se va simţi Misme când va înţelege că tatăl ei este un trândav care trăieşte din mila altora? De–ai fi fost şi tu măcar birjar sau trâmbiţaş, tot ai fi câştigat ceva. Dar tu eşti sărac, lipit

pământului.

Mângâierile de care avusesem parte mă făcuseră atât de fericit, încât vorbele ei nu m–au mâniat şi nici măcar nu i–am reamintit că Misme nu era fiica mea. Eu o iubeam mult pe fetiţă şi mă jucam deseori cu ea şi cred că şi Misme mă iubea mai mult decât pe Arsinoe, care nu avea timp pentru ea decât ca s–o dojenească. Mi–am întins mai bine picioarele, am căscat plictisit şi i–am spus în glumă:

— S–ar părea că încă mă mai apreciezi ca iubit, Arsinoe. Aşa că eu mă mulţumesc şi cu atât.

Palma ei a alunecat pe trupul meu începând de la gură până a ajuns pe piept şi ea mi–a şoptit:

— Despre acest lucru nici nu ar trebui să te îndoieşti. O, Turms, nici un bărbat nu m–a iubit atât de zeieşte cum m–ai iubit tu. Tu însuţi o ştii.

S–a ridicat în coate, a suflat înspre vasul în care erau cărbunii aprinşi şi chipul ei a fost o clipă luminat în roşu, apoi mi–a spus:

— Dacă acesta este singurul tău talent, Turms, încearcă cel puţin să tragi foloase de pe urma lui. Aparent, în Roma sunt multe îngrădiri în ceea ce priveşte moravurile, dar nu mă îndoiesc că, de fapt, şi în această privinţă, totul este la fel ca în toate ţările lumii. Mulţi bărbaţi s–au ridicat până la cele mai înalte poziţii sau au obţinut în dar exclusivitatea unui soi de comerţ, doar pentru că au ştiut să aleagă patul potrivit. Nu există bărbat atât de prost încât să nu reuşească dacă se apropie de cine trebuie. Pentru că zeii, pe lângă fluviul ce i l–au dăruit, au mai dat şi destulă judecată fiecărui bărbat, ca să ştie cum să şi–l îngrijească. Iar tu, dacă vrei, nu eşti un bărbat câtuşi de puţin prost.

M–a înspăimântat propunerea ei şi am strigat:

— Arsinoe, într–adevăr, tu vrei să mă culc cu nu ştiu ce femeie doar pentru a obţine cu ajutorul soţului sau prietenului o poziţie importantă sau un avantaj material? Înseamnă că tu ai încetat să mă mai iubeşti, nu–i aşa?

— Se înţelege că voi fi puţin geloasă, m–a asigurat Arsinoe. Dar te voi ierta dacă voi şti că ceea ce s–a întâmplat este pentru binele nostru. În fond, tu îţi vei dărui doar trupul, nu şi inima, aşa că acest fapt este lipsit de importanţă.

M–a mângâiat, a râs şi mi–a spus:

— Turms, trupul tău este nespus de frumos şi de armonios, are forme atât de plăcute şi nu cred că există pe lume cineva care să nu–ţi cedeze, doar dacă tu vrei. Ca să nu mai spun că este o prostie să se bucure de el doar o singură femeie.

I–am spus cu răceală:

— Acelaşi lucru s–ar putea spune despre trupul tău, Arsinoe! Să înţeleg, deci, că este o ameninţare?

A oftat plictisită şi mi–a reproşat:

— Gata, te–ai şi zburlit la mine! Doar ai observat singur cât de mult m–am schimbat. Cum aş mai putea–o face? Tertius Valerius nu m–ar înţelege şi nici nu m–ar putea ierta. Dar, uite ce, Turms! Uită ce ţi–am spus! Ţi–am spus şi ţie doar ceea ce–mi trecea mie prin cap. Alt bărbat ar fi fost măgulit.

Am vegheat toată noaptea şi prin pereţii groşi ai casei străbătea zgomotul străzii, râsul şi urletul mulţimii. Erau saturnaliile în Roma.

Câteva zile mai târziu, când ultimele pulsaţii ale sărbătorii se mai simţeau încă în toată Roma, iar eu eram abătut şi mă gândeam că nu sunt decât un nimic în lumea asta, a venit Arsinoe ca o vijelie înspre mine, şi chipul ei, crispat ca o mască albă din piatră, a împrumutat rânjetul înspăimântător al Gorgonei.

— Turms! a ţipat ea cu o voce ascuţită. Te–ai mai uitat în ultima vreme cum arată Hanna? Ai remarcat schimbarea?

Nu mă uitasem în ultima vreme în mod special la Hanna, dar îi simţisem prezenţa şi–i văzusem chipul luminos în timp ce mă jucam cu Misme.

— Dar ce s–a întâmplat? am întrebat–o eu surprins. Este cumva bolnavă?

A bătut din picior şi a spus enervată:

— Cât sunteţi de orbi voi, toţi bărbaţii! Dar eu însămi am fost oarbă şi am avut atât de mare încredere în această fată. Am crezut că am crescut–o bine, dar poftim cu ce mă aleg! A rămas grea.

— Însărcinată... Hanna? am bâiguit eu.

— Văzându–i burta, i–am cerut o explicaţie, a spus Arsinoe. Şi ea a recunoscut, fiindcă o sarcină atât de avansată nu mai poate fi ascunsă. Târfa asta proastă a încercat să mă ducă de nas pe mine, stăpâna ei, şi să se vândă pe cont propriu cui vrea ea. Sau poate că este încă şi mai proastă şi–au violat–o câţiva

lictori din Roma. Dar pe toţi zeii infernului, am să–i dau o lecţie încă şi mai bună, să–şi amintească toată viaţa de mine!

În acel moment mi–am amintit eu, îngrozit, de propria–mi responsabilitate. Mă încălzisem lângă trupul ei încă neatins de un bărbat, atunci, în portul Panormos, când eram atât de singur şi sufletul îmi era gol. Dar Arsinoe afirmase mai demult că sunt sterp, de aceea nu mi–a trecut de la început prin minte că eu aş putea fi tatăl copilului pe care Hanna îl purta în pântece. Nu, de pe urma mea, Hanna nu ar fi putut rămâne grea. Nu, eu deschisesem doar drumul. Dar a fost vina mea, şi ea nu putuse rezista tentaţiei într–un oraş atât de agresiv cum era Roma. Dar aceste lucruri nu i le puteam explica lui Arsinoe.

Chipul strâmb al Gorgonei s–a şters de pe faţa lui Arsinoe. Cu o privire îngheţată, a spus:

— Ea mi–a înşelat încrederea. Ce preţ bun aş fi câştigat de–ar fi fost virgină şi ce viitor strălucit ar fi avut! Ar fi putut strânge destul aur pentru a–şi răscumpăra libertatea, fiindcă cu aur poţi cumpăra orice în Roma. Dar, chiar şi o sclavă însărcinată poate fi vândută la un preţ bun, fiindcă după ce naşte, îi aduce stăpânului încă o mâna de lucru. Pe scurt, dacă răul a fost deja săvârşit, este inutil să mai jelim. Noi trebuie s–o vindem imediat, fiindcă fiecare bucată de pâine ce ea o va înghiţi începând din acest moment, fiecare veşmânt pe care–l va purta, reprezintă bani pierduţi. Sau eşti de altă părere?

Oripilat, i–am atras atenţia că fata se ocupase întotdeauna mulţumitor de Misme. Şi i–am mai spus că ea nu are, în nici un caz, de ce să se plângă, fiindcă nu a răsplătit–o niciodată cu nimic pe Hanna. Dar atât i–a trebuit, a început să ţipe că sunt un dobitoc şi încă mi–a mai spus:

— Dar eşti nebun! Adică tu vrei ca o târfă să–ţi crească copilul? Ce va putea învăţa Misme de la ea? La acest lucru nu te gândeşti? Şi ce va gândi Tertius Valerius despre noi, când va vedea că nu suntem în stare să ne supraveghem servitoarea? Pentru început, această fată trebuie pedepsită şi bătută bine cu vergile. Eu însămi voi asista, nu cumva să fie vreun flagelator neîndemânatic.

Eu nu am putut să spun nimic, fiindcă totul s–a petrecut pe neaşteptate şi, preocupat să nu–mi demasc propria vinovăţie, nu am avut abilitatea de a o apăra pe Hanna. Sosise ca o vijelie, ca o furtună a plecat Arsinoe, iar eu am rămas cu capul plecat

să contemplu mozaicul pardoselii. Dar, nu după multă vreme, am auzit strigăte de durere ce veneau din curte.

Am ajuns în goană în curte şi am văzut–o pe Hanna legată de un stâlp cu frânghii. Spatele gol îi era brăzdat de dungi roşii şi un sclav de la grajduri o lovea cu o fascie de nuiele. Arsinoe stătea în apropiere cu faţa înfierbântată şi trupul fremătând de pasiune.

— Asta este prea mult! am strigat eu. Vinde aceasta fată, dacă asta doreşti, dar găseşte–i un stăpân cumsecade, care să fie mai bun cu ea decât eşti tu!

Hanna a alunecat la pământ, cu mâinile strânse încă de frânghii; tot trupul ei tremura şi suspina, şi ea încerca să–şi înăbuşe plânsul. Cu ochii dilataţi de furie, Arsinoe a bătut cu piciorul în pământ şi a spus:

— Nu–mi tulbura mie rânduielile, Turms! Această târfă trebuie să spună mai întâi cine–a violat–o, cui i s–a mai vândut şi unde şi–a ascuns argintul ce i s–a plătit pentru desfrânare. Acest argint ne aparţine. Cât despre acela care a violat–o, de la el putem lua o despăgubire importantă dacă–l dăm pe mâna justiţiei.

N–am mai putut răbda şi, pentru prima oară, am lovit–o atunci pe Arsinoe cu pumnul. Eu însumi am fost îngrozit că am lovit–o. Chipul i–a pălit şi ochii i s–au umbrit de mânie, dar, spre surprinderea mea, s–a calmat dintr–o dată. Am luat pumnalul de la brâu pentru a tăia frânghiile cu care erau legate mâinile Hannei, dar Arsinoe m–a oprit, a făcut semn sclavului ce–o biciuise s–o dezlege şi mi–a spus:

— Doar n–oi fi nebună să te las pe tine s–o dezlegi. Neîndemânatic cum eşti, s–ar putea să–i răneşti mâinile, şi, după aceea, cine–o mai cumpără? Las' s–o dezlege sclavul! Iar dacă fata aceasta îţi este atât de dragă, încât nici nu vrei să ştii cine i–a făcut felul, facă–se voia ta! Chiar acum o voi duce cu frânghia de gât la piaţa de vite s–o vând. Am să văd eu cum fac să–i găsesc un stăpân bun, chiar dacă nu merită aşa ceva putoarea asta. Tu întotdeauna ai avut o inimă prea sentimentală, de aceea m–am supus eu acum vrerii tale.

Hanna şi–a ridicat faţa şi ochii îi erau plini de lacrimi. Îşi muşcase buzele până la sânge ca să nu spună nimic, deşi i–ar fi fost mai uşor dacă ar fi spus că eu am fost vinovatul. Dar privirea ei nu mă acuza. Deschisese ochii să mă mai vadă o dată

şi se bucura că–i luasem apărarea.

De o uşurare laşă a fost bântuită inima mea şi nu mi–a trecut prin minte că Arsinoe nu–şi va ţine promisiunea când i–am spus:

— Dar jură–mi că acestei fete îi vei găsi un stăpân cumsecade, chiar de n–o fi să obţii de la el cel mai bun preţ!

Atât de prost eram.

Arsinoe s–a uitat fix în ochii mei, a suspinat profund şi m–a asigurat:

— Bineînţeles, jur! Preţul nu schimbă cu nimic ceea ce s–a întâmplat. Principalul este să scăpăm de această căţea.

Un sclav a adus o mantie grea, aşa cum purtau femeile din Roma, şi a pus–o pe umerii lui Arsinoe. Sclavul de la grajduri a petrecut o funie peste gâtul Hannei şi au ieşit împreună pe poartă, iar în urma lor mergea Arsinoe, împodobită cu mantia ce–i cădea în falduri.

Am alergat în urma lor, i–am atins umărul lui Arsinoe şi i–am spus înăbuşindu–mi plânsul:

— Însemnă numele cumpărătorului şi oraşul de unde este, ca să ştim unde se află Hanna.

Arsinoe a oprit, şi–a ridicat capul şi a spus cu blândeţe:

— Dragul meu Turms, eu deja te–am iertat pentru monstruosul mod în care te–ai manifestat. După toate aparenţele, tot ce se întâmplă acum, pentru tine este la fel ca atunci când un animal iubit este bolnav şi trebuie sacrificat. În astfel de cazuri, stăpânul animalului încredinţează afacerea unui prieten în care are încredere. Eu nu doresc să ştiu nici unde, nici când, nici cum se va întâmpla. Este spre binele tău, deci, dacă tu nu vei şti niciodată unde este această fată. Încrede–te în mine! Mă voi ocupa eu de toate, pentru că tu eşti prea sensibil.

Mi–a mângâiat obrazul, după care a alergat să–i ajungă din urmă pe Hanna şi pe sclavul de la grajduri. Trebuia să admit că vorbele lui Arsinoe erau rezonabile. Cu toate acestea, îndoiala îmi rodea inima şi mă simţeam vinovat, chiar dacă mi–am propus să cred că Hanna era înclinată spre desfrâu, ca toate femeile elime din ţara Eryx. Altfel nu s–ar fi aruncat atât de repede în braţele mele. Dar cel mai bine era să nu mă mai gândesc deloc la cele ce s–au întâmplat.

În această privinţă, Arsinoe m–a menajat, fiindcă după ce a venit după–amiază de la târg, nici nu mi–a spus ce preţ a obţinut pentru sărmana fată. Şi niciodată mai târziu nu mi–a mai adus

aminte de ea. Acest lucru ar fi trebuit să–mi sporească neîncrederea. Dar eu am uitat–o pe Hanna. M–am integrat în viaţa confortabilă şi lipsită de culoare din casa lui Tertius Valerius.

4

Probabil îmi fusese scris ca timp de nouă ani grei să rămân prizonier între patru ziduri – după cum prevestiseră corbii – ca să cunosc mai bine viaţa şi să aştept împlinirea vârstei raţiunii. De aceea mi–a fost aleasă Arsinoe ca să–mi ţină de urât, fiindcă nici o altă femeie din lume nu ar fi fost în stare să mă lege de pământ şi de viaţa cotidiană pentru o atât de mare perioadă. Manevrele ei au fost acelea care l–au determinat într–o zi pe Tertius Valerius să mă tragă deoparte şi să mi se adreseze cu vocea lui blândă de bărbat bătrân.

— Turms, fiul meu drag! mi–a spus el cu prietenie. Tu ştii bine cât de mult te iubesc şi cât de mult îmi luminează zilele bătrâneţii prezenţa femeii tale în această casă. Însă boala care m–a lovit în plin forum a fost un avertisment. Tu ştii că în orice zi s–ar putea să mă lovească din nou şi să mor. De aceea sunt îngrijorat pentru ceea ce te aşteaptă pe tine în viitor.

Vezi tu, dragul meu Turms, a continuat el cu un glas tremurător, cu toată dragostea ce ţi–o port, permite–mi mie, unui bătrân, să–ţi spun că viaţa pe care o duci nu este demnă de un bărbat. Tu trebuie să te hotărăşti ce vrei să faci. Ai privit în jurul tău destul de mult timp şi înţelegi acum rânduielile şi obiceiurile Romei. Vorbeşti latina mai bine decât oricare sabin sau străin care s–a strămutat în Roma doar ca să–i sporească numărul de suflete. Şi, dacă vrei să ştii, nimeni nu–şi poate da seama că tu nu eşti roman.

A scuturat din cap, a râs încreţind din sprâncene şi a spus:

— Probabil că tu gândeşti la fel cum gândesc eu şi–ţi spui că Roma este un oraş agresiv şi necruţător. Eu am dorit întotdeauna să se întoarcă vremurile lui Saturn, dar se pare că lupoaica i–a alăptat foarte bine pe întemeietorii Romei, şi, cum lupul este simbolul zeului războiului, nu mai este nimic de făcut. Aşa au vrut zeii nemuritori, iar noi trebuie să ne supunem rânduielilor lor. Eu nu cred că toţi demnitarii romani sunt buni şi

că toate războaiele, pe care Roma le poartă, sunt juste. Între guvernatori şi popor este un abis, care se întinde ca o rană nevindecabilă peste trupul naţiunii. Odată şi–odată, tot se va pune întrebarea despre împărţirea pământului, dar, cu cât va fi mai târziu, cu atât mai amară va fi. Lăcomia este defectul nostru şi, din avariţie, noi nu renunţăm nici la cea mai mică bucăţică din ceea ce ne aparţine, decât dacă suntem constrânşi şi nu avem încotro.

Din nou a scuturat din cap, a râs şi şi–a reluat discursul:

— Iartă–mi mie, unui bătrân, dacă mă depărtez de lucrurile pe care voiam să ţi le spun, pentru a ajunge la vechile–mi obsesii, din cauza cărora am dobândit, atât pentru rude, cât şi pentru prieteni, reputaţia de om sărac cu duhul. Dar, dreaptă sau injustă, Roma este oraşul meu, patria familiei mele după ce strămoşii mei, acum o sută cincizeci de ani, au părăsit oraşul Volsinii. Doar un imbecil va numi această eroare virtute şi se va bucura. Tot astfel, eu nu sunt câtuşi de puţin mândru de moartea fiilor mei. În ciuda murmurelor de admiraţie ce le aud în jurul meu când traversez forumul, aceasta a fost cea mai funestă eroare a vieţii mele. La ce–mi ajută de aud părinţii care se apleacă la urechea fiilor lor să le şoptească: „Acesta este Tertius Valerius, senatorul care nu a ezitat să–şi dea propriii fii pe mâna lictorilor, pentru a proteja Roma de autocraţie"? Eu nu le arăt că se înşală, fiindcă este mai bine dacă oamenii cred într–o minciună care este de folos Romei şi dacă tinerii vor putea înfrunta cu mai mult curaj încercările ce îi aşteaptă în viitor. Şi s–ar părea că vor fi destule.

Trupul a început să–i tremure, saliva îi curgea din colţurile gurii şi, chiar în acel moment a apărut Arsinoe, ca din întâmplare, a şters barba bătrânului cu un prosop de in, i–a mângâiat părul rar şi mi s–a adresat cu o voce teribil de îngrijorată:

— Fii atent, Turms! Nu–l obosi prea mult pe amfitrionul nostru drag şi nici nu–l contrazice!

Tertius Valerius a prins–o de mână pe Arsinoe, nu a mai tremurat şi, privind–o drăgăstos, a asigurat–o:

— Dar nu, fiica mea adorată, el nu mă oboseşte câtuşi de puţin, mai degrabă eu îl obosesc. Iarăşi am uitat că nu vorbesc în faţa senatului şi încă nu i–am spus ce voiam să–i spun. Eu vreau să–ţi fac o propunere, Turms! Dacă tu doreşti, aş putea să

obţin pentru tine cetăţenia romană în cea mai modestă clasă, dar destul de onorabilă. Ca plebeu, se înţelege, iar tu va trebui să–ţi procuri singur echipamentul greu de hoplit. Despre cavalerie nici nu poate fi vorba, fiindcă nu vei fi admis, dar oricare cetăţean roman trebuie să slujească un oarecare timp armatei. Tu ai experienţă de luptător, după cum soţia ta mi–a povestit, şi după cum cicatricele tale o atestă. Este o şansă, Turms! După aceea, totul nu mai depinde decât de tine. Poarta templului lui Ianus este întotdeauna deschisă!

Ştiam că toată lumea se aştepta la un război teribil. Trădătorul Romei, Coriolan, îi antrena deja pe cei mai buni războinici volsci, învăţându–i tactica de luptă a romanilor. Nu mă îndoiam că nici nu aveam nevoie de recomandarea lui Tertius Valerius pentru a obţine cetăţenia romană şi dreptul de a–mi cumpăra cu banii mei echipamentul de război hoplit. Dacă este drept că se gândea la interesul meu, tot atât de drept este că se gândea mai mult la interesul Romei. Toate mijloacele erau bune pentru ca oamenii să fie atraşi în armată, iar de la un proaspăt cetăţean roman era de aşteptat că va lupta cu mai mult interes pentru a–şi câştiga o bună reputaţie.

Poate că propunerea lui era rezonabilă, dar eu eram scârbit de războaie şi de lupte încă din vremea când mai trăia Dorieus. Ideea de război, în sine, îmi era de ajuns ca să fiu bolnav. Când auzeam de război, aveam aceeaşi senzaţie neplăcută ca atunci, în Eryx, când am scuipat smochina din gură, pentru că nu puteam să o mănânc. Nu–mi pot explica aversiunea ce o aveam faţă de război.

I–am spus:

— Tertius Valerius! Nu te mânia împotriva mea! Eu încă nu sunt destul de copt pentru a mă gândi la cetăţenia romană. Poate că mai târziu o voi solicita, dar încă nu promit nimic.

Tertius Valerius şi Arsinoe au avut un schimb rapid de priviri şi am fost uimit că nici unul, nici altul, nu a încercat să mă convingă. Tertius Valerius m–a întrebat prudent:

— Şi atunci, ce ai tu de gând să faci, fiul meu? Dacă–ţi pot fi de ajutor cu sfaturi, nu ezita, îndrăzneşte!

Rumegasem de multă vreme acest lucru, dar răspunsul i l–am dat ca şi cum hotărârea mea ar fi fost spontană:

— Există şi alte oraşe în afară de Roma, există şi alte popoare în afară de poporul roman. Pentru a–mi spori

cunoştinţele, intenţionez să vizitez oraşele etrusce. În Orient se pregăteşte un mare război. Nu mă îndoiesc că influenţele lui vor ajunge până–n Roma. La un cataclism de asemenea proporţii, Roma nu va fi nimic altceva decât un oraş printre celelalte oraşe. Cunoştinţele despre alte ţări şi despre alte popoare sunt întotdeauna utile. Poate că–ntr–o zi cunoştinţele mele îi vor fi de folos Romei pentru strategia ce o va avea de ales.

Tertius Valerius mi–a aprobat cu entuziasm vorbele şi a mai spus:

— Poate că tu ai dreptate. Consilieri politici pentru ţările depărtate au căutare, şi cetăţenia romană este mai mult incomodă decât avantajoasă, fiindcă te obligă să faci serviciul militar. Eu îţi pot da scrisori de recomandare pentru persoane influente din Veii şi Caere, cele mai apropiate oraşe etrusce. Vei fi înţelept de vei merge, de asemenea, în oraşele de coastă, Vetulonia şi Populonia, de care depind tot fierul ce–l cumpără Roma din Etruria. De fapt, puterea militară a Romei se sprijină pe barele de fier cumpărate din oraşele etrusce.

În timp ce, plină de devotament, Arsinoe îi ştergea colţurile buzelor, am profitat de situaţie şi am vorbit, deşi el nu terminase ce avea de spus.

— A trecut deja mult timp şi poate că am abuzat de ospitalitatea ta, Tertius Valerius! Eu nu mai pot primi şi scrisori de recomandare din partea ta, fiindcă tu ai făcut deja prea multe pentru mine. Vreau să călătoresc liber şi nu sunt convins că scrisorile de recomandare ale unui senator roman îmi vor deschide porţile pe care eu voi vrea să le deschid şi–mi vor înlesni apropierea de poporul etrusc. Gândesc că cel mai bine este să nu fiu legat de Roma prin recomandările ce mi le–ai promis, în ciuda deosebitului respect pe care–l am pentru prietenia ce mi–o porţi.

Bănuiesc că Tertius Valerius a înţeles dorinţa mea de a fi independent ca pe o promisiune. Atât de mult era îndrăgostit de Roma acest bătrân senator, încât nu–şi putea imagina că, după ce am cunoscut Roma şi obiceiurile ei, aş putea să nu doresc să fiu cetăţean roman.

Şi–a pus din toată inima mâinile pe umerii mei şi mi–a spus că deocamdată nu este nici o grabă să plec; mi–a mai spus că prietenia ce mi–o poartă este mare şi oricând în casa lui va fi un loc pentru mine. În ciuda căldurii cu care mi–a vorbit, am înţeles

că dorea să plec imediat. Arsinoe voia ca eu să părăsesc Roma, nu ştiam de ce, dar am văzut că amândurora le–a convenit intenţia mea de a călători în Etruria.

Atitudinea lor mi–a rănit atât de mult vanitatea, încât m–am hotărât să folosesc doar bunurile pe care le aveam, în măsura în care acest lucru era posibil, şi să plec imediat la drum. În felul acesta Arsinoe m–a legat încă şi mai mult de pământ şi de nevoile cotidiene, decât dacă aş fi trăit în apropierea ei ca până atunci. Ea mă trimitea departe, printre oamenii obişnuiţi, obligându–mă să trăiesc din munca mâinilor mele, lucru pe care niciodată până atunci nu–l făcusem. De aceea, călătoria mea se anunţa a fi o perioadă de ucenicie, în cursul căreia aveam să descopăr nevoile unui om simplu într–o lume civilizată.

Mi–am schimbat sandalele din piele fină cu încălţări butucănoase romane, care aveau tălpi groase şi erau bune la drum lung, m–am îmbrăcat cu veşminte simple: o togă şi o mantie cenuşie de lână. Îmi crescuse mult părul şi, fără să–l mai ung, l–am strâns simplu pe spate. Când m–a văzut, Arsinoe a râs până i–au dat lacrimile. Râsul ei ne–a îndulcit despărţirea. Tertius Valerius a spus:

— Tu ai dreptate, Turms. Uneori, de la nivelul pământului poţi vedea mai bine decât din vârful templului. La vârsta ta, mâinile mele erau aspre şi late cât lopata. Sub aspectul acesta, te respect încă şi mai mult decât înainte.

Altfel zis, bătrânul senator a vrut să–mi deschidă ochii, fiindcă eu mergeam orbeşte pe un drum necunoscut. Totuşi, eu eram întotdeauna însoţit de noroc, fiindcă Hecate era la fel de generoasă atât pentru lucruri mărunte, cât şi pentru lucruri importante. Pe când priveam de pe pod apa galbenă a Tibrului care–şi ieşise din matcă, s–a întâmplat ca o turmă dezorientată de vite să treacă pe pod şi, probabil, aş fi fost strivit de picioarele lor dacă nu aş fi sărit la timp dincolo de parapet pentru a mă salva. La zarvă şi la învălmăşeală, se adăugau şi strigătele mânioase ale gardianului de la capătul podului. Stăpânul boilor striga după ajutor, iar fiica lui, care era la vârsta adolescenţei, plângea. Atunci am sărit înapoi pe pod, m–am apropiat de taurul turmei, l–am apucat de nări şi am strâns cât de tare am putut. La început, taurul a scuturat din cap cu putere, dar până la urmă s–a calmat, ca şi cum ar fi înţeles ca şi–a găsit stăpânul. Apoi, toată turma de vite s–a liniştit şi a

mers cuminte în urma taurului până ce am ajuns pe drum, în apropiere de colina Janiculus.

Ajuns acolo, am dat drumul taurului şi mi–am curăţat mâinile. Stăpânul turmei s–a apropiat de mine şchiopătând şi ţinându–se de şale, fiindcă la ieşirea de pe pod, gardianul îl lovise puternic cu latul spadei. M–a binecuvântat în numele lui Saturn, de unde am înţeles că este un om simplu de la ţară. Fiica lui nu mai plângea şi mângâia spinările vacilor.

Văcarul s–a aşezat pe marginea unui tăpşan şi a început să–şi frece spatele.

— Şi–apoi? a întrebat evaziv. După chipul tău, bag seama că nu eşti de–ai noştri. Am ajuns să trăim vremuri grele.

Apoi m–a lămurit:

— Vacile nu–s ale mele. Stăpânul mi–a poruncit să vând turma în piaţa de vite din Veii, să n–apuce volscii să le fure când vor veni în Roma. Niciodată nu au mai fost vitele astea atât de agitate. Nici nu ştiu cum vom putea, eu şi fata mea, să le stăpânim pân–om ajunge–n Veii, mai cu seamă acum, după ce m–a lovit bestia aia de podar.

Neputinţa lui m–a mişcat şi fata lui era frumoasă, chiar dacă umbla în picioarele goale. Am fost dispus să–l ajut şi i–am spus:

— Eu nu ştiu mare lucru despre vite, dar sunt în drum spre Veii. Cum n–am nici o grabă, te–aş putea ajuta să le mâni până acolo, dar să ştii că la muls vaci nu mă pricep.

A fost tare bucuros văcarul după ce mi–a auzit vorbele şi mi–a spus cu entuziasm:

— S–ar părea că zeul ăsta nou, Mercur, este foarte săritor. Înainte de a pleca la drum, doar m–am înclinat în grabă în faţa uşii templului, şi gata, acest zeu tânăr şi bun te–a şi trimis pe tine în ajutor.

Ne–am odihnit un oarecare timp, după care am plecat împreună pe vechiul drum care ducea la Veii, măsurându–ne paşii după mersul domol al animalelor. Eu le îndemnam din spate cu ajutorul unei nuiele, dar nu după multă vreme, am observat că dacă mergeam în faţă cu un braţ întins peste grumazul taurului, turma se deplasa mai repede. Aşa am mers mai departe, iar văcarul şi fiica lui au fost în spatele turmei şi au împins vacile care se opreau pe drum. Neliniştea lor se risipise şi tânăra fată a început să cânte un vechi cântec al păstorilor. Soarele ardea din spatele norilor şi în inima mea nu mai era

nimic din întristarea cu care plecasem din casa lui Tertius Valerius. Când soarele era la crepuscul, am mulţumit zeilor că nu am mers prea repede, fiindcă încălţările mele noi îmi roseseră călcâiele. Şi, nemaisuportând eu durerea pricinuită de rosături, mi–am atârnat încălţările de umăr, la fel ca tiranul Krinippos, şi am continuat drumul în picioarele goale. Atunci a fost prima dată când am simţit cât de minunat este să mergi pe pământul moale cu tălpile goale.

Când a început să se lase întunericul, am oprit să înnoptăm într–un ocol împrejmuit, care se pare că fusese abandonat. Acest noroc a fost promisiunea unui somn reconfortant, altfel ar fi trebuit să veghem cu rândul, ca nu cumva vitele să se împrăştie în timpul nopţii. Era frig afară şi am aprins un foc de vreascuri ca să ne încălzim. Apoi tatăl şi fiica s–au ridicat de lângă foc să mulgă vacile. Când am văzut cu câtă greutate se apleca bietul om, m–am oferit să–i ajut, deşi nu mai mulsesem niciodată până atunci o vacă. Fata mi–a arătat ce trebuie să fac potrivindu–mi degetele pe sfârcurile ugerului vacii şi atingerea mâinilor acelei fete m–a înfiorat, dar nu a fost un fior de dorinţă, ci de bucurie că sunt în apropierea unei fete tinere şi frumoase. Am fost uimit cât de moi şi netede îi sunt mâinile şi ea a râs de neghiobia mea şi mi–a explicat că în lapte este multă grăsime. Şi mi–a povestit că femeile etrusce din familiile aristocratice se scaldă în lapte pentru a–şi păstra trupul neted şi frumos. Dar ea gândea că acest lucru era o crimă împotriva zeilor, care dăruiseră oamenilor laptele, untul şi brânza doar pentru a se hrăni.

I–am spus că, după mine, este încă şi mai grav să dai drumul laptelui să se risipească pe pământ, aşa cum făceam noi în acel moment. Dar fata mi–a explicat cu seriozitate:

— Necesitatea nu se înclină în faţa nici unei legi. Nu puteam căra vasele de lut cu noi, or, aceste animale au nevoie să fie mulse. Altfel suferă şi ugerele li se umflă, iar la vânzare le scade preţul. Niciodată n–am mai reuşi să obţinem preţul cu care stăpânul nostru ne–a poruncit să le vindem.

A aruncat o privire spre tatăl ei şi a spus amărâtă:

— Oricum, va fi greu. La preţul pe care–l vrea stăpânul, nici nu cred că vom putea vinde animalele. Pe drum am văzut numeroase urme de copite, probabil că toţi patricienii din Roma au gândit la fel în acelaşi timp. Mi–e teamă că, mâine sau

poimâine, deja este prea târziu pentru a mai obţine un preţ bun. Şi–apoi, oricât de bine le–am vinde, stăpânul tot nu va fi mulţumit şi–l va bate pe tata.

— Chiar aşa un stăpân rău aveţi voi? am întrebat–o.

Dar fata i–a luat repede apărarea stăpânului şi a spus cu mândrie:

— Nu este el nici mai bun, nici mai rău decât alţii. Este roman şi patrician.

Nu erau prea multe vaci ce dădeau lapte. Văcarul avea cu el un ulcior şi fiecare am băut pe săturate lapte cald. După ce a închis poarta ocolului, a adunat toate paiele uscate şi curate pe care le–a putut găsi, a încropit din ele un culcuş şi mi–a spus:

— Nici nu mă aşteptam la un pat mai confortabil. Îţi urez să dormi bine, stăpâne!

După care s–a întins pe paie şi şi–a tras mantaua aspră de lână peste cap. Fata s–a culcat lângă el şi tatăl a acoperit–o cu o parte din mantaua lui. Văzând că ezit, fata s–a ridicat în coate şi mi–a spus:

— Vino, prietene, şi încălzeşte–te lângă noi, fiindcă noaptea este friguroasă.

Eu mai dormisem ghemuit lângă alţii în timpul războiului din Ionia, dar acuma era cu totul altfel şi, pe deasupra, paiele răspândeau un miros puternic de bălegar. Pentru că nu am vrut s–o jignesc, am tras mantaua mea şi peste ea. Fata a mirosit lâna şi a pipăit ţesătura, după care a spus:

— Este din cea mai bună lână!

Apoi a petrecut un braţ în jurul gâtului meu, şi–a atins obrazul de obrazul meu şi mi–a şoptit:

— Tu eşti un om bun.

După care, cu faţa sprijinită pe pieptul meu, a adormit. Căldura trupului ei tânăr m–a încălzit. Căldura unei păsări micuţe pe care o ţii în pumn. Simţeam încă acea atingere a obrazului ei neted de al meu şi eram fericit. Cerul nopţii era luminat de stele strălucitoare şi un aer rece venea dinspre munţii din Veii. Nu mai dormisem atât de profund de mulţi ani. M–am odihnit bine şi nu am avut nici un vis. Atât de mult mă apropiasem de pământ şi de oameni încă din prima zi a călătoriei.

A doua zi, în timp ce muntele sclipea sub un soare arzător, am urcat pante din ce în ce mai abrupte, împingând vitele din

spate, până ce am ajuns la un munte semeţ în faţa căruia se înălţau zidurile strălucitorului oraş Veii. Încă de departe am văzut strălucirea acoperişurilor pictate ale templelor împodobite cu statui ale zeilor. Pe drum ne–am întâlnit la tot pasul cu păstori şi crescători de vite din împrejurimile Romei, care ne–au avertizat că cei care mediază vânzările profită de nenorocirea Romei şi oferă sume derizorii pentru cele mai bune vite, şi ne–au sfătuit că mai bine–ar fi să facem cale întoarsă. Ne–au mai spus că ei înşişi regretă că şi–au vândut vitele la preţuri atât de mici. Ultimii pe care i–am întâlnit au spus că poate s–a exagerat în Roma povestindu–se atâta despre posibilul atac al volscilor, mai cu seamă că până să–şi facă volscii o armată în stare să atace Roma, trebuie să mai treacă destulă vreme.

Dar oricât de mult s–ar fi îndoit, văcarul trebuia să respecte porunca primită de la stăpânul său. Aşa că, întristaţi, am intrat prin porţile mari ale oraşului şi lăncierii de strajă ne–au arătat drumul pe care trebuia să mergem pentru a ajunge la piaţa de vite. Spre deosebire de Roma, unde zidurile înconjoară întinse păşuni şi grădini, Veii este un mare oraş în care casele se împing unele în altele, fără nici un câmp între ele. Totuşi, în cazul unui asediu, e bine ca un oraş mare să aibă şi câmpuri. În Veii locuiau de două ori mai mulţi oameni decât în Roma şi zidurile oraşului erau mai lungi. Cele două mari străzi din Veii, foarte largi şi rectilinii, erau atât de diferite faţă de străzile înguste şi întortocheate ale Romei. Erau acoperite cu dale mari de piatră, tocite de la cât de mult se umblase pe ele. De o parte şi de alta, faţadele caselor erau împodobite cu statui de argilă în culori strălucitoare şi diferite alte decoraţii. Şi oamenii erau diferiţi de oamenii din Roma. Cu feţe prelungi şi trăsături fine, aveau de cele mai multe ori un surâs seducător pe buze. Veşmintele erau frumoase şi bine croite. Te întâlneai la tot pasul cu oameni ce purtau multe bijuterii şi coafuri frumoase, în care erau legate flori.

Abia am intrat noi în piaţă, că au şi început să roiască în jurul nostru, gesticulând zgomotos, bărbaţi care s–au uitat la boi pe toate părţile, au cercetat ugerele vacilor şi le–au măsurat distanţa dintre coarne. Apoi au deschis larg braţele în semn de părere de rău, cum obişnuiesc să facă toţi negustorii din pieţele de vite şi, după ce au enumerat defectele pe care le aveau vacile şi boii văcarului, au spus că toată turma n–are nici o

valoare. Şi au declarat într–o latină rudimentară că doar pentru tăiere sunt bune aceste vite, deşi pe pielea lor, mare lucru nu se putea obţine. Nici măcar nu s–au ostenit să spună ce preţ ar oferi şi şi–au lăsat ochii în jos. Apoi am aflat că un mare număr de negustori din toate oraşele interioare ale Etruriei tocmai sosiseră la Veii atraşi de vestea că romanii îşi vând animalele la preţuri de nimic din cauza invaziei iminente a volscilor. Vitele din Roma erau renumite atât pentru că, în numeroasele războaie purtate, romanii furaseră din oraşele cucerite cele mai bune vite de prăsilă, cât şi pentru că patricienii din Roma erau crescători atenţi şi exigenţi.

Negustorii din Veii se înţeleseseră între ei şi cumpăraseră toate vitele la acelaşi preţ foarte scăzut. Însă concurenţa noilor sosiţi din alte oraşe ale Etruriei a stricat această temporară alianţă, împingându–i să intre în rivalitate unii cu alţii. Iar ultimii dintre romanii ce–şi vânduseră vitele, i–au ameninţat că vor spune în toate părţile că negustorii din Veii îşi bat joc de romani şi le cumpără vitele pentru preţuri de nimic. Aşa că negustorii din Veii au început să se teamă că nu vor mai veni romani cu animale de vânzare.

Aşa se face că văcarul, care nu era prea isteţ din fire, fericit, a vrut să accepte prima ofertă care corespundea exigenţelor stăpânului său. Însă când am văzut întorsătura pe care o luaseră lucrurile, l–am oprit la timp şi i–am spus să nu se grăbească, fiindcă mai era încă destul timp până ce va apune soarele. Ne–am aşezat pe jos şi am mâncat pâine şi brânză, apoi eu am făcut semn unui vânzător ambulant, care ne–a vândut vin. Ni l–a turnat în cupe foarte frumoase din argilă pictată. Vinul ne–a bucurat inima, iar vitele au rumegat în tăcere împrejurul nostru.

Fata m–a privit surâzătoare şi a spus:

— Tu ne–ai purtat noroc, prietene!

Mi–am amintit că sunt nevoit să–mi câştig pâinea, aşa că i–am spus văcarului.

— Pâinea şi brânza ce mi le–ai oferit îmi ajung ca răsplată pentru că te–am ajutat să mâni vitele până aici. Dar lasă–mă pe mine să mă târguiesc pentru vânzarea vitelor tale. Nu–ţi cer decât jumătate din diferenţa între preţul oferit şi preţul pe care stăpânul tău ţi–a poruncit să–l obţii. Cred că–i corect aşa.

Nu era pentru prima dată că venea la piaţa din Veii, şi, o oarecare şiretenie de ţăran, tot avea, aşa că mi–a spus:

— Eu mă pricep la târguieli, dar nu înţeleg nimic din limba aceasta ciudată a etruscilor. Fără îndoială, tu eşti mai înţelept şi poate că te vor înşela mai puţin decât m–ar înşela pe mine. Însă jumătate din profit este prea mult, fiindcă eu trebuie să apăr interesele stăpânului meu. Dacă te mulţumeşti cu un sfert, n–ai decât să vinzi tu marfa.

M–am prefăcut că ezit, dar apoi i–am întins mâna pentru a pecetlui înţelegerea. De fapt aşa şi voiam, nu se cădea să iau mai mult de un sfert din profitul acestui biet om, căruia îi era atât de teamă că nu–l va împăca pe stăpânul său. Aşa că m–am ridicat şi am dat frâu liber limbii şi am lăsat să vorbească vinul, care–i cel mai bun negustor. Şi am lăudat vacile şi boii în latină şi în etruscă, ba chiar şi în greacă, fiindcă negustorii din Tarquinia cunoşteau foarte bine limba greacă. Pe măsură ce vorbeam, îmbătat de propriile–mi vorbe, mi s–a părut că acele animale obişnuite căpătaseră calităţile unei turme a zeilor. Ameţiţi de laudele mele, toţi negustorii din piaţă s–au strâns şi au început să se uite din nou la ugerele vacilor şi la trupurile boilor şi li s–a părut şi lor că aşa o turmă de vite nici c–au mai văzut. Până la urmă, toată turma de vite a fost vândută negustorului care venise din cel mai îndepărtat oraş al Etruriei, fiindcă acesta oferise preţul cel mai bun. Ceilalţi şi–au acoperit capul ca şi cum o mare nenorocire li s–ar fi întâmplat, dar sub încreţiturile pânzei cu care–şi înveliseră capul se putea distinge că râdeau pe înfundate.

Când am cântărit argintul şi am calculat câte monede de cupru romane înseamnă, am constatat că vitele fuseseră vândute cu un preţ ceva mai mare decât dublul preţului dorit, aproape de valoarea reală a vitelor în timp de pace. Văcarul şi–a sărutat mâinile în semn de mulţumire şi fata lui a început să danseze. Fără nici o ezitare, văcarul mi–a dat sfertul din profit promis şi mi–a şoptit că pe cel mai bun taur l–a ascuns într–o pădure, de unde–l va lua după ce vor fi plecat volscii din Roma.

După aceea, am crezut de cuviinţă că a venit timpul să mă despart de ei, pentru că îmi era teamă ca nu cumva văcarul să se răzgândească şi să–mi ceară argintul înapoi. Voiam să cunosc acest oraş vesel şi civilizat, atât de diferit de toate oraşele pe care le văzusem până atunci. Aerul era proaspăt, fiindcă Veii este un oraş de munte, străzile erau curate şi nici un miros neplăcut nu venea de nicăieri; un sistem de canalizare

subterană antrena gunoaiele cu ajutorul apei, care curgea continuu prin jgheaburi de piatră.

M–am îndoit degeaba în ceea ce priveşte văcarul. La despărţire, el nici măcar nu a îndrăznit să mă bată pe umăr, dimpotrivă, s–a înclinat până la pământ în faţa mea şi mi–a atins respectuos genunchii. Eu am pus mâna pe umărul lui şi i–am urat să aibă noroc. În schimb, fata lui m–a îmbrăţişat. Am sărutat–o şi ochii ei au strălucit de bucurie, iar tatăl ei nu s–a supărat.

Am rămas în Veii până când a început vara şi m–am simţit bine. Femeile din Veii umblau pe stradă neînsoţite de nimeni. Din când în când mi se întâmpla ca vreo femeie graţioasă să–şi întoarcă gâtul după mine şi să mă privească, dar după aceea îşi continua drumul. Odată, o femeie frumoasă s–a oprit în apropierea mea şi a început să–şi caute un cercel care–i căzuse din ureche. L–am căutat împreună şi până la urmă l–a găsit ascuns după o frunză pe care vântul o purtase pe stradă. A râs şi a făcut câteva observaţii despre neîndemânarea bijutierului care lucrase încuietoarea cercelului, mi–a mulţumit că am ajutat–o să–l caute şi apoi şi–a văzut de drum. Conversaţia a fost atât de naturală şi liberă, în ciuda faptului că eu eram un bărbat străin. Poate că am fi putut să ne mai întâlnim, dar mie nu mi–a trecut prin cap atunci să o întreb unde locuieşte. În orice caz, faptul că în Veii femeile nobile puteau umbla libere, fără nici o teamă, m–a uimit foarte mult.

Am locuit confortabil într–un han, unde nimeni nu m–a deranjat cu nimic şi nu s–a arătat curios să mă întrebe de unde vin şi unde mă duc, cum se întâmplă, de obicei, în oraşele greceşti. Liniştea şi amabilitatea servitorilor mi–au plăcut foarte mult. Când îmi aduceam aminte de pălăvrăgeala zgomotoasă şi agitată a oamenilor din oraşele greceşti, mi se părea că sunt într–o altă lume. La drept vorbind, hanul era destul de modest, dar era foarte curat şi liniştit şi mă simţeam foarte bine acolo. Dar chiar şi în acel han modest nu se obişnuia să se mănânce cu degetele, ci erau folosite furculiţe cu doi dinţi. Prima dată când am mâncat în acel han, am fost uimit că servitorul a pus pe masa mea o furculiţă de argint, cu un aer atât de indiferent, ca şi cum în lume nu s–ar mai fi născut hoţi în ultima sută de ani.

Fără a încerca să mă împrietenesc cu cineva, m–am plimbat pe străzi şi prin pieţe, bucurându–mă de aerul proaspăt pe care

îl puteam respira, de frumuseţea şi de obiceiurile acestui oraş, faţă de care, Roma părea, într–adevăr, un oraş barbar. Probabil că aşa gândeau şi locuitorii din Veii, dar nu am auzit pe nimeni care să fi spus ceva neplăcut despre Roma. Trăiau ca şi cum Roma nici n–ar fi existat, fiindcă oraşele Veii şi Roma încheiaseră un legământ de pace pentru o perioadă de cinci ani. Dar exista totuşi ceva trist pe chipurile surâzătoare ale locuitorilor oraşului Veii.

În prima dimineaţă, când eram mulţumit că respir aerul din Veii, care era ca un leac după aerul împuţit al Romei, am ajuns într–o piaţă şi m–am aşezat pe o bancă de piatră. Umbrele trecătorilor alunecau în faţa mea pe dalele de piatră. Cerul era senin, negustorii îşi lăudau mărfurile, nimeni nu mă băga în seamă, ţăranii îşi mânau măgarii încărcaţi pe spinare cu coşuri de legume şi verdeţuri, iar în apropierea mea, o femeie bătrână şi zbârcită îşi înşira pe un prosop curat bucăţile de brânză pentru vânzare. Cu răsuflarea tăiată, mi–am dat deodată seama că exact aceleaşi clipe le trăisem deja altădată. Casele cu ţigle colorate le mai văzusem. M–am ridicat de pe banca de piatră ca dintr–un vis, şi când am început să merg, totul îmi era atât de cunoscut. Paşii m–au purtat pe străzi cu pietre tocite de vreme şi m–am oprit în faţa unui templu, al cărui fronton susţinut de coloane îmi era cunoscut. Pe friza colorată, Artemis îşi apăra cerbul de Herakles sub privirea surâzătoare a altor zei. Gardianul de la intrarea templului m–a stropit cu câteva picături de apă sacră. Aveam certitudinea că mai trăisem deja această clipă.

Am intrat în templul răcoros şi întunecat. Din obscuritate se detaşa piedestalul pe care cădea lumina subţire ce se strecura de afară printr–o deschidere a acoperişului. De pe piedestal surâdea cu un zâmbet visător neasemuit de frumoasa zeiţă din Veii. Purta un copil în braţe, iar lângă picioarele ei era o gâscă cu gâtul întins. Nu a trebuit să întreb pe nimeni, am ştiut că numele ei sacru este Uni. O ştiam, îi ştiam chipul, ştiam că are în braţe un copil şi lângă picioare o gâscă. De unde ştiam, nu mi–am putut explica. Mâna mea s–a ridicat instinctiv pe frunte şi, în timp ce m–am înclinat, am ridicat braţul drept în semn de salut şi respect în faţa imaginii zeiţei. Ceva din mine îmi spunea că această statuie este sacră şi că templul este încă şi mai bătrân decât oraşul însuşi.

Nu era nici un preot în templu, dar servitorul, apreciind după veşminte că sunt străin, a venit lângă mine şi a început să–mi povestească despre diferitele ofrande votive şi despre obiectele sacre de pe pereţi. Dar eram atât de profund angajat în adoraţie, de aceea l–am alungat cu un gest al mâinii. Nu voiam să mai văd altceva în afară de imaginea zeiţei Uni, personificarea tandreţii divine şi frumuseţii feminine.

Abia mai târziu mi–am amintit că în templul din Eryx, în somnul dăruit de zeiţă, am văzut cu anticipaţie aceste momente pe care le trăiam în Veii. Nu era nimic neobişnuit în asta, fiindcă de multe ori pot apare în vis unele lucruri care se vor întâmpla după aceea, dar m–am întrebat de ce visul meu din templul Afroditei m–a trimis în casa sacră a compasiunii şi dragostei materne. Sau poate că zeiţa doar se amuzase pe seama mea, pentru că şi zeii se plictisesc câteodată?

În pragul verii a ajuns la Veii vestea că, sub comanda lui Coriolan, volscii au început marşul spre Roma, pentru a se răzbuna, după cum ar fi afirmat ei, pentru insulta publică de care au avut parte la circul din Roma. Dar armata Romei nu s–a grăbit să le iasă în întâmpinare şi să–i înfrunte pe teren deschis, după cum îi era obiceiul. De aici s–a înţeles că, oricât de necrezut părea acest lucru, Roma urma să fie asediată.

Dacă aş fi mers repede, aş fi putut ajunge la Roma într–o zi. Dar mi–am purtat paşii în direcţia opusă, mai întâi spre nord, pentru a vedea lacul din Veii, apoi spre vest, traversând munţii pe cărările păstorilor, ca să ajung la Caere, oraş apropiat de mare. Şi, pentru prima oară în viaţă, am văzut un lac mare cu apa limpede în lumina incandescentă a soarelui de amurg. Am simţit o emoţie profundă atunci când am văzut lacul înconjurat de munţi. Freamătul stufului şi mirosul apei, atât de diferit de mirosul apei sărate a mării, au fost motive suficiente pentru a mi se înteţi respiraţia. Eu credeam că sunt doar un călător în căutare de noutăţi impresionante, dar inima mea ştia mai bine decât mine ce caut.

În oraşul Caere, căruia etruscii îi spun Cisra, în faţa imensei necropole –ce se afla în spatele unei văi abrupte, pe cealaltă parte decât oraşul – am înţeles pentru prima oară ce înseamnă adevărata putere a celor douăsprezece state etrusce. Drumul sacru este străjuit de–o parte şi de alta de tumuli circulari, cu bazele din piatră, unde se află camerele funebre ale celor mai

vechi suverani ai oraşului, ale căror trupuri se odihnesc înconjurate de ofrande. Când i–am spus că vin din Roma, gardianul necropolei mi–a arătat unde este mormântul familiei Tarkhon. Tarquinii, care au fost suverani în Roma, nu au vrut să se amestece în ţărâna noului oraş profan şi au preferat să fie îngropaţi în pământul sacru al Etruriei, mai puţin ultimul Tarquinius, pe care federaţia oraşelor etrusce l–a lăsat să moară ca străin în oraşul grecesc Cumae.

În Caere, viaţa era mai zgomotoasă decât în nobilul oraş Veii. De dimineaţă până seara era gălăgie în jurul tarabelor cu mărfuri ale artizanilor şi marinari veniţi din toate colţurile lumii străbăteau neliniştiţi străzile oraşului în căutare de distracţii, aşa cum obişnuiesc să facă toţi marinarii când ajung pe uscat. Portul oraşului Caere era departe de gura râului. Dar reputaţia splendorii şi veseliei din oraşele etrusce îi împingea pe marinarii din alte ţări să parcurgă drumul abrupt ca să ajungă în oraş. Dar, în comparaţie cu Veii, Caere nu este un oraş prea mare.

Decât să hoinăresc prin neliniştitul oraş, am preferat să merg pe drumul vechi de sute de ani, care duce de la oraş la necropolă şi să respir aerul muntelui sacru, îmbălsămat de parfumul mentei şi frunzelor de dafin. Gardianul necropolei mi–a explicat că forma rotundă a sacrelor morminte este asemenea formei locuinţelor străvechilor etrusci, care erau rotunde şi boltite ca nişte muşuroaie. Încă de atunci *rotundul* a fost forma sacră, de aceea templele cele mai vechi, de pildă templul zeiţei Vesta din Roma, au fost întotdeauna rotunde. Gardianul necropolei a folosit frecvent expresia *„vremea lucumonilor"* când s–a referit la vremea vechilor regi etrusci. Fiindcă vorbea fermecător de frumos şi de corect, i–am cerut să–mi explice ce este lucumonul.

Şi–a deschis braţele în semn de neputinţă, aşa cum obişnuiesc să gesticuleze grecii şi mi–a spus:

— Dar este dificil să–i explic unui străin. Lucumonul este *cel care este.*

Dacă a văzut că nu am înţeles, a scuturat din cap şi a făcut o nouă încercare:

— Lucumonul este un *rege sacru.*

Dar tot nu am înţeles. Atunci el mi–a arătat tumulii impresionant de înalţi ai câtorva lucumoni. Am arătat întrebător spre un mormânt recent, peste care iarba încă nici nu apucase

să crească, iar el a fost scuturat de un frison din cauza erorii mele grosolane şi mi–a spus jenat:

— Dar acesta nu este nicidecum un mormânt de lucumon. Este doar un mormânt de rege.

Insistenţa mea îl enerva, fiindcă găsea absurd să explice ceva care, din punctul lui de vedere, era evident.

— Lucumonul este un suveran ales de zei, a spus iritat gardianul necropolei. El este găsit. El este recunoscut. El este marele preot, judecătorul suprem, legislatorul suprem. Un suveran obişnuit poate fi detronat sau poate transmite puterea sa moştenitorilor, dar unui lucumon, nimeni nu–i poate lua puterea, fiindcă puterea unui lucumon este lucumonul însuşi.

— Cum poate fi găsit şi recunoscut, l–am întrebat eu surprins, din moment ce spui că un fiu de lucumon nu poate fi un lucumon?

I–am întins un bănuţ de argint ca să–l mai liniştesc. Dar el nu a putut să–mi explice cum poate fi recunoscut un lucumon şi prin ce se deosebeşte un lucumon de un oarecare alt om obişnuit. Mi–a spus doar:

— De obicei, un fiu de lucumon nu este şi el lucumon, dar se pot întâmpla excepţii. În familii foarte vechi şi sacre, în vremurile de demult s–au născut succesiv lucumoni. Dar noi trăim în vremuri corupte. Rar se mai nasc în zilele noastre lucumoni.

Şi mi–a arătat cu degetul mormântul maiestuos spre care ne îndreptam. Stâlpii din piatră albă de la intrarea mormântului nu erau ascuţiţi, ci bombaţi.

— Mormântul reginei, m–a anunţat el cu zâmbetul pe buze.

Şi mi–a explicat că Caere este unul din rarele oraşe etrusce care a fost guvernat de o femeie. Amintirea acestei regine era cu evlavie păstrată în memoria locuitorilor, fiindcă oraşul Caere a fost, în vremea ei, mai prosper decât oricând. După spusele gardianului necropolei, ea ar fi domnit şaizeci de ani, dar eu bănuiesc că el învăţase să exagereze cumsecade de la numeroşii greci care vizitau necropola.

— Cum poate o femeie să guverneze un oraş? l–am întrebat mirat.

— Dar ea a fost lucumon, mi–a răspuns gardianul.

— Deci şi o femeie poate fi lucumon? l–am întrebat eu.

— Bineînţeles, mi–a spus el stânjenit. Se întâmplă rar, este

drept, dar dintr–un capriciu al zeilor, o femeie poate să se nască lucumon. Aşa cum s–a întâmplat la Caere.

Am ascultat ceea ce el mi–a povestit şi nu am fost în măsură să–l înţeleg, fiindcă îl ascultam doar cum ascultă un om obişnuit, care este legat de oameni şi de viaţa cotidiană. Dar am revenit de multe ori în oraşul morţilor şi m–am recules în faţa mormintelor maiestoase, din care simţeam că se strecoară în inima mea un fluid cu o putere misterioasă.

În oraş am fost martorul unei întâmplări care m–a mişcat într–un mod ciudat. Lângă zidurile oraşului erau mulţi olari, care–şi vindeau marfa. Cei mai mulţi dintre ei vindeau urne funerare din argilă arsă, colorate în roşu. Preţurile de vânzare erau mici şi clienţii oameni săraci. În Caere morţii nu erau îngropaţi ca în Roma, ci incineraţi, iar cenuşa le era pusă în urne rotunde din bronz turnat, decorate cu scene din viaţa zeilor, care erau foarte scumpe. De aceea săracii preferau urnele din argilă arsă, fără decoraţii speciale, doar colorate în roşu. Pe capacul acestora din urmă erau imagini pictate cu o oarecare stângăcie.

Tocmai aveam de gând să mă aplec şi să privesc mai cu atenţie aceste urne funerare, când am văzut un bătrân şi o bătrână, nişte oameni simpli de la ţară, care, ţinându–se de mână, s–au oprit să aleagă o urnă funerară pentru fiica lor care murise. Şi ei au ales o urnă pe capacul căreia era pictat un cocoş cântând. Când au văzut–o, amândoi au zâmbit bucuroşi. Apoi bătrânul a scos din punga sa o monedă marcată din cupru şi, fără să se târguiască deloc asupra preţului, i–a întins–o olarului. Mirat, l–am întrebat pe olar:

— De ce nu s–a tocmit?

Iar olarul a zâmbit scuturând din cap şi mi–a spus:

— O, străinule! Nu se târguieşte nimeni pentru obiectele sacre.

Dar eu i–am spus:

— Această urnă nu este sacră. Este doar un vas ieftin din argilă.

Cu multă răbdare, olarul mi–a explicat:

— Bineînţeles, nu este sacră această urnă după ce iese din atelierul olarului. Nici aici, pe taraba de vânzare nu este sacră. Dar va fi sacră după ce cenuşa fetei moarte va fi pusă înăuntru şi capacul va fi închis. De aceea preţul, care este, de altfel,

modest, nu este discutat.

Un aşa mod de vânzare, atât de diferit de al grecilor, era ceva nou pentru mine. Arătând înspre cocoşul ce împodobea capacul urnei, i–am întrebat pe bătrâni:

— De ce aţi ales cocoşul? Oare cocoşul nu este mai potrivit pentru nuntă decât pentru înmormântare?

M–au privit uimiţi, au arătat cu degetul spre imagine şi au spus amândoi deodată:

— Dar el cântă!

— Şi ce–i cu asta? am întrebat eu nedumerit.

S–au uitat la mine şi, în ciuda suferinţei pricinuite de moartea fiicei lor, au schimbat un surâs misterios. Bărbatul bătrân a trecut un braţ peste umărul bătrânei şi mi–a spus cu răbdare, aşa cum i te adresezi ultimului imbecil:

— Cocoşul anunţă învierea!

Ei au plecat şi bătrânul ţinea atent urna în braţele sale. Am rămas pe loc nereuşind să mai spun un cuvânt şi lacrimile mi–au umplut ochii. Atât de mult m–au mişcat vorbele lui simple şi înţelepte. Este cea mai puternică amintire pe care o păstrez din Caere.

Cred că nu există un exemplu mai sugestiv pentru a dovedi marea diferenţă care exista între greci şi etrusci. Pentru greci, cocoşul este simbol al dorinţei. Pentru etrusci, simbol al eternei întoarceri.

Fusese în intenţia mea să mă întorc la Roma după ce voi fi vizitat oraşul Caere, dar se răspândise vestea că, în fruntea armatei de volsci, Coriolan eliberase, unul după altul, toate oraşele ocupate de romani, printre altele, Corioli şi Lavinium, care pentru romani erau oraşe strategice importante. Era deci o chestiune de timp ca salinele de la gura Tibrului să ajungă în mâinile volscilor. De aceea m–am hotărât să merg înspre nord, ca să văd Tarquinia, care era cunoscut drept principalul oraş al federaţiei etrusce şi avea cea mai mare importanţă politică.

Călătoream în miezul verii şi nici nu ştiam ce să admir mai mult: siguranţa drumurilor, ospitalitatea oamenilor de la ţară, vitele cu coarne lungi pe lângă care treceam sau câmpurile roditoare, care fuseseră smulse prin drenaj ţinuturilor mlăştinoase. În jurul meu pământul era mai bogat şi mai roditor decât în oricare altă parte. Pentru a seca mlaştini şi a defrişa păduri, fusese nevoie de munca, abilitatea şi ştiinţa multor

generaţii. Cu toate acestea, ionienii îi numeau pe tirenieni piraţi; pentru ei, etruscii erau un popor de despoţi, un popor decăzut şi desfrânat.

Erau mulţi sclavi în Etruria, dar niciodată nu am văzut în drumul meu vreun supraveghetor să lovească un sclav. Şi am înţeles că stăpânii îşi puneau sclavii să facă muncile care erau potrivite cu înclinaţiile sau talentul pe care aceştia îl aveau. De fugea un sclav de la stăpânul lui, acesta zâmbea amuzat şi spunea: *se pare că acest bărbat nu s–a născut sclav* sau îl muştruluia pe supraveghetor, bănuind că se purtase rău cu sclavul.

Fără îndoială, Tarquinia este cetatea eternă. Va exista în toate timpurile pe acest pământ, de aceea n–are nici un rost să o descriu. În Tarquinia trăiesc mulţi greci, fiindcă în acest oraş viu şi modern, etruscii admiră talentele străinilor şi sunt atraşi de tot ceea ce este străin, aşa cum o femeie este irezistibil atrasă de penele strălucitoare de pe coiful unui soldat străin. Doar în domeniul religiei, etruscii se consideră superiori tuturor celorlalte popoare. Dar locuitorii Tarquiniei călătoreau şi până în oraşul grec Cumae pentru a consulta oracolul, chiar dacă în preoţii etrusci aveau o încredere mai mare.

Locuitorii Tarquiniei erau însetaţi după cunoaştere. În ciuda înfăţişării mele exterioare, mi–am făcut destui prieteni şi, când s–a aflat că luptasem în războiul din Ionia şi cunoscusem oraşele Siciliei, am fost invitat la banchete în case nobile. Aşa că, a trebuit să–mi cumpăr veşminte noi pentru a face o impresie bună celor care mi–au acordat încrederea şi prietenia lor. De altfel, m–am simţit minunat când m–am înveşmântat în hainele din pânză de in şi din lână subţire şi mi–am pus pe cap un coif nu prea înalt, de formă conică. Am reînceput să–mi ung părul, să–mi tai cu grijă barba şi am lăsat părul să–mi cadă pe umeri. Când m–am privit în oglindă, am observat că nu mă deosebeam de etrusci.

La banchetele la care am fost invitat, am răspuns cu plăcere la toate întrebările care mi s–au pus, chiar dacă se refereau la Roma şi la problemele politicii ei interne. Când s–a observat că, în ciuda originii mele ioniene, nu sunt legat prea mult de ionieni, nimeni nu s–a mai sfiit să–i critice pe greci şi să râdă de ei în prezenţa mea.

— Pe vremuri, spuneau ei, puterea celor douăsprezece oraşe

etrusce se întindea din nordul până–n sudul Italiei. Noi, etruscii, aveam colonii pe toate ţărmurile mării şi în insule, până departe, pe coasta Iberiei. Iar corăbiile noastre navigau pe toate mările, până–n oraşele Greciei, Ioniei şi Feniciei. Însă, cu timpul, popoare din ce în ce mai numeroase şi mai flămânde au venit din nord. Le–am permis să locuiască pe pământurile noastre şi le–am civilizat. Pe unele le–am distrus. Nu se mai terminau să tot vină prin trecătorile munţilor. Însă grecii au fost cei mai răi dintre toţi. Şi–au întins coloniile până la Cumae şi au ocupat toată coasta mării, mai numeroşi decât broaştele. Cu Cartagina am încheiat alianţă în ceea ce priveşte navigaţia pe mare, dar cu grecii este imposibil de încheiat vreo înţelegere rezonabilă. Ăsta nu–i popor cinstit, le întinzi un deget şi ei îţi iau toată mâna.

Şi încă mai spuneau:

— Federaţia celor douăsprezece oraşe etrusce este paşnică şi zeii noştri sunt uniţi cu noi. Nici un oraş etrusc nu–şi are zeul propriu, tuturor celor doisprezece zei ai Etruriei li se aduc jertfe în fiecare oraş. De altfel, noi aducem jertfe şi pentru zeii care au sosit în Etruria în acelaşi timp cu popoarele ce s–au stabilit pe pământul nostru. Numai că în nord, triburi de celţi, recent sosite, ne împing de pe pământul nostru, iar în sud, grecii ne ruinează comerţul.

În felul acesta discutam şi beam vin, dar niciodată nu am spus nimic dacă nu am fost întrebat; îmi ţineam gura închisă şi ascultam cu atenţie. Aşa că mi–am făcut mulţi prieteni, fiindcă în această privinţă etruscii nu se deosebesc de alte popoare. Dar unui bărbat vorbăreţ îi vine cam greu să reziste la o discuţie între etrusci, pentru că trebuie să şi asculte, nu numai să vorbească. M–am arătat atât de înţelegător, încât odată, ridicându–mă de pe patul convivial, am simţit că punga cu bani, pe care o purtam atârnată de gât, cântarea mai greu şi era mai umflată. Nu am putut înţelege ce s–a petrecut, fiindcă punga cu bani a fost tot timpul atârnată de gâtul meu. Am presupus că stăpânul casei mi–a făcut cu îndemânare un dar, fiindcă ştia că sunt un refugiat sărac din Ionia.

În Tarquinia am auzit povestindu–se despre ce s–a mai întâmplat cu Dionysios după ce a plecat din Segest. Ajunsese comandantul multor corăbii de piraţi şi–şi găsise un loc sigur pe o insulă pustie din mijlocul mării, pe care, atât corăbiile din

Cartagina, cât şi corăbiile etrusce o căutau în zadar. Se bănuia că s–ar fi înţeles cu tiranii din Akragas şi din Siracuza ca să–i enerveze pe cartaginezi şi pe etrusci, fiindcă altfel nu se explica de ce nu ataca niciodată vreo corabie grecească. De aceea, atât corăbiile comerciale din Cartagina, cât şi cele din Etruria, navigau însoţite de corăbii de război, care să le protejeze. Aşa ceva nimeni nu–şi aducea aminte să se mai fi întâmplat vreodată în marea tirenienilor. Din cauza jafurilor piraţilor lui Dionysios, etruscii erau şi mai porniţi împotriva grecilor.

La fel cum Veii era oraşul sculptorilor, Tarquinia era oraşul pictorilor. În afară de pictorii care decorează interioarele caselor cu fresce şi de cei care pictează lăzi de lemn, exista o categorie de pictori care pictează pereţii mormintelor. Această artă a mormintelor se învaţă şi se transmite din tată în fiu ca o moştenire sacră, dar sunt şi dintre aceia care nu au moştenit–o de nicăieri, ci au găsit–o în inima lor.

Necropola din Tarquinia se află pe cealaltă parte a văii decât oraşul, pe platoul unei coline înalte, de unde pot fi văzute câmpurile şi grădinile, măslinii şi livezile care coboară până la malul mării. Sunt mult mai multe morminte în Tarquinia, şi ochii nu ajung să vadă până acolo unde se sfârşeşte necropola, dar nu sunt atât de impunătoare ca mormintele suveranilor din Caere. În faţa fiecărui tumul se află un altar pentru ofrande, iar în spatele unei uşi sunt trepte abrupte care coboară în mormântul tăiat în piatră moale. Data de secole obiceiul ca pereţii mormintelor să fie decorate cu fresce sacre.

Plimbându–mă prin necropolă, am întâlnit, la un moment dat, un mormânt cu o poartă de lemn, care era deschisă şi ducea într–un tumul recent construit. Am înţeles că poarta urma să fie înlocuită după ce lucrul din interiorul mormântului se va fi terminat. Am auzit glasuri care veneau din fundul mormântului şi am strigat. Am întrebat dacă unui străin îi este permis să coboare pentru a vedea opera sacră a artistului. Iar pictorul mi–a răspuns, răsucind în gură cele mai destrăbălate înjurături şi blesteme, cum urechile mele încă nu mai auziseră nici de la piraţii lui Dionysios, nici de la catârgiii cei mai lipsiţi de prejudecăţi pe care–i întâlnisem în călătoriile mele. Dar, imediat, ucenicul lui a ieşit în întâmpinarea mea şi, luminând scara cu o torţă, m–a îndemnat să intru în mormânt. Am coborât prudent treptele inegale sprijinindu–mă de pereţii laterali. Aşa se face că

mâna mea a atins cochilia unei scoici încrustate în stâncă şi nu m–am îndoit că era un semn prin care zeiţa confirma că sunt pe drumul cel drept. În felul acesta, din când în când, zeii s–au manifestat de–a lungul călătoriei mele în Etruria, dar nu le–am dat prea multă importanţă. Cine ştie, probabil că inima mea a fost în tot acest timp pe drumul sacru, chiar dacă eu însumi nu am ştiut–o, atent doar la trupul meu, care era legat, prin simţuri, de o curiozitate destul de pământeană.

Ucenicul a mers înaintea mea cu torţa în mână până când am ajuns în sala banchetului, o încăpere tăiată direct în stâncă, destinată doar pentru două persoane defuncte. Pictorul îşi începuse opera cu plafonul, a cărui groasă grindă centrală era împodobită cu cercuri şi frunze divers colorate. Frunzele aveau formă de inimă. De o parte şi de alta a grinzii, plafonul era împărţit în pătrate roşii, albastre şi negre, la fel ca în casele din oraşul celor vii. Fresca peretelui din dreapta era deja terminată. Bărbatul şi femeia, care urmau să locuiască în acel mormânt după ce vor fi murit, erau reprezentaţi odihnindu–se pe un pat convivial, acoperit de saltele şi perne, sprijiniţi în coatele braţului stâng, îmbrăcaţi în veşminte de ceremonie, cu capetele împodobite cu ghirlande. Tineri pentru eternitate, bărbatul şi femeia lui se priveau în ochi, amândoi aveau câte o mână ridicată, iar sub ei înotau delfinii în valurile eterne.

Bucuria vieţii care se degaja din această pictură m–a impresionat, aşa că am rămas mult timp să o privesc; abia după aceea am admirat discobolul, luptătorul şi dansatoarele, care, de–a lungul pereţilor mormântului, îşi jucau etern jocurile lor. Sala era luminată de multe torţe şi o dulce adiere de tămâie risipea mirosul pietrei umede şi mirosul metalic al vopselelor. După ce mi–a lăsat destul timp ca să privesc, artistul a tras din nou o înjurătură înspăimântătoare în limba greacă, crezând probabil că eu nu o voi înţelege, după care m–a întrebat:

— Ei, ce zici, străinule? Acceptabil?

A oftat şi a spus în continuare:

— S–au pictat şi fresce mai proaste în alte morminte, nu–i aşa? Însă, în acest moment mă lupt cu un cal, care refuză să prindă forma pe care vreau să i–o dau. Inspiraţia este pe ducă, oala de vin goală şi praful culorilor îmi usucă gâtul, mai rău nici că se poate.

L–am privit. Trebuie să fi avut cam aceeaşi vârstă ca mine şi

mi s–a părut că–i recunosc trăsăturile chipului, ochii ovali, buzele umflate.

Privirea lui nu se putea desprinde de vasul de argilă protejat cu o împletitură de paie, pe care îl purtam întotdeauna agăţat de umăr cu o curea de piele, pentru că rătăceam mult prin locuri neumblate şi uneori îmi era sete. Şi–a ridicat mâinile late, cu degete groase, şi a strigat fericit:

— Te–au trimis zeii exact la momentul potrivit, străinule! Fufluns a hotărât, iar acum este rândul tău să vorbeşti. Numele meu este Aruns, în cinstea casei Velthuru, care mă protejează.

Mi–am sărutat mâna de bucurie că i–am venit la timp în ajutor şi i–am spus:

— Vasul meu de argilă este încă şi mai guraliv decât mine, de aceea îi dau întâietate. Fără îndoială, zeul Fufluns m–a trimis la tine, dar noi, grecii, îi spunem Dionysos.

El s–a agăţat de vasul de argilă cu disperarea înecatului care găseşte o scândură pe mare şi nici nu am apucat să–l dau jos de pe umăr, că el şi începuse să–şi toarne vinul pe gât, atent să nu risipească vreo picătură.

— Aşază–te undeva, străinule! m–a îndemnat. Cum ar putea înţelege un nobil cât de greu îi este unui artist? Vezi tu, astăzi, dis–de–dimineaţă, Velthuru ăsta al meu era pornit împotriva mea. M–a acuzat că trag de timp şi că nu muncesc. Apoi m–a stropit din cap până–n picioare cu apă, m–a urcat într–o şaretă şi mi–a dat o amforă cu apă de la izvor ca să am ce bea astăzi. După ce că a făcut gestul acesta meschin, a mai fost şi ironic şi mi–a spus că apa ar trebui să fie suficientă sursă de inspiraţie pentru cel care pictează un cal, din moment ce a inspirat nimfelor un cântec etern în care sunt lăudate frumuseţile Etruriei. Ca să vezi ce le poate trece unora prin cap!

M–am aşezat pe una din băncile de piatră, el a luat loc alături de mine, a suspinat şi şi–a şters sudoarea ce–i aluneca pe frunte. În desagă aveam o cupă din argint cu pereţii subţiri, pe care, din vanitate, o purtam cu mine pentru a bea din ea vinul. Am umplut–o cu vin, am lăsat să curgă câteva picături pe pământ şi i–am întins–o. A izbucnit în râs, a scuipat pe pământ şi a strigat:

— Dar n–are nici un rost să te oboseşti cu prostii de astea, străinule! Se cunoaşte un om după trăsături şi după privire, nu după veşmintele pe care le poartă sau după obişnuinţa de a

sacrifica vinul aiurea. Gustul bun al acestui vin vorbeşte în favoarea ta mai mult decât cupa de argint. Pentru mine, care sunt un prieten atât de intim cu zeul Fufluns, risipirea unei picături de vin este cea mai mare ofensă ce i se poate aduce zeului.

Aşadar, a continuat el fără să mă întrebe care–mi este numele, tu eşti grec. Sunt destui greci în Tarquinia şi în Caere. Se pricep ei să facă vase frumoase din ceramică, nimic de zis, dar cel mai bine ar fi să nu se amestece în pictura sacră. Pentru că, dacă ne vom apuca să comparăm mai pătimaş desenele, vom ajunge să ne spargem şi capetele unii altora, cu ulcioarele de vin, după ce le vom fi golit.

Apoi el a făcut un semn tânărului, care i–a adus un sul foarte lat. Aruns l–a desfăşurat. Erau desene colorate, nemaipomenit de frumoase, cu imagini de luptători, cântăreţi şi cai. Intenţia lui fusese să–mi arate crochiurile frescelor la care lucra, dar ochii şi fruntea încreţită trădau frământarea momentului pentru opera pe care nu reuşea să o împlinească.

— Desigur, este util, poate că ajută la ceva, a rostit el cu un aer absent şi a golit cupa de vin fără să–şi fi dat seama. Culoarea justă o cunosc, deci asta n–o mai caut. Ucenicul ar putea să traseze deja conturul tradiţional al imaginii. Dar conturul trasat mă ajută doar pentru a mă elibera de el şi a da frâu liber imaginaţiei.

A aruncat deodată desenele pe genunchii mei, fără să se mai ostenească să le ruleze la loc, s–a ridicat şi a ajuns repede în dreptul peretelui din stânga, cu un obiect mic şi rotund de metal în mână. Pe perete era deja gata o bună parte din lucrare, un tânăr care ţinea mâna pe grumazul unui cal de curse. Lipseau capul şi gâtul calului, precum şi mâna tânărului. Apropiindu–mă, am observat conturul acestor părţi lipsă, care fusese deja trasat pe piatra moale. Dar artistul nu era mulţumit. Şi, furios, a început să–l traseze din nou. Capul calului s–a înălţat mai expresiv, grumazul era mai musculos, trăia. Lucrul în sine nu a durat decât câteva clipe. Cu o adevărată frenezie, Aruns a colorat capul calului, fără să urmărească cu precizie conturul trasat de el însuşi, dimpotrivă, l–a schimbat continuu pe măsură ce picta. Părea obosit, dar a pictat fără nici un efort braţul brun–deschis pe care tânărul bărbat îl ţinea pe grumazul calului, fără să–i fi retrasat conturul mai înainte. Pentru sfârşit, a subliniat

conturul braţului cu culoare neagră, în aşa fel încât muşchii proeminenţi, ce erau uşor strânşi de mâneca scurtă a tunicii albastre, au sugerat forţa.

— Deci aşa, a spus el cu o voce scârbită. Asta ar cam trebui să–i fie de ajuns Velthurului pentru ziua de astăzi. Oare cum ar putea să înţeleagă un om obişnuit că eu m–am născut, am crescut, am învăţat să desenez şi să amestec culorile, şi că toată viaţa am trăit într–o neliniştită furie, doar pentru câteva clipe de acest fel? Tu, străinule, care ai văzut cu ochii tăi cât de repede s–a împlinit totul, ai minţi dacă ai spune: *Este foarte îndemânatic acest pictor Aruns!* Dar sunt destui, poate chiar prea mulţi oameni iscusiţi. Calul meu este etern şi nimeni, niciodată, cât ar fi el de talentat, nu va mai picta un cal ca acesta. Aceasta este diferenţa pe care Velthuru nu o va înţelege niciodată. Nu este doar culoarea şi linia corectă măsura capodoperei. Este o suferinţă, un extaz din vecinătatea morţii, care mă împing să extrag din jocurile şi capriciile vieţii, adevărata ei frumuseţe.

Tânărul i–a spus împăciuitor:

— Dar Velthurii te înţeleg. Nu există decât un singur Aruns, pictorul. Ei nu sunt mâniaţi împotriva ta. Ei îţi doresc doar binele.

Dar Aruns nu putea fi chiar atât de uşor împăcat.

— O, zei încremeniţi, cu chipurile–ascunse! a strigat el şi tânărul ucenic a tresărit. Oare de ce trebuie să înghit eu o mare de amărăciune, ca să extrag din ea doar o picătură de fericire ce se risipeşte atât de repede?

Am turnat în grabă vin în cupa de argint şi i–am întins–o. A râs şi a rostit:

— Tu ai dreptate! A fost nevoie de mult vin până să–mi treacă amărăciunea. Dar cum aş putea să mă eliberez altfel? Munca mea nu este chiar aşa de uşoară după cum cred oamenii. Acest tânăr pur mă va înţelege abia când va ajunge la vârsta mea, dacă se va maturiza aşa cum îi doresc.

Şi a pus o mână pe umărul tânărului. Le–am propus să mergem împreună în oraş ca să mâncăm. Dar Aruns a clătinat din cap şi a spus:

— Nu, eu trebuie să rămân aici până la apusul soarelui. S–ar putea să rămân încă şi mai mult, fiindcă aici, în inima muntelui, nu este nici zi, nu este nici noapte. Trebuie să meditez încă la

multe lucruri, străinule!

Mi–a arătat peretele gol din spatele lui.

— Aici voi picta ceva ce nu s–a mai pictat. Aşa doresc, dar încă nu am îndrăznit să–i povestesc nimănui ce intenţionez să pictez. Pentru Velthuri o fac, fiindcă merită.

Uitând de prezenţa mea, a murmurat:

— Am fost în Volsinii când s–a fixat un nou cui de aramă în coloana templului Destinului. Lucumonii mi–au permis să văd ceea ce un om obişnuit nu poate vedea decât în clipa morţii. Ei au avut încredere în mine. Trebuie să dovedesc că am meritat încrederea lor. Trebuie să îndrăznesc. Chiar dacă îmi este teamă din cauza slăbiciunilor mele. Dar dacă reuşesc, niciodată nu mă voi mai teme. Sunt pregătit chiar şi să mor, dar acest lucru trebuie să–l fac. Eu, Aruns, pictorul.

Şi–a amintit de prezenţa mea când a văzut în mâna–i cupa de argint.

— Iartă–mă, străinule! a rostit el. Obrajii tăi sunt atât de netezi, deşi bănuiesc că avem aceeaşi vârstă. Gura umflată, ochii obosiţi, ridurile care–mi încreţesc fruntea şi cele două pliuri ce–mi atârnă jalnic din colţurile buzelor până–n bărbie nu mă sperie. De mine însumi sunt nemulţumit. În rest e bine. Mă macin singur pentru a îndrăzni să fac ce încă nimeni n–a făcut. Zeii mă ocrotească! Ocrotească–te şi pe tine zeii! Mi–ai adus noroc când ai intrat aici, străinule!

Am înţeles că trebuie să plec ca să nu–l tulbur, pentru că era absorbit în contemplarea peretelui gol şi părea nerăbdător să înceapă să deseneze. Probabil că s–a simţit vinovat de a fi gândit că trebuie să plec, din moment ce mi–a spus:

— Ascultă, străinule! Cei care nu înţeleg, se mulţumesc cu culorile şi cu formele tradiţionale. Iată de ce lumea este plină de oameni iscusiţi, care se bucură de succes şi au o viaţă uşoară! Dar un adevărat artist nu se măsoară decât cu el însuşi. Nu, eu nu am rival în această lume! Eu, Aruns din Tarquinia, nu mă întrec decât pe mine însumi! Prietene, dacă într–adevăr îmi vrei binele, lasă–mi mie vasul acela de argilă! Dacă simţurile nu mă înşală, cred că încă–i plin pe jumătate. Şi nu neglija faptul că este mai mult spre folosul tău, ca să nu faci bătături pe umăr.

I–am oferit cu plăcere vasul cu vin, fiindcă el avea mai multă nevoie de el decât aveam eu. Şi mi–a spus:

— Ne vom revedea.

Nu întâmplător am văzut semnul zeiţei când am coborât. Trebuia să–l întâlnesc pe acest om şi să–l văd când va termina fresca. Dar a fost şi în interesul lui, fiindcă i–am purtat noroc şi i–am alungat disperarea de care era dominat. Îl recunoscusem după trăsăturile chipului. El, Aruns, pictorul, este unul dintre cei care se întorc etern.

5

Câteva săptămâni nu l–am revăzut. Îmi era teamă să nu–l deranjez, de aceea nu am mai coborât în mormântul pe care–l picta. Dar în perioada când se culegeau viile, într–o noapte luminată de lună, l–am întâlnit întâmplător pe stradă. Era însoţit de câţiva bărbaţi împreună cu care băuse straşnic şi, chiar dac–am văzut eu destui oameni beţi până atunci, în halul în care era el de beat, chiar că n–am mai văzut. M–a recunoscut imediat, m–a îmbrăţişat patetic şi m–a sărutat pe obraji cu buzele jilave de la băutură.

— Aha! a răcnit el. Tu eşti, străinule! Cât de dor mi–a fost de tine! Mi–am petrecut zilele în gânduri şi planuri, de mi s–a înfierbântat capul şi n–am vrut să mai văd nici un om. Dar acum, a venit vremea! Vino, fratele meu, şi bea cu mine, să–mi curăţ capul de gânduri deşarte, să beau şi să dau afară din mine tot răul, ca să mă apropii de opera zeilor!

Apoi a mai bâiguit ceva ce n–am înţeles şi la sfârşit a întrebat destul de clar:

— Ce–ţi veni să te plimbi noaptea pe străzi dacă tot nu eşti beat?

— Eu sunt Turms din Roma, refugiat ionian, am crezut eu de cuviinţă că trebuie să le explic celor care–l însoţeau.

Apoi i–am spus lui Aruns:

— Zeiţa mă face să fiu neliniştit în nopţile cu lună plină, de aceea mă plimb.

— Atunci, vino cu noi! m–a îndemnat el. Am să ţi–o arăt pe zeiţă şi din faţă, şi din spate, cum ţi–o plăcea.

M–a apucat de braţ şi a insistat să pună pe creştetul meu cununa din frunze de viţă–de–vie care–i spânzura pe–o ureche. Aşa că i–am însoţit pe el şi pe prietenii lui până la casa pe care familia Velthuru o pusese la dispoziţia lui. Trezită din somn, soţia lui Aruns ne–a întâmpinat încercând să–şi ascundă căscatul, dar nu ne–a alungat, aşa după cum gândisem eu că va

face. Dimpotrivă, după ce ne–a primit în casă, ne–a adus imediat fructe, pâine de secară şi un vas mare de argilă în care era peşte sărat. Apoi i–a şters capul lui Aruns, care era jilav de la vin – probabil că–şi turnase şi–n cap, după care i–a pieptănat părul.

Nefiind beat, deci conştient că sunt un străin în acest oraş, mă simţeam stingherit şi oarecum vinovat că am intrat în plină noapte în casa lor. De aceea i–am spus soţiei lui Aruns care este numele meu şi de unde vin. Apoi mi–am cerut iertare pentru vizita inoportună şi i–am mai spus cu admiraţie:

— Eu încă nu am mai văzut o femeie ca tine. În orice caz, oricare altă femeie l–ar muştrului şi blestema, i–ar turna apă–n cap sau alte murdării bărbatului ei şi i–ar alunga cu mult zgomot prietenii cheflii cu care s–a întors acasă în toiul nopţii.

Ea a suspinat şi mi–a spus:

— Dar tu nu îl cunoşti pe bărbatul meu, o, Turms! Eu am trăit împreună cu el mai mult de douăzeci de ani şi am ajuns să–l cunosc. Te asigur că nu a fost uşor. Însă, de la un an la altul, am început să–l cunosc mai bine, şi poate că o femeie mai slabă decât mine de mult şi–ar fi strâns lucrurile şi ar fi plecat de lângă el. El are nevoie de mine. Dar eu am fost îngrijorată în ultima vreme, fiindcă de săptămâni întregi el nu a mai băut un strop de vin, se mulţumea doar să vină şi să plece de acasă, pierdut în gânduri triste şi suspinând, încât mi se rupea inima când îl vedeam spărgând tăbliţele de ceară şi mototolind papirusul pe care făcuse crochiuri. Acum m–am liniştit. De fiecare dată când o frescă începe să prindă formă în spiritul lui, se întâmplă aşa. Nu durează decât două zile, uneori o săptămână, dar, după ce capul i se limpezeşte, încă înainte de a se miji de ziuă, pleacă în mare grabă la mormânt, pentru a nu pierde clipa sacră, pregătită cu multă suferinţă. El nu este rău la beţie, nici nu mă loveşte, nici nu mă insultă, dar risipeşte mulţi bani şi le dă de băut tuturor prietenilor lui, ba chiar şi altor beţivi, pe care nici măcar nu–i cunoaşte. Dar nu–i nici o pierdere, fiindcă Velthuru are grijă de el şi îi oferă alte veşminte, iar darurile ce urmează să le primească după ce va termina de pictat mormântul nu sunt de neglijat.

În timp ce noi discutam, Aruns bâjbâia prin curte să găsească o amforă mare cu vin pe care el însuşi o ascunsese între nişte paie. După ce a găsit–o, a reuşit să–i taie sigiliul cu care era pecetluită, dar nu a mai fost în stare să o ridice până la gură.

Soţia lui l–a ajutat şi a turnat vinul din amforă într–un crater corintian, dar nu a vrut să–i insulte pe Aruns şi pe prietenii săi, de aceea nu l–a amestecat cu apă. Dimpotrivă, a adus cele mai frumoase cupe şi, după ce le–a umplut, i–a întins fiecăruia câte o cupă cu vin.

— Aşa este cel mai bine, a rostit ea urându–mi sănătate şi surâzând cu zâmbetul unei femei cu multă experienţă. Anii care au trecut m–au învăţat că îmi este mai uşor dacă nu dau nici o importanţă lucrurilor care se strică, amforelor care se sparg, petelor de vin sau scandalurilor provocate de invitaţii mai zgomotoşi.

Şi ea mi–a întins o cupă de vin. După ce am golit–o, am privit–o atent. Era o cupă de ceramică recent lucrată în Attica; fundul cupei era decorat cu imaginea unui satir ce urmărea o nimfă. Această imagine mi–a rămas în spirit ca simbol al acelei nopţi, fiindcă la un moment dat au apărut două dansatoare şi noi am ieşit în grădină, unde era mai mult loc.

La Roma îmi spuneam că până şi cel mai destrăbălat dans etrusc are ceva sacru în el, dar nu este adevărat. Cele două femei, este drept că au dansat câteva clipe acoperite de nişte voaluri transparente, dar după aceea au rămas goale. Nu are rost să povestesc, dar, chiar dacă în dansul lor nu a fost nimic sacru, ele au dansat divin. Unul dintre prietenii lui Aruns era un flautist remarcabil şi niciodată eu nu am mai ascultat un muzician atât de talentat. A răscolit totul din mine muzica lui şi mi–a înfierbântat sângele mai mult decât vinul.

Privindu–le fascinat pe cele două femei frumoase, care dansau goale pe iarbă sub lumina ameţitoare a lunii, unul dintre oaspeţi le–a oferit câte un colier. Am aflat mai târziu că era tânărul Velthuru. Era îmbrăcat la fel de modest ca şi ceilalţi. Dar veşmintele ieftine nu puteau ascunde linia nobilă a chipului lui, ochii frumoşi, mâinile îngrijite.

A băut şi împreună cu mine vin şi mi s–a adresat:

— Nu–i dispreţui pe bărbaţii aceştia beţi, Turms! Fiecare dintre ei este un maestru în meseria lui. Doar eu sunt cel mai tânăr şi fără prea mare importanţă. Sigur, sunt un călăreţ bun şi ştiu să mânuiesc bine spada, dar altfel, nu sunt bun de nimic.

A arătat spre dansatoare, care erau nişte femei de vârstă medie şi a spus:

— Ai remarcat, sper, că dansatoarele sunt, de asemenea,

adevărate maestre în meseria lor. Este nevoie de zece, douăzeci de ani de muncă zilnică pentru ca un om să poată reprezenta prin trupul său chipul zeilor.

Iar eu i–am spus:

— Apreciez la justa valoare atât arta acestor dansatoare, cât şi calităţile oaspeţilor maestrului Aruns, tinere nobil!

Aparent, Aruns încheiase pace cu toată lumea şi cu sine însuşi. Am profitat de acest lucru şi l–am întrebat:

— O, maestre! De ce ai pictat calul în albastru?

M–a cercetat atent cu privirea, apoi a spus:

— Pentru că albastru l–am văzut, asta–i tot.

I–am spus:

— Dar eu nu am văzut niciodată un cal albastru.

— Atunci, prietene, mi–a răspuns el grav, îmi vine să–ţi plâng de milă.

Despre calul albastru nu am mai discutat niciodată, dar vorbele lui au fost o bună învăţătură pentru mine. Mai târziu, am văzut deseori cai albaştri, chiar dacă culoarea lor era alta.

A doua zi dimineaţă m–a durut capul îngrozitor. Aruns s–a dus la râu cu cununa din frunze de stejar pe cap şi, după ce a înotat cât a înotat, a jurat pe frunzele de stejar, pentru a–i fi jurământul mai trainic, că în viaţa lui nu va mai pune–n gură nici o picătură de vin, atât de rău îi era. Dar nimeni dintre prietenii lui nu a fost mişcat prea tare de acest jurământ al lui, fiindcă–l mai făcuse deja de multe ori, şi fiecare şi–a văzut mai departe de băutură.

După o săptămână de la acea noapte cu lună plină, ucenicul lui Aruns a venit într–o goană – abia putea să respire şi obrajii îi erau aprinşi ca focul – şi mi–a strigat încă de la poarta hanului:

— Turms! Artistul şi–a încheiat opera! El m–a trimis să te chem, pentru că vrea să fii cel dintâi care o vezi. Este o răsplată pentru că i–ai purtat noroc.

Devorat de curiozitate, am împrumutat un cal şi am călărit în galop până în vale, apoi de–a lungul coastei ce ducea la necropolă şi ucenicul a stat pe spinarea calului ţinându–se de centura mea. Dar când m–am uitat în jos spre vale, mi–a trecut vitejia şi am călărit mai prudent. Exact în acelaşi moment, perdeaua de nori a toamnei s–a risipit şi soarele ne–a luminat obrajii.

— Zeii ne privesc, a şoptit tânărul.

Am avut în acel moment strania certitudine că el este un herald al zeilor.

După ce am coborât în mormânt, am văzut că peretele din spate era acoperit de culori strălucitoare, care emanau armonie, frumuseţe şi o melancolică fericire. Aruns nu s–a întors să mă salute, era cufundat în contemplarea propriei opere. Nu am rostit nici o vorbă, fiindcă nu am vrut să–i risipesc clipele sacre de fericire.

De–a lungul liniei de intersecţie a plafonului cu peretele, o draperie ridicată permitea ochiului să vadă lucrurile care nu pot fi văzute. În centru, dominând toate lucrurile terestre, era un pat convivial al zeilor, acoperit de multe saltele şi perne. Deasupra, pe două perne duble, aproape unul de altul, erau două conuri albe de piatră, înconjurate de cununi. La dreapta patului divin, mult mai jos, pe un pat convivial obişnuit, erau aşezaţi bărbatul defunct şi femeia lui, iar în spatele lor, tineri cu chipurile vesele îşi întindeau braţele către zei. În partea stângă era un crater corintian şi o femeie cu braţele ridicate. Când m–am apropiat mai mult şi am privit atent, am văzut că pe pereţii învecinaţi, Aruns pictase pliurile cortului în care se afla, de fapt, patul convivial divin, în aşa fel încât se crea continuitate cu scenele pictate pe ceilalţi pereţi.

— *Ospăţul zeilor,* am şoptit eu şi tot trupul mi–a fost scuturat de un fior, fiindcă inima mea înţelegea pictura căreia spiritul meu pământesc nu–i desluşea sensul.

— Sau *moartea unui lucumon,* a completat Aruns.

Pentru o clipă, sensul cuvintelor lui mi–a apărut cu o claritate orbitoare şi am înţeles de ce mă invitase să văd fresca ce se născuse din mâna şi din inima lui. Dar clipa s–a risipit şi am coborât din nou pe pământ.

— Ai dreptate, Aruns, i–am spus eu răscolit de neputinţa de a avea încă o dată clipa clară ce se risipise. Nimeni nu a mai pictat aşa ceva. Zeii ţi–au condus mâna şi ţi–au amestecat culorile. Tu ai atins inimaginabilul.

I–am atins umărul, iar când s–a întors, l–am îmbrăţişat. Şi–a lăsat faţa plină de pete de la culori pe umărul meu şi a izbucnit în plâns. Au fost lacrimi de uşurare şi tot trupul lui robust a fremătat. Apoi şi–a revenit şi şi–a şters ochii cu dosul palmei, iar culorile i s–au întins şi mai mult pe obraji.

— Iartă–mi lacrimile, Turms! m–a rugat el. Am lucrat zi şi

noapte. M–am odihnit doar câteva clipe în fiecare zi pe această bancă de piatră, dar frigul din mormânt m–a deşteptat. Nu am mâncat nimic. Culorile au fost pâinea mea. Nu am băut nimic. Nu ştiu dacă am reuşit. Dar ceva din mine îmi spune că această frescă este sfârşitul unei ere. Poate că această pictură îmi încheie viaţa. Chiar de voi mai trăi încă zece sau douăzeci de ani, nu ştiu dacă voi mai putea crea ceva. De aceea plâng.

În acea clipă am văzut cu ochii lui şi am simţit cu inima lui moartea lucumonului, am ştiut că o nouă lume este pe cale să se nască, mai urâtă, mai crudă, mult mai pământească decât aceasta de acum, în care încă mai domnesc zei cu feţe acoperite. În locul spiritelor protectoare şi frumoaselor divinităţi terestre se vor ridica din abisurile subpământene monştri şi făpturi feroce, care vor domina spiritul lumii.

Nici nu trebuie să povestesc mai mult despre Aruns şi despre frescele lui. Înainte de a pleca din Tarquinia i–am dat femeii lui un dar de mare preţ, însă lui nu i–am dăruit nimic, fiindcă nu exista în lume nimic pe măsura darului oferit de el ochilor mei şi inimii mele.

Dar oare cum de–am putut eu, cel care am plecat din Roma mânând vitele spre un oraş etrusc, să pot oferi daruri? S–a întâmplat că într–o zi, pe când mă plimbam în afara oraşului, am trecut pe lângă un baldachin de pânză strălucitor colorată, sub care câţiva tineri nobili jucau zaruri. Printre ei era şi Lars Arnth Velthuru, care a ridicat mâinile lui albe şi mi–a făcut semn să mă apropii.

— Vino lângă noi, Turms! a spus el. Alege–ţi un loc, bea vin şi aruncă zarurile!

Prietenii lui s–au uitat surprinşi la mine, fiindcă eram îmbrăcat cu veşmintele mele de drumeţ şi purtam în picioare încălţări grosolane. Le–am simţit indignarea în priviri, dar nimeni nu s–a opus deschis invitaţiei pe care mi–o făcuse Lars Arnth Velthuru. După caii care erau legaţi în apropiere, am înţeles că toţi provin din familii nobile. M–am aşezat în faţa lui Lars Arnth, strângându–mi veşmintele peste genunchi şi i–am spus:

— Nu am mai jucat zaruri, dar împreună cu tine sunt gata să joc.

Ceilalţi au murmurat miraţi, dar Lars Arnth le–a spus să înceteze, a lăsat să cadă zarurile într–o cupă şi mi–a întins–o.

— Jucăm pe toată miza? m–a întrebat el între timp.

— Îmi este absolut indiferent, i–am răspuns, fără să–mi treacă prin minte că se referea la aur sau la argint.

— Ohohoo! au murmurat ceilalţi tineri.

Câţiva şi–au lovit mâinile şi au întrebat:

— Răspunzi la strigare?

— Ţineţi–vă gura! le–a spus Lars Arnth. Nu vă mai faceţi griji! Răspunde bărbatul. Pe spinarea lui, nu pe a altuia.

Am aruncat zarurile. Apoi le–a aruncat el şi a câştigat. În felul acesta am pierdut de trei ori la rând, mai înainte de a–mi fi isprăvit de băut cupa cu vin.

— Trei, a rostit Lars Arnth şi a pus indiferent, alături de el, trei plăcute de fildeş, foarte frumos decorate.

— Vrei să răsufli o clipă, prietene Turms, sau continuăm jocul? m–a întrebat el.

Am privit spre cer şi m–am gândit că trei mine de argint este o sumă mare. Din vârful buzelor, fără glas, am invocat–o pe Hecate şi i–am amintit de promisiunea făcută. Mi–am întors capul fiindcă am auzit o mişcare şi am văzut când o şopârlă s–a aşezat pe o piatră la soare în spatele meu. Nu m–am îndoit că Hecate mă protejează.

— Continuăm, am rostit eu şi am golit vinul din cupă.

Apoi am aruncat cu o mişcare sigură zarurile, convins fiind că voi câştiga. M–am aplecat să citesc, fiindcă etruscii nu înseamnă zarurile cu cifre, ci cu litere. Aveam numărul maxim. Lars Arnth a ezitat, totuşi a aruncat zarurile şi a pierdut. De trei ori la rând s–a întâmplat la fel.

Tinerii au privit uimiţi. Şi au spus:

— N–am mai văzut un astfel de jucător. Atât de indiferent şi nici mâna nu–i tremură.

Era adevărat. Urmăream zborul unei vrăbii şi mă bucuram de lumina şi de căldura zilei de vară, fiindcă jocul de zaruri nu–mi spunea nimic. În ciuda faptului că pentru Lars Arnth câştigul sau pierderea unei sume de bani nu avea nici o importanţă, fiindcă era un om foarte bogat, se angajase cu pasiune în joc şi faţa lui s–a întunecat când a început să piardă.

— Facem o pauză? a întrebat după ce am ajuns la egalitate şi alături de el nu a mai fost nici o plăcuţă de fildeş.

Mi–a umplut cupa cu vin, am golit–o, apoi i–am spus:

— Aruncăm zarurile pentru ultima dată, să vedem cine câştigă. Fiindcă eu trebuie să plec.

— Cum doreşti, a spus el.

Şi, entuziast, a aruncat primul. Apoi şi–a cerut iertare că a aruncat înaintea mea şi a mai spus:

— Un număr prost, dar bine meritat. Cine m–a împins să mă grăbesc?

Numărul meu a fost mai mare cu o unitate, de aceea supărarea nu i–a fost prea mare. M–am ridicat şi tinerii s–au dat cu respect la o parte ca să pot pleca.

— Nu–ţi uita câştigul! a strigat Lars Arnth şi mi–a aruncat o plăcuţă de fildeş.

Am prins–o din zbor şi i–am spus că nu este atât de important faptul că am câştigat. Important a fost doar faptul că mi–a făcut cinstea să joace zaruri cu mine, aşa i–am spus. Tinerii au rămas cu gurile căscate de uimire, iar Lars Arnth a zâmbit şi mi–a spus:

— Astă–seară sau mâine dimineaţă voi trimite un sclav care să–ţi aducă argintul, dar dacă cumva voi uita, adu–mi aminte!

Nu a uitat. Aşa se face că în aceeaşi seară, vistiernicul familiei Velthuru, îmbrăcat în veşminte de ceremonie, a venit la poarta umilului han unde locuiam şi a întrebat de mine. Era însoţit de un sclav, care ducea un sac în spate. Apoi a scos din sac douăsprezece bare din argint marcat, care cântăreau un talant şi mi–a cerut să–i dau plăcuţa de fildeş. Abia atunci am înţeles ce a vrut să spună Lars Arnth când m–a întrebat dacă vreau să jucăm pe toată miza.

Era o sumă foarte mare. Cu un talant de argint îţi puteai construi o casă cu grădină, îi puteai mobila şi împodobi toate încăperile, puteai încă cumpăra şi sclavi care să–ţi slujească. Am hotărât că niciodată nu voi mai juca zaruri în Tarquinia şi mi–am respectat hotărârea.

Aşa se face că m–am întors bogat în Roma în acea iarnă când volscii şi–au întrerupt temporar înaintarea. Dar nu m–am întors pe jos. Cu toate că Hecate îmi dăruise o avere, mi–am împlinit gândul cu care plecasem din Roma şi mi–am câştigat pâinea din truda mâinilor mele. De aceea m–am îmbarcat ca marinar pe o corabie care transporta grâu din Tarquinia în Roma. Etruscii se hotărâseră să le vândă din nou grâu romanilor, fiindcă Roma trăia zile grele, ameninţată de înaintarea volscilor conduşi de Coriolan. De fapt, etruscii au reînceput exportul grâului la Roma, fiindcă nu voiau ca oraşele

din Sicilia, în special oraşul Panormos, să le facă concurenţă pe pieţele de grâne din Italia.

Într–o zi ceţoasă de toamnă târzie am revăzut malul Tibrului şi piaţa de animale. Dar de această dată eu am fost acela care, cu umerii jupuiţi, am tras de odgonul cu care a fost ancorată corabia. Într–un sac modest din piele de capră căram o bună cantitate de argint şi poate că, având eu atunci veşminte ponosite şi chipul obosit de marinar care muncise din greu, chestorul nici nu m–ar fi întrebat nimic despre conţinutul sacului. Dar am apreciat că este mai bine să declar barele de argint, pentru a fi consemnat în registrul statului roman ca proprietar al acestei bogaţii, fiindcă nu voiam să se înţeleagă mai târziu că Tertius Valerius ar fi fost acela care mi le–ar fi dat.

Când au văzut barele de argint pe care le–am scos din sac, căpitanul de pe corabie şi marinarii au rămas cu ochii holbaţi de mirare, apoi toţi s–au jurat că m–ar fi omorât cu plăcere şi mi–ar fi aruncat cadavrul în mare dacă ar fi ştiut că am cu mine asemenea bogăţii. Dar socotitorul mi–a plătit cantitatea de cupru ce mi se cuvenea, fără să spună o vorbă, iar eu am pus în pungă şi acei puţini bani, fiindcă doar omul strângător este respectat în Roma.

Cu sacul pe umăr, înveşmântat în haine ponosite şi zdrenţuite, cu barba neîngrijită şi cu umerii jupuiţi şi sângerând, am păşit pe străduţele înguste şi întortocheate ale Romei. Aproape de templul lui Mercur, l–am revăzut pe bătrânul augur cu barba slinoasă, pe jumătate orb, cu vechiul lui lituus în mâini, aşteptând vreun străin naiv căruia să–i arate Roma şi să–i prezică toate cele bune. L–am salutat şi i–am zâmbit, dar el nu m–a recunoscut şi şi–a întors faţa fără să–mi răspundă la salut. Roma îmi era familiară, străzile cu pietre roase de vreme îmi erau cunoscute, vitele şi pieţele, de asemenea. Trupul îmi ardea de dorinţă şi m–am grăbit să ajung mai repede la casa lui Tertius Valerius.

Poarta era deschisă, dar când am vrut să intru, bătrânul sclav a tras repede zăvorul şi a început să strige ameninţându–mă cu toiagul. A trebuit să–i spun pe nume, abia după aceea m–a recunoscut. Mi–a spus că doar stăpâna este acasă, fiindcă Tertius Valerius a plecat la Senat.

Când m–a văzut, Misme, cu obrajii rotunzi şi părul atârnându–i în bucle, a alergat spre mine fericită şi mi–a

înfăşurat genunchii cu mânuţele ei. Am ridicat–o în braţe şi am sărutat–o, dar de pe faţa ei mă priveau ochii lui Micon. Şi–a vârât nasul în barba mea, m–a mirosit şi a spus:

— Urât mai miroase!

Apoi a sărit din braţele mele.

Această observaţie m–a adus cu picioarele pe pământ şi am intrat grăbit în casă sperând că–l voi întâlni pe intendent şi–l voi ruga să–mi pregătească apa ca să mă spăl şi să–mi dea nişte veşminte curate mai înainte de a o revedea pe Arsinoe. Dar Arsinoe a apărut imediat în faţa mea, şi–a încreţit mânioasă fruntea albă şi a urlat:

— A! Turms! Dar în ce hal te–ai întors! încă şi mai rău mă aşteptam c–ai să te întorci!

Dar eu eram fericit. Am dat jos de pe umăr sacul, l–am deschis şi am lăsat să cadă pe pământ barele de argint. Arsinoe s–a aplecat şi a ridicat o bară, apoi a cântărit–o în mâini. I–am întins cerceii pe care îi cumpărasem din Veii şi o bijuterie de agăţat pe piept, pe care o cumpărasem de la cel mai renumit meşter aurar din Tarquinia. Mi–a strâns mâna în care ţineam bijuteriile şi făcând abstracţie de straiele murdare şi rupte de pe mine, precum şi de mirosul neplăcut, m–a îmbrăţişat şi m–a sărutat de multe ori pe gură şi pe barbă.

— O, Turms! a strigat ea pătimaş. Cât de mult mi–ai lipsit! Şi ce zile groaznice am trăit noi aici sub ameninţarea volscilor! Iar tu doar te–ai plimbat fără nici o grijă de la începutul primăverii până la sfârşitul toamnei! Oare cum ai putut să mă laşi singură?

I–am amintit cu răceală că de fiecare dată când am avut ocazia i–am trimis veşti despre mine şi că am aflat că ea este bine şi sănătoasă, aşa că nu am avut de ce să–mi fac griji în privinţa ei. Dar când i–am simţit căldura braţului şi netezimea umerilor, nu am mai putut rămâne indiferent. Ea era Arsinoe! Cât de mult rău îmi făcuse această femeie, cât de multe vorbe urâte mi–a spus, eu am rămas întotdeauna ca o torţă ce se aprinde la atingerea ei şi am ars ca o flacără până la capăt. Mă îndoiam c–aş fi putut trăi mult timp fără ea. Mi–a citit dorinţa arzătoare din ochi şi a început să protesteze:

— Nu, Turms! Du–te şi te spală mai întâi, apoi pune–ţi veşminte curate şi mănâncă ceva!

Dar eu încetasem să mai fiu de mult grec şi veşmintelor curate nu le mai dădeam atât de mare importanţă. Mantia a

căzut în dreptul uşii, tunica în atrium, iar încălţările împuţite au ajuns sub patul lui Arsinoe. Trupul ei mi–a răspuns, buzele noastre s–au întâlnit. Capricioasa zeiţă surâdea cu chipul ei schimbător, iar ochii ei erau ca o fântână adâncă, seducători, chemători, ademenitori, necunoscuţi, de neuitat.

Aşa mi–o amintesc pe Arsinoe.

6

În acea iarnă am trăit printre oamenii obişnuiţi ai Romei, pentru că am vrut să cunosc natura umană. Chiar şi pe cei cu reputaţia cea mai proastă, care locuiau în Suburbium, i–am cunoscut. Călătoria din Etruria m–a învăţat să nu fiu prea trufaş în alegerea prietenilor. Am căutat doar prietenia acelora faţă de care mă simţeam apropiat. Astfel de oameni poţi întâlni atât printre cei bogaţi, cât şi printre cei săraci, printre cei mai umili meseriaşi, dar şi printre cei mai adulaţi atleţi.

Într–o bună zi, aflându–mă eu într–o casă de prostituţie din Suburbium, am jucat zaruri cu socotitorul de pe o corabie etruscă, care transporta minereu de fier din Populonia în Roma. Forjele romane aveau multă nevoie de fier în iarna aceea. Smulgându–şi părul din cap de supărare după ce a pierdut toţi banii, socotitorul a vrut să mai aruncăm o dată zarurile şi a spus că dacă iarăşi voi avea norocul ăla chior pe care l–am avut până atunci, îmi va oferi o călătorie gratuită până–n Populonia, fiindcă alţi bani nu mai are de jucat. Bineînţeles, eu am câştigat şi de această ultimă dată, iar el mi–a jurat că–şi va ţine promisiunea, fiindcă ştia că–n Suburbium n–ar mai fi putut intra niciodată dacă nu şi–ar fi plătit datoria la zaruri; aşa ceva era mai grav decât dacă ai fi omorât pe cineva. Dar după ce i s–a mai limpezit capul, şi–a dat seama ce prostie a făcut şi a spus:

— Uite cum îşi face omul duşmani cu mâna lui! Numai slăbiciunea inimii mele mă îndeamnă să calc doar în gropi! Singura soluţie este să te îmbraci în veşminte etrusce şi să te porţi ca un etrusc. Te las în Populonia, şi acolo n–ai decât să te descurci cum vei şti. În acest moment, gardienilor minereurilor de fier nu le convine ca străinii să intre în oraşul lor.

L–am liniştit şi i–am dovedit că vorbesc foarte bine limba etruscă, chiar dacă la început îi spusesem că nu o cunosc prea bine. De aceea, până în acel moment vorbisem cu el doar în latină. Apoi i–am dat înapoi argintul pierdut, ca să aibă omul

cum să–şi mai înveselească inima cu vin şi cu o fată dintre cele care ne dădeau târcoale. Bucuros că nu sunt un om de nimic, mi–a spus că nu se îndoieşte că pot fi luat drept etrusc şi s–a jurat încă o dată că–şi va ţine promisiunea. Pe mare începuseră deja furtunile şi comandantul corăbiei ar fi vrut să ridice cât mai repede pânzele. Însă în Senat se discuta de multă vreme despre pieile de oaie care urmau să fie trimise etruscilor în schimbul minereului de fier şi încă nu se hotărâse nimic.

Aşa se face că am plecat spre Populonia abia când a început primăvara. A doua zi după ce m–am urcat pe corabie, Roma era asediată de volsci. Deja coloanele de fum, care se întindeau de–a lungul coastei, îi anunţaseră, dar profitând de vântul favorabil, noi am coborât fluviul şi am putut astfel să scăpăm. În apropierea coastei tireniene nu aveam de ce ne teme, fiindcă era păzită de corăbii de război din Caere şi Tarquinia. Vântul era instabil, cum adesea se întâmplă primăvara, dar delfinii se zbânţuiau veseli, urmărind corabia noastră. Călătoream de–a lungul coastei, aşa că noaptea corabia se apropia de ţărm şi coboram pentru a dormi. Erau numeroase locuri de refugiu marcate şi nici noaptea nu erau greu de găsit, fiindcă pe mal ardeau torţe în faţa hanurilor pentru marinari. Atât de sigură era o călătorie în marea tirenienilor. După ce am trecut de Vetulonia şi după ce insulele etrusce – a căror faimă se trăgea de la minereul de fier – au rămas în stânga noastră, o corabie de război ne–a însoţit până în portul Populonia, pentru a se asigura că încărcătura nu este stricată şi pentru a împiedica eventualii străini să intre în oraş înainte de a ajunge corabia în port. Apropiindu–ne de port, am întâlnit numeroase şalande încărcate până la refuz cu minereu de fier, care cu ajutorul pânzelor sau vâslelor înaintau spre locul de descărcare. De–a lungul ţărmului, în spatele impunătoarelor pontoane de descărcare, se aliniau una după alta colinele de minereu, de culoare roşie–închis, iar de undeva din apropiere urca fumul gros al turnătoriilor.

Când pupa corabiei noastre a fost amarată şi scara a fost coborâtă, gardienii îmbrăcaţi în armuri de fier ne–au înconjurat. Un astfel de spectacol lugubru eu nu mai văzusem niciodată. Armurile nu aveau nici o decoraţie, nici o emblemă, scuturile erau netede, iar căştile rotunde cădeau până pe umerii cuiraselor. În metalul căştilor erau decupături pătrate pentru ochi şi pentru gură. Gardienii ăştia nu semănau cu nimic, nici cu

oameni, nici cu soldaţi, mai degrabă păreau nişte animale monstruoase cu solzi.

Cu aceeaşi simplicitate descurajantă era croită toga cenuşie a inspectorilor. Ei au urcat la bordul corăbiei neînarmaţi şi comandantul le–a arătat lista de navigaţie, care purta toate sigiliile locurilor unde corabia a oprit pentru noapte. Socotitorul le–a arătat inventarul încărcăturii transportate, apoi au fost chemaţi toţi oamenii şi au trecut prin faţa inspectorilor, care le–au verificat atent mâinile, pentru a vedea dacă, într–adevăr, sunt bătătorite şi jupuite de la mânuitul vâslelor şi parâmelor. Nu le–a fost de ajuns, au cercetat chipul fiecăruia, deşi le era indiferent dacă sunt sarzi sau iberi prin naştere. Până la urmă, şi–au dat seama că toţi sunt doar nişte amărâţi de marinari, care aşteaptă cu nerăbdare să coboare în port ca să bea vin şi să caute o femeie cu care să se distreze.

Fiind singurul călător, se înţelege că încheiam şirul cercetat de inspectorii Populoniei. Văzând severitatea lor, m–am lăudat în gând pe mine însumi că nu am încercat să ajung în Populonia ca marinar. Dimpotrivă, eram îmbrăcat în veşmintele frumoase pe care le cumpărasem în Tarquinia, iar părul îmi era foarte îngrijit. Cei trei bărbaţi s–au uitat la mine cu priviri acre, şi, deodată, cel mai tânăr dintre ei, cu o expresie de autentică mirare, şi–a pus mâna la gură. Dar şeful lor, încruntând din sprâncene, i–a aruncat o privire mustrătoare. Apoi mi–a întins o tăbliţă de ceară pe care era imprimat capul Gorgonei – pecetea oraşului Populonia – şi mi–a spus:

— Înscrie–ţi numele pe această tăbliţă, străinule! Tu eşti liber să mergi unde vrei în oraşul nostru.

Ceva din privirea lui îmi spunea că fusese prevenit de sosirea mea. Temându–mă să nu fiu atras în cine ştie ce cursă, care să–i permită să mă închidă şi să mă condamne din cauză c–aş fi vinovat de un exces de curiozitate, m–am gândit că este preferabil să nu le ascund nimic din ceea ce intenţionam să fac în Populonia. Le–am spus:

— Intenţionez să merg pe insula în care se găseşte celebra mină de fier, de asemenea pe continent, pentru că aş vrea să văd de unde se extrage cărbunele care se foloseşte la curăţarea de impurităţi a minereului de fier.

Inspectorul şi–a ridicat sprâncenele oblice şi, oarecum neliniştit, mi–a spus:

— Pe tăbliţă este emblema Gorgonei. Scrie–ţi dedesubt numele şi foloseşte–o!

Surprins, am încercat să–i explic:

— Eu sunt Turms din Roma şi...

Inspectorul m–a întrerupt şi mi–a spus:

— Dar eu nu ţi–am cerut nimic. Nu poţi pretinde că ţi–am cerut să–mi spui numele tău, numele familiei tale sau al oraşului.

Ceea ce mi se întâmpla era absurd. În orice caz, socotitorul a rămas cu gura căscată şi s–a uitat cu alţi ochi la mine. Nu înţelegeam cum de puteam fi primit cu atâta uşurinţă într–un oraş ale cărui exigenţe erau mai mari chiar decât ale portului de război din Cartagina.

Oraşul Populonia semăna cu gardienii: livid, auster şi foarte bine adaptat misiunii ce o avea. Locuitorii oraşului se mândreau cu munca lor grea şi murdară, iar fumul turnătoriilor de fier înnegrise cornişele pictate ale caselor. Gorgona era emblema oraşului, iar zeul forjelor, Sethlans, cel mai important. Locul zeului Sethlans era în centrul templului, în timp ce Tinia şi Uni ocupau capelele laterale. Atât de mult îl adorau etruscii din Populonia pe zeul fierului.

Se povestea că *în oraş trăia o familie mai bogată decât toate familiile bogate ale Etruriei, dar bogăţiile, bărbatul şi femeia lui doar le strângeau şi le păstrau. Mâncau modest, se îmbrăcau modest, iar pe băiatul lor l–au trimis de foarte tânăr să muncească la sfărâmatul minereului din insulă şi s–au bucurat mult că nu risipesc nimic din bogăţiile lor cu el. Iar pe fată au căsătorit–o cu o rudă mai îndepărtată din Vetulonia, fierar, bineînţeles, şi au spus că fierul fier cere, nicidecum, argilă sau lână.*

Altfel, se duceau în fiecare vară frumoasă într–un loc foarte îndepărtat de oraş, unde aveau o casă între mlaştini şi stepe bântuite de vânt, şi acolo se odihneau şi–şi desfătau ochii cu bogăţiile ce le aveau. Vase de lut ars nu aveau. În schimb, de cele mai frumoase şi scumpe vase şi obiecte din aur, din argint şi din fildeş, cumpărate din toată lumea, le era plină casa dintre smârcuri. Nu se mândreau cu comorile şi, ostentativ, purtau întotdeauna câte un inel de aur pe prima articulaţie a degetului arătător, pentru a nu uita cât de repede pot fi pierdute bogăţiile.

Pe un mineralier gol, am ajuns la insula Elba, unde am vizitat

minele, dar şi locurile cu minereu încă neexploatat şi m–am convins cu ochii mei că există rezerve de fier inegalabile de restul lumii. Dar eram curios mai mult să văd templul Fulgerului, despre care auzisem atât de mult vorbindu–se. Aflat nu prea departe de resursele de minereu de fier, în vârful celei mai înalte coline, templul era înconjurat de douăsprezece statui din bronz, ciuruite şi coclite de vreme, care reprezentau cele douăsprezece oraşe etrusce. Statuile nu erau niciodată refăcute sau curăţate, fiindcă existau înţelepţi, care puteau citi, direct din ele, care dintre oraşe a suferit cea mai mare nenorocire, care a fost distrus mai mult de–a lungul vremii, sau istoria războaielor şi epidemiilor fiecărui oraş.

Aici se auzeau tunetele cele mai puternice în timp de furtună, aici se produceau fulgerele cele mai strălucitoare. Era locul unde cei mai talentaţi preoţi ai fulgerelor studiau şi interpretau prevestirile pentru toate oraşele Etruriei şi pentru tot poporul etrusc. În acest scop, pe o piatră plată, prinsă într–un scut de bronz, erau marcate cele douăsprezece puncte cardinale, cele douăsprezece bolţi cereşti, precum şi cele douăsprezece prevestiri bune şi rele, scrise în modul în care zeii le–au prevestit şi pe care doar preoţii puteau să le citească. În acest templu, cei care voiau să devină preoţi ai fulgerelor puteau fi confirmaţi abia după zece ani de studiu condus de preoţi bătrâni cu multă experienţă în interpretarea fulgerelor. Dar calităţile înnăscute de percepţie, luciditate şi sensibilitate erau mai importante decât cei zece ani de învăţătură. Dacă un tânăr făcea proba unui talent deosebit de interpretare a fulgerelor, putea fi confirmat ca preot, fără cei zece ani de studii, dar nu înainte de a împlini vârsta de optsprezece ani.

De–a lungul multelor generaţii, mulţi dintre cei care urmau să devină preoţi ai fulgerelor au fost ei înşişi fulgeraţi pe când îşi făceau observaţiile în timpul furtunilor. Însă cei care supravieţuiau după ce erau atinşi de fulger nu mai aveau nevoie de nici o iniţiere, fiindcă erau consideraţi deja sacralizaţi de fulgerul care i–a atins.

Secretele iniţierii nu trebuiau dezvăluite profanilor. În ciuda acestor interdicţii, am aflat că iniţierea era însoţită de flagelare, arsuri, răni, dureri în degete şi în unghii, pe care mâini nevăzute le distribuiau viitorului preot al fulgerelor. Printre multele rarităţi sacre ale templului erau bucăţi de răşină de mare din Massilia şi

o crescătorie de râşi, care fuseseră achiziţionaţi din munţii înzăpeziţi ai nordului.

Pentru persoane particulare nu se interpretau fulgerele în modestul templu de lemn din insula Elba. Prevestirile nu se refereau decât la popoare şi la oraşe, şi anunţau atât marile catastrofe care urmau să se întâmple, cât şi anii deosebit de buni şi fertili. După ce i–a lăsat pe discipolii cu părul tăiat scurt să–mi arate templul şi să–mi povestească istoria celor douăsprezece statui, decanul de vârstă al preoţilor din templu m–a cercetat cu o privire ascuţită. Nu mi–a povestit nimic deosebit, mi–a dat doar să mănânc pâine coaptă în spuză şi să beau apă, apoi mi–a spus să revin la templu puţin înainte de prima furtună, iar eu i–am promis că voi veni.

Nu a fost nevoie să aştept mult. Peste câteva zile, de deasupra munţilor au început să şerpuiască nori negri şi grei până spre mare. Am urcat într–o atât de mare grabă colina, încât m–am împiedicat şi am căzut zdrelindu–mi genunchii şi coatele de pietrele drumului. De sus, am văzut marea spumegând şi strălucirea de care era brăzdat cerul Populoniei şi Vetuloniei.

Pentru că m–a văzut în ce goană am urcat ca să ajung la templu, pe buzele bătrânului fulguriatores a apărut un zâmbet misterios, zâmbetul frumos al unui adevărat înţelept. A spus că încă mai este destul timp. Şi a mers împreună cu mine în templu, la adăpost. Apoi a început ploaia şi din templu s–au auzit răpăiturile de pe acoperiş. Jeturi de apă au intrat prin gurile deschise ale leilor din piatră, care păzeau cele douăsprezece colţuri ale templului, şi au căzut în vasele de argilă arsă de la picioarele lor. Tunetele au bubuit, iar în templu, faţa pictată a zeului furtunii, neagră, cu ochii albi, a fost, din când în când, luminată de străluciri albastre.

Când momentul favorabil a venit, bătrânul preot al templului mi–a poruncit să mă dezbrac. El s–a acoperit cu o mantie, care să–l protejeze de ploaie, dar eu am ieşit aşa, cu trupul gol, cu picioarele goale, în ploaie. Apoi mi–a poruncit să mă aşez pe scutul de bronz cu faţa îndreptată spre nord, iar el a stat în spatele meu. Pe trup îmi şiroia apa, în faţa ochilor mei, pe cer, se intersectau fulgere bifurcate care loveau câmpul mineral. Deodată, totul a devenit alb şi un adevărat arc de triumf a fulgerat între norii din nord. Ochii mei, uluiţi, au văzut cum arcul

s–a închis într–un cerc complet, care a rămas pe cer. Şi, în acel moment, tunetul a bubuit cu o putere neobişnuită.

Bătrânul fulguriatores, care era în spate, a pus mâinile pe umerii mei şi a rostit:

— Zeul a vorbit!

Tremurând de frig şi de emoţie l–am urmat în templu şi el mi–a uscat trupul cu căldura propriilor mâini, după care mi–a dat să mă îmbrac cu un veşmânt greu de lână. Dar a păstrat în continuare tăcerea şi nu a anunţat prevestirile. Se mulţumea să mă privească cu afectivitatea cu care un tată blând îşi priveşte fiul.

Eu însumi nu l–am întrebat nimic, dar ceva din mine m–a îndemnat să mă confesez lui şi i–am povestit despre vremurile de demult când, copil fiind, m–am deşteptat lângă stejarul despicat de fulger. I–am povestit şi despre crima mea cea mare, incendierea templului zeiţei pământului din Sardes, apoi, după ce i–am făcut toate aceste mărturisiri, mi–am înclinat capul şi am aşteptat judecata lui.

A pus protector o mână peste capul meu şi a declarat:

— Trebuia să făptuieşti ceea ce ai făptuit. Nu ai de ce să te temi de mânia întunecatei zeiţe a Lidiei, o, tu, călătorule prin lume! Spre deosebire de greci, noi, etruscii, nu–l considerăm vinovat pe cel care a supravieţuit atingerii unui fulger. Dimpotrivă. Şi tu însuţi ai văzut semnele zeilor cu câteva clipe în urmă. Iar ceea ce mi–ai povestit confirmă presimţirea ce am avut–o când ţi–am văzut chipul.

O curiozitate, bineînţeles omenească, m–a îndemnat să–l întreb:

— Şi care a fost presimţirea ce ai avut–o?

A surâs trist, a scuturat din cap şi mi–a spus:

— Eu nu am nici un drept să–ţi dezvălui nimic. Tu singur trebuie să afli. Până în acea zi, când te vei descoperi pe tine însuţi, vei fi doar un străin pe acest pământ. Dar dacă melancolia se va abate asupra ta, de vei fi trist şi deznădăjduit, să–ţi aminteşti întotdeauna că spirite binevoitoare te protejează; de acum înainte, chiar şi amintirile pământeşti despre poporul nostru te vor proteja.

Apoi chipul bătrânului fulguriatores şi–a pierdut strălucirea radioasă şi nu i–am mai văzut decât faţa obosită şi barba albă. Când ploaia a încetat să mai bată, când norii au început să

plutească în derivă pe deasupra mării, m–a condus până la uşa templului şi m–a binecuvântat în numele zeului lui.

Fără să mai stau mult pe gânduri, am urmat îndemnul inimii mele şi am urcat pe o corabie care naviga înspre nord până la gura celui de–al doilea fluviu etrusc, după care am mers pe malul apei până ce am ajuns la oraşul Fiesole, căruia etruscii îi spun Vipsul. Câmpurile întinse şi nenumăratele turme de vite ale celţilor se apropiaseră încetul cu încetul cât mai mult de oraş. Negustorii etrusci câştigau bine făcând schimburi cu celţii, dar aceştia erau prea neliniştiţi şi–şi schimbau prea des locul unde locuiau, urmând prevestirile anunţate de zeii lor. Oraşul Fiesole era renumit pentru bogăţia lui. Zidurile oraşului erau din blocuri mari de piatră, care nu puteau fi distruse şi locuitorii afirmau că s–ar simţi mai în siguranţă într–un cort de război decât într–un oraş fără ziduri. Zgârcenia negustorilor din Fiesole în comerţul pe care–l făceau cu celţii devenise proverbială, de aceea în pieţele celorlalte oraşe etrusce, când îndoiala plutea asupra unei târguieli, se puteau auzi vorbele: Că *doar nu vei fi din Fiesole!*

În casele frumoase din Fiesole şi în minunatele lui grădini petrecerile şi sărbătorile urmau unele după altele. Fiesole era un oraş renumit pentru mâncărurile gustoase, iar faptul că fiecare locuitor avea prieteni celţi, făcea ca oamenii acestui oraş să fie ceva mai vorbăreţi şi mai neîncrezători decât ceilalţi etrusci. Ei credeau mai mult în scorpii, zgripţuroaice şi ştime decât în vechii zei şi spuneau că neîntreruptele măsurători care se fac la hotarele cu celţii le răpesc foarte mult timp.

După părerea mea, cu celţii din Fiesole era foarte uşor să intri în conflict, fiindcă erau tare supărăcioşi şi certăreţi. Însă femeile celţilor erau foarte frumoase, aveau ochii verzi şi obrajii roşii şi cu greu găseai femei etrusce care să aibă o piele atât de albă ca a lor. Bărbaţii etrusci se căsătoreau adesea cu femei celte sau îşi cumpărau sclave celte, spre disperarea propriilor soţii. Dar nici sclavele celte nu erau mulţumite de poziţia dobândită şi se mâniau iute.

Am trăit în Fiesole ca om printre ceilalţi oameni. Eram la cea mai frumoasă vârsta a bărbăţiei. Grădinile minunate ale oraşului şi statuetele de teracotă pictată care decorau casele îmi dădeau o bună dispoziţie. Şi femeile mă binedispuneau. Din cauza spiritului de competiţie cu femeile celţilor şi a invidiei, femeile

etrusce puteau fi mai uşor cucerite. Nu a fost nevoie să umblu eu după ele, fiindcă ele se întreceau să mă atragă. Bărbaţii lor nu se mai străduiau de mult să le înţeleagă şi le preferau pe sclavele celte, aşa că se abandonau cu plăcere în braţele unui străin, care cel puţin le făcea fericite.

Am profitat de bucuriile pe care viaţa mi le–a scos în cale şi nu m–am mai gândit prea mult la Arsinoe. Nu trebuia să le oferi nimic pentru a te simţi minunat. Iar dacă uneori am oferit un dar unei femei pentru a–i arăta cât de fericit am fost împreună cu ea, a doua zi am primit de la ea un dar care avea exact acelaşi preţ cu ceea ce îi oferisem. În felul acesta, am primit o dată în dar o bandă de piele de legat capul, care era decorată cu flori colorate, printre care erau pietre preţioase şi frunze ascuţite din argint. Iar o femeie cu sprâncene lungi şi ochi negri, după ce am petrecut o noapte împreună, a cotrobăit prin lada de bijuterii a soţului ei şi de acolo a scos un inel de aur. După ce mi l–a pus în deget a spus că unui bărbat atât de frumos cum sunt eu, un astfel de inel i se potriveşte mai bine decât unui negustor plicticos.

În partea de nord a oraşului, chiar în apropierea zidurilor era un circ nu prea mare. Poate că locuitorii oraşului construiseră ziduri de apărare atât de înalte şi pentru a proteja circul, de care erau îndrăgostiţi. De altfel, circul mai avea împrejurul lui un zid recent construit.

În acest circ am văzut pentru prima dată un adevărat dans ritual străvechi, în care un bărbat, care avea capul băgat într–un sac şi drept armă un cuţit, a înfruntat un câine întărâtat şi furios. În jurul gâtului, câinele avea un colier din lemn, de care bărbatul se putea prinde. Colierul era alunecos şi gura câinelui înspăimântătoare, aşa că nu erau uşor de evitat colţii animalului.

Eram alături de femeia care–mi dăruise inelul de aur şi ea mi–a explicat înţelesul dansului. A spus:

— Cu un sac pe cap, orb deci, omul luptă în această lume împotriva destinului său. Raţiunea este o mai bună armă de apărare decât cuţitul din mână. Zeii îi oferă o şansă prin colierul de care se poate agăţa, numai că este înşelător şi alunecos. Doar întâmplarea îi poate spori şansele, chiar dacă acel colier este singurul drum. Pentru a se apropia de el expunându–se nemiloaselor muşcături şi vitregii ale soartei, omului îi trebuie

mult curaj şi perseverenţă. Dar omul îşi poate învinge destinul.

Locuitorii din Fiesole spuneau că este o proastă prevestire dacă de prea multe ori omul din arenă învinge destinul.

— Strugurii au fost culeşi şi merele s–au copt, i–am spus eu femeii cu sprâncene prelungi cu care mă împrietenisem. De aceea este timpul să–mi continuu drumul.

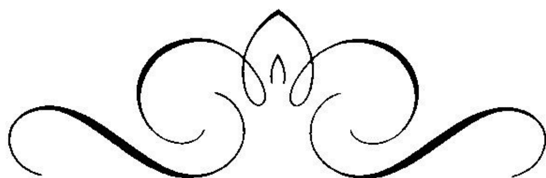
— Ai dreptate, a spus ea. Turms, prietenul meu, tu trebuie să–ţi continui drumul, ca să nu te ţin prea mult legat de mine. Însă îmi este teamă că niciodată nu te voi uita.

Mi–am continuat hoinăreala până la izvoarele Tibrului, în intenţia de a urmări cursul fluviului până la Roma. În ciuda ploilor aprige ale toamnei, am ajuns la izvoare, care s–au dovedit a fi un îngust pârâiaş sugrumat între munţi sumbri. Pietrele stâncilor mi–au sfâşiat tălpile încălţărilor, mantia mea era ruptă şi, pentru a mă proteja de cruzimea muşcăturilor frigului, uneori m–am adăpostit în colibele sărace şi şubrede ale păstorilor.

Prima zăpadă m–a întâmpinat când am ieşit din păduri şi atunci am văzut bogatul oraş Perugia. Acolo a trebuit să–mi întrerup călătoria şi am petrecut în acel oraş cea mai friguroasă iarnă din viaţa mea, apoi, când vântul călduţ a început să topească zăpada din piscurile muntelui, mi–am continuat călătoria de–a lungul Tibrului. Am rătăcit prin inima Etruriei înainte de a ajunge la locul de unde am plecat. Restul călătoriei l–am făcut ca plutaş pe o imensă plută de buşteni a unui negustor din Roma, cu care am coborât Tibrul.

Când ne–am apropiat de Roma, au început să apară semnele distrugerilor ce le făcuseră volscii cu asediul lor. Din fericire nu erau multe, fiindcă iarba verde acoperise deja cu generozitate ruinele calcinate şi înnegrite. De–o parte şi de alta a Tibrului oameni sărmani construiau noi adăposturi pentru familiile lor şi ocoale pentru vite. Boii îşi trăgeau resemnaţi carele la care erau înjugaţi, iar pasările ciripeau fără nici o opreliştе.

Părăsisem Roma la începutul primăverii, mă întorceam în Roma la începutul primăverii. Dar nu mi–a venit deloc să cânt imnurile primăverii romane, fiindcă după ce am văzut–o pe Arsinoe, la un an de când o lăsasem singură, am constatat că a rămas grea. Şi nici un zâmbet nu i–a luminat chipul când a văzut că m–am întors.

Cartea a noua: LUCUMONUL

1

Am ajuns din nou în curtea patriciană a senatorului Tertius Valerius şi am observat că lemnul putrezit al porţii fusese înlocuit şi toată poarta vopsită din nou. Când am intrat în atrium, nu am mai recunoscut casa. Era o curăţenie neobişnuită. Jilţurile noi, mobilierul scump, iar în mijlocul bazinului, delicata statuie din bronz a unei graţii uşor acoperită de voaluri, creau o ambianţă mult mai aristocratică decât înainte. Iubiţii boi de teracotă ai lui Tertius Valerius fuseseră împinşi împreună cu carele la care erau înjugaţi, undeva în spate, umbriţi de multe alte obiecte de preţ. Am privit toate aceste schimbări în tăcere, pentru a–mi limpezi capul, răvăşit de neaşteptatele gânduri contradictorii pe care le–am avut când am văzut că Arsinoe este însărcinată. Pentru un moment, mi s–a tăiat respiraţia, ca şi cum aş fi primit o lovitură mortală.

Plictisită de această îndelungă tăcere, Arsinoe şi–a strâns mai bine în jurul burţii roba de matroană, şi–a lăsat ochii în jos şi a spus:

— O, Turms! Dar este îngrozitor c–ai venit pe neaşteptate. Este drept, eu trebuie să–ţi explic destul de multe lucruri, dar, în starea în care sunt, nu suport scandalurile. De aceea, poate că este bine ca, mai întâi, să–l întâlneşti pe scumpul nostru prieten, Tertius Valerius.

A izbucnit în hohote puternice de plâns, a plecat grăbită în camera ei şi a ţipat după servitoare. Înspăimântat de hohotele de plâns şi de ţipetele ei, Tertius Valerius a apărut din camera lui, sprijinindu–se într–un baston. Cu celălalt braţ strângea la piept nişte tăbliţe de ceară. Când m–a văzut, şi–a deschis braţele de uimire şi tăbliţele de ceară s–au risipit pe jos. Apoi a dat drumul bastonului şi l–a împins cu piciorul, enervat că l–am văzut sprijinindu–se în el, fiindcă vanitatea îl îndemna să pară mai tânăr.

— A, tu erai, Turms! Nu mă aşteptam să te mai văd. Noi

ştiam că din cauza furtunii, corabia pe care erai s–a scufundat şi te–ai înecat. Arsinoe, care s–a dus în fiecare zi în port, fiindcă era atât de îngrijorată că n–a primit nici o veste de la tine, până la urmă a întâlnit un marinar care i–a spus că te–ar fi văzut când te–ai înecat. Ea l–a adus şi în casa mea pe bărbatul acela, care a jurat că aşa a fost. Dar noi am trăit zile grele aici în Roma când volscii au asediat oraşul, aşa că nici n–am pus la îndoială vorbele lui.

I–am spus calm că mi–a fost imposibil să le dau vreun semn, din cauză că oraşul era asediat. Dar am lăsat cale liberă amărăciunii de care eram încercat şi i–am spus că, aparent, nu se observă c–ar fi suferit Arsinoe prea mult fiindcă nu a avut veşti de la mine şi că poate c–ar fi fost mai bine să nu mă mai întorc niciodată în casa lui. Însă Tertius Valerius mi–a răspuns imediat:

— Dar nu înţelege greşit, Turms! Tu eşti întotdeauna binevenit în casa mea şi mă bucur că te văd viu şi sănătos. În lumina legilor, acest fapt nu schimbă cu nimic situaţia. Oare nu a recunoscut Arsinoe însăşi că voi niciodată nu v–aţi înţeles? De asemenea, ea mi–a mărturisit că a fost silită de împrejurări să te însoţească, fiindcă nu a găsit un altul care s–o protejeze şi voia atât de mult să se întoarcă în Roma, oraşul în care s–a născut, de care, o soartă atât de crudă a despărţit–o încă din copilărie. Dar, uite că m–am depărtat de subiect! Eu nu am nici un sentiment ostil faţă de tine. Nici Arsinoe nu–ţi poartă duşmănie. Iar voi niciodată nu aţi fost căsătoriţi legal, sau, de veţi fi fost, nu în lumina legilor romane. De aceea, atunci când, în ciuda vârstei mele înaintate, zeiţa ei mi–a redat virilitatea de altădată, am considerat un drept şi – ţinând seama de faptul că ea a rămas însărcinată – o datorie să mă căsătoresc legal cu Arsinoe. De atunci, eu am întinerit cu zece ani, poate chiar cu douăzeci. Ce zici, Turms? Oare n–ai observat că am întinerit?

Acest bătrân fleşcăit, altădată cu bun–simţ, se mândrea ca un cocoş în faţa mea ridicându–şi bărbia pe care pielea flască şi încreţită se clătina ca mărgelele de pe gâtul unui curcan. Nu mai purta barbă şi strângea în mână, din când în când, pliurile din faţă ale togii lui de senator, cu îngâmfarea prostească a tinerilor săraci cu duhul. Îmi venea şi să râd şi să plâng, atât de jalnic arăta.

Cum nu spuneam nimic, Tertius Valerius a continuat:

— Bineînţeles, a trebuit să depăşim multe stavile şi să dovedim că Arsinoe este cetăţeană romană de rang patrician. Ea ţi–a povestit doar despre ciudata–i soartă ce a purtat–o, orfană şi săracă, pe un pământ străin. Dar curajul de care a dat dovadă în timpul asediului şi reputaţia de care se bucură în faţa femeilor din Roma ne–au fost de mare ajutor, fiindcă femeile i–au determinat pe senatori să înţeleagă că doar o adevărată femeie romană poate dovedi atâta abnegaţie. Acest lucru a fost acceptat de Senat ca probă a originii ei romane, apoi a fost recunoscută cetăţeană a Romei şi, în sfârşit, patriciană. Fără aceasta, noi nu ne–am fi putut căsători, fiindcă legile interzic căsătoriile dintre patricieni şi plebei.

S–a uitat la mine, a lovit cu bastonul în pardoseală şi a adăugat:

— Evident, căsătoria legală anulează toate legăturile anterioare, care, prin necesitate sau prin constrângere au fost încheiate în afara Romei. După ce o căsătorie a fost săvârşită, legile romane protejează de asemenea: proprietatea, onoarea şi reputaţia persoanei căsătorite.

Auzind zgomotul bastonului, noul intendent, care era îmbrăcat în nişte veşminte strălucitoare, şi–a făcut apariţia şi s–a înclinat până la pământ în faţa lui Tertius Valerius, iar acesta i–a poruncit să ne aducă pâine şi vin ca să–mi ureze bun venit şi să întărească astfel prietenia noastră. Fără să–mi dau seama, am pus mâna peste şemineu, poate doar pentru că mă luase cu frig de la vorbele lui. Ochii lui perspicace au observat gestul, dovadă că încă nu se prostise de tot. Fiindcă era gestul de răspuns pentru sacrificiul de pâine şi de vin, în conformitate cu tradiţia romană.

După ce am frânt pâinea şi am băut vinul, ne–am aşezat faţă în faţă pe nişte jilţuri moi, iar bătrânului senator, care nu obişnuia să bea vin, băutura i s–a urcat repede la cap înroşindu–i buzele şi obrajii. Şi a spus:

— Mă bucur că în legătură cu această căsătorie ai adoptat o atitudine rezonabilă. Eşti un bărbat înţelegător. Arsinoe mi–a mărturisit că a simţit o irezistibilă atracţie faţă de mine ca bărbat, de aceea te–a îndemnat să călătoreşti. Printre altele, mi–a povestit că tu eşti sterp şi nu i–ai putut oferi şansa bucuriei materne. Nu este vina ei că acel grec crud, profitând de slăbiciunea–i de femeie şi de faptul că tu ai abandonat–o, a

abuzat de ea şi că, în consecinţă, a născut–o pe Misme. Dar Arsinoe este o femeie inocentă, în sufletul ei nu este loc pentru gânduri rele. Ea a păstrat–o pe Misme, în ciuda amintirilor neplăcute pe care acest copil i le evocă, de aceea eu o respect atât de mult. Şi înţeleg că sosirea ta i–a redeşteptat toate amintirile triste. O femeie însărcinată este foarte sensibilă.

A început să râdă prosteşte, a pus bastonul între picioare, după care mi–a explicat:

— În inima mea eu am rămas un ţăran care–i obişnuit să vadă vite încălecându–se când sunt în călduri şi niciodată nu m–au mişcat prea mult relaţiile dintre bărbaţi şi femei. Dar eu nu am mai întâlnit până la Arsinoe o femeie de o aşa candoare sălbatică. Pe lângă aceasta, Arsinoe este mai curajoasă decât un erou. Oare nu ea a fost aceea care l–a convins pe Coriolan să înceteze asediul şi să le ordone volscilor să–şi vadă de drum?

S–a întunecat la faţă, a strâns puternic bastonul în mână şi a povestit:

— Când s–au retras, volscii au jefuit şi au incendiat până şi proprietăţile patriciene, aşa că şi eu am avut mari pierderi.

Apoi, faţa i s–a luminat din nou şi a spus:

— Dar pământul nu l–au putut lua cu ei şi iată–ne scăpaţi şi de Coriolan! Iar volscii nu mai au de–acum înainte încredere în el, fiindcă a ridicat asediul fără să lupte, cu toate că ei au muncit foarte mult ca să construiască berbeci cu care să forţeze porţile Romei.

Apoi, bătrâneşte, a spus cu mândrie:

— Acum, femeile din Roma cred în zeiţa lui Arsinoe şi o adoră cu numele de Venus. I–am jurat lui Arsinoe că în Roma va fi construit un templu pentru adorarea zeiţei ei. Voi lupta ca Senatul să aprobe fondurile necesare construirii acestui templu, iar de nu le va aproba, voi construi cu banii mei un templu mai mic.

— O cunosc destul de bine pe zeiţa lui Arsinoe, i–am spus eu neliniştit. Nu mă îndoiesc că femeile din Roma şi–ar da toate acele de păr încrustate cu pietre preţioase şi podoabele de aur de pe piept numai să vadă înălţat cât mai repede un astfel de templu.

— Ia te uită ce idee bună! a strigat entuziast Tertius Valerius. Tu poate că mă înţelegi mai bine, dragul meu Turms. Arsinoe a prezis deja că urmaşii acestei zeiţe Venus vor face din romani

stăpânii lumii.

După aceea şi–a pierdut şirul gândurilor şi a început să–mi explice:

— Oare tu ştii, Turms, că, de fapt, întemeietorii Romei au fost urmaşii Troiei? Aşa că Roma s–a născut înainte de dominaţia etruscă. Guvernarea etruscă a fost doar temporară. Acest lucru este deja dovedit de către greci.

— Aşa–i, fără îndoială, i–am spus eu scârbit de–a binelea. Şi elimii din Sicilia, tot descendenţi din urmaşii Troiei sunt. Chiar şi zeul Herakles, după ce a furat legendarele turme, nu s–a putut abţine să nu treacă prin Roma. Te asigur, Tertius Valerius, că pe greci îi cunosc eu mult mai bine decât îi cunoşti tu. Lasă–i pe greci în pace şi treci la ce mai ai de spus!

Gura lui Tertius Valerius s–a deschis larg, în timp ce încerca să–şi amintească unde a rămas.

— A! Asta era! a spus el suspinând. Despre tauri şi despre candoarea lui Arsinoe. Este drept că, până la urmă, eu am convins Senatul să recunoască drepturile lui Arsinoe, dar când a trebuit să conving şi familia mea, m–am izbit de o încăpăţânare fără precedent, fiindcă toţi au refuzat să creadă că, la vârsta pe care o am, mi–aş fi redobândit virilitatea. Şi nu m–au crezut fraţii mei decât după ce au văzut cu ochii lor cum am călărit–o pe Arsinoe. Nu suntem noi, romanii, chiar aşa de pudici în chestii de astea. Şi–apoi, sunt destui bărbaţi neliniştiţi care–şi dezgolesc trupul şi–şi arată toate celea la lumea care trece pe podul Romei sau pe malul Tibrului, să nu se creadă cumva că sunt sclavi fugiţi sau castraţi. Dar pentru a le dovedi de ce sunt eu în stare, a trebuit, mai întâi, s–o conving pe Arsinoe să se lase privită. Şi n–a fost deloc uşor, fiindcă această femeie matură este atât de pudică şi de timorată, ca o fecioară când se culcă prima dată cu un bărbat.

— Mie–mi spui? am rostit eu cu vocea sugrumată de amărăciune. Fără îndoială, aşa este.

Şi, cu un mare entuziasm, Tertius Valerius a început să–mi povestească:

— Fraţii mei, unul dintre fiii fraţilor mei şi un trimis din partea Senatului au văzut cu ochii lor că sunt în stare să–mi împlinesc obligaţiile conjugale ca oricare alt bărbat viril. Aşa că nu se mai îndoieşte nimeni că pruncul care urmează să se nască este al meu. Familia mea nu mi s–a mai împotrivit, iar fiul fratelui meu,

Manius, s–a grăbit să se căsătorească imediat după aceea, fiindcă, după ce a văzut–o pe Arsinoe, şi–a învins timiditatea de care era bântuit până atunci. Acum totul este bine şi slăvesc memoria femeii mele defuncte, care s–a întrupat atunci în Arsinoe ca să–mi dea sfaturi bune.

În acel moment a intrat şi Arsinoe în cameră, târşâindu–şi picioarele. Avea ochii umflaţi de plâns şi privirea fixă. A sărutat fruntea lui Tertius Valerius şi, în acelaşi timp, mâna ei expertă a strecurat un prosop sub bărbia lui şi sub pielea ce–i atârna.

— Sper că nu te oboseşte prea mult discuţia, dragostea mea! i–a spus Arsinoe şi mi–a aruncat o privire mustrătoare.

Capul lui Tertius Valerius s–a înălţat provocator, şi–a îndreptat spinarea ca şi cum ar fi fost la Senat.

— Lucrurile dezagreabile trebuie rezolvate imediat. Trebuie să luăm, deci, taurul de coarne, a spus el didactic şi şi–a întors privirea spre mine. Până în acest moment, toate lucrurile au mers bine. Nu ne mai rămâne de discutat decât despre problemele financiare. Turms, iubitul nostru prieten, a început el patetic, dintr–o eroare regretabilă, atunci când voi aţi intrat în Roma, averea lui Arsinoe a fost înregistrată pe numele tău şi eu sunt sigur că tu nu ai făcut acest lucru dintr–o intenţie rea. Fără îndoială, ai vrut doar să o protejezi pe Arsinoe, fiindcă tu nu cunoşteai legile acestui oraş şi gândeai, probabil, că o femeie nu se poate folosi singură de averea ei. La fel ai făcut şi atunci când ţi–ai înregistrat talantul de argint, după ce te–ai întors din Etruria. Oare mândria ei de femeie nu a fost lovită când, căsătorindu–se din dragoste cu mine, a venit în casa mea fără nici o zestre? Ştiu, îmi vei spune că sunt destul de bogat, dar nu averea ei, în sine, mă interesează. Eu nu vreau ca soţia mea să sufere şi să se simtă umilită.

Şi el a mângâiat cu tandreţe mâinile lui Arsinoe. Spre cinstea ei, trebuie să recunosc că Arsinoe nu a mai avut puterea să se uite în ochii mei. Şi–a coborât sfioasă ochii ei frumoşi şi a început să privească cu mult interes la mozaicul care decora pardoseala.

— Tu eşti un bărbat de onoare, Turms! şi–a continuat emfatic Tertius Valerius discursul. Transfera–vei oare pe numele lui Arsinoe aceste bogăţii? Oare–i vei putea da tu dovada de aceeaşi dezinteresată dragoste, cum doveditu–i–am eu când i–am dăruit o parte din proprietăţile mele?

Judecând tăcerea mea ca o împotrivire, el s–a întunecat la faţă şi mi–a atras atenţia:

— Nimeni nu te poate obliga să o faci, dar îmi este teamă să nu ţi se întâmple vreun rău când va trebui să dai socoteală în faţa tribunalului din Roma pentru anumite fapte ce le–ai săvârşit mai demult. Doar pentru binele tău dorim noi să clarificăm acest lucru, nu–i aşa, dragostea mea?

S–a uitat întrebător spre Arsinoe şi ea i–a răspuns cu o privire blândă şi plină de compasiune. Erau, într–adevăr, nemaipomenit de frumoşi ochii ei când se uita blând, erau frumoase braţele ei albe ca laptele.

__Mă voi duce mâine dimineaţă să lămuresc lucrurile, nu–ţi face griji,

i–am spus eu. Ce nu fac eu pentru Arsinoe, după ce am făcut orice, numai ca ea să fie fericită? Un talant de argint şi o imensă cantitate de aur în bani şi obiecte preţioase, nu este o zestre de dispreţuit, nici chiar pentru un senator ca tine, Tertius Valerius, ca să nu mai amintesc şi despre marea stimă de care se va bucura Arsinoe printre atât de virtuoasele femei romane, pentru că este cu atât mai mult apreciată o femeie, cu cât mai mare–i este zestrea. Să–ţi spun drept, am început deja să mă topesc de fericire de când ştiu cât de fericită este ea.

Nici măcar n–a roşit Arsinoe, doar a aprobat cu o mişcare uşoară a capului hotărârea mea şi a mângâiat distrată cu mâinile ei albe puţinul păr din capul bătrânului senator.

Oare de ce nu voi fi fost cuprins de mânie în faţa atâtor sfruntate minciuni? Oare de ce nu–i voi fi deschis ochii lui Tertius Valerius? De ce nu i–am arătat ce fel de femeie este Arsinoe? Dar de ce nu am luat–o pe Arsinoe în braţele mele şi nu am plecat cu ea, după cum mai făcusem deja în Eryx sau în Segest? Ştiam doar prea bine că nu ar fi putut rezista atingerii mele şi m–ar fi urmat supusă ca un câine, chiar dacă după aceea mi–ar fi scos ochii.

Pentru că deja înţelegeam lipsa de valoare a acestor lucruri. Arsinoe a ştiut dintotdeauna ce a vrut. Ea a preferat bogăţiile şi o poziţie sus–pusă în raport cu congenerii ei, fie chiar şi alături de un bătrân decrepit, unei vieţi la voia întâmplării alături de mine. Amfora era deja spartă şi vinul risipit. I–aş fi putut lipi cioburile, după cum am mai făcut–o de atâtea ori, dar oare ce rost mai avea s–o chinui pe ea? Ce rost mai avea să mă chinui

pe mine însumi? Iar dacă Tertius Valerius, în ignoranţa lui, se simţea atât de bine, oare de ce să–i fi tulburat fericirea? Nu cred că în inima lui nu s–a îndoit deloc de poveştile pe care i le–a spus Arsinoe, fiindcă atât de înţelept, încât să deosebească minciuna de adevăr, încă mai era. Dar, pentru a obţine ceea ce el însuşi voia, a trebuit să creadă şi a crezut, atât de ciudată este natura omenească.

Generozitatea mea şi faptul că nici nu am încercat să mă târguiesc l–au pus pe gânduri şi, nemaiamintindu–şi ce mai avea de spus, bătrânul s–a uitat întrebător la Arsinoe. Ea a dat uşor din cap, iar partea generoasă a fiinţei lui a învins partea dominantă, zgârcenia. Şi Tertius Valerius a spus:

— Tu eşti, într–adevăr, un bărbat onorabil, Turms. Tu ai smuls–o pe Arsinoe din ghearele acelei brute de grec şi ai condus–o înapoi în Roma, oraşul din care ea a fost furată pe când era încă un copil mic în braţele mamei sale, unde acum a trebuit să–şi reînveţe limba uitată. De aceea, cu permisiunea lui Arsinoe, se înţelege, m–am gândit să–ţi dăruiesc o casă nu prea mare, este drept, dar care are cincisprezece iugăre de pământ împrejurul ei, toate uneltele trebuincioase pentru prelucrarea pământului şi doi sclavi. Ferma este pe celălalt mal al Tibrului, aproape de hotarele cu etruscii. Eu am obţinut–o ca despăgubire pentru pierderile ce le–am avut de pe urma volscilor, aşa că, dăruindu–ţi–o, nu pierd mare lucru. Ferma a aparţinut unui bărbat care a fost omorât de volsci, şi chiar dacă sclavii sunt bătrâni, sunt oameni demni de încredere. Casa a fost arsă de volsci, dar coteţul de porci şi ocolul pentru oi au fost reconstruite, iar familia de sclavi locuieşte deocamdată sub un acoperiş provizoriu.

Dacă te gândeai la zgârcenia lui, despre care se vorbea în toată Roma, darul era peste măsură de generos. I–am citit de pe faţă că dorea să mă ştie cât mai departe de oraş şi de casa lui. Iar pentru a mă ocupa de cultivarea câtorva iugăre de pământ, era nevoie să obţin mai întâi cetăţenia romană, pe care eu chiar că nu mi–o doream.

— Îţi accept darul, nobile senator Tertius Valerius, i–am spus eu, chiar dacă mă simt jenat din cauza imensei tale generozităţi. Voi păstra această fermă în amintirea lui Arsinoe. Dar n–am de gând să mă ocup de ea, pentru că prefer să trăiesc în oraş. Şi nu mă îndoiesc că voi putea avea din ce trăi, fiindcă aş putea să–i

învăţ limba greacă pe copii, să citesc în palmă viitorul oamenilor sau să dansez la reprezentaţiile sacre de la circ.

Arsinoe s–a cutremurat de oroare când mi–a auzit vorbele, Tertius Valerius a afişat un rânjet de dezgust, apoi, atingându–i tandru mâinile, a încercat s–o liniştească şi mi–a spus:

— Dragul meu Turms, sunt fericit să constat că, din cauza originii tale umile, nu–ţi este ruşine să trăieşti la fel ca oamenii din categoria ta şi nu aspiri să obţii cetăţenia romană. Bănuiesc că Suburbium este, într–adevăr, cel mai potrivit loc pentru tine şi am auzit, încă de pe vremea când erai oaspetele meu, că tu te simţi minunat acolo în compania oamenilor de teapa ta.

Obrajii lui Arsinoe s–au congestionat de indignare şi ea a ţipat:

— În sfârşit, Turms, ai fost demascat! Deci acolo te simţeai tu mai bine, între târfele din Suburbium! Dar n–am să–ţi duc dorul, şi mai bine–ar fi fost de nu te–ai mai fi întors niciodată în Roma! Ştii prea bine că am încercat să te dezbar de proastele–ţi obiceiuri, dar n–ai decât să te duci unde îţi este locul! Nu vreau să mai ştiu nimic despre tine cât oi trăi! Eu trebuie să mă gândesc la viitorul fiului meu, după ce se va naşte.

Bătând din picioare şi scoţând fulgere pe ochi, Arsinoe a ţipat ca sălbăticiunile pădurii:

— Du–te la târfele tale! Cu cât mai repede, cu atât mai bine! Eu nu mai pot suporta în casa mea un om de proastă reputaţie! Iar de te va împinge nebunia până acolo încât să dansezi la circ, în numele zeiţei îţi jur că–mi voi întoarce degetul arătător în jos şi voi cere mulţimii să–ţi facă ce li se face căzăturilor, de care Roma vrea să scape.

— Gata, gata, linişteşte–te, femeie! i–a spus Tertius Valerius cu multă compasiune.

Dar eu m–am amuzat când am văzut–o încă o dată cât de geloasă poate fi, chiar şi după ce mi–a dat cu piciorul, preferându–l pe ramolitul ei de senator. Arsinoe şi–a încheiat reprezentaţia izbucnind din nou în plâns, după care şi–a acoperit faţa cu mâinile şi a ieşit din arenă.

Apoi am stabilit concret împreună cu Tertius Valerius că a doua zi dimineaţă ne vom întâlni în forum, la notarul public. Aşa am şi făcut: eu am transferat pe numele lui Arsinoe toată averea mea, iar Tertius Valerius terenul şi toată treaba aceasta nu a costat decât o jumătate de monedă din bronz. Am mers şi la

funcţionarul care ţinea registrul terenurilor, ca să plătesc un arpentor, care să confirme că semnele de hotar sunt la locul lor. Nu bănuisem că pentru asta era nevoie de un şirag de monede de cupru, aşa că a trebuit să las în gaj arpentorului inelul de aur, pe care din vanitate îl purtam pe deget, fiindcă în Suburbium, unde locuiam, nu aveam chef să mă întorc ca să iau cuprul cu care trebuia să–l plătesc. În timpul acesta, am observat cu câtă răutate se uita la mine Tertius Valerius, patricianul.

Închiriasem o cameră în Suburbium, exact pe partea cealaltă a străzii unde Tulia trecuse cu cvadriga peste trupul tatălui său. A fost bine, fiindcă nu am mai gândit ca înainte că voi cunoaşte bine Roma doar dacă voi locui în cartierul aristocraţilor etrusci.

Totul s–a petrecut aşa după cum convenisem şi, bineînţeles, m–am dus să văd cele cincisprezece iugăre acoperite de trestie şi de bălării, care se întindeau dincolo de colina Janiculus până la hotarele cu etruscii. Bătrânul sclav şi femeia lui aveau părul cărunt şi le lipseau toţi dinţii. La început, lor le–a fost foarte frică de mine. Tremurând, mi–au arătat o râpă, unde se mişcau câteva capre şi vite. Bătrânul sclav mi–a arătat apoi comoara lui cea mai de preţ, o piele de bou pe care o tăbăcise singur şi o ascunsese, fiindcă ştiuse dinainte de venirea volscilor şi tăiase acel atât de frumos animal, după cum îi spunea el, ca să nu cadă în mâna volscilor.

Nu aveam eu inima aceea ca să–i trimit la moarte pe cei doi bătrâni care lăsaseră pământul în paragină, aşa cum obişnuiau cei mai mulţi dintre romani, care–şi dădeau sclavii neputincioşi din cauza bătrâneţii sau a vreunei boli pe mâna lictorilor să–i decapiteze. Atât de cruzi erau romanii cu sclavii, care aveau aceeaşi soartă ca şi vitele de povară ce nu mai puteau să se mişte din cauza bătrâneţii. Dar eu mi–am vândut banda de piele decorată cu pietre preţioase şi am cumpărat doi boi, iar pentru a avea grijă de cei doi sclavi, am angajat un tânăr păstor, ai cărui părinţi fuseseră omorâţi de volsci. Mai târziu am construit o căsuţă cu acoperişul din ţiglă pictată, aşa cum văzusem la etrusci.

În Suburbium şi în forum, nici n–a fost greu de aflat adevărul despre nemaipomenitul eroism de care a dat dovadă Arsinoe în timpul asedierii Romei de către volsci. De unde am înţeles că ea m–a îndepărtat din Roma pentru a nu fi împiedicată de nimeni să acţioneze cum vrea pentru a cuceri un loc printre femeile de

vază ale oraşului. La început nu şi–a dezvăluit planurile nici lui Tertius Valerius, care avea pentru ea mai mult o afecţiune părintească.

Când volscii au încercuit Roma, poporul a refuzat în mod hotărât să lupte alături de patricieni. În forum s–au amplificat tulburările şi Senatul nu a reuşit nici să desemneze un dictator, după cum se obişnuia în atari circumstanţe. Găsind momentul potrivit pe care îl aştepta, Arsinoe s–a aliniat asociaţiei cusătoreselor, unde, fără să se ţină seama de rang, femeile romane ţeseau lână şi coseau veşminte calde pentru romanii a căror dragoste de patrie era mai presus decât conflictul între păturile sociale, de aceea vegheau şi dârdâiau zi şi noapte căţăraţi pe zidurile oraşului în aerul rece de toamnă.

Aşa se face că Arsinoe, însoţită de femeile patriciene, s–a dus în fiecare zi să le ducă celor ce dârdâiau pe ziduri pâine caldă şi supă, preparate în casa lui Tertius Valerius. Printre femeile care se distingeau prin spiritul lor patriotic erau, de asemenea, Veturia, mama lui Coriolan, şi Volumnia, soţia lui, pe care Coriolan o luase în căsătorie doar pentru bogata ei zestre şi de care prea puţin îi păsa, deşi avea împreună cu ea doi fii.

Cele două femei, bătrâna mamă şi umilita soţie a lui Coriolan, făceau eforturi pentru a dovedi prin faptele lor cât de mult iubesc ele Roma. Ele şi–au pus la dispoziţia armatei toate proviziile ce le aveau în casă şi se oferiseră voluntar să spele toate echipamentele rufoase ale soldaţilor împreună cu celelalte femei patriciene sau plebee, n–are importanţă. Din curiozitate, până şi soţia consulului Spurius Nautius, precum şi multe alte soţii de senatori, veneau acasă la ele, arătând în felul acesta că Veturia şi Volumnia nu sunt responsabile de purtarea duşmănoasă a lui Coriolan faţă de Roma. Adevărul este că patricienii se simţeau vinovaţi de a nu se fi angajat la vremea potrivită în apărarea lui Coriolan, fiindcă poporul oricum nu–i iubea.

La această asociaţie de femei se alăturase Arsinoe şi ea a fost întâmpinată cu braţele deschise de patrioatele Romei. Iar după ce, sub presiunea poporului, Senatul a mandatat emisari care să facă oferte de pace lui Coriolan, şi după ce şi preoţii din Regia s–au străduit în zadar să–l convingă, lui Arsinoe i–a venit ideea că doar o delegaţie de femei l–ar mai putea face pe Coriolan să se decidă să înceteze asediul Romei. Pentru că, a

explicat ea, Coriolan nu va putea rezista la lacrimile bătrânei lui mame, la reproşurile din privirea soţiei şi în faţa propriilor lui fii, aşa gândea ea.

Aşa se face că, în ciuda faptului că se temeau de ferocitatea volscilor, douăzeci de femei patriciene în fruntea cărora păşea Arsinoe, ţinându–le de mână pe Veturia, care tremura, şi pe Volumnia, care plângea de rupea pământul târându–i pe copii după ea, au ajuns la poarta Romei. Iar soldaţii, care–şi aminteau de supele calde şi de vizitele prietenoase ale lui Arsinoe, le–au deschis poarta mai înainte ca Senatul să se opună acestei temerare aventuri şi consulul să trimită călăreţi care să le împiedice.

Volscii, care dârdâiau de frig şi aveau burţile lipite de şira spinării de foame, au fost surprinşi când le–au văzut şi au acceptat cu bucurie coşurile împletite din nuiele, pline cu pâine şi carne, pe care generoasele femei le purtau cu mâinile lor patriciene, apoi le–au condus într–o procesiune de sărbătoare pe câmpul unde era cortul lui Coriolan. În faţa cortului ardea un mare foc de vreascuri şi acolo femeile au aşteptat toată ziua, fiindcă abia seara Coriolan consimţise să–şi vadă mama şi fiii.

Acolo, în faţa flăcărilor, Arsinoe le–a vorbit despre zeiţă şi le–a afirmat că dacă nu vor reuşi lacrimile Veturiei şi Volumniei să–l înduplece pe Coriolan, va apela la zeiţă şi nu se îndoieşte că va reuşi să–l convingă.

Dar auzind Coriolan chicoteala şi trăncăneala femeilor din faţa cortului, a ieşit afară să vadă ce se întâmplă, după care le–a chemat pe toate să intre. Frângându–şi mâinile, plângând şi blestemându–l, Veturia i–a declarat că dacă ar fi ştiut că a născut un trădător, l–ar fi sugrumat cu mâinile ei când încă era în leagăn.

La rândul ei, Volumnia i–a împins în faţa lui Coriolan pe băieţi şi l–a întrebat dacă vrea să distrugă patria fiilor lui.

— Cât de fericiţi am fost noi când s–au născut băieţii, îţi mai aminteşti? i–a mai spus ea.

Apoi i–a amintit de casa lui frumoasă din Roma, construită cu banii ei. Şi despre faptul că a ajuns să trăiască cu teama că volscii o vor jefui şi o vor necinsti în patul lor matrimonial, iar pe fiii ei îi vor lua sclavi în ţara lor barbară.

Coriolan, care era un bărbat frumos, bine făcut şi–i depăşea cu un cap pe toţi ceilalţi romani, le–a ascultat cu multă răbdare

pe cele două femei, uitându–se pe furiş la Arsinoe, care–şi ţinea cu modestie ochii în jos. Dar eu ştiu că această modestie a ei făcea parte dintr–o tactică bine elaborată, pentru că, în felul acesta, îi atrăgea şi mai mult atenţia asupra minunatului ei păr auriu–roşcat şi asupra gâtului nemaiasemuit de alb. Şi n–ar fi de mirare dacă, absolut din întâmplare, i se va fi deschis veşmântul în faţă din cauza închizătorii stricate a vreunei broşe.

După ce le–a ascultat, Coriolan i–a spus mamei sale că recunoaşte în ea răutatea şi lipsa de inimă de altădată, pe care le–a manifestat din plin pe când era copil, fiindcă ea, Veturia, nu şi–a făcut simţită niciodată aşa–zisa dragoste de mamă. Iar pe Volumnia a asigurat–o că n–are de ce să–i fie teamă că volscii o vor viola, că doar volscii nu–s orbi. Cât despre copii, a promis că–i va răscumpăra de vor fi luaţi sclavi. Apoi le–a spus cuviincios că el a fost destul de răbdător şi a lăsat pe cine–a vrut să spună ce–o vrea, dar, dacă nu mai are nimeni nimic important de spus, sunt libere să se întoarcă în oraş, fiindcă el, fiind comandant de război, are şi alte lucruri de făcut, de aceea nu poate sta toată ziua să asculte trăncăneala femeilor Romei.

În timp ce rostea aceste vorbe de rămas–bun, Coriolan a privit cu o oarecare curiozitate spre Arsinoe şi câteva femei au împins–o mai în faţă, dar ea era foarte ruşinoasă. Şi ele i–au spus lui Coriolan că Arsinoe poate invoca zeiţa, care, de–şi va face apariţia, îi va da sfaturi înţelepte. Iar Arsinoe a precizat că pentru invocarea zeiţei trebuie să rămână singură cu Coriolan, bineînţeles dacă lui nu–i este frică de ea. Şi i–a mai spus că este dispusă să–şi dea jos veşmintele pentru a vedea oamenii lui că ea nu a ascuns sub ele otravă să–l omoare. Dar Coriolan i–a răspuns amabil că va controla amănunţit când vor rămâne singuri şi le–a poruncit celorlalte femei să plece.

Mai multe amănunte nimeni din Roma nu ştia. Cât despre ce vor fi discutat, nu s–a aflat. Un lucru este sigur, a durat mult conversaţia lor, din moment ce Arsinoe a ieşit abia dimineaţă din cortul lui Coriolan şi femeile superstiţioase au spus că ar fi văzut când ea a ieşit din cort o lumină supranaturală. Celelalte au afirmat că nu ar fi fost decât luna, care şi–a aruncat într–un mod neobişnuit strălucirea albă pe cortul lui Coriolan. În orice caz, Arsinoe a ieşit din cort epuizată după eforturile ce le făcuse ca să–l înduplece pe Coriolan şi le–a spus femeilor să aducă jertfe zeiţei Venus şi să–i invoce puterea, după care a căzut

inconştientă în braţele lor, atât de obosită era. Coriolan nu a apărut, dar a ordonat oamenilor lui să le însoţească pe aceste virtuoase femei până–n Roma. În aceeaşi zi el a anunţat încetarea asediului.

Să fi fost încetarea asediului opera lui Arsinoe şi a zeiţei sale, nu mă încumet să afirm. Din cele auzite, am înţeles că armata volscilor nu a fost în stare să facă o spărtură în zidul de apărare al Romei şi că, de fapt, nici nu dorea să încerce. Printre altele, toamna se apropia de sfârşit şi poporul din Latinum nu era în stare să ducă un război iarna. Coriolan era, fără îndoială, un comandant abil şi, chiar fără intervenţia femeilor, ar fi întrerupt asediul Romei.

Că va fi fost justificată sau nu, Veturia şi Volumnia s–au bucurat de o mare glorie în Roma, pe care au împărţit–o cu plăcere împreună cu Arsinoe, iar Senatul le–a mulţumit solemn că au salvat Roma. Din acea zi, faima lui Arsinoe s–a împrăştiat prin toată Roma, iar zeiţa ei cu farmece secrete a fost respectată de toată lumea.

Şi, dacă tot era ea pe drumul cel bun, s–a gândit să încerce puterea zeiţei pe Tertius Valerius, fiindcă zeiţa nu putea face abstracţie de faptul că bătrânul decrepit fusese cândva în tinereţe un bărbat sănătos de la ţară. Sau poate îi va fi dat să bea din licoarea otrăvită pe care fenicienii o preparau din muşte de Iberia. De la o astfel de licoare, se spunea că până şi unui paralitic i se învârtoşează.

Am reconstituit faptele din poveştile care hoinăreau prin Roma din gură în gură, şi cred că nu m–am înşelat prea mult asupra înţelesurilor lor ascunse, fiindcă o cunoşteam destul de bine pe Arsinoe. Pe Arsinoe nu am mai văzut–o multe luni. Mă abţineam chiar şi să umblu prin apropierea casei lui Tertius Valerius, deşi Arsinoe, fără îndoială, stătea mai mult în casă din cauza sarcinii. Un sclav, pe care–l plăteam cu cupru, îmi mai dădea, din când în când, veşti despre starea ei, fiindcă eu nu mă desprinsesem de ea şi fiecare clipă fără ea încă mi se părea nesfârşită şi imposibilă. În ciuda răului ce mi–l făcuse, nimic nu putea stinge pasiunea cu care o adoram.

Dar când am fost departe de ea, dragostea ce i–o purtam a rămas înconjurată de ziduri şi eu nu am considerat–o ca pe o femeie de care dorinţa mă leagă, ci doar ca pe cineva care–mi fusese apropiat. Îmi aminteam că ea mă făcuse de atâtea ori să

râd când eram trist, îmi aminteam cum o contemplam uneori ore în şir, în timp ce ea îşi folosea tot talentul pentru a–şi împrospăta frumuseţea, pălăvrăgind continuu despre tot felul de lucruri şi despre tot soiul de oameni. Eu nu i–am voit răul, în ciuda răului ce mi–l făcuse, pentru că o înţelegeam, îi înţelegeam nevoia de a trăi în siguranţă, nu la hazard, îi înţelegeam minciunile şi meschinăriile.

Când a auzit ţipetele copilului născut, când i–a simţit în braţele lui greutatea, fiindcă băiatul cântărise zece livre, Tertius Valerius parcă ar fi fost în delir. De bucurie a sacrificat tauri, berbeci şi porci în diferite temple ale Romei, ca şi cum naşterea fiului său ar fi fost un eveniment important în statul roman. A distribuit o parte din carnea animalelor sacrificate poporului şi le–a permis sclavilor de pe câmpurile sale să nu lucreze, deşi gestul acesta nu a însemnat mare lucru, fiindcă oricum tot nu lucrau pentru că în acele zile a fost furtună.

Ca mamă romană ce era, Arsinoe s–a îngrijit singură de băiat şi nu s–a arătat în lume mai înainte de a–i fi revenit frumuseţea şi formele de dinaintea sarcinii. Dar când a venit toamna, am văzut–o la circ, în locurile albe de onoare, imediat după vestale, alături de jilţul de fildeş al lui Manius Valerius. Nu am putut–o vedea decât de la depărtare, fiindcă eu aveam loc exact în partea opusă, printre străini şi artizani de origine străină, dar ea era tot aşa de frumoasă, ca şi zeiţa ei, şi eu m–am uitat mai mult la ea decât la spectacol.

Însă nu am încercat s–o reîntâlnesc, fiindcă nu am vrut să o tulbur. Timpul a trecut şi băiatul avea deja un an când am întâlnit–o iarăşi pe Arsinoe.

2

Era sfârşitul verii şi oraşul se liniştise, fiindcă lumea era ocupată cu munca pe câmp, iar cei care rămăseseră în Roma căutau locurile umbrite şi răcoroase şi nu se plimbau prin oraş decât după căderea serii.

Împuţiciunea gunoaielor, a fructelor stricate şi a pieilor tăbăcite sugruma străduţele din Suburbium. Dar norocul îi surâdea întotdeauna Romei. Volscii şi aliaţii lor, eqvii, se supăraseră unii pe alţii şi se războiau groaznic. Dacă ei îşi risipeau astfel forţele, Romei n–avea de ce să–i mai fie teamă.

Odată, pe când îi explicam unei oarecare tinere dansatoare de la circ mişcările dansului etrusc al cununii, a apărut Arsinoe pe neaşteptate în camera mea din Suburbium. Nu era vina mea că fata nu purta nici un veşmânt pe ea. Era o zi toridă şi, pe lângă asta, un dansator trebuie să exerseze gol, pentru a–şi putea controla mai bine mişcările trupului. Aş fi preferat să se despice pământul sub picioarele mele decât să suport privirea lui Arsinoe, care trecea alternativ de la mine la biata fată, care nici nu înţelegea ce rău îi făcuse acestei femei. Era o fată atât de naivă, încât nici nu–i trecuse prin minte să se acopere cu ceva şi rămăsese în genunchi cu mâinile ridicate, poziţie pe care eu tocmai i–o explicam când intrase Arsinoe. Arsinoe era suplă ca întotdeauna, parcă un pic mai maturizată, dar mai frumoasă ca niciodată.

— Iartă–mă, Turms, mi s–a adresat ea batjocoritor. Nu aş fi vrut să–ţi tulbur desfătările, însă eu trebuia să–ţi vorbesc şi doar astăzi s–a ivit ocazia potrivită de a te întâlni.

Cu mâinile tremurând, am adunat săracele veşminte ale fetei şi i le–am trântit în braţe, apoi, după ce ea a ieşit, am închis uşa camerei mele, care a scârţâit jalnic. Fără să–mi fi cerut permisiunea, Arsinoe se aşezase deja pe singurul scaun din cameră, care nu avea nici un ornament. După ce s–a uitat în jur, a suspinat profund, a scuturat din cap şi a spus:

— O, Turms! Ce jalnic este aici şi cât de tristă sunt pentru tine! A ajuns la urechile mele câte ceva despre societatea proastă pe care o frecventezi, dar nu am vrut să cred că este aşa. Acum văd cu ochii mei şi inima îmi este mult întristată.

Mă sufocam de mânie când o vedeam stând atât de liniştită în faţa mea ca şi cum nimic nu se întâmplase între noi.

— Aşa este, Arsinoe, i–am spus eu calm. Viaţa mea tristă m–a împins spre societatea proastă. I–am învăţat pe câţiva băieţi nătângi limba greacă, pentru că aşa doreau părinţii lor. Până–ntr–o zi, când le–am spus elevilor mei versurile sarcasticului Hipponat:

Doar două zile fericite are–un bărbat pe–acest pământ.
Când se căsătoreşte este prima
Dar şi mai fericită–i ultima,
când o conduce pe soţie la mormânt.

Hipponat a trăit în Efes, de aceea mi–am amintit versurile acestui bărbat şchiop, strâmb şi fără noroc în dragoste. Dar părinţilor acestor imbecili nu le–au fost pe plac versurile lui Hipponat, aşa că mi–am pierdut elevii. De unde era să ştiu că ei fac parte dintr–o societate atât de proastă, încât nici versurile lui Hipponat nu–i amuză?

Arsinoe s–a prefăcut că nu m–a auzit, a suspinat uşor şi a spus:

— Dar ea are şolduri prea groase şi nici nu–i prea înaltă!

— Insă nu este lipsită de talent, i–am dat eu replica. Ea este o dansatoare bună. De aceea vreau să o ajut, pentru a fi desăvârşită.

— Vai de mine, Turms! Dar eu te credeam mai exigent în ceea ce priveşte femeile. Pe cel care a mâncat doar struguri nu–l poate mulţumi gustul de nap. Dar tu ai fost întotdeauna diferit de alţi oameni. Întotdeauna am rămas surprinsă de prostul tău gust.

Cu un aer distrat, şi–a dezvelit capul, care fusese până atunci acoperit cu un voal. Şi am văzut că părul îi era aranjat cu măiestrie, probabil că de un artist grec. Faţa îi era pictată cu foarte multă minuţiozitate. Am fost uimit de talentul cu care ştiuse să împodobească discret atât de simpla mantie romană.

— Dar este înăbuşitor de cald aici! a spus ea şi, cu o mişcare

foarte bine studiată, a lăsat mantia să alunece şi să–i dezvelească umerii şi braţele albe. Ochii îi erau trişti şi buzele întredeschise. Dar nu doream să cad pradă tentaţiei.

— Nu–i nevoie să te dezbraci, i–am spus eu. Mai bine povesteşte–mi cum se face de te–ai încumetat să vii aici, în Suburbium, riscând să–ţi umbreşti reputaţia? Sau poate vei fi uitat că eşti soţie de senator?

— Aşa, deci, a rostit ea şi mi–a aruncat o privire acuzatoare. Dar oare cine este vinovat? Oare nu eşti tu acela care m–ai lăsat cu anii singură şi lipsită de apărare în casa lui Tertius Valerius? Erai sătul de mine şi m–ai împins cu mâna ta în braţele acestui bătrân libidinos, ca să fii liber!

— Arsinoe! am strigat eu îngrozit. Oare cum poţi deforma în felul acesta realitatea? Oare cum poţi minţi cu atâta dezinvoltură? Oare nu îţi este câtuşi de puţină ruşine când mă acuzi pe mine de ceea ce tu însăţi ai plănuit şi ai făptuit?

A început să plângă, apoi şi–a ridicat ochii strălucitori şi umezi şi m–a privit.

— O, Turms! a rostit ea cu o voce tremurătoare. Cât de rău şi de nedrept te porţi tu întotdeauna cu mine! Dar noi nu ne–am mai văzut de atâta vreme! în loc să te bucuri că ne–am întâlnit, tu încerci doar să mă provoci ca să ne certăm. Eu ar fi trebuit să te cunosc mai bine, dar sunt o femeie proastă şi de fiecare dată mă înşel cu o imagine falsă a ta, pe care o păstrez în inima mea.

A suspinat şi m–a privit intens pe sub genele ochilor ei vopsite în albastru. Am respirat greu, mi–am strâns pumnii, dar nu am rostit nici un cuvânt. Arsinoe şi–a întins rugătoare palmele spre mine şi m–a întrebat:

— De ce nu spui nimic, Turms? De ce mă priveşti cu atâta indiferenţă ca şi cum ţi–ar fi scârbă de mine? Spune–mi, explică–mi dacă poţi!

Toată fiinţa mea era frământată de o fericire ascunsă, dar m–am abţinut, pentru că nu am mai voit să cad din nou în puterea ei. Şi, fiindcă genunchii începuseră deja să–mi tremure, m–am aşezat pe marginea patului şi am întrebat–o:

— Ce vrei de la mine, Arsinoe?

A râs veselă şi, aşa, ca din întâmplare, când şi–a ridicat poalele veşmântului ca să se aşeze mai bine pe scaun, picioarele i–au rămas dezgolite.

— Este drept, eu am venit să–ţi cer ceva. Dar, când ţi–am

revăzut buzele senzuale, ochii tăi migdalaţi şi trupul atât de frumos, am uitat pentru ce–am venit, iar inima mi se frământă în piept pentru că te doresc.

— Încetează! am implorat–o eu umil.

Şi am căutat din privire un cuţit, pentru că eram hotărât să–mi tai degetele dacă o voi mai atinge, fiindcă de aş fi atins–o, aş fi fost din nou pierdut. Din fericire, voinţa mea a fost mai puternică decât mâinile, care voiau să o atingă.

— Dar tu însuţi ştii, Turms, că în adâncul fiinţei mele eu te iubesc atât de mult, a spus Arsinoe cu o voce stinsă. Chiar şi acum, simt o atracţie irezistibilă pentru tine, chiar dacă acest lucru ameninţă liniştea lui Tertius Valerius şi a fiului meu. Dar, poate că este mai bine să ne stăpânim emoţiile şi să rămânem prieteni. Va fi cel mai bine. Când o femeie ajunge la vârsta mea şi când frumuseţea începe să–i apună, aspiră la o viaţă lipsită de surprizele hazardului. Eu sunt sătulă să mă sacrific în continuare pentru a–ţi împlini capriciile. Acum eşti liber, o, Turms, iar eu am un soţ înţelegător şi nu prea exigent.

Cum eu nu–i spuneam nimic, a înţeles că şi–a irosit timpul de pomană şi a continuat cu o voce plină de regret:

— Am îmbătrânit, braţele mi s–au îngreunat, coapsele au început să se îngroaşe şi ultima naştere mi–a sfâşiat carnea de pe mine şi am rămas cu nişte semne, aşa că frumuseţea trupului meu s–a dus! Vrei să–ţi arăt semnele de pe burtă?

Şi a început să–şi ridice poalele, dar eu mi–am acoperit ochii cu mâinile.

— Înseamnă că sunt îngrozitor de urâtă, a spus ea, dacă nici nu vrei să mă priveşti. Fata care a fost aici are avantajul tinereţii şi este adevărat că an fruct pârguit are câteodată un gust mai bun decât un fruct copt, o, prietenul meu Turms! Dar nu te amăgi prea mult cu fructele pârguite, fiindcă nici tu nu mai eşti chiar atât de tânăr! Excesele vieţii tale destrăbălate au săpat deja şanţuri în colţurile gurii tale, iar în apropierea ochilor, încreţiturile au început să dea târcoale.

— Sunt riduri de expresie, i–am răspuns eu abătut. Am avut atât de multe ocazii să fiu vesel şi am râs prea mult. De la râs mi se trag. Dar mai bine te–ai grăbi şi mi–ai spune ce aştepţi de la mine, că doar nu ca să discutăm despre frumuseţea pierdută ai venit tu aici. Şi–apoi, n–aş vrea să–ţi strici bunul renume întârziind într–un loc cu o reputaţie atât de proastă.

S–a ridicat de pe scaun, s–a aranjat, a tras piedica de lemn la uşă şi a spus:

— Cred că–mi permiţi să închid uşa, ca să putem discuta în linişte.

S–a apropiat de mine, apoi şi–a aruncat privirea înspre lucarna pe unde pătrundea lumina, lăsându–mi, generoasă, destul timp ca să o pot admira şi din spate.

Dar văzând că rămân în continuare indiferent, până la urmă şi–a tras scaunul în faţa mea, şi–a pus ca din greşeală mâinile pe genunchii mei şi a spus:

— Turms, tu ai fost întotdeauna un egoist! Dar nu se poate să nu înţelegi că ai nişte responsabilităţi faţă de Misme. Ea are deja şapte ani, aşa c–ar fi timpul să plece din casa lui Tertius Valerius. Pentru un om atât de serios cum este Tertius, zbenguiala ei continuă este enervantă. Pe lângă asta, Misme îmi aminteşte de lucruri triste.

— Aşa? i–am spus eu. De fapt, n–am ştiut niciodată că tu te–ai născut în Roma într–o familie patriciană.

— Nu ţi–am povestit eu ţie chiar totul despre nefericita mea copilărie, a spus Arsinoe cu o seninătate lipsită de pudoare. În Roma, Misme este considerată un copil nelegitim, ceea ce dăunează poziţiei mele în înalta societate romană. Dacă aş fi putut dovedi că ea este de origine patriciană, i–aş fi putut asigura un viitor bun printre vestale. Dar nu a fost cu putinţă. Oare ţi–ai fi putut imagina că şi pentru a dovedi originea mea patriciană, care era mai mult decât evidentă, nu a fost uşor? Iar acum, când băiatul ne umple casa, Tertius Valerius nu mai are ochi decât pentru el. Aşa că, Turms, în numele bunei mele reputaţii, nu–ţi neglija responsabilitatea ce o ai, ia–ţi fata şi ai grijă de ea!

— Fata mea? am întrebat–o eu uimit.

Arsinoe a fost iritată de întrebarea mea, fiindcă refuza să–şi amintească lucrurile care nu–i conveneau şi mi–a răspuns în felul următor:

— Dar nu există îndoială că, dintr–un anumit punct de vedere, Misme este mai mult fiica ta decât a mea. Fiind Micon prietenul tău cel mai bun, este evident că era mai mult prietenul tău decât prietenul meu. Iar dacă pentru tine eu nu mai însemn nimic, gândeşte–te cel puţin la Micon. Oare ai tu inima aceea să abandonezi fata lui Micon?

— Nu te mai agita atâta, că o voi lua! i–am spus eu. De altfel, voi fi fericit dacă Misme va fi cu mine, nu numai pentru că n–am nimic împotrivă să te scot din nou dintr–o încurcătură, ci şi pentru că pe acest copil îl iubesc şi îi simt lipsa. Dar, pentru că tot a venit vorba despre copii, iartă omeneasca–mi curiozitate. După ce am ascultat toate poveştile despre asedierea Romei, gândindu–mă eu la zeiţa ta, am socotit pe de–a–ndoaselea lunile care au trecut de când s–au retras volscii şi am înţeles că pe fiul tău, cu Coriolan trebuie să–l fi zămislit, nu–i aşa?

Îngrozită, Arsinoe şi–a astupat gura cu mâinile şi a privit cu teamă împrejur, dar nu eram decât noi doi, aşa că s–a liniştit imediat şi, surâzătoare, mi–a spus:

— Eu nu pot să–ţi ascund ţie nimic, Turms! Tu eşti singurul om care mă cunoaşte bine. Nu te–ai înşelat, prin venele fiului meu curge cel mai nobil sânge de patrician roman. Tatăl lui este cel mai viteaz şi cel mai plăcut bărbat roman din câţi mi–a fost dat să cunosc. Când l–am văzut, m–am şi gândit că–i voi face o mare bucurie lui Tertius Valerius de voi avea un copil de la Coriolan. Nu, el n–are nici un motiv ca să–i fie ruşine de fiul său. Cât despre tatăl adevărat al copilului, fiind el prost ca o vită şi îngâmfat, îşi va petrece toată viaţa în exil. Poate că, pentru liniştea mea, aşa este mai bine.

Atât de sincerele ei mărturisiri mi–au risipit supărarea şi ne–am apucat să trăncănim ca altădată, în zilele noastre bune. M–a făcut din nou să râd cu lacrimi şi am înţeles de ce am iubit–o eu atât de mult, de ce o voi iubi întotdeauna. Nu exista în lume o femeie asemenea ei. Dacă mi–a descreţit fruntea cu poveştile ei absurde a făcut–o din toată inima, fiindcă ştia că vreau să râd, fiindcă ştia că nu există un altul care s–o înţeleagă atât de bine cum o puteam înţelege eu. Dar nu m–am atins de ea. Timpul a trecut repede şi, pe neaşteptate, ne–am dat seama că se întunecase de mult. Ea şi–a acoperit capul, şi–a înfăşurat mantia, ca toate femeile respectabile, şi a ieşit în grabă din camera mea. Înainte de a pleca, mi–a spus:

— Trebuie să plec. Peste câteva zile voi veni să ţi–o aduc pe Misme. Am încredere că tu vei fi pentru ea mai bun decât un adevărat tată.

Bănuiesc că n–ar fi deranjat–o pe Arsinoe dacă Misme ar fi crescut în Suburbium. Adevărata ei nemulţumire în ceea ce priveşte Misme era că fata moştenise ochii şi statura lui Micon,

că era neîndemânatică şi că nu ştia cum să se facă iubită de mama sa.

Numai că eu însumi nu suportam ideea ca Misme să crească în mijlocul oamenilor fără căpătâi, al prostituatelor şi dansatorilor de la circ. Aşa că am dus–o la căsuţa din Janiculus şi am lăsat–o în grija bătrânilor sclavi. Şi de atunci, mi–am petrecut cea mai mare parte din timp la fermă. Voiam s–o învăţ pe Misme să scrie şi să citească, pentru a nu depinde de nimeni când va creşte mare. Eram prea sărac pentru a–i plăti un preceptor, dar în Roma nici nu existau asemenea obiceiuri. În Roma, copiii născuţi în afara unei căsătorii legale erau dispreţuiţi şi abandonaţi, iar singura educaţie la care putea să aspire o fată era să înveţe să ţeasă şi să coasă, să prepare mâncarea frugală cu care romanii se mulţumeau şi să împlinească cele mai grele treburi dintr–o casă. Chiar şi pentru fetele senatorilor, aceasta era singura educaţie.

Ceea ce afirmase Arsinoe despre Misme nu era câtuşi de puţin adevărat, dimpotrivă, fata avea o îndemânare deosebită şi învăţa orice foarte repede. După ce a scăpat de casa aceea întunecată a lui Tertius Valerius, unde era pedepsită la fiecare mişcare, libertatea şi aerul de la ţară i–au priit foarte mult. Îi plăcea mult de animale, păzea vitele şi nu i–a fost frică să urce pe spinarea unui cal şi să se plimbe călare pe câmp. Pentru a mai câştiga ceva bani, luasem şi eu doi cai de cavalerie, dintre aceia pe care Senatul îi dădea în custodie pentru iarnă fermierilor din împrejurimile Romei. În anumite zile, caii trebuiau duşi la Roma pentru ca tinerii patricieni, întruniţi pe câmpurile zeului lup, să–şi împlinească exerciţiile de cavalerie. În felul acesta, din când în când, mergeam şi eu călare până la Roma, chiar dacă nu–mi puteam cumpăra un astfel de animal. Cu cincisprezece iugăre de pământ nu mi–aş fi putut oferi un asemenea lux. După doi ani la ţară, Misme avea o faţă trandafirie, crescuse frumos, se pricepea la multe lucruri, dar, ca oricare copil lăsat de capul lui, se zbenguia şi alerga ca un viţel toată ziua. Din cauza călătoriilor, o lăsam uneori multe zile doar în grija bătrânilor sclavi. De fiecare dată când mă întorceam, mi se umplea inima de bucurie când îi vedeam ochii negri lucind de fericire că m–am întors. Se arunca în braţele mele, îşi petrecea mâinile în jurul gâtului meu şi mă săruta. Nu le–am spus sclavilor că eu nu sunt adevăratul ei tată. Când a început să se

apropie de adolescenţă, ochii ei încontinuu neliniştiţi mi–au amintit, de la o zi la alta, din ce în ce mai mult de Micon. Micon era prezent în casa noastră şi pentru că ea râdea cu ironie de toţi şi de ea însăşi. Această tânără fată Misme îmi spunea tată.

3

N–am de gând să povestesc despre conflictele Romei cu popoarele vecine, nici despre expediţiile de război pe care le întreprindea armata romană pentru a jefui, din când în când, câte un oraş. Problema distribuirii pământului a ajuns, până la urmă, să fie dezbătută în Senat, numai că, influenţat de Arsinoe, Tertius Valerius îşi schimbase de mult planul preferat. Acum, dacă tot avea un moştenitor, îşi apăra cu ghearele domeniile sale. Aşa se face că patricienii au început să aibă multă încredere în el. Încetaseră să–l mai considere sărac cu duhul, dimpotrivă, îl împingeau în fruntea lor, pentru că poporul avea mai multă încredere în Tertius Valerius decât în alţi patricieni, din cauza opiniilor de dinainte. Astfel greutatea politică a lui Tertius Valerius a crescut considerabil, iar patricienii, senatorii, chiar şi fraţii lui, o admirau şi mai mult pe Arsinoe pentru influenţa benefică pe care a avut–o asupra bătrânului.

N–a fost deloc prost Tertius Valerius. Chiar dacă i–a oferit lui Arsinoe o casă luxoasă, aşa cum aveau în acel timp toţi patricienii Romei, chiar dacă a risipit aurul pentru a–i împlini orice capriciu, el şi–a păstrat obişnuinţele de–o viaţă. Dormea în continuare pe un pat tare, mânca mâncăruri simple, de preferinţă verdeţuri şi legume, se scula dimineaţa la prima cântare a cocoşilor, mergea pe jos până la Senat şi se întorcea de acolo puţin înainte de lăsarea întunericului. În felul acesta, discursurile lui despre virtute şi simplitate pe care le rostea în Senat nu puteau fi considerate ipocrite. Slăbiciunile omeneşti le admitea doar în casa lui. După ce i se născuse băiatul se purta cu Arsinoe cu blândeţea şi înţelepciunea cu care un bătrân tată îşi ocroteşte fiica şi nu a mai dorit nici un leac care să–i înzdrăvenească virilitatea, fiindcă se temea că îl va şubrezi încă şi mai mult, de fapt se temea de moarte.

Ştiu toate acestea, pentru că eu nu am pierdut niciodată din ochi casa lui Tertius Valerius şi simţeam de multe ori nevoia să o

văd pe Arsinoe. De fiecare dată când, din întâmplare, o revedeam, mă amuza expresia acră a chipului ei. Ca şi cum surprinzătoarea vitalitate a lui Tertius Valerius s–ar fi întreţinut din ceea ce ea pierdea, Arsinoe începuse, pe neaşteptate, să îmbătrânească, prinsă în capcana pe care singură o construise.

Vestea despre moartea regelui Darius cel Mare a ajuns repede la Roma. Grecii din Roma s–au bucurat şi i–au sărbătorit moartea întrunindu–se lângă altarul lui Herakles şi aducându–i zeului jertfe de mulţumire, gândind că primejdia ce ameninţase continentul grec se risipise o dată cu moartea lui Darius şi că revoltele şi tulburările, care urmează de obicei după moartea unui rege, nu ar mai fi lăsat timp urmaşilor unui regat atât de mare cum era Persia să se mai gândească şi la greci. Numai că Darius lăsase în urmă un regat puternic, construit cu abilitate, şi în ţările stăpânite de perşi era multă ordine, aşa că popoarele supuse nu s–au revoltat şi nici tulburări nu au fost. Iar fiul său, Xerxes, care nu era chiar atât de tânăr, a trimis emisari la Atena şi în alte oraşe ale grecilor şi a cerut pământ şi apă de la aceste cetăţi, ceea ce însemna că le cere să se supună marelui regat persan. De data aceasta, atenienii nu au mai îndrăznit să–i arunce în fântână pe mesageri, ci i–au primit cu respect, chiar dacă nu au dat curs cererii lor. Însă câteva cetăţi din Tracia au răspuns acestei cereri în ideea că o atât de nesemnificativă manifestare a simpatiei faţă de noul rege al perşilor nu le angajează cu nimic.

Toate acestea se întâmplau departe de Roma şi asemenea cu unda slabă ce ajunge la un mal depărtat după ce, în apa unui lac s–a aruncat o piatră, fie ea şi de mărimea unei stânci, în Roma evenimentele ce zguduiau o lume au avut un ecou abia auzit. Oare nu se–ntindea puterea perşilor din orient până–n stepele sciţilor, din Tracia până–n Egipt şi India? Darius gândise întreaga lume ca pe un mare lac, în care el se putea juca aranjându–i ţările şi hotarele în aşa fel, încât în lume să domnească până la urmă pacea şi liniştea şi să se termine odată cu războaiele. Dacă de aceste gânduri spiritul meu era frământat, conflictele şi agitaţia Romei, continua ei expansiune, erau lucruri neînsemnate, ca orăcăitul de indignare al broaştelor în faţa apelor revărsate.

L–am întâlnit pe prietenul meu Xenodot la foarte scurt timp după ce el a ajuns în Roma, exact în acel moment când, după ce

abia coborâse de pe corabie, se îndrepta spre piaţa unde se afla templul lui Mercur, pentru a aduce jertfe de mulţumire zeului pentru călătoria terminată cu bine. Renunţase la veşmintele persane şi era îmbrăcat conform gustului ionian din acea vreme. Părul lui răspândea un parfum ameţitor şi era încălţat cu sandale împodobite cu argint. Îşi răsese complet barba cârlionţată. Cu toate acestea, l–am recunoscut imediat după trăsăturile chipului şi după ochi. Când l–am oprit, m–a îmbrăţişat patetic şi a strigat:

— Norocul îmi binecuvântează călătoria. Turms din Efes! Dar eu tocmai voiam să pornesc în căutarea ta. Am nevoie de sfaturile tale în acest oraş străin, şi încă multe mai eu să–ţi spun când vom rămâne singuri.

Eram în general foarte ocupat, pentru că dansam destul de des pe arena circului, dădeam ocazional lecţii de limbă greacă unor băieţi din familiile înstărite, vindeam vite şi mă amuzam să le citesc fetelor din Suburbium liniile din palmă. Însă, când aveam ceva timp liber, îmi plăcea să hoinăresc în apropierea templului lui Mercur, fiindcă acolo puteam respira parfumul oraşelor străine de această lume romană, care nu făcea nimic altceva decât să se înmulţească. În plus, făceam şi afaceri profitabile, pentru că, ştiind să vorbesc multe limbi, îi conduceam pe străinii bogaţi prin oraş sau le făceam unele servicii. Aceste lucruri nu i le–am povestit lui Xenodot, lăsându–l să creadă că reîntâlnirea noastră a fost un miracol, la care şi zeii participaseră, bineînţeles.

L–am condus pe el şi pe servitorii lui, care au cărat lăzile de drum, până la hanul etrusc, atât pentru faptul că era cel mai bun han din Roma, cât şi pentru că era în interesul meu să păstrez bunele relaţii pe care le aveam cu stăpânul hanului. După care, i–am arătat lui Xenodot tot ceea ce era mai interesant de văzut în Roma, dar cum abia sosise din Cartagina, nu avea cum să fie impresionat de templele romane din lemn şi de statuetele din argilă pictată ale etruscilor. În schimb, a fost impresionat de constituţia romană, care ridicase un zid puternic împotriva întoarcerii autocraţiei şi proteja drepturile poporului. Şi a admirat ordinea şi disciplina din armata romană, despre care eu i–am povestit. Ceea ce l–a uimit încă şi mai mult, era faptul că oraşul nu plătea nici o recompensă soldaţilor; fiecare trebuia să–şi plătească singur până şi echipamentul militar, cu

excepţia cailor din cavalerie, a căror întreţinere o asigura statul roman. Serviciul militar era considerat o datorie şi un privilegiu al fiecărui cetăţean roman, iar participarea la război era o probă a dragostei de patrie, nu un mijloc de a dobândi o parte din pradă. Prăzile de război erau vândute în beneficiul trezoreriei statului roman şi romanii se temeau atât de mult de întoarcerea autocraţiei, încât îi suspectau pe consulii care distribuiau o parte din pradă în beneficiul armatei că ar aspira să ajungă regi în Roma.

Cum nu voiam ca Xenodot să vadă camera mea sărăcăcioasă din Suburbium, i–am spus că trăiesc într–o casă modestă din afara Romei. El nu a vrut să discute anumite lucruri la hanul unde a tras, aşa că a doua zi am trecut împreună cu mulţimea de oameni şi de vite podul peste Tibru. Din amabilitate, Xenodot mi–a spus că mersul pe jos şi aerul proaspăt de la ţară sunt cele mai sănătoase lucruri, dar transpira puternic şi se cunoştea că nu–şi prea folosise picioarele la mers. Se împlinise la trup destul de mult şi curiozitatea lui arzătoare de altădată fusese înlocuită cu un spirit critic ascuţit şi lucid.

Mi–a povestit că are o funcţie înaltă în Susa – consilier pentru afacerile din occident, că reuşise să fie favorit al noului rege, Xerxes, mult înainte de moartea lui Darius. De aceea, la reorganizarea statului din cauza morţii suveranului, i–a fost încredinţată, în ciuda faptului că încă era tânăr, funcţia de observator al occidentului de dincolo de zona de influenţă a regelui regilor.

— În Cartagina, a spus el, există o Casă Persană, unde locuieşte ambasadorul nostru. De acolo am sosit, dar eu nu îi sunt subordonat, doar m–am sfătuit cu el, ca să vorbim aceeaşi limbă. Regele regilor şi Cartagina nu au opinii divergente şi este normal ca aşa să fie. Consiliul din Cartagina nu poate ignora faptul că, dacă regele Xerxes ar interzice corăbiilor cartaginezilor intrarea în porturile mării orientale, comerţul Cartaginei ar fi distrus. Însă, cu toate că aroganţii negustori ai Cartaginei au refuzat să trimită regelui regilor pământ şi apă, au încheiat cu perşii un acord încă şi mai important decât această recunoaştere formală a puterii Persiei. De aceea am pornit eu din Susa într–o atât de lungă şi de periculoasă călătorie.

În timp ce mergeam pe malul Tibrului, el mi–a povestit, fără să insiste prea mult, că în casa pe care o are la Susa este slujit

de o sută de sclavi, dar că în locuinţa de vară din Persepolis, care este mult mai modestă, sunt de ajuns doar cincizeci de sclavi pentru întreţinerea grădinilor şi fântânilor. Şi mi–a mai spus că nici o femeie nu locuieşte în aceste case, fiindcă a vrut să evite plictiseala şi supărările cu care femeile otrăvesc viaţa unui bărbat. Iar regele regilor, Xerxes, ar fi afirmat, aşa mi–a spus Xenodot, că acest lucru îi sporeşte calităţile. De unde am înţeles în ce fel ajunsese Xenodot să se bucure de favorurile noului rege, chiar dacă el, fiind un bărbat educat, nu s–a lăudat cu acest lucru.

În ceea ce mă priveşte, eu nu voiam să par mai bogat decât eram. Aveam un izvor fermecător, umbrit de pomi pe care eu însumi îi plantasem. La marginea apei aşezasem paturi conviviale, iar împrejurul izvorului, terasa era decorată cu panglici sacre de lână. Era răcoare lângă izvor, iar Misme ne–a adus mâncărurile simple de ţară: pâine, brânză, legume fierte şi un porc înăbuşit în groapa de jar, pe care–l sacrificasem dimineaţă pentru Hecate. Am mâncat în vase grele de argilă etrusce, însă cupele, măiestrit decorate, din care ne–am băut vinul, erau din Atena. Nu am vrut să etalez cupe de argint, chiar dacă aveam şi aşa ceva.

Mersul pe jos i–a deschis lui Xenodot pofta de mâncare. A apreciat bucatele şi a mâncat cu poftă. Bătrânei sclave îi fusese degeaba teamă că mâncărurile preparate de ea atât de simplu nu vor fi pe placul oaspetelui meu. Dar Xenodot a chemat–o şi i–a mulţumit, spunându–i că rar a mâncat bucate mai gustoase. Când am văzut cât de frumos şi de cald i s–a adresat, reuşind să cucerească inima acelei femei simple şi să o facă fericită, am înţeles mai bine de ce se înălţase pe o poziţie atât de importantă în Persia şi am început să am un respect special pentru obiceiurile perşilor.

După ce a mulţumit pentru mâncare atât bătrânei sclave, cât şi lui Misme, s–a întors spre mine şi a spus:

— Nu gândi că vorbele mele sunt convenţionale, prietene Turms! O mâncare simplu preparată are un gust mai bun, iar vinul răcit în izvor a pus în valoare aromele pământului unde strugurii au crescut şi s–au copt. Aroma pământului şi pietrei, parfumul rozmarinului, au îmbălsămat carnea de porc, de aceea gustul ei a fost atât de delicios.

I–am explicat că este o mâncare etruscă, a cărei preparare

am învăţat–o la Fiesole. Fără să–mi dau seama ce fac, am desenat pe pământ cu un băţ harta Etruriei, indicând toate oraşele mari şi i–am povestit despre bogăţiile etruscilor, despre puterea lor pe mare şi despre minereurile de fier din Vetulonia şi Populonia. Xenodot m–a ascultat cu atenţie şi m–a mai întrebat din când în când câte ceva, vremea a trecut şi Misme ne–a înlocuit cununile de violete de pe cap cu cununi de trandafiri.

Împrejurul nostru s–a împrăştiat parfumul puternic al rozelor de câmp. După ce s–a uitat cercetător în jur, Xenodot mi–a spus pe un ton serios:

— Noi suntem prieteni, Turms. Nu vreau nici să te cumpăr, nici să te corup. Însă vreau să ştiu clar dacă tu eşti cu grecii sau împotriva grecilor. După ce îmi vei spune, voi şti dacă trebuie să păstrez tăcerea sau dacă voi putea să–ţi vorbesc deschis. Şi aş avea multe de spus, dacă aş şti că pot avea încredere în tine.

Pe vremuri îmi găsisem adăpost în Efes, fusesem crescut şi educat de Heraclit, luptasem pentru Ionia trei ani într–un război îngrozitor. Apoi, urmându–l pe Dorieus, îmi vărsasem sângele, şi carnea mea fusese sfâşiată pentru Grecia. Dar când am privit sincer în inima mea, am înţeles că prea puţin mă mai interesează grecii şi obiceiurile lor. Nu, nu–i iubeam pe greci şi nu aveam de ce să le mulţumesc. Cu cât i–am cunoscut mai mult pe etrusci şi cu cât am călătorit mai mult în oraşele lor, cu atât mai mult m–am depărtat de greci. Însă, deşi mă depărtasem de tot ceea ce era grecesc în mine, nici roman nu eram. Eram doar un străin în această lume, atât de străin, încât nici nu ştiam unde m–am născut.

— În multe privinţe, i–am spus eu, grecii sunt demni de admiraţie. Dar inima mea s–a depărtat de ei, iar în această ţară grecii sunt nişte intruşi, care şi–au făcut loc cu forţa. Grecii şi spiritul grec nu se pot apropia de ceva fără a ruina, fără a perverti.

Chiar dacă nu înţelesesem multă vreme motivul real al extraordinar de violentei mele porniri împotriva grecilor şi a spiritului lor, din momentul când l–am conştientizat, mi–am otrăvit inima. Poate că originea se afla în umilinţele zilelor tinereţii mele din Efes. Poate că am fost legat prea mult timp de Dorieus şi prin el i–am iubit pe greci prea mult. Până şi Micon mă umilise. Poate că pe bună dreptate afirmau sciţii că doar ca sclavi şi ca servitori sunt buni grecii, nu ca oameni liberi.

Xenodot a scuturat din cap şi a spus:

— Eu sunt ionian, dar ca să–ţi spun drept, de casa din Persia îmi este dor, nu de cea din Ionia. Un persan îşi ţine cuvântul dat şi niciodată nu–şi va trăda prietenul, pe când pentru noi, grecii, este un obicei să înşelăm. Îi înşelăm chiar şi pe zei când rostim jurăminte ambigue. Este drept că nimic din ceea ce este negru în lume nu este absolut negru, după cum nici albul din lume nu este absolut alb. Însă, servind cauzei regelui din Persia, eu cred că servesc de asemenea mai bine interesului poporului meu. Noi am probat pe pielea noastră şi am văzut că grecii liberi sunt ei înşişi împotriva lor, ca fiarele sălbatice. Cu acelaşi popor, oraşe diferite se învrăjbesc şi se invidiază. Grecia, pământul străbun şi, în special Atena este leagănul neliniştii din toată lumea. Oraşele greceşti din Sicilia incomodează drumurile comerciale ale fenicienilor şi tirenienilor şi ameninţă ţara Eryxului. Nu ştiu dacă ai aflat că noul tiran al Siracuzei, Gelon, a cucerit Himera, l–a alungat de acolo pe Terillos şi a violat toate înţelegerile Himerei cu alte ţări. De acolo nu mai este decât un pas până la Messina şi Reggio. Şi de se va întâmpla aşa, cartaginezilor şi etruscilor strâmtoarea nu le va mai fi deschisă. Din fericire, Anaxilaos veghează, fiindcă ştie că–şi va pierde puterea de va fi de partea lui Gelon.

— Sunt noi toate aceste veşti pentru mine, i–am spus eu cu mult interes. Trăiesc în Roma ca–ntr–o apă tulbure.

Xenodot mi–a explicat:

— În Cartagina domneşte o neobişnuită nelinişte din cauza insolenţei grecilor din Sicilia. Siracuza şi Akragas s–au umflat prea mult şi au câştigat mai mult dacă nu s–au angajat într–un război devastator. De aceea tiranii acestor oraşe au încheiat alianţă. Sângerosul Gelon şi mâniosul Theron sunt tiranii ce guvernează acum împreună oraşele greceşti ale Siciliei. Anaxilaos a cerut ajutorul Cartaginei când a avut nevoie şi gajul loialităţii lui sunt soţia şi fiii lui. El are calităţi politice şi înţelege că strâmtoarea Messina trebuie să fie deschisă tuturor popoarelor, pentru ca schimburile comerciale să nu fie tulburate.

— Nu mă îndoiesc, am spus eu. Dar nici banii nu cred că–i dispreţuieşte; s–a îmbogăţit el bine de pe urma taxelor pe care le percepe pentru trecerea strâmtorii. De altfel, el se poartă ca un adevărat grec din moment ce s–a aliat cu duşmanul

împotriva propriului popor.

Obrajii lui Xenodot s–au înroşit ca focul şi el a spus:

— Fără îndoială, şi perşii sunt duşmanii grecilor. Dar eu nu mi–am trădat niciodată poporul. Poate că adevărata Grecie, adevărata Ionie, este civilizaţia greacă, arta, poezia, înţelepciunea filozofică, elegantă. Cât despre politica grecilor, este boala care macină ficatul lumii. Persia preferă pacea dezordinii ce bântuie prin lume şi apreciază civilizaţia grecească. După ce grecii vor fi învinşi, spiritul grecesc va renaşte şi va influenţa o lume nouă şi paşnică.

Observând că această idee nu m–a entuziasmat, s–a apucat să deseneze pe pământ o hartă şi mi–a explicat:

— Regele regilor va cuceri Grecia pe pământ. De aceea Tracia va fi baza atacului din spate. Oraşele Thessaliei au trimis deja pământ şi apă regelui Xerxes. Flotele aliate ale Ioniei şi Feniciei vor însoţi o armată impresionantă, cum niciodată până acum nu s–a mai văzut, în scopul menţinerii comunicaţiei şi aprovizionării cu hrană. Peste Bosfor va fi construit un pod din corăbii la fel de solid cum este pământul. Pentru a evita furtunile, prin peninsula Traciei se vor săpa canale, aşa încât corăbiile nu vor mai trebui s–o ocolească. Toate aceste pregătiri durează nouă ani. Fiecare pas pe care armata Asiei îl va face după ce îşi va începe marşul spre Europa este deja calculat. Este drept că Atena face mare zgomot în toată lumea greacă şi–şi foloseşte tot câştigul de pe urma minelor de argint pentru construirea de noi trireme. Dar realitatea este că atenienii sunt disperaţi şi descurajaţi, chiar dacă încearcă să pară indiferenţi.

Cu un surâs misterios în colţul buzelor, Xenodot a spus:

— Chiar şi oracolul din Delfi este nesigur şi dă informaţii ambigue.

S–a uitat fix în ochii mei şi a continuat:

— Vatra strămoşească a Greciei este săracă. Nesfârşitele războaie între oraşele greceşti au sărăcit–o. În acest moment, emisari din Atena şi Sparta sunt în drum spre oraşele greceşti ale Siciliei şi Italiei pentru a le cere ajutorul, fiindcă în vara următoare este clipa hotărâtoare pentru destinul Greciei. Regele regilor voieşte mai întâi să fie restabilită ordinea în Sicilia, iar acest plan l–am întărit acum la Cartagina, fenicienii angajându–se să–l izgonească pe tiranul Siracuzei din Himera. Iar Consiliul Cartaginei va cere sprijinul Federaţiei Oraşelor Etrusce.

Şi–a lipit palmele şi a continuat:

— De aceea am venit eu la Roma, pentru a putea observa cu uşurinţă afacerile din oraşele etrusce. Eu nu pot şi nici nu trebuie să particip la discuţiile dintre cartaginezi şi etrusci. S–ar putea crede că a rezista la expansiunea grecilor este doar problema cartaginezilor şi a etruscilor. Prea puţin îi interesează pe etrusci că regele regilor plăteşte armata cartaginezilor. Dar este important pentru etrusci să cunoască momentul prielnic pentru a–i lovi pe grecii din occident. Pentru că zeiţa victoriei nu le va oferi etruscilor o ocazie mai favorabilă decât aceasta.

Am scos din apa izvorului amfora cu vin şi am umplut cupele. Vârful colinei era roşu de la soarele de amurg. Era un aer proaspăt de seară şi parfumul vinului şi al rozelor era mai puternic.

— Xenodot, i–am spus eu. Fii sincer! Nu pot crede că o atât de minuţioasă pregătire şi o astfel de armată este destinată doar pentru a–i învinge pe greci. Este ca şi cum te–ai apuca să omori o muscă cu barosul.

Cu un râs nervos a căutat să–mi desluşească expresia umbrită a ochilor.

— După ce grecii vor fi în mâna perşilor, a spus el, fără nici o îndoială că armata persană va ajunge în Italia. Dar regele nu îi va uita pe aliaţi. Tu ştii doar că el nu a cerut de la nimeni nimic mai mult decât un pumn de pământ şi un ulcior de apă. O singură piatră din zidul de apărare va fi de ajuns ca semn de recunoştinţă a puterii perşilor.

Era ciudat că eu, care susţinusem cu ardoare cauza Ioniei revoltate şi luptasem împotriva perşilor, preferam ca perşii să cucerească lumea. Dar hotărârea era coaptă în mine şi eu o alesesem cu ochii deschişi, sprijinit încă o dată pe raţiuni pământeşti de a lupta împotriva forţelor oarbe ale destinului.

— Am prieteni în oralele etrusce, i–am spus, şi aş putea călători ca să le vorbesc mai înainte ca reprezentanţii oraşelor etrusce să se întâlnească în Volsinii ca să fixeze ca semn al începutului unui alt an un cui de aramă în coloana de lemn a templului. Eu am început să–i admir pe etrusci şi să le respect zeii. Pentru siguranţa lor, pentru a rămâne în continuare stăpânii mării tireniene, ei trebuie să se alăture expediţiei de război a Cartaginei.

— Nu vei regreta hotărârea ce ai luat–o, Turms, a spus

Xenodot. Şi nu mai avea nici o teamă! Regele nu are nimic împotriva ta pentru că ai incendiat pe vremuri templul zeiţei Cybele. Dimpotrivă, fapta ta se potriveşte de minune cu viziunea lui politică şi îi oferă pretextul unui război necruţător împotriva Atenei. Poţi să–ţi schimbi neliniştea în uitare.

Dar eu i–am răspuns morocănos:

— Crima ce am făptuit–o nu–i priveşte decât pe zei; este o afacere între mine şi zei. Eu nu am nevoie de iertarea nici unui muritor.

Înţelegându–mi vorbele ca pe o expresie a orgoliului, el a schimbat discuţia asupra altor lucruri şi mi–a povestit amuzat despre capriciile vântului, care l–au purtat până la Poseidonia, atunci când a plecat din Panormos, şi despre ciudaţii locuitori ai acelui oraş, care şi–au bătut joc de veşmintele lui persane. A izbucnit în râs, apoi mi–a spus:

— Cumae a rămas un oraş prudent, care a înţeles că este mai bine să fii prieten cu etruscii decât să le fii duşman. De asemenea, Poseidonia, atât din cauza aşezării, cât şi pentru motive negustoreşti, ar face o prostie dacă s–ar alătura Siracuzei. Singura întrebare rămâne asupra Romei, care a reuşit într–un atât de scurt timp să aibă o armată importantă, cu toate că până nu demult era un oraş neglijabil.

Am spus cu dispreţ:

— N–au romanii corăbii, ei se mulţumesc cu jafurile şi hoţiile ce le întreprind prin împrejurimi şi nici Senatul Romei n–are ochi să vadă prea departe de hotarele Romei.

Xenodot a clătinat din cap şi mi–a spus:

— Marile manevre politice sunt mult mai viclene decât crezi tu, Turms, şi grecii mai parşivi. S–ar putea chiar alia cu romanii împotriva etruscilor. Iar după cum am înţeles, etruscii nu se prea omoară după războaie. Dar pentru siguranţa oraşelor lor, nu mă îndoiesc că îi vor ajuta pe cartaginezi.

I–am spus cu aroganţă:

— Nu–ţi face tu griji, Xenodot, romanii mai au încă douăzeci de ani de învăţat cum se cucereşte un oraş, iar Veii, Caere şi Tarquinia sunt oraşe prea puternice, pentru a se încumeta Roma să le atace. Dar este drept că se bucură de orice izbândă a grecilor şi de faptul că au reuşit să distrugă parţial comerţul etruscilor. Însă în inima lor, romanii îi dispreţuiesc pe greci şi–i numesc popor de palavragii şi cântăreţi din fluier. Dar ai

dreptate când afirmi că etruscii nu se prea dau în vânt după războaie. Cei mai mulţi etrusci preferă să–şi vadă de lucrul lor în linişte, să se veselească în serbări închinate zeilor, să–şi desfete ochii privind dansurile şi întrecerile sacre, decât să plece în războaie.

— Tu ai înţeles bine care este poziţia mea şi vei proceda aşa după cum crezi tu că este mai bine, a spus Xenodot, Dacă ai nevoie de aur persan, îl vei avea. La sfârşit tu vei fi recompensat regeşte, fiindcă, pentru fiecare corabie etruscă, pentru fiecare soldat etrusc, care se vor alătura Cartaginei pentru a cuceri Himera, ţi se va da răsplata în aur, oricât de mare va fi să fie acea cantitate de aur.

— Dar eu nu am nevoie de aurul perşilor, i–am răspuns. Eu am cum să fac faţă nevoilor zilnice. Şi cred că mai înţelept ar fi ca aurul persan să nu circule în aceste locuri, fiindcă etruscii sunt suspicioşi şi susceptibili. Cred că este cel mai bine dacă ei înşişi vor fi convinşi că viitorul oraşelor lor marine depinde de reuşita acestei expediţii de război.

Dar Xenodot a scuturat din cap a neîncredere şi a spus:

— Vezi, Turms, tu nu trebuie să te superi dacă afirm că nu te pricepi la dedesubturile afacerilor politice. S–ar putea spune că eşti chiar naiv. Pentru a duce un război a fost întotdeauna nevoie de mult aur, şi în continuare lucrurile nu s–au schimbat cu nimic în această privinţă. Bineînţeles, în ceea ce te priveşte, tu poţi face cum doreşti. Poate că favorurile de care te vei bucura din partea regelui vor cântări mai mult decât aurul.

— Dar eu nu aspir la nici un fel de favoare din partea regelui Persiei, i–am răspuns cu încăpăţânare. Printre altele, eu nici nu gândesc la fel ca tine. Eu cred că nu aurul decide buna reuşită a unui război, ci mai mult disciplina şi buna formă a armatei. Oamenii slabi şi înfometaţi îi vor învinge întotdeauna pe oamenii graşi şi sătui.

Xenodot a izbucnit în râs şi a spus:

— Este o certitudine că trupul meu s–a mai împlinit şi că transpir peste măsură de mult când merg pe jos, însă am convingerea că am devenit mai înţelept dacă am preferat să mă învelesc în straturi de grăsime decât să alerg ca nebunul prin pădurile sicanilor. Dar eu pot oricând să fiu protejat împotriva soldaţilor leşinaţi de foame ai grecilor. Cine foloseşte spada cu propriile mâini este un nebun. Înţeleptul îi trimite pe alţii la luptă

şi priveşte desfăşurarea bătăliei dintr–un loc sigur şi agreabil.

Observaţiile lui cinice mi–au întărit dorinţa de a–i însoţi pe etrusci la Himera şi de a lupta eu însumi alături de ei, chiar dacă simţeam o repulsie doar gândindu–mă la sânge. Mi–am spus că trebuie să o fac, pentru a–mi întări convingerea că, într–adevăr, nu mai vreau să particip la nici un fel de război. Dar nu i–am spus nici un cuvânt lui Xenodot despre această hotărâre, fiindcă eu însumi o găseam ridicolă.

Cu zâmbetul pe buze, Xenodot şi–a scos colierul de aur de la gât şi l–a atârnat de gâtul meu.

— Acceptă–l, mi–a cerut el. Este doar pentru a–ţi aminti de mine şi de prietenia noastră. Toate piesele componente ale acestui colier sunt de aceeaşi mărime şi nu au nici un marcaj persan. Tu le vei putea vinde separat, dacă vei avea nevoie.

Colierul atârna de gâtul meu ca un lanţ, dar nu i l–am putut refuza, pentru că nu am vrut să–l jignesc. Ceva din mine îmi spunea că mă vârâsem singur într–o afacere care nu mă privea, dar şi aşa, de multă vreme, viaţa nu mai avea nici un sens pentru mine şi tânjeam după ceva deosebit care să–i dea culoare.

S–a făcut apoi întuneric şi stelele s–au aprins pe bolta cerului. Misme ne–a adus blănuri de oaie cu care ne–a învelit spatele şi genunchii, iar bătrânii sclavi au aprins vase cu cărbuni în apropierea picioarelor noastre. Am rămas şi am vegheat până noaptea târziu şi eu i–am povestit lui Xenodot despre Arsinoe. Mi s–a făcut dor când i–am povestit şi nu mi–am amintit decât despre clipele fericite pe care le–am trăit alături de ea. Dar pentru Xenodot, femeile nu însemnau nimic. Doar din amabilitate a spus că Arsinoe este cea mai interesantă femeie pe care a cunoscut–o.

4

Xenodot a rămas la Roma, iar eu am pornit–o spre Tarquinia ca să–l întâlnesc pe Lars Arnth Velthuru. Cu toate că era foarte tânăr, a înţeles importanţa momentului, care oferea etruscilor ocazia de a–şi consolida puterea asupra mării şi de a opri expansiunea grecilor. A spus:

— În oraşele din interiorul Etruriei locuiesc mulţi tineri ambiţioşi şi nemulţumiţi de politica bătrânilor. Sunt de asemenea destui păstori şi ţărani temerari, care nu ar ezita să înfrunte moartea, fiindcă prada dintr–un război poate fi mai mare decât bogăţia pe care ar câştiga–o într–o viaţă slujind altora. Este puţin probabil că marile insule ne vor da vreo corabie, dar familiile fierului Vetuloniei şi Populoniei vor înţelege care le este interesul, iar din Tarquinia, nu mă îndoiesc că vom avea cel puţin zece corăbii.

Lars Arnth m–a prezentat tatălui său, Aruns Velthuru, care respecta într–o atât de mare măsură tradiţia vechilor etrusci, încât nu admisese să i se dea titlul de lucumon, din moment ce nu era un adevărat lucumon. De aceea Tarquinia era guvernată de un Consiliu. Un bărbat atât de venerabil ca el nu mai întâlnisem încă până atunci. În ciuda originii lui atât de înalte, m–a primit cu multă prietenie şi respect. Cu ajutorul unei hărţi, i–am explicat proiectul expediţiei militare a regelui Persiei, repetând spusele lui Xenodot şi i–am spus că o ocazie mai favorabilă de a scăpa de greci, niciodată nu se va mai ivi.

A ascultat cu o deosebită atenţie, după care a rostit:

— Eu nu cred că este în intenţia zeilor ca–ntr–o zi un om sau un popor să stăpânească întreaga lume. Există un echilibru în lumea aceasta. Înflorirea sau prăbuşirea unui popor este doar fructul rivalităţii. La fel de important este oricare popor, iar suferinţa oamenilor este aceeaşi, fie că ei sunt etrusci sau greci, că au sânge amestecat sau pielea neagră. Fiecare popor şi fiecare oraş are o perioadă de creştere şi o perioadă de declin.

Ascensiunea şi declinul sunt ciclice. Fiecărui popor şi fiecărui oraş i–au fost dintru început măsurate creşterea, înflorirea şi declinul. Nu sunt oraşele Etruriei mai bune şi mai importante decât oraşele greceşti, chiar dacă noi, etruscii, cunoaştem mai multe lucruri despre zei decât alte popoare. Uneori, zeii acceptă unui om să trăiască zece ani mai mult decât cei care i–au fost daţi sau unui popor o sută de ani în plus, dar cu mai mult decât atât, nimeni nu–şi poate prelungi existenţa.

Vorbele lui înţelepte m–au impresionat, dar Lars Arnth era nerăbdător şi i–a spus tatălui său:

— Tată, tu eşti bătrân şi nu înţelegi timpurile noii generaţii. Influenţa grecilor pe pământ şi pe mare este o chestiune de viaţă şi de moarte pentru naţiunea etruscă. Nici un popor nu poate trăi în pace şi nu–şi poate echilibra comerţul din pricina grecilor. Etruscii şi cartaginezii au zei diferiţi şi obiceiuri diferite, chiar şi culoarea pielii este diferită, dar cu cartaginezii se poate discuta şi încheia înţelegeri. Pe când din partea grecilor nu te poţi aştepta la altceva în afară de patimă, nelinişte, cupiditate, provocări şi războaie. Dacă cei din Cartagina au hotărât să–l alunge pe tiranul Siracuzei din Himera, noi trebuie să–i susţinem din toate puterile.

Tatăl lui a suspinat şi i–a spus:

— Tu eşti încă foarte tânăr, Arnth, fiul meu! Cine ridică spada, de spadă moare. Noi, etruscii, nu mai oferim sacrificii umane zeilor.

Degetele fine ale lui Lars Arnth s–au crispat şi el şi–a ridicat semeţ capul în faţa tatălui său, pe buzele căruia înflorise zâmbetul frumos şi trist al bătrânilor etrusci. Şi Aruns Velthuru a rostit:

— Este o chestiune politică, deci trebuie hotărâtă de Consiliu. Dacă tu simţi că este atât de importantă, te poţi duce în septembrie în locul meu la întrunirea federaţiei etrusce din Volsinii. De ce m–aş amesteca eu în ceea ce nu pot împiedica să se întâmple?

În felul acesta, Lars Aruns l–a desemnat regent în Tarquinia pe fiul său. Mormântul îi era deja decorat de pictorul Aruns şi el nu mai voia să ceară de la zei cei zece ani ce i–ar fi putut obţine, fiindcă ştia că acei ultimi zece ani sunt mai mult sursă de nelinişti şi supărări decât de plăceri. În felul acesta, conversaţia noastră a avut un rezultat neaşteptat. Apoi Lars Aruns s–a

ridicat, a pus mâinile uşor pe umerii mei şi a spus:

— Sunt fericit că te–am cunoscut, o, Turms! să–ţi aduci aminte de mine când îţi vei regăsi regatul!

Am rămas deconcertat, fiindcă aceleaşi vorbe le folosise Lars Alsir în mesajul trimis prin Arsinoe, atunci când am părăsit Himera. Până la urmă, mi–am spus că nu pot fi aceste vorbe decât o veche formă de salut, deci o dovadă a unei deosebite prietenii. Abia mai târziu aveam să înţeleg că Lars Aruns Velthuru mă cunoştea şi ştia că sunt heraldul zeilor. De aceea a preferat să renunţe la putere, decât să se amestece într–o afacere care i se părea detestabilă.

Nici nu a mai fost nevoie ca eu să apăr cauza lui Xenodot, fiindcă Lars Arnth s–a ocupat mai departe de acest lucru, ca şi cum ar fi fost cauza lui. A făcut deci călătoria în Volsinii, dar nu mai înainte de a trimite în toate oraşele etrusce învecinate prieteni care să pregătească terenul. În ceea ce mă priveşte, m–am hotărât să nu mă duc în oraşul sacru şi să aştept în Tarquinia hotărârea ligii oraşelor etrusce.

Perioada sărbătorilor sacre era alcătuită din douăsprezece zile făgăduite zeilor, şapte zile dedicate problemelor interne ale etruscilor şi trei zile pentru politica externă a Etruriei. Decizia Consiliului a fost că fiecare oraş va hotărî el însuşi dacă vrea sau nu vrea să participe la expediţia de război a Cartaginei. Amândoi lucumonii sacri ai Etruriei, cel din Volterra şi cel din Volsinii, au anunţat că pentru acest război, ei nu autorizează nici trimiterea de voluntari din oraşele lor. Dar Volsinii şi Volterra erau oraşe din interiorul ţării, aşa că decizia oraşelor de coastă avea cea mai mare greutate. După încheierea discuţiilor, emisarii din Cartagina i–au întrebat pe suveranii din fiecare oraş care le este hotărârea. Oraşul Veii a promis două mii de oameni cu echipament greu de război, Tarquinia – cavaleria sa şi douăzeci şi cinci de corăbii de război, Vetulonia şi Populonia – câte zece corăbii fiecare, şi, în sfârşit, fiecare din oraşele interioare – câte cinci sute de oameni cu echipament de război. Toate aceste promisiuni indicau că expediţia de război împotriva grecilor din Sicilia urma să fie cea mai importantă expediţie maritimă a etruscilor, cum nu se mai întâmplase de câteva generaţii, ultima fiind aceea când flota tireniană distrusese în apropiere de Sardinia corăbiile foceenilor.

Revenind la Roma, i–am adus la cunoştinţă lui Xenodot

despre vestea cea bună. În ciuda vechilor lor principii, etruscii urmau să sprijine Cartagina. Lars Arnth îmi dăduse lista secretă cu ajutoarele promise de fiecare oraş. După ce a citit–o, Xenodot a spus că aşteptările lui au fost depăşite.

— Şi toate astea mi le–ai dăruit! a exclamat bucuros Xenodot. Dar ce–am să fac atunci cu capetele de taur din aur pe care cu atâta greutate le–am transportat la Roma?

Venise din Susa cu capete de taur din aur, prelucrate în maniera vechilor statuete din Creta. Un astfel de cap de taur cântarea un talant de aur şi era folosit în Cartagina ca monedă de schimb. Le ascunsese undeva lângă gura de vărsare a Tibrului, fiindcă voise să evite orice bănuială a Senatului din Roma, dacă ar fi intrat în oraş cu o astfel de avere impresionantă. Râzând, eu i–am spus să ducă înapoi în Susa bogăţiile. Am adăugat mândru că acest război este un război al etruscilor, că nimeni nu i–a cumpărat pe etrusci, nici nu i–a constrâns. Dar Xenodot mi–a spus că dacă se va întoarce la Susa cu capetele de taur din aur, va fi suspectat că informaţiile lui nu sunt adevărate.

— În acest moment, când mi–am împlinit misiunea, imensa bogăţie ce am cărat–o până aici a devenit o povară pentru mine, a început să se văicărească Xenodot. Însuşi transportul acestui aur este un mare risc, fiindcă oricând pot fi jefuit şi omorât. Nu mi–aş fi putut imagina că totul se va rezolva atât de uşor. În orice caz, nu mi s–a mai întâmplat încă să vreau să scap de aur şi să n–am cum.

Înţelegând că nu va trage nici un folos din întoarcerea cu acest aur la Susa, i–am sugerat să cumpere fier din Populonia, din care să fie prelucrate arme, care să fie trimise în Sicilia, de unde, oameni care se pricep să se descurce cu perceptorii de vamă să le ducă sicanilor. Este drept că Hiuls încă era copil. În timpul anilor ce trecuseră de când îl lăsasem în grija sicanilor nu auzisem nimic despre el, însă fierul ar fi întărit poziţia lui între sicani. Nu mă îndoiam eu că fiul lui Dorieus nu ştia ce să facă cu fierul. De altfel, sicanii ar fi putut foarte bine să le arate cartaginezilor drumurile sau să–i imobilizeze pe greci atacând Akragasul. I–am mai sugerat să trimită câteva capete de taur lui Lars Arnth în Tarquinia, fiindcă acest tânăr înţelept ar fi putut construi noi corăbii pentru flota etruscă.

Astfel am hotărât împreună, şi cum el a insistat, am acceptat

ca dar din partea lui, un cap de taur, cântărind un talant de aur. Apoi şi–a trimis oamenii, şi ei au adus aurul de unde era ascuns, apoi l–am îngropat împreună în apropiere de casa mea. Chiar dacă eu aş fi murit, Xenodot cunoştea locul unde era ascuns aurul. După ce am băut o noapte întreagă împreună cu el în sănătatea etruscilor şi perşilor, ne–am despărţit ca cei mai buni prieteni. A doua zi, Xenodot şi–a început drumul spre Cartagina, de unde a plecat pe vreme de furtună spre Efes, iar de acolo spre Susa. A trebuit să navigheze înconjurând Sicilia prin Cartagina, fiindcă, între timp, tiranul Siracuzei, Gelon, cucerise Messina şi pusese acolo tiran pe un oarecare Kadmos, care păzea strâmtoarea cu o impresionantă armată, iar Anaxilaos nu mai era decât tiran în Reggio.

Consiliul Cartaginei îl desemnase comandant al armatei pe Hamilcar, care era învestit cu putere de autocrat pentru toată durata războiului. Hamilcar era fiul unui celebru navigator, Hanno, cel care condusese misiunea de cercetare a teritoriilor marine de dincolo de coloanele lui Herakles, spre sud, până într–un loc unde marea se rostogoleşte într–un abis de foc. Hamilcar era un bărbat foarte ambiţios şi în tot timpul iernii a recrutat trupe începând din pădurile coloniilor cartagineze până–n Iberia, astfel că multe rase de oameni cu pielea diferit colorată s–au întâlnit în armata sa. Fiecare naţie avea obiceiurile proprii de luptă şi arme specifice. În plus, tot amestecul acela de limbi diferite şi de obiceiuri diferite, mai ales în ceea ce priveşte hrana, a creat în armata lui Hamilcar o nemaipomenită dezordine.

Grecii aveau o dotare uniformă în privinţa armelor şi echipamentului. Ei erau antrenaţi să lupte pe teren deschis deplasându–se într–un singur front, iar hopliţii purtau cuirase şi scuturi metalice. Printre altele, cât a durat acea iarnă, Gelon şi Theron au fost la întrecere în ceea ce priveşte construirea de noi trireme. În acea primăvară numai în portul Siracuzei făceau manevre aproape o sută de corăbii. Dar regele regilor a fost vigilent şi, din oraşele greceşti ale Siciliei şi Italiei nu a navigat nici o corabie spre leagănul grecilor, mai cu seamă că Atena şi Sparta erau din nou împreună.

Despre comerţul în declin al oraşelor porturi din Etruria am mai vorbit, dar cea mai proastă surpriză a fost aceea că Senatul roman a luat pe neaşteptate hotărârea să rupă pacea cu oraşul

Veii şi, urmare a acestei hotărâri, armata romană a făcut o incursiune sângeroasă în teritoriul oraşului Veii. Mesagerii Romei au afirmat că incursiunea a fost motivată de violarea hotarelor de către etruscii din Veii, dar era doar un pretext. În fiecare primăvară, de ani şi ani existau certuri între păstorii de la hotare, dar acest lucru nu avea nicidecum urmări violente. Atacul Romei împotriva oraşului Veii era o ameninţare pentru Caere şi Tarquinia, de aceea în expediţia din Sicilia nu a mai fost trimisă o armată puternică. Era evident că grecii găsiseră un mijloc de a împinge Roma să se războiască cu etruscii. Romanii le întinseseră mâna grecilor pentru a imobiliza armata din Veii.

Cu toate acestea, etruscii s–au ţinut de cuvânt şi au pornit spre coastele Siciliei pentru a se întâlni cu cartaginezii. Flota noastră avea patruzeci de corăbii de război, două trireme şi câteva corăbii cu provizii, la bordul cărora erau două mii de oameni, cea mai mare parte dintre ei fiind cu echipament greu de război. Dar cavalerie nu aveam. Lars Arnth nu a mai însoţit expediţia de război, fiindcă Tarquinia avea nevoie de cavalerie pentru apărare, în cazul invaziei romane.

Era aproape de sfârşitul verii când am ajuns noi în apropiere de coasta Siciliei. Corăbiile cartagineze cu care ne–am întâlnit ne–au condus cu multă abilitate până ne–am apropiat de ţărmul Himerei, aşa că nu am avut parte de nici un atac prin surprindere din partea grecilor. Hamilcar pusese stăpânire pe port şi pe gura fluviului, după ce, scutindu–i de plictiseală pe mercenarii săi indisciplinaţi, străbătuse într–un marş epuizant drumul de la Eryx la Himera, trecând munţii prin pădurile sicanilor.

Făcându–mi loc printre soldaţi, lăsându–i pe şefii etrusci să se întreţină cu Hamilcar, m–am îndreptat spre marginea pădurii unde aşteptau sicanii. Inima dădea să–mi sară din piept, atât am fost de emoţionat când le–am revăzut chipurile şi braţele pictate cu benzi roşii, albe şi negre. Sicanii au fost foarte miraţi când le–am vorbit în limba lor şi m–au condus până la stânca lor sacră. Acolo erau adunaţi şefii diferitelor triburi, care aveau feţele acoperite cu măşti de lemn. Printre ei am văzut un băiat robust, care purta scutul meu, şi l–am recunoscut imediat, în ciuda măştii ce o avea pe faţă. M–am repezit spre el şi l–am luat în braţe.

Hiuls încă nu împlinise treisprezece ani şi tinereţea îl făcea

să fie neîncrezător. S–a desprins imediat din braţele mele, iar şeful tribului a început să mă ameninţe fiindcă am îndrăznit să îl ating pe Ercle al lor. Dar când şi–a dat seama cine sunt, Hiuls şi–a scos masca, le–a spus sicanilor să–mi ofere carne şi grăsime şi mi–a mulţumit pentru armele pe care sicanii deja le primiseră.

— Hamilcar din Cartagina este un mare conducător de război, mi–a explicat el. Alături de el luptă însuşi zeul Baal şi încă mulţi alţi zei. Iar noi, sicanii, ne–am părăsit pentru prima dată pădurile pentru a sprijini ca o armată organizată lupta cartaginezilor împotriva grecilor. Dar noi îi venerăm pe zeii noştri şi nu suntem legaţi de zeii cartaginezilor sau ai elimilor.

— Tu eşti Ercle, i–am spus eu. Tu trebuie să decizi pentru poporul tău. Orice ar fi să se întâmple, gândeşte–te doar la binele poporului tău! Eu nu–ţi pot da nici un sfat, fiindcă tu eşti regele, nu eu.

Când a văzut că nu încerc să–l sfătuiesc şi nu cer nici o răsplată pentru armele ce i le–am trimis, Hiuls s–a mai înmuiat şi s–a aşezat cu picioarele încrucişate sub scutul său. După aceea a spus sicanilor să treacă în grupuri de câte zece şi să arate cum folosesc armele şi s–a bucurat că fiecare foloseşte cum trebuie suliţa.

Inima mea s–a încălzit din nou când i–am revăzut pe sicani. Am băut împreună cu căpeteniile triburilor de sicani o gură din licoarea lor sacră şi am mai văzut o dată prin trunchiurile transparente ale arborilor până departe, şi am mai privit dincolo de pietre în interiorul pământului. În acea noapte am dormit pe aşternutul lor tare, dar trupul meu, obişnuit cu confortul, a refuzat frigul pe care în alte vremuri nu–l simţeam, de aceea am preferat în continuare să–mi petrec nopţile pe puntea corabiei.

Mai întâi trebuia cucerit oraşul Himera. Urma să luptăm cu grecii, fie în afara oraşului, pe un câmp preferat de armata reunită a cartaginezilor şi etruscilor, fie să aşteptăm în Himera atacul lor, dar acest lucru încă nu se hotărâse. Neliniştitor era faptul că navele cartagineze, desfăşurate la intrarea în strâmtoare, nu văzuseră încă urmă de corabie din Siracuza. Triremele greceşti parcă dispăruseră de pe suprafaţa mării şi Hamilcar se temea de o tentativă menită să împiedice legătura cu spatele armatei. După cum spunea Hamilcar, o astfel de manevră ar fi fost mai periculoasă decât bătălia împotriva armatei terestre a grecilor.

Reputaţia soldaţilor etrusci îi inspira lui Hamilcar destul de mare respect, de aceea a hotărât ca noi să ocupăm centrul primei linii. În schimb ne–a reproşat că nu ne–am respectat promisiunea şi am venit atât de puţini, şi, la drept vorbind, el avea dreptate să–şi manifeste nemulţumirea, fiindcă în loc să–şi întărească poziţia armatei sale, mai mult a tulburat–o. Dar ceea ce era deja făcut, nu mai putea fi schimbat. Am rămas înmărmuriţi şi contrariaţi când am văzut cortul de purpură al lui Hamilcar şi am aflat că în interior era dotat cu tot luxul cu care fusese obişnuit în Cartagina, printre care un pat din fildeş, statui de zei, vase de aur şi de argint, precum şi o mulţime impresionantă de sclavi, care mişunau în jurul lui. Cartaginezii se preocupaseră mai mult de confortul lor decât de fortificarea poziţiei armatei.

Jurându–se pe Baal şi pe încă alţi câţiva zei, Hamilcar urla că negrii şi libienii nu sunt obişnuiţi să sape găuri în pământ şi că mai degrabă oamenii săi sapă pentru zeii Cartaginei când au burta plină şi sunt odihniţi, nu în timp de război.

Dar eu nu am putut răbda să–l aud afirmând asemenea nerozii şi i–am explicat că romanii sapă şanţuri când se instalează pe un câmp, pentru a–şi consolida poziţia. Hamilcar a dat sec replica:

— Eu conduc războiul în manieră cartagineză. Cred că sunt în stare să–mi înţeleg mai bine oamenii decât îi poţi înţelege tu, străinule!

Când am discutat cu mercenarii lui brutali şi războinici, am constatat că erau plictisiţi, fiindcă nu aveau cu ce să–şi ocupe timpul. Aşteptau să ia oraşul cu asalt. Ardeau de dorinţa de a jefui şi erau dispuşi să–şi rişte viaţa pentru a–şi câştiga dreptul de a fura şi viola pe săturate. Până la urmă, am înţeles că Hamilcar avea un motiv politic care–l împiedica să se hotărască dacă bătălia să se poarte în Himera sau în afara Himerei.

Cartaginezii au dat apoi un banchet în cinstea noastră. Acolo am aflat ce îl determina pe Hamilcar să ezite. Eram toţi aşezaţi în cortul lui Hamilcar, când, deodată, perdeaua de purpură din fundul cortului s–a dat la o parte şi a apărut Kydippe. Ţinea în braţe doi copii mici şi în urma ei păşeau ceilalţi doi băieţi, care aveau ochii foarte serioşi şi se ţineau de poalele veşmântului ei.

Ca femeie matură, Kydippe era mai frumoasă decât fecioara pe care, odinioară, o cunoscusem. O pudră fină de aur era

răspândită în părul ei aranjat ca al Afroditei iar gâtul, braţele şi gleznele îi erau încărcate de bijuterii încrustate cu pietre preţioase. Pe buze avea acelaşi surâs atrăgător şi, cu toate că născuse patru copii, talia, pusă în valoare de o robă feniciană foarte strânsă, era îngustă. Când am văzut–o am scos toţi un ţipat de mirare şi am ridicat cupele cu vin în cinstea ei.

Uimirea noastră l–a amuzat pe Hamilcar. Zâmbind, el ne–a explicat:

— Ostatica noastră, Kydippe, soţia tiranului Anaxilaos, s–a îmbarcat la Cartagina împreună cu noi. Din cauză că este incapabil să fie tiranul unui oraş, Terillos a rămas la Cartagina. Ar fi bine dacă Himera va trece în mâinile lui Anaxilaos până ce unul dintre băieţi va avea vârsta care să–i permită să guverneze oraşul.

În timp ce vorbea, admiraţia ce o avea faţă de Kydippe i se trăda în fiecare trăsătură a feţei. Şi cum ar fi fost posibil să nu fie impresionat de farmecul acestei femei ambiţioase şi impunătoare, care încă de pe când era copilă ştia cum să întoarcă pe degete un bărbat pentru a obţine tot ceea ce voia? Cu o voce veselă ea ne–a invitat să ne vedem în continuare de băutură şi, fără nici o grabă, a trecut de la un pat convivial la altul adresându–i–se pe nume fiecărui comandant cartaginez.

Într–un sfârşit, aşezându–se pe marginea patului meu, i s–a adresat comandantului etruscilor astfel:

— Eu nu vorbesc prea bine limba voastră, o războinici fără de asemănare! M–am născut şi am copilărit în Himera. De aceea sunt îngrozită la gândul că acest oraş ar putea fi distrus şi bogăţiile lui transformate în cenuşă. Am suferit şi aşa destule ofense din partea soldaţilor din Siracuza. Dacă voi îi veţi alunga pe greci, nici un locuitor al Himerei nu va opune vreo rezistenţă, aşa că n–are rost să fie distrus oraşul.

Hamilcar a confirmat vorbele ei şi a mai spus:

— Anaxilaos din Reggio a cerut ajutorul nostru. Ca garanţie a loialităţii lui faţă de Cartagina, şi–a lăsat ostatici soţia şi fiii. El s–a angajat să apere cauza noastră şi propria lui cauză luptând până la ultimul om de va fi nevoie.

Îndreptându–mi poziţia pe perna pe care stăteam, am spus:

— Soarta locuitorilor Himerei este demnă de milă, dar legile războiului fac abstracţie de astfel de sentimente. Comandantul care se aşază de bunăvoie între doi duşmani este un nebun.

Dacă vom lupta pe teren deschis împotriva grecilor, garnizoana din Himera va ataca ariergarda noastră exact în momentul oportun.

Întorcându–se spre mine, Kydippe şi–a pus uimită mâna albă pe gură când m–a recunoscut.

— O, Turms, a rostit ea. De câtă bucurie îmi este plină inima că te pot revedea! Să bem împreună o cupă cu vin pentru neaşteptata noastră întâlnire!

Şi apăsând marginea cupei sale de vin de buzele mele mi–a dat să sorb vin. În timp ce eu înghiţeam băutura tare, ea a explicat celor din jur:

— Nu trebuie să vă simţiţi ofensaţi, dar acest bărbat frumos a fost prima mea iubire. Eram încă o fetişcană zăpăcită şi o dată chiar l–am sărutat. Întâlnindu–l acum, mi–am adus aminte de acele zile, când inima–mi vibra gândindu–mă la el, de aceea vreau să beau împreună cu el o cupă de vin.

Când am dat să răspund, mi–a pus copiii în braţe şi ei mi–au sărutat obrajii, iar ea mi–a atins gâtul într–un aşa fel, încât tot trupul mi–a fost scuturat de un fior de dorinţă.

Se pare că atenţia deosebită pe care mi–o arăta Kydippe nu i–a prea plăcut lui Hamilcar. Chipul i s–a întunecat şi el şi–a muşcat buzele.

— În faţa porţilor Himerei va fi pusă o mare grămadă de buşteni şi de crengi, a spus el. De va fi nevoie, i se va da foc. În felul acesta garnizoana grecească din Himera va fi imobilizată. Dispoziţiile pe care le–am dat acoperă toate eventualele schimbări ce se pot întâmpla în timpul bătăliei şi nu mă îndoiesc că zeii Cartaginei ne sunt favorabili. Puterea de a hotărî îmi aparţine şi sper că nimeni nu mai are ceva de obiectat asupra hotărârii mele.

Era clar că Hamilcar era prea plin de sine pentru a lua în seamă vorbele altuia, aşa că nu m–am mai ostenit să spun ceva şi am contemplat–o în continuare pe Kydippe, care, într–adevăr, era o femeie nespus de frumoasă.

Mângâindu–mi uşor părul, ea a suspinat şi a spus:

— O, Turms! Dac–ai şti că în mine încă mai trăieşte acea atingere de atunci a buzelor tale. Buzele şi mâna ce mi–a mângâiat atunci trupul. Chiar dacă voiam să par indiferentă, eu te–am dorit. La vârsta mea, mamă a patru copii, încă nu am putut uita acea clipă. Şi în acelaşi an, o dată, într–o noapte cu

lună plină, tu ai apărut în patul meu, dar nu a fost decât un vis şi m–am deşteptat din el tremurând.

Când a văzut că o ţineam de mână pe Kydippe, Hamilcar s–a ridicat de pe locul lui de onoare şi a spus cu o voce enervată că Kydippe a vorbit deja prea mult, atât ca femeie, cât şi ca ostatică. Şi a rugat–o să se retragă, iar ea s–a retras urmată de eunucii care o protejau. Dar eu am înţeles că nu fusese decât o tactică a lui Kydippe de a–l face gelos, pentru a se convinge de puterea pe care o are asupra lui Hamilcar. Când a plecat cu copiii, le–a aruncat tuturor o privire triumfătoare.

5

Mă frământau presimţiri sinistre şi viaţa în tabăra de război a lui Hamilcar nu îmi plăcea câtuşi de puţin. Comandanţii etrusci îşi instruiau toată ziua oamenii pentru lupta în rânduri strânse şi pentru lupta corp la corp. Mercenarii cartaginezilor se strângeau în jurul nostru, râdeau zgomotos şi făceau tot felul de glume proaste pe socoteala antrenamentului. Dar comandanţii lor nu–i lăsau prea mult timp liberi şi încercau să rivalizeze cu etruscii în privinţa instrucţiei. Am văzut soldaţi libieni, care îşi uneau scuturile pentru a forma un zid metalic şi alţi soldaţi, ale căror piepturi erau strânse cu benzi de fier, nituite unele de altele pentru a împiedica ruperea liniei de front.

Apoi, într–una din zile, cercetaşii lui Hamilcar au sosit în galop pe caii lor, care făceau spume la gură, şi au urlat că grecii sunt la o zi de marş de locul unde ne aflam şi că numărul lor este neaşteptat de impresionant, că scuturile şi armurile lor strălucesc înspăimântător în lumina soarelui şi de pe coline se văd asemenea valurilor mării. Aceste ştiri au provocat panică în tabăra cartagineză şi mulţi au alergat spre ţărm şi au vrut să urce pe corăbii pentru a se întoarce acasă. Atunci au murit mulţi oameni înecaţi sau sugrumaţi de ceilalţi, până ce Hamilcar a restabilit ordinea, urlând şi distribuind în dreapta şi–n stânga lovituri puternice de cravaşă.

Apoi au apărut sicanii care au dat informaţii mai precise despre numărul armatei reunite a Siracuzei şi a oraşului Akragas decât cercetaşii călăreţi ai lui Hamilcar, fiindcă sicanii puteau alerga mai repede decât ei străbătând pădurile, de aceea, neobservaţi, s–au apropiat foarte mult de greci. Nu erau, după spusele sicanilor, chiar atât de mulţi greci. Ei au apreciat că armata lui Hamilcar este de trei ori mai numeroasă decât armata grecilor. Şi Hamilcar a poruncit să fie aduse jertfe, şi, lângă fiecare statuie de zeu, care fuseseră aşezate în diferite locuri ale taberei cartagineze, au fost înălţate ruguri şi au fost

sacrificaţi berbeci. Iar Hamilcar s–a plimbat dintr–un loc în altul unde se jertfea şi le–a urat oamenilor să fie viteji.

Faptul că nu erau atât de numeroşi, l–au compensat grecii printr–o strategie bine chibzuită. Au oprit la jumătate zi de marş de Himera pentru a recunoaşte tabăra noastră şi au trimis mesaje garnizoanei greceşti din Himera cu ajutorul porumbeilor voiajori din Egipt. Iar Hamilcar a crezut că ei ezită în faţa trupei de atari proporţii a cartaginezilor şi etruscilor. Dar am înţeles de ce s–au oprit, când am văzut impresionanta flotă reunită din Siracuza şi Akragas cu două sute de trireme, care a sosit o dată cu bruma de dimineaţă şi s–a răspândit de–a lungul întregului ţărm al mării. Dinspre vest şi dinspre Panormos veniseră corăbiile, nu dinspre strâmtoarea Messina, unde se afla jumătate din flota lui Hamilcar. De aceea, mai întâi nu ne–a venit să credem, gândind că sunt corăbii cartagineze. Abia când s–au apropiat mai mult am înţeles că sunt trireme greceşti.

Şi, după ce corăbiile de război ale grecilor au barat accesul în largul mării, forţele terestre şi–au reluat marşul şi s–au apropiat de Himera. Fără nici o ezitare, Hamilcar a poruncit să fie transmis, pe apă şi pe uscat, mesajul că navele ce păzeau strâmtoarea să ajungă cât mai repede la Himera, dar numai doi sicani au reuşit să treacă de trupele greceşti fără a fi omorâţi. Ajungând ei, nu se ştie cum, la strâmtoarea Messina, nici unul dintre comandanţii corăbiilor ce erau acolo nu au crezut că ei sunt mesageri ai lui Hamilcar şi şi–au spus că mesajul primit este, fără îndoială, o viclenie grecească. Abia când pescarii de pe coastă au confirmat că, într–adevăr, grecii dăduseră ocol Siciliei, s–au supus ordinelor lui Hamilcar. Dar deja era prea târziu.

În ziua următoare, armata grecească s–a aşezat în formaţie de atac în faţa Himerei, cu una dintre aripi în apropiere de ţărmul mării şi cu cealaltă lângă pădure. Împotriva obiceiurilor greceşti, şi–au aşezat cavaleria în centru pentru a încerca să străpungă frontul lui Hamilcar şi să stabilească contactul cu Himera în timpul luptei. În pădure, lugubrele tobe ale sicanilor au început să bată. Tabăra noastră a fost transformată în câmp de luptă şi toată armata cartagineză a fost aliniată conform ordinelor lui Hamilcar.

După ce a văzut amplasamentul cavaleriei greceşti, Hamilcar a schimbat planul iniţial şi i–a pus în centru pe iberi, care aveau

cel mai greu echipament de război şi pe libienii care erau legaţi unii de alţii prin armuri; până atunci fuseseră plasaţi pe cele două aripi ale armatei. Lipsa de încredere faţă de etrusci ne–a enervat oarecum şi noi a trebuit să mergem în spatele acelor barbari legaţi unul de altul, care ne împiedicau să mai ajungem la corăbiile noastre în caz de nevoie. Dar scrâşnetul interminabil al zbârnâitoarelor cartagineze şi sunetul dogit al trompetelor ne–au asurzit şi nu ne–am mai gândit la nimic. Iar grecii nu au aşteptat să începem atacul.

Încă de la primele mişcări ale bătăliei, Hamilcar a dat ordin să fie aprins marele rug de buşteni din faţa porţilor Himerei. Totul a mers destul de repede şi ne–am trezit descoperiţi în faţa cavaleriei greceşti, care a rupt frontul nostru. Mai mult de jumătate dintre etrusci au fost omorâţi, iar mulţi au fost răniţi, fiindcă altceva nu am putut face decât să alergăm spre margini pentru a ne da la o parte din faţa cavaleriei greceşti, ca după aceea să ne regrupăm din nou după ce ei au trecut. Iar cavaleria a deschis drumul hopliţilor. Apoi, un oarecare timp, lupta a fost echilibrată pentru ambele părţi şi etruscii au început să–şi etaleze măiestria lovind cu forţă. Dar duritatea atacului ne împingea din ce în ce mai mult în spate şi cei care am supravieţuit, nu din cauza forţei noastre am supravieţuit; înclin să cred că a fost un miracol.

În spatele nostru, zidurile Himerei erau învăluite de un fum negru şi de la distanţă, tot oraşul părea incendiat. După ce au rupt rândurile noastre, supravieţuitorii cavaleriei greceşti au gonit spre oraş, iar infanteria grea a elenilor s–a năpustit asupra flancurilor cartagineze, despărţind în două armata lui Hamilcar. Din acest moment, tot planul lui Hamilcar a fost destrămat şi atacul scurt al sicanilor nu a destabilizat prea mult aripa dinspre pădure a armatei elene. Sicanii au atacat ca un fulger, apoi s–au retras în mare goană în pădure.

Dar nu a mai fost posibil să am o idee clară despre ceea ce se întâmpla, cert este că lupta a durat până noaptea târziu. In ceea ce mă priveşte, împreună cu etruscii supravieţuitori am fost împins până spre aripa dreaptă înspre liziera pădurii şi acolo am mai putut respira un oarecare timp, în vreme ce trupele proaspete din Eryx treceau la contraatac în apropiere de noi. Urmând un obicei care–i era drag, în mijlocul haosului general, Hamilcar a trimis un mesager care ne–a anunţat să ne retragem

din luptă. Aşa că, tremurând de oboseală, plini de sânge din cap până–n picioare, târându–ne spadele şi scuturile, am ajuns în spatele trupei să ne mai tragem sufletul.

Hamilcar urmărea bătălia de pe un scaun înalt pe care sclavii i–l aşezaseră pe o colină. Cu ochii scânteietori, a ridicat mâna în semn de salut când noi am ajuns în spatele armatei şi în semn de mulţumire pentru vitejia noastră a pus sclavii să arunce lanţuri de aur lângă picioarele noastre. Dar eram prea amărâţi şi ne plângeam morţii şi nici unul dintre noi nu s–a aplecat să–şi culeagă lanţul, prea mare ne era suferinţa. Graţie atacului trupelor de rezervă, refăcându–şi flancul drept până la jumătatea câmpului de luptă, Hamilcar a reuşit să realinieze armata cartagineză, dar grecii, care ajunseseră deja până la zidurile oraşului, au înlăturat din faţa porţii buştenii care ardeau şi au intrat în Himera. Restul cavaleriei lor a întreprins apoi un atac surprinzător în rândul armatei cartagineze aruncând cu crengi aprinse în soldaţi, pe care le luau de lângă poarta cetăţii.

După ce ne–am astâmpărat setea, ne–am legat rănile şi am furat de mâncare de la negustorii ambulanţi ce apăruseră pe câmpul de luptă, ne–am târât până la corăbiile noastre în speranţa de a mai găsi supravieţuitori etrusci. Fraţii îşi strigau fraţii, prietenii îşi strigau prietenii, căpitanul îşi striga timonierul, dar nimeni nu mai era viu pe corăbii şi toţi cei care mai eram nu am fi putut asigura manevrele a două corăbii, iar triremele greceşti supravegheau în continuare ca nici o navă cartagineză sau etruscă să nu poată ajunge în larg. După bătălia de la Himera nu se putea spune că pierderile atât de mari pe care le suferisem sporiseră reputaţia de războinici a etruscilor.

Când s–a înserat, prin fum şi haos, am văzut cum grecii i–au împins până aproape de mare pe soldaţii cartaginezi din aripa stângă. Iar grecii garnizoanei din Himera, care apărau poarta oraşului, au căzut în spatele aripii drepte a trupelor lui Hamilcar, care încă nu fusese zdrobită. În timpul acesta, pe câmpul de luptă începuseră jafurile şi barbarii aliaţi ai lui Hamilcar îşi plăteau datoriile faţă de comandanţii lor cartaginezi şi–i măcelăreau. Era semnul cert al înfrângerii. Alţii, mai puţin răzbunători, alergau spre mal în speranţa de a se urca pe o corabie cu care să poată fugi. Etruscii mei au preferat să rămână aproape de mal noaptea, în speranţa că poate vor fugi cu o corabie protejaţi de întuneric. Eu le–am propus să îi conduc

la un adăpost sigur în pădurile sicanilor, dar ca oameni ai mării ce erau, se simţeau mai în siguranţă acolo la ţărmul mării. Aşa că i–am lăsat acolo şi am plecat spre pădurea sicanilor. Cred că zeii m–au protejat fiindcă nu am fost omorât, deşi am trecut indiferent, fără să mă gândesc la nimic pe lângă greci şi barbari care se sfâşiau între ei din cauza prăzilor şi despuiau cadavrele celor morţi pentru a–şi însuşi obiectele de valoare şi monedele ascunse în veşminte.

Acceptându–şi înfrângerea, Hamilcar şi–a acoperit capul şi a coborât de pe colină. Mercenarii săi greci i–au deschis drum până la cortul său. Acolo el a sfărâmat statuia zeului Baal şi a aruncat bucăţile în focul sacrificial, pentru că zeul cartaginezilor să nu ajungă în mâinile duşmanilor. Cu ochi de nebun, cu gura plină de spume, ca şi cum ar fi înghiţit otravă, Hamilcar a urlat gărzilor să–i aducă pe Kydippe şi pe fiii ei pentru a–i omorî. Dar mercenarii, în cea mai mare parte din Reggio, erau preocupaţi cu furtul de la cadavrele celor căzuţi. Târşâindu–şi paşii, câţiva s–au dus la cortul grec unde era Kydippe, dar nu a fost nevoie să o aducă cu forţa, fiindcă ea a venit de bunăvoie, şi, aruncându–se asupra lui Hamilcar, i–a tăiat beregata cu cuţitul ce–l strângea în mână, apoi i–a împins trupul în foc. După care, garda lui Hamilcar s–a adunat în jurul lui Kydippe şi a copiilor ei, formând un zid, apoi au pornit să se predea tiranului Gelon. Aceasta era imaginea adevărată a politicii Himerei şi a spiritului de decizie al acestui oraş.

Cât despre Ercle, în ciuda vârstei lui fragede, el nu a fost câtuşi de puţin lipsit de sensul realităţii. Văzând că centrul armatei lui Hamilcar este distrus şi că aripa stângă se împrăştie, depăşindu–şi tatăl în privinţa înţelepciunii, cu o ramură verde în mână, s–a predat tiranului Theron din Akragas şi şi–a aliniat armata de sicani în spatele elimilor, care îi urmau pe cei din Akragas. În zilele care au urmat, sicanii i–au masacrat pe cartaginezii care fugeau şi au furat tot ceea ce–au putut de la ei, iar tiranul Theron a fost atât de mulţumit de ajutorul primit, încât i–a dăruit lui Hiuls un scut de aur, un lanţ bineînţeles tot din aur şi un vultur din aur, emblema oraşului Akragas. A acceptat scutul şi lanţul de aur, dar vulturul l–a restituit, fiindcă nu a voit să–i lege pe sicani de Theron.

Fără nici o îndoială, aşa după cum eu însumi i–am spus lui Hiuls, un bun comandant trebuie să se gândească întotdeauna

la binele poporului său făcând abstracţie de legile onestităţii şi onoarei, care au valoare doar în raporturile dintre oamenii obişnuiţi. În actele făptuite de Hiuls am recunoscut umbra lui Dorieus, care îndată după ce obţinuse coroana câinelui din Segest, l–a abandonat pe Dionysios şi pe oamenii lui.

Când am văzut ce se întâmplase, nu am mai vrut să–mi găsesc adăpost la sicani şi m–am întors pe ţărmul mării pentru a–i regăsi pe etrusci şi a–i însoţi, oricare va fi fost să le fie soarta. Eram hotărâţi să nu ne predăm, fiindcă soarta de sclavi nu îi era nimănui pe plac. În puterea nopţii am dezlegat şi am împins în apă două dintre corăbiile cele mai rapide şi, fără să ţinem seama de rang, ne–am aşezat la vâsle şi am început să ne îndepărtăm de ţărm.

Răcnetele tiranului Gelon, turbat de furie când a înţeles că două corăbii au reuşit să fugă, le–am auzit în pofida valurilor şi zgomotului vâslelor. Şi noi ne–am sfătuit şi am hotărât:

— În această noapte, viaţa etruscilor nu are un preţ prea mare şi zeii şi–au întors privirea de la marea tirenienilor. Să răzbunăm moartea compatrioţilor noştri şi să răsturnăm o triremă grecească, pentru a dovedi că marea aparţine pentru eternitate etruscilor!

Hotărârea ce o luasem ne–a întărit şi ne–a salvat, fiindcă triremele din Siracuza nu se aşteptau la atacul nostru, ci doar se pregăteau să scufunde corăbiile noastre dacă vom fi avut intenţia să ne avântăm în largul mării. În timp ce ne semnalizau cu torţele să ne oprim, noi am pornit cu toată viteza şi, aproape simultan, cele două nave ale noastre şi–au înfipt pintenii percutori în flancul unei trireme greceşti. Puternica corabie s–a înclinat şi a început să ia apă, oamenii de pe punte, în panică au început să strige că trirema s–a izbit de stânci, iar noi ne–am îndepărtat în mare viteză, protejaţi de întunericul nopţii.

Toată noaptea am vâslit din toate puterile iar dimineaţa, au apărut nori de furtună şi vântul ne–a împins corăbiile până la ţărmurile italiene. Am fost nevoiţi să oprim în Cumae pentru a repara corăbiile şi pentru a ne aproviziona cu hrană şi cu apă. Aici, tiranul Demadotos ne–a primit foarte bine, făcând risipă de vorbe şi gesturi prefăcute de prietenie, însă, după ce a auzit despre zdrobitoarea înfrângere a Cartaginei în bătălia de la Himera, a spus:

— Legal, prin testament, eu sunt urmaşul lui Tarquinius,

ultimul rege etrusc din Roma, dar încă nici acum nu am primit despăgubiri pentru moştenirea pierdută. Niciodată eu nu am avut intenţii rele împotriva etruscilor, dar trebuie să mă gândesc la responsabilităţile pe care le am faţă de oraşul meu şi faţă de familia mea. De aceea voi păstra aceste două corăbii în gaj până ce drepturile ce mi se cuvin ca moştenitor al lui Tarquinius îmi vor fi onorate de către Etruria.

Şi, în timp ce noi eram la Cumae, trataţi mai mult ca nişte prizonieri decât ca nişte oaspeţi, din Poseidonia au sosit veşti neliniştitoare. Populaţia Poseidoniei jefuise tarabele şi magaziile cu mărfuri ale cartaginezilor şi etruscilor din oraş, însă în loc să–i pedepsească pe cei vinovaţi, tiranul oraşului îi închisese pe toţi cartaginezii şi etruscii sub pretextul că vrea să–i protejeze de mânia poporului.

Însă veşti încă şi mai alarmante au venit de dincolo de mare, purtate pe aripile zeiţei victoriei, cum că atenienii au scufundat flota perşilor într–o bătălie navală nemaipomenită în apropiere de Atena, la Salamina. Regele regilor însuşi fusese nevoit să se retragă în fugă pe pământ, de teamă ca nu cumva grecii să distrugă podul din nave de peste Bosfor ca să–i împiedice retragerea. Este drept, puternica armată persană incendiase Atena şi răsturnase statuile zeilor greci, dar aceeaşi armată a suferit pierderi grele la Termopile şi iarna care o aştepta nu era câtuşi de puţin uşoară, fiindcă grecii îi împiedicau accesul spre Asia. Şi nu era de sperat că în primăvara următoare armata persană, slăbită de foame şi de frig, ar mai fi putut învinge forţele terestre ale grecilor conduse de spartani, când doar trei sute de lacedemonieni fuseseră de–ajuns să–i imobilizeze la Termopile, în timp ce atenienii îşi transportau populaţia la adăpost, în insule.

Chiar dacă cunoşteam obiceiul grecilor de a–şi înfrumuseţa poveştile despre victoriile lor, nu puteam nega adevărul, fiindcă veştile despre victoriile lor veneau de pretutindeni. Încercam în van să mă consolez şi–mi spuneam că sângele etrusc nu fusese risipit degeaba. În lumina noilor evenimente, expediţia etruscilor în Himera era lipsită de sens.

Aflând despre nenorocirea ce ni se întâmplase, Lars Arnth Velthuru i–a trimis un mesaj tiranului Demadotos, în care îl ameninţa că, dacă nu va da drumul celor două corăbii de război şi oamenilor de pe ele să plece din Cumae, îi va alunga pe toţi

negustorii din Cumae care se află în Etruria şi le va confisca toate mărfurile. În acelaşi timp, de la tiranul Gelon al Siracuzei a primit un mesaj în care era atenţionat că dacă va da drumul celor două corăbii etrusce să plece din Cumae, acest gest va fi considerat drept ostilitate faţă de afacerile interne ale Siciliei.

Suspinând şi gemând, tiranul Demadotos şi–a prins capul între mâini şi a început să se jelească:

— Oare ce vânturi rele v–au împins corăbiile în portul meu? Inima mea slabă nu mai poate suporta astfel de necazuri.

Iar noi i–am răspuns că doar prietenia tradiţională dintre Cumae şi oraşele etrusce ne–a împins să oprim la el ca să–l întrebăm de sănătate.

— Nu mă îndoiesc, a răspuns el, însă tiranul Gelon al Siracuzei este un bărbat puternic şi rău. Dacă se supără, s–a zis cu mine şi cu comerţul oraşului Cumae.

S–a gândit el ce s–a gândit şi apoi a spus:

— Dar noi avem un oracol celebru, Hierofila, şi tradiţia spune că este mai vechi decât oraşul însuşi. Zeii vorbesc prin gura oracolului şi mă îndoiesc că Gelon ar îndrăzni să–i comenteze hotărârile.

Dar nu a vrut să meargă la grota sibilei, fiindcă, a pretins el, drumul până acolo este foarte obositor şi aburul neplăcut care pluteşte în peşteră îl ameţeşte şi–i provoacă dureri de cap. Aşa că el a încredinţat această misiune sfetnicului lui, iar trei dintre noi, aleşi prin tragere la sorţi, l–am însoţit.

— Du–i din partea mea aceste daruri, i–a spus el sfetnicului şi i–a întins darurile pe care să i le ducă sibilei. Dar spune–i să–şi facă profeţiile mai clar şi să nu–mi încurce mie mintea cu ghicitori greu de rezolvat.

Peştera sibilei se afla în spatele unei trecători înalte dintre munţi şi drumul ce ducea acolo fusese bătătorit bine de călătorii ce–l străbătuseră de sute de ani. Templul era modest, patinat de ploi şi de vânturi, dar sfetnicul lui Demadotos ne–a povestit că în subteranele templului sunt ascunse imense bogăţii, chiar dacă văzând chipurile prăpădite ale preoţilor, nu îţi prea vine să crezi c–ar fi adevărat. Preoţii aveau fruntea acoperită cu o bandă de lână, iar pe umeri o mantie albă din lână aspră.

Aburii sulfuroşi ai grotei ne sufocau. Ochii ne usturau şi toţi am tuşit în timp ce am străbătut coridorul până ce am ajuns la Hierofila, care era aşezată pe un piedestal. Era o căldură

îngrozitoare din cauza focului sacru, pe care ea îl întreţinea tot timpul. Îi căzuse de mult tot părul de pe cap, dar din vanitate purta o calotă rotundă. O fată tânără, cu o faţă nemaipomenit de albă şi părul zbârlit îi slujea şi în ochii ei eu am recunoscut privirea speriată a Pythiei din Delfi. Am presupus că Hierofila o instruia pentru a o succeda. Ochii oracolului erau ca două pietre cenuşii, ca şi cum Hierofila ar fi fost complet oarbă.

Când am intrat noi, tânăra fată a început să alerge în toate sensurile şi să sară în faţa noastră. Apoi a izbucnit într–un râs sălbatic, a scos nişte ţipete ascuţite, ca o nebună şi a încetat abia când Hierofila, cu o voce metalică, i–a poruncit să se liniştească, şi noi am tresărit, fiindcă nu ne–am aşteptat ca un astfel de glas puternic să vină de pe buzele unei femei atât de bătrâne. Apoi emisarul lui Demadotos s–a înclinat în faţa ei şi i–a explicat de ce venisem.

Dar vocea autoritară a Hierofilei l–a întrerupt, şi el, plin de respect, nu a mai suflat un cuvânt.

— Termin–o cu pălăvrăgeala! a spus ea. Ştiu eu prea bine de ce–aţi venit la mine. Eu ştiu cine sunt ei şi sosirea le–a fost anunţată la Cumae de corbii ce au zburat deasupra munţilor spre mare, de unde aceşti oameni au venit. Eu nu permit ca spiritele morţilor cu limbile umflate şi ochii ieşiţi din orbite, care–i urmăresc pas cu pas pe aceşti bărbaţi să intre în grota mea. Vedeţi–vă de drumul vostru şi luaţi–vă morţii cu voi!

Respiraţia ei a devenit mai accelerată şi ea a făcut un gest de interdicţie. Ne–am sfătuit şi cei doi etrusci care mă însoţeau au ieşit din grotă invocând spiritele morţilor căzuţi în bătălia de la Himera.

Sibila şi–a regăsit calmul şi a spus:

— Acum este mai bine şi avem spaţiu liber ca să putem respira. Dar de unde vine această lumină care se rostogoleşte peste mine? De unde sunt tunetele ce le aud în urechi, din moment ce nu este furtună?

Atunci, fata care se retrăsese în fundul grotei, s–a apropiat, a atins mâinile Hierofilei, după care a venit şi mi–a pus pe cap o cunună din frunze uscate de dafin. Râsul Hierofilei s–a auzit ca un gâlgâit. M–a fixat cu ochii ei morţi şi mi–a spus:

— O, tu, favorit al zeilor, eu văd strălucirea albastră a lunii pe tâmplele tale şi lumina soarelui pe fata ta. Aş fi vrut să–ţi pun eu însămi pe cap o cunună de salcie sau de mirt, dar trebuie să te

mulţumeşti cu cununa de dafin, fiindcă alta nu am.

Sfetnicul lui Demadotos a crezut că ea delirează şi s–a apucat să–i explice Hierofilei care este întrebarea la care aşteptam să ne răspundă. Şi Hierofila l–a întrerupt pentru încă o dată.

— Oare ce importanţă au două corăbii când o mie de corăbii acoperă fundul mării la Cumae? Să–i lase Demadotos pe aceşti oameni să–şi vadă de drumul lor şi să le restituie corăbiile! Nu corăbiile hotărăsc soarta războaielor, ci însemnele de pe scuturi.

Vocea ei se auzea ca şi cum ar fi sunat dintr–o trâmbiţă de metal.

— Demadotos nu are nevoie de corăbii, ci doar de însemnele de pe ele. Zeul a vorbit!

Sfetnicul lui Demadotos a însemnat vorbele oracolului pe o tăbliţă de ceară, apoi, apucându–mă de braţ, a vrut să ne retragem din grotă, dar tânăra fata s–a repezit la el şi cu o mişcare abilă i–a zgâriat faţa cu unghiile ei ascuţite. Apoi a sărit şi m–a îmbrăţişat. Nu era ea prea curată, dar puternicul miros de dafin şi de ierburi ce–l împrăştiau în jur veşmintele şi pielea ei era plăcut. Am spus că mai rămân un moment, fiindcă era evident că asta se aştepta de la mine, iar sfetnicul lui Demadotos a plecat strângând în dinţi un colţ al mantiei sale. Apoi Hierofila a coborât de pe piedestal şi a deschis o uşiţă de lemn din perete şi tot aburul otrăvitor s–a retras. Prin deschidere se putea vedea cerul albastru şi marea.

S–a apropiat de mine, şi–a trecut mâna prin părul meu şi mi–a atins buzele, urmărindu–le conturul cu degetele. Şi mi–a spus emoţionată:

— Fiu al tatălui tău, eu te recunosc! De ce nu–ţi săruţi mama?

M–am aplecat, am atins pământul, apoi mi–am sărutat mâna, ca să arăt că recunosc drept mamă Pământul. Şi m–am simţit mai mare, şi am simţit lumina din inima mea. Fata tânără s–a apropiat, mi–a atins genunchii şi umerii şi s–a lipit de mine. Din mine se revărsa forţa, subsorile îmi transpirau intens şi sudoarea se prelingea pe şoldurile mele. Dar Hierofila a lovit–o cu pumnul peste urechi şi fata s–a depărtat.

— Tu îţi recunoşti mama. Oare de ce nu–l saluţi şi pe tatăl tău?

Dezorientat, am scuturat din cap şi am spus:

— Dar eu niciodată nu am ştiut cine este tatăl meu şi nici unde m–am născut.

Hierofila vorbea, dar nu era glasul ei. Zeul vorbea:

— O, fiul meu! Tu te vei recunoaşte în ziua când vei pune mâna pe bolta mormântului tatălui tău. Văd lacul tău, văd muntele tău, îţi văd oraşul. Caută şi vei găsi! Ciocăneşte şi ţi se va deschide! Când vei trece dincolo de porţile pecetluite, aminteşte–ţi de mine!

— Priveşte în spatele tău! mi–a poruncit Hierofila.

Am privit dar nu am văzut nimic deşi în grotă pătrundea lumina ce venea de afară prin deschizătura din perete.

Aparent mirată, Hierofila a pus mâna pe fruntea mea şi m–a încurajat:

— Mai priveşte! Oare nu o vezi pe zeiţă? Mai impunătoare şi mai frumoasă decât toţi muritorii, ea te priveşte şi întinde braţele spre tine. Coroana zidită cu iederă îi împodobeşte fruntea. Ea este atât zeiţa lunii, cât şi a fântânii. Ea este zeiţa spumei mării, cerbului, chiparosului şi mirtului.

Am privit dar nu am văzut–o pe zeiţă. În locul unde ea ar fi trebuit să fie, era o formă curbată ca o proră de corabie, înfăşurată într–un veşmânt alb, cu chipul învelit cu benzi albe. Tăcută, încremenită, uşor înclinată înspre înainte, ca şi cum ar fi aşteptat ceva sau ar fi atras atenţia spre ceva.

Retrăgându–şi mâna de pe fruntea mea, Hierofila m–a întrebat tremurând:

— Ce–ai văzut?

— El este încremenit. Chipul îi este acoperit cu benzi de pânză şi indică nordul.

În acel moment, când am rostit aceste vorbe, am simţit un tunet în urechi, ochii mi–au fost orbiţi de o lumină imposibil de suportat şi am căzut inconştient pe pământ. Când mi–am revenit, am avut impresia că plutesc în atmosferă, deasupra pământului, iar ecoul tunetului ce–l auzisem se stingea progresiv în urechi. Abia când am deschis ochii am înţeles că mă prăbuşisem peste pardoseala de piatră a peşterii. Îngenunchiată lângă mine, Hierofila îmi fricţiona mâinile, iar fata îmi tampona fruntea cu un ştergar înmuiat în vin.

Cu vocea ei adevărată şi tremurătoare de femeie bătrână, mi–a spus:

— Prevestirile au fost anunţate şi tu ai fost recunoscut. Dar

nu–ţi mai lega inima de pământ! Caută doar să te cunoşti pe tine, o, tu, nemuritorule!

Am mâncat pâine şi am băut vin împreună cu ea. Mi–a povestit viziunile ei.

Când am ieşit din grota sibilei, o rază de lumină a căzut peste o piatră de lângă picioarele mele. Era o piatră opalescentă de formă ovală şi, în timp ce o puneam alături de celelalte, în punga ce o purtam legată de gât, am înţeles, în sfârşit, că fiecare piatră ce am ridicat–o de pe pământ a marcat sfârşitul unei perioade din viaţa mea şi începutul alteia. M–am depărtat de grotă şi i–am regăsit pe ceilalţi, apoi ne–am întors împreună în oraş. Demadatos a interpretat oracolul în felul lui. A desprins scuturile cu însemnele Etruriei de la prora corăbiilor şi le–a pus în peşteră unde–şi ţinea comorile, apoi ne–a permis să plecăm din Cumae. Dar pe noi nu ne–a neliniştit faptul ca pe corabia noastră nu mai era nici un însemn.

6

Am încredinţat gărzilor din portul Tarquinia corăbiile noastre. Când am coborât pe pământ, oamenii nici nu au vrut să ne salute, au preferat să se întoarcă cu spatele la noi sau să–şi acopere faţa. Străzile deveneau pustii în faţa noastră. Atât de mare era tristeţea pe care am adus–o noi pe pământul etrusc. De aceea, fără să ne fi spus o vorbă, ne–am despărţit unii de alţii în portul Tarquinia, iar cei care erau din Populonia şi Vetulonia au plătit navelor comerciale ca să poată ajunge în oraşele lor. Cei care erau din alte oraşe din interiorul ţării şi–au acoperit capul şi au plecat pe drumurile care duceau spre casa lor. Viaţa acestor bărbaţi urma să fie cufundată în tăcere.

I–am însoţit pe cei zece supravieţuitori ai Tarquiniei până la zidurile oraşului. Lars Arnth ne–a ieşit în întâmpinare. Era neliniştit, dar nu ne–a spus nici o vorbă de reproş. Doar a ascultat povestirea noastră şi l–a răsplătit pe fiecare. În timp ce ceilalţi se retrăgeau, el m–a rugat să mai rămân şi mi–a spus:

— Chiar şi cel mai curajos bărbat nu are nimic de câştigat dacă luptă împotriva destinului, pe care nici zeii nu–l pot influenţa. Mă refer la zeii al căror nume şi număr îl cunoaştem, cărora noi, oamenii, le aducem jertfe. Zei cu chipul acoperit, pe care nu–i putem cunoaşte, sunt deasupra a tot ceea ce există şi nu există, poate că şi deasupra destinului.

L–am rugat:

— Învinuieşte–mă! Loveşte–mă! Poate doar aşa mă voi simţi mai bine.

Cu un surâs trist, Lars Arnth mi–a spus:

— Dar nu este vina ta, Turms! Tu nu eşti decât mesagerul. Însă eu sunt într–o poziţie dificilă. Şefii celor patru sute de familii ale noastre au păreri diferite, iar aceia care întreţin legături de prietenie cu grecii ne împroaşcă cu reproşuri amare pentru că, fără să fi fost nevoie, ni i–am ridicat împotriva noastră. Bunurile pe care le cumpăram de la ei au devenit foarte scumpe, iar

vasele de ceramică din Attica, pe care etruscii le apreciază atât de mult şi care împodobesc mormintele suveranilor, nu mai pot fi găsite decât la preţuri neobişnuit de mari. Oare cine–ar fi putut să creadă că grecii îi vor învinge pe perşi? Dar eu cred că expediţia noastră de război în Sicilia nu este decât un pretext pentru ei. Intenţia lor este să ne distrugă comerţul.

Şi–a pus o mână pe umărul meu şi a continuat:

— Sunt mulţi etrusci care admiră civilizaţia greacă, unii au împrumutat chiar modul zeflemitor şi spiritul îndoielnic al grecilor. Doar oraşele din interiorul Etruriei au rămas sacre. Oraşele porturi sunt deja corupte şi decăzute. Nu întârzia în Tarquinia, Turms! S–ar putea să fii lapidat pentru că te–ai amestecat în treburile etruscilor, tu, un străin.

Mi–am deschis veşmântul, i–am arătat rănile care abia se închiseseră, i–am arătat mâinile mele jupuite şi i–am spus cu amărăciune:

— Dar eu mi–am riscat viaţa pentru etrusci. Nu sunt eu de vină că am avut norocul să mă întorc viu.

Nu i–a venit bine lui Lars Arnth când i–am spus aceste vorbe şi mi–a evitat privirea. A spus:

— O, Turms! Pentru mine, tu nu eşti un străin. Eu ştiu bine acest lucru şi te–am recunoscut, la fel după cum şi tatăl meu te–a recunoscut. Dar, din motive politice, trebuie să evit tulburările. Şi nu vreau ca un oarecare om din mulţime, care nu înţelege, să te omoare cu pietre.

Şi, asigurându–mă de prietenia lui, m–a alungat din oraş. A trecut încă multă vreme până ce faptele grecilor au schimbat opinia oamenilor din Tarquinia care aveau prieteni greci. Negustorii din Tarquinia şi nobilii s–au întristat şi au înţeles că vremurile se schimbaseră.

Mulţi dintre negustorii etrusci spuneau scârbiţi:

— Ca şi cum mâini nevăzute ne–ar strânge de gât. Comerţul nostru este sugrumat. Preţurile mărfurilor din alte ţări cresc de la o zi la alta, dar preţul mărfurilor noastre scade. Înainte vreme, cu cât mai mult un bărbat mergea cu corabia să–şi vândă mărfurile în alte ţări, cu atât se îmbogăţea mai mult. Oare cum de este posibil că acum toate se întâmplă exact pe dos? Cu cât ne străduim mai mult, cu atât mai mult pierdem.

M–a alungat din oraş Lars Arnth asigurându–mă în acelaşi timp de prietenia lui. Dar acest bărbat bogat nu observase cât

de sărac eram. Trecuse multă vreme de când vândusem lanţul de aur pe care mi–l dăruise Xenodot, iar ceea ce obţinusem pe el se cheltuise deja, fiindcă la Cumae, noi, cei care supravieţuisem, împărţeam totul frăţeşte. Aşa că am fost nevoit să–mi vând nenorocita de spadă cu tăişul spart şi scutul deformat în Tarquinia, şi, în timp ce vântul rece al iernii cobora munţii, am pornit–o pe jos, prin oraşul Caere, spre Roma. Eram atât de slăbit şi aveam febră, de aceea nu am fost în stare să muncesc nicăieri pentru a–mi putea plăti călătoria pe o corabie. Când, într–un sfârşit, de pe colina Janiculus, am văzut malul galben al Tibrului, portul, zidurile şi templele, am înţeles că şi în Roma fuseseră multe construcţii distruse. Dar, în mijlocul câmpului devastat, nu era decât casa noastră, care nu fusese atinsă de dezastru şi Misme mi–a ieşit în întâmpinare, cu braţele şi picioarele arse de soare şi ochii sclipind de fericire.

— Am trăit zile îngrozitoare! mi–a spus ea. Nici nu am avut timp să ne refugiem la Roma, după cum ne–ai sfătuit tu. Dar bărbaţii din Veii au pus pe terenul nostru semne sacre şi nimeni nici nu s–a atins de noi, nici măcar nu ne–a fost furat vreun animal. Recolta a fost bună şi se găseşte la loc sigur. Aşa că suntem bogaţi, fiindcă preţul grâului a crescut mult la Roma. Nu–i aşa că dacă tot ne–a mers atât de bine îmi vei cumpăra veşminte şi sandale noi?

Am înţeles că fusesem ocoliţi de necaz din cauza prieteniei cu Lars Arnth. Dar pe lângă bine, a fost şi mult rău în asta, fiindcă abia am pus piciorul pe podul Romei, că am şi fost arestat de către un lictor şi azvârlit în fundul unei hrube umede şi întunecate a închisorii Mamers. În timpul nopţilor geroase, apa a îngheţat şi paiele putrede mi–au fost patul, iar în primele zile, când încă mai aveam putere, mi–am disputat cu şobolanii hrana pe care o primeam. Apoi febra, pe care o purtasem tot timpul în mine în drum spre Roma, s–a agravat, aveam halucinaţii şi, în rarele momente de luciditate credeam că am murit.

Din cauză că eram atât de bolnav, nu puteam fi judecat şi condamnat. Autorităţile mă considerau o persoană neimportantă şi arestarea mea nu a fost decât o manevră politică, destinată distragerii atenţiei mulţimii nemulţumite după un război pierdut. Nimeni nu–mi acorda vreo atenţie şi pe consuli prea puţin îi interesa soarta mea.

Dar nu am murit. Febra a mai scăzut, şi, într–o dimineaţă, m–

am deşteptat cu mintea limpede. Însă eram atât de slăbit, încât abia am putut să–mi ridic mâinile. Când gărzile au văzut că mă însănătoşisem, i–au permis lui Misme să mă revadă. Ea parcursese în fiecare zi lungul drum de la fermă până la oraş şi de flecare dată a vrut să intre, după ce a aşteptat răbdătoare la poarta închisorii, dar de fiecare dată nu i s–a permis. Hrana, pe care ea mi–a adus–o, mi–a salvat viaţa. Gardienii mi–au spus că, în ciuda faptului că îmi pierdusem complet memoria şi nu înţelegeam nimic, în momentele în care eram lucid am mâncat şi am băut.

Când m–a văzut, Misme a izbucnit în plâns şi, aplecându–se peste aşternutul meu împuţit de paie, m–a hrănit cu mâinile ei şi m–a forţat să înghit fiecare bucăţică de mâncare şi fiecare picătură de vin. Când mi–a revenit puterea de înţelegere, am prevenit–o să nu mai vină la închisoare, pentru că autorităţile ar putea să o închidă şi pe ea, chiar dacă era un copil.

Misme m–a fixat cu ochi plini de mirare şi mi–a spus:

— Eu nu cred că mai sunt copil. Eu înţeleg mult mai multe lucruri pe care niciodată nu le–am înţeles mai înainte.

Din orgoliu, nu voiam ca ea să–i povestească despre starea mea lui Arsinoe şi nici nu voiam să–i creez necazuri. Chiar dacă Misme nu–mi spusese, eu ştiam că sunt acuzat de trădare, proba cea mai convingătoare fiind casa mea de la ţară, care rămăsese intactă, în timp ce toate celelalte din jur fuseseră distruse. De ce soldaţii din Veii mi–ar fi ocolit ferma dacă nu le–aş fi făcut nişte servicii? Situaţia mea s–a înrăutăţit şi mai mult când s–a aflat că participasem la expediţia militară a etruscilor împotriva Siciliei. Adevărul este că, dacă aş fi fost cetăţean roman, în ciuda bolii, aş fi fost flagelat şi decapitat imediat. Niciodată nu aspirasem să fiu cetăţean roman, dimpotrivă, aderasem la tagma preceptorilor, pe care romanii o dispreţuiau, doar din dorinţa de a evita accesul la cetăţenia romană.

Îmi era mai multă teamă pentru Misme decât pentru mine însumi. Ferma şi animalele mele urmau să fie, fără îndoială, confiscate de către stat, iar eu, în cel mai fericit caz, exilat. Aveam îngropat într–un loc sigur capul de taur din aur, care era o adevărată avere, dar dacă aş fi încercat să plătesc un judecător, nu încape îndoială că el ar fi păstrat aurul şi la vinovăţia mea s–ar mai fi adăugat şi încercarea de corupţie.

După ce am chibzuit îndelung, i–am spus:

— Draga mea Misme, nu te mai întoarce la fermă! Mai bine te duci în locuinţa mamei tale, unde eşti în mai mare siguranţă. Tu eşti doar fiica ei, ea ar putea să te protejeze. Dar nu–i povesti nimic despre mine. Explică–i doar că am dispărut şi că tu ai nevoie de cineva care să te protejeze.

— Niciodată nu–i voi cere eu protecţie lui Arsinoe, a spus ea hotărâtă. Prefer să devin păstoriţă sau chiar să fiu vândută ca sclavă, dar la ea, niciodată nu mă voi întoarce.

Nu bănuisem că ea nutreşte astfel de sentimente faţă de Arsinoe şi i–am spus:

— Dar ea este mama ta. Oare nu ea ţi–a dat viaţă?

Lacrimi de ură i–au umplut ochii şi Misme mi–a spus:

— Dar ea este o mamă plină de răutate şi cruzime. Toată copilăria ea m–a neglijat, fiindcă eu nu am ştiut cum să–i fiu pe plac. Acest lucru încă i–l pot ierta. Dar ea s–a debarasat de Hanna, care era atât de bună cu mine cum ea, mama mea, nu a fost niciodată. Hanna a fost singura mea prietenă.

Am fost cuprins de tristeţe când mi–am adus aminte de felul în care se purtase Arsinoe cu Hanna. Fiecare detaliu din trecut mi–a revenit în minte şi m–a torturat, şi am înţeles că în destinul tinerei sclave fusese ceva care–mi scăpa. Am întrebat–o pe Misme dacă remarcase vreodată ceva suspect la prietena ei Hanna.

— Dar eu eram încă un copil mic atunci când teribilul eveniment s–a petrecut, a spus ea. Totuşi, sunt sigură că aş fi ştiut dacă ea ar fi umblat după bărbaţi, fiindcă dormea în acelaşi pat cu mine şi niciodată nu a lipsit. Ea m–a sfătuit cum să mă păzesc de mânia mamei mele şi mi–a spus că tu nu eşti adevăratul meu tată. Aşa că, nu mai are nici un rost să ascunzi de mine acest adevăr. Hanna mi–a povestit că Arsinoe l–a făcut să trăiască într–o permanentă dorinţă şi nesiguranţă pe adevăratul meu tată, de aceea, până la urmă, el şi–a pus capăt zilelor şi s–a înecat într–o mlaştină. Era un medic grec şi–ţi era prieten, nu–i aşa? Dar tu, Turms, ai fost singurul bărbat pe care Hanna l–a iubit. Din cauza ei te iubesc eu, chiar dacă nu o meriţi. Nu, nu, nu am vrut să spun asta, a adăugat ea. Tu ai fost atât de bun cu mine, poate că mai bun decât un tată adevărat. Însă cum de–ai putut–o abandona tu pe cea care–ţi purta în pântece pruncul?

— O, zei! am strigat. Ce spui tu, copil nefericit?

Curgea sudoarea pe faţa mea şi nu aveam nevoie de privirea acuzatoare a lui Misme ca să înţeleg că ea spunea adevărul. În fond, în afară de afirmaţiile lui Arsinoe, eu nu aveam altă dovadă că aş fi fost sterp.

— Atunci, a rostit Misme cu sarcasm, poate tu crezi că pe Hanna a lăsat–o grea vreun zeu? Tu ai fost singurul bărbat cu care ea s–a culcat şi eu nu mă îndoiesc de acest lucru. Hanna mi–a povestit când începuse să se teamă, dar eu nu am înţeles nimic, fiindcă eram atât de mică, abia acum reconstitui din frânturi de aducere–aminte ce s–a întâmplat. Şi înţeleg clar că Arsinoe a ştiut acest lucru. De aceea a şi vândut–o celui mai îngrozitor negustor de sclavi.

Privindu–mi chipul încremenit, Misme a considerat că nu cred şi mi–a spus:

— Dar tu, într–adevăr, nu ai ştiut? Eu am crezut că o dispreţuiai pe Hanna şi de aceea nu ai vrut să–ţi asumi nici o responsabilitate. Toţi bărbaţii sunt nişte laşi, ăsta–i adevărul. Chiar dacă nu a fost în stare să mă înveţe şi altceva, acest lucru îl ştiu de la mama mea. Dar ea nu mi–a spus cui a vândut–o pe Hanna. Am aflat–o mai târziu de la sclavul de la grajduri care a însoţit–o în piaţa de vite. În acea vreme venise un negustor de sclavi în Roma, care cumpăra sclave volsce pentru bordelurile din Tir. Lui i–a vândut–o Arsinoe pe Hanna. Şi acel negustor a asigurat–o pe Arsinoe că, dacă copilul care se va naşte va fi băiat, îl va castra şi îl va vinde în Persia, iar dacă va fi o fată, o va învăţa din copilărie meseria mamei sale. Am fost atât de disperată şi am plâns atât de mult ani de zile pentru soarta Hannei, dar am crezut că tu ştii ce s–a întâmplat cu ea.

Lacrimile îi curgeau fără încetare pe obrajii ei de copil. Şi–a pus mâinile peste mâinile mele.

— O, Turms, tatăl meu! m–a implorat ea. Iartă–mă că am gândit atât de rău despre tine! O, zei, de ce nu am păstrat totul în inima mea ca până acum? Totuşi, sunt fericită, fiindcă ştiu că tu nu ai vrut să–i faci Hannei nici un rău. Dar aş fi fost şi mai fericită dacă ai fi făcut din Hanna mama mea şi dacă aş fi avut un frate sau o soră.

Nu mai puteam suporta. Ororii i–a luat locul o furie sălbatică, am invocat zeii infernului şi am blestemat–o pe Arsinoe, în viaţă cât şi în moarte, pentru crima înspăimântătoare ce o făptuise. Dar imprecaţiile mele au fost atât de teribile, încât Misme şi–a

astupat urechile cu mâinile ca să nu le audă. Apoi mânia mea s–a transformat într–o disperare cumplită, fiindcă am înţeles că Hanna trebuie să fie deja moartă, iar fiul nostru, dispărut de multă vreme. Casele de prostituţie feniciene păstrează secretele lor şi odată intrată acolo, o femeie nu mai poate fi salvată. Acest lucru Arsinoe îl ştia prea bine.

Până la urmă m–am liniştit şi i–am spus:

— Poate că–i mai bine dacă nu te vei mai întoarce niciodată la această femeie. Soartă mai detestabilă decât aceea de a depinde de ea, nu există.

În imposibilitatea de a o proteja pe Misme, i–am dat câteva sfaturi bazându–mă pe vizibila ei isteţime. I–am spus despre capul de taur din aur, i–am povestit unde este îngropat şi am sfătuit–o să nu cumva să îl vândă în Roma, ci să–l taie în bucăţi mai mici, pe care să le vândă, când va avea nevoie, doar în oraşe etrusce.

I–am sărutat buzele, am strâns–o în braţe şi i–am spus:

— Un spirit păzitor mă protejează pe mine. Sper să aibă grijă şi de tine cineva, draga mea copilă! Nu fi neliniştită pentru mine, poartă–ţi doar ţie de grijă!

In aceeaşi noapte am avut un vis de o uimitoare claritate. O femeie adusă de spate, acoperindu–şi faţa cu o margine a veşmântului, a intrat pe nu se ştie unde în hruba mea de piatră. În vis am ştiut cine este şi am avut încredere în ea. Când m–am deşteptat, nu am mai ştiut cine a fost acea femeie, dar încrederea, încă mai era în mine.

În sfârşit, mi s–a permis să mă spăl şi să mă îmbrac cu veşminte curate, apoi am fost condus la casa justiţiei. Am fost întrebat de ce tâlharii din Veii au ocolit casa mea şi eu le–am răspuns că nu ştiu, fiindcă în acea vreme luptam în Sicilia alături de etrusci. Dar am spus că, probabil, vreunul dintre prietenii pe care îi aveam în oraşele etrusce va fi fost cauza acestui noroc.

Era o dimineaţă îngheţată. Consulul şi chestorul aveau sub scaunele lor vase în care ardeau cărbunii. Îşi tot strângeau togile pe ei, îşi ridicau picioarele pentru a nu atinge lespezile reci de piatră şi abia îşi puteau înăbuşi căscatul. În urma propriei mele mărturisiri, ei m–au declarat vinovat de trădare în timp de război; singura chestiune, care le–a dat o oarecare bătaie de cap a fost dacă ei aveau dreptul legal să mă condamne la moarte, din moment ce nu eram cetăţean roman. Până la urmă, au căzut

de acord că, având eu cincisprezece iugăre de pământ lângă hotarele Romei, aş fi putut obţine cetăţenia romană, deci nu există nici o diferenţă între mine şi un cetăţean roman. Dar conştiinţa lor de apărători ai legii îi împiedica să–l arunce într–o prăpastie sau să–l înece în Tibru pe un om care nu este cetăţean roman, aşa că, m–au anunţat ei, răsuflând uşuraţi, că nu sunt condamnat decât la flagelare şi decapitare, cu toate că, fiind un trădător, nu aş fi meritat un sfârşit atât de onorabil.

O moarte sigură mă aştepta, fiindcă romanii nu cunosc noţiunea de iertare după ce o judecată s–a săvârşit şi nici eu nu puteam face apel la tribunii poporului, fiindcă nu eram cetăţean roman. Dar nici nu–mi era teamă, nici nu credeam că voi muri. Adevărul este că serenitatea şi aerul meu încrezător i–a impresionat pe gardieni atât de mult, încât au venit des ca să sporovăiască cu mine.

Judecarea mea a fost publică, aşa că şi la urechile lui Arsinoe au ajuns ecourile. Pe de altă parte, când a aflat că peste câteva zile urma să fiu executat în piaţa centrală a Romei, călcându–şi promisiunea, Misme s–a dus la mama ei şi i–a vorbit. Aşa se face că Arsinoe şi–a făcut apariţia în închisoare cu un coş de nuiele sub braţ, ca să împartă, din caritate, hrană prizonierilor şi criminalilor.

Când a ajuns în dreptul hrubei mele, prefăcându–se că nu m–ar cunoaşte, a spus soţiei senatorului, care o însoţea:

— Acest bărbat pare a fi grec. Continuă împărţitul hranei, fiindcă eu vreau să–l hrănesc pe acest nenorocit care are mâinile prinse în lanţuri!

Într–o oală de argilă, preparase aceeaşi supă din carne de vacă, de porc şi de berbec, care o făcuse celebră în timpul asediului volscilor.

Aşezându–se în genunchi pe paiele murdare, ea a început să mă hrănească şi obrajii îi erau foarte aproape de ai mei.

— O, Turms! a spus în şoaptă. Cât de mult rău ţi–ai făcut ţie însuţi! Oare de ce ai trădat Roma, care a fost întotdeauna atât de binevoitoare cu tine? Eu nu ştiu cu ce te–aş putea ajuta şi nici cum aş putea să–ţi salvez viaţa. Nici Tertius Valerius nu–ţi poate fi de vreun folos, fiindcă zace înţepenit în pat şi nu poate să rostească nici un cuvânt. Ieri a avut un alt atac de paralizie.

Făcând abstracţie de aspectul meu jalnic, şi–a pus mâna pe pieptul meu gol şi a început să mă mângâie ca altădată,

continuându–şi trăncăneala:

— O, zei! Cât eşti de murdar şi de slab! Ca un câine ce rătăceşte prin gunoaie. Eu i–am întrebat pe oamenii legii ce ar mai putea fi de făcut şi ei mi–au spus că dacă ai fi fost cetăţean roman, ai fi putut cere judecata tribunilor poporului. Însă, cel care este vinovat de trădare nu poate obţine cetăţenia romană. O, Turms! Eşti insuportabil. Întotdeauna trebuie să faci tu ceva care să mă ameţească. Poate că ar fi trebuit să te gândeşti şi la Misme. Acum, din cauza ta, ea este săracă şi nici casă nu are. Şi cine crezi tu oare că ar mai dori să se căsătorească cu fata unui om care a fost executat pentru trădare?

Când am fost în stare să spun şi eu ceva, i–am spus:

— Arsinoe, ia–ţi labele de pe trupul meu, că dacă nu, te voi omorî, chiar şi aşa legat în lanţuri! Sunt în pragul morţii, de aceea te conjur să–mi spui, pentru prima dată în viaţa ta, adevărul. Ai ştiut că Hanna purta în pântece copilul meu? Oare acesta este motivul care te–a împins s–o biciuieşti atât de cumplit şi să o vinzi ca sclavă?

Îmbufnată, Arsinoe a trântit lingura în oala de argilă şi a spus:

— De ce să discutăm despre lucruri atât de plictisitoare, care s–au întâmplat demult, când am putea să ne privim în ochi cât încă mai suntem vii? Şi aşa am suferit atât de mult din cauza acestei fete respingătoare. Dar dacă tu insişti să cunoşti adevărul, fii liniştit, nu–ţi voi ascunde nimic! Nu sunt eu oare femeie? Dar eu am înţeles dintr–o privire ce s–a întâmplat în acea noapte când v–am lăsat singuri la Panormos. Apoi, am văzut cu ce ochi umili de câine credincios ea te contempla de fiecare dată când credea că nu o observă nimeni. La început, acest lucru m–a amuzat, însă trebuie să–ţi imaginezi ce am simţit când am înţeles că este însărcinată de la tine. Eu sunt destul de femeie şi nu admit bastarzi în casa mea!

Nouă ani trecuseră de atunci şi chipul ei încă se înroşise de furie.

— Nu ştiu ce mă împiedică să te strâng de gât cu mâinile mele pentru această murdară trădare a dragostei ce ţi–am purtat–o, a urlat ea.

Mânia nu–i era prefăcută. Nu, ea era convinsă că doar eu eram vinovat de nefericita soartă a Hannei. În adâncurile fiinţei, ea suferea cu adevărat că din cauza destinului, sau, poate că

din cauza propriei zeiţe, nu a avut parte de un copil de la mine. Pentru aceasta, îi eram recunoscător, şi am înţeles că aşa fusese în intenţia zeilor. Nu aş fi avut nimic bun de aşteptat de la descendenţii din Arsinoe. Chiar nici în Misme eu nu aveam încredere absolută.

După accesul de furie, Arsinoe mi–a mărturisit:

— Acum îmi pare rău de fapta mea şi îmi este teamă, nu cumva la bătrâneţe, lemurii Hannei şi ai copilului ei să vină şi să mă persecute. Adevărul este că am dat mai multă importanţă decât trebuia acestei întâmplări, că doar nu este pentru prima dată când un stăpân se culcă cu servitoarea lui şi o lasă însărcinată. O, Turms! Dar eu am fost atât de mult rănită şi lovită în mândria mea! Poate că astăzi aş putea să iert astfel de fapte.

S–a aplecat deasupra mea şi am simţit un miros îmbătător de narcise. Atunci am remarcat că–şi înroşise buzele şi îşi umbrise pleoapele. Mi–a spus cu un ton grav:

— O, Turms! Cât de mult mi–ai lipsit! În vis, te–am văzut de multe ori, dar eu trebuie să mă îngrijesc pentru viitorul ce mă aşteaptă. Tot ceea ce am este frumuseţea mea. Dar, ca să obţii cel mai bun preţ, o astfel de bogăţie trebuie vândută la timpul potrivit.

Nu mă puteam împiedica să nu–i privesc ochii luminoşi, gura frumoasă, buzele, nasul.

— Arsinoe, i–am spus, întotdeauna tu vei fi frumoasă, ochii mei nu se satură niciodată să te privească. Doar tu eşti femeia pe care o doresc mereu.

Şi–a desfăcut mantia, s–a aplecat mai mult şi mi–a mângâiat bărbia.

— Cât de frumos ştii tu să minţi, Turms! Dar eu nu mai sunt decât o femeie bătrână. Nu peste multă vreme voi împlini cincizeci de ani. Uite, vreau să fiu cinstită cu tine, pentru că aşa ai dorit, de aceea îţi spun că sunt cu aproape zece ani mai bătrână decât tine. Doar zeiţa m–a ajutat să par mai tânără decât sunt în realitate.

— Arsinoe, i–am spus eu, frumuseţea ta nu are vârstă. Este nemuritoare, ca şi zeiţa ta.

Mi–a zâmbit cu tandreţe, dar când a deschis uşor gura, am văzut strălucirea aurului.

— Eu nu mai am nici măcar dinţii mei, s–a tânguit ea. După

ce l–am născut pe Iulius, am pierdut mulţi dinţi. Dar un bijutier etrusc mi–a făcut alţi dinţi din fildeş şi din aur, şi i–a fixat cu atâta măiestrie, încât sunt mai bine înfipţi în gingie decât dinţii cu care m–am născut.

Erau, într–adevăr, mai frumoşi decât ai lui Tanaquil. Apoi am întrebat–o:

— Oare cum se face că fiul tău poartă numele Iulius? Doar familia Iulius este una dintre cele mai vechi familii din Latinum.

Nu i–a convenit observaţia, dar explicaţia a dat–o convingător.

— Eu însămi mă trag dintr–o ramură colaterală a familiei Iulius, a pretins ea. Acest lucru l–am dovedit în faţa reprezentanţilor legii, când Tertius Valerius s–a căsătorit cu mine, aşa că fiul meu este de sânge patrician, în zilele de astăzi, familia Iulius este săracă, dar ea se trage din Ascanios, fiul lui Enea din Troia, acela care a întemeiat cel mai vechi oraş din Latinum, Alba Longa. Însemnul familiei Iulius este porcul sălbatic şi în fiecare an ei trebuie să–l liniştească pe cerbul sacru al zeiţei Artemis. Dar, prin Enea, există, de fapt, o descendentă din Afrodita. Aşa că în familia Iulius sângele zeiţei s–a amestecat cu sângele zeului–lup Mamers. De aceea i–am dat băiatului numele Iulius. Când i–am explicat lui Tertius Valerius, el a înţeles.

Şi a continuat:

— Păcat că ceilalţi doi copii ai mei nu au nici un viitor. Hiuls va ajunge doar regele unui popor barbar, iar de Misme, mi–e teamă că nimic nu se va alege. Dar semne certe mă fac să am multe speranţe în Iulius. De aceea, dacă bietul Tertius va muri, nu mă voi mai căsători cu Manius Valerius, după cum mă bătea gândul. Printre altele, fiindcă femeia acestuia din urmă trăieşte încă, şi s–ar părea că are şi o sănătate bună. Dar există un oarecare Iulius, sărac, este drept, dar foarte simpatic, care a devenit prietenul familiei noastre. Cu ăsta, dacă m–aş căsători, n–aş mai avea nevoie de nici un Valerius şi fiul meu va fi Iulius de două ori. Cea mai în vârstă dintre vestale, care îşi aduce aminte despre vremurile când erau regi în Roma şi cunoaşte foarte bine toate familiile vechi, mi–a dat sfaturi folositoare.

Dar în timp ce vorbea atât de pătimaş despre fiul ei Iulius, gândul mi–a alunecat din nou la Hanna şi la copilul meu. Arsinoe a observat chipul meu trist şi a spus neliniştită:

— Aşa este, Turms. Am greşit că am vândut–o pe Hanna, dar

voiam să o trimit undeva, cât mai departe de Roma. De aceea am vândut–o unui oarecare negustor fenician.

Apoi s–a uitat cu ochii senini la mine şi a jurat:

— Pe numele zeiţei, pe numele lui Misme, pe numele lui Hiuls şi chiar şi pe părul de pe capul meu, îţi jur, Turms, corabia pe care se afla Hanna s–a scufundat în timpul unei furtuni îngrozitoare, cu toţi sclavii şi mărfurile de pe ea. Acest lucru s–a întâmplat în dreptul oraşului Cumae şi nimeni nu a scăpat cu viaţă, aşa că nu mai ai de ce să fii neliniştit pentru Hanna şi pentru copilul tău. Nu mă urî pe mine din cauza lor!

Ştiam că a minţit. O cunoşteam eu destul de bine pe Arsinoe.

— Aşa deci? Şi Iulius? am întrebat–o scârbit. La urma urmelor, puteai să juri chiar şi pe numele lui Caius Marcius Coriolanus. Însă, tare–aş vrea să ştiu de ce n–ai jurat pe numele fiului tău iubit.

S–a uitat înspre mâinile ei şi a răspuns tulburată:

— Nu, nu, el n–are nimic a face cu acest lucru. Şi–apoi, el s–a născut mai târziu. Pe numele lui nu pot jura. Dar ai intuit bine. Numele lui întreg este Caius Iulius, însă nu am vrut să–ţi zgândăresc sensibilitatea, de aceea nu ţi l–am spus decât pe jumătate. Era o datorie faţă de adevăratul lui tată.

— Să ştii că s–ar putea să rămâi cheală, Arsinoe, şi–ar fi păcat, i–am spus eu. Ce rost avea să te mai juri şi pe părul tău?

Dar nu am mai continuat să o necăjesc, fiindcă am înţeles că dacă jurase, fie şi strâmb, o făcuse din milă pentru mine, ca să–mi elibereze gândurile de sentimentul de vinovăţie ce–l aveam din pricina destinului Hannei. Iar dacă a jurat chiar şi pe părul ei, riscând să–l piardă, poate că a vrut să–l jertfească pentru mine, fiindcă ea, într–adevăr, mă iubise. Sau poate că–i căzuse deja tot părul şi purta o perucă? Nu, nu, inima ei schimbătoare, labirintul gândirii ei, un bărbat întreg la minte nu le poate înţelege.

— Fie aşa precum doreşti tu, Arsinoe! i–am spus liniştit. Deci Hanna s–a înecat. Vina este doar a mea, nu a ta. N–are nici un rost să te temi de lemuri. Eu te–am iertat. Dă–mi şi tu iertare pentru că nu am fost bărbatul care tu ai fi dorit să fiu. Încă îţi mai cer să mă ierţi pentru că nu ţi–am oferit siguranţa după care ai râvnit! în numele dragostei noastre, îţi doresc să rămâi frumoasă şi luminoasă cum eşti acum şi cum întotdeauna ai fost! Întotdeauna şi pentru eternitate, Arsinoe!

Chipul ei a început să strălucească, părul îşi revărsa aurul în lumina zeiţei, care o scălda, era ca şi cum soarele pătrunsese în întunecata hrubă a închisorii. Am simţit în nări mirosul rozelor şi brânduşelor. Pielea ei a devenit şi mai netedă, de culoarea merelor roşii şi a zăpezii. Confuz, tremurând, am recunoscut–o în ea pe zeiţă şi m–am bucurat că, în inima sa, ea nu a fost niciodată rea. Crudă, capricioasă, egoistă, nesinceră, ea nu era decât chipul zeiţei născută din spuma albă a mării, oglindit pe pământ. O undă de dorinţă, de tandreţe şi de iubire mă împingea spre ea arzându–mi trupul. Dar nu am mai întins mâinile ca să o ating. Timpul era împlinit, eu mă eliberasem deja de ea.

Apăsându–şi pieptul cu mâna, a strigat uimită:

— Ce–ai spus? Ce mi–ai făcut, o, Turms? Sunt atât de fierbinte, inima îmi bate nebuneşte şi simt cum prin vinele mele curge sângele tinereţii. O, cât de tânără şi de radioasă mă simt! Zeiţa a revenit în mine!

Şi–a pipăit fruntea şi a spus:

— Nu, legile Romei şi judecăţile ei nu te pot ajuta pe tine. Dar, graţie zeiţei, ştiu cum să te scot de aici. Apoi nu vom mai avea nici o datorie unul faţă de altul, chiar de–ar fi să nu ne mai revedem niciodată în viaţa aceasta.

S–a aplecat să mă sărute. Buzele îi erau reci şi obrajii i s–au înroşit ca ai unei fecioare în pragul primului sărut. A fost ultima dată când am sărutat–o, fiindcă niciodată nu ne–am mai revăzut. Dar sunt bucuros în inima mea că mi–o pot aminti astfel.

Întâlnirea noastră m–a ajutat să–mi accept moartea şi în fiecare dimineaţă am aşteptat să aud strigătele mulţimii şi paşii lictorilor care să mă ducă în piaţa unde urma să fiu executat. Promisiunilor lui Arsinoe nu le–am dat o prea mare importanţă. Am înţeles că acesta fusese modul în care ea a ştiut să mă consoleze. Nu putea Arsinoe să schimbe hotărârea judecătorilor.

Dar, peste câteva zile, poarta s–a deschis şi în hrubă a intrat femeia pe care am văzut–o în vis, a cărei faţă era acoperită de o pânză cenuşie şi care mă privise prin fanta din dreptul ochilor, căreia nu i–am putut vedea chipul. Abia după ce gardianul a ferecat poarta hrubei, şi–a dezvelit faţa brăzdată de încreţituri adânci şi am înţeles că în faţa mea se găsea cea mai bătrână preoteasă a templului zeiţei Vesta. O văzusem deja de multe ori

la circ, aşezată în loja de onoare a vestalelor. Mi–a spus:

— Tu eşti bărbatul pe care îl caut, îţi recunosc chipul.

Abia o puteam zări în întunericul hrubei, dar, într–un acces de luciditate, zidurile închisorii s–au deschis şi am văzut–o ca în lumina zilei, aşezată pe o bancă de piatră, cu o umbrelă de soare deasupra capului. Am îngenuncheat în faţa ei şi mi–am aplecat capul. A surâs cu zâmbetul ei şters de femeie bătrână, mi–a atins părul murdar şi m–a întrebat:

— Oare nu–ţi mai aduci aminte de mine, Turms? M–ai întâlnit chiar în prima zi când ai ajuns în Roma. De atunci au trecut deja nouă ani. Singur ai găsit grota şi izvorul sacru, ţi–ai răcorit mâinile în apa lui şi ai ales cununa de iederă. A fost destul pentru mine. Dar chipul ţi–l cunoşteam mai demult.

Şi a mai spus:

— Zeii mi–au arătat ce am de făcut. Romanii nu trebuie să te dezonoreze şi să te omoare, o, Turms, pentru că un astfel de sacrilegiu i–ar mânia pe zei şi dezastrul s–ar abate asupra Romei. Spre binele Romei, tu trebuie să fii eliberat. Şi pentru tine, fiindcă Roma este oraşul tău.

— Nu am fost prea fericit în Roma, i–am spus eu. Viaţa în Roma mi–a adus multă amărăciune în suflet, de aceea nici nu–mi este frică de moarte.

A scuturat uşor din cap şi a spus:

— Fiul meu iubit! Tu, cel care trebuia să vii! Rătăcirea ta încă nu s–a sfârşit! Tu încă nu poţi să te odihneşti şi să uiţi!

Ochii ei negri m–au privit intens. Ea a rostit:

— Mângâietoarea, plăcuta uitare, binecuvântata uitare! Dar tu nu te–ai născut om pe pământ doar pentru tine! Singur te–ai rătăcit. Tu ai fost liber să alegi ceea ce ai vrut, dar acum a venit timpul. Cununa din frunze de stejar îţi poate acoperi capul. Cei nouă ani au trecut, ai atins deja vârsta înţelepciunii. Trebuie să mergi spre nord! Este o poruncă. Nu te supune altor semne sau prevestiri!

— Cum aş putea să merg, când singurul meu drum este deja hotărât? Dar eu voi fi decapitat în curând. Ce mai poţi face tu, o femeie bătrână?

Şi–a îndreptat trupul, şi–a ridicat capul şi a spus:

— Este luna februarie. Săritoarele gângănii de primăvară ale zeului–lup şi–au pierdut elitrele de aramă, ca şi cum mâini nevăzute le–ar fi smuls. Cei doisprezece prezicători, care

tălmăcesc semnele câmpului, sunt neliniştiţi şi din cauza şoarecilor şi ciorilor. Ei au confirmat că niciodată culturile tale nu au fost atinse de grindină. Pământul tău a fost întotdeauna dăruit cu soarele şi cu ploile care i–au fost de folos. Vitele tale nu s–au îmbolnăvit niciodată. Oile tale au fătat miei gemeni. Zeul tău este un zeu străin pentru Roma. El şi–a manifestat voinţa prin multe prevestiri, care nu pot fi ignorate. Romanii respectă legile, dar mai mult decât de legi, se tem de zeii străini şi nu doresc ca ei să se amestece în treburile Romei. Pe zeii lor ştiu cum să–i înduplece şi să–i liniştească, dar pe zeii străini nu, fiindcă nu cunosc vorbele sacre pe care trebuie să le rostească, nici jertfele cu care să–i mulţumească.

Apoi a spus:

— Acum câteva zile, soţia unui înalt senator a venit să–mi vorbească despre tine. La început, nu am înţeles despre cine este vorba şi m–am îndoit de spusele ei. Pentru că, de obicei, ea aduce jertfe secrete pentru ca anumitor femei respectabile să le meargă rău. Dar zeiţa ei mi–a venit în ajutor şi mi–a deschis ochii şi am înţeles că o mare nenorocire se poate abate asupra Romei. Marele pontif şi–a desfăşurat cartea şi a găsit numele tău în ea. Senatul a trebuit să se supună, fiindcă cele mai vechi familii din Roma cunoşteau deja despre ce este vorba. Turms, pedeapsa ta a fost anulată! Nici biciuit nu vei fi. Dar trebuie să pleci din Roma. Şi vei pleca spre nord. Tu eşti deja aşteptat. Lacul tău te aşteaptă. Muntele tău te aşteaptă.

Vestala a bătut în poartă, gardianul a deschis–o şi a adus o ciutură plină cu apă. Apoi a intrat un fierar, care mi–a tăiat lanţurile. Bătrâna vestală m–a spălat cu mâinile ei, mi–a uns trupul şi mi–a pieptănat părul. Apoi gardianul a adus un coş de nuiele în care se găsea o tunică lungă, făcută din cea mai fină lână şi vestala m–a înveşmântat. Apoi a pus pe umerii mei o togă cenuşie, asemănătoare celei pe care ea o purta. Iar pe cap mi–a aşezat o cunună cu frunze de stejar şi ghinde.

— Eşti gata de drum, a spus ea. Dar aminteşte–ţi, ceea ce ţi–am spus este secret; poporul roman nu trebuie să ştie nimic. Toţi cei de a căror încredere am avut nevoie, au jurat că vor păstra tăcere. Grăbeşte–te! Aleargă sprinten, o, tu, cerb sacru! Cei doisprezece tălmăcitori ai câmpurilor te aşteaptă. Ei te vor proteja şi te vor conduce pe partea cealaltă a Tibrului, în afara hotarelor Romei. Pentru prima dată de când există republica

romană, consulul a anulat o condamnare la moarte. Dar poporul nu trebuie să ştie acest lucru.

Bătrâna fecioară a templului Vestei a mai spus:

— Zeii au învăluit oraşul în ceaţă ca să–ţi înlesnească plecarea.

Mi–a întins braţul şi m–a scos afară din hruba umedă şi rău mirositoare, apoi toate porţile închisorii s–au deschis în faţa noastră, una după alta. Ceva din interiorul fiinţei mele mi–a spus că o asemenea femeie nu aştepta de la mine nici o răsplată, nici o vorbă de mulţumire. Era ceaţa sacră, ceaţa care ne ascundea altor priviri şi ne proteja paşii. Când am ajuns în forum, tălmăcitorii pământului m–au înconjurat. M–au sprijinit atenţi cu braţele lor şi m–au ajutat să merg, fiindcă picioarele îmi tremurau şi eram lipsit de puteri după atâta timp cât trăisem în acea hrubă a închisorii.

Străjerii podului s–au întors cu spatele ca să nu ne vadă când am alunecat pe lângă ei ca nişte umbre prin ceaţa cu care zeii m–au protejat. Pentru ultima dată am mers de–a lungul podului Romei, am simţit mirosul lui de bălegar şi scârţâitul lemnului sub picioare. Dar ceaţa era atât de groasă, de aceea nu am putut distinge apa Tibrului, am auzit doar, când am trecut pe lângă pilonii de susţinere, tânguirea ei, murmurul de rămas–bun al Tibrului.

Când am vrut să traversez drumul pentru a mai privi încă o dată spre casa şi pământul meu, tălmăcitorii pământului m–au împiedicat şi au rostit în şoaptă:

— Îţi vom proteja pământul. Îţi vom proteja sclavii. Îţi vom proteja vitele. Nu te abate de la drumul tău!

Când am ajuns la hotare, s–au strâns în cerc împrejurul meu şi s–au aşezat pe pământul umed. M–am aşezat şi eu. Ceaţa s–a ridicat şi vântul a început să bată, iar ei au frânt ceremonios o pâine de orz în douăsprezece părţi şi au luat fiecare, începând cu cel mai bătrân, şi au mâncat. Apoi cel mai bătrân dintre ei a turnat într–un vas de argilă vinul dintr–un burduf, vasul de argilă a trecut din mână în mână şi ei au băut. Dar mie nu mi–au dat nici să beau, nici să mănânc.

Vântul de nord a risipit apoi ceaţa şi cerul s–a deschis luminos. Când a început să ardă soarele, ei s–au ridicat deodată, mi–au pus pe umeri un sac din piele şi m–au împins dincolo de hotare, pe pământul etrusc. În inima mea eu am ştiut că ceea ce

au făcut ei a fost just. Vântul de nord, triumfător, îmi biciuia obrajii, sângele din trupul meu a început să clocotească, dar pământul pe care picioarele mele au păşit nu îl cunoşteam.

7

Nordul era direcţia spre care trebuia să mă îndrept. Mă simţeam mai liber decât oricând. Am dat jos de pe mine viaţa de până atunci aşa cum lepezi un veşmânt prea uzat. Mi–am simţit fiinţa uşoară, ca şi cum aş fi fost o pasăre a văzduhului; mi se părea că picioarelor mele le crescuseră aripi şi nu mai atingeau praful pământului. Eram îmbătat de lumina soarelui, ochii mei nu se mai săturau să privească verdele câmpurilor şi dealurilor. Viaţa de nomad mă făcea să zâmbesc. Primăvara hoinărea împreună cu mine, păsărelele ciripeau, râurile îşi ieşeau din matcă, ploi blânde sărutau pământul.

Mă abăteam uneori de la drumul drept, urmăream potecile păstorilor şi îmi odihneam picioarele obosite la malul unui iaz. De pe dealuri se auzeau duioase melodii, pe care păstorii le cântau din flaute. Am mers doar spre nord şi uneori în jurul capului meu s–au rotit în zbor păsări. Mă deşteptau în zorii zilei ţipetele gâştelor sălbatice ce urcau spre cer.

O fericire a aşteptării era în inima mea. Nu mă gândeam la nimic. Nu–mi doream nimic. Ceva din fiinţa mea îmi spunea că mă voi regăsi, că este timpul potrivit pentru a mă cunoaşte. Înţelesuri ascunse îmi călăuzeau paşii.

Nu mă grăbeam. Câteodată înnoptam la vreo stână, alteori în bordeiul rotund al vreunui ţăran sărac. Deseori mă odihneam la poalele munţilor şi mă bucuram de căldura binecuvântată a soarelui. Apa era proaspătă, pâinea avea un gust bun. Şi am fost iarăşi puternic. Ca şi cum aş fi fost din nou tânăr. Mi–am simţit trupul purificat de otrava ucigătoare a vieţii, de opresiunea lucrurilor făptuite, de tortura gândurilor. Eram liber. Mă bucuram de singurătate. Hoinăream fericit.

Apoi au apărut dealurile în vârful cărora alergau umbrele norilor. Într–un sfârşit, după săptămâni de drum, am întâlnit câmpiile roditoare, coastele colinelor acoperite cu viţă–de–vie, plantaţiile gri–argintii de măslini şi străvechii smochini. În vârful

unui munte se ridica o cetate cu ziduri îmbrăcate în iederă, porţi arcuite şi case colorate. Dar nu m–am îndreptat într–acolo. Împins de o dorinţă arzătoare, am părăsit drumul ce ducea spre oraş şi am căutat cărarea spre muntele vecin. Păsările şi–au întrerupt zborul. Apoi au fost înaintea mea, arătându–mi drumul spre vârful muntelui vecin, iar o vulpe, care se odihnea în faţa vizuinii ei, s–a ridicat şi a început să alerge înainte–mi, luând cu asalt pantele ce trebuiau depăşite. Simţeam în nări mirosul animalelor pădurii. Un cerb semeţ păşea uşor alături de mine. Pietrele se rostogoleau sub picioare, veşmintele îmi erau destrămate, pantele erau abrupte, urcuşul nu era câtuşi de puţin uşor şi abia puteam să mai respir. Însă la un moment dat am simţit că sunt în apropierea unui loc sacru. Şi, de la o clipă la alta, această presimţire a fost mai puternică, până nu am mai fost doar eu, acela care eram. Eram şi pământul, şi cerul, şi văzduhul, şi muntele. Eram mai mult decât *eu.*

Am văzut gurile mormintelor, coloanele sacre din faţa lor şi locuinţele pictorilor şi tăietorilor de piatră. Am văzut scara sacră, dar nu m–am oprit. Am urcat mai sus de morminte, până am ajuns în vârful muntelui. Atunci a început furtuna. Deasupra capului meu, bolta cerului era fără nori, dar vântul sufla, aşa cum va sufla atunci când mă voi întoarce într–un trup plămădit dintr–o altă argilă şi voi urca scara mormântului, ţinând în mâini vasul negru cu pietrele vieţii mele. Prefacă–mi–se scrisul în pulbere, risipească–mi–se aducerea–aminte, ce importanţă are? Piatră după piatră, voi lua în mână pietrele vieţii mele şi le voi citi, iar sub cerul senin al muntelui meu sacru, furtuna se va dezlănţui din nou.

M–am uitat spre nord şi am văzut lacul. Înconjurat de munţii brumării, marele meu lac, frumosul meu lac. L–am recunoscut. Ca şi cum i–aş fi auzit cândva trestia unduitoare, ca şi cum i–aş fi simţit cândva mirosul de mâl, ca şi cum i–aş fi gustat deja apa proaspătă. Vuietul furtunii îmi lovea urechile şi mi–am întors privirea spre apus, dincolo de morminte, spre conul muntelui albăstrui al zeiţei. Şi muntele îmi era cunoscut. Mi–am lăsat ochii să coboare drumul sacru, străjuit de coloanele din lemn pictate, până în câmpie, apoi să urce din nou pe cealaltă parte a muntelui. Acolo era oraşul meu. L–am recunoscut. L–au recunoscut picioarele mele, l–a recunoscut inima mea. L–am simţit cu inima mea când am trecut hotarele, când am depăşit

dealuri, în vârful cărora alergau umbrele norilor.

O ameţeală plăcută era în toată fiinţa mea, am îngenuncheat şi am sărutat pământul care m–a adus pe lume. Am sărutat pământul, mama mea, şi i–am mulţumit că am ajuns înapoi acasă după lunga rătăcire.

Umbrele unor fiinţe luminoase au străbătut cerul, iar eu am coborât panta muntelui, am ajuns la fântâna sacrificială şi am privit în întunecatu–i hău. M–am oprit în faţa mormintelor. Nu am ezitat. Am atins capătul rotund al unei coloane decorate cu un cerb graţios care sărea şi am şoptit:

— Tată! Fiul tău s–a întors!

M–am întins pe pământul cald din faţa mormântului tatălui meu. Liniştea şi siguranţa pe care le–am simţit în inima mea atunci, niciodată nu o mai cunoscusem. Am privit cum soarele coboară domol şi se ascunde în spatele muntelui conic al zeiţei, colorând dealurile în roşu–sângeriu. Acoperişurile templelor din oraş şi statuile pictate ale zeilor de pe muntele de pe cealaltă parte a văii au strălucit în lumina soarelui de asfinţit. Apoi s–a lăsat întunericul şi eu am adormit.

M–au deşteptat tunetele. Era noapte şi vântul vuia, norii se rupseseră într–o ploaie caldă şi în apropiere am văzut strălucirea fulgerelor. Apoi pământul de sub mine s–a cutremurat când fulgerul a lovit creasta muntelui din faţa mea. Am simţit în nări mirosul fulgerului şi al pietrei sfărâmate, mâinile şi picioarele mele au început să vibreze. Dansul ancestral era din nou în mine. Am ridicat mâinile spre cer, ploaia caldă m–a sărutat şi am dansat dansul fulgerului sacru, ca atunci, pe drumul ce ducea spre templul din Delfi, când am dansat dansul furtunii.

Când m–am deşteptat din nou, am observat că soarele răsărise deja. Trupul îmi era îngheţat şi am început să–mi frec mâinile şi picioarele ca să mi le încălzesc. Tăietorii de piatră şi pictorii, care se îndreptau spre locurile lor ie muncă, s–au oprit şi m–au privit cu teamă. Când au văzut că sunt viu, s–au întors cu spatele şi şi–au văzut de drum. Gardianul mormintelor şi–a ridicat bastonul sacru. Atunci a apărut, urcând muntele pe cărarea sacră, preotul fulgerelor, care era înveşmântat în mantia de ceremonie şi avea pe cap o cunună. Gardianul i–a ieşit în întâmpinare şi i–a strigat că în faţa mormântului regal al lui Lars Porsenna a găsit dormind un străin înfăşurat într–o mantie cenuşie. I–a mai povestit că alături de mine dormea o

căprioară şi că porumbeii zeiţei au zburat deasupra capului meu. Şi că apoi m–am deşteptat când au venit artizanii.

Preotul fulgerelor a spus:

— Astă–noapte a strălucit fulgerul, de aceea am venit să văd ce s–a întâmplat pe muntele sacru.

S–a oprit în faţa mea şi m–a privit intens. Apoi şi–a acoperit ochii cu mâna stângă, a ridicat braţul drept şi m–a salutat ca pe un zeu.

— Îţi recunosc chipul, a spus el şi a început să tremure. L–am văzut în statuile şi frescele din morminte. Cine eşti tu? Ce doreşti?

— Am căutat şi am găsit, i–am răspuns eu. În inima mea am lovit până ce poarta s–a deschis. Eu, Turms, m–am întors acasă. Sunt fiul tatălui meu.

Un bătrân tăietor de piatră cu faţa obosită, care se întâmplase să treacă în timpul acesta pe lângă noi, a lăsat să–i cadă din mâini uneltele ce le purta şi a izbucnit în plâns.

— Este el! Regele nostru s–a întors printre noi, trăieşte şi este încă şi mai frumos decât în cele mai bune zile ale bărbăţiei sale.

S–a aplecat să–mi sărute genunchii, dar nu i–am dat voie şi i–am spus:

— Nu, nu, tu te înşeli! Eu nu sunt rege.

Dar câţiva artizani deja alergau înspre oraş să vestească sosirea mea. Preotul fulgerelor a spus:

— Am văzut fulgerele. Sosirea ta era anunţată şi iniţiaţii au discutat despre asta încă de acum nouă ani. Multora le–a fost teamă că nu vei găsi niciodată drumul întoarcerii, dar nimeni nu a îndrăznit să se amestece în destinul hotărât de zei şi să te călăuzească. Augurul nostru te–a salutat atunci când ai ajuns în Roma şi ţi–a citit prevestirile, pe care le–a anunţat şi iniţiaţilor. De la marele preot al fulgerelor de pe insulă, noi am ştiut că eşti pe drum, fiindcă fulgerele, în semn de bucurie, au trasat un cerc complet pe pământ. Spune–mi, tu eşti un adevărat lucumon?

— Nu ştiu, i–am răspuns eu. Ştiu doar că m–am întors acasă.

— Chiar dacă nu eşti lucumon, a spus el, nu încape îndoială că prin venele tale curge sânge nobil, Tu eşti fiul lui Lars Porsenna. Te–ai odihnit noaptea în faţa mormântului lui şi, nu numai atât, după chip se cunoaşte că eşti fiul lui.

Am văzut apoi cum ţăranii din vale şi–au abandonat boii şi

carele lor şi au început să urce muntele unul după altul pe cărarea sacră ca să ne iasă în întâmpinare.

— Eu nu cer nimic, i–am spus. Doresc doar să–mi trăiesc restul vieţii în ţara mea. Nu am venit să revendic nici averi, nici putere. Ajuns în ţara mea ca cel mai umil dintre umili, am recunoscut dealurile, am recunoscut munţii, am recunoscut lacul, am văzut mormântul tatălui meu. Este tot ceea ce voiam, îmi este de ajuns. Dar povesteşte–mi despre tatăl meu!

— Numele oraşului tău este Clusium, a răspuns el evaziv. Este cetatea etruscă a vaselor de ceramică neagră şi a chipurilor eterne. De când lumea, olarii şi sculptorii din Clusium au creat pentru eternitate chipuri de oameni din argilă arsă, din piatră moale şi din alabastru. De aceea tu eşti uşor de recunoscut, Turms. Te vei regăsi în chipul tatălui tău. Aici, la picioarele noastre, în acest mormânt, el se odihneşte, iar peste sarcofag, pentru eternitate, statuia lui din piatră este culcată, ţinând în mâini cupa sacră. Şi în oraş sunt imagini ale lui.

— Povesteşte–mi despre tatăl meu! I–am mai îndemnat eu pentru încă o dată. Până acum, eu nu am ştiut nimic despre originea mea.

Şi el a povestit:

— Lars Porsenna a fost cel mai curajos suveran al ţărilor din interiorul Etruriei. El însuşi nu s–a recunoscut ca lucumon, iar numele de rege noi i l–am dat abia după ce a murit. El a cucerit Roma, dar nu a vrut să–i constrângă pe romani ca să–l reînscăuneze pe regele pe care ei l–au expulzat. De aceea, i–a sfătuit pe romani să se orienteze pentru o guvernare asemănătoare cu a noastră, pe care noi am adoptat–o după moartea lui. Noi avem doi conducători şi două sute de reprezentanţi, care sunt aleşi în fiecare an. Glasul poporului este ascultat când sunt aleşi reprezentanţii. Ambiţioşii, care au dorit, după moartea lui Lars Porsenna, să se agaţe de putere, nu au reuşit. Noi am hotărât că până în momentul în care vom găsi un lucumon adevărat, nu vom admite un guvernator unic.

A spus în continuare preotul fulgerului:

— Tatăl tău a fost în tinereţe un bărbat plin de viaţă, neliniştit. A luat parte la expediţia de război a etruscilor în Cumae. După ce am fost înfrânţi, el s–a întrebat: *Ce anume este acel ceva, pe care grecii îl au, iar nouă ne lipseşte?* De aceea a călătorit în oraşele Greciei ca să înveţe obiceiurile grecilor.

Departe, pe înălţimi, în faţa porţii arcuite a oraşului se vedea mulţimea de oameni înveşmântaţi în alb. Apoi au ajuns primii ţărani şi s–au oprit la o distanţă considerabilă faţă de noi cu mâinile aspre legănându–se uşor pe lângă corp şi s–au uitat cu atenţie înspre mine.

— Lucumonul, lucumonul, îşi murmurau ei unul altuia. Lucumonul a sosit.

Întorcându–se spre ei, preotul fulgerului le–a explicat:

— El este fiul lui Lars Porsenna, care s–a întors din ţări străine. El nici nu cunoaşte semnificaţia cuvântului *lucumon.* Nu ne mai tulburaţi cu şuşoteli stupide.

Dar oamenii au murmurat în continuare, aşa se face că din gură în gură, au ajuns, până la urmă, ca fiecare să audă următoarele vorbe:

— El a adus ploaia. A venit o dată cu descreşterea lunii şi ne–a binecuvântat câmpurile.

Au rupt crenguţe verzi din copaci şi le–au fâlfâit în semn de bun venit şi au strigat exaltaţi de bucurie:

— Lucumon! Lucumon!

Preotul fulgerelor, contrariat, mi–a spus:

— Ai incitat neliniştea poporului. Nu este bine. Dacă eşti, într–adevăr, lucumon, va trebui să fii supus la probe şi recunoscut. Acest lucru se poate face doar la toamnă, când are loc adunarea sacră a tuturor oraşelor etrusce în Volsinii, la marginea lacului. Până atunci, cel mai bine ar fi să nu te faci nici văzut, nici auzit.

Însă primii locuitori din oraş şi–au făcut deja apariţia, gâfâind după drumul greu pe care îl străbătuseră în goană. Erau îmbrăcaţi în grabă cu cele mai frumoase veşminte de sărbătoare. Şuşoteala mulţimii, care era la început ca o adiere de vânt a crescut de la o clipă la alta până ce a ajuns ca vijelia furtunii şi toţi îşi povesteau ce se întâmplase. Am auzit cu urechile mele pe cineva care povestea că aş fi coborât din cer o dată cu fulgerul şi pe un altul care susţinea că ajunsesem pe muntele sacru călătorind pe spinarea unui porumbel. Iar strigătele mulţimii erau din ce în ce mai triumfătoare:

— Lucumon! Lucumon!

Dar prea aproape de mine, nimeni nu se încumeta să stea sau să–mi atingă veşmintele.

Apoi au apărut şi augurii cu toiagele lor terminate cu un

cârlig recurbat şi preoţii haruspicii, purtând fiecare câte un model din bronz sau din argilă arsă a ficatului de berbec, pe care erau înscrise numele şi locurile zeilor. Mulţimea s–a dat la o parte, iar ei s–au apropiat de mine, studiindu–mă cu privirea lor înţeleaptă. Pe cer alunecau norii, şi, pentru un moment, un nor a umbrit soarele. Fiind în umbră, am văzut clar muntele zeiţei în lumina puternică a soarelui.

Preoţii erau într–un moment dificil, dar acest lucru aveam să–l aflu mai târziu. Adevărul este că doar cei mai vârstnici dintre ei erau iniţiaţi şi fuseseră avertizaţi de venirea mea, dar chiar şi cei care erau iniţiaţi îşi puneau întrebarea dacă eram un adevărat lucumon sau doar fiul lui Lars Porsenna, fapt care, la urma urmelor tot o bucurie era pentru poporul care, într–adevăr, îl iubise. Doar prevestirile şi profeţiile nu erau de–ajuns. Trebuia ca eu însumi să mă recunosc lucumon şi să fiu recunoscut. Recunoaşterea o puteau face doar cei doi lucumoni în viaţă din Etruria. În timpurile noastre moderne, foarte mulţi oameni, în mod special cei din porturile de la mare, se îndoiau că lucumonii ar exista în realitate. Aceasta era influenţa grecească. Vântul arid al îndoielii, care sufla dinspre Ionia, se împrăştiase pe toate mările şi pământurile.

Probabil că preoţii ar fi preferat să mă tragă deoparte şi să discute cu mine, dar poporul sosise înaintea lor. Râzând bucuroasă, mulţimea îi încuraja pe băieţii tineri şi pe fete, care erau împodobiţi cu cununi de mirt, violete şi dafin, să aducă pe muntele sacru litiera divină din templu. Muzica fluierelor duble se dezlănţuise, iar dansatorii sacri roteau zbârnâitoarele în mâini, răspunzând suflătorilor din fluier. Fără teamă, ei s–au apropiat de mine, m–au prins de braţe şi m–au obligat să mă aşez pe perna dublă de pe jilţul divin.

Dar când au început să ridice litiera divină ca s–o poarte pe umerii lor, nu am mai răbdat, am ţipat la ei să o coboare, m–am ridicat în picioare, apoi i–am îmbrâncit şi, făcându–mi loc prin mulţime, am început să merg pe drumul sacru înspre oraş. Tinerii m–au privit neliniştiţi şi şi–au frecat braţele ca şi cum ar fi fost loviţi, dar eu nu îi lovisem. Toţi norii se risipiseră de pe cer şi razele de soare mi–au urmărit paşii. Când mi–a văzut părul strălucind în soare, mulţimea a intonat ceremonios:

— Lucumon! Lucumon!

Nu au murmurat în joacă, nu au murmurat triumfător, au

făcut–o cu toţii în semn de respect.

În urma mea mergeau preoţii, iar mulţimea venea după ei liniştită. În felul acesta am coborât până în vale, apoi am urcat drumul şerpuitor, până am ajuns la arcada porţii şi am intrat în oraşul meu. În tot acest timp, soarele a strălucit şi un vânt uşor mi–a mângâiat şi mi–a răcorit faţa.

Mi–am petrecut toată vara aceea minunată în casa liniştită pe care bătrânii oraşului mi–au oferit–o. Servitori, ai căror paşi nu se auzeau, vegheau să am tot ceea ce îmi trebuie. Îmi înţelegeam fiinţa, mi–o ascultam şi încercam să mă cunosc mai bine. Le–am spus preoţilor iniţiaţi să mă înveţe ce trebuie să ştiu, dar ei mi–au răspuns:

— Dacă eşti lucumon, ştiinţa este în tine însuţi. Nu în noi.

Să fi fost ei invidioşi şi doritori de ceartă? Să se fi îndoit asupra intenţiilor mele, temându–se că în numele tatălui meu ce fusese rege, voi încerca să mă agăţ de putere? Nu ştiu. Cert este că, din cauza poporului, care avea încredere în mine, ei nu au îndrăznit să–mi facă nici un rău, deşi ar fi putut să mă otrăvească, la fel cum i–au otrăvit pe cei care au aspirat să ajungă regi după moartea lui Lars Porsenna. Moartea tatălui meu a fost neaşteptată. El a fost atacat de un porc sălbatic, care l–a muşcat cu colţii lui înfiorători. Sănătos, în putere, el a murit la cea mai frumoasă vârstă a vieţii, când încă nu împlinise cincizeci de ani. Dar renumele lui s–a păstrat şi bănuiesc că se va păstra atâta timp cât poporul etrusc va mai fi pe pământ.

Acea vară toridă, când eu am bâjbâit ca să deschid porţi secrete din profunzimile fiinţei mele, a fost cea mai frumoasă vară din viaţa mea. O vară minunată, roditoare, prosperă. În Clusium au suflat vânturi calde şi ploile au fost din abundenţă. După cum au afirmat toţi, nimeni nu–şi aduce aminte să mai fi fost vreodată grânele mai bune şi vinul mai dulce. Vitele au fost grase şi nici o boală n–a bântuit, nici asupra oamenilor, nici asupra animalelor. Nu au fost crime, iar vecinii, care se certau de–o viaţă, s–au împăcat. După atâţia ani de greutăţi şi neînţelegeri, norocul mă însoţise la Clusium.

Un preot iniţiat mi–a povestit că mă născusem cu faţa acoperită de o membrană. Au mai fost şi alte prevestiri, care i–au incitat pe bătrâni să–i profeţească tatălui meu că eu voi deveni lucumonul poporului meu. Dar tatăl meu a spus:

— Eu însumi nu mă recunosc a fi un lucumon, chiar dacă alţii

m–au îndemnat să cred că sunt. Inteligenţă, curaj şi integritate sunt de ajuns pentru un om. Să ai milă de cel care suferă, să–l susţii pe cel slab, să–l pocneşti pe cel insolent peste gură, să rupi punga cu aur a celui lacom, să–i laşi celui ce lucrează pământul pe care lucrează, să protejezi poporul de hoţi şi de uzurpatori. Un suveran nu are nevoie de o altfel de gândire după care să se orienteze. Şi nu este nevoie să fii lucumon pentru a guverna corect. Dacă fiul meu este un adevărat lucumon, el trebuie să fie în stare să se descopere singur că este lucumon şi să–şi găsească singur cetatea, ca lucumonii din timpurile străvechi. Nimeni nu obţine prin naştere dreptul de lucumon. Abia după vârsta de patruzeci de ani, un adevărat lucumon se poate recunoaşte şi poate fi recunoscut. De aceea, eu trebuie să–mi încredinţez fiul altcuiva să–l crească.

Aşa se face că atunci când am împlinit şapte ani, tatăl meu a călătorit împreună cu mine la Sibaris, cel mai civilizat oraş grecesc al Italiei şi m–a încredinţat unui prieten apropiat, obţinând de la el promisiunea că nu–mi va spune nimic despre originea mea. Desigur, nu i–a fost uşor să mă lase acolo, mai cu seamă că eram singurul lui copil. Mama mea murise când aveam trei ani şi tata nu a mai vrut să se recăsătorească. Din cauza poporului lui m–a sacrificat pe mine, pentru că nu a dorit să ajung un fals lucumon doar pentru că, după ce m–am născut, semnele au arătat că sunt lucumon.

Fără îndoială, în intenţia lui a fost să–mi supravegheze de departe creşterea şi educaţia, dar pe neaşteptate a izbucnit războiul cu Crotona, în care Sibarisul a fost şters de pe faţa pământului cu o meticulozitate nemaiîntâlnită până atunci. Din cele patru sute de familii din Sibaris au supravieţuit doar femeile şi copiii, care s–au îmbarcat pe corăbii ce au plecat spre Milet. Prietenul tatălui meu a găsit posibilitatea de a mă salva trimiţându–mă în Ionia cu femeile şi copiii ce părăseau oraşul, şi nu a vrut să dezvăluie că sunt etrusc, pentru a nu fi vândut ca sclav de către cei din Crotona. El însuşi a rămas să lupte şi a fost omorât, la fel ca toţi bărbaţii celor patru sute de familii din Sibaris, chiar dacă lumea nu le aminteşte niciodată curajul, ci doar îi învinuieşte că erau petrecăreţi şi destrăbălaţi.

Poate că prietenul tatălui meu nu a vrut să spună nici femeilor în grija cărora mă va fi lăsat care este originea mea, pentru a nu–şi încălca legământul ce–l făcuse lui Lars Porsenna,

dar oricum, nu avea nici o importanţă, fiindcă cine scăpase din Sibaris avea şi aşa destule pe cap. Iar nenorociţii refugiaţi au fost uitaţi de toată lumea, chiar dacă la început Miletul le–a plâns soarta.

Tatăl meu nu avea cincizeci de ani când a murit şi mulţi au spus după ce el a murit că fusese lucumon, chiar dacă el, din motive neştiute, nu a vrut să–şi dezvăluie adevăratul har. Alţii au spus că nu ar fi putut fi, din cauză că fusese în război şi că moartea neaşteptată a fost o pedeapsă pentru că s–a amestecat în afacerile poporului roman. Mai cu seamă că porcul sălbatic era animalul sacru al latinilor, încă mai sacru şi mai străvechi decât lupul.

Iniţiaţii m–au prevenit şi mi–au spus:

— Mulţi suverani, unii chiar provenind din cele mai mari familii, au început să–şi spună lucumoni, ca să dea o culoare aparte puterii pe care o au, de aceea este pusă la îndoială existenţa adevăraţilor lucumoni. Orice poate fi iertat, dar nimic nu este mai rău decât dacă un fals lucumon se recunoaşte cu ipocrizie a fi un adevărat lucumon. Un astfel de bărbat ar putea să se unească cu zeii întunericului şi, cu ajutorul lor, să–i orienteze greşit pe auguri, pe haruspicii şi pe fulguriatori. Dar zeii, până la urmă îi dezvăluiesc pe falşii lucumoni, chiar dacă ei fac miracole şi–i orbesc pe oamenii obişnuiţi ca să nu le înţeleagă falsa identitate.

Surorile tatălui meu au venit să mă vadă, dar nu m–au îmbrăţişat, iar copiii lor s–au uitat cu ochii mari la mine. Ele mi–au spus că vor împărţi cu plăcere împreună cu mine averea lui Lars Porsenna, chiar dacă nu au nici o dovadă că eu sunt, într–adevăr, fiul lui, dar eu le–am răspuns că nu am venit în Clusium pentru moştenire, aşa că au răsuflat uşurate. Probabil că ar fi fost greu pentru ele să–şi convingă bărbaţii, deşi la etrusci femeile pot dispune după cum vor de bunurile lor şi au aceleaşi drepturi de urmaş ca şi bărbaţii. De aceea, un bărbat etrusc, care este mândru de familia sa, menţionează alături de numele tatălui şi numele mamei. Adevăratul meu nume este Lars Turms Larkhna Porsenna, fiindcă mama mea era din străvechea familie Larkhna.

Despre ea se povestea că ar fi fost o femeie foarte frumoasă, dar tristă, la fel ca străvechii etrusci, despre care se ştie că aveau o înclinaţie mai mare spre melancolie decât cei din zilele

noastre. Tatăl meu se născuse dintr–o familie etruscă mai tânără şi mai impulsivă, ce nu avea rădăcini prea vechi în Etruria. După ce vestea vitejiei lui din război a fost cunoscută, după ce a strâns bogăţii, a cerut–o pe mama mea de soţie, dar mi–au povestit unii bătrâni că, încă din copilărie, mama mea i–a oferit în joacă un măr pe malul unui râu, şi de atunci el a ştiut că ea va fi soţia lui.

Cei de acelaşi sânge cu mine m–au vizitat pentru a ne cunoaşte, dar au avut, la fel ca şi ceilalţi oameni, o poziţie neutră şi nu au vorbit în favoarea sau defavoarea mea, aşteptând doar ca adunarea din Volsinii să hotărască dacă sunt sau nu sunt un adevărat lucumon.

Singur am gândit aşa: de–a lungul vieţii eu am obţinut tot ceea ce am vrut, mai puţin sau mai mult, dar totdeauna suficient. De ce m–aş lega singur de pământuri, case şi lucruri? Bogăţiile nu îl fac pe un om mai liber, dimpotrivă, îl încătuşează. Cel care posedă ceva, este întotdeauna bântuit de teama să nu piardă ceea ce posedă. La fel de gelos ca şi bogatul care–şi închide cu zece ferecaturi comorile în sipete şi lădiţe, veghindu–le cu străşnicie şi temându–se să nu–i fie furate, omul care este sărac şi are câteva oi, nu se poate odihni fiind doar cu gândul să nu li se întâmple ceva oilor lui.

În acea vară, tinerii din Clusium au exersat cu înverşunare în vederea alegerii celui care va reprezenta oraşul la jocurile tradiţionale din Volsinii, unde, în fiecare an era desemnat oraşul suveran al Etruriei. Dar iniţiaţii mi–au explicat că, de secole, aceste lupte sacre nu mai aveau nici o influenţă politică. In zilele noastre, câştigătorul luptelor poate să se căsătorească cu fecioara care este miza jocului, iar oraşul lui este timp de un an oraşul de onoare al Etruriei.

Nu am fost prea atent când mi s–a povestit despre tradiţiile perpetuate prin aceste jocuri din Volsinii. Eram preocupat să învăţ a mă cunoaşte pe mine însumi, nu doar ca om, ci încă mai mult. Locuiam într–o încăpere depărtată de orice zgomot, cu pereţii acoperiţi de fresce. Sculpturi, vase de ceramică şi alte obiecte minunate îmi încântau ochii. Mă odihneam pe saltele moi, beam vin bun şi mă bucuram de cele mai rafinate mâncăruri. Nici din patul în care mă odihneam nu lipsea tot ceea ce trebuia pentru a–mi desfăta simţurile. Dar din mine lipsea ceva şi încă nu ştiam ce. Şi am bătut cu răbdare la porţile inimii

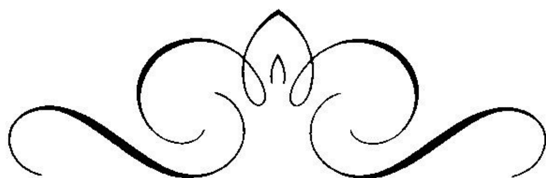
mele.

Uneori totul îmi era clar pentru o clipă, se întâmpla ca trecerea unui fulger. Alteori, ca un ţipăt, o idee se desprindea din gândurile mele. Atunci eram fericit. Dar apoi îmi simţeam din nou greutatea terestră a trupului. Parfumuri îmbătătoare îmi desfătau fiecare clipă, zi şi noapte ardea tămâia şi mirodeniile în thymiaterioanele de aramă. Cu toate acestea simţeam mirosul mort a trupului meu. Cu toate că încercasem să îndepărtez tot ceea era în mine trupesc, omenesc. În noaptea cu lună plină, mi–a apărut în vis zeiţa fecioară, sălbatică şi intimidantă, cu chipul mânios. Şi zeiţa născută din spuma mării mi–a apărut în vis, cu păru–i de aur şi trupul alb ca zăpada, şi a încercat să mă lege din nou de pământ amăgitor.

În ciuda acestor apariţii, a fost cea mai frumoasă vară a vieţii mele, acea vară în care m–am descoperit pe mine însumi şi am aflat că sunt mai mult decât un trup pieritor de argilă. Apoi, puţin înainte de a veni toamna, nu m–a mai bucurat nimic şi am fost sfâşiat de o melancolie profundă. În noaptea când luna se mistuise de pe cer, am plecat spre Volsinii împreună cu reprezentanţii oraşului Clusium. Dar pe propriile picioare nu mi s–a permis să merg, nici pe spinarea vreunui cal sau măgar. Am fost purtat într–o şaretă acoperită, trasă de boi albi, a căror frunte era împodobită cu o panglică lată dintr–o ţesătură fină vopsită în roşu. Draperii grele mă ascundeau privirii oamenilor.

În aceeaşi şaretă, disimulate după aceleaşi draperii, au fost transportate amândouă conurile de piatră albă din templul zeului Voltumna, metamorfozatorul.

Încă o dată mă voi odihni pe patul convivial şi mă voi desfăta la ospăţul zeilor, atunci când sudoarea morţii îmi va brobona fruntea. De aceea, eu, Turms, încă nu mă grăbesc să consemnez tot ceea ce aş dori să–mi amintesc când mă voi întoarce.

Ultima carte:
OSPĂŢUL ZEILOR

1

Nu există un lac mai limpede şi mai albastru decât lacul sacru al poporului nostru etrusc. Când l–am văzut prima oară între munţii maiestuoşi, pe suprafaţa lui liniştită se oglindea puţina lumină de amurg a toamnei. Tot atunci am văzut pentru întâia oară templele şi rotundul sacru din pietre, cercul zeiţei Turan, cea căreia grecii îi spun Afrodita. Am văzut brazda din care se ridicase odinioară Tages ca să dăruiască Etruriei înţelepciunea. Am văzut izvorul lângă care s–a arătat nimfa Vegoia. Cine ştie, poate că Tages şi Vegoia îşi vor fi făcut apariţia într–o altă parte. Dar ce importanţă are că mormântul lui Tages se afla în Tarquinia sau că la Roma oricine poate vedea peştera şi izvorul Vegoiei, din moment ce tradiţia a aşezat pentru eternitate aceste locuri sacre în Volsinii?

Însă pentru mine, cel mai sacru dintre toate locurile sacre rămâne templul zeului Voltumna, metamorfozatorul. Coloanele lui masive de piatră înconjoară un sanctuar gol, care este străjuit de o uimitor de frumoasă Himeră din bronz, în trupul căreia sălăşluiesc împreună un leu, un şarpe şi un vultur, simboluri ale pământului, cerului şi puterii subterane. Neînvinsă, Himera apără sanctuarul gol al lui Voltumna. Grecii pretind că un oarecare erou de–al lor, călare pe un cal înaripat, ar fi învins şi ar fi omorât Himera, în tinereţe, la Corint, eu însumi am văzut fântâna lui Pegas. Dar, pentru poporul etrusc, Himera trăieşte ca simbol al zeului Voltumna, metamorfozatorul, şi grecii încă nu au reuşit s–o omoare.

În timpul sărbătorii de toamnă, se adunau oamenii din toate oraşele etrusce în Volsinii, dar numai reprezentanţii desemnaţi, împreună cu suita lor, aveau dreptul să intre în perimetrul sacru şi să locuiască acolo. Partea nesacră a puternicului şi prosperului oraş Volsinii se întindea pe o distanţă de jumătate de zi de mers prin trecători şi de căţărat pe crestele munţilor. Artizanii şi negustorii din Volsinii sunt renumiţi în toată Etruria şi

ştiu să profite din plin de sărbătoarea de toamnă.

În dimineaţa primei zile, cu capul acoperit, am fost condus la casa consiliului, unde erau deja întruniţi cei doisprezece reprezentanţi ai celor douăsprezece oraşe. Printre ei erau doi lucumoni adevăraţi şi alţi cinci, care doar foloseau acest titlu, al optulea era un rege ales de popor, iar ceilalţi patru erau, pur şi simplu, delegaţi numiţi de sfatul înţelepţilor din oraşul lor. Printre aceştia din urmă, era şi reprezentantul oraşului Clusium. Printre cei doisprezece erau şi bărbaţi foarte bătrâni, dar şi foarte tineri, de pildă Lars Arnth Velthuru care, în calitate de regent, îşi înlocuia tatăl. Toţi erau înveşmântaţi în mantii, pe care erau brodate însemnele sacre ale oraşelor lor. Toţi m–au privit cu curiozitate, dar nu cu superioritate. Unii erau în picioare, alţii aşezaţi, dar nimic nu lăsa să se bănuiască vreo ierarhie.

Mi–am descoperit capul. Ştiam că aceasta este prima şi cea mai simplă încercare. În timp ce privirea mea trecea de la un bărbat la altul, fiecare încerca să–mi atragă atenţia, unii clipind complice din ochi, alţii surâzând sau afişând un aer sever. Fiecare şi–a acoperit mantia, ca eu să nu pot distinge după însemne, cărui oraş îi aparţine. Cu toate acestea, am ştiut imediat care sunt cei doi lucumoni. Nu aş putea explica cum de i–am recunoscut, dar am fost absolut sigur şi am zâmbit amuzat de jocul lor copilăresc.

Apoi, m–am dus şi mi–am înclinat cu respect capul în faţa bătrânului lucumon al oraşului Volsinii, după care l–am salutat la fel de respectuos pe lucumonul Volterrei, un bărbat masiv, care încă nu împlinise cincizeci de ani. Figura îi era întunecată de o eternă răceală. Poate că–l recunoscusem după ochi, poate după zâmbetul din colţul buzelor. Din el se degaja o austeră seriozitate, din bătrânul lucumon al oraşului Volsinii, zâmbetul şi bunătatea. Pe ceilalţi i–am salutat cu o simplă înclinare a capului.

După ce au schimbat o privire între ei, amândoi lucumonii au făcut un pas înainte. Bătrânul a spus:

— Te recunosc, Lars Turms.

Dar ceilalţi au început imediat să discute zgomotos în contradictoriu şi câţiva chiar au spus că aceasta nu este o dovadă suficientă, fiindcă aş fi putut ghici după aspectul lor exterior că cei doi sunt adevăraţii lucumoni sau că,

reprezentantul oraşului Clusium mi–ar fi putut face un semn discret, indicându–mi–i. Nu s–au ferit să discute de faţă cu mine, ca şi cum eu nici nu aş fi existat.

Bătrânul lucumon mi–a atins umărul şi prin mâna lui am simţit cum pătrunde în mine toată căldura, bunătatea şi tandreţea lui.

— Umblă pe unde vrei în aceste zile, a spus el zâmbind, în locuri sacre sau profane, nu are importanţă unde. Asistă la sacrificii, dacă doreşti. Urmăreşte jocurile. Nici o uşă nu–ţi va fi închisă, dar nimeni nu te va constrânge să deschizi vreuna.

Lucumonul Volterrei mi–a mângâiat prietenos umărul, am simţit cum rigoarea, puterea, siguranţa, alunecau din mâna lui în mine.

— Pregăteşte–te, Lars Turms, a spus el, doar dacă tu doreşti; nimeni nu te obligă să o faci.

Şi a adăugat:

— Oare un adevărat lucumon trebuie să se pregătească? Nu ştiu. Numai că, doar pregătindu–te vei deveni sensibil la orice lucru nou şi vei fi capabil să cunoşti experienţe pe care niciodată nu le–ai mai încercat.

I–am întrebat:

— Oare cum trebuie să mă pregătesc?

Bătrânul lucumon a râs şi mi–a spus:

— Aşa cum doreşti tu însuţi, Turms. Unul urcă pe munte pentru a fi singur, altul se descoperă pe sine însuşi în mijlocul mulţimii ce se agită. Există multe cărări care duc la acelaşi ţel. Poţi să veghezi şi să ţii post în aceste zile. Veghea îi ajută chiar şi pe oamenii obişnuiţi să vadă ceea ce în alt mod nu pot vedea. Dar, tot la fel de bine, tu poţi să bei vin până ţi se tulbură vederea şi–ţi tremură genunchii, să bei încă şi mai mult, pentru a te trezi din beţie, apoi să dai totul afară din tine pentru a te purifica. Tu te poţi iubi până la epuizare cu femeile, dacă vrei. Este şi acesta un mod în care te poţi apropia de iluzii şi poţi avea viziuni. Eu regret că nu am urmat la timpul potrivit un astfel de drum. Dar acum este prea târziu. Am deja şaptezeci de ani, fiul meu, şi nu mai vreau să cer alt timp de la zei; sunt destui cei zece ani, pe care ei mi i–au promis, cât timp va trebui să mai suport acest trup uzat, din care doresc să mă eliberez.

Bărbatul din Volterra mi–a spus:

— Simţurile noastre pot fi mângâiate cu rafinament până la o

încântătoare epuizare. Acest lucru ne ajută să suportăm viaţa, mai mult, să o slăvim. Dar nu uita, Turms, că şi foamea, şi setea, şi abstinenţa, se pot schimba în plăceri, iar când sunt împinse dincolo de plăcere, aduc cu ele viziuni extatice. Dar nu m–aş încumeta să afirm că foamea, setea şi abstinenţa sunt mai de preţuit ca beţia sau saţietatea. Fiecare îşi urmează calea. De aceea, eu nu te pot sfătui care este drumul pe care tu trebuie să mergi. Nu pot povesti despre alte căi în afară de calea pe care eu am ales–o.

Apoi bătrânul a îndreptat spre lucumonul Volterrei bastonul lui de alun şi a spus:

— El s–a născut păstor şi, în singurătatea pe care a găsit–o în munţi, a dobândit calitatea de clarvăzător. Trupul meu s–a născut dintr–o străveche familie etruscă. Ca lucumon, poate că el este mai vârstnic decât mine.

Mai multe nu mi–au spus, dar din ochii lor, din căldura şi din acel fluid misterios pe care–l simţeam când eram în apropierea lor, am înţeles cu inima mea că ei recunoşteau în mine lucumonul; nu era nevoie de nici o altă probă; eu, Turms, eram cel care eram. Dar, conform obiceiurilor, trebuia să parcurg încercările impuse, să mă regăsesc şi să mă recunosc eu însumi. Pentru un lucumon, aceasta este experienţa cea mai răscolitoare, experienţa cea mai dureroasă.

În acea zi, i–am văzut cum au fixat un nou cui din aramă în vechea şi cenuşia coloană de lemn a Templului Destinului. Era plină coloana de cuie din aramă, cele vechi erau strâmbe şi acoperite de cocleală verzuie, dar încă mai era loc pentru altele. Zeii continuau să măsoare timpul pentru poporul şi pentru oraşele Etruriei.

Timp de trei zile, reprezentanţii celor douăsprezece oraşe au discutat despre politica externă şi au examinat cazul războiului dus de oraşul Veii împotriva Romei. Caere şi Tarquinia au promis atunci că vor sprijini oraşul Veii cu arme şi cu soldaţi. Chiar şi despre greci s–a discutat iar Lars Arnth a încercat să obţină sprijinul Populoniei şi Vetuloniei când a afirmat că, mai devreme sau mai târziu, războiul împotriva grecilor este inevitabil. Dar nimeni nu a dat curs subiectului deschis de Lars Arnth. De altfel, nici un lucumon nu se amesteca într–o discuţie despre război, un lucumon nu acceptă războiul decât atunci când este vorba despre un război de apărare. Şi, atât timp cât ţine un război,

lucumonul îşi pierde puterea.

Dar, în timp ce alţii discutau, bătrânul lucumon din Volsinii mi–a şoptit la ureche:

— N–au decât să se războiască cu Roma, dacă atât îi duce capul. Numai că, niciodată Roma nu va putea fi învinsă. Fără îndoială, tu ştii că destinul Romei, oraşul tatălui tău, este în secret legat de destinul oraşului tău. Dacă oraşul Roma va fi distrus, va fi distrus şi oraşul Clusium.

Am scuturat din cap şi i–am spus:

— Sunt multe lucruri pe care eu nu le cunosc, iar iniţiaţii din Clusium nu mi–au povestit niciodată despre asta.

El şi–a sprijinit braţul pe umărul meu şi a şoptit:

— Cât de frumos şi de puternic eşti, o, Turms! Mă bucur că ochii mei au avut norocul să te vadă. Şi, doar faptul că eşti acum lângă mine, îmi încălzeşte bătrâneţea. Dar nu te încrede în vorbele iniţiaţilor! Ei repetă pe de rost tot ceea ce au învăţat de la alţii, formule magice şi ritualurile sacrificiilor. Însă ei nu ştiu. Poate că încă nu ar trebui să–ţi dezvălui acest aspect ascuns al lucrurilor, dar îmi este teamă, nu cumva mai târziu să uit a o face şi, ar fi păcat să nu cunoşti tot ceea ce este legat de oraşul tău. Tatăl tău a cucerit Roma şi a trăit câţiva ani acolo. El ar fi putut lăsa puterea lui Lars Tarkhon sau unuia dintre fiii săi, dacă romanii nu l–ar fi convins că cel mai bine–ar fi să–i lase pe ei înşişi să guverneze Roma. De fapt, ei au încercat chiar să–l şi omoare pe tatăl tău. După aceea, cea mai bătrână şi mai înţeleaptă dintre vestale, i–a prevestit viitorul şi tatăl tău a crezut în tot ceea ce ea a spus, de aceea prin voia sa a abandonat Roma. Din cauza acestor prevestiri destinul Romei este legat de destinul oraşului Clusium. Dacă vreun pericol ameninţă oraşul Clusium, Roma trebuie să–i sară în ajutor. Aşa a fost consemnat în cărţile sacre din Roma iar zeii au coborât atunci pe pământ şi, printr–un ospăţ divin, au întărit cele scrise. Lars Porsenna, a considerat că este mai bun acest act al zeilor, decât oricare hotărâre oficială, pe care nu are importanţă ce individ, fie el chiar din însuşi sistemul de guvernare, o poate viola. Pentru romani, pentru a le mângâia amorul lor propriu, aşa este mai bine, decât dacă acest lucru ar fi fost public. Doar prin legături de rudenie se ştie despre această alianţă şi acest lucru trebuie să se păstreze aşa, putând fi transmis direct de la tată la fiu. Aceste lucruri tu trebuie să le cunoşti, a continuat

bătrânul lucumon. Oraşul Clusium nu trebuie să se ridice niciodată împotriva Romei, iar dacă oraşele vecine vor vorbi despre distrugerea Oraşului Lupoaicei, oraşul Clusium va trebui să vorbească în favoarea Romei şi să–i ia apărarea. Altfel va fi pedepsit. Roma trebuie să treacă în linişte de la copilărie la maturitate. Chiar dacă toate oraşele etrusce se vor uni pentru a distruge în întregime Roma, Clusium va trebui să treacă mai degrabă de partea Romei, din cauza propriului viitor. Este un pact sacru şi intangibil, zeii înşişi au coborât atunci pe pământ pentru a–l confirma. Semnele acestei înţelegeri întărite de zei nu sunt cunoscute de oricare muritor, fiindcă nu l–au anunţat crainicii în agora. Dar în Roma, pentru a autentifica valoarea unui lucru, se spune: *acesta este pământul lui Porsenna* sau *aceasta este casa lui Porsenna* sau *acestea sunt bogăţiile lui Porsenna.* Pentru că Porsenna a fost acela care a ajutat la creşterea renumelui Romei.

Mi–am adus aminte că am fost uimit în Roma de ciudatul ritual ce însoţea fiecare legiferare a unei vânzări. Şi am înţeles de ce paşii m–au purtat până la grota sacră, de ce am recunoscut acea grotă şi de ce mi–am spălat faţa în apa izvorului ei. Am umblat atunci pe urmele paşilor tatălui meu. De aceea, cea mai bătrână vestală m–a recunoscut ca fiu al tatălui meu.

Timp de şapte zile, delegaţii au discutat despre afacerile interioare şi au rezolvat diversele neînţelegeri în legătură cu hotarele. De la o zi la alta, am simţit, din ce în ce mai mult, slăbiciunile fiinţei mele. M–am amestecat în mulţime. M–am plimbat atât prin locurile sacre, cât şi prin cele profane. Am râs şi am strigat împreună cu mulţimea când am privit diferitele jocuri şi întreceri. Dar, când mulţimea m–a recunoscut, în jurul meu s–a făcut imediat gol ca într–un pustiu şi oamenii m–au privit stânjeniţi. De aceea am sfârşit prin a prefera singurătatea şi liniştea. Am vegheat aproape de crestele munţilor şi am privit stelele. Şi nu mi–a fost nici foame, nici sete. Am simţit în mine o bucurie extraordinară şi nici o deznădejde nu mi–a mai tulburat cugetul. Privirea celor doi lucumoni, mângâierea lor, prietenia lor, au fost de–ajuns ca orice umbră de nelinişte din gândurile mele să se stingă şi cerul din inima mea a strălucit.

Apoi au început zilele de sacrificii şi jocurile rituale. Sacrificiile au avut loc în temple, însă luptele sacre s–au

desfăşurat afară, în interiorul unui cerc, al cărui contur a fost marcat cu pietre. Lucumonii şi ceilalţi reprezentanţi ai oraşelor Etruriei s–au aşezat pe cele douăsprezece pietre, acoperite cu perne, ce delimitau cercul, iar toţi cei care erau admişi în perimetrul sacru s–au aliniat în spatele lor, în timp ce poporul a urmărit luptele de la poalele muntelui sau de pe acoperişurile caselor. Nu s–a auzit nici un zgomot în timpul luptelor, fiindcă luptele se desfăşurau întotdeauna în linişte şi nimeni nu avea voie să–i încurajeze sau să–i huiduiască pe concurenţi.

Am luat parte la ritualul fulgerului şi am fost aşezat la masa de piatră a jertfelor zeului fulgerului, pe care am pus un peşte ce–l pescuisem din lac şi o ceapă pe care am cules–o din pământ. Rugăciunea sacră a spus–o preotul fulguriatores din Volsinii, pentru că eu nu o ştiam. Apoi el a prezentat mărturii ale prevestirilor anunţate de fulger în cursul timpului. Doar în oraşul Veii fuseseră fulgere roşii ce prevestiseră nenorocirile, în celelalte oraşe ale Etruriei aşa ceva nu s–a întâmplat.

În ziua zeului Turms, a trebuit să aleg o oaie din marea turmă de oi ce erau într–un ţarc împrejmuit. Toate oile erau frumoase, curate, fără nici un beteşug. Oaia pe care am ales–o m–a urmat supusă până la altar şi nu s–a împotrivit câtuşi de puţin când preotul i–a tăiat beregata cu cuţitul din piatră. Sângele s–a scurs în cupa sacrificială şi preotul a desfăcut animalul cu mişcări sigure şi a scos ficatul. Culoarea era favorabilă, ficatul sănătos, dar de două ori mai mare decât un ficat obişnuit de oaie. Haruspiciul şi ajutorul lui nu au dat detalii despre prevestirile înscrise în ficat, şi, începând din acel moment, s–au uitat la mine cu un deosebit de mare respect şi s–au înclinat în faţa mea ca în faţa unui zeu. Probabil ştiau că voi deveni lucumon.

A doua zi, bătrânul lucumon din Volsinii m–a chemat în casa în care locuia. După ce am intrat, am trecut printre cele opt coloane de la intrare, am văzut în vestibul un om, care, pe jumătate aplecat, stătea pe un scaun şi privea drept în faţa lui ca un orb. Când a auzit zgomotul paşilor mei, a întrebat cu o voce nesigură:

— Om generos, oare eşti tu?

Apoi a rostit:

— Pune–ţi mâinile peste ochii mei, tămăduitorule!

I–am spus că eu nu sunt nicidecum tămăduitorul pe care îl

aştepta el, ci doar un oarecare om, care am fost invitat în această casă.

Dar orbul nu m–a crezut. A insistat atât de mult încât, până la urmă, de milă, mi–am pus mâinile peste ochii lui. Mi–a prins braţele şi mi le–a apăsat multă vreme peste ochii săi. Am simţit o moleşeală cumplită, ca şi cum în interiorul fiinţei mele s–ar fi rupt ceva, capul a început să mi se învârtească de ameţeală şi mi–am retras mâinile. Cu ochii închişi, el a suspinat profund şi mi–a mulţumit.

Pe un pat convivial din camera lucumonului, era întinsă o fată palidă, încă copil, şi–şi încălzea mâinile ţinându–le deasupra unui vas în care ardeau cărbuni. Mi–a aruncat o privire disperată şi neîncrezătoare. Am întrebat–o unde este lucumonul din Volsinii. Ea mi–a răspuns că trebuie să apară dintr–o clipă în alta şi m–a invitat să mă aşez pe marginea patului, lângă ea.

— Eşti bolnavă? am întrebat–o.

Ea a dat la o parte pătura ce–i învelea picioarele. Muşchii îi erau atât de atrofiaţi, încât picioarele acestei fete frumoase erau subţiri ca două beţe. Când avea şapte ani, un taur furios a luat–o în coarne şi a aruncat–o apoi pe pământ. A avut mult de suferit de la numeroasele lovituri, dar cel mai rău este că de atunci nu a mai putut să meargă. Şi mi–a arătat umerii, pe care se vedeau semnele lăsate de coarnele taurului. A tăcut un moment, după care a spus cu timiditate:

— Tu eşti bun şi frumos, tămăduitorule! Masează–mi picioarele! Au început să mă doară îngrozitor în momentul în care tu ai intrat aici.

Nu eram nicidecum un masor priceput, totuşi în tinereţe învăţasem cum să–mi fricţionez muşchii încordaţi după un exerciţiu fizic. După o bătălie, toţi soldaţii îşi masează între ei braţele şi picioarele, pentru destinderea muşchilor rigidizaţi. Oricât de uşor am fricţionat picioarele sărmanei fete, ea a gemut de durere, de aceea am întrebat–o dacă nu ar fi mai bine să încetez. Dar ea mi–a spus:

— Nu, nu, nu de la mâinile tale este durerea ce o am.

Am simţit în cap o ameţeală şi mai puternică decât atunci când am pus mâinile pe ochii bărbatului orb.

Într–un sfârşit, bătrânul lucumon a intrat şi m–a întrebat:

— Oare de ce–o mai chinui şi tu, Turms, pe biata copilă bolnavă?

M–am apărat spunându–i:

— Dar ea mi–a cerut să–i fricţionez picioarele.

— Oare tu îi vei ajuta pe toţi cei care te vor implora să–i ajuţi? Oare tu îi vei da fiecăruia tot ceea ce îţi va cere? Sunt mulţi oameni bolnavi şi nefericiţi în lume, buni şi răi, vinovaţi şi inocenţi. Oare nu vei face nici o deosebire între ei?

Am meditat o clipă la întrebările lui, apoi i–am răspuns:

— Suferinţa acestei nefericite fete nu este din vina ei. Dar, când văd oameni care suferă, nu fac niciodată deosebire între cei răi şi cei buni, între cei vinovaţi şi cei nevinovaţi, ci îi ajut dacă pot. Soarele îi încălzeşte la fel şi pe cei buni, şi pe cei răi. Nu mă încumet să cred că aş putea fi mai înţelept decât soarele.

A clătinat din cap nemulţumit, s–a aşezat şi a bătut în gongul de aramă să ni se aducă vin. Şi mi–a spus:

— Dar eşti atât de palid, Turms! Te simţi slăbit?

În continuare eram uşor ameţit şi îmi simţeam braţele şi picioarele fără vlagă, dar, din amabilitate, l–am asigurat că mă simt bine. Era o mare cinste pentru mine că el mă invitase în casa în care locuia. Nu voiam să distrug această mare bucurie plângându–i–mă de suferinţele mele trecătoare.

M–am înzdrăvenit imediat după ce am băut vin împreună cu el. Bătrânul lucumon al oraşului Volsinii s–a uitat tot timpul la fata întinsă în pat şi ea i–a răspuns privirii cu neliniştea fiinţei ce aşteaptă să se întâmple ceva. La un moment dat, în încăpere a intrat lucumonul oraşului Volterra şi ne–a salutat scurt. Bătrânul lucumon i–a turnat vin într–o cupă neagră. Când acesta şi–a apropiat cupa de buze să soarbă vinul, bătrânul lucumon i–a poruncit fetei bolnave:

— Ridică–te, copilul meu, şi umblă!

Spre surprinderea mea, obrajii fetei s–au luminat deodată, ea şi–a coborât cu grijă picioarele până ce tălpile au atins podeaua, după care, sprijinindu–se de pat, ea s–a ridicat în picioare. Am vrut să o ajut, fiindcă–mi era teamă că va cădea, dar bătrânul lucumon, fără să rostească un cuvânt, m–a împiedicat apucându–mă de braţ şi toţi trei am rămas nemişcaţi şi ne–am uitat la fată. A înaintat cu paşi şovăitori şi a mers până la peretele din lemn pictat, de care s–a sprijinit.

A râs şi, în acelaşi timp, ochii i–au fost inundaţi de lacrimi. A strigat:

— Pot să merg!

Şi–a întins braţele spre mine şi clătinându–se, nesigură pe paşii ce–i făcea, a ajuns în faţa mea, s–a prăbuşit şi mi–a sărutat genunchii.

— Lucumon, a rostit ea şi a plâns. Lucumon!

Eu însumi eram surprins de ceea ce se întâmplase, poate că mai surprins decât ea, care sperase la o astfel de vindecare. I–am cercetat încă o dată muşchii atrofiaţi ai picioarelor şi am rostit:

— Acesta este un adevărat miracol!

Bătrânul lucumon a râs atunci amuzat şi a spus:

— Dar tu eşti cel care l–a împlinit! Energia vitală a venit din tine, lucumon!

Am ridicat amândouă braţele în semn de protest şi am spus:

— Nu, te rog, nu râde de mine!

Atunci bătrânul lucumon din Volsinii i–a făcut un semn din cap lucumonului Volterrei, iar acesta, apropiindu–se de uşă, l–a strigat pe orbul din vestibul şi i–a spus:

— Vino să–ţi vedem ochii, tu cel care ai credinţă!

Bărbatul a înaintat nesigur spre noi acoperindu–şi ochii cu mâinile. Şi–a luat mâinile de pe ochi, apoi şi le–a pus din nou cu teamă şi a repetat lucrul acesta de multe ori şi vocea i s–a rupt de emoţie când a rostit:

— Dar eu văd!

Apoi s–a apropiat de mine, şi–a înclinat umil capul şi a ridicat braţul cum se ridică pentru a fi salutaţi zeii.

— Tu eşti cel care m–ai vindecat, lucumon! Eu văd şi văd razele de lumină dimprejurul capului tău.

Şi bătrânul lucumon mi–a povestit:

— Acest om nu a fost orb din naştere. Acum patru ani, corabia lui a fost atacată de piraţi şi el a încercat să se apere. Dar s–a întâmplat că un bărbat voinic, cu o statură impresionantă şi cu o barbă mare, l–a lovit în cap cu ceva şi el a orbit.

Cel care vedea acum l–a aprobat cu o mişcare viguroasă a capului şi a spus:

— Aşa este, corabia mea a fost salvată, dar capul mi–a fost vătămat şi din acea zi eu nu am mai văzut nimic până când tu, tămăduitorule, ai pus mâinile peste ochii mei.

Am privit deconcertat în jurul meu şi m–am gândit că, poate, aburii acelui vin îmi aduceau viziuni fără nici o legătură cu

realitatea.

— Dar este imposibil, am spus eu. Eu nu am făcut nimic special.

Cei doi lucumoni au rostit într–un singur glas:

— Puterea şi energia sunt în tine, îţi aparţin. Trebuie doar să le recunoşti! Cunoaşte–te singur, fiindcă eşti lucumon! De acest lucru noi nu ne îndoim.

Dar vorbele lor nu mi–au risipit îndoiala. M–am uitat la chipul mulţumit al acelei fete, care mă sorbea din ochi de admiraţie, la bărbatul care, cu câteva clipe mai înainte, fusese orb şi am strigat:

— Dar eu nu cer să am o astfel de putere. Eu nu vreau să am o astfel de forţă. Îmi este teamă. Eu nu sunt decât un om.

Bătrânul lucumon s–a adresat astfel celor doi oameni vindecaţi:

— Mergeţi şi aduceţi ofrande de mulţumire zeilor! Şi nu uitaţi că ceea ce voi veţi face altora, alţii vă vor face vouă!

Şi ei au plecat, fata mergând pe propriile picioare, cel ce fusese orb, necondus de nimeni.

După ce ei au plecat, bătrânul lucumon s–a întors către mine şi mi–a spus:

— Eşti om pentru că te–ai născut într–un trup omenesc. Dar, de te vei încumeta să crezi în puterile tale şi ţi le vei cunoaşte, vei fi ceea ce eşti, lucumon. Tu nu mai ai de ce să te temi, nici să te răzvrăteşti împotriva ta, nici să fugi de tine însuţi. Pentru că, momentul ce trebuia să vină, a venit.

— Rana pe care tu o vei atinge se va închide şi sângele ce se va vărsa din ea va înceta să curgă, a spus celălalt lucumon. Tu, cel care te–ai întors şi încă te vei mai întoarce, priveşte în tine şi recunoaşte–te!

Şi bătrânul lucumon a spus:

— Dacă are încredere în sine şi îşi cunoaşte puterea, lucumonul îl poate deştepta şi pe un mort din odihna eternă, pentru o clipă sau pentru o zi. Dar acest fapt îi scurtează propria viaţă şi, de cele mai multe ori, spiritul obligat să se întrupeze încă o dată în putrezitul înveliş rău mirositor, se simte jignit şi persecutat. Nu abuza de această putere ce o ai! Nu o folosi decât dacă eşti constrâns să o faci! Însă, dacă doreşti, tu poţi evoca spiritele celor morţi şi le poţi construi o formă convenabilă, care să le permită comunicarea, ca ele să–ţi

răspundă la întrebările ce te frământă. Dar nici acest lucru nu este bun, fiindcă spiritele vor fi tulburate. Nu tulbura spiritele din somnul lor etern decât atunci când este absolut necesar.

Îi ascultam ca într–un vis pe cei doi lucumoni şi inima mea nu putea să li se împotrivească, fiindcă, în vorbele lor despre încrederea absolută în putere şi cunoaştere, voiam să cred. Şi mi–am adus aminte de vremea când l–am ajutat pe Micon să oblojească rănile celor răniţi. Rănile pe care eu le–am înfăşat, s–au vindecat foarte repede, iar sângele ce se scurgea din tăieturile adânci ale celor răniţi, îşi înceta curgerea în momentul când eu le atingeam rănile. În vremea aceea, eu nu am dat importanţă acestor lucruri, fiindcă eram fascinat de măiestria şi rapiditatea mişcărilor lui Micon, care era, într–adevăr, un medic talentat.

Văzând că oscilez încă între certitudine şi îndoială, bătrânul lucumon a spus:

— Poate că nu înţelegi ce am vrut să spun când ţi–am vorbit despre crearea unei forme.

A luat o bucăţică de lemn şi a ridicat–o la nivelul ochilor mei, ca să o pot vedea bine. Apoi, cu o mişcare energică a trântit–o pe jos şi mi–a spus:

— Priveşte! Din lemnul ce l–ai văzut se va naşte o broască.

Şi am văzut cu ochii mei cum lemnul s–a preschimbat într–o broască. A făcut mai întâi câteva sărituri, apoi s–a oprit şi m–a privit cu ochii ei bulbucaţi.

— Ia–o în mâinile tale pentru a te convinge! m–a îndemnat râzând bătrânul lucumon.

Supărat pe propria–mi îndoială, m–am aplecat şi am ridicat broasca. Pielea îi era umedă şi rece. Era o broască adevărată, o fiinţă vie, care se zbătea să scape din mâinile mele.

— Dă–i drumul jos! m–a îndemnat bătrânul lucumon.

Am eliberat broasca din strânsoarea mâinii mele, ea a sărit, iar când a atins podeaua era din nou o bucată neînsufleţită de lemn.

S–a aplecat apoi lucumonul Volterrei şi a luat bucăţica de lemn, mi–a arătat–o şi a spus:

— Eu nu voi invoca o creatură a puterilor subpământene, ci a puterilor terestre. Şi ai să vezi cum creşte un viţel până ce ajunge taur.

Şi a aruncat bucăţica de lemn pe podea, care a început să

prindă forma vie până ce a devenit un viţel abia născut. Încă umed, viţelul s–a ridicat tremurând, nesigur, pe cele patru picioare. Apoi a început să crească şi a crescut rapid şi pe cap i–au apărut coarne ce au crescut progresiv împreună cu trupul, până ce a ajuns un taur înspăimântător de mare, care voind să iasă afară, nu a reuşit, fiindcă nu încăpea pe uşă. Am simţit mirosul de taur, i–am văzut ochii de un albastru spălăcit, apoi lucumonul a pocnit din degete ca şi cum ar fi fost plictisit de acest joc şi în locul taurului a rămas bucăţica neînsufleţită de lemn.

— Acum este rândul tău să încerci, bineînţeles, dacă vrei, mi–a spus bătrânul lucumon al oraşului Volsinii. Aibi curaj! Ia lemnul în mână, spune ce vrei să se nască din el şi se va naşte!

Ca şi cum aş fi fost în vis, m–am aplecat şi am ridicat de pe podea lemnul şi l–am cântărit în mână. Era un lemn obişnuit, neted, uşor, de culoare fumurie.

— Nu voi invoca puterile subpământene, nu voi invoca puterile terestre, invoc puterile nevăzute ale văzduhului să–mi trimită un porumbel, pasărea mea, am spus încet uitându–mă intens la bucata de lemn.

Şi în aceeaşi clipă, am simţit în mână netezimea penelor, căldura păsării sacre şi bătaia inimii ce se anima. Şi din mâna mea a zburat un porumbel cu aripile albe ca zăpada, a înconjurat încăperea şi s–a aşezat din nou în mâna mea, atât de uşor fâlfâind din aripi, că abia i–am simţit unghiile când mi–a atins mâna.

Lucumonul Volterrei a întins mâna, l–a mângâiat şi a spus:

— Ce pasăre frumoasă ai creat! Este pasărea zeiţei. Şi este atât de albă.

Bătrânul lucumon m–a întrebat:

— Acuma crezi, Turms, nu–i aşa?

Pasărea a dispărut şi în mâna mea nu mai era decât bucata cenuşie de lemn.

Eram atât de uimit, încât nici nu ştiam ce să spun şi cei doi lucumoni au râs, iar cel mai în vârstă a continuat:

— Probabil că acuma înţelegi, Turms, de ce este preferabil ca un lucumon să se descopere pe sine însuşi abia după ce a împlinit patruzeci de ani. Dacă ai fi descoperit pe când erai adolescent că ai această putere, ai fi fost tentat să abuzezi de ea pentru a te juca, ai fi creat continuu alte şi alte forme, i–ai fi

ţinut pe cei din jurul tău într–o nelinişte permanentă şi ai fi putut crea, de asemenea, făpturi şi forme care nu există, stârnind mânia zeului Voltumna. Crearea formelor necunoscute este permisă doar zeilor. Să nu sfidezi niciodată zeii, pentru a nu se abate mânia lor asupra ta! Dacă cineva vrea să–ţi facă vreun rău şi tu eşti fără apărare, poţi să hotărăşti tu, fie să–i înţepenească picioarele, ca să nu mai aibă cum să te atace, fie să îi apară în faţă un şarpe înspăimântător, doar aceste două lucruri sunt permise. Dacă eşti singur şi trist, poţi crea un animal care să se odihnească la picioarele tale şi în prezenţa căruia să te simţi bine. Dar dacă o vei face, fă–o doar când eşti singur şi nu te mândri nimănui cu puterea ta! De altfel, animalul va reveni de fiecare dată când îl vei chema.

Îmi simţeam puterea, inima îmi era aprinsă, în fiecare parte a trupului simţeam energii diferite. I–am întrebat:

— Dar o fiinţă umană? Pot oare crea un om, care să fie alături de mine?

S–au uitat mai întâi unul la altul, apoi s–au uitat la mine, au clătinat din cap şi mi–au spus:

— Nu, Turms, tu nu poţi crea o făptură umană. Poţi crea doar o formă, în care să poată locui câteva clipe un spirit din lumea subpământeană, după care forma se va risipi. Dar există spirite bune şi spirite rele. Un spirit rău te poate înşela şi te poate conduce greşit. Tu nu eşti un atotştiutor, tu nu poţi simţi totul. Adu–ţi întotdeauna aminte că te–ai născut într–un trup omenesc! învaţă să–ţi cunoşti zidurile închisorii tale! Doar când vei muri, ele se vor nărui şi vei fi liber până când va trebui să te naşti din nou. Într–un alt timp, într–un alt loc. Dar, între cele două vieţi terestre, odihna îţi va fi minunată.

Mai multe nu mi–au mai spus în acea zi şi m–au lăsat să meditez în linişte la vorbele ce ei mi le–au spus. A doua zi m–au chemat şi mi–au pus în mâini un veşmânt mototolit, plin de pete de sânge, şi mi–au spus:

— Pipăie–l, apoi închide ochii şi spune ce vezi.

Am închis ochii şi am fost bântuit de o stare de groază. Ca într–un vis fumuriu, am văzut totul într–o clipă şi am povestit:

— E veşmântul unui bărbat bătrân, care este în drum spre casă. Este un om obosit, plin de praf, transpirat. Dar este vesel şi păşeşte energic. De după o tufă apare un păstor şi îl loveşte cu o piatră. Bătrânul cade în genunchi, îşi ridică braţele şi

imploră îndurare. Dar păstorul îl mai loveşte o dată. După aceea, despoaie cadavrul şi fură bunurile bătrânului, uitându–se cu teamă împrejurul lui. Apoi totul este ceţos.

Eram plin de sudoare şi mâinile îmi erau umede. Am deschis ochii şi am lăsat veşmântul pătat cu sânge din mâini.

— Oare l–ai putea recunoaşte pe păstor? m–au întrebat ei.

— Era o zi toridă, am rostit eu cu o voce nesigură. Purta doar o bucată de pânză în jurul coapselor. Avea pielea aproape neagră, fiindcă era arsă de soare. O privire ursuză şi o cicatrice pe pulpa piciorului.

Au mişcat aprobativ din cap şi mi–au spus:

— Gata, n–are rost să–ţi mai tulburi gândurile cu acest lucru. Judecătorii nu au avut nici o probă care să ateste vinovăţia păstorului. Noi am indicat unde au fost ascunşi banii ce i–a furat. A fost aruncat în apă cu un coş de nuiele pe cap, aşa cum i se cuvine celui care nu are milă de un om fără apărare. Dar suntem mulţumiţi că ai confirmat culpabilitatea păstorului. Este un lucru pe care preferăm să nu–l facem, fiindcă posibilitatea de a te înşela este mare. Dar, uneori este nevoie, pentru că o crimă nepedepsită îi încurajează pe potenţialii criminali.

Apoi, pentru a mă face să uit de sentimentul de opresiune de care fusesem dominat, mi–au pus în fiecare mână câte o cupă neagră de aceeaşi greutate, decorate identic. Nu a fost nevoie să închid ochii, am ridicat mâna stângă şi am spus:

— Aceasta este cupa sacră! Cealaltă este o cupă obişnuită.

Ei au rostit:

— Turms, tu eşti lucumon. Oare încă te mai îndoieşti?

Dar eu eram deconcertat. Şi bătrânul lucumon a spus:

— Tu ai puterea să citeşti dintr–un lucru trecutul. Cu cât vei gândi mai puţin într–un astfel de caz, cu atât vei vedea mai clar. Şi din acest motiv este bine că un lucumon nu ajunge mai înainte de patruzeci de ani să–şi cunoască puterile. De i s–ar întâmpla să se descopere mai devreme, ar fi tentat să–şi risipească acest talent pentru desluşirea a tot felul de lucruri neimportante. De altfel, este o prostie ca un lucumon să–şi piardă timpul cu astfel de detalii fără importanţă, din moment ce există destui oameni care au acest talent de a citi din diferite obiecte întâmplările petrecute în trecut.

Am ezitat un moment, apoi le–am spus:

— Sicanii din Sicilia cunosc şi pot auzi ceea ce se întâmplă în

cealaltă parte a lumii.

Iar ei mi–au spus:

— Dacă vrei, tu îţi poţi părăsi oricând trupul, pentru a vedea ce se întâmplă în alte locuri din lume. Dar cel mai bine este să nu o faci. Nu–ţi părăsi trupul în care te–ai născut! Este o încercare periculoasă, fiindcă în timpul cât tu vei fi într–un alt loc, trupul tău este inert şi lipsit de apărare. De altfel, efectul ce–l are această investigaţie asupra evenimentelor ce se vor întâmpla este doar o iluzie. Fiindcă toate se întâmplă aşa cum trebuie să se întâmple. Noi putem citi din multe surse semnele prevestitoare. Fulgerele, zborul păsărilor, ficatul oilor de jertfă sunt suficiente pentru a cunoaşte tot ceea ce dorim să cunoaştem.

Pentru a întări cele spuse, ei au ridicat braţele şi m–au salutat aşa cum sunt salutaţi doar zeii şi au spus:

— Turms, tu eşti un lucumon! Tu ai puteri imense, dar nu uita că nu toate sunt doar spre binele tău. Învaţă să alegi, învaţă să deosebeşti, învaţă să te mărgineşti! Nu te obosi inutil şi nu tulbura niciodată zeii! Pentru poporul tău, pentru oraşul tău, este suficient faptul că exişti. Este destul de mult că printre ei vieţuieşte, într–un trup pieritor de argilă asemenea trupurilor lor, un nemuritor.

Am fost scuturat de un tremur când am auzit aceste vorbe şi am ridicat braţele şi i–am întrebat:

— Oare este adevărat că eu sunt nemuritor?

Iar ei au rostit ceremonios:

— Aşa este, o, Turms, lucumonule! Tu vei fi nemuritor dacă vei îndrăzni să te cunoşti pe tine însuţi! Rupe voalul din faţa ochilor tăi, care te împiedică să vezi, şi acceptă–ţi propria identitate!

Şi ei au mai spus:

— În fiecare om este un grăunte de nemurire. Dar cea mai mare parte dintre oameni se mulţumesc doar cu pământul. Germenele nemuririi zace în ei, nu încolţeşte şi nu rodeşte niciodată. De ce să li se ofere nemurirea, când ei nu ştiu ce fac şi nu vor şti ce să facă cu ea? De ce să li se ofere nemurirea unor oameni care nu simt cât de goală le este fiinţa, care–şi pierd zilele vieţii lor de pomană şi se plictisesc atunci când sunt singuri? Acesta este omul!

Şi ei au mai spus:

— Cunoştinţele noastre sunt limitate, fiindcă ne–am născut într–un trup mărginit. Bănuim doar că grăuntele de nemurire este ceea ce deosebeşte omul de animal. Dar nu avem nici o certitudine. Tot ce trăieşte este o formă a zeului Voltumna, metamorfozatorul. De altfel, noi nu putem distinge nici măcar *ce este viu* de *ce este lipsit de viaţă*. Într–o clipă de luciditate poţi simţi radiaţia unei pietre dure pe care o ţii în pumn. Cunoaştem atât de puţin, chiar dacă ne–am născut lucumoni pe pământ.

Apoi ei mi–au dat următoarele sfaturi:

— După ce tu însuţi vei recunoaşte că eşti lucumon, nu vei mai trăi pentru tine, ci doar pentru binele poporului şi oraşului tău. Tu vei fi cel care dăruieşte, tămăduitorul, binefăcătorul. Dar nu va fi nevoie să intervii tu pentru ca grânele să se coacă pe câmp sau copacii să rodească. Toate se vor întâmpla aşa cum trebuie să se întâmple, dar prin *tine.* Nu te lăsa influenţat şi tulburat de nimic! Nu interveni doar pentru a le face plăcere oamenilor, ci doar dacă eşti sigur că le eşti de un adevărat folos! Nu te amesteca în lucrurile neînsemnate! Există legi şi obiceiuri, judecători, preoţi, prezicători, ghicitori şi legiuitori pentru toate aceste lucruri. Retrage–te mai bine în singurătate! Şi nu te reţine de la nimic ce–ţi face plăcere şi–ţi bucură existenţa! Este şi aşa destul de greu să trăieşti ca prizonier al trupului în care te–ai născut. Fă–ţi închisoarea agreabilă, în măsura în care acest lucru este posibil, dar fără să dăunezi cu ceva poporului tău sau să faci rău cuiva! Nu îi ofensa pe zei dacă vrei ca ei să te protejeze! Tu eşti marele preot, primul legislator şi judecătorul suprem, dar nu uita că cel mai bine este dacă nu te va chema nimeni decât în cazuri excepţionale şi dacă fiecare îşi va face datoria ce o are de împlinit. Popoarele şi oraşele trebuie să înveţe să trăiască fără lucumoni. Vor veni vremuri rele, pline de cruzime. Tu te vei întoarce, te vei întoarce etern, dar poporul tău nu se va mai întoarce niciodată.

Dacă ei au avut răbdare şi înţelegere faţă de mine, insistând asupra unor detalii aparent fără importanţă, este pentru că în decursul vieţii lor de lucumon au cunoscut momente dificile şi experienţe ciudate. Şi bătrânul lucumon m–a bătut pe umăr şi mi–a spus încurajator:

— Îndoiala este starea ce te tulbură cel mai mult. Dar trebuie să ştii că toţi avem stări de nelinişte şi de slăbiciune. Totul se petrece ciclic. Sunt zile când puterea ta este la apogeu şi

bucuria se revarsă din tine, zile în care ai încredere în tine şi nu te îndoieşti de nimic. Acestea sunt zilele binecuvântării. Dar ciclul poate fi în declin, poate ajunge şi la perigeu. Atunci totul devine cenuşiu în jurul tău, îndoielile te frământă, aproape că nu mai crezi în nimic, eşti deprimat şi nu mai ai nici o dorinţă. Dar fii răbdător şi aşteaptă umil şi liniştit până ce clipele îndoielilor se risipesc. Când slăbiciunea este cea mai mare, şi tentaţiile sunt cele mai puternice.

Lucumonul Volterrei a spus:

— Puterile cresc şi descresc în raport cu fazele lunii. Pot fi, de asemenea, diferite, funcţie de anotimp. Sau după cum este vremea. Raportaţi la acestea, suntem diferiţi. Poate că doar vremea este aceea care ne conduce, nu invers, chiar dacă noi putem chema vântul şi furtuna. Odată, pe când eram în cel mai de jos punct al ciclului meu vital, am urcat pe munte până când am ajuns la marginea de sus a pantei. Tentaţia îmi şoptea continuu în urechi: *Dacă tu eşti un adevărat lucumon, sări până în vale! Văzduhul te va împiedica să cazi şi vei pluti lin până ce picioarele tale vor atinge pământul. Iar dacă tu nu eşti un adevărat lucumon, ce importanţă mai are dacă–ţi vei sfărma oasele şi–ţi vei sparge capul?* Ţi–am povestit despre aceasta doar pentru a te preveni. Tentaţia poate fi neaşteptat de puternică în clipele noastre de slăbiciune. Aşteaptă cu răbdare şi vei depăşi cu bine clipele slăbiciunii tale! Cheamă–ţi animalul preferat lângă tine în momentele grele şi vei fi în siguranţă! Şi tentaţiile vor trece pe lângă tine, fără a te atinge.

Mi–am aruncat privirea pe chipul lui posomorât şi l–am întrebat:

— Spune–mi, ai sărit?

A scuturat din cap şi a spus:

— Nu–mi face plăcere să povestesc despre acest lucru. Am suferit destul atunci.

Dar bătrânul lucumon a izbucnit în râs şi mi–a spus:

— Priveşte cicatricele de pe genunchii lui. Nu rămăsese un os nezdrobit în trupul lui, când oamenii Volterrei au mers să–l scoată din prăpastia în care a căzut. Mai întâi a căzut peste vârful unui pin, apoi s–a rostogolit de pe o creangă pe alta până la pământ. Dacă nu ar fi fost un lucumon, nu ar mai fi putut niciodată să meargă. Dar de atunci, spatele lui a rămas înţepenit. Un lucumon nu poate fi rănit chiar atât de mult, încât

să rămână un infirm, dar, din când în când, i se întâmplă câte ceva, ca el să–şi aducă aminte că, deşi este nemuritor, trăieşte într–un trup muritor.

Aşa este, eu am cunoscut războiul atât pe mare, cât şi pe uscat, multe pericole m–au ameninţat în acele vremuri, dar niciodată nu am fost rănit prea grav. Ca şi cum aş fi fost protejat de făpturi invizibile.

Lucumonul din Volterra şi–a fixat privirea spre podea şi mi–a povestit:

— Nu am simţit nici un fel de durere atunci când am căzut. Abia când m–am trezit şi am fost conştient, în timp ce eram dus spre casă, a început suferinţa. Aş putea spune că am simţit din plin ce înseamnă suferinţa unui om muritor, am băut până la fund cupa cu băutura–i amară, dar acest lucru a fost bun pentru mine şi mi–a fost o bună învăţătură.

Vorbele lor m–au adus pentru un moment aproape de pragul prăbuşirii încrederii ce o aveam în mine şi mi–am simţit slăbiciunea şi neputinţa. Şi le–am spus cu ardoare:

— Iertaţi–mă şi fiţi înţelegători! Eu sunt doar un muritor. Oare trebuie cu orice preţ să mă recunosc lucumon şi să mă încred în mine, chiar dacă eu nu simt această dorinţă?

Ei au spus:

— Tu eşti Turms nemuritorul, tu te–ai născut lucumon. Tu trebuie să simţi acest adevăr. Pentru că nu te poţi nega în continuare pe tine însuţi.

Şi au adăugat, ca şi cum ar fi vrut să mă consoleze:

— Noi te înţelegem, fiindcă noi înşine am trecut prin suferinţe când încă nu ne ştiam nemurirea, prin îndoieli şi prin tristeţea ce ţi–o aduce cunoaşterea propriilor imperfecţiuni. Dar, în seara celei de–a douăsprezecea zi, ţie ţi se va îngădui să iei parte, împreună cu noi, la ospăţul zeilor, la fel cum, odinioară, nouă înşine ne–a fost permis să luăm parte la ospăţul zeilor, după ce am fost recunoscuţi cine suntem. Vom fi trei când ne vom întâlni cu zeii, dar nu trebuie să uiţi că fiecare moare singur şi singur te vei întâlni cu zeii în ziua morţii tale.

2

În cea de–a douăsprezecea zi s–au desfăşurat luptele rituale şi au fost desemnate primele două oraşe câştigătoare. Era o zi senină de toamnă şi razele fierbinţi ale soarelui se revărsau peste lacul sacru şi peste munţii albaştri. Cei doisprezece lucumoni şi reprezentaţi ai oraşelor etrusce s–au aşezat pe pietrele sacre ce împrejmuiau cercul zeiţei Turan. Eu am stat atunci în spatele reprezentantului oraşului Clusium împreună cu mulţimea, fiindcă nu fusese anunţată public calitatea mea de lucumon. Deşi, aparent, oamenii păreau indiferenţi când mă vedeau, s–a creat imediat un spaţiu gol împrejurul meu şi fiecare se temea ca nu cumva, din întâmplare, să mă atingă.

Primul şi–a făcut apariţia cel mai bătrân augur, ţinând în mâini bastonul curbat. A fost urmat de doisprezece tineri, reprezentând cele douăsprezece oraşe. În afara unei benzi de purpură legată pe frunte, nu purtau nici un fel de veşmânt. Fiecare purta în mâini câte un scut rotund şi sabia sacră a oraşului său. Ordinea în care au intrat fusese hotărâtă prin tragere la sorţi, fiindcă nici unul dintre oraşele etrusce nu era considerat mai important decât indiferent oricare alt oraş. Imediat după ce au intrat în cerc, fiecare s–a plasat în faţa reprezentantului oraşului său.

Apoi augurul a ieşit în întâmpinarea unei litiere acoperite, din care a coborât o fată, pe care a condus–o până la patul sacru de piatră ce se afla în mijlocul cercului zeiţei Turan. Fecioara era, de asemenea, goală şi chipul îi era acoperit de o bandă albă de lână strâns legată. Era o fată cu un trup nemaipomenit de frumos, şi, atunci când augurul i–a desfăcut nodul benzii care–i acoperea faţa, ochii ei au privit neliniştiţi în jurul său şi, instinctiv, ea şi–a acoperit cu mâinile trupul gol. Tinerii au privit–o cu mult interes şi în ochii lor s–a aprins dorinţa de a lupta. Dar eu am fost răscolit până–n adâncul fiinţei mele şi câteva clipe nu mi–am crezut ochilor, fiindcă fecioara nu era alta decât Misme,

fiica mea.

Bineînţeles, eu ştiam că în fiecare an erau alese cele mai frumoase fecioare etrusce din cele mai nobile familii şi chiar faptul de a fi fost desemnată în vederea alegerii fecioarei ce urma să fie sacrificată câştigătorului luptelor rituale, era cea mai mare onoare pentru o fată din Etruria. Dar unde o vor fi găsit pe Misme şi cum de au ales–o pe ea, acest lucru nu–l puteam înţelege. Mai mult, expresia neliniştită a chipului ei mă făcea să mă îndoiesc că ea a acceptat de bunăvoie sacrificiul.

Conform obiceiurilor, trebuia păstrată o linişte perfectă. De aceea am observat mişcarea de ridicare şi de coborâre a pieptului tinerilor bărbaţi, ce se producea în ritmul alert al respiraţiei lor. Dar o ofrandă ce nu se oferă din toată inima este fără valoare. De aceea augurul i–a vorbit lui Misme şi ea s–a liniştit, după care şi–a ridicat capul cu mândrie, sigură de tinereţea şi de frumuseţea ei, ascunzându–şi cu demnitate jena pe care o simţea când era privită de tinerii bărbaţi. Şi augurul i–a legat apoi mâinile cu o bandă de lână albă.

Dar eu nu mai puteam suporta, o disperare fără margini m–a cuprins atunci şi am început să–mi agit braţele. Cei doi lucumoni îmi aruncau priviri scrutătoare, apoi am observat că şi ceilalţi reprezentanţi ai oraşelor Etruriei mă priveau cu o mai mare curiozitate decât o priveau pe Misme. Abia atunci am înţeles că şi aceasta era tot o încercare la care eram supus. Ştiind că Misme este fata mea, au vrut să vadă dacă sunt pregătit de sacrificiul propriei mele fiice, pentru a respecta cele mai sacre obiceiuri ale etruscilor, o dovadă în plus că sunt un adevărat lucumon.

Nu ştiam exact ce urmează să se întâmple, dar nu mă îndoiam că patul de piatră ar fi altceva decât un altar sacrificial. Ştiam de asemenea că tinerii vor lupta între ei cu spadele. Dacă cineva era rănit, îşi putea salva viaţa doar dacă ieşea din cercul sacru. Dar şi augurul putea să intervină când cineva rănit nu voia să lase spada din mână, anunţând că îl ia sub protecţia sa.

Într–un sfârşit m–am liniştit şi privirea mea a întâlnit privirea lui Misme. Ea mi–a zâmbit. Era în surâsul ei ceva irezistibil de seducător şi zburdalnic, încât, pentru o clipă, am recunoscut–o în ea pe Arsinoe. Nu era atât de frumoasă ca mama ei, trupul ei era încă al unei adolescente. Sânii ca nişte mici pere sălbatice, gleznele subţiri, coapsele rotunde. Reuşise să–şi depăşească

timiditatea şi din strălucirea provocatoare a ochilor ei am înţeles că era mulţumită de efectul pe care privirea ei îl produce asupra celor doisprezece tineri.

Nu, pentru Misme nu aveam nici un motiv să mă frământ. Ea era fiica mamei sale şi ştia prea bine în ce joc a intrat. Şi m–am liniştit spunându–mi că, indiferent de modul în care etruscii au găsit–o şi au adus–o în Volsinii, ea a consimţit la sacrificiu de bunăvoie. Mă uitam la ea, eram uimit cât de frumoasă se făcuse, şi deodată am devenit mândru de ea. Când mi–am întors capul, am întâlnit privirea lui Lars Arnth, care era aşezat pe piatra desemnată reprezentantului Tarquiniei. O privise pe Misme cu acelaşi interes cu care o priveau cei doisprezece bărbaţi tineri. Apoi s–a uitat intens la mine şi din privirea lui am citit întrebarea. Şi eu am fost de acord cu ceea ce el mi–a cerut.

Atunci Lars Arnth s–a ridicat, şi–a scos toga şi a pus–o pe umerii tânărului luptător al Tarquiniei. Şi–a scos veşmintele, şi–a dat jos lanţul de aur de la gât, şi–a scos inelul de pe deget, a luat din mâinile tânărului concurent al Tarquiniei spada şi scutul şi i–a poruncit să se aşeze pe piatra sacră. Era o atât de mare onoare pentru tânărul bărbat, aşa că supărarea de a nu participa la întrecere i–a trecut repede.

Bătrânul augur s–a uitat mai întâi la cei unsprezece bărbaţi aşezaţi pe pietrele sacre, pentru a vedea dacă este cineva împotriva acestei substituţii. După aceea l–a atins cu toiagul său curbat pe Lars Arnth, ceea ce a însemnat că şi el accepta schimbarea. Lars Arnth era un pic mai scund decât tânărul pe care îl înlocuise şi trupul îi era alb ca al unei femei. Dar gol, era un bărbat deosebit de frumos şi viguros şi nu părea mai în vârstă decât adversarii lui. O privea pătimaş pe Misme şi aceasta răspundea surâzătoare privirilor lui. Vanitatea tinerei fete fusese evident măgulită; nu era neînsemnat faptul că regentul celui mai puternic oraş etrusc era gata să–şi rişte viaţa pentru ea.

Dar eu am zâmbit şi am simţit o uşurare extraordinară când am înţeles că totul nu era decât un joc al zeilor, care se amuzau arătând cât poate fi orbit până şi cel mai lucid bărbat şi cât de ridicol este să acorzi o importanţă exagerată lucrurilor pământeşti. Eu am citit atunci gândurile lui Lars Arnth, ca şi cum aş fi citit dintr–un sul de papirus. Este drept că Misme îl fascina, dar pe lângă aceasta, s–a gândit şi la avantajele ce le va avea

dacă va fi victorios în luptele rituale. În politica externă el suferise un eşec. Prestigiul lui avusese, de asemenea, de suferit, în expediţia de război împotriva Himerei. Bătrânul Aruns mai trăia încă şi autoritatea lui era de neclintit, dar nimic nu îl asigura pe Lars Arnth că îl va urma, chiar dacă fusese crescut în regenţă. Politica lui Lars Arnth era lucidă şi în conformitate cu vremurile ce le trăiam, dar nu era pe placul bătrânilor şi elenofililor.

Dacă ar fi câştigat victoria, Tarquinia ar fi fost oraşul câştigător, precum şi, timp de un an, oraşul de onoare al Etruriei. Adevărul este că, în alte vremuri, chiar suveranii oraşelor se înfruntau în luptele rituale pentru supremaţia oraşului lor, dar de generaţii întregi aşa ceva nu se mai întâmplase. Faptul că un tânăr regent îşi risca viaţa pentru poporul lui, a fost fără precedent pentru epoca în care trăiam. Dacă ar fi câştigat, supremaţia Tarquiniei nu urma să fie doar formală şi rituală, victoria fiind considerată, în acest caz particular, un semn al zeilor. Mai mult, victoria îi putea asigura căsătoria cu fiica unui lucumon în viaţă, nepoata celui mai renumit etrusc, Lars Porsenna.

Zeii se amuzau şi, împreună cu ei, mă amuzam şi eu, fiindcă totul nu era decât minciună. Misme nu era, de fapt, fata mea. Dar alţii credeau că este. Este o dovadă că diferenţa dintre adevărat şi fals este lipsită de importanţă. Totul depinde doar de ceea ce crezi că este adevărat. Zeii sunt deasupra adevărului şi falsului, binelui şi răului. În inima mea, am hotărât să accept că Misme îmi este fiică şi să–i interzic să dezvăluie vreodată cuiva că eu nu sunt tatăl ei. Era destul că noi doi ştiam. Ce importanţă avea pentru alţii acest lucru? Şi, din toată inima, am dorit victoria lui Lars Arnth, fiindcă un soţ mai nobil şi mai bun decât el, Misme nu ar fi putut găsi. Dar este drept, nu ştiam dacă fiica lui Arsinoe l–ar fi putut face fericit pe vreun bărbat şi, în cazul acesta, pe un etrusc. Dar, dacă acceptasem că Misme este fiica mea, acest lucru nu mai avea nici o importanţă. Pentru fiica mea, doar cel mai bun dintre etrusci era destul de bun. În fond, aşa hotărâseră zeii pentru a se amuza. Am zâmbit gândindu–mă că Arsinoe se înşelase în privinţa lui Misme.

Apoi augurul a pus pe umerii goi ai lui Misme eşarfa rituală din piele neagră şi i–a spus să se aşeze pe marginea patului de piatră cu mâinile, ce–i erau legate, pe genunchi. Apoi,

învârtindu–şi bastonul în mână, a dat semnalul începerii luptei şi toţi concurenţii s–au aruncat unul asupra altuia cu atâta impetuozitate, încât, la început, ochii noştri nu au putut distinge nimic, fiindcă totul era confuz. Deja doi dintre concurenţi zăceau răniţi pe pământ.

Cred că ceilalţi concurenţi ar fi fost mai înţelepţi dacă, la început, şi–ar fi unit forţele împotriva lui Lars Arnth, determinându–l să părăsească cercul sacru, pentru a nu fi obligaţi să atenteze la viaţa celui mai nobil bărbat al Etruriei. Fiindcă ei nu luptau decât pentru onoare şi pentru frumuseţea sacrificiului, în timp ce Lars Arnth lupta atât pentru viitorul său, coroana Tarquiniei, cât şi pentru viitorul poporului etrusc, fiindcă era convins că doar politica sa permitea eliberarea celor douăsprezece oraşe etrusce de sub tutela grecilor. Dar cum ar fi putut rivalii lui să înţeleagă aşa ceva?

Aşa după cum era obiceiul, s–au aruncat în luptă, mai întâi, cei şase concurenţi ai oraşelor porturi la mare împotriva celor şase oraşe din interiorul Etruriei. Cei doi, care fuseseră grav răniţi, au fost scoşi imediat din cercul sacru. Mai înainte de a începe lupta, celor doisprezece concurenţi li s–a reamintit că loviturile din spate şi dintr–o parte nu sunt permise. După o pauză de câteva clipe, care le–a permis luptătorilor să–şi tragă puţin sufletul şi să respire, s–a hotărât care sunt cei cinci ce vor lupta împotriva celorlalţi cinci. Apoi nu s–au mai auzit decât loviturile de spadă şi sunetul sec al scuturilor atinse de spadă sau cum se atingeau între ele. Şi după aceea au mai rămas doar patru luptători, care s–au dat un pas înapoi pentru clipele de repaus. Unul dintre cei învinşi fusese împins în afara cercului sacru, doi l–au părăsit de bunăvoie, lăsând în urma lor două dâre groase de sânge, iar celui de–al patrulea îi căzuse spada din mână împreună cu degetele ce–i fuseseră retezate. Braţul – cu care ţinea scutul – al celui de–al cincilea concurent fusese retezat, iar cel de–al şaselea era întins pe spate şi avea o rană cumplită la gât, din care curgea sângele. Strângea în mâini spada şi s–a împotrivit atunci când augurul l–a luat sub protecţia sa şi a poruncit să fie scos din cercul sacru.

Fără să arunce nici o privire spre cei care căzuseră, cei patru, care încă mai rămăseseră în luptă, s–au înfruntat aprig în continuare. Lars Arnth era printre ei. Cu mâinile încleştate, eu i–am dorit şi mai mult decât înainte să învingă, dacă tot

supravieţuise până atunci. Cel mai neliniştit dintre cei patru, s–a aruncat deodată, cu scutul ridicat împotriva celui mai apropiat adversar, iar acesta, la rândul lui, ridicându–şi scutul, l–a străpuns imediat cu spada. În acelaşi timp, un al treilea a profitat de acest moment şi l–a lovit pe învingător, a fost o rană ce l–a scos din luptă şi pe acesta.

Totul s–a petrecut cu o rapiditate extraordinară. Zece dintre cei mai frumoşi, mai curajoşi şi mai puternici luptători ai Etruriei au căzut atunci. M–am gândit cu tristeţe la speranţele lor, la antrenamentele grele ce le–au împlinit pentru a–şi întări trupul şi perfecţiona măiestria. A durat doar o clipă şi toate speranţele lor au fost înghiţite de pulberea cercului sacru pe care s–au prăbuşit. În luptă nu au mai rămas decât Lars Arnth şi campionul oraşului Veii. Adevărata luptă putea, în sfârşit, să înceapă. Din acest moment, norocul şi întâmplarea nu mai aveau nici un rol de jucat, totul urma să fie hotărât de rezistenţa celor doi adversari şi de abilitatea lor în mânuirea spadei.

Graba nu ar fi ajutat la nimic. Acest lucru trebuie să–l fi înţeles amândoi, fiindcă amândoi au avut timp să o privească pe Misme, care s–a uitat la ei cu ochii strălucind de înflăcărare. Mai târziu, aveam să aud povestindu–se că tânărul bărbat din Veii, fusese în grupul celor care o aduseseră pe Misme, mai mult, o ţinuse în braţele lui pe calul pe spatele căruia călătorise. Probabil că atunci se hotărâse că va lupta până la moarte pentru a o câştiga de soţie. În ciuda faptului că era atât de tânăr, Lars Arnth cunoscuse deja duritatea vieţii politice şi ştia bine că doar răbdarea şi calmul erau cele mai bune mijloace pentru a–şi domina adversarul. Aşa că, el a aşteptat un moment, cu scutul lăsat jos, odihnindu–şi muşchii încordaţi ai membrelor.

Această aşteptare a fost prea multă pentru înfocatul şi nestăpânitul tânăr din Veii, care şi–a ridicat scutul ca pavăză şi cu spada ridicată a pornit la atac. Ca loviturile într–un gong de bronz se auzeau izbindu–se scuturile unul de altul, iar din tăişul spadelor ce se înfruntau săreau scântei argintii. Dar cei doi tineri erau la fel de puternici şi de ageri. După ce au schimbat o duzină de lovituri, s–au retras în acelaşi timp câţiva paşi înapoi ca să respire în tihnă. Din şoldul lui Lars Arnth curgea sânge, dar el a clătinat din cap în semn de împotrivire atunci când augurul, ridicându–şi bastonul, l–a întrebat dacă îi poate acorda protecţie.

Deci, chiar de putea sau de nu mai putea, Lars Arnth trebuia

să–şi continue lupta. Şi a înţeles că nu va putea rezista multă vreme în faţa bărbatului din Veii. De aceea a trecut la un atac mai hotărât. Lăsându–şi scutul atât de jos pe cât era posibil, l–a atacat rapid pe tânărul din Veii, dar acesta a reuşit să–i pareze lovitura. Însă bărbatului din Veii i–a alunecat atunci din mâini spada. Cu o rapiditate nemaipomenită, s–a aplecat să–şi recupereze spada şi a luat un pumn de nisip pe care l–a aruncat în ochii lui Lars Arnth. Apoi a izbit cu o lovitură puternică de spadă înspre pieptul lui Lars Arnth şi, dezechilibrându–se a căzut pe nisip cu faţa în jos. Dezechilibrul neaşteptat a fost datorat faptului că Lars Arnth, orbit de la nisip, a parat teribila lovitură cu o mişcare instinctivă de apărare cu scutul. Apoi i–a dat bărbatului din Veii o lovitură peste grumaz cu o margine a scutului, şi a pus piciorul pe unul dintre braţele lui, ţinându–l apăsat. Dar nu a profitat de avantajul ce–l avea ca să–l mai lovească cu spada. A procedat ca un adevărat nobil ce era.

În acest timp, tânărul din Veii, a încercat să se ridice pentru a continua lupta, iar când a înţeles că a fost învins, a scos un ţipăt gutural, în care s–au simţit dezamăgirea şi furia ce–l încercau. Apoi Lars Arnth s–a aplecat, a recuperat scutul ce–l lăsase în nisip, l–a aruncat în afara cercului sacru şi i–a întins mâna adversarului său ca să–l ajute să se ridice, chiar dacă el însuşi, în acel moment, nu mai era prea sigur în mişcări, fiind încă orbit pe jumătate de la nisipul ce–i fusese aruncat în ochi, iar din răni sângele îi şiroia.

Apoi Lars Arnth a făcut un lucru care, într–adevăr, niciodată până atunci nimeni nu–l mai făcuse. Emoţionat din cauza victoriei şi încă respirând greu, şi–a rotit ochii şi a privit întreaga asistenţă, după care, foarte hotărât, s–a îndreptat înspre bătrânul augur. S–a oprit în faţa lui şi a luat hlamida de pe umerii lui. Cu mantia în mâini s–a apropiat de Misme, i–a desfăcut panglica ce–i lega mâinile, a sărutat–o respectuos pe buze, apoi s–a întins pe patul de piatră cu ea în braţe, trăgând peste amândoi hlamida augurului.

A fost un gest atât de neaşteptat, încât până şi cei mai exigenţi păstrători ai tradiţiilor nu şi–au putut împiedica râsul. Şi toată lumea a râs încă şi mai mult când a văzut picioarele plăpânde ale augurului, ce erau dezgolite din cauza hitonului prea scurt. Iar când de sub hlamidă au apărut picioarele lui Misme, mişcând din degete, până şi cei doi lucumoni au râs cu

lacrimi.

A fost ca o uşurare acel râs. În felul acesta, extravaganta înnoire, pe care a adus–o Lars Arnth tradiţiei etruscilor, a fost acceptată. Şi toţi au recunoscut că aşa a fost bine, fiindcă nu era demn ca un bărbat atât de nobil ca Lars Arnth şi nepoata marelui Lars Porsenna să săvârşească sacrificiul ritual în faţa ochilor întregii mulţimi de oameni. Bănuiesc că Lars Arnth şi Misme au râs doar îmbrăţişaţi sub hlamida augurului şi au amânat sacrificiul pentru un moment mai propice.

Când cascadele de râs au încetat, Lars Arnth a dat jos hlamida ce–i învelea. Şi amândoi s–au ridicat în picioare şi mâinile ei erau în mâinile lui şi se priveau în ochi, ca şi cum ar fi uitat de lumea ce era împrejurul lor. Erau o pereche frumoasă. Apoi augurul s–a apropiat de patul sacrificial, şi–a recuperat hlamida, a pus–o pe umeri şi i–a atins pe amândoi pe creştet cu bastonul lui, dar a făcut–o cu putere, depărtându–se astfel şi el de obiceiurile rituale. I–a declarat căsătoriţi şi a anunţat că timp de un an, Tarquinia este oraşul de onoare al Etruriei. Lars Arnth a întors eşarfa neagră de pe umerii lui Misme şi pe partea cealaltă eşarfa era albă, fiindcă simboliza, de fapt, triumful vieţii asupra morţii. Ţinându–se de mână, ei au ieşit din cercul sacru. Pe umerii lui Misme a fost pusă hlamida ceremoniei nupţiale, iar pe cap o cunună de mirt. În timp ce Lars Arnth s–a întors să–şi recupereze veşmintele, m–am apropiat de Misme, am îmbrăţişat–o şi i–am spus:

— Cum de–ai putut să mă sperii în felul acesta? La început, când te–am văzut, să ştii că am fost, într–adevăr, înspăimântat.

Dar ea şi–a lăsat, capricioasă, capul pe spate, a izbucnit într–un râs cristalin şi mi–a spus:

— O, Turms! Poate că tu credeai că nu–s în stare să mă descurc şi singură.

Aruncând o privire spre Lars Arnth, care se apropia de noi, m–am aplecat şi i–am şoptit la ureche că ea trebuie neapărat, începând din acest moment, să–mi spună *tată,* să arate că are un respect deosebit faţă de mine şi să–şi amintească întotdeauna că este nepoata celui mai mare erou al etruscilor, Lars Porsenna. La rândul ei, mi–a spus că tălmăcitorii câmpurilor au încercat să o protejeze şi să salveze bunurile mele de furia romanilor, dar în zadar. Când a auzit că am reuşit să fug din închisoarea Mamers, mulţimea dezlănţuită a ars casa, a furat

vitele şi a distrus tot ceea ce era pe câmp. Misme s–a ascuns împreună cu bătrânii sclavi şi a scăpat cu viaţă. În aceeaşi seară s–a dus la locul ştiut, a săpat şi a dezgropat capul de taur din aur, i–a desprins coarnele şi a dat unul din coarne bătrânilor sclavi, iar pe cel de–al doilea tânărului păstor, care a avut grijă de casă şi de bunurile mele, care, în numele lui Misme urma să cumpere libertatea sărmanilor bătrâni.

Abia a reuşit să pună capul de taur din aur în ascunzătoare, că au şi apărut gărzile din Veii, care, văzând incendiul, au trecut hotarele călare. Şi călăreţii din Veii au răpit–o. Dar au fost cuviincioşi, chiar şi tânărul care a luat–o pe calul lui, pe care a avut surpriza de a–l vedea printre luptătorii din cercul sacru, deşi, poate că nu era cazul s–o strângă atât de tare în braţe când călărea, fiindcă nu era ea prima dată pe spinarea unui cal şi n–avea deci de ce să se teamă.

— Pentru mine nu a fost nimic nou, aşa că nu mi–a fost frică, m–a asigurat Misme. Pentru că, păstorul care s–a îngrijit de casă şi de bunurile tale, m–a cam hărţuit în fiecare zi, încercând să mă atingă şi să mă sărute. Aşa am început să am încredere în mine, să mă apăr singură şi să nu–mi pierd vremea tot întrebându–mă dacă nu cumva sunt urâtă. Dar de cedat nu i–am cedat, aşa că el a suferit din cauza încăpăţânării mele, însă, cu aurul ce i l–am dat, el îşi va putea găsi o femeie care să–i fie pe plac, să–şi cumpere pământ şi să aibă grijă de bătrâna şi de bărbatul bătrân, pe care i–am eliberat de sclavie.

— Dar de ce nu mi–ai povestit niciodată că viaţa etruscilor este atât de frumoasă şi rafinată? m–a întrebat ea şi m–a fixat cu o privire oarecum acuzatoare. Aş fi putut învăţa de mult limba lor dificilă. Turms, tatăl meu, m–ai lăsat ani de zile în Roma, dar eu nu iubesc Roma. Doar lucruri bune şi frumoase am găsit la familiile etrusce, atât în Veii, cât şi în Volsinii, chiar dacă, la început, am bănuit că sunt prizonieră şi că ei mă vor vinde ca sclavă. Dar nişte femei frumoase m–au învăţat cum să mă scald, cum să–mi îngrijesc pielea şi să–mi cârlionţez părul, ele mi–au spus că sunt o fată frumoasă şi m–au încredinţat că este o adevărată cinste că am fost aleasă pentru luptele rituale.

Deodată s–a întristat şi a spus:

— Am crezut că am fost aleasă din cauza frumuseţii mele. Dar acum înţeleg că au făcut–o pentru tine, Turms, tatăl meu, ca semn al respectului pe care poporul etrusc îl are pentru tine. Am

auzit deja vorbindu–se atât de mult despre tine.

Dar, auzindu–i vorbele, Lars Arnth s–a jurat pe toţi zeii surâzători ai etruscilor că Misme este cea mai frumoasă fată pe care a văzut–o vreodată şi, dacă şi–a riscat viaţa în luptele rituale, a făcut–o doar fiindcă, după ce i–a întâlnit privirea, a simţit că nu poate trăi fără ea.

Probabil că el credea sincer în vorbele ce le–a spus, dar eu ştiam că acel extaz, care l–a dominat în momentul în care a văzut–o pe Misme, a fost provocat de ceaţa aurită cu care zeiţa l–a orbit, de aceea a intrat el în luptă.

Nici un motiv care determină fapta unui om nu este singular, ci este susţinut de o întreagă suită de alte motive, de mai mare sau de mai mică importanţă, ce se unesc creând un complex de motive ce justifică fapta, chiar dacă făptuitorul nu le cunoaşte pe toate sau nu se cunoaşte prea bine pe sine însuşi.

Dar eu m–am bucurat atât pentru Misme, cât şi pentru Lars Arnth. Îl cunoşteam şi ştiam că merită să fie fericit şi credeam că fiica lui Arsinoe este în stare să–i aducă mai mult fericire decât gânduri rele, acest lucru le–am spus şi lor. Dar Misme mi–a răspuns că este mai înţeleaptă decât mama ei şi îi va fi credincioasă soţului ei, fiindcă în toată Etruria nu crede că ar putea găsi un bărbat mai frumos şi mai pe gustul ei decât Lars Arnth. Dar nu am crezut–o în întregime, fiindcă prea repede s–a grăbit să promită un lucru pe care încă nu ştia de–l va putea respecta. Oare începuse deja să se simtă fiica mamei sale? Când am privit–o cu atenţie în ochi, am înţeles că viaţa lui Lars Arnth împreună cu femeia lui nu va fi câtuşi de puţin monotonă.

3

Era o linişte deplină. Când soarele de amurg a colorat în roşu–aprins suprafaţa cenuşie a lacului şi vârfurile înceţoşate ale munţilor, preoţii au ridicat cortul pentru zei. În apropiere, femeile măcinau în morile de piatră grăunţe pentru a fi pregătită pâinea pentru ospăţul zeilor. Din lacul sacru fuseseră pescuiţi peşti cu ochi roşii. Un viţel, un miel şi un porc au fost sacrificaţi şi oferiţi pentru zei. Aburul mâncărilor ce se pregăteau afară se ridica spre cer. Preoţii discutau între ei şi recitau versete sacre, în timp ce era frământat aluatul, coaptă pâinea dulce cu mirodenii şi pregătită mâncarea conform cu obiceiurile străvechi.

În timp ce soarele apunea, am simţit răcoarea ce venea dinspre lac, mirosul de carne friptă, de pâine, de mirodenii. Într–un sfârşit, au sosit şi cei doi lucumoni cu hlamidele sacre pe umeri. În spatele lor, venea suita cu vasele sacre ale zeilor.

— Te–ai purificat? m–au întrebat lucumonii.

— M–am purificat, le–am răspuns. Ochii îmi sunt limpezi. Gura îmi este curată. Urechile îmi sunt curate. Toate orificiile trupului meu sunt curate. Am făcut abluţiunile rituale şi tot trupul îmi este curat, din creştet până–n tălpi. Iar tunica ţesută din lână fină ce o port nu a mai atins niciodată trupul meu.

Ei au zâmbit şi au spus:

— În această seară tu eşti amfitrionul. Tu eşti cel care vei oferi darurile. Tu poţi invita doi zei la festinul nostru. La cine te–ai gândit?

Nu am ezitat. Am spus:

— Trebuie să o invit pe zeiţa a cărei coroană, înfăşurată cu iederă, nimic nu o poate clinti. O voi invita deci pe Turan.

Bătrânul lucumon s–a prefăcut surprins şi mi–a spus răutăcios:

— Tu însuţi ne–ai povestit că zeiţa Artemis, sub înfăţişarea ei de Hecate, te–a protejat şi a vegheat ca bogăţiile tale să nu se

risipească. Tu îi datorezi mult, de asemenea, zeiţei născute din spuma mării, cea care în Eryx este venerată cu amândouă numele ei, Afrodita şi Istar.

Am spus:

— Ele sunt doar o entitate divină, care se arată în zile diferite, în locuri diferite, diferiţilor oameni. Adevăratul ei nume este Turan şi luna–i este însemnul. Acest lucru l–am înţeles. De aceea am ales–o pe ea. Pe zeiţa Turan o voi invita.

— Cine va fi cel de–al doilea invitat? m–au întrebat ei. Pe cine ai ales?

Le–am răspuns radios:

— Pe el, metamorfozatorul, pe zeul Voltumna îl voi invita. Pe el nu l–am întâlnit niciodată. Pe el nu l–am înţeles mai înainte. De aceea vreau să îl cunosc. Încă de la începuturile timpului, înainte de falisci, înainte de etrusci, înainte de greci, hipocampul lui sacru a fost venerat. Soarele îi este însemnul, Himera îi este chipul.

Chipurile celor doi lucumoni s–au luminat, ei au zâmbit şi, după ce s–au uitat unul la altul, au strigat, ameninţător, într–un glas:

— Oare tu eşti conştient de ceea doreşti, de ceea ce te încumeţi să faci invitându–i?

Eram în extaz, bucuria de care eram învăluit mă stimula şi am rostit pătimaş:

— Pe el, pe zeul Voltumna, metamorfozatorul, îl voi invita, ard de nerăbdare să–l cunosc.

Au tras la o parte perdeaua sacră ce acoperea intrarea în cortul divin. În lumina puternică pe care torţele o împrăştiau cu generozitate în jur, am văzut înaltul pat convivial al zeilor, acoperit cu saltele groase de lână şi, peste perna dublă, două conuri din piatră albă. Pentru fiecare dintre noi trei era câte un pat convivial scund, alături de care se aflau mese joase. Vinul era deja amestecat cu apă într–un crater corintian ce se afla între paturile conviviale. Mănunchiuri cu spice de grâu, toate fructele pământului, coroane de flori şi de frunze împodobeau interiorul cortului divin.

Lucumonii mi–au spus:

— Oferă cununi invitaţilor tăi celeşti!

Am ales o cunună de iederă, pe care am pus–o în jurul unuia dintre cele două conuri de piatră şi am rostit:

— Pentru tine, nemuritoare zeiţă Turan, de la mine, un muritor!

Eram bântuit de o bucurie fără de margini, am ales o cunună cu flori şi fructe de măceş, am pus–o în jurul celui de–al doilea con de piatră şi am rostit.

— Pentru tine, zeule Voltumna, o cunună de măceş, pe care o vei putea schimba, de vei voi, într–o alta care–ţi poate fi pe plac! Pentru tine, nemuritorule, de la mine, un muritor!

În acel moment am simţit, într–adevăr, că sunt nemuritor şi mi–am acceptat nemurirea. De ce şi cum s–a întâmplat, nu ştiu. De ce am ales pentru zeul Voltumna cununa de măceş, nu pot explica. Dar îndoiala din mine s–a împrăştiat ca o rouă, şi pe cerul inimii mele a apărut strălucitorul astru al nemuririi.

Ne–am aşezat confortabil pe paturile conviviale, iar servitorii ne–au împodobit gâtul cu ghirlande grele pline de florile toamnei. Cântăreţii au început să sufle în fluierele duble şi să ciupească strunele lirelor, iar dansatoare goale şi dansatori goi au dansat în faţa cortului divin dansurile sacre ale zeilor. Mâncarea ne–a fost servită în vase străvechi de argilă arsă de culoare neagră şi, chiar dacă pentru a tăia carnea friptă am folosit vechile cuţite de silex ale etruscilor, pentru a o apuca am folosit furculiţe de aur cu doi dinţi. Pe masa din faţa celor două conuri sacre au fost puse vase cu aceleaşi bucate cu care am fost serviţi noi, şi fiecare a avut cuţitul lui din silex şi furculiţa de aur. Am mâncat mai întâi crabi de mare, caracatiţă tăiată în felii şi peştişori conservaţi în ulei. Apoi am mâncat peştii cu ochi roşii, ce fuseseră pescuiţi din lacul sacru. Peştele fusese prăjit în ulei şi curăţat de oase. Iar la urmă carne fiartă şi prăjită de viţel, de miel şi de porc, care era însoţită de sosuri acrişoare şi dulci.

Progresiv, muzica a devenit frenetică şi dansatorii s–au întrecut în măiestrie – fiindcă în Volsinii veniseră cei mai talentaţi dansatori ai Etruriei – şi au dansat dansul pământului, dansul mării şi dansul cerului. După aceste trei au urmat pătimaşele dansuri al zeiţei fecioare şi al iubirii. Iar după aceea dansul câinelui, dansul taurului şi chiar şi dansul calului. Aerul din jurul nostru era îmbălsămat de parfumuri puternice, ce veneau de la mirodeniile ce erau arse în thymiaterioane înalte de aramă. Vinul îmi încălzea puternic trupul şi aburii lui începuseră deja să urce spre cap. Dar, pe măsură ce timpul trecea şi noi ne ospătam, decepţia mea creştea. Mă uitam din ce

în ce mai nesigur spre patul convivial al zeilor, pe care se odihneau doar cele două conuri de piatră albă.

Bătrânul lucumon se odihnea pe patul convivial din dreapta mea. S–a uitat la mine, a izbucnit în râs şi mi–a spus:

— Dar nu mai fi atât de nerăbdător, Turms! Noaptea este lungă. Şi–apoi, poate că zeii se pregătesc pentru întâlnirea cu noi, după cum noi înşine ne–am pregătit. Probabil că în sala fără de margini a nemuririi este o agitaţie de nedescris şi servitorii aleargă în toate direcţiile cu braţele încărcate de veşminte de sărbătoare, uleiuri parfumate cu care zeii să–şi ungă trupul şi să–şi facă strălucitor părul de pe cap. Cine ştie?

— Nu îţi bate joc de mine, te rog! i–am spus eu neliniştit.

El a întins înspre mine venerabila–i mâna şi mi–a atins umărul. Apoi mi–a spus:

— Această noapte este cea mai importantă noapte din viaţa ta terestră, Turms. Dar nu uita că şi poporul etrusc trebuie să aibă partea lui de bucurie. Oamenii trebuie să vadă coroanele pe care tu le–ai oferit zeilor şi ospăţul nostru. Trebuie să–şi bucure urechile ascultând muzica şi ochii privind dansurile sacre. Apoi va fi trasă perdeaua şi vom rămâne doar noi trei. După aceea vor veni zeii.

În întunericul din afara cortului, sub acoperişul înstelat, erau adunaţi mii de oameni, care urmăreau în tăcere tot ceea ce se petrecea în interiorul cortului luminat. Prezenţa lor o simţeam, dar de văzut nu îi puteam vedea, şi, în ciuda faptului că erau atât de mulţi, nu se auzea nici un zgomot, fiindcă nimeni nu îndrăznea să mişte nici un deget, pentru a nu deranja ceremonia sacră.

La un moment dat, focul la care au fost pregătite bucatele a fost stins. După aceea, servitorii au ieşit din cort, unul după altul, dansatorii nu s–au mai văzut şi muzica nu s–a mai auzit. Ultimul servitor s–a întors şi a pus în faţa mea un platou acoperit, şi atunci cei doi lucumoni s–au sprijinit mai comod pe paturile lor conviviale şi au început să mă privească intens. Servitorul a ridicat capacul de pe vasul ce era pe platoul din faţa mea şi atunci am simţit un miros puternic de ierburi aromate şi am văzut bucăţile de carne ce pluteau într–un sos gras. Am luat cu furculiţa o bucată de carne şi am dus–o la gură. Gustul nu era nicidecum rău, dar nu am putut nici să muşc, nici să înghit, aşa că am scuipat din gură bucata aceea de carne.

Atunci a fost trasă cu zgomot perdeaua de la intrarea în cort. Servitorul s–a retras, iar platoul descoperit a rămas pe măsuţa din faţa mea. Mi–am şters gura cu dosul palmei. Şi am sorbit din cupa cu vin, dar nu l–am putut înghiţi şi l–am scuipat. Cei doi lucumoni îmi urmăreau cu atenţie fiecare mişcare. Şi m–au întrebat:

— De ce nu mănânci, Turms?

— Nu pot, le–am răspuns.

Au dat înţelegători din cap şi au spus:

— Ai dreptate. Nici noi nu o putem mânca. Fiindcă aceasta este hrana zeilor.

Am amestecat cu furculiţa de aur bucăţile de carne şi sosul din vas. Mirosul era plăcut. I–am întrebat:

— Ce fel de carne este aceasta?

— Carne de arici, au spus ei.

Şi mi–au explicat:

— Ariciul este cel mai străvechi animal de pe pământ. Când vine iarna, el se ascunde între frunzele uscate şi doarme. Sare în afara timpului. Apoi, când vine primăvara, se deşteaptă din nou. De aceea ariciul este hrana zeilor.

Apoi bătrânul lucumon a luat de pe masă un ou fiert, l–a curăţat de coajă şi l–a ridicat cu vârful degetelor arătându–mi–l.

— Oul este începutul tuturor, a spus el. Oul este simbolul naşterii şi întoarcerii. Oul este semnul nemuririi.

Apoi a pus oul în cupa lui sacrificială. Celălalt lucumon a curăţat un ou şi l–a pus în cupa lui. Aşa am făcut şi eu. Şi lucumonul Volterrei s–a ridicat şi a luat un ulcior de argilă sigilat, a tăiat sigiliul de ceară cu cuţitul de silex şi a turnat în cupele sacrificiale vinul amar, amestecat cu ierburi. Şi a spus:

— Momentul a venit. Zeii îşi vor face apariţia. Să sorbim din băutura nemuririi, ca ochii noştri să reziste apariţiei lor strălucitoare.

Am golit dintr–o sorbitură cupa sacrificială, aşa după cum şi cei doi lucumoni au făcut. Am simţit o arsură pe gât când am băut, apoi o amorţeală în pântece. Urmându–le exemplul, am mâncat apoi oul. Şi bătrânul lucumon mi–a spus încet:

— Turms! Ai băut împreună cu noi băutura imortalitaţii. Ai mâncat împreună cu noi hrana imortalităţii. Acum să păstrezi tăcere, fiindcă zeii au sosit.

Am privit toţi trei înspăimântaţi spre conurile de piatră albă,

care au început să se clatine uşor şi să crească, iar lumina torţelor ni s–a părut stinsă faţă de lumină puternică şi clară ce o radiau în jur cele două conuri albe. Apoi cele două conuri de lumină nu s–au mai văzut, în timp ce zeiţa a căpătat, progresiv, formă şi trup. S–a aşezat în patul convivial al zeilor cu o mişcare atât de uşoară şi delicată, cum niciodată nu am mai văzut la un muritor. Şi ne–a zâmbit pentru a nu mai fi înspăimântaţi, iar în ochii ei ovali strălucea o lumină pură. Chipul ei era mai plin de viaţă decât oricare chip şi pe cap purta redutabila cunună, zidul înconjurat de iederă.

Apoi a apărut el, schimbătorul Voltumna. Dar, mai înainte de a apărea, s–a jucat cu noi şi a vrut să ne necăjească. I–am simţit prezenţa ca un curent puternic de aer îngheţat, apoi ca o tremurătoare flacără galbenă ce ne–a îmbrăţişat, ca o apă invizibilă a mai fost, şi nu am putut respira, la fel ca cei care se îneacă, şi apa a pătruns în toate cavităţile noastre încetul cu încetul. Iar când a devenit foc, ne–a mângâiat tot trupul şi eu am crezut atunci că voi muri ars de viu. Dar pe trupurile noastre nu a rămas nici o urmă, şi el a mai fost un vânt răcoros şi mi–am simţit trupul relaxat, ca şi cum ar fi fost masat cu un ulei parfumat cu mentă. Apoi a început să prindă formă şi a plutit deasupra noastră ca un imens hipocamp. Într–un sfârşit, zeiţa Turan, probabil plictisită de jocul lui, a întins mâna, şi el a coborât ca o ploaie de stele, după care a căpătat trup uman.

Nu a fost nevoie să mă ridic de pe patul meu convivial ca să–i servesc, fiindcă, în vasul cu hrana zeilor, mâncarea din carne de arici scădea văzând cu ochii, şi, nu după multă vreme, nu a mai rămas nimic. Dar cum au mâncat, nu am înţeles. În acelaşi timp, nivelul vinului amestecat cu apă din craterul corintian a scăzut şi până la urmă nu a mai rămas nici o picătură. Nu erau nici flămânzi, nici însetaţi, fiindcă zeii nu cunosc foamea şi setea ca fiinţele muritoare, dar dacă tot au acceptat invitaţia noastră, făcându–şi apariţia într–un efemer şi diafan înveliş uman, din prietenie, au mâncat şi au băut ceea ce noi le–am oferit.

Cred că hrana terestră li s–a părut gustoasă şi nici vinul nu le–a displăcut, acesta din urmă făcându–şi vizibil efectul, aşa cum se întâmplă la orice festin, fiindcă zeiţa a afişat un surâs capricios şi m–a privit insistent, după care şi–a pus braţul drăgăstos pe umerii lui Voltumna. Iar el, metamorfozatorul, m–a privit cercetător drept în ochi, ca şi cum ar fi vrut să vadă cât

timp pot eu să rezist a–l privi direct în ochi.

— O, voi sărmani lucumoni! a rostit el deodată. Poate că sunteţi nemuritori, dar eterni, în nici un caz nu sunteţi.

Vocea lui metalică a şuierat ca o rafală de furtună. În acelaşi timp a fost o dovadă a caracterului lui invidios.

Dar zeiţa Turan i–a mângâiat cu tandreţe părul de culoarea soarelui aprins şi i–a interzis să caute motiv de ceartă. Apoi ne–a spus cu o voce cristalină ca sunetul unui clopoţel de argint:

— Nu vă fie teamă de el! Voltumna este un zeu veşnic neliniştit. Dar eu îl înţeleg. Noi, ceilalţi zei, ne facem apariţia sub diverse înfăţişări, dar odihna şi bucuria ne–o aflăm doar în forma noastră sacră, pe care oamenii nu o pot vedea. Dar el nu are formă permanentă. Într–o continuă schimbare, dilatare, contracţie, trecere de la cald la rece, de la furia furtunii la adierea cea mai delicată – este lesne de înţeles că toate acestea fac din el un zeu neliniştit.

Auzindu–i vorbele, forma zeului Voltumna a început să tremure, dar zeiţa Turan l–a îmbrăţişat, i–a sărutat sprâncenele, apoi l–a sărutat pe gură şi i–a spus:

— Această formă îţi stă cel mai bine şi, îţi spun drept, eu nu te–am mai văzut până acum într–o formă mai frumoasă. Te rog, mai rămâi câteva clipe în ea şi încetează să mă enervezi tot schimbându–ţi forma pe neaşteptate!

Voltumna nu a rămas indiferent la vorbele ei, care îl măguleau, chiar dacă se ştia el, şi fără aceste vorbe, superior tuturor celorlalţi zei, fiindcă era creatorul tuturor formelor din lume, pe când ceilalţi zei puteau doar folosi forme deja existente. Văzând eu toate acestea, am înţeles, în sfârşit, vanitatea zeilor şi motivele pentru care sunt ei atât de sensibili la rugăciunile celor care cred în ei şi la ofrandele ce li se aduc.

Abia mi–a trecut prin minte acest gând, că imediat am simţit cum nişte degete micuţe şi usturătoare ca focul m–au ciupit de umăr pentru a–mi atrage atenţia să nu mai gândesc aşa în prezenţa zeilor. Am întors instinctiv capul şi am văzut că sprijinită de marginea patului convivial era acolo, în spatele meu, înaripata făptură din lumină a spiritului meu protector. Era pentru a doua oară când mi se arăta, ea îmi atrăsese atenţia să fiu respectuos faţă de zei. Când am văzut, am înţeles în inima mea că după ea am râvnit tot timpul, nu după fiinţele terestre, care în acea clipă mi s–au părut depărtate şi şterse. Era atât de

aproape de mine, atât de vie, am simţit că prin venele mele sângele curge asemenea unui metal topit.

M–am uitat încă o dată şi am văzut în spatele celor doi lucumoni înaripatele lor spirite luminoase. Făpturile noastre protectoare se uitau oarecum provocator una la alta, ca şi cum ar fi fost într–o competiţie şi aripile lor fâlfâiau uşor. Era evident că spiritul meu protector era cel mai frumos, aşa am gândit.

Dar zeul Voltumna a ridicat înspre noi un deget acuzator şi a rostit:

— O, voi lucumoni! Sunteţi nişte amfitrioni prudenţi, de v–aţi chemat şi spiritele ca să vă protejeze. Oare de ce vă este vouă teamă?

Iar zeiţa Turan, vizibil ofensată, a rostit:

— Dar este o insultă pentru zeiţa ce sunt să aud cum vă linguşiţi spiritele cu gânduri atât de frumoase, în loc să mă admiraţi şi să veniţi lângă mine. Doar voi m–aţi invitat, nu eu sunt cea care v–a invitat pe voi. Alungaţi–le imediat de lângă voi pe aceste spirite, dar mai ales tu, Turms. Dacă spiritul va pleca, poate că voi coborî şi te voi mângâia.

Simţeam aripile spiritului meu protector cum tremurau de furie. Era minunată făptura ce mă proteja. Zeiţa s–a uitat la ea cu o privire critică, aşa cum priveşte de obicei o femeie la altă femeie şi a spus:

— Fără îndoială, înaripata aceasta a ta, Turms, este frumoasă. Dar nu cred că te bate gândul că ar putea să se întreacă cu mine. Totuşi, eu sunt zeiţă de când este lumea lume. Ea nu este decât o nemuritoare, ca şi tine. Nemurirea şi eternitatea sunt încă noţiuni distincte.

M–am simţit stânjenit, dar când m–am uitat încă o dată la spiritul meu protector şi i–am văzut chipul radios, m–am simţit mai aproape de făptura–mi pereche decât de zeiţa Turan.

— Eu nu o pot alunga, chiar dacă a venit fără să o fi invitat, am început eu să explic.

Dar o anume certitudine a trecut ca un fulger prin gândurile mele, vocea mi–a tremurat şi am adăugat:

— Poate că cineva, care este mai presus de zei, o va fi trimis.

Dar nu am mai apucat să rostesc tot ceea ce am gândit. În acelaşi moment, în mijlocul cortului zeilor, o fiinţă nemişcată, mai înaltă ca statură decât oamenii şi decât zeii, a prins formă în faţa ochilor noştri. O hlamidă rece de lumină îi înfăşură trupul,

iar chipul îi era acoperit cu benzi de întuneric şi lumină neclară. El era El, acela pe care nici zeii nu îl cunosc, acela ale cărui numeroase nume şi număr de forme existenţiale nimeni nu le cunoaşte, nici muritori, nici zei care sunt legaţi de pământ. Când au văzut apariţia fiinţei imobile, cei doi zei tereştri s–au preschimbat în două umbre, ce au rămas nemişcate pe patul convivial al zeilor, iar spiritul meu protector s–a făcut subţire ca un papirus şi s–a lipit de spatele meu, încercând să lase impresia că nu suntem decât unul. Am simţit atunci un gust de metal în gură, ca şi cum aş fi fost mort, în urechi auzeam tunetul prevestitor de furtună, nările mi–au fost pline de un miros al frigului etern, iar ochii orbiţi de o flacără insuportabil de puternică.

Când am fost din nou conştient, am constatat că sunt întins pe patul convivial. Torţele, al căror ulei se consumase, încetaseră să mai ardă. Pete de vin se vedeau peste tot pe pământ. Conurile de piatră albă de pe înaltul pat convivial al zeilor se înălţau semeţe şi erau luminate de două raze de lumină ale dimineţii, ce pătrundeau prin ţesătura perdelei ce acoperea intrarea în cort. Cununile aveau florile şi frunzele vestejite, ca şi cum ar fi fost calcinate. Eu însumi mă simţeam uscat şi vestejit, ca şi cum în cursul acelei nopţi, ani întregi din viaţa mea se vor fi scurs.

Ne–am deşteptat toţi trei în acelaşi timp şi ne–am aşezat pe marginea paturilor noastre conviviale, sprijinindu–ne capul în mâini. După un oarecare timp, ne–am uitat unul la altul.

— Oare totul nu a fost decât un vis? i–am întrebat eu.

Bătrânul lucumon din Volsinii a scuturat din cap şi a spus:

— Nu, nu ai visat. Sau, dacă va fi fost un vis, înseamnă că toţi trei am avut acelaşi vis.

— Dar noi l–am văzut pe Zeul Încremenit, cel a cărui faţă nimeni nu o ştie, a rostit lucumonul din Volterra. Cum se face că încă mai suntem în viaţă şi respirăm?

— Înseamnă că trăim sfârşitul unei ere, a spus bătrânul lucumon. Şi începutul altei ere. Niciodată nu şi–au făcut apariţia zei cu faţa acoperită la un ospăţ al zeilor. Dar, ca lucumoni, noi am putut înţelege cine este El. Poate că noi suntem ultimii lucumoni. De aceea şi–a făcut El apariţia.

Lucumonul din Volterra s–a ridicat, a tras perdeaua la o parte şi s–a uitat afară.

— Cerul este acoperit de nori, a spus. Este o dimineaţă posomorâtă.

Apoi au sosit servitorii şi ne–au adus să bem lapte cald amestecat cu miere. Am băut cu lăcomie. Laptele mi–a încălzit trupul îngheţat şi m–am simţit mai bine. Apoi ni s–a adus apă pentru a ne putea spăla faţa, picioarele şi mâinile. Veşmintele de pe mine erau murdare şi am remarcat că din nas îmi cursese mult sânge. Iar pântecele îmi ardea ca şi cum aş fi înghiţit o otravă aducătoare de moarte.

Bătrânul lucumon s–a apropiat de mine şi mi–a spus:

— Tu ai mâncat din hrana zeilor, Turms. Tu ai băut vinul celor nemuritori. Nu mai eşti cel care ai fost până acum. Vei observa tu însuţi destul de repede şi te vei recunoaşte, o, fiu al lui Porsenna şi al Larkhnei!

— Nu, am rostit eu liniştit. Pământul este mama mea. Cerul este tatăl meu. Soarele îmi este frate. Luna îmi este soră. Abia acum mă recunosc. Eu m–am născut lucumon printre oameni. Sunt Turms nemuritorul. Simt că m–am întors. Simt ca mă voi întoarce etern. Dar de ce este aşa, nu ştiu.

El mi–a spus:

— Turms, prietene! Leapădă de pe tine aceste veşminte murdare, la fel cum mai târziu, într–o zi, vei ieşi din trupul uzat din lut pieritor! Ieşi gol din cortul zeilor, aşa cum te–ai născut în lumea aceasta muritoare! Sărută Pământul mamă şi ridică–ţi braţele şi faţa înspre Cerul tată! Noi, lucumonii Etruriei te salutam! Tu eşti un lucumon, tu eşti un nemuritor!

Au dat complet perdeaua la o parte. Sub cerul încărcat de nori mulţimea aştepta în tăcere. O rafală de vânt m–a întâmpinat când am ieşit afară. Eram gol, aşa cum mă născusem pe pământ. Am îngenuncheat şi am sărutat Pământul. Atunci s–au dat norii la o parte. Cerul s–a deschis senin şi razele de soare m–au scăldat în strălucirea lor. Nu mă mai puteam îndoi de mine însumi. Cerul, tatăl meu m–a recunoscut ca fiu. Fratele meu, Soarele, m–a mângâiat cu razele lui. Se întâmplase un miracol!

Mai puternică decât furtuna, mulţimea a strigat:

— Lucumon! Lucumon!

Agitând în mâini bucăţi de pânză, mulţimea a strigat în continuare şi din cort au ieşit apoi lucumonul din Volsinii şi cel din Volterra şi mi–au pus pe umeri hlamida sacră de lucumon.

Am simţit atunci pace în suflet şi o bucurie fără de margini s–a strecurat până în cele mai profunde teritorii ale fiinţei mele. Nu mai eram gol, nici pe dinăuntru, nici pe dinafară. Şi nici frig nu–mi era.

4

Nu mai am nimic de povestit. După ce am ţinut în mâini risipita mea viaţă, am lăsat să cadă, înapoi în vasul negru de argilă din faţa imaginii zeiţei, piatră după piatră. Când mă voi întoarce le voi ţine din nou în mâini, în ele mă voi regăsi, din ele–mi voi reaminti despre mine însumi. Poate că din vasul de argilă nu va mai fi nimic. Poate că peste podeaua mormântului meu se va fi aşternut praful gros al multelor secole ce se vor scurge. Poate, sarcofagul, cu frumoasele lui sculpturi, nu va mai fi, poate că trupul meu muritor, transformat în pulbere, se va fi întors în pulbere. Dar pietrele încă vor mai fi acolo.

Comorile şi bogăţiile pier. Sarcofagele din piatră sunt deschise cu forţa de către hoţi şi tâlhari. Viaţa unui popor nu înseamnă nimic. După ce un popor moare, îi este uitată şi limba pe care a vorbit–o. Cine să–i mai îngrijească mormintele? Minunate amfore pictate, statuete delicate, oare ce va mai rămâne din ele? Doar din pictura de pe pereţii de piatră ai mormintelor se va mai păstra ceva. Fiindcă nimeni nu fură pereţi din morminte. Şi pietrele nepreţioase vor rămâne la locul lor. Dar nimeni nu le va putea citi.

Sunt sigur că după ce mă voi apleca să ridic aceste pietre netede din pulberea în care secolele le vor fi îngropat, mă voi regăsi. Voi urca scara îngustă şi voi ieşi din nou la lumină. Ochii mei vor fi din nou vii şi vor vedea conul sacru al zeiţei de pe muntele ce se află în faţa mormântului. Mă voi recunoaşte, îmi voi reaminti de mine, cel care sunt acum. Iar după aceea... după aceea se va dezlănţui furtuna.

Eu, Turms, nemuritorul, cred că aşa va fi. Chiar dacă ceea ce am scris va dispărea, chiar dacă cerneala se va dizolva, chiar dacă hârtia de stuf se va fărâmiţa, chiar dacă limbile în care am scris se vor fi şters din memoria oamenilor, scriind aceste cărţi, am legat fiecare piatră a vieţii mele de întâmplările pe care vreau să mi le amintesc. Mă voi regăsi atunci când mă voi

întoarce.

Mâinile îmi tremură, respiraţia mea este greoaie. S–au scurs până la capăt cei zece ani promişi; în sfârşit, se apropie momentul morţii, ce mă va elibera din acest înveliş pieritor de argilă. Poporul meu este prosper, numărul vitelor a crescut, câmpurile au recolte bogate, femeilor li s–au născut copii viguroşi. I–am sfătuit să trăiască onest chiar şi după ce eu nu voi mai fi.

De vin oameni la mine ca să le fac profeţii, eu le spun:

— Mergeţi la auguri, mergeţi la haruspicii şi la preoţii cititori în fulgere! Aveţi încredere în ei! Nu mă tulburaţi pentru lucruri neînsemnate!

Am permis Consiliului să emită legile şi poporului să le ratifice. Judecătorii judecă, funcţionarii justiţiei execută hotărârile stabilite în urma judecăţilor. M–am limitat doar să–i atenţionez că: *Legea trebuie să–i protejeze pe cei slabi de răzbunarea celor puternici. Fiindcă cei puternici nu au nevoie de protecţie.*

Dar, după ce am rostit aceste vorbe, gândul mi–a zburat la Hanna, femeia care m–a iubit, şi la copilul meu, ce încă nu se născuse, pe care ea îl purta în pântece. Tocmai pe ei, cei care erau atât de slabi, eu nu i–am putut proteja. De aceea, în momentul în care mi–a fost cu putinţă, am trimis oameni până–n Fenicia să afle unde sunt, însă Hannei şi copilului meu nu li s–a dat de urmă.

După ce toate căutările s–au dovedit a fi zadarnice, mi–am simţit şi mai aprig vinovăţia şi m–am rugat: O, *fiinţă supremă! Tu, cel care eşti mai presus decât toţi zeii pământeşti, Tu cel a cărui faţă nimeni nu o poate vedea, Tu, cel care eşti pretutindeni! Doar Tu ai puterea să ştergi crima ce am săvârşit–o. Tu poţi chema timpul înapoi şi îi poţi redeştepta la viaţă pe cei care zac înecaţi în fundul mărilor. Iartă–mi greşelile şi adu–mi în suflet liniştea!*

Şi i–am jurat: *Nu–ţi voi cere nimic pentru mine însumi. Chiar de voi obosi în acest trup al cărui prizonier sunt, promit că voi trăi cei zece ani – pe care zeii tereştri mi i–au dat – doar pentru binele poporului meu. Dar fă în aşa fel încât Hannei şi copilului meu să nu li se întâmple nimic rău!*

Dar nu i–am adus ofrande nici unui zeu. Oare ce sacrificii pot fi aduse zeilor al căror chip nu–l cunoşti, despre care nici cât de

mulţi sunt nu ştii? Doar m–am rugat. Eu, un lucumon, izvorul de la care poporul îşi soarbe binecuvântarea pentru a fi fericit, nu am putut face nimic pentru mine însumi.

Din ce în ce mai rar am permis să mi se picteze faţa şi mâinile în roşu şi să fiu purtat în litiera zeiască până la templu. De vedeam uneori copii flămânzi sau femei ce plângeau, grindina lovea grânele până ce le culca la pământ şi se dezlănţuiau, ameninţătoare, fulgerele şi tunetele. Aşa a învăţat poporul să–mi cunoască voinţa şi să–şi îndrepte greşelile. Dar greşeala ce o săvârşisem nimic nu o mai putea îndrepta.

Apoi s–a întâmplat un miracol. Trecuseră deja mulţi ani de când trăiam ca lucumon al poporului meu, când, într–o zi, doi călători obişnuiţi au cerut să mă vadă. Ei au sosit fără să se fi anunţat cu mai multe zile înainte, fără să aştepte. Atunci am revăzut–o pe Hanna. În ciuda faptului că–şi plecase umil capul în faţa mea, aşa după cum şi bărbatul ei făcuse, am recunoscut–o imediat. Era o ţărancă frumoasă, în floarea vârstei. Dar când şi–a ridicat privirea şi s–a uitat la mine, am observat că ochii ei sunt trişti.

Bărbatul avea o faţă frumoasă, deschisă. Se ţineau strâns de mână şi le era frică de mine. Străbătuseră un drum lung ca să mă vadă.

— Turms, lucumon al oraşului Clusium, au rostit ei, noi suntem oameni săraci, dar trebuia să venim în faţa ta pentru a–ţi cere o importantă favoare.

Şi Hanna mi–a povestit că, în apropiere de oraşul grec Poseidonia, preferând să se înece decât să fie sclavă, a sărit în mare de pe corabia feniciană şi a scăpat de destinul pe care Arsinoe i–l hotărâse. Dar valurile au fost bune şi au purtat–o domol până la ţărm, unde, întâlnindu–se ea cu un păstor, care s–a arătat prietenos, în ciuda faptului că ea era doar o sclavă fugară, a fost adăpostită şi protejată de acesta.

— După ce fiul tău s–a născut, şi–a continuat Hanna povestirea, m–am ocupat de oierit împreună cu el. Lui i–a plăcut mult de copilul tău şi niciodată nu m–a umilit. M–am apropiat de el pentru că era atât de bun cu mine, apoi am observat că–l iubesc. El nu mi–a spus niciodată vreun cuvânt urât. Dimpotrivă, vorbele lui au fost întotdeauna dulci ca mierea şi pline de respect. Copilul a fost o fericire atât pentru el, cât şi pentru mine. Avem o căsuţă în care locuim, un câmp pe care–l

cultivăm, o colină cu viţă–de–vie şi câteva animale. Dar de alţi copii nu am avut parte, singurul nostru copil este băiatul tău, Turms.

Bărbatul s–a uitat la mine cu o privire rugătoare şi a spus:

— Copilul crede că eu sunt tatăl lui, este fericit împreună cu noi şi iubeşte pământul pe care îl cultivăm. A învăţat singur să cânte din fluier, el însuşi născoceşte melodiile pe care le cântă. Gândurile îi sunt bune. Noi suntem totuşi neliniştiţi şi nu ştim ce trebuie să facem, fiindcă nu am vrea să ne despărţim de el. Dar, cum fiul tău a împlinit deja cincisprezece ani, nu mai puteam amâna, de aceea ne–am decis să venim în faţa ta şi să acceptăm ceea ce tu vei hotărî. Vrei să–ţi dăm ţie băiatul, sau permiţi ca el să trăiască în continuare cu noi?

Hanna a spus:

— Tu eşti lucumon. Tu ştii mai bine decât noi care este locul unde fiul tău ar putea fi mai fericit.

Inima mi se zbătea neliniştită în piept. Copleşit de emoţie, i–am întrebat:

— Unde este băiatul vostru?

I–am însoţit afară şi am văzut în piaţă un tânăr cu părul cârlionţat, care sufla din fluier. Cânta atât de frumos, încât lumea se strânsese în jurul lui să–l asculte. Pielea lui era arămie de la soare, avea ochii mari, visători. Când ne–a văzut, şi–a întrerupt cântecul şi, strecurându–se prin mulţime, s–a apropiat de noi. S–a uitat la mine cu ochi bănuitori, ca şi cum i–ar fi fost frică să nu le fi făcut vreun rău părinţilor săi. Era în picioarele goale, înveşmântat în straie ţărăneşti din pânză ţesută în casă. Era frumos, era atât de frumos. Toţi trei se potriveau de minune, se vedea că sunt fericiţi împreună. Ruga mea fusese auzită. Nu mă lăsa inima să–i despart. Răul pe care Arsinoe i–l făcuse Hannei se schimbase în bine. Eu i–aş fi adus Hannei mult mai multă tristeţe decât bucurie.

L–am privit cu atenţie pe fiul meu, pentru a–mi aminti trăsăturile chipului lui, pentru a le grava în inima mea. Apoi m–am întors în solitudinea casei mele. Le–am mulţumit Hannei şi bărbatului ei că au venit la mine, le–am oferit daruri corespunzătoare poziţiei lor sociale şi le–am spus că cel mai înţelept lucru este ca băiatul să rămână cu ei, părinţii lui adevăraţi. Nu, eu nu aveam nici un drept asupra lui. I–am rugat să mai treacă pe la mine dacă vor avea nevoie de ceva, dar ei

nu s–au mai întors niciodată. Le–am trimis daruri obişnuite până în ziua în care s–au mutat de pe pământul grecesc şi de atunci nu am mai ştiut nimic despre ei. Hanna a înţeles. Aşa era cel mai bine. Atât pentru ea, cât şi pentru băiat.

În acest fel, datorită unei iertări de neînţeles, m–am eliberat de sentimentul vinovăţiei. Apoi am trăit pentru binele poporului meu, care se simte în siguranţă doar dacă eu, lucumonul, trăiesc în mijlocul lui.

Dacă se cutremură pământul, dacă ficatul animalelor de jertfă este stricat, dacă apa inundă câmpurile, dacă nefericirea se abate peste oraş, oamenii poporului meu cercetează şi află singuri care este cauza răului: insulta, nedreptatea, strămutarea pietrelor de hotar, maltratarea sclavilor, furtul din averea văduvelor sau plânsul copilului flămând la uşa vecinilor bunicului. Pot muri liniştit. Ei au învăţat. Mult mai mult bine decât rău i s–a întâmplat poporului meu de când, ca lucumon, am trăit împreună cu el.

Nu am permis poporului meu să se războiască. Nici chiar împotriva Romei, în ciuda provocărilor, pentru că Roma, cândva, aşa după cum s–a prezis, va salva oraşul Clusium de la dezastru. Nici să se alăture războiului dus de Lars Arnth nu am permis oamenilor poporului meu. Abia după insistenţele şi repetatele reproşuri ale lui Misme, în care am regăsit caracterul capricios al mamei sale, cu care atât de bine semăna, rezistenţa mea a slăbit, şi, de aceea, am permis celor ce înşişi doreau, să meargă în război. S–a întâmplat la şase ani după luptele din Himera, atât de mult a durat construirea corăbiilor în oraşele de la ţărmul mării şi repararea stricăciunilor corăbiilor vechi. Dar nordul a căzut şi amfora s–a spart. Amintindu–şi de prevestirile Hierofllei, Demadotos a trimis corăbii de război împotriva flotei reunite a grecilor. Pe mare, în luptele de la Cumae, corăbiile noastre au fost zdrobite; o astfel de înfrângere niciodată etruscii nu au mai cunoscut. Şi de atunci, marea nu a mai fost niciodată a noastră. Insulele noastre de pe mare au devenit provincii greceşti. Iar în loc de corăbii, am început să construim ziduri de apărare în jurul oraşelor. Bogăţia multor generaţii a fost furată acum, când grecii ne–au distrus comerţul.

După ce am auzit despre înfrângerea noastră la Cumae, nu m–am mai arătat în faţa poporului meu până în ziua în care am ales locul unde mi s–a construit mormântul. Pentru un lucumon,

a permite poporului său să intre în război este un abuz. Aşa după cum am promis, în cei zece ani ce mi i–au acordat zeii, am trăit doar pentru binele poporului meu. Timp de zece ani nu m–am arătat. Au fost ani lungi, dar poporul a fost prosper, iar eu mi–am umplut timpul scriind aceste cărţi. În acest moment, cei zece ani s–au încheiat.

Încă mai trăieşte poporul etrusc, încă mai sunt înfloritoare oraşele noastre, încă se mai întrec în măiestrie olarii din Veii, pictorii din Tarquinia şi sculptorii oraşului meu, Clusium, pentru ca imaginile oamenilor şi zeilor să se păstreze etern. Statuia mea se odihneşte pe capacul sarcofagului de alabastru din mormânt, cu o cupă sacrificială în mâini şi cu o ghirlandă de iederă în jurul gâtului. Dar îmi este străină această imagine, îmi este străin acest chip. Vreau să–mi odihnesc trupul pe patul de piatră, între frescele de pe pereţi şi ofrandele pe care poporul meu mi le–a dăruit. Nu m–am putut împotrivi obiceiului de a fi pusă pe sarcofag imaginea mea. Şi nici nu am vrut să–l jignesc pe sculptor, fiindcă, doar prin opera artistului continuă să trăiască tot ceea ce a murit: un om, un oraş, un popor... Am consimţit să se păstreze serbările şi sărbătorile care împodobesc viaţa unui om, cu vinul, cu pescuitul în lacul meu sacru, ca bucuria şi jocurile, ce ni le–au dat zeii, să nu se risipească din sufletul etruscilor.

Acesta este poporul meu, acesta este oraşul meu. Va trăi etern prin imaginile pe care artiştii le–au lucrat, şi chipurile etruscilor vor înfrunta veacurile. Eu, Turms, nemuritorul, sunt mândru de poporul meu, sunt mândru de oraşul meu.

Dar am obosit de când sunt prizonierul acestui trup. Ziua ce va veni va fi senină şi voi fi eliberat din trupul meu muritor. În faţa mormântului meu de pe muntele sacru a fost deja aranjat cortul zeilor. Conurile sacre din piatră albă se sprijină pe perna dublă a patului divin. Se simte în aer parfumul toamnei, amestecat cu mirosul făinei proaspăt cernute şi al vinului nou. Pasările de apă se adună în stoluri. Femeile macină grăunţele în morile de piatră şi cântă. Din făina aceasta va fi plămădită pâinea ce va fi adusă ca ofrandă zeilor.

Trupul meu muritor nu mai are încă prea multe de suportat. Braţele, mâinile şi chipul îmi vor fi pictate în roşu, pe umeri mi se va pune hlamida de lucumon, pe cap o cunună de iederă, apoi voi fi transportat cu lectica de ceremonie până în cortul

zeului de lângă mormântul meu şi voi fi întins pe patul meu de moarte. Când sudoarea morţii îmi va aburi fruntea, când panglica neagră a morţii va tremura în faţa ochilor mei, încă va mai trebui să asist la dansul zeului şi, urmărit de privirile oamenilor poporului meu, să împart cu zeul hrana divină. Apoi va fi întuneric, voi rămâne singur, îi voi întâlni pe zei şi voi sorbi din vinul nemuririi.

Pentru ultima dată voi gusta savoarea vieţii din turta coaptă de orz şi din vinul amestecat cu apă. Vor veni apoi zeii. Dar, mai mult decât de ei, îmi este dor de partea nevăzută a fiinţei mele. Cu trup de lumină şi de foc, ea îmi va sorbi sufletul de pe buze. Şi îmi va şopti la ureche numele ei. Atunci o voi cunoaşte.

Ştiu că în acea clipă voi fi fericit, ştiu că, încă şi mai aprins ca atunci când eram tânăr, voi tremura de pasiune în braţele ei. Aripi puternice mă vor purta apoi spre nemurire. Acolo unde este linişte şi uitare. O sută de ani de uitare, o mie de ani,... acelaşi lucru. Eu, Turms, nemuritorul, cândva, mă voi întoarce.

